

การศึกษาเพื่อวางแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่
A STUDY FOR GUIDLINES ON LANDSCAPE IMPROVEMENT
IN THE OLD CITY OF CHIANGMAI

นางสาวนารัตน์ กรอิสรานุกุล
MISS WANARAT KONISRANUKUL

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2541

ISBN 974-622-163-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เลขหม.....

เลขทะเบียน..... 31043

วัน, เดือน, ปี..... ๘ ธ.ค. 2541

หรือการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

A STUDY FOR GUIDLINES ON LANDSCAPE IMPROVEMENT
IN THE OLD CITY OF CHIANGMAI

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN AND
ENVIRONMENTAL PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

1998

ISBN 974-622-163-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเพื่อวางแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขต
กำแพงเมืองเชียงใหม่

นักศึกษา

วนารัตน์ กรฉิสรานุกูล

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร. นิติชาญ ปลื้มอารมย์

ระดับการศึกษา

การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

ภาควิชา

การวางแผนภาคและเมือง สาขาวิชาการวางแผนชุมชน
เมืองและสภาพแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.

2541

บทคัดย่อ

พื้นที่ในเขตกำแพงเมือง เป็นเมืองเก่าอันเป็นแหล่งสะสมศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม
เก่าแก่ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ แสดงถึงความรุ่งเรืองของเชียงใหม่ในอดีต ทั้งด้านการเมือง
การปกครอง สังคมวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจ
และประชากรของเมืองเชียงใหม่ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในเขตกำแพงเมือง
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม วิธีการดำเนินชีวิต และลักษณะทางกายภาพ บรรยากาศ
ของเมืองเก่าที่สงบสวยงามและร่มรื่นไปด้วยต้นไม้ถูกแทนที่ด้วยอาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็น
ระเบียบ ประสบปัญหาภูมิทัศน์เมืองและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายเพื่อหา
แนวทางในการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง ในขณะเดียวกันก็วางแนวทางในการ
ควบคุมภูมิทัศน์เมืองและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาทาง
ภูมิทัศน์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ในการศึกษาเพื่อวางแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง เป็นการศึกษาจากสภาพพื้นที่จริง
ตามแนวทางการศึกษาภูมิทัศน์เมือง โดยให้ความสำคัญที่การศึกษาสภาพภูมิทัศน์อันเกิดจาก
องค์ประกอบทางจินตภาพและองค์ประกอบทางกายภาพ สำรวจ วิเคราะห์และประเมินความ
สำคัญขององค์ประกอบเมือง พร้อมทั้งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว
ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้การปรับปรุงภูมิทัศน์เป็นไปตามแนวทางและ

หลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุด จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สภาพและความสำคัญทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองในปัจจุบันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ถนน อาคารศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างที่มีความสำคัญในระดับสูงล้วนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงจินตภาพของเมืองในเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนลักษณะทางกายภาพของเมืองในปัจจุบันนับว่ามีส่วนส่งเสริมความงามทางภูมิทัศน์น้อยมาก ภาพรวมภูมิทัศน์เมืองแสดงให้เห็นเมืองที่เติบโตโดยการขาดการออกแบบตกแต่งทางภูมิทัศน์ เมืองที่เหมาะสม พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองประสบปัญหาภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้าน ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาการจราจร ปัญหาการขาดแคลนทางเท้า ปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้าง ปัญหาการบุกรุกทำลายโบราณสถาน ปัญหาการขาดแคลนสวนสาธารณะและต้นไม้ให้ร่มเงา ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเมืองขาดการออกแบบตกแต่งทางภูมิทัศน์ และปัญหาเครื่องประกอบถนนขาดเอกลักษณ์และความสวยงาม ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับผลการศึกษา และรับรู้ถึงปัญหาทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น รวมถึงต้องการให้มีการแก้ไขปรับปรุง โดยเฉพาะในเรื่องของปัญหาการจราจรและปัญหาการขาดแคลนสวนสาธารณะ

ผลจากการศึกษาและสรุปปัญหาทางภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษา ทั้งจากข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชน ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงการแก้ปัญหา และเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง ในรูปแบบของแผนงานและมาตรการตลอดจนรายละเอียดในการดำเนินงาน โดยประกอบไปด้วยแผนงานหลักดังนี้คือ

- แผนงานที่ 1 การปรับปรุงระบบถนนและการจราจร
- แผนงานที่ 2 การจัดระเบียบการใช้ที่ดินและอาคาร
- แผนงานที่ 3 การจัดระเบียบที่ว่าง สวนสาธารณะ และเพิ่มความเขียวขจีให้กับเมือง
- แผนงานที่ 4 พัฒนาบริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว
- แผนงานที่ 5 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณย่านการค้าที่สำคัญ
- แผนงานที่ 6 ปรับปรุงภูมิทัศน์เฉพาะบริเวณ
- แผนงานที่ 7 ปรับปรุงเครื่องประกอบถนน
- แผนงานที่ 8 กำหนดมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อม

Thesis Title A study for guidelines on landscape improvement in The old city of
Chaingmai

Student Wanarat Konisranukul

Thesis Advisor Dr. Nitichan Pleumarom

Level of study Master of Urban and Regional Planning in Urban and Environmental
Planning

Department Urban and Regional Planning Faculty of Architecture
King Mongkut's Institute of Technology, Ladkrabang

Year 1998

ABSTRACT

The old city of Chaingmai is an ancient living historical community. It contains many valuable works of architecture that show the glories of Chaingmai in the past in several ways, especially politics, government, economy, culture and society.

The rapid growth of economy and population of Chaingmai, however, has an effect on the old city community: the changes of society, the ways of life and the physical characteristics of town. The peaceful atmosphere of a green city has been replaced with structures, buildings, streets and facilities, that expand rapidly. Many of them are not well design. These changes lead to problems of city landscape and environment. Therefore the goal of this study is to make rules for landscape improvement of the old city area and also to generate guidelines for controlling city landscape and environment. These guidelines will protect the city, in the future, from landscape and environment problems.

The study for landscape improvement is divided into 2 parts. One is to study from existing condition in the area following the rules of landscape theories. Another is to survey the opinions of local people as well as tourists, both Thai and foreign. It is hope that the guidelines result from this study will lead to an appropriate landscape improvement that are highly responsive to the people's needs.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

From the study, it is found out the old city area is facing the problems of landscape and environment especially inefficiency traffic system, non-order and poor design buildings, destroying of the ancient places, lack of public parks and street trees, lack of appropriate design of city landscape, deterioration of environmental quality, and non-order and poor design street furniture. The opinions of the people are consistent with the result of this study. People realized the landscape problems. Obviously, they wanted the government to solve traffic problems and increase both quality and quantity of public park.

The result of the study and the conclusion of landscape problems in the area based on the facts and the people's needs are integrated and analyzed. To solving these problems, the guidelines for landscape improvement are formulated. The proposed major plans of management and regulation including the details of the plan's implementation are as following;

- Plan 1 Improvement of street and traffic system
- Plan 2 City land use and building control
- Plan 3 Management of open space and public park
- Plan 4 Development and conservation of historical areas
- Plan 5 Improvement of landscape in commercial area
- Plan 6 Improvement of particular area
- Plan 7 Improvement of street furniture
- Plan 8 The regulation of environmental control

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.นิติชาญ ปลื้มอารมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับความกรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และกราบขอบพระคุณ ดร.นันทนา ศิริประภาศิริ ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประโยชน์มากมายแก่ผู้วิจัยตลอดมา

กราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ ที่คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในด้านการเรียนของผู้วิจัยเสมอมา

ขอบคุณ ปลา แอน แหนม น้องไอ้และน้องกิ๊ก ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือและผลักดันผู้วิจัยให้สามารถทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้

และท้ายสุดขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ทุกคนที่มีส่วนร่วมกับความความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

วนารัตน์ กรธิสรานุกูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	i
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	IV
กิตติกรรมประกาศ.....	VI
สารบัญ.....	VII
สารบัญตาราง.....	XII
สารบัญรูป.....	XV
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการก่อรูปและความงามของเมือง.....	5
2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมือง.....	8
2.3 แนวความคิดและการให้ความหมายของภูมิทัศน์.....	11
2.4 แนวความคิดในการออกแบบภูมิทัศน์ชุมชนเมือง.....	16
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและออกแบบภูมิทัศน์พื้นที่ริมน้ำ.....	20
2.6 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการโคจรข่ายการจราจร.....	21
2.7 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่เปิดโล่งของเมือง.....	27
2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะภายในเมือง.....	30
2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับการรักษาเอกลักษณ์ของเมือง.....	32
2.10 แนวคิดในการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์.....	33
2.11 แนวความคิดในการพัฒนาเมืองเพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว.....	35
2.12 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเส้นทางจักรยาน.....	36
2.13 การควบคุมอาคารเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์.....	40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

3	วิธีดำเนินการศึกษา.....	45
3.1	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.2	การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์เมือง.....	47
4	สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่และเขตกำแพงเมืองชั้นใน.....	56
4.1	สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่.....	56
4.1.1	ที่ตั้งและอาณาเขต.....	56
4.1.2	ลักษณะภูมิประเทศ.....	56
4.1.3	ลักษณะภูมิอากาศ.....	59
4.1.4	ทรัพยากรธรรมชาติ.....	61
4.1.5	ลักษณะทางธรณีวิทยา.....	63
4.1.6	โครงสร้างประชากร.....	64
4.1.7	การคมนาคมขนส่ง.....	65
4.1.8	โครงสร้างทางเศรษฐกิจ.....	66
4.1.9	การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่.....	67
4.1.10	การผังเมือง.....	71
4.1.11	การจราจรภายในชุมชนเมือง.....	79
4.1.12	การสาธารณสุขปโภค.....	82
4.1.13	คุณภาพสิ่งแวดล้อม.....	84
4.1.14	แผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ.2540-2544)..	91
4.2	ประวัติศาสตร์อาณาจักรล้านนาและนครเชียงใหม่.....	98
4.2.1	สมัยก่อนประวัติศาสตร์.....	98
4.2.2	สมัยประวัติศาสตร์.....	98
4.3	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาภายในเขตกำแพงเมืองและคูเมืองเชียงใหม่.....	103
4.3.1	ประวัติความเป็นมา.....	103
4.3.2	การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	113

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

4.3.3	สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง.....	115
4.3.4	ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในเขตกำแพงเมือง.....	115
4.3.5	มาตรการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสภาพแวดล้อม ในเขตกำแพงเมือง.....	119
5	การศึกษาลักษณะทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง.....	123
5.1	องค์ประกอบทางจินตภาพ.....	123
5.1.1	ทางเดินติดต่อ.....	123
5.1.2	เส้นขอบ.....	125
5.1.3	ย่าน.....	126
5.1.4	ที่รวมกิจกรรม.....	126
5.1.5	ที่หมายตา.....	127
5.2	การประเมินคุณค่าองค์ประกอบทางกายภาพ.....	132
5.2.1	ที่โล่ง.....	132
5.2.2	ระดับถนน.....	146
5.2.3	เครื่องประกอบถนนและต้นไม้.....	159
5.2.4	สถาปัตยกรรม.....	171
5.3	วิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ระดับบริเวณ.....	188
5.4	สรุปปัญหาทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง.....	216
5.5	ความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง.....	217
5.5.1	การปรับปรุงคูเมืองเพื่อเป็นทางสัญจรทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวและ การพักผ่อน.....	217
5.5.2	การจัดเส้นทางจักรยานในเขตกำแพงเมือง.....	218
5.5.3	การจัดสร้างทางเท้าให้มีความต่อเนื่อง.....	218
5.5.4	การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน.....	219
5.5.5	การส่งเสริมสิ่งปลูกสร้างให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรม พื้นเมือง.....	219

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

6	ข้อสรุปและแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง.....	221
6.1	กรอบแนวความคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง.....	221
6.2	สรุปลักษณะทางภูมิทัศน์.....	221
6.3	กรอบแนวความคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์.....	223
6.4	แผนงานหลัก การปรับปรุงภูมิทัศน์และควบคุมสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง.....	223
6.5	แผนงานย่อยเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์และควบคุมสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง.....	224
6.5.1	แผนงานที่ 1 การปรับปรุงระบบถนนและจราจร.....	228
6.5.2	แผนงานที่ 2 การจัดระเบียบการใช้ที่ดินและอาคาร.....	240
6.5.3	แผนงานที่ 3 การจัดระเบียบที่ว่างโล่งและเพิ่มความเขียวขจีให้แก่เมือง.....	244
6.5.4	แผนงานที่ 4 พัฒนาบริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	257
6.5.5	แผนงานที่ 5 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณย่านการค้าที่สำคัญ.....	267
6.5.6	แผนงานที่ 6 การปรับปรุงภูมิทัศน์เฉพาะบริเวณ.....	275
6.5.7	แผนงานที่ 7 ปรับปรุงเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง.....	290
6.5.8	แผนงานที่ 8 มาตรการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.....	295
	บรรณานุกรม.....	299
	ภาคผนวก.....	304
	ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	305
	ภาคผนวก ข ผลการสอบถามความต้องการของประชาชน เพื่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่.....	317
	ภาคผนวกค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมความสูงอาคาร	320
	ประวัติผู้เขียน.....	326

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงเกณฑ์การพิจารณาการจัดตั้งสวนสาธารณะของรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา.....	31
2 แสดงมาตรฐานสวนสาธารณะในประเทศไทย.....	32
3 แสดงการใช้พลังงานสำหรับการเดินทางโดยวิธีต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 1987...	37
4 แสดงวิถีการสัญจรของคนในเมืองใหญ่ในบางประเทศ ในช่วงปี 1980.....	38
5. แสดงอัตราส่วนของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ดินตามประเภทของที่อยู่อาศัย.....	41
6 แสดงเกณฑ์การวิเคราะห์องค์ประกอบทางจินตภาพ.....	48
7 แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาคูณค่าความสำคัญของถนน.....	50
8 แสดงลักษณะที่เหมาะสมของเครื่องประกอบถนน.....	51
9 แสดงเกณฑ์การพิจารณาคูณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมด้านภูมิทัศน์.....	53
10 แสดงเกณฑ์การวัดความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของสถาปัตยกรรม..	53
11 แสดงเกณฑ์การพิจารณาคูณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรม ในด้านการท่องเที่ยว.....	54
12 แสดงปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์จังหวัดเชียงใหม่.....	60
13 แสดงข้อมูลประชากรจังหวัดเชียงใหม่.....	64
14 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินปี 2531 และ 2535.....	74
15 แสดงการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตเทศบาล พ.ศ.2531-2536.....	76
16 เปรียบเทียบจำนวนยานพาหนะในเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ.2532-2535.....	82
17 แสดงเส้นทางการเดินทางประจำทางในตัวเมืองเชียงใหม่.....	83
18 แสดงคุณภาพน้ำแม่ปิง พ.ศ.2532-2536.....	86
19 แสดงแหล่งกำเนิดน้ำเสียในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.....	87
20 แสดงคุณภาพอากาศเชียงใหม่ บริเวณศูนย์สาธารณสุขข้างฝ่อกและโรงพยาบาล นครเชียงใหม่ พ.ศ.2536.....	89
21 แสดงระดับเสียงภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เทียบกับระดับเสียงมาตรฐาน.....	89
22 แสดงปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเชียงใหม่.....	90
23 แสดงคุณภาพน้ำในคูเมือง.....	118

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
24	แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพอากาศในเขตกำแพงเมือง เทียบกับระดับมาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.....118
25	แสดงขนาดและการให้บริการของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง.....134
26	แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง.....139
27	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณค่าทางทัศนียภาพของสวนสาธารณะ...140
28	แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองกับขนาดพื้นที่ มาตรฐาน.....143
29	แสดงความต้องการใช้สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง.....144
30	แสดงการประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนในเขตกำแพงเมือง.....149
31	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสภาพการจราจรในเขตกำแพงเมือง.....152
32	แสดงรายละเอียดของทางเท้าในเขตกำแพงเมือง.....155
33	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับทางเท้า.....157
34	แสดงวิธีการท่องเที่ยวภายในเขตกำแพงเมือง.....157
35	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนนและต้นไม้.....168
36	แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับอาคารสิ่งก่อสร้าง.....176
37	แสดงคุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมือง.....177
38	แสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....180
39	แสดงความคิดเห็นของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง.....220
40	แสดงรายละเอียดของบริเวณที่เสนอให้จัดเป็นสวนสาธารณะ.....246

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1 แสดงระบบถนนในเมือง.....	23
2 แสดงระบบโครงข่ายถนน.....	26
3 แสดงระบบพื้นที่สีเขียวและที่ว่างในเมือง.....	29
4 แสดงประเภทของเส้นทางจักรยาน.....	39
5 แสดงการแบ่งเขตการปกครองจังหวัดเชียงใหม่.....	57
6 แสดงลักษณะภูมิประเทศ.....	58
7 แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่.....	69
8 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงใหม่.....	70
9 แสดงเขตผังเมืองรวมจังหวัดเชียงใหม่.....	72
10 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวม.....	73
11 แสดงแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมือง.....	75
12 แสดงแผนการใช้ที่ดินในอนาคต ผังเมืองรวมเชียงใหม่.....	77
13 แสดงระบบถนนภายในเทศบาลนครเชียงใหม่.....	80
14 แผนที่เมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2443.....	105
15 เมืองเชียงใหม่ พ.ศ.2466.....	106
16 แสดงที่ตั้งและความสำคัญทางกายภาพของโบราณสถานในเขตกำแพงเมือง.....	109
17 แสดงที่ตั้งและความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ของโบราณสถาน ในเขตกำแพงเมือง.....	110
18 แสดงประตูกำแพงในอดีต ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าถ่ายเมื่อใด แต่คาดว่าเป็นภาพถ่าย ในสมัยรัชกาลที่ 5	111
19 แสดงลักษณะของประตูเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2442 ที่ถูกนำมาเป็นต้นแบบในการบูรณะ ประตูกำแพง ในปี พ.ศ.2528	111
20 แสดงกำแพงเมืองเชียงใหม่ด้านตะวันออก. คาดว่าเป็นส่วนที่ต่อจากแจ้งศรีภูมิไปยัง ตลาดสมเพชร	112
21 แสดงกำแพงเมืองเชียงใหม่ด้านทิศใต้ บริเวณถนนราชเชียงใหม่ เป็นภาพถ่ายจาก ไปรษณียบัตรสมัยก่อน	112

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
22 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตกำแพงเมือง.....	114
23 แสดงจุดตรวจวัดน้ำและจุดตรวจวัดอากาศในเขตกำแพงเมือง.....	117
24 แสดงองค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง.....	124
25 แสดงสภาพเมืองเชียงใหม่ในอดีต.....	128
26 แสดงปัญหาทางจินตภาพของเมือง.....	129
27 แสดง Figure Ground โคจรถ่ายที่โล่งและสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง.....	135
28 แสดงสภาพของสวนสาธารณะบริเวณอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์.....	136
29 แสดงสภาพของสวนสาธารณะบริเวณสี่แยกสมเพชร.....	136
30 แสดงลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ.....	137
31 แสดงสวนสาธารณะหนองบวกหาด.....	137
32 แสดงขนาดความกว้างของถนนในเขตกำแพงเมือง.....	147
33 แสดงโครงข่ายถนนในเขตตัวเมืองเชียงใหม่.....	148
34 แสดงเส้นทางเท้าในเขตกำแพงเมือง.....	154
35 แสดงต้นไม้บริเวณริมถนนในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่.....	162
36 แสดงการจัดตั้งถังขยะที่ไม่เหมาะสม และทำลายสภาพแวดล้อมบริเวณ ถนนราชดำเนิน.....	163
37 แสดงรูปแบบถังขยะบริเวณรอบคูเมืองที่ได้รับการออกแบบที่ดีขึ้น.....	163
38 แสดงรูปแบบม้านั่งที่ขาดการออกแบบที่เหมาะสมสวยงามบริเวณลานเอนกประสงค์ ประตูท่าแพ.....	164
39 แสดงรูปแบบม้านั่งบริเวณรอบคูเมืองที่ได้รับการออกแบบที่ประณีตสวยงาม มากขึ้น.....	164
40 แสดงสภาพป้ายบอกทางของทางราชการที่มีลักษณะไม่กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม เมืองเก่า.....	165
41 แสดงป้ายจราจรและอุปกรณ์แบ่งเส้นทางการจราจรบริเวณแจ้งศรีภูมิ.....	165

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
42 แสดงย่านการค้าบริเวณถนนราชดำเนินตอนต้นที่ไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงา.....	166
43 แสดงทัศนียภาพที่ร่มรื่นไปด้วยต้นไม้อบริเวณ 2 ฝั่งคูเมือง.....	166
44 แสดงความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้างบนถนนพระปกเกล้า.....	181
45 แสดงการติดตั้งป้ายโฆษณาที่ไม่เหมาะสม ทำลายทัศนียภาพของการเมือง.....	181
46 แสดงวิหารลายคำ วัดพระสิงห์วราวิหาร ที่มีคุณค่าและความงามของศิลปกรรม ล้านนา.....	182
47 แสดงวิหารวัดเชียงมั่น อันเป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญของเมืองเชียงใหม่.....	182
48 แสดงเจดีย์วัดร้างเชียงของ ถูกอาคารก่อสร้างปกปิดเบียดบังทำลายคุณค่าและความ สำคัญ.....	183
49 แสดงอาคารที่สร้างบดบังโบราณสถาน.....	183
50 แสดงเจดีย์ร้างบริเวณถนนพระปกเกล้า.....	184
51 แสดงเจดีย์ร้างที่ตั้งอยู่บริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเดิม.....	184
52 แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาลากลางจังหวัดหลังเดิมที่ได้รับอิทธิพล ตะวันตก.....	185
53 แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาลแขวง จ.เชียงใหม่ ที่ได้รับอิทธิพล ตะวันตก.....	185
54 แสดงลักษณะอาคารพาณิชย์ที่มีหลังคาแบบล้านนาตามข้อกำหนดของเทศบาล นครเชียงใหม่.....	186
55 แสดงอาคารพาณิชย์ที่สร้างขึ้นตามข้อกำหนดของเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่เนื่องจาก ความไม่รัดกุมของกฎหมาย ทำให้เกิดอาคารพาณิชย์รูปทรงประหลาดที่ขัดแย้งต่อ สภาพแวดล้อมเมืองเก่าอย่างสิ้นเชิง.....	186
56 แสดงลักษณะของเรือนล้านนาประยุกต์ ที่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมขึ้นใหม่.....	187
57 แสดงลักษณะของบ้านสมัยใหม่ที่แสดงถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรมล้านนา.....	187
58 แสดงการแบ่งบริเวณพื้นที่ศึกษา.....	189
59 แสดงการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1.....	191

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
60 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 1 (กำแพงเมืองด้านตะวันตก).....	192
61 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 1 (กำแพงเมืองด้านตะวันตก).....	192
62 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 1 (กำแพงเมืองด้านตะวันออก).....	194
63 แสดงการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 2.....	196
64 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 2.....	197
65 แสดงการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 3.....	200
66 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 3.....	201
67 แสดงการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 4.....	204
68 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 4.....	205
69 แสดงการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 5.....	207
70 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 5.....	208
71 แสดงการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 6.....	211
72 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 6.....	212
73 แสดงสภาพภูมิทัศน์บริเวณที่ 6.....	213
74 แสดงบริเวณที่มีภูมิทัศน์ที่ดีและบริเวณที่มีปัญหา.....	215
75 แสดงบริเวณที่เสนอให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์.....	227
76 แสดงการปรับปรุงระบบถนน.....	230
77 แสดงการปรับปรุงระบบการเดินรถในเขตกำแพงเมือง.....	232
78 แสดงเส้นทางการเดินเท้าในเขตกำแพงเมือง.....	235
79 แสดงเส้นทางสำหรับจักรยาน.....	237
80 แสดงบริเวณที่สามารถจัดสร้างลานจอดรถ.....	239
81 แผนที่ประกอบกรกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตกำแพงเมือง.....	242
82 แสดงแนวความคิดการจัดระบบสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง.....	247
83 แสดงที่ตั้งของบริเวณที่สามารถจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะ.....	248
84 แสดงสวนสาธารณะบริเวณเรือนจำและความเกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญโดยรอบ.....	254

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
85 แสดงการพัฒนาที่โล่งบริเวณคูเมือง.....	255
86 แสดงการพัฒนาที่โล่งบริเวณคูเมือง.....	256
87 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนราชดำเนิน.....	261
88 แสดงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณประตูท่าแพ.....	262
89 แสดงเส้นทางทัศนศึกษาทางน้ำในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่.....	265
90 แสดงทัศนียภาพของเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำบริเวณแจ่งก๊ะตำ.....	266
91 แสดงทัศนียภาพของเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำบริเวณคูเมืองด้านใต้.....	266
92 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดประตูเชียงใหม่.....	272
93 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดสมเพชร.....	273
94 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดช้างเผือก.....	274
95 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณประตูช้างเผือก.....	283
96 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณประตูช้างเผือก.....	284
97 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามถนนพระปกเกล้า.....	285
98 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามถนนสามล้าน.....	286
99 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าวัดพระสิงห์วรวิหาร.....	287
100 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ.....	288
101 แสดงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ.....	289
102 แสดงแนวทางในการปรับปรุงเครื่องประกอบถนน.....	292
103 แสดงแนวทางในการปรับปรุงเครื่องประกอบถนน.....	293
104 แสดงแนวทางในการปรับปรุงเครื่องประกอบถนน.....	294

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เชียงใหม่เป็นนครประวัติศาสตร์ที่มีประวัติการก่อตั้งมายาวนาน เป็นเมืองเก่าแก่ระดับเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาที่ผ่านพัฒนาการมาร่วม 700 ปี มีลักษณะเฉพาะตัวที่เด่นชัดของการเป็นเมืองเตี้ยเป็นเวลานานครที่สงบร่มเย็นและสอดคล้องไปกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีภาพชีวิตที่เข้มข้น เป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมอันงดงามและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเสน่ห์อันน่าสัมผัสของเมืองเชียงใหม่

ปัจจุบันเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความเจริญเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่เป็นเทศบาลแห่งเดียวของประเทศ ทั้งยังถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ มีบทบาทเป็นศูนย์กลางด้านต่างๆ โดยมีฐานเศรษฐกิจอยู่ที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา ตลอดจนการมีธรรมชาติที่งดงามอันแสดงถึงคุณค่าของความเป็นเมือง ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนเกิดความประทับใจ เชียงใหม่ในอดีตได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นนครที่สงบร่มเย็น มีการพัฒนาอย่างช้า ๆ ต่อเนื่องและตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคมได้อย่างสอดคล้อง มีความผสมกลมกลืนระหว่าง “เก่ากับใหม่” จนเกิดเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและวิถีชีวิต โดยมีได้ทำลายเอกลักษณ์ดั้งเดิมอันทรงคุณค่าของเมืองแต่อย่างใด

แต่พัฒนาการของเมืองเชียงใหม่ในระยะหลังมีความแตกต่างจากการพัฒนาในอดีตอย่างสิ้นเชิง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบทบาทของการเป็นเมืองหลักในภาคเหนือ ส่งผลให้เชียงใหม่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ- ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการขยายตัวของประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว- ความต้องการที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างไร้ระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาด้านภูมิทัศน์ของเมืองตามมาอย่างมากมาย รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนพื้นที่โล่ง (Open space) พื้นที่สีเขียว (Green area) ปัญหาการจัดระบบการสัญจรและปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ ปัญหาการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสม และขาดประสิทธิภาพ การขยายตัวของเมืองทำลายรูปลักษณ์ทางธรรมชาติของเมือง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การบุกรุกทำลายพื้นที่โบราณสถานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และการขาดการบำรุงรักษาอาคารสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

การจัดภูมิทัศน์ของเมือง(Urban landscape) ซึ่งเป็นการให้ความสนใจเมืองทั้งในแง่ของการใช้ประโยชน์ (Function) และความสุนทรีย์ (Aesthetic) ที่เกิดจากการมองเห็น (Vision)และการรับรู้ (Perception) โดยมีหลักว่าเนื้อหาแห่งความเป็นเมืองนั้นมิได้เป็นแต่เพียงความสวยงามเพียงอย่างเดียว หากแต่ประกอบด้วยโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละเมือง ซึ่งการจัดภูมิทัศน์เมืองจะต้องเป็นไปให้สอดคล้องกับภูมิหลังของเมืองต่อเนื่องไปกับสภาพปัจจุบันและดำเนินต่อไปในอนาคต

เมืองเชียงใหม่มีบริเวณพื้นที่ที่เป็นเมืองเก่าและเป็นแหล่งศิลปกรรมมากมาย โดยเฉพาะกำแพงเมืองและบริเวณภายในเมืองเก่า ซึ่งนับเป็นแหล่งโบราณคดีและสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่แสดงหลักฐานความเป็นมา ความมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอัน ทำให้เชียงใหม่อยู่ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่สืบสายมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังเป็นแหล่งชุมชนดั้งเดิม เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีต ดังนั้นการวางแผนทางการปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองจะช่วยให้การจัดระเบียบ และการวางแผนเมืองเพื่อควบคุมทัศนียภาพของเมืองให้ เป็นไปอย่างถูกต้อง ช่วยให้พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองเก่า ที่ทำให้ผู้มาเยือนเกิดความประทับใจเป็นการเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นประโยชน์ต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เป็นการสนับสนุนความเป็นอยู่ของชาวเมืองให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์

(1) ศึกษาถึงลักษณะเฉพาะและพัฒนาการในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคมเพื่อทราบถึงความเป็นมาในอดีต อันส่งผลให้เกิดลักษณะภูมิทัศน์เมืองในปัจจุบัน

(2) เพื่อศึกษาถึงสำรูป (Image) และองค์ประกอบของเมือง (Urban Element) ในเขตกำแพงเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

(3) เพื่อศึกษาปัญหาภูมิทัศน์จากองค์ประกอบเมืองและทำการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเพื่อรักษาสารูปของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย และเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน

(4) เสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 พื้นที่ศึกษา

บริเวณที่ศึกษาคือ พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ซึ่งพื้นที่จะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมเกือบจัตุรัส ขนาดความยาวของด้านทั้ง 4 ใกล้เคียงกันคือด้านทิศเหนือยาว 1,647 เมตร ด้านตะวันออกยาว 1,594 เมตร ด้านใต้ยาว 1,623 เมตร และด้านตะวันตกยาว 1,602 เมตร และแนวคูเมืองที่ล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน

1.3.2 ขอบเขตของเนื้อหา

เนื่องจากลักษณะของการศึกษาภูมิทัศน์เมือง มีขอบเขตเนื้อหาสาระค่อนข้างครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ อยู่มากมาย ในการกำหนดขอบเขตเพื่อทำการศึกษาก็จำเป็นต้องกำหนดน้ำหนักของงานให้ชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันก็สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสาเหตุปัจจัยอื่นๆ ตามความเหมาะสมและจำเป็นในประเด็นต่อไปนี้

(1) ศึกษาในระดับจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพและภาพรวมของทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเชียงใหม่

(2) ศึกษาถึงบทบาทความสำคัญพัฒนาการของพื้นที่ศึกษา (เขตกำแพงเมือง) นับตั้งแต่อดีต ที่ส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน วิเคราะห์และประเมินคุณค่าขององค์ประกอบเมืองที่ก่อให้เกิดภาพรวมของภูมิทัศน์ รวมทั้งการวิเคราะห์ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมในระดับบริเวณ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาสภาพภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น

(3) ศึกษาและประเมินความพึงพอใจต่อสภาพภูมิทัศน์ และความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองจากผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งรวมถึงประชาชนในท้องถิ่นและ กลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่เหมาะสมต่อความต้องการของประชาชนและความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

(4) เสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยอาศัยข้อสรุปจากการศึกษา ปัญหาและความต้องการ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ทำให้ทราบแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่
- (2) ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหาทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น และกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและหาแนวทางให้การป้องกันและแก้ไขต่อไป
- (3) ทำให้ประชาชนในเมืองได้อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น เมืองมีความสวยงามดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและนักรายได้มาสู่เมืองมากขึ้น
- (4) ผลการศึกษสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดภูมิทัศน์ของเมืองนั้นมีใช้อยู่เพียงความสวยงามของเมืองเท่านั้น หากแต่ประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจอันสืบเนื่องมาจากการพัฒนาของเมืองจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อต่อไปนี้

1. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการก่อรูปและความงามของเมือง
2. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมือง (Urban Landscape)
3. แนวความคิดและการให้ความหมายของภูมิทัศน์
4. แนวความคิดในการออกแบบภูมิทัศน์ชุมชนเมือง
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและออกแบบภูมิทัศน์พื้นที่ริมน้ำ (Water Front)
6. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับโครงข่ายการจราจร
7. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่เปิดโล่งของเมือง (Open Space)
8. แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะภายในเมือง
9. แนวความคิดเกี่ยวกับการรักษาเอกลักษณ์ของเมือง
10. แนวคิดในการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์
11. แนวความคิดในการพัฒนาเมืองเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว
12. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเส้นทางจักรยาน
13. การควบคุมอาคารเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์

2.1 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบและความงามของเมือง

เมืองเป็นวิวัฒนาการทางด้านการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ เป็นการรวมกลุ่มของลักษณะ

กิจกรรมและสิ่งก่อสร้างในชุมชนซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ประกอบกันเป็นรูปเป็นร่างของชุมชนที่เติบโตขึ้นตามลำดับ จนสามารถเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนระหว่างพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองกับ

พื้นที่ที่เป็นชนบท และการที่จะรู้จักและเข้าใจสภาพเมืองปัจจุบัน จำเป็นต้องศึกษาอดีตของเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกิดความเป็นเมืองที่แตกต่างกันออกไปซึ่งอาจเรียกว่ามีความแตกต่างทางด้านพฤติกรรมและกระบวนการที่เป็นแรงดันให้เกิดรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เรียกว่าเมืองขึ้นมา

D. Van Nostrand (1968 :163-164)กล่าวว่าภารกิจของเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ขนาดของเมือง

2. ความหนาแน่นของเมือง

3. รูปร่างของเมือง (Urban Form) ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ เส้นทางการคมนาคมจะเป็นส่วนกำหนดรูปร่างของเมืองในระยะแรก แต่ในระยะต่อมาจะเกี่ยวข้องกับผู้ออกแบบเมืองว่าต้องการให้เมืองมีลักษณะอย่างไร

4. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Urban Land Use) ซึ่งเมืองต่าง ๆ อาจมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกันออกไป ทั้งประเภทและขนาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน้าที่ (Function) ของเมืองนั้น ๆ

5. สภาพ (Condition) ของเมือง คือความสามารถของเมืองในเชิงกายภาพ ที่จะรองรับหน้าที่ต่าง ๆ ของเมืองให้ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลประโยชน์ของผู้พักอาศัยในเมืองนั้น ๆ สภาพของเมืองจะแตกต่างกันไปตามพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของเมือง นักผังเมืองจะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสภาพมาตรฐานของเมืองอยู่เสมอ

แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบพื้นฐานของเมืองเสนอโดย Andres Duany และ Elizabeth Plater (1992 : 17-20)

เมืองจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ส่วนคือ ชุมชน (Neighborhood) ย่าน (District) และ เส้นทางและที่โล่ง (Corridor) โดยเมืองจะเกิดขึ้นจากการผสมผสานของชุมชนและย่าน และถูกจัดรูปร่างโดยเส้นทางและที่โล่ง (Open Space)

ชุมชน (Neighborhood) ชุมชนจะประกอบไปด้วยการผสมผสานของ บ้านที่อยู่อาศัย สำนักงานร้านค้า และสวนสาธารณะ ในการออกแบบชุมชนจะมีหลักที่สำคัญดังนี้

- ชุมชนจะต้องมีศูนย์กลางและขอบ (Center and Edge) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดรวมและขอบเขต โดยศูนย์กลางชุมชนจะเป็นที่รวมของกิจกรรม และอาจเป็นบริเวณที่มีการค้าพาณิชย์ด้วย เช่น จัตุรัส พลาซ่า ส่วนขอบของชุมชนอาจจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป อาจเป็นได้ทั้งขอบเขตทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ หรืออาจเป็นขอบที่มนุษย์สร้างขึ้น ขอบของชุมชนในเขตชนบทมักจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหรือพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ทะเลทราย แต่ในชุมชนเมือง ขอบเขตของเมืองมักจะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสวนสาธารณะ ที่โล่ง สนามกอล์ฟ หรือ เป็นเส้นทางคมนาคม เช่นทางรถไฟ

- ขนาดที่เหมาะสมของชุมชนควรมีระยะจากจุดศูนย์กลางจนถึงขอบประมาณ 400 เมตร เป็นระยะที่สามารถเดินได้ในเวลาประมาณ 5 นาที ซึ่งเป็นระยะการเดินเพื่อประกอบกิจวัตรประจำวัน เช่นเดินไปทำงาน ไปโรงเรียน ไปซื้อของ เป็นต้น

- ชุมชนจะต้องเป็นแหล่งที่รวมกิจกรรมทางสังคม เป็นการผสมผสานกันของที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน ร้านค้า โรงเรียนและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- ถนนในชุมชนจะต้องได้รับการออกแบบที่เป็นระบบและสามารถทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางและที่ตั้งของตัวอาคารอย่างเหมาะสม เพื่อให้การเคลื่อนที่ในชุมชนทั้งด้วยรถและการเดินทำเป็นไปอย่างสะดวก และใช้ระยะทางที่สั้นที่สุด

- ชุมชนจะต้องมีพื้นที่ส่วนรวม (Public Space) และเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นที่เกิดกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน

ย่าน (District) เป็นบริเวณที่เกิดกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวของกิจกรรมหรือ สภาพแวดล้อม เป็นส่วนที่แสดงเอกลักษณ์ของเมือง โดยส่วนใหญ่ย่านจะไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนและมีการคาบเกี่ยวระหว่างย่านอยู่เสมอ

เส้นทางและที่โล่ง (Corridor) เส้นทางจะเป็นทั้งส่วนที่เชื่อมโยงและแบ่งระหว่าง หมู่บ้าน (Neighborhood) และย่าน (District) เส้นทาง อาจเป็นได้ทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ในเมืองใหญ่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง ตัวที่เชื่อมโยงอาจเป็นถนนทางรถไฟ ซึ่งใช้เป็นเส้นทางสำหรับขนส่งสินค้าและผู้คน ในขณะที่ตัวเชื่อมโยงในเมืองเล็กอาจเป็น Green Belt ระหว่างชุมชนที่เป็นเส้นทางสำหรับการเดินเท้าหรือจักรยาน

Paul D. Spreiregen (1978: 98) กล่าวว่า Urban Design เป็นการจัจัดวัตถุและสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนให้ดูงดงาม และมีประโยชน์ใช้สอยได้เต็มที่ด้วยศิลปะของรูปร่างเมืองที่สวยงามได้ จังหวะเหมาะนั้น มิได้เกิดจากความบังเอิญหากแต่เกิดจากความคิดและความเอาใจใส่ของคนในยุคก่อน ๆ เป็นส่วนใหญ่

Jackson (1993:239) ได้กล่าวไว้ว่า เมือง คือลมหายใจของชีวิตที่ผ่านไปมาตามถนน และสี่แยกศิลปะ มนุษย์เปรียบเสมือนวิญญาณของเมือง เป็นผู้ที่ใช้ศิลปะและจินตนาการในการก่อสร้างเมืองซึ่งต้องผ่านความพยายามอันแสนเชิญและใช้เวลาอันยาวนาน

Roy Worskett (1969:156) ได้กล่าวว่า การรวมตัวของอาคาร กลุ่มอาคารรวมถึงลักษณะผังเมือง โครงข่ายถนน ตลอดจนสภาพบรรยากาศของเมือง เช่น ตลาด จะเกิดเป็นภาพรวมที่เรียกว่า เอกลักษณ์เฉพาะของเมือง (Characteristic of Town) ทั้งนี้มีขนาดของชุมชนและจำนวนประชากรเป็นส่วนประกอบของเมือง

Peter Calthorpe (1992:11) เชื่อว่าการเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการขยายตัวของเมือง และหากการขยายตัวเป็นไปอย่างไร้ทิศทางจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากซึ่งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติและลักษณะทางคุณภาพของการขยายตัว โดยมีแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. พยายามควบคุมอัตราการขยายตัว ซึ่งอาจทำได้โดยองค์กรปกครองในท้องถิ่น เช่น การออกกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการพัฒนาที่ดิน การออกกฎหมายควบคุมอาคารและสิ่งปลูกสร้าง
2. ปล่อยให้เมืองเล็กและพื้นที่ชานเมืองมีการเติบโตอย่างอิสระเพื่อกระจายประชากรออกไปจากศูนย์กลางเมือง (Metropolitan)
3. กระตุ้นให้มีการขยายตัวของประชากรเข้าไปในพื้นที่ที่มีการพัฒนาอยู่แล้ว แต่ไม่ได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
4. วางแผนเพื่อสร้างเมืองใหม่และพื้นที่ใหม่เพื่อรองรับการเจริญเติบโต โดยจะต้องคำนึงถึงเวลาและการเดินทางมายังศูนย์กลางเมืองด้วย

2.2 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมือง

ภูมิทัศน์เมืองเป็นเรื่องของการให้ความสนใจเมือง ในแง่ความสุนทรีย์ จากทัศนภาพและจินตภาพ ซึ่งมีได้เกิดจากความสวยงามเพียงอย่างเดียวหากแต่ประกอบขึ้นโดยเนื้อหาของความเป็นเมืองจากโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ดังนั้นความสุนทรีย์ที่เกิดขึ้นก็ควรจะต้องเกิดบนโครงสร้างพื้นฐานแห่งสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจอันเดียวกัน

การศึกษาองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมืองแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1 องค์ประกอบของเมืองทางด้านกายภาพ การศึกษาองค์ประกอบทางด้านกายภาพชุมชนเมือง เป็นการพิจารณาในคุณค่าสุนทรีย์ภาพขององค์ประกอบนั้น ผสมผสานกับองค์ประกอบทางสังคมเกิดขึ้นเป็นรูปทัศนเมือง องค์ประกอบทางด้านกายภาพจะเป็นตัวก่อให้เกิดทัศนียภาพในสถานที่ต่าง ๆ ของเมือง โดยเป็นตัวบ่งชี้ในรายละเอียดรูปลักษณะและสภาพแวดล้อมของเมืองว่ามีสุนทรีย์ภาพอย่างไร

Lawrence Halprin (1968: 89-95) ได้ศึกษาองค์ประกอบทางด้านกายภาพที่ก่อให้เกิดภูมิทัศน์ของเมืองดังนี้

(1) ที่โล่งว่าง (Open Space) เป็นที่โล่งว่างปราศจากอาคารปกคลุม ล้อมรอบด้วยอาคารหนาแน่น ใช้ในการสัญจร การรับอากาศและแสงแดด ป้องกันเพลิงไหม้และเพื่อการพักผ่อนหย่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับอาคารเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(Enclosure) จากอาคารที่มีที่ว่างอยู่ภายในเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ หรือลักษณะของการกำหนดให้เป็นที่โล่งว่างสาธารณะ

การพิจารณาคูณค่าทางทัศนียภาพของที่โล่งว่างขึ้นอยู่กับ

- ระนาบทางนอน (Base Plan) ได้แก่ พื้นผิวประดิษฐ์ (Paved) เช่น ถนน ทางเดิน ลานและพื้นผิวธรรมชาติ (Green) เช่น สนามหญ้า พุ่มไม้ ฯลฯ
- ระนาบทางตั้ง (Vertical Plan) ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา (Facade) ของอาคาร หอนาฬิกา ต้นไม้ ฯลฯ
- ระนาบเหนือศีรษะ (Overhead Plan) ได้แก่ ท้องฟ้า หลังคา ช่องโค้ง
- ตัวประกอบที่ว่าง (Furnitures) อาจให้ทัศนียภาพที่ประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ ม้านั่ง โคมไฟ รูปปั้นต่าง ๆ ที่อยู่ในที่โล่งว่าง

(2) พื้นผิวของเมือง (Floor of the City) สามารถสัมผัสและรับรู้สุนทรียภาพได้เป็นอย่างดี โดยพิจารณาได้จากรูปแบบ (Pattern) ผิว (Texture) สี (Colour) ซึ่งจะประกอบด้วย

- วัสดุพื้น (Floor Materials) อันเป็นพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมและสัญจรต่าง ๆ เช่น หินอ่อน อิฐ กระเบื้อง คอนกรีต กรวด ฯลฯ
- ทางลาด ขั้น บันได (Ramp Step and Stairs) เป็นตัวเชื่อมต่อของระดับต่างๆ ของพื้นผิว ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับการใช้วัสดุพื้น
- ช่องและทางระบายน้ำ (Drain) โดยอาจเป็นช่องเปิด หรือมีฝาปิดเป็นลวดลาย หรือปิดทึบ

(3) เฟอร์นิเจอร์ของเมืองหรือเครื่องประกอบถนน (Street Furniture) ได้แก่ องค์ประกอบต่าง ๆ ในชุมชนเมืองที่เป็นการให้ประโยชน์ และสุนทรียภาพเป็นตัวแสดงทัศนียภาพของเมืองได้ดีพอควร เช่น ชุมน้ำพุ ตู้โทรศัพท์ ตู้ไปรษณีย์ ถังขยะ ม้านั่ง โคมไฟ ฯลฯ

(4) ภูมิทัศน์ธรรมชาติ (Natural Features) ในชุมชนเมืองรูปลักษณะของธรรมชาติจะให้คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ และในขณะเดียวกันก็ให้ประโยชน์ใช้สอยตามมาด้วย ได้แก่

- น้ำ อาจเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น ลำธาร แอ่งน้ำ สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ
- ต้นไม้ ให้ร่มเงาและตกแต่งประดับประดา เป็นสิ่งที่สร้างสุนทรียภาพได้อย่างดีและง่ายที่สุด

(5) โครงสร้าง (Structure) เป็นลักษณะรูปทรงที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ซึ่งมีความงามหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับการสร้างสรรคดี และกำลังทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาคาร บ้านเรือน อนุสรณ์สถาน ถนนหนทาง สาธารณูปโภคต่าง ๆ ฯลฯ

2.2.2 องค์ประกอบของเมืองด้านการรับรู้ เป็นการรับความเข้าใจต่อเมืองนั้นว่า สारูปของเมือง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งต่อการที่มนุษย์จะเข้าใจเมืองแต่ละเมือง

Kevin Lynch (1960:78-85) ได้ศึกษาถึงการรับรู้ทางด้านทัศนภาพของเมือง (The City's Visual Perception) จากแนวทางที่ว่าภาพในสมองของแต่ละเมืองจะมีผลต่อต่อประชากรในเมือง ผู้ที่ผ่านมาและทำให้ประชากรในเมืองมีความประพฤติดั้งจิตใจที่แตกต่างกัน เมืองแต่ละเมืองจะมีองค์ประกอบที่เป็นจินตภาพสาธารณะ (Public Image) ซึ่งคนทั่วไปจะมองเห็นโดยที่องค์ประกอบนั้นจะมีความชัดแจ้ง (Legibility) ในรูปร่างสามารถจดจำได้ง่าย ช่างถึงได้เป็นอย่างดีมีเอกลักษณ์ในตัวเอง ถือได้ว่าองค์ประกอบนั้นมีความชัดเจนทางการรับรู้ ก่อให้เกิดเป็นจินตภาพของเมืองได้

องค์ประกอบทางจินตภาพ มี 5 ประการดังนี้คือ

(1) เส้นทาง (Path) หมายถึง ช่องทางที่ใช้เป็นที่สัญจรเป็นเส้นทางการติดต่อของชุมชนเป็นแนวทางผ่านส่วนต่าง ๆ ของเมือง ซึ่งอาจเป็น ถนน ทางเท้า ทางรถไฟ แม่น้ำ เส้นทางนี้จะป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำ

สายตาไปสู่การมองเห็นสภาพภูมิทัศน์ของเมือง และเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของเมืองให้สัมพันธ์กัน

(2) แนวขอบ (Edge) หมายถึง แนวขอบของสิ่งต่าง ๆ ของเมือง เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แตกต่างไปให้ทันทีทันใด เช่น แผ่นดินต่อพื้นน้ำ กลุ่มอาคารต่อพื้นที่โล่งหรือป่าไม้

(3) ย่าน (District) หมายถึง ส่วนของเมืองที่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นบริเวณเดียวกันมีลักษณะคล้ายคลึงกันอาจด้วยลักษณะพฤติกรรม หรือภูมิประเทศ ช่วยให้ทราบถึงสภาพหรือปัญหาที่คล้ายคลึงกันได้เด่นชัด และทราบตำแหน่งของพื้นที่นั้น เช่น ย่านคนจีนในแถวเยาวราช ย่านจำหน่ายสินค้าหรือเสื้อผ้าบางลำพู เป็นต้น

ลักษณะบริเวณที่ทำให้เกิดเป็นย่านขึ้นนั้น ได้แก่ เมืองที่มีขอบเขตแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางกายภาพ กิจกรรม มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุด มีขนาดตำแหน่งและเนื้อที่ มีลักษณะเด่น

ทางกายภาพ เช่น รูปทรงของอาคาร พืชพันธุ์ ความสูงต่ำของพื้นที่ กิจกรรมหลักในพื้นที่ ทำให้เกิด

(4) ที่หมายตา ได้แก่ โครงสร้างที่เด่นขึ้นมาจากสิ่งต่าง ๆ ของเมือง เช่น หอนาฬิกา อนุสาวรีย์ อาคารรูปทรงแปลกที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน ที่หมายตานี้แยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ที่หมายระยะไกล (Distance Landmark) ได้แก่ โครงสร้างที่เห็นได้แต่ไกล แม้ยังไม่เข้ามาในย่านก็สามารถมองเห็นได้

- ที่หมายตาระยะใกล้ (Local Landmark) ได้แก่ สิ่งที่แปลกจากสิ่งอื่น ๆ ในย่านนั้น และสามารถใช้เป็นจุดอ้างอิงได้

จากองค์ประกอบทางด้านกายภาพ มนุษย์จะแปลสิ่งเหล่านั้นออกเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ดังกล่าว และมนุษย์จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางจินตภาพ และองค์ประกอบเหล่านี้ควรได้รับการเชื่อมโยงให้เป็นระบบเดียวกัน ผสมผสานกันได้เป็นอย่างดี

การสำรวจองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ทราบปัญหาด้านจินตภาพของเมือง เพื่อส่งเสริมส่วนที่เด่นชัดและกำจัดส่วนที่ด้อยหรือส่งเสริมให้เด่นชัดขึ้น

2.3 ความหมายของภูมิทัศน์และแนวความคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์

D.W. Meinig (1979:8) ได้กล่าวว่า ธรรมชาติเป็นตัวกำหนดชีวิตของมนุษย์ ในขณะเดียวกัน ภูมิทัศน์ก็เป็นตัวแสดงถึงวัฒนธรรมของมนุษย์ โดยเราสามารถให้ความหมายของภูมิทัศน์ได้จากการมองเห็นด้วยตาและการรับรู้ด้วยความรู้สึก

Mae Theigard Watt (1975:8) กล่าวว่า เราสามารถเรียนรู้สภาพภูมิทัศน์ได้เช่นเดียวกับการเรียนหนังสือ ภูมิทัศน์จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบพื้นฐานหลัก 2 ประการคือ ส่วนที่เรียกว่า Folk Tradition และส่วนที่เรียกว่า Grand Tradition ซึ่งการอยู่ร่วมกันขององค์ประกอบทั้งสองนี้จะเป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของคนในสังคมนั้นมาปรากฏให้เห็นในรูปแบบของภูมิทัศน์ที่มองเห็นได้

ในบางครั้งภูมิทัศน์อาจถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ยากต่อความเข้าใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ ประการแรกภูมิทัศน์ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนแน่นอน มีความขัดแย้งในตัวเองและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ประการที่ 2 คือการศึกษาภูมิทัศน์มักจะมีมุมมองไปในประเด็นใดประเด็นหนึ่งมากกว่า โดยที่ไม่ได้มองภาพรวมของภูมิทัศน์ ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนและไม่สามารถควบคุมได้

2.3.1 การแปลความหมายของภูมิทัศน์

D.W. Meinig (1979:9) ได้กล่าวว่า ลักษณะทางภูมิทัศน์เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความพอใจของมนุษย์ในสิ่งที่ มองเห็นและรับรู้ Meinig ได้จัดจำแนกแนวความคิดเกี่ยวกับภูมิทัศน์ออกเป็น 10 แนวคิดดังนี้

(1) ภูมิทัศน์ คือ ธรรมชาติ (Landscape as Nature) แนวคิดนี้จะถือว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งที่สำคัญกว่ามนุษย์ เป็นแนวความคิดของนักอนุรักษ์นิยม ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดนี้จะให้ความหมายของธรรมชาติ ว่าเป็นส่วนที่ปราศจากมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ ควรที่จะได้รับการดูแลรักษาอย่างดีที่สุด แนวคิดนี้จะให้ความสำคัญของมนุษย์น้อยกว่าธรรมชาติ โดยมองว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ก้าวร้าวและรุกรานความบริสุทธิ์ของธรรมชาติ และภูมิทัศน์ ที่เกิดจากการตัดแปลงธรรมชาติมิใช่ภูมิทัศน์อย่างแท้จริงนอกจากนี้ยังเป็นการขัดขวางการเติบโตของธรรมชาติ

(2) ภูมิทัศน์ คือ ที่อยู่อาศัย (Landscape as Habitat) ตามแนวความคิดนี้ ภูมิทัศน์คือบ้านสำหรับมนุษย์ ผู้ที่มีแนวความคิดส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์และผลผลิตที่ใช้ในการดำรงชีวิตจากที่ดิน แนวความคิดนี้จะมองว่า ธรรมชาติคือผู้ให้ และมนุษย์เป็นผู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติ เป็นการจัดการและปรับปรุงสภาพธรรมชาติ จากวัตถุประสงค์พื้นฐานมาเป็นแหล่งทรัพยากรที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ ตามความเชื่อนี้มนุษย์จะเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิทัศน์ โดยมีแรงบันดาลใจมาจากความต้องการที่อยู่อาศัยที่สวยงาม และในขณะเดียวกันก็สามารถทำการเกษตรได้ด้วย

แนวความคิดนี้ ได้รับความนิยมมากในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมของอเมริกา ซึ่งเป็นยุคของภูมิทัศน์การเกษตร เป็นการเอาธรรมชาติมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการบริโภคของมนุษย์ ทั้งทางด้านสิ่งก่อสร้างเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย และเป็นแหล่งทรัพยากร การจัดการภูมิทัศน์ตามความคิดนี้จะเป็นการจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อมนุษย์ โดยถือว่าคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งมุมมองนี้จะทำให้เกิดการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมไว้ให้ดีที่สุด การตัดสินใจใด ๆ ที่เป็นการทำลายหรือลดคุณภาพของสิ่งแวดล้อมจะไม่ได้มีการยอมรับจากสาธารณะชน แนวความคิดนี้มักเห็นได้เด่นชัดในวัฒนธรรมของประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศเกษตรกรรมที่การดำรงชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับสภาพผืนดินและธรรมชาติโดยตรง เขาเชื่อว่าธรรมชาติเป็นผู้ให้ เป็นผู้มีพระคุณ ดังนั้นมนุษย์จะต้องเชื่อฟัง และแสดงความกตัญญูต่อธรรมชาติ ซึ่งจะเห็นได้จากพิธีกรรมบวงสรวงธรรมชาติต่าง ๆ

คุณภาพของสิ่งแวดล้อมจะไม่ได้รับกรวยอมรับจากสาธารณชน แนวความคิดนี้มักเห็นได้เด่นชัดในวัฒนธรรมของประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศเกษตรกรรมที่การดำรงชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับสภาพผืนดินและธรรมชาติโดยตรง เขาเชื่อว่าธรรมชาติเป็นผู้ให้ เป็นผู้มีพระคุณ ดังนั้นมนุษย์จะต้องเชื่อฟัง และแสดงความกตัญญูต่อธรรมชาติ ซึ่งจะเห็นได้จากพิธีกรรมบวงสรวงธรรมชาติต่าง ๆ

(3) ภูมิทัศน์ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (Landscape as Artifact) ในแนวความคิดนี้จะมองว่า ภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด เกิดขึ้นโดยมนุษย์ ธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง ทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นไปตามความต้องการของมนุษย์ ดังนั้นผู้ที่มีความเชื่อนี้จะเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติไปในทิศทางที่สามารถสนองตอบความพึงพอใจของตนเองให้ได้มากที่สุด ในมุมมองของ Landscape as Artifact จะเห็นว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ยิ่งใหญ่เหนือธรรมชาติ สามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ความเป็นอิสระจากรูปแบบธรรมชาติ เป็นตัวบ่งบอกถึงอำนาจของมนุษย์

แนวความคิดที่ว่า ภูมิทัศน์คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีกำเนิดและมีการเปลี่ยนแปลงผ่านกระแสนเวลาเป็นเวลานาน แต่เนื่องจาก ความจำกัดทางเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์ไม่สามารถสร้างทุกสิ่งทุกอย่างเองได้ รูปแบบของความคิดจึงถูกนำเสนอในพื้นที่ที่จำกัด เช่น การจัดสวนบ้าน การสร้างฝายกักเก็บน้ำขนาดเล็ก แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าขึ้นเป็นอย่างมากทำให้มนุษย์มีความสามารถที่จะสร้างสิ่งที่ตนต้องการได้มากขึ้น และสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบของธรรมชาติให้เป็นไปตามความต้องการได้มากขึ้นด้วย ซึ่งมักจะแสดงออกมาในลักษณะของงานวิศวกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพโดยไม่คำนึงถึงลักษณะทางธรรมชาติ อาจนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาคุณภาพน้ำ การพังทลายของดิน ปัญหาโอโซน และอื่น ๆ ดังนั้นแนวคิดของภูมิทัศน์คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงมักถูกมองว่า เป็นแนวความคิดที่เกิดจากความหลงตัวเองของมนุษย์ มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ถูกต้องและนำมาซึ่งปัญหาที่จะต้องตามแก้ไขกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

(4) ภูมิทัศน์ คือระบบของความสัมพันธ์ (Landscape as System) แนวคิดนี้จะถือว่า ภูมิทัศน์ คือระบบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ระบบเล็ก ๆ แต่ละระบบจะมีหน้าที่ของตนเอง และการรวมกันของระบบเล็ก ๆ หลาย ๆ ระบบจะก่อให้เกิดระบบที่ใหญ่ขึ้น จะเป็นการมองภูมิทัศน์ในลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยถือว่าขอบข่ายของความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในโลกเป็นตัวอธิบายสภาพภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น แนวความคิดนี้ได้รับความนิยมน้อย่างกว้างขวางนับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1930 ซึ่งเป็นช่วงที่วิทยาการและความรู้ในเรื่องของระบบนิเวศวิทยาได้รับความสนใจมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งเป็นการออกแบบสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองต่อระบบโดยรวม มากกว่าที่จะเป็นการออกแบบเพื่อคนใดคนหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(5) ภูมิทัศน์ คือ ปัญหา (Landscape as Problem) ตามแนวความคิดนี้ภูมิทัศน์จะถูกมองว่า เป็นสถานการณ์ที่ต้องการการแก้ปัญหา มนุษย์และธรรมชาติเป็นองค์ประกอบของภูมิทัศน์ และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาโอโซน อากาศเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม การละทิ้งที่อยู่อาศัย การพังทลายของดิน การขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง ความหนาแน่นและความเสื่อมโทรมของอาคาร ถูกนำมาเป็นหลักฐานทางกายภาพที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของภูมิทัศน์

Rachel Cason (1980) ได้สร้างภาพยนตร์สารคดี ที่ชื่อว่า "Life out of Balance" ที่แสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยกล่าวว่า การที่มนุษย์นำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ เป็นการเพิ่มความสามารถของมนุษย์ในการทำลายธรรมชาติ เป็นการเปลี่ยนทรัพยากรไปเป็นปัญหา

นักภูมิสถาปนิกจำนวนมากที่มีแนวความคิดว่าภูมิทัศน์ คือปัญหา ดังนั้นในการออกแบบภูมิทัศน์ก็คือความพยายามที่จะแก้ปัญหา ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะรวมทั้งปัญหาทางด้านกายภาพ และปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ นับตั้งแต่ปี 1970 แนวความคิดที่ว่าการออกแบบภูมิทัศน์ (Landscape Design) คือการแก้ปัญหา (Design Solving) ได้ถูกนำมาใช้เป็นหลักการในการเรียนการสอนในสถาบันสำหรับสถาปนิกและภูมิสถาปนิก

(6) ภูมิทัศน์ คือความมั่งคั่ง (Landscape as Wealth) ตามแนวความคิดนี้จะเชื่อว่ามนุษย์เป็นเจ้าของที่ดิน และคุณค่าของที่ดินจะถูกวัดด้วยคุณค่าทางเศรษฐกิจมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ ในความเป็นจริง แนวความคิดของภูมิทัศน์คือความมั่งคั่ง เป็นแรงกระตุ้นการออกแบบภูมิทัศน์ในศตวรรษที่ 20 ของอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นยุควัฒนธรรมทางวัตถุ การพัฒนาของพื้นที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตลาด คุณสมบัติของภูมิทัศน์ จะถูกเปลี่ยนจากลักษณะทางกายภาพไปสู่หน่วยทางเศรษฐกิจ เช่น ตารางฟุตของพื้นที่พาณิชย์กรรม จำนวนบ้านเดี่ยวที่สามารถสร้างได้ในพื้นที่นั้นๆ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งการเข้าถึง (Accessibility) มีความสำคัญมากกว่าลักษณะทางภูมิทัศน์เอง ซึ่งในบางครั้ง การพัฒนาเพื่อตอบสนองแนวความคิดนี้จะทำให้เกิดการรุกรานสภาพแวดล้อม จนเกินความจำเป็น และทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่จำกัด และอาจทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนทรัพยากรและปัญหาอื่น ๆ ตามมาในอนาคต

(7) ภูมิทัศน์ คือ นามธรรม (Landscape as Ideology) ในมุมมองนี้ ภูมิทัศน์จะถูกมองว่าเป็นเครื่องหมายหรือตัวแทนของวัฒนธรรมมนุษย์ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในเชิงปรัชญา มากกว่าเชิงกายภาพ และผู้ที่มีแนวความคิดนี้ จะเชื่อว่าภูมิทัศน์ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความรู้สึกออกมาเป็นรูปธรรม หากแต่เป็นทั้งความฝันและความหวังในวัฒนธรรมนั้น ๆ

ในสังคมเดียวที่มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปอย่างช้า ๆ รูปแบบทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น จะมีลักษณะที่เด่นชัดและแสดงออกถึงรูปแบบและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน ในทางตรงกันข้าม ในสังคมที่มีความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว เช่น สหรัฐอเมริกา รูปแบบของภูมิทัศน์ที่ปรากฏออกมาจะมีความหลากหลาย องค์ประกอบทางภูมิทัศน์จะมีความสัมพันธ์กันน้อย ขาดความเด่นชัดของรูปแบบและความรู้สึก แสดงถึงความซับซ้อนทางสังคม

(8) ภูมิทัศน์ คือ ประวัติศาสตร์ (Landscape as History) ตามแนวความคิดนี้ ภูมิทัศน์ คือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของข้อมูล ที่สะสมเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ในพื้นที่นั้น ๆ องค์ประกอบทางภูมิทัศน์จะเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับ โดยเหตุการณ์หนึ่งจะเป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่การเกิดอีกเหตุการณ์หนึ่ง

ในมุมมองนี้ภูมิทัศน์คือ ลำดับชั้นของประวัติศาสตร์ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของเวลา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการก่อตั้งชุมชน รูปแบบของเมือง การขยายตัวของเมือง ภูมิทัศน์จะเป็นแหล่งเก็บข้อมูลทางกายภาพในแต่ละยุคแต่ละสมัย เป็นการสื่อความหมายผ่านทางภูมิทัศน์ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและปัจเจกบุคคล รูปแบบของเมือง สภาพแวดล้อมและลักษณะทางสังคมที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นพัฒนาการอันต่อเนื่องมาแต่อดีต แนวความคิดนี้จะช่วยให้เรามีความเข้าใจถึงความเป็นมาของตนเอง (Who we are) ได้จากการศึกษาสิ่งที่เราเป็นมา (How we came to be) อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว การมองภูมิทัศน์ว่าเป็นสื่อทางประวัติศาสตร์ อาจมีความไม่ชัดเจน เนื่องจากองค์ประกอบทางภูมิทัศน์มีความสัมพันธ์ต่อกันน้อยลง นอกจากนี้มุมมองที่ว่าภูมิทัศน์คือประวัติศาสตร์ยังเป็นการมองย้อนแบบทิศทางเดียว คือเป็นการศึกษาถึงอดีตที่ส่งผลมาปัจจุบัน แต่ไม่มีการศึกษาถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันที่ต่อเนื่องไปในอนาคต

(9) ภูมิทัศน์ คือ สถานที่ (Landscape as Place) ภูมิทัศน์ในมุมมองนี้คือ การเรียนรู้โดยการสัมผัสจากประสบการณ์และการรับรู้ที่มีได้มุ่งไปในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หากเป็นการสื่อความหมายโดยผ่านภาพรวมของภูมิทัศน์ ซึ่งการรับรู้นี้เป็นการรับรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ผู้ที่มีแนวคิดนี้จะมีความพึงพอใจในความแตกต่างและลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละสถานที่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้มนุษย์มีการท่องเที่ยว ไปในสถานที่ต่างๆ ในโลก ทั้งนี้เพื่อที่จะได้สัมผัสกับความแปลกใหม่และตีความกับความงดงามของภูมิทัศน์ที่แตกต่างกัน

ตามแนวคิดนี้จะถือว่าปัจเจกบุคคล และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้ที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความงดงาม เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ก็จะเป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่ที่ดี โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มีแนวความคิดนี้มักจะเป็น นักภูมิศาสตร์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของสถานที่ต่างๆ เป็นผู้ที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงการก่อรูปร่างและโครงสร้างทางภูมิทัศน์

(10) ภูมิทัศน์ คือ ความสวยงาม (Landscape as Aesthetic)

เป็นมุมมองนี้มักเป็นแนวความคิดที่เน้นไปในเรื่องของความเป็นศิลปะขององค์ประกอบทางภูมิทัศน์เป็นการมุ่งเน้นไปในเรื่องของการมองเห็น ภูมิทัศน์ในมุมมองนี้จะมีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นการตีความภูมิทัศน์จากการมองเห็น โดยใช้พื้นฐานของศิลปะ เช่น รูปทรง สี พื้นผิว จังหวะ ลัดส่ว ความกลมกลืน เส้น เป็นต้น เป็นการมองโดยให้ความสำคัญในเรื่องของความสวยงาม โดยไม่คำนึงถึงหน้าที่การทำงาน หรือการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ใด ๆ ในการมองภูมิทัศน์ในรูปแบบนี้ จะให้ความหมายของภูมิทัศน์เหมือนกับเป็น วัตถุ (object) หรือ ฉาก (screen) ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีคุณค่าและความหมายในด้านของความรู้สึกซึ่งเป็นรูปแบบของนามธรรมมากกว่าที่จะเป็นรูปธรรม

2.4 แนวความคิดของการออกแบบภูมิทัศน์ชุมชนเมือง

Michale Hough (1980 :104-109) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญต่อภูมิทัศน์เมืองคือ พื้นที่โล่ง (Open Space) และพื้นที่สีเขียว (Green Area) ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้ชีวิตคนในเมือง มีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมชาติมากขึ้น เป็นสถานที่พักผ่อนทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจของคนในเมือง ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการออกแบบภูมิทัศน์เมืองก็คือการออกแบบที่โล่งว่าง การจัดพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะ ซึ่งควรเป็นไปในลักษณะของการคืนธรรมชาติสู่เมือง โดยมีจุดประสงค์ 2 ประการคือ

1. เป็นการจัดการภูมิทัศน์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเมือง ทั้งในด้านการอนุรักษ์พลังงาน และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของเมือง
2. เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและทางสังคม เป็นการอนุรักษ์และสร้างขึ้นใหม่จากทรัพยากรที่มีอยู่ของเมือง เช่น แหล่งน้ำ ดิน พืชและสัตว์ เป็นการจัดให้มีความสมดุลของธรรมชาติและยกระดับความเป็นอยู่ของผู้คนในเมือง

2.4.1 แนวความคิดในการออกแบบพื้นที่โล่งและการคืนธรรมชาติสู่เมือง

(2.4.1.1) สวนสาธารณะและพื้นที่โล่งในระดับหมู่บ้าน (Residential Park and Open Space)

จากการศึกษาในเรื่องของสวนสาธารณะในเมือง มักจะแสดงให้เห็นถึงความขาดแคลนพื้นที่สวนสาธารณะ ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ รวมทั้ง มีการเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็วทำให้ที่ดินมีมูลค่าสูงขึ้นจนยากที่เมืองจะสามารถซื้อที่ดินเพื่อสร้างเป็นสวนสาธารณะได้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของสวนสาธารณะที่มีอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม สวนสาธารณะก็ยังคงเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและทำกิจกรรมของประชาชนในเมือง ดังนั้นในการออกแบบภูมิทัศน์ของเมือง สวนสาธารณะก็ยังคงเป็นองค์ประกอบหลัก ที่นักออกแบบจะต้องให้ความสำคัญ. การออกแบบควรต้องคำนึงถึงงบประมาณและความสามารถในการดูแลรักษาด้วย ในขณะที่เดียวกันก็สามารถทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นสถานที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเมืองทั้งด้านกายภาพและชีวภาพ.

(2.4.1.2) ถนน (Street) โดยส่วนใหญ่ ถนนในระดับหมู่บ้านมักจะทำหน้าที่ทั้งเป็นเส้นทางสำหรับยานพาหนะ และเป็นที่เกิดกิจกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น และกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนถนนมักจะเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถทำได้ในสวนสาธารณะ จากการศึกษาการใช้ถนนและสวนสาธารณะในหมู่บ้านของผู้มีรายได้น้อยในเขตใจกลางเมืองบัลติมอร์ ในช่วงฤดูร้อน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นมากกว่า 50 % ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ แต่เป็นผู้ที่ไปใช้สวนสาธารณะเพียง 3 % ส่วนที่เหลือใช้ถนนเป็นที่ทำกิจกรรม และจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ประชาชนได้ให้เหตุผลของการใช้ถนนเป็นที่ทำกิจกรรมมากกว่าเนื่องจาก

- ถนนเป็นที่ที่สามารถพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้านได้มากกว่าสวนสาธารณะ
- สามารถทำกิจกรรมได้ใกล้บ้าน
- เกมกีฬาที่เด็กเล่นบนถนน ไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ที่ยุ่งยาก
- พ่อแม่สามารถควบคุมดูแลเด็กได้มากกว่าเพราะอยู่ใกล้บ้าน

ดังนั้นในเขตเมืองใหญ่ที่เมืองไม่สามารถจัดหาสวนสาธารณะ มารองรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ได้ การออกแบบถนนในหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นที่โล่งเพื่อรองรับกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความเป็นไปได้และเสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่อย่างไรก็ตามการออกแบบจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้ถนนด้วย รูปแบบของระบบการจราจร การ

จำกัดความเร็วรถ ความกว้างของถนน การปลูกต้นไม้ และทางเท้า จะต้องได้รับการออกแบบที่

(2.4.1.3) **พื้นที่ว่างที่ถูกละทิ้ง (Vacant Land)** ในขณะที่เมืองที่เติบโตขึ้น พื้นที่ว่างที่ถูกทอดทิ้งเป็นที่ไร้ประโยชน์ก็เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณที่มีอาคารและสิ่งก่อสร้างหนาแน่น พื้นที่เหล่านี้ได้แก่ พื้นที่รกร้างระหว่างตัวอาคาร พื้นที่ด้านหลังอาคาร พื้นที่หัวมุมของที่จอดรถ ดังนั้นในการออกแบบภูมิทัศน์ชุมชนเมืองสมัยใหม่ ได้มีการนำเอาพื้นที่ว่างนี้มาใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาเพื่อเป็นที่โล่งของเมือง เป็นการยกระดับสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น

(2.4.1.4) **เส้นทางการคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร (Communication Link)** เส้นทางการคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร จะมีลักษณะเป็นโครงข่ายที่เชื่อมกันทั้งเมืองอยู่แล้ว ดังนั้นหากมีการใช้พื้นที่ตามแนวเส้นทางมาพัฒนาเป็นที่โล่งจะก่อให้เกิดโครงข่ายสีเขียว (Green Network) ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในด้านของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาของเมือง

พื้นที่ Right of Way ส่วนใหญ่ ทางรถไฟที่ถูกยกเลิกการเดินรถ พื้นที่ใต้แนวสายไฟ จะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชตามธรรมชาติอยู่แล้ว ซึ่งพืชเหล่านี้จะไม่พบในพื้นที่เมืองหรือพื้นที่เกษตรกรรม ดังนั้นจากลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่เหล่านี้ จะเป็นตัวที่เชื่อมโยงระบบนิเวศวิทยาของเมืองให้มีความสมดุลยิ่งขึ้น ในบางเมืองจะมีการออกแบบเส้นทาง เพื่อศึกษาธรรมชาติและเชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวเข้าด้วยกัน เกิดเป็นโครงข่ายสีเขียวที่คนสามารถเดินได้ตลอดเส้นทาง

(2.4.1.5) **พื้นที่อุตสาหกรรม**

การออกแบบพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อใช้ประโยชน์เป็นที่โล่งของเมือง เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่อุตสาหกรรมนับว่ามีสัดส่วนของพื้นที่มาก และพื้นที่อุตสาหกรรมมีลักษณะเฉพาะตัวที่เหมาะสมหลายประการสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงภูมิทัศน์เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมคือ

(1) โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี มีการป้องกันการเข้าถึงจากภายนอก และมีสิ่งก่อสร้างที่ล้อมรอบด้วยสนามหญ้าอยู่แล้ว ซึ่งพื้นที่ในบริเวณนี้ต้องการการดูแลรักษาโดยที่ไม่ได้รับผลตอบแทนอยู่แล้ว ดังนั้นหากมีการออกแบบให้พื้นที่เหล่านี้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในเชิงชีวภาพจะเป็นการช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เกิดความสมดุลได้มากขึ้น

(2) ความร้อนที่ถูกปลดปล่อยจากโรงงาน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้กับ Green House การออกแบบ ให้มีการเชื่อมต่อกันระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและพื้นที่ผลิตพืชเมืองร้อน ก็จะเป็นการลดการสูญเสียพลังงานโดยเปล่าประโยชน์

(3) โรงงานอุตสาหกรรมจะมีพื้นที่เป็นบริเวณ กว้างที่ถูกละทิ้งหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ โดยคัดเลือกพื้นที่ที่สามารถเติบโตในสภาพแวดล้อมที่จำกัดเช่นนี้มาปลูก หรืออาจจัดเป็นสวนพฤกษชาติเพื่อเป็นแหล่งให้ความรู้และศึกษารวมชาติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายและนโยบายของเมือง

ในศตวรรษที่ 20 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะในพื้นที่อุตสาหกรรม (Industrial Park) ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและถูกนำมาใช้ในเมืองใหญ่ของอเมริกา โดยมีหลักการของการออกแบบเพื่อเป็นการผสมผสานการใช้ พื้นที่อุตสาหกรรมและสวนสาธารณะเข้าด้วยกัน เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในย่านอุตสาหกรรม

(2.4.1.6) พื้นที่สำหรับกำจัดของเสีย (Waste Land)

โรงกำจัดน้ำเสียและ ศูนย์ควบคุมมลภาวะ เป็นสถานที่ที่ให้บริการแก่เมืองและครอบคลุมพื้นที่มากซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายพื้นที่โล่งของเมืองได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่เหมาะสมคือ

- สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า (Wildlife) และเป็นพื้นที่เพื่อศึกษารวมชาติ
- มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเพื่อเป็นพื้นที่ป่าในเมือง ซึ่งสามารถนำเอาผลผลิตไปแปรรูปเพื่อให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจได้

(2.4.1.7) พื้นที่อื่น ๆ (Others) พื้นที่โล่งอื่น ๆ เช่น สนามกอล์ฟ มหาวิทยาลัย โรงเรียนหลังคา รวมทั้งพื้นที่ปูพื้นด้วยคอนกรีต สามารถนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ประโยชน์เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้เช่นกัน

(2.4.1.8) วนอุทยานและพื้นที่โล่งขนาดใหญ่ (Regional Park and Open Space) พื้นที่โล่งขนาดใหญ่มักรวมถึงหุบเขา พื้นที่ริมน้ำ พื้นที่เนินเขาและพื้นที่ป่า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในเชิงชีวภาพมากกว่าที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ดังนั้นจึงมีความสำคัญในเรื่องของการสร้างสมดุลในธรรมชาติและการอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลักของโครงข่ายสีเขียวในเมืองด้วย

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและออกแบบภูมิทัศน์พื้นที่ริมน้ำ

Water Front คือเมืองที่มีพื้นที่ส่วนที่เป็นผืนดินติดกับผืนน้ำ ซึ่งผืนน้ำในที่นี้จะหมายถึงความรวมถึง ลำธาร คู คลอง ทะเลสาบ หรือ ทะเล การพัฒนาพื้นที่ริมน้ำได้รับความนิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ 1970 และเป็นต้นแบบของการพัฒนาในยุคต่อ ๆ มา การพัฒนาภูมิทัศน์ในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยามให้นำไปใช้โดยไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และสภาพแวดล้อม Breen and Rigby (1994 : 17-19)เสนอปัจจัยที่ควรพิจารณาในการพัฒนา และออกแบบพื้นที่ริมน้ำ ดังนี้

(1) สถานที่ตั้งและเวลา (Location and Time)

ในการพัฒนาพื้นที่ริมน้ำจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ริมน้ำส่วนใหญ่ต้องการงบประมาณค่าใช้จ่ายสูง หากมีการพัฒนาในสถานที่และช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม จะเป็นการทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

(2) การเข้าถึงพื้นที่ของประชาชน (Public Accessibility) สิ่งสำคัญในการออกแบบพื้นที่

พักผ่อนหย่อนใจริมน้ำก็คือ ทำให้ประชาชนได้รับความสุนทรีย์ทั้งด้าน

กายภาพ การรับรู้และการมองเห็น การออกแบบควรจะเปิดโอกาสให้คนสามารถเข้าถึงหรือได้สัมผัสส่วนที่เป็นพื้นน้ำ หากเป็นบริเวณหาดทรายก็ควรจะทำออกแบบให้คนสามารถใช้บริเวณชายหาดให้มากที่สุด

(3) ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (safety and Liability) ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ติดน้ำ จะมีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นจากน้ำได้ง่าย ดังนั้นในการออกแบบจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ ในบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจะต้องมีการออกแบบอย่างระมัดระวังเพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้น

ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ (safety and Liability) ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ติดน้ำ จะมีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นจากน้ำได้ง่าย ดังนั้นในการออกแบบจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ ในบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจะต้องมีการออกแบบอย่างระมัดระวังเพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้น

(4) สิ่งแวดล้อม (Environment) การปรับปรุงพื้นที่บริเวณริมน้ำมักจะมีผลเกี่ยวเนื่องกับ

สภาพแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ โดยเฉพาะผลกระทบทางระบบนิเวศวิทยา ดังนั้นในการออกแบบจะต้องมีศึกษาถึงรายละเอียดถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดต่อสภาพแวดล้อมด้วย

(5) ความกลมกลืนในการออกแบบ (Harmony) การพัฒนาพื้นที่ริมน้ำจะเกี่ยวข้องกับ

สภาพแวดล้อม และตัวอาคารที่อยู่ข้างเคียงด้วย ดังนั้นในการออกแบบจะต้องคำนึงถึงความกลมกลืน ระหว่างสิ่งที่มีอยู่เดิมและสิ่งที่สร้างใหม่ ในบางเมืองที่เป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม การพัฒนาพื้นที่ริมน้ำของเมืองควรจะเป็นไปในรูปแบบของการอนุรักษ์ และไม่ทำลายคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของเมือง

(6) ให้ประโยชน์ทางการศึกษา (Education) การพัฒนาพื้นที่ริมน้ำนอกจากจะมีจุดมุ่ง

หมาย เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังควรให้ประโยชน์ทางความรู้ความคิดแก่ประชาชนด้วย เช่น การจัดพื้นที่ชายฝั่งทะเลบางส่วนเพื่อเป็นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของนิเวศวิทยา เป็นต้น

(7) เป็นพื้นที่โล่งสาธารณะ (Open Space) หากมีพื้นที่ที่เหมาะสม การพัฒนาพื้นที่ริมน้ำ

น้ำอาจพัฒนาให้มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งสาธารณะ เป็นที่รวมกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน เช่น พลาซ่า จตุรัส สวนสาธารณะ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของโครงข่ายการสัญจร

ได้มีการศึกษาและจัดแบ่งลักษณะ ประเภทของโครงข่ายสัญจรตามปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

(กองวิศวกรรม สำนักผังเมือง 2524:4-7)

2.6.1 รูปแบบโครงข่ายสัญจรแบ่งตามลักษณะและปัจจัยต่าง ๆ

2.6.1.1 การแบ่งประเภทถนนตามสภาพชุมชน

(1) ถนนนอกเมือง (Rural Highway) คือถนนที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับชุมชน เมืองกับเมือง หรือภาคกับภาค ให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การศึกษา และการอนามัยของประชาชนในชาติ ตลอดจนการปกครองและป้องกันประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมชลประทาน และกองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ตามลำดับ

(2) ถนนในเมือง (Urban Highway) คือถนนในเขตชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น และได้ยกระดับเป็นเขตสุขาภิบาล เทศบาลแล้ว แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

- ถนนสายประธาน (Primary Distributors) ได้แก่ ถนนสายสำคัญของระบบการจราจรของเมืองทั้งหมด กระแสการจราจรที่เข้าหรือออกจากเมืองจะต้องใช้การจราจรบนถนนสายประธานนี้

- ถนนสายหลัก (District Distributors) ได้แก่ ถนนที่ทำหน้าที่กระจายการจราจรในเขตที่อยู่อาศัย โรงงาน ย่านการค้าหลักในเมืองให้เชื่อมต่อระหว่างถนนสายประธานและถนนสายรองเข้าด้วยกัน

- ถนนสายรอง (Local Distributors) ได้แก่ ถนนที่ทำหน้าที่กระจายการจราจรภายในพื้นที่ศูนย์กลางเมือง และเชื่อมต่อระหว่างถนนสายย่อยเข้าด้วยกัน

- ถนนสายย่อย (Access Roads) ได้แก่ ถนนที่ทำหน้าที่รับการจราจรจากแหล่งที่อยู่อาศัยโดยตรงเชื่อมกับถนนสายรอง

2.6.1.2 การแบ่งประเภทถนนออกตามลักษณะของเส้นทาง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

(1) ถนนวงรอบหรือวงแหวน (Circumferential or Ring Road) มีประโยชน์ใช้สอยเพื่อการกระจายการจราจรจากส่วนต่าง ๆ ของตัวเมืองโดยรอบ ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กับถนนรัศมีด้วย และการใช้เพื่อเป็นการเลี่ยงเมือง การออกแบบมีมาตรฐานเช่นเดียวกับถนนสายประธาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพราะต้องรับปริมาณการจราจรมาก โดยทั่วไปจะสร้างไม่เกิน 3 วง ตัวอย่างเช่น ถนนรัชดาภิเษก เป็นต้น

(2) ถนนรัศมี (Radial Streets) มีประโยชน์ใช้สอยเพื่อนำการจราจรจากบริเวณรอบนอกเข้าสู่ใจกลางของตัวเมือง หรือเชื่อมต่อระหว่างศูนย์กลางย่อยภายในบริเวณเมืองเดียวกันได้อย่างสะดวก การออกแบบมีมาตรฐานเช่นเดียวกับถนนสายประธานและต้องให้สามารถรับปริมาณการจราจรสูงสุดของเมืองนั้น ๆ ได้ ตัวอย่าง เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนสุขุมวิท เป็นต้น

(3) ทางเลี่ยงเมือง (By Pass) มีประโยชน์ใช้สอย เพื่อรถที่ไม่ต้องการเข้าเมืองใช้ เพื่อลดปริมาณการจราจรในเมือง เช่น ทางเลี่ยงเมืองเชียงใหม่

(4) ถนนผ่านเมือง (Cross Town Street) ได้แก่ ถนนที่ผ่านเมืองหรือผ่าเมืองในแนวเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก และเชื่อมเข้าถนนสายตรงต่อไปยังเมืองอื่น ๆ การออกแบบควรให้มีช่องทางวิ่งตั้งแต่ 6-8 ช่อง มีการตกแต่งเป็นลักษณะถนนระดับเมือง ถ้าเป็นเมืองใหญ่มากอาจมีหลายสาย เช่น พหลโยธินผ่านเมืองสระบุรี เป็นต้น

2.6.1.3 การแบ่งถนนในเมืองตามลักษณะการใช้ประโยชน์ (Urban Street)

ชัยวัฒน์ อรุโณทัยวิวัฒน์ (2540) แบ่งประเภทของถนนในเมืองตามลักษณะของการใช้ประโยชน์ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

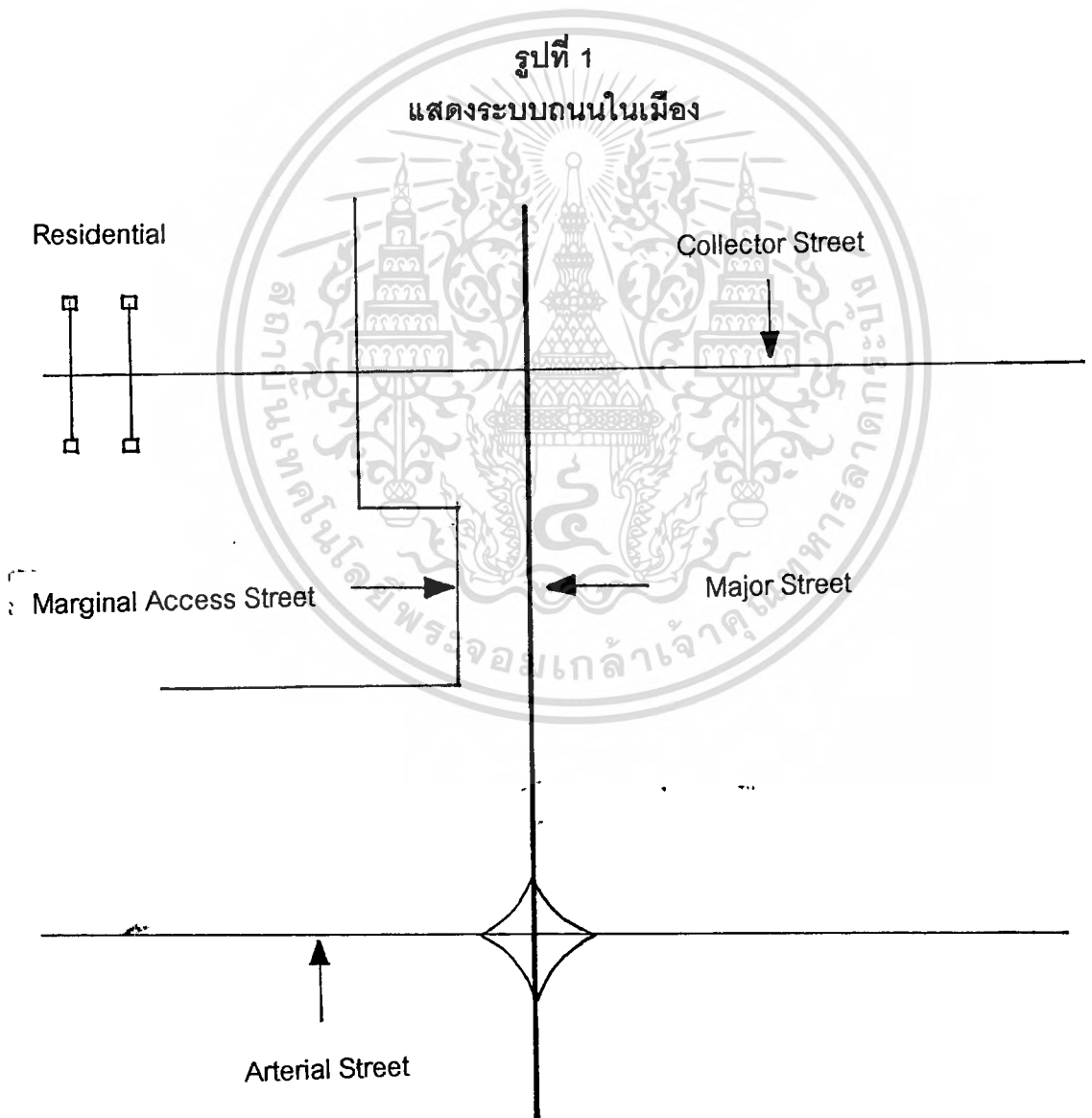
(1) ถนนในย่านพักอาศัย (Resident Service Street) เป็นถนนสำหรับบริเวณย่านที่พักอาศัยที่มีการจราจรเบาบาง ได้แก่ ย่านพักอาศัยเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว และอพาร์ทเมนท์ 2-3 ชั้น

(2) ถนนรวมการจราจร (collector Street) เป็นถนนที่รวมการจราจรจากถนนย่านที่พักอาศัยไปสู่ถนนหลัก (Major Street) ซึ่งอาจเรียกเป็นถนนเลี่ยงเมืองได้ ถนนรวมการจราจรที่ผ่านย่านที่พักอาศัยจะไม่อนุญาตให้มีทางเข้าบ้านติดกับถนนสายนี้ ยกเว้นบริเวณที่มีการใช้ที่ดินหนาแน่น เช่น อพาร์ทเมนท์ที่สูงกว่า 3 ชั้น บริเวณที่ผ่านโรงเรียนมัธยม หรือศูนย์การค้า

(3) ถนนหลักระยะสั้น (Major Street) จะรองรับการจราจรจากถนนรวมการจราจร ไม่อนุญาตให้ทางเข้าออกที่ดินหรือกิจการติดถนนประเภทนี้ นอกจาก อพาร์ทเมนท์หลายชั้น โรงเรียนมัธยม และศูนย์การค้า

(4) ถนนเพื่อการเข้าถึง (Marginal Access Street) เป็นถนนที่ขนานกับถนนรวมการจราจรและ ถนนอื่นๆ ที่มีการจราจรมากกว่า ทำหน้าที่เป็นถนนเชื่อมทางเข้าออกของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ติดกับถนนที่ไม่อนุญาตให้สร้างทางเข้าออก

(5) ถนนหลักระหว่างชุมชน (Arterial Street) เป็นถนนสำหรับการจราจรในระยะยาวในชุมชน มีปริมาณการจราจรมาก และความเร็วสูง ไม่อนุญาตให้สร้างทางเข้าออกสำหรับที่พักอาศัยบนถนนเส้นนี้

2.6.2 รูปแบบของโครงข่ายถนน (Pattern of Road Network)

Robert Zolomij (1988 : 342) มีการจัดแบ่งรูปแบบของโครงข่ายถนนเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

2.6.2.1 โครงข่ายถนนแบบตาราง (Grid Network)

ประกอบด้วยถนนตามสายยาว และแนวขวางตัดตั้งฉากซึ่งกันและกัน ถนนแต่ละสายจะอยู่ห่างและกว้างเท่า ๆ กันด้วยข้อดีของโครงข่ายระบบนี้ คือ มีความสม่ำเสมอของการเข้าถึง (Accessibility) ส่วนต่าง ๆ ของเมืองได้เท่ากัน รูปแบบโครงข่าย มีผลต่อการกระจายความเจริญออกไปได้อย่างทั่วถึง ความหนาแน่นของประชากร กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอ กระจายการเดินทางไม่ให้นัก ณ จุดใดจุดหนึ่ง การออกแบบการวางแนวถนนและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ทำได้ง่าย และสามารถขยายเมืองออกไปได้ทุกทิศทาง สามารถเพิ่มความจุ (Capacity) ของโครงข่ายได้ง่าย เพียงจับคู่ถนนคู่ใดคู่หนึ่งที่ขนานกันอนุญาตให้เป็นระบบวีงรถทางเดียว (One Way System) ผู้ใช้ถนนมีโอกาสในการเลือกเส้นทางมาก โดยไม่จำเป็นต้องผ่านศูนย์กลางเมือง

ข้อเสียของ Grid Network คือถ้าระดับของพื้นที่เมืองไม่สม่ำเสมอจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ไม่มีลำดับชั้น (ทางเอก ทางโท) ผู้ใช้ถนนจึงลำบากในการตัดสินใจเมื่อต้องการติดต่อจากจุดใดจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งในแนวทแยงมุมจะต้องเดินทางระยะไกลขึ้น มีทางร่วมทางแยกมากเกินไป รูปแบบของเมือง (Urban Pattern) ซ้ำซากหน้าเบื่อหน่ายให้ภาพซ้ำ ๆ กันตลอดเส้นทาง

2.6.2.2 โครงข่ายถนนแบบรัศมี (Radial network)

เป็นโครงข่ายตามธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ถนนจะเริ่มจากจุดร่วม (โบสถ์ ตลาด ปราสาท ที่ทำการรัฐบาล เทศบาล ฯลฯ ขึ้นอยู่กับว่าจะอะไรคือศูนย์กลางของยุคนั้น) แล้วกระจายออกไปตามแนวรัศมี ความเจริญของเมืองจะเริ่มจากศูนย์กลางแล้วแผ่ขยายออกไปตามแนวเส้นทางถนนหรือรถไฟ ตัวอย่าง เช่น เมือง ชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (โครงข่ายแบบ Radial จะยังคงใช้การได้ดี ถ้าศูนย์กลางของโครงข่ายยังคงทับกันอยู่ที่จุดศูนย์กลางของ Traffic Flow Diagram) (อิศรา กันแดง 2534 : 19)

ข้อด้อยของถนนแบบรัศมีคือ ไม่สามารถให้บริการที่สะดวกหากจุดหมายของการเดินทางไม่เกี่ยวข้องกับศูนย์กลาง และทำให้เกิดการก่อสร้างอาคารในพื้นที่ที่ไม่สะดวก โดยเฉพาะบริเวณจุดตัดของถนน

2.6.2.3 โครงข่ายถนนวงแหวนและถนนรัศมี (Ring-Radial Network)

เป็นการผสมกันของถนนสองรูปแบบ ได้แก่ ถนนวงแหวน (Ring Road) และถนนรัศมี (Radial Road) เป็นการนำเอาข้อดีของถนนทั้งสองแบบมาผสมผสานกัน ซึ่งเหมาะสำหรับการจราจรในเมืองใหญ่

ลักษณะเฉพาะตัวของถนนวงแหวนคือ ลักษณะของถนนที่เป็นเส้นรอบวงล้อมศูนย์กลางของบริเวณพื้นที่เมือง มีข้อดีคือ สามารถให้บริการแก่พื้นที่กลางเมืองได้ขณะที่ล้อมรอบอยู่รอบนอก การจราจรที่ตัดผ่าน (Through Traffic) สามารถใช้ถนนวงแหวนได้โดยไม่ต้องผ่านศูนย์กลางเมือง ราคาค่าก่อสร้างต่ำ เพราะที่ดินราคาถูก เนื่องจากอยู่นอกเมืองและไม่ต้องเสียค่าเวนคืน ข้อเสียคือถนนวงแหวนเป็นวงโค้ง เพื่ออ้อมเมืองจึงมีระยะทางไกล ราคาค่าก่อสร้างต่อหน่วยถูก แต่หลายหน่วยแพง เนื่องจากระยะทางไกลจึงเสียค่าขนส่งเพิ่ม และเมื่อทำแล้วคนอาจไม่ใช้เส้นทางก็ได้

ถนนแบบ Ring Radial Network มีข้อดีคือ ผู้ใช้ถนนมีสิทธิ์เลือกเส้นทางได้ แม้เส้นทางจะยาวกว่า แต่การจราจรไม่ติดขัด เพราะผ่านย่านคับคั่งของเมืองน้อย ระบบการจราจรไหลเวียนเรียบสะดวกทั้งในและนอกเมืองและสามารถ ปรับแนวถนนให้เข้ากับสภาพภูมิประเทศได้ แต่ข้อเสียก็คือ ถนนทุกสายจะมุ่งเข้าสู่ศูนย์กลางทั้ง Local Traffic และ Through Traffic ทำให้มีแนวโน้มเกิดการจราจรติดขัด พื้นที่ที่อยู่ระหว่างถนนรัศมีจะได้รับการบริการไม่ทั่วถึง ระบบโครงข่ายนี้มีผลต่อการแบ่งรูปแบบที่ดินทำให้เกิดรูปร่างไม่สม่ำเสมอ และไม่สะดวกในการออกแบบ (อิศรา กันตง 2534 : 19)

2.6.2.4 โครงข่ายถนนแบบคลาสสิก (Classic Pattern)

เป็นโครงข่ายถนนที่มีถนนสายหลักตัดขวางกันเป็นแกนสำคัญ และมีถนนสายรองและถนนสายย่อยแยกออกจากถนนสายหลักเพื่อใช้ในการเข้าถึงพื้นที่ ข้อดีของระบบถนนแบบนี้คือเหมาะสำหรับเมืองที่มีการจัดลำดับความสำคัญของถนน ลดปัญหาความคับคั่งของการจราจรบริเวณจุดตัดของถนน โดยการกระจายการจราจรออกจากศูนย์กลาง ข้อด้อยของโครงข่ายถนนแบบคลาสสิกคือมีจุดตัดของถนนสายย่อยมากทำให้การเคลื่อนที่ของรถบนถนนสายหลักถูกรบกวนจากรถที่ออกจากซอย ไม่เหมาะสมต่อถนนที่มีการเคลื่อนที่ของรถด้วยความเร็วสูง

2.6.2.5 ระบบถนนตามแนวยาว (Spine Network)

เป็นระบบถนนที่มีถนนที่มีถนนสายหลักเป็นแกนสำคัญ มีอาคารที่พักอาศัยตั้งอยู่สองข้างถนน สามารถเข้าถึงได้จากถนนหลักหรืออาจมีถนนซอยสั้นๆ เพื่อการเข้าถึงที่พักอาศัยหรืออาคารพาณิชย์ ระบบถนนแบบนี้มักเป็นถนนที่ขนานไปกับทางรถไฟ แม่น้ำลำคลอง หรือ ไฮเวย์ ที่เป็น

รูปที่ 2
แสดงระบบโครงข่ายถนน

ขอบเขตจำกัดการขยายตัวของเมือง ข้อดีของถนนตามแนวยาวคือทำให้การเคลื่อนไหวของการจราจรเป็นไปอย่างสะดวก ส่วนข้อเสียคือถนนขาดจุดหมาย (Lack of Focus)

2.7 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของพื้นที่สีเขียว (Green Area) และพื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) ของเมือง

พื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) เป็นที่โล่งว่างปราศจากอาคารปกคลุมล้อมรอบด้วยอาคารหนาแน่นใช้ในการสัญจร การรับอากาศและแสงแดด ป้องกันเพลิงไหม้ และพักผ่อนหย่อนใจ เป็นตัวแสดงสุนทรียภาพที่สำคัญของเมือง ดังคำกล่าวที่ "เนื้อหาที่แท้จริงของเมืองก็คือที่ว่าง"

การกีดที่ว่างอาจเป็นลักษณะของการปิดล้อม (Enclosure) จากอาคารที่มีที่ว่างอยู่ภายใน เพื่อการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ หรือลักษณะของการกำหนดให้เป็นที่โล่งว่างสาธารณะ

Sigfried Giedion (1952:112) กล่าวไว้ว่า "ปัญหาสำคัญของการวางผังเมืองไม่ใช่อยู่ที่ว่าจะสร้างกันตมไหน หากอยู่ว่าตรงไหนที่จะไม่สร้างมากกว่า" หมายความว่าเราควรจะทำที่ไว้สำหรับเป็นที่ว่าง (Open Space) โดยที่โล่ง ครอบคลุมถึงสวนสาธารณะ ลำน้ำต่าง ๆ เส้นทางติดต่อเปิดโล่ง สนามบิน ย่านชุมชน พลาซ่า กรีนเบลท์ ถนน ทางเดินเท้า ฯลฯ โครงสร้างของที่โล่ง จะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างระบบการขนส่งและการพัฒนาที่ดินเข้าด้วยกัน โดยสามารถจัดที่โล่ง ให้เข้าข่ายการใช้ที่ดินเพื่อสาธารณะประโยชน์ได้โดยแยกการใช้ประโยชน์เป็น 2 ประเภท คือ

- Active Open Space เช่น พลาซ่า
- Passive Open Space เช่น ถนน ทางขึ้นลงเครื่องบิน

Muller (1979) ได้แบ่งรูปแบบของพื้นที่สีเขียวหรือที่โล่งในเมืองออกเป็น 6 ลักษณะ คือ

(1) แบบจุดหรือสวนหย่อม (Scattered, Small Green Garden) พื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่โล่งกระจายอยู่ทั่วไปในเมืองแต่ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง สามารถให้บริการประชาชนที่อยู่โดยรอบรัศมีใกล้เคียง ๆ เท่านั้น บางครั้งอาจมีพื้นที่ระหว่างถนน หรือล้อมรอบด้วยอาคารสูง จึงไม่สามารถให้ประโยชน์ในการถ่ายเทอากาศได้อย่างเต็มที่

(2) แบบวงแหวน (Ring of Green Space) เป็นพื้นที่สีเขียว หรือพื้นที่โล่งที่เชื่อมต่อกันเป็นวงแหวน ซึ่งอาจเกิดจาก ถนน คูเมือง หรือ แม่น้ำลำคลอง จะสามารถให้บริการกับเมืองได้โดยรอบ แต่หากมีการขยายตัวของเมืองออกไป ระยะห่างระหว่างพื้นที่วงแหวนสีเขียวกับพื้นที่ชานเมืองจะกว้างขึ้น จะทำให้การอำนวยความสะดวกเกิดได้น้อยลง

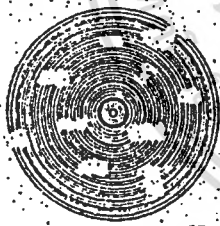
(3) แบบรัศมีหรือนิ้วมือ (Radial Green Sector, Green Finger) พื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่โล่งที่เชื่อมต่อกันเป็นแนวรัศมี เป็นโครงข่ายที่สอดคล้องต่อสภาพธรรมชาติของการถ่ายเทอากาศ โดยอากาศจะสามารถผ่านเข้าออกตัวเมืองได้โดยตรง และไม่ถูกปิดล้อมจากสิ่งก่อสร้างอื่นๆ

(4) แบบผสมผสานของรัศมีและวงแหวน (Comprehension of Green Ring and Sector) พื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่โล่งเชื่อมต่อกันเป็นวงแหวน และมีการกระจายตัวตามแนวรัศมี จัดเป็นระบบที่ดีที่สุด สำหรับรูปแบบของการใช้พื้นที่โล่งของเมือง เกิดเป็นโครงข่ายที่อากาศสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการถ่ายเทและระบายอากาศได้อย่างเต็มที่ สามารถเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชานเมือง และใจกลางเมืองได้ทุกทิศทาง

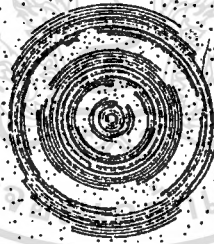
(5) แบบเส้นโค้งผ่านเมือง (Curve Green Sector) พื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่โล่งเชื่อมต่อกันเป็นแนวโค้งผ่านเมือง เป็นลักษณะของ ถนน แม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งอาจแยกเป็นแนวโค้งในขณะที่ตัดผ่านเมือง ก่อให้เกิดพื้นที่สีเขียวบริเวณสองฝั่งถนน หรือแม่น้ำ มักเป็นลักษณะที่สังเกตเห็นได้ในเมืองเล็ก ๆ ไม่ค่อยพบในเมืองใหญ่

(6) แบบแนวยาวผ่านเมือง (Linear Green Sector) พื้นที่สีเขียว หรือพื้นที่โล่งตามแนวยาวตัดตรงผ่านเมือง เป็นลักษณะคล้าย Green Belt พบอยู่ในเมืองที่มีอุตสาหกรรม เพราะมักใช้เป็นแนวป้องกันมลภาวะ ระหว่างอุตสาหกรรมและพื้นที่พักอาศัย

รูปที่ 3
แสดง ระบบพื้นที่สีเขียวและที่ว่างในเมือง

Single, scattered, Small, Green Garden

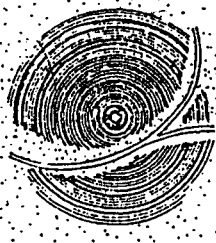
Ring of Green Space

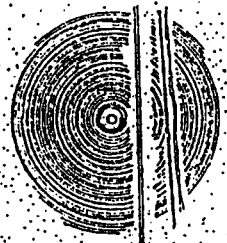
Radial Green Finger

Comprehension of Green Ring and Sector

Curve Green Sector

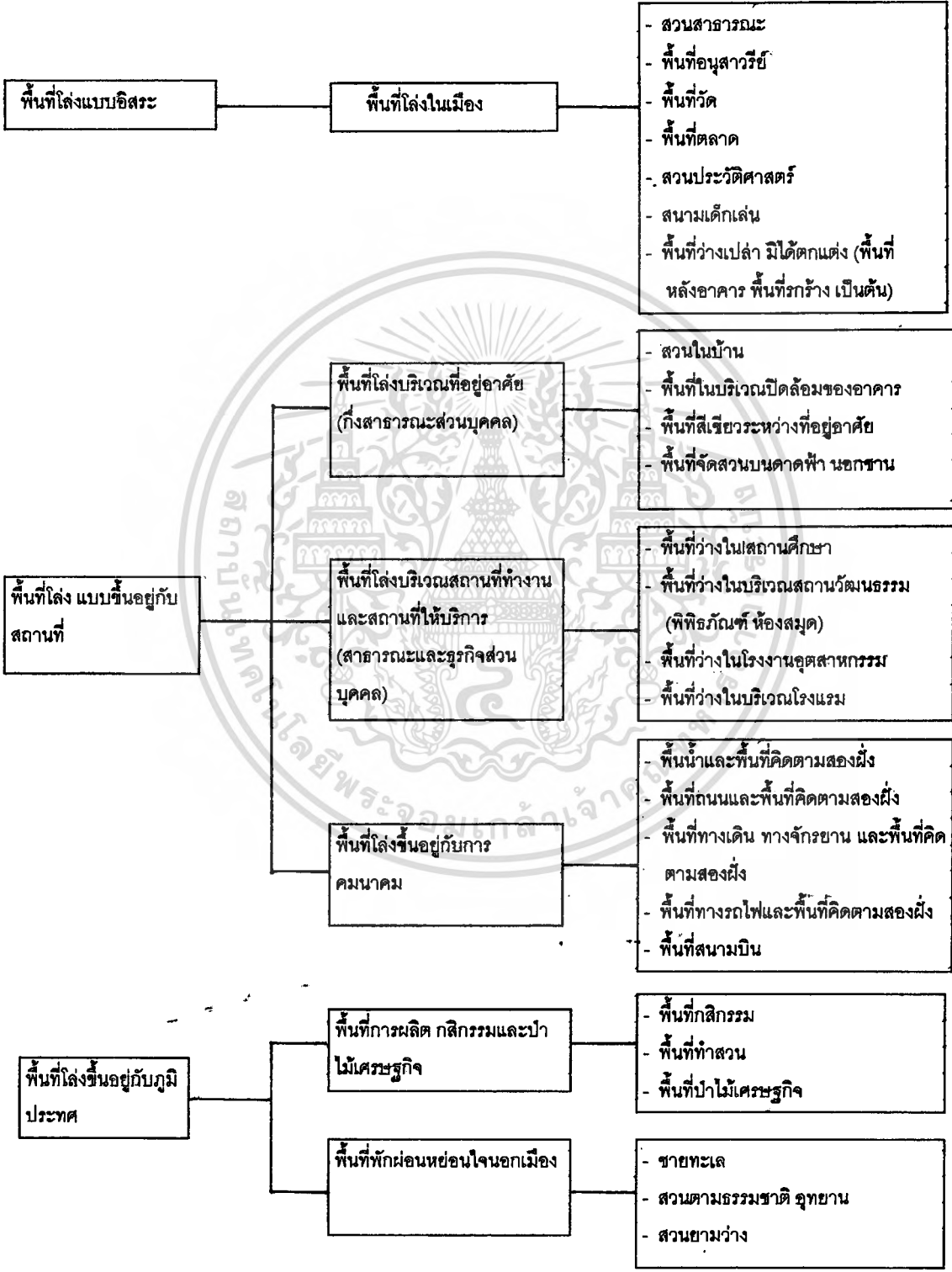

Linear Green Sector

ที่มา : Muller (1979)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิพนธ์ให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิติชาฎ บลิมอาร์มย์(1980) ได้เสนอการจัดแบ่งพื้นที่โล่ง (Open Space) ภายนอกตัวอาคาร ตามลักษณะ กรุงเทพมหานคร ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะภายในเมือง

สวนสาธารณะเป็นการใช้ที่ดินประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับชีวิตความเป็นอยู่แบบเมือง (Urban Life) โดยทั่วไปสวนสาธารณะจะหมายถึง พื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการสวนสาธารณะสามารถใช้เป็นที่พักผ่อน คลายความเมื่อยล้า เป็นที่พบปะสนทนาพูดคุยและใช้เดินเที่ยวเล่นเป็นที่เพิ่มความสดชื่น สร้างสรรค์ความคิด (ชัยวัฒน์ อรุโณทัยวิวัฒน์ 2540)

2.8.1 ประเภทของสวนสาธารณะ

โดยทั่วไปสามารถจัดแบ่งประเภทของสวนสาธารณะในเมืองออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) สวนระดับท้องถิ่น ได้แก่สนามเด็กเล่น (Playground)สวนระดับละแวกบ้าน (Neighborhood Park) จัดหาให้กับเด็กเล็ก คนสูงอายุ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้น สามารถไปใช้บริการสวนสาธารณะได้ด้วยการเดินเท้าภายในระยะ 800 เมตร และสวนระดับชุมชน (Community Park) ควรมีขนาด ตั้งแต่ 12.5 ไร่ เป็นสวนสาธารณะที่ให้บริการแก่ประชาชนในระดับชุมชนภายในรัศมี 1,500-2,500 เมตร ใช้เพื่อการพักผ่อนประจำวัน

(2) สวนสาธารณะแบบย่านและเมือง (District Park and Urban Park) เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มีขนาดตั้งแต่ 50 ไร่ขึ้นไป สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้มาก มีการจัดบริเวณให้มีความสวยงามและมีสิ่งอำนวยความสะดวกในหลายๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจอย่างสงบ และกิจกรรมทางกีฬา

2.8.2 มาตรฐานสวนสาธารณะ

มาตรฐานในการจัดสร้างสวนสาธารณะในแต่ละประเทศ แต่ละเมืองมีความแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานในการจัดสร้างสวนสาธารณะ จึงจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความต้องการ สภาพการณ์ ทรัพยากร และลักษณะของแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกัน สำหรับประเทศไทยแล้ว ได้มีการกำหนดมาตรฐานของสวนสาธารณะโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1

แสดงเกณฑ์การพิจารณาการจัดตั้งสวนสาธารณะของรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา

ประเภทสวน	พื้นที่ให้บริการ	ทำเลที่ตั้ง
สวนสาธารณะระดับภาค	30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง สำหรับการขับรถ	บริเวณที่เหมาะสมที่หาได้ร่วมกับสภาพทาง ธรรมชาติ 1 บริเวณ ต่อ ประชากร 100,000 คน อยู่ขอบของพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง
สวนสาธารณะ ระดับหมู่บ้านหรือ ระดับชุมชน	พื้นที่ 1 ตารางไมล์ ประชากร 2,000 - 10,000 คน	ใกล้กับโรงเรียนประถม
สวนสาธารณะระดับ เขตหรือระดับย่าน	ภายในรัศมี 1 - 3 ไมล์	เป็นสวนสาธารณะแบบที่ต้องขับรถไป ออก แบบเพื่อให้บริการผู้อยู่อาศัยในหลายๆ หมู่ บ้าน เข้าถึงโดยใช้จักรยาน หรือยวดยาน อื่นๆ ใกล้กับโรงเรียนมัธยมให้มากที่สุดเท่าที่ จะเป็นไปได้
สวนสาธารณะระดับ เมือง	30 นาที ถึง 40 นาที สำหรับการขับรถ	ควรอยู่ภายในเขตเมือง แต่อาจตั้งอยู่บริเวณ ชานเมืองได้

ที่มา: ชัยวัฒน์ อรุณทัญญ์ (2540)

ตารางที่ 2
แสดงมาตรฐานสวนสาธารณะในประเทศไทย

หน่วยงาน	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อ ประชากร 1,000 คน (ไร่)	เนื้อที่สวนสาธารณะ ต่อประชากร 1 คน (ตารางเมตร)	หมายเหตุ
สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	10.0	16.0	ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับ ประเทศไทย
ผังนครหลวง 2543 สำนักผังเมือง	10.0	16.0	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพ
ผังนครหลวงโดยใจก้า	10.0	16.0	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพ
การเคหะแห่งชาติ	2.0	3.2	เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยซึ่ง รวมเนื้อที่สนามกีฬา 0.40 ไร่ ต่อ 1,000 คน และสนามเด็ก เล่น 0.30 ไร่ ต่อ 1,000 คน
โครงการศูนย์ราชการและ เมืองใหม่ สำนักผังเมือง	1.84	2.94	เป็นค่าที่ไม่ได้คิดรวมเนื้อที่ สำหรับสนามกีฬา 0.80 ไร่ ต่อ 1,000 คน และสนามเด็กเล่น 1- ไร่ ต่อ 1,000 คน
ผังนครหลวงฉบับปรับปรุง	1.80	2.88	เป็นมาตรฐานผังเมืองที่นิยมใช้

ที่มา: พีรพรรณ พงศ์ไพบูลย์ (2538 : 30)

2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับการรักษาเอกลักษณ์ของเมือง

ในการรักษาเอกลักษณ์ของเมืองไว้ มิใช่เป็นเพียงแต่รวมหรือเก็บของเก่า ๆ ไว้ หากแต่
ต้องเน้นให้เมืองนั้น ๆ เกิดความประทับใจต่อผู้ที่มาเยือน

เอกลักษณ์ของเมืองเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) เอกลักษณะเชิงปริมาณ ได้แก่การพบเห็นสิ่งนั้นอยู่บ่อย ๆ และหลาย ๆ ครั้งเช่นการได้เห็นสวนผลไม้และการขายผลไม้แทรกอยู่หลายแห่ง และมีปริมาณการจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ลักษณะนี้จะปรากฏในสารูปของเมืองเป็นลักษณะของย่าน (District) หรือที่รวมกิจกรรมของเมือง (Node) ก็ได้

(2) เอกลักษณะเชิงคุณภาพ ได้แก่องค์ประกอบที่เด่นชัด ซึ่งอาจมีเพียงหนึ่งหรือสองสามแห่ง เช่น โบราณสถาน ทะเล อนุสาวรีย์ที่สำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาเอกลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่

ฉัตร กันแดง (2534:134) ได้กล่าวถึงเมืองเชียงใหม่ไว้ในส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ว่าเมืองเชียงใหม่ค่อย ๆ ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เด่นชัดของการเป็น "เมืองเตี้ย" เป็น "วนานคร" ที่สงบร่มเย็น และสอดคล้องไปกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ภาพรวมของเมืองเชียงใหม่เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีขอบเขตโดยประมาณที่สัมพันธ์กับขนาดของกำแพงเมือง ขนาดของบ้านเมืองสัมพันธ์กับสัดส่วนของมนุษย์ มีชั้นเชิงของการวางผังอย่างงดงาม

2.10 แนวความคิดในการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์

เมือง จะหมายถึง พื้นที่ที่กำหนดขอบเขตได้บริเวณหนึ่ง อันประกอบด้วย อาคารสิ่งก่อสร้าง และการดำเนินชีวิตของประชาชนเหล่านั้น โดยพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและบริหารของผู้ปกครอง มีการจัดการบริหารโดยมีระบบหรือระเบียบและเมืองที่จะจัดเป็นเมืองโบราณหรือเมืองประวัติศาสตร์จะต้องมีช่วงอายุอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่ง สามารถจัดแบ่งเมืองตามช่วงอายุออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (อัชฌวดี กมลาคัน ฌ อยุธยา 2534:9)

- เมืองร้าง
- เมืองโบราณที่ถูกทิ้งร้าง และนำกลับมาใช้ใหม่ในยุคปัจจุบัน
- เมืองที่มีพัฒนาการจากอดีตมาจนปัจจุบัน
- เมืองที่ถูกทิ้งร้างไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และถูกนำกลับมาใช้ใหม่ในปัจจุบัน

เชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และจัดเป็นเมืองที่มีพัฒนาการจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งโบราณคดีและสถาปัตยกรรมอันเก่าแก่ตั้งนั้นในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมืองเชียงใหม่จึงควรเป็นไปในรูปแบบที่ดำรงเอกลักษณ์และรักษามรดกทางวัฒนธรรม ของเมืองเก่าอันทรงคุณค่าของชาติต่อไป

Essex Country Council ได้เสนอแนวทางการควบคุมการใช้ที่ดินสำหรับเมืองประวัติ

ศาสตร์ โดยมีสาระสำคัญของการปฏิบัติต่อพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) นโยบายท้องถิ่นในบริเวณท้องที่อนุรักษ์

- ป้องกันและรักษาโดยการควบคุมกฎหมาย และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ภายในบริเวณ

- เพิ่มคุณค่าในบริเวณ โดยปลูกต้นไม้และกำจัดทัศนียภาพที่ไม่เหมาะสม

(2) เสนอแนะเพื่อการพัฒนาและบูรณะ เช่น การกำหนดเกณฑ์การออกแบบอาคาร และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

(3) เมื่อมีการอนุญาตให้สร้างอาคารในบริเวณอนุรักษ์ สำนักงานสถาปัตย์จะต้องออกแบบอาคารให้มีมาตรฐานสูงจึงจะอนุญาตให้สร้างได้

(4) แนวทางหรือข้อเสนอแนะในการหาประโยชน์ใช้สอยใหม่ ๆ ให้กับอาคารในบริเวณอนุรักษ์ ให้แสดงถึงชนิดของประโยชน์ใช้สอย การพัฒนาเพิ่มและบรรยากาศที่เกิดขึ้นใหม่

(5) ต้องมีการประชาสัมพันธ์

(6) ให้กำหนดเงินอุดหนุนโดยรัฐบาลเป็นปีงบประมาณ เพื่อปรับปรุงบริเวณอาคาร

National Recreation and Park Association (1991) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการแหล่งโบราณสถานและอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยกล่าวว่าโบราณสถานเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการดูแลรักษาอย่างถูกวิธี หลักการพื้นฐานในการจัดการแหล่งโบราณสถานและอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ก็คือการสงวนรักษาไว้ให้มากที่สุดและนานที่สุด

โบราณสถานเป็นสถานที่ที่ควรจะได้รับกำบังป้องกันจากสิ่งต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย รวมทั้งความเสียหายที่จะเกิดจากการท่องเที่ยวด้วย และเมื่อแหล่งโบราณสถานกลายเป็นจุดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ในการจัดการโบราณสถานสิ่งที่ต้องตระหนักถึงมากที่สุดคือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ประชาชน นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงโบราณสถานนั้น ๆ โดยที่ไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม การจัดสร้างถนน ทางเดินเท้า และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างละเอียด นอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการจัดการแหล่งโบราณสถานก็คือ การควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปเยี่ยมชมโบราณสถานในแต่ละช่วงเวลา โดยทั่วไปการที่ปล่อยให้มีการเข้าชมโบราณสถานโดยที่ไม่มีการควบคุมจะก่อให้เกิดการใช้ที่มากเกินไป (Overuse) และก่อให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งโบราณสถานนั้น และสิ่งแวดล้อมในบริเวณใกล้เคียงด้วย ซึ่งจะทำให้เพิ่มค่าใช้จ่ายในการดูแลและการซ่อมบำรุงมากขึ้นด้วย ดังนั้นควรจะต้องมีการตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อหาอัตราการรองรับที่เหมาะสม

ในการดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานควรจะเป็นไปในลักษณะของการอนุรักษ์ที่มีการควบคุม การบูรณะอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อีก นับเป็นแนวทางของการอนุรักษ์ที่ควรได้รับการสนับสนุน แต่อย่างไรก็ตามการบูรณปฏิสังขรณ์ ควรเป็นไปตามรูปแบบดั้งเดิมของโบราณสถานหรืออาคารนั้น ๆ รายละเอียดของตัวอาคาร เช่น ประตู หน้าต่าง หัวเสา เพดาน ต้องได้รับการซ่อมแซมโดยช่างที่มีความรู้และความชำนาญ

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาพื้นที่แหล่งโบราณสถาน และอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

- (1) การเสนอแผนการพัฒนาพื้นที่ควรมีการสำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานนั้นอย่างละเอียด ทั้งในด้านของสังคม วัฒนธรรม และคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- (2) การออกแบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่จะต้องไม่ให้มีผลกระทบต่ออาคารหรือโบราณสถานนั้นๆ
- (3) รูปแบบของสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ควรสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่
- (4) ควรมีการวางแผนระยะยาวสำหรับการซ่อมแซมบูรณะ และดูแลรักษาโบราณสถาน
- (5) การออกแบบสิ่งแวดล้อมควรเน้นให้มีการสื่อความหมายถึงคุณค่าและความสำคัญของอาคารหรือโบราณสถานที่มีมาตั้งแต่อดีต

2.11 แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเมืองเพื่อตอบสนองของความต้องการของนักท่องเที่ยว

ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ (2532:16-17) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเมืองตามความต้องการของนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้คือ

2.11.1 การเข้าถึงตัวเมืองการท่องเที่ยว

สามารถแบ่งได้เป็น 3 ทาง คือ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเครื่องบิน สถานีและสนามบิน เป็นจุดแรกที่นักท่องเที่ยวจะพบเมื่อเดินทางมาถึง เป็นจุดสำคัญทั้งในด้านการให้บริการ และการก่อให้เกิดความรู้สึกประทับใจต่อนักท่องเที่ยว บางเมืองได้ให้ความรู้สึกเชิญต้อนรับ มีผลให้นักท่องเที่ยวที่มาถึงดังกล่าวมีความต้องการที่จะแวะเข้าพักหรือชมเมือง ทั้ง ๆ ที่อาจไม่มีกำหนดการมาก่อน บริเวณทางเข้าออกของเมืองก็สมควรตกแต่งทุกจุดเพื่อเป็นการต้อนรับ นักท่องเที่ยว ถนนสายสำคัญ ๆ ในตัวเมืองก็สมควรตกแต่งให้ดูสวยงามโดยใช้องค์ประกอบของถนน

ประเภท เฟอร์นิเจอร์ถนน (Street Furniture) เช่น เสาไฟ ถังขยะ ศาลา นั่งเล่น ที่นั่งพักผ่อน เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณจุดรวมกิจกรรม หรือจุดหมายตาอาจสร้างจุดเด่นทางกายภาพขึ้นมาเสริม เช่น วงเวียน น้ำพุ สวนหย่อม เป็นต้น

2.11.2 ทางเดินเท้า ทางเดินเท้าหรือฟุตบอลบาส มีความสัมพันธ์กับถนนอย่างมาก โดยหน้าที่แล้วฟุตบอลบาสมีประโยชน์หลาย ๆ ประการนับตั้งแต่เป็นทางเดินเพื่อความปลอดภัย ในการใช้ถนนของคนทั่วไปบางแห่งยังใช้เป็นทางร่วมของสาธารณูปโภคบางอย่างด้วย เช่น ทางเดินสายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ประปา ท่อระบายน้ำ สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งเพิ่มความสวยงามให้แก่ฟุตบอลบาส เนื่องจากฟุตบอลบาสมีประโยชน์หลายประการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงควรมีขนาดความกว้างพอเหมาะ ไม่ควรต่ำกว่า 5 เมตร เพื่อให้เพียงพอต่อการปลูกต้นไม้ให้เจริญเติบโตเป็นร่มเงาหรือใช้ประโยชน์อื่น ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งจะต้องมีที่ว่างพอที่จะไม่ให้กีดกันต้นไม้ไปรบกวนต่อสายไฟฟ้าหรือสายโทรศัพท์

อีกวิธีหนึ่งที่สามารถเพิ่มความงามให้แก่ฟุตบอลบาสคือ การปูพื้นผิวของฟุตบอลบาสด้วยวัสดุที่มีลวดลายแปลกตา หรือมีสีสันที่ช่วยลดความแข็งกระด้างของพื้นผิวซีเมนต์ให้ดูสบายตาขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาเส้นทางทางเดินเท้าเพื่อพักผ่อนในยามค่ำคืนก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจเช่นกัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาจะมีรูปแบบเดียวกับการพัฒนาทางเดินเท้าในเวลากลางวัน แต่จะต้องมีสิ่งสนับสนุนอีกมาก เช่น การใช้แสงไฟเพื่อให้แสงสว่างและปลอดภัย การจัดการจราจรที่เหมาะสม การให้บริการแก่ประชาชนที่มาเดินเล่น เป็นต้น

2.11.3 เส้นทางทัศนอาจร

ในเมืองที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมาก ๆ ความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและการแอ่งแอ้งที่ทำมาหากิน จะทำให้เกิดความต้องการพักผ่อนด้วยวิธีง่าย ๆ เช่น การเดินเล่น จึงควรจะได้พัฒนาเส้นทางเดินเพื่อการพักผ่อนของคนกรุง โดยพยายามเลือกเส้นทางที่ทางเท้ามีความกว้างพอควร มีความร่มรื่นจากต้นไม้ มีเฟอร์นิเจอร์ประกอบถนนที่อำนวยความสะดวก

2.12 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบเส้นทางจักรยาน

ในปัจจุบันที่โลกกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนพลังงานและมลภาวะจากยานยนต์ รถจักรยานได้กลายมาเป็นทางเลือกสำหรับประชากรโลก เนื่องจากมีข้อดีหลายประการเช่น ไม่ใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิง ไม่มีควัน ไม่มีเสียงดังรบกวน ไม่ก่อให้เกิดแรงสั่นสะเทือน ลดการติดขัดของการจราจร ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และที่สำคัญคือสามารถลดความสิ้นเปลืองของการใช้พลังงานในกรณีเดินทางเป็นอย่างมาก โดยการเดินทางด้วยจักรยานจะใช้พลังงานต่ำกว่าการใช้ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รถยนต์ถึง 22 เท่า และจากสถิติข้อมูลที่สำรวจโดย Union of Concerned Scientists แสดงให้เห็นว่าประชากรในเมืองใหญ่ ๆ ของโลกหันมาใช้จักรยานกันมากยิ่งขึ้น และมีค่าว่ามีอัตราการเพิ่มสูงจากปี 1980 ถึง 50% ธงชัย พรรณสวัสดิ์ (2540:141)

ตารางที่ 3
แสดงการใช้พลังงานสำหรับการเดินทางโดยวิธีต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา
ในช่วงปี 1987

ประเภทการเดินทาง	พลังงานที่ใช้ (BTU/คน/ไมล์)
จักรยาน	300
เดิน	400
รถเมล์ระหว่างเมือง	800
รถคู้่นั่งเต็มคัน	900
รถยนต์นั่งเต็มคัน	2200
รถไฟระหว่างเมือง	2500
รถไฟ transit	3500
รถเมล์ transit	3700
เครื่องบินพาณิชย์	5000
รถยนต์นั่งคนเดียว	6500

ที่มา: Steering a New Course, Union of Concerned Scientists 1991 อ้างโดย ธงชัย พรรณสวัสดิ์

2.12.1 ประเภทของผู้ขับขี่รถจักรยาน

Edward Macleod (1991: 340) ได้กล่าวว่าการจัดสร้างเส้นทางสำหรับรถจักรยานเพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จะต้องเข้าใจถึงความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้ และได้จัดแบ่งผู้ขับขี่รถจักรยานออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ผู้ใช้จักรยานเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งรวมถึงผู้ขับขี่จักรยานเพื่อเป้าหมายในการ

ออกกำลังกายด้วยพลังงานไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) ผู้ใช้จักรยานเพื่อเป็นยานพาหนะในการเดินทาง เช่น ไปโรงเรียน ไปทำงาน เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ใช้จักรยานมักจะใช้จักรยานในจุดมุ่งหมาย ทั้งเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นพาหนะในการเดินทาง ดังนั้นในการออกแบบทางจักรยานมักคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมของเส้นทางโดยไม่แบ่งประเภทของเส้นทาง และจะให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยมากที่สุด

ตารางที่ 4

แสดงวิถีการสัญจรของคนในเมืองใหญ่ ในบางประเทศในช่วงปี 1980

ประเทศ	รถยนต์ (ร้อยละ)	รถสาธารณะ (ร้อยละ)	จักรยาน (ร้อยละ)	เดิน (ร้อยละ)	มอเตอร์ไซด์ (ร้อยละ)	อื่นๆ (ร้อยละ)
อเมริกา	82	3	1	11	1	2
แคนาดา	74	15	11	11	11	11
เยอรมนี (ตะวันออก)	48	11	10	30	1	-
ฝรั่งเศส	47	11	5	30	6	1
เนเธอร์แลนด์	45	15	19	18	1	1
อังกฤษ	45	19	4	29	2	1
เดนมาร์ก	42	14	20	21	-	3
ออสเตรเลีย	39	13	8	31	4	5
สวีตเซอร์แลนด์	38	20	10	29	1	2
สวีเดน	36	11	10	39	2	2
อิตาลี	30	26	43	43	43	43

ที่มา: Steering a New Course, Union of Concerned Scientists 1991 อ้างโดย ธงชัย

พรพนสวัสดิ์

2.12.2 การแบ่งประเภทของทางจักรยาน

The American Association of State and Highway and Transportation Official ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดแบ่งเส้นทางสำหรับรถจักรยานออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

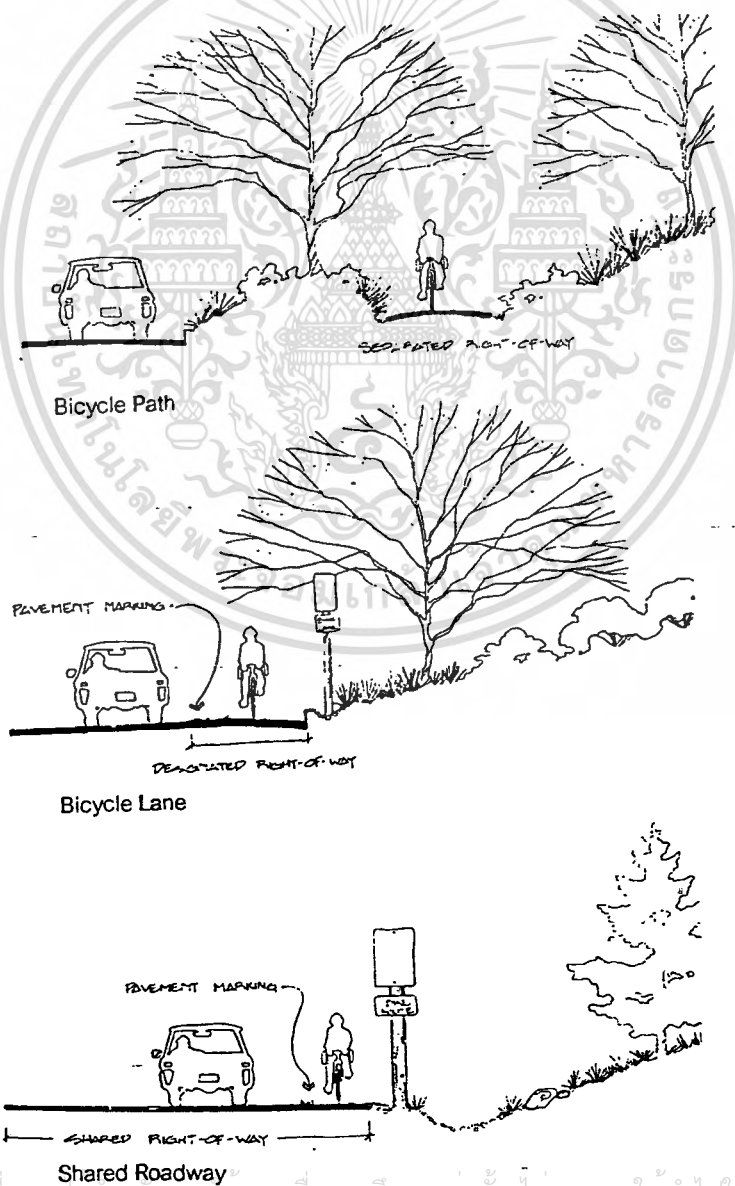
(1) Bicycle Path หมายถึง เส้นทางสำหรับรถจักรยาน ที่แยกออกมาจากถนนอย่างเด็ดขาด เป็นเส้นทางสำหรับการขี่จักรยานโดยเฉพาะ

(2) bicycle Lane หมายถึง ช่องทางสำหรับรถจักรยาน ที่เป็นส่วนหนึ่งของถนน แต่มีการทำเครื่องหมายแบ่งเขตอย่างชัดเจน อาจใช้เส้นแบ่งหรือความแตกต่างของพื้นผิวถนนเป็นตัวแบ่ง ซึ่งเป็นเส้นทางสำหรับการขับที่รถจักรยานโดยเฉพาะเช่นกัน

(3) Shared Roadway หมายถึง ช่องทางจักรยานที่เป็นส่วนหนึ่งของถนน และมีการทำเครื่องหมายหรือแบ่งเขตให้เป็นทางรถจักรยาน แต่จะเป็นเส้นทางที่ใช้ร่วมกับคนเดินเท้า หรืออาจอนุญาตให้ใช้ร่วมกับรถจักรยานยนต์

รูปที่ 4

แสดงประเภทของเส้นทางจักรยาน

2.12.3 ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการออกแบบทางจักรยาน

Harris and Dines (1988 : 341) กล่าวว่าในการออกแบบทางจักรยานจำเป็นต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหลายประการได้แก่

(1) ความเร็วของรถจักรยาน ในการที่จะอนุญาตให้รถจักรยานขับขี่ได้เร็วมากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ออกแบบ การออกแบบพื้นผิวและขนาดความกว้างของทางจะเป็นตัวกำหนดความเร็วของรถ แต่โดยทั่วไปการออกแบบควรจะทำให้รถจักรยานมีความเร็วได้ไม่น้อยกว่า 32 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และไม่มากกว่า 48 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

(2) การมองเห็นและระยะหยุดรถ การออกแบบป้ายควบคุมการจราจร ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงระยะการมองเห็นของผู้ขับขี่จักรยาน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ขับขี่ได้มีเวลา เพื่อที่จะชะลอหรือหยุดรถตามที่ป้ายสัญญาณ กำหนด

(3) ทางแยก จากการสำรวจของ The American Association of State Highway and Transportation Officials ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าอุบัติเหตุของผู้ขับขี่จักรยานส่วนใหญ่จะมาจากทางแยกหรือ ทางข้าม ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในบริเวณทางแยกจะมีความสับสนทั้งจากคนเดินเท้า รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ ดังนั้นในการออกแบบในบริเวณทางแยก และทางข้ามจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ในเขตที่มีการจราจรหนาแน่นมาก การออกแบบทางลอดหรือสะพานข้ามอาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อช่วยลดอันตรายของผู้ใช้จักรยาน

นอกจากนี้การออกแบบทางจักรยานจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหรือสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยให้ผู้ขับขี่จักรยานได้รับความพึงพอใจ และเลือกที่จะใช้รถจักรยานมากกว่ายานยนต์ประเภทอื่น ๆ การปลูกต้นไม้ระหว่างทางจักรยานและถนนจะเป็นการช่วยป้องกันแสงไฟจากหน้ารถและอุบัติเหตุที่จะเกิดจากการใช้เส้นทางร่วมกัน และยังเป็นการเพิ่มความร่มรื่นให้กับเส้นทางในเวลากลางวัน ซึ่งร่มเงาของต้นไม้จะช่วยลดความร้อนจากถนนได้มากกว่า 40 %

2.13 แนวความคิดในการควบคุมอาคารเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์

อาคารและสิ่งก่อสร้างเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อภูมิทัศน์เมืองเป็นอย่างมาก การควบคุมการใช้ประโยชน์อาคารให้มีความเหมาะสม จะสามารถช่วยปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้มีสภาพที่ดีขึ้น เจลิม แก้วกังวาล (2529:73-75) ได้กล่าวว่า การควบคุมการใช้ประโยชน์อาคารสามารถทำได้โดยอาศัยมาตรการที่ประกอบด้วยเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการออกแบบก่อสร้างอาคารดังนี้

2.13.1 เงื่อนไขเกี่ยวกับขนาดหรือกลุ่มก้อนของอาคาร (Bulk Regulation)

ความมุ่งหมายของการควบคุมประเด็นนี้ได้แก่การควบคุมขนาดของอาคารสิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นบนที่ดินแต่ละแปลงมิให้ใหญ่โตจนคับพื้นที่ หรือเบียดชิดอาคารข้างเคียง จนไม่มีที่โล่งที่จะให้ได้รับแสงสว่างและกระแสลมตามธรรมชาติที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ที่เหมาะสม เงื่อนไขการควบคุมประเด็นนี้มีใช้อยู่ด้วยกัน 4 ประการคือ

(1) อัตราส่วนของพื้นที่อาคารต่อที่ดิน (Floor Area Ratio) เป็นการกำหนดว่าในที่ดินแปลงหนึ่งจะอนุญาตให้สร้างอาคารที่มีพื้นที่อาคารรวมทุกชั้นของอาคารทุกหลังได้เป็นจำนวนกี่เท่าของพื้นที่ดิน

ชัยวัฒน์ อรุณทัตย์วิวัฒน์ (2540) ได้จัดแบ่งลักษณะของประเภทที่อยู่อาศัยตามอัตราส่วนของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5

แสดงอัตราส่วนของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ดินตามประเภทของที่อยู่อาศัย

ลักษณะของประเภทที่อยู่อาศัย	FAR (Floor Area Ratio)
ที่อยู่อาศัยชั้นดี (Low - rise residential area)	0.5 0.6 0.8 1.0 1.5 หรือ 2.0
ที่อยู่อาศัยชั้นดี(Medium high - rise residential area)	0.6 0.6 0.8 1.0 1.5 หรือ 2.0
ที่อยู่อาศัยในพื้นที่เมือง(Residential in build - up area)	2.0 3.0 4.0

(2) อัตราส่วนที่เว้นว่าง (Open Space Ratio) เงื่อนไขนี้ได้แก่การที่กำหนดว่า ในที่ดินแปลงหนึ่งที่อาคารตั้งอยู่จะต้องจัดให้มีพื้นที่ที่เปิดว่างสู่ท้องฟ้าโดยไม่มีสิ่งกีดขวางและเป็นจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัยในอาคารได้รับแสงสว่างและกระแสลมตามธรรมชาติตามสมควรในรูปของสวนในบ้าน หรือสนามเด็กเล่น จำนวนที่เว้นว่างนี้คิดคำนวณจากอัตราร้อยละของพื้นที่อาคารทั้งหมดทุกชั้น ของอาคารทุกหลังที่ร่วมสร้างอยู่ในแปลงนั้น

(3) ระยะถอยร่นของอาคารจากเขตที่ดิน (Set-back requirement) เงื่อนไขชนิดนี้ได้แก่การกำหนดให้แนวด้านนอกของอาคารสิ่งปลูกสร้างโดยรอบจะต้องอยู่ห่างจากเขตที่ดินเป็นระยะหนึ่งเพื่อเป็นการป้องกันความเดือดร้อนรำคาญของผู้อยู่อาศัยในอาคารจากการรบกวนความเป็นส่วนตัว ลดโอกาสของไฟไหม้ลุกลาม และเพื่อให้เกิดการไหลถ่ายเทที่สะดวกของกระแสลม

ธรรมชาติที่พัดผ่านหรือรอบอาคาร รวมทั้งการที่จะให้ได้รับแสงสว่างจากทุกทิศทาง ระยะถอยร่นของอาคารด้านหน้ามักจะกำหนดเป็นระบบตายตัว เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการสร้างอาคารไม่เอียงกันไปมา และเพื่อความสะดวกในการที่จะขยายเขตทางในอนาคตหากมีความจำเป็น ส่วนระยะถอยร่นของอาคารด้านข้างมักจะเป็นระยะที่ปรับให้มากน้อยได้ตามจำนวนชั้นหรือความสูงอาคารที่ปลูกสร้างขึ้น

(4) แถบถอยร่นอาคาร (Sky Exposure Plane) แถบถอยร่นอาคารเป็นเงื่อนไขกำหนดสำหรับอาคารที่สร้างสูงหลายชั้นขึ้นไปจนอาจจะบังแสงแดดมิให้ส่องลงมาถึงพื้นดินได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความอับชื้นเป็นอันตรายด้านสุขลักษณะของผู้คนในบริเวณนั้น ดังนั้นจึงได้กำหนดให้อาคารตอนบน มีระยะถอยร่นเพื่อมิให้ยื่นล้ำออกมาในบริเวณที่กั้นด้วยแถบสมมติของแนวท้องฟ้าที่มองเห็นได้เป็นมุมกว้างจากพื้นดินชั้นล่าง

2.13.2 เงื่อนไขเกี่ยวกับความหนาแน่น (Density Regulation)

ความมุ่งหมายของการควบคุมประเภทนี้ ได้แก่การควบคุมพื้นที่มิให้เกิดความแออัดยัดเยียดด้วยสิ่งปลูกสร้างและผู้คนจนเกินขีดที่จะรักษาความสะดวกสบาย ความปลอดภัยจากสาธารณภัยและสภาพแวดล้อมที่ดีของแต่ละพื้นที่ได้ เงื่อนไขของการควบคุมประเด็นนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 ประการคือ

2.13.2.1 เนื้อที่ดินเฉลี่ยน้อยที่สุดต่อที่อยู่อาศัยหนึ่งหน่วย (Minimum Land Area Per Dwelling)

เงื่อนไขประเภทนี้ ได้แก่ การกำหนดขนาดของแปลงที่ดินที่จะนำมาใช้ในการปลูกสร้างอาคารทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว (Single family Dwelling) ในที่ดินแต่ละแปลงจนถึงที่อยู่อาศัยประเภทบ้านหมู่ (Multi family Dwelling) เงื่อนไขนี้กำหนดว่าที่อยู่อาศัยแต่ละครอบครัวจะต้องมีเนื้อที่เพื่อใช้สอย ครอบครัวยุคที่ตารางวา และแต่ละแปลงที่ดินจะต้องมีความกว้างอย่างน้อยที่สุดเท่าใดด้วย สำนักผังเมือง (2540) ได้กำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินบริเวณที่อยู่อาศัยในการสร้างเมืองใหม่ ออกเป็น 3 ประเภทคือ

(1) ที่พักอาศัยประเภทหนาแน่นน้อย (Low Density) มีรายละเอียดดังนี้

- ประกอบไปด้วยบ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝด 1 หรือ 2 ชั้น
- มาตรฐาน 35 คน/ไร่
- ขนาดที่ดิน (Lot Size) 60 ตารางวา ในจำนวนนี้ 15 ตารางวา (25%

ของขนาดที่ดิน) จะสงวนไว้เพื่อการเข้าถึงถนนและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในหมู่บ้าน

(2) ที่พักอาศัยประเภทหนาแน่นปานกลาง (Medium Density) มีรายละเอียดดังนี้

- ประกอบด้วยบ้านแฝด ชั้นเดียวหรือ 2 ชั้น
- มาตรฐาน 50 คน/ไร่
- ขนาดที่ดิน (Lot Size) 40 ตารางวา ในจำนวนนี้ 8 ตารางวา (25%

ของขนาดที่ดิน) จะสงวนไว้เพื่อการเข้าถึงถนนและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในหมู่บ้าน

(3) ที่พักอาศัยประเภทหนาแน่นมาก (High Density) มีรายละเอียดดังนี้

- ประกอบด้วยบ้านแถว ประเภท 3 หรือ 4 ชั้น แฟลต คอนโดมิเนียม
- มาตรฐาน 100 คน/ไร่
- ขนาดที่ดิน (Lot Size) 20 ตารางวา

2.13.2.2 ระยะห่างระหว่างอาคาร (Minimum Spacing of Buildings)

เงื่อนไขประเภทนี้ ได้แก่การกำหนดระยะห่างระหว่างอาคารที่สร้างประชิดติดต่อกัน หรือเคียงขนานกัน ไม่ว่าจะสร้างอยู่ที่ดินต่างแปลงกันหรืออยู่ที่ดินแปลงเดียวกัน เพื่อให้แต่ละหน่วยอาคารเหล่านั้นได้รับแสงสว่างตามธรรมชาติอย่างเพียงพอโดยเฉพาะอาคารที่สูงหลายชั้น เพราะอาคารยิ่งสูงชันเท่าใด แสงสว่างธรรมชาติจะถูกกีดขวางมากยิ่งขึ้นและอาคารยิ่งยาวชันเท่าใด ก็ยิ่งเป็นอุปสรรคกีดขวางต่อทัศนวิสัยมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

2.12.3 เงื่อนไขเกี่ยวกับที่จอดรถสำหรับอาคาร (Parking Regulation)

ความมุ่งหมายของถาวรควบคุมพื้นที่ประเภทนี้ได้แก่ การกำหนดพื้นที่จอดรถนอกเขตถนนให้ร่วมไปพร้อมกับการใช้ประโยชน์กิจกรรมแต่ละประเภท เพื่อมิให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีที่จอดรถหรือมีแต่ไม่เพียงพอภายหลัง ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยหรืออุปสรรคต่อการจราจรในพื้นที่นั้น เงื่อนไขเกี่ยวกับที่การจัดที่จอดรถมักจะกำหนดขึ้นตามประเภทของกิจกรรมซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละเขตการใช้ประโยชน์ โดยทั่วไปแล้วมาตรฐานการจัดสร้างที่จอดรถจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร ซึ่งกำหนดประเภทของอาคารที่ต้องมีที่จอดรถยนต์ กลับริกยนต์ และทางเข้าออกของรถยนต์ไว้ดังต่อไปนี้

(1) โรงมหรสพที่มีพื้นที่สำหรับจัดที่นั่งสำหรับคนดูตั้งแต่ 500 ที่ขึ้นไป

(2) โรงแรมที่มีห้องพักตั้งแต่ 30 ห้องขึ้นไป

(3) อาคารชุดที่มีพื้นที่แต่ละครอบครัวตั้งแต่ 60 ตารางเมตรขึ้นไป

(4) กภัตตาคารที่มีพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะอาหารตั้งแต่ 150 ตารางเมตรขึ้นไป

- (5) ห้างสรรพสินค้าที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 300 ตารางเมตร ขึ้นไป
- (6) สำนักงานที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 300 ตารางเมตรขึ้นไป
- (7) อาคารขนาดใหญ่
- (8) ห้องโถงของโรงแรมตาม (2) ภัตตาคารตาม (4) หรืออาคารขนาดใหญ่ตาม (7)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเพื่อวางแผนงานในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ได้กำหนดขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

- เก็บรวบรวมข้อมูล
- วิเคราะห์ ประเมินคุณค่าและสรุปปัญหาทางภูมิทัศน์เมือง
- เสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเภทข้อมูลและแหล่งข้อมูลดังนี้

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารและสิ่งพิมพ์จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น

(1) ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงข้อมูลทางเศรษฐกิจและการปกครอง

(2) เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ระยะปานกลางปี พ.ศ. 2535 - 2539 และปี พ.ศ. 2540 - 2541 แผนที่เขตเทศบาล เทศบัญญัติควบคุมอาคาร และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั่วไปในเขตเทศบาลและจังหวัดเชียงใหม่

(3) สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานผังเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองรวมจังหวัดเชียงใหม่ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวม

(4) สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเชียงใหม่

(5) สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นข้อมูลสถิติในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ข้อมูลสถิติประชากร ข้อมูลสถิติการใช้ไฟฟ้า น้ำประปาและสาธารณูปโภค สาธารณูปการอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(6) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และฉบับที่ 8

(7) สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

(8) กรมการขนส่งทางบก เป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนยานพาหนะและเส้นทางคมนาคมในจังหวัดเชียงใหม่

(9) กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในเขตเมืองเชียงใหม่

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่จริงและประชากรเป้าหมายโดยมีวิธีการดังนี้

3.1.2.1 การสำรวจจากพื้นที่จริง เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ โดยการสังเกตและสำรวจสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา ประเมินจุดเด่นและจุดด้อยทางภูมิทัศน์เมือง

3.1.2.1 ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ เกี่ยวกับสภาพและองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ

- คุณค่าทางทัศนียภาพของสวนสาธารณะ
- ความเพียงพอของสวนสาธารณะ
- สภาพการจราจรและการเดินเท้าในเขตกำแพงเมือง
- ความสวยงามของเครื่องประกอบถนนและความร่มรื่น
- ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้าง
- ความเหมาะสมกลมกลืนและขนาดสัดส่วนของรูปแบบอาคาร
- การดูแลรักษาโบราณสถาน
- ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงภูมิทัศน์

กลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดให้ประชาชนในเขตกำแพงเมืองและนักท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมืองจำนวน 440 คน เป็นประชากรเป้าหมาย โดยแบ่งประชาชนกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- ประชาชนในท้องถิ่น โดยสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ จำนวน 280 คน

แม้ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- นักท่องเที่ยว โดยสุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวในเขต
กำแพงเมืองเชียงใหม่ในช่วงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540 จำนวน 120 คน

และเพื่อให้ข้อมูลจากแบบที่ได้มีความหลากหลายมากขึ้น จึงได้จัดทำแบบสอบถาม
สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 40 ชุด โดยทำสุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวต่าง
ประเทศ ที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมือง

3.2 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์เมือง

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านประชากร เศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านสิ่งแวดล้อม
และกายภาพของเมือง เพื่อทราบถึงสถานการณ์ภูมิทัศน์เมืองและปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจในพื้นที่ศึกษา

เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาลักษณะเฉพาะที่แท้จริง และลักษณะเด่นของเมืองทาง
ด้านกายภาพและจินตภาพในปัจจุบันของเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองได้
อย่างเหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.2.1 องค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง

เป็นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าองค์ประกอบทางจินตภาพของตามแนวทางของ
Kevin Lynch โดยมีหลักว่า จินตภาพสาธารณะ (Public Image) เกิดจากองค์ประกอบเมือง 5
ประการ คือ เส้นทาง (Paths) ขอบ (Edges) ย่าน (Districts) ที่รวม (Node) ที่หมายตา
(Landmark) อันเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นเมืองด้านการรับรู้ ทำให้สามารถเข้าใจรูปแบบ
ของความเป็นเมืองได้มากขึ้น

การวิเคราะห์ประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์จะให้ความสำคัญที่ความชัดเจนและความ
ประสานสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบ แยกแยะจุดเด่นและจุดด้อยของเมืองตามเกณฑ์การ
พิจารณาในตารางที่ 6 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางการแก้ไขที่ถูกต้อง

ตารางที่ 6

แสดงเกณฑ์ในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางจินตภาพในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

องค์ประกอบทาง จินตภาพ	ลักษณะเฉพาะตัวขององค์ประกอบ	ลักษณะที่ดีที่ใช้เป็นเกณฑ์
เส้นทาง (Paths)	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นเส้นทางที่สำคัญหรือเป็นถนนสายหลักของเมือง - เป็นเส้นทางที่มีกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมที่น่าสนใจบริเวณ 2 ข้างทาง - เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงหรืออยู่ใกล้สถานที่ที่สำคัญ - มีลักษณะเฉพาะตัวของโครงสร้างจนเป็นที่จดจำ เช่น มีระบบถนนที่ซับซ้อน สี่แยกยุ่งเหยิง 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้สึกต่อเนื่อง (Continuous Image) - ควรมีการใช้ประโยชน์พิเศษหรือมีกิจกรรมที่น่าสนใจ (Some Special Use or Activity) - มีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ที่เหมาะสมสวยงามเป็นที่น่าจดจำ (Unique and attractive characteristics) เช่น มีวัสดุพื้นผิวของเส้นทางหรืออาคารบริเวณ 2 ข้างทางที่ลักษณะพิเศษ มีการจัดระบบการให้แสงสว่างในเวลากลางคืนที่โดดเด่น - มีจังหวะและความกลมกลืนขององค์ประกอบอื่นๆ (Melodic Line)
ขอบ (Edges)	<ul style="list-style-type: none"> - มีลักษณะเป็นแนวยาว ทำหน้าที่แบ่งหรือขีดขวางการเชื่อมโยงของพื้นที่ 2 บริเวณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยเพิ่มความสำคัญของพื้นที่ (Gain Strength of Area Character) - มีความชัดเจน เป็นที่น่าประทับใจ (Powerful visual Impressions)
ย่าน (Districts)	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นบริเวณลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากบริเวณอื่น เป็นที่รวมของกิจกรรมหรือสิ่งๆ เหมือนกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถแยกแยะจากบริเวณอื่นของเมืองได้ง่าย ควรมกิจกรรมหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเหมือนกัน 3-4 ประเภท (Thematic Unit of Three or Four Characteristics)
จุดรวม (Node)	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นจุดที่รวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมที่หนาแน่นกว่าบริเวณอื่น และเป็นจุดเชื่อมของการเคลื่อนย้ายระหว่างบริเวณ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีลักษณะโดดเด่นจากส่วนอื่นๆ ของเมือง (Achievement of Identity) - เพียงพอที่จะรองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้น (Adequate to support the activities) - เข้าถึงได้ง่าย (Visible and Expressive)
ที่หมายตา (Landmarks)	<ul style="list-style-type: none"> - ที่หมายตาระยะไกล มีลักษณะโดดเด่นมองเห็นได้ในระยะไกลจากหลายมุมมอง - ที่หมายตาระยะใกล้ มีลักษณะเฉพาะตัวเป็นที่น่าจดจำ มองเห็นได้ในขอบเขตที่จำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> - มองเห็นได้ง่าย (Visible) - มีรูปแบบที่เหมาะสม ส่งเสริมจินตภาพของเมือง (Suitability and Imageability)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ปรับแก้ไขเนื้อหา
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2.2 องค์ประกอบทางกายภาพของเมือง

เป็นการศึกษาวิเคราะห์และประเมินคุณค่าความสำคัญขององค์ประกอบทางกายภาพ ที่เป็นตัวทำให้เกิดทัศนียภาพและบ่งชี้ในรายละเอียด รูปลักษณ์และสภาพแวดล้อมของเมือง ได้แก่ ที่โล่ง (Open Space) ถนน (Street) เครื่องประกอบถนนและต้นไม้ (Street Furniture) อาคาร สิ่งก่อสร้าง (Structure) (Lawrence Halprin, 1963) โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ประเมินคุณค่าดังนี้

(1) **ที่โล่งว่าง (Open Space)** ในการศึกษาวิเคราะห์ที่โล่งว่างในเขตกำแพงเมือง เชียงใหม่ จะให้ความสำคัญของที่ว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในเมือง ซึ่งได้แก่ สวนสาธารณะ สวนหย่อม และลานกิจกรรม โดยทำการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าในด้านต่างๆ ดังนี้

(1.1) ลักษณะทางกายภาพและการให้บริการของสวนสาธารณะ

- ขนาดพื้นที่และรัศมีการให้บริการ
- สิ่งอำนวยความสะดวกและการดูแลรักษาในสวนสาธารณะ

(1.2) การพิจารณาคูณค่าทางทัศนียภาพ ประเมินความคิดเห็นของประชาชนตามแนวทางการพิจารณาคูณค่าทางทัศนียภาพ ในด้านของ

- ความเหมาะสมสวยงามของวัสดุพื้น (ถนน ทางเท้า ลานโล่ง สนาม)
- ความเหมาะสมสวยงามของเครื่องประกอบที่ว่าง (ถังขยะ โคมไฟ ม้านั่ง ป้าย ชื่อ ป้ายบอกทาง)
- ความเหมาะสมสวยงามทางภูมิทัศน์ (การจัดสวน การเลือกใช้พรรณไม้

(1.3) ความเพียงพอของที่ว่างและสวนสาธารณะ

- ศึกษาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน
- ประเมินความคิดเห็นของประชาชน

(2) **ถนน (Street)** การศึกษาวิเคราะห์และประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนมีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ลักษณะทางกายภาพและการใช้ประโยชน์ เป็นการศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูล ทัศนียภาพและการสำรวจในพื้นที่ในด้านต่างๆ ดังนี้

- ลำดับชั้นของถนน
- ขนาดความกว้างของถนน

(2.2) ประเมินคุณค่าความสำคัญของถนน การประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนจะพิจารณาความสำคัญในด้านภูมิทัศน์ ด้านประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรม และด้านการท่องเที่ยว โดยให้น้ำหนักคุณค่าและความสำคัญในแต่ละด้านเท่าเทียมกัน มีเกณฑ์ในการวัดดังนี้

- ความสำคัญทางด้านภูมิทัศน์ เป็นถนนที่มีความสำคัญทางจินตภาพหรือมีความโดดเด่นสวยงามทางทัศนียภาพ
- ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นถนนหลักที่ปรากฏในแผนที่ในอดีตหรือถนนที่ใช้ในงานประเพณีสำคัญ
- ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว เป็นถนนที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวหรือมีความสำคัญทางการท่องเที่ยว

เกณฑ์ในการพิจารณาคูณค่าความสำคัญของถนน ได้จากการสรุปการศึกษาของ ปรานอม ต้นสุขานนท์ (2530) และ อัสฎางค์ ไปราณานนท์ (2528) แสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7

แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาคูณค่าและความสำคัญของถนน

เกณฑ์การวัดความสำคัญทางภูมิทัศน์	เกณฑ์การวัดความสำคัญทางประวัติศาสตร์	เกณฑ์การวัดความสำคัญทางการท่องเที่ยว	คุณค่าความสำคัญ
ถนนที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์อยู่ในระดับสูง	ถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูง	เป็นถนนที่ตั้งของอาคารและสถานที่ที่ถูกระบุว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเอกสารการท่องเที่ยว	3
ถนนที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง	ถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับรองลงไ้	เป็นถนนที่ตั้งของอาคารศาสนสถานที่เกี่ยวข้อง แต่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและช่วยเพิ่มบรรยากาศในการท่องเที่ยว	2
ถนนที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์อยู่ในระดับต่ำ	ถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ	เป็นถนนที่มีความสำคัญทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ	1

2.3 ลักษณะทางกายภาพและการใช้ประโยชน์ของทางเท้า สำรวจและประเมินสภาพของทางเท้าในด้านต่างๆ ดังนี้

- ขนาดความกว้างของทางเท้า (เทียบกับมาตรฐาน)
- วัสดุปูพื้น (ชนิดของวัสดุ)และสภาพ (ดี พอใช้ ชำรุด)

2.4 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับทางเท้าในเขตกำแพงเมือง

(3) เฟอร์นิเจอร์เมืองหรือเครื่องประกอบถนน (Street Furniture) และต้นไม้ (Trees) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในลักษณะของการใช้ประโยชน์และการส่งเสริมความงามของภูมิทัศน์เมือง โดยวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญในรายละเอียดดังนี้

(3.1) ความเหมาะสมสวยงามและใช้ประโยชน์ของเครื่องประกอบถนน พิจารณาความเหมาะสมของเครื่องประกอบถนนตามแนวทาง Lawrence Halprin (อ้างโดย Charles W. Harris and Nicholas T. Dines: 1988) และการประเมินความคิดเห็นของประชาชน เกณฑ์การพิจารณา ลักษณะของเครื่องประกอบถนนที่ดี แสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8

แสดงลักษณะที่ความเหมาะสมของเครื่องประกอบถนน

ประเภทเครื่องประกอบถนน	ลักษณะที่เหมาะสม
สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถังขยะ น้ำดื่ม ตู้โทรศัพท์ ตู้ไปรษณีย์	สังเกตเห็นได้ง่าย มีรูปแบบที่เรียบง่าย เป็นเอกลักษณ์ มีการกระจายตัว ไม่ตั้งเป็นกลุ่มก้อน และสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์มากขึ้น
ม้านั่ง	ม้านั่งที่ดีควรให้ความสะดวกสบายมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีรูปแบบที่เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง มีความเป็นเอกลักษณ์ ควรทำจากวัสดุที่มีความคงทนและง่ายต่อการดูแลรักษา
โคมไฟ	โคมไฟควรมีขนาดที่เป็นสัดส่วนต่อมนุษย์ หรือเหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละบริเวณ ให้แสงสว่างที่พอเพียงและมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับจินตภาพของเมือง
ป้ายบอกทาง	ลักษณะสำคัญของป้ายบอกทาง ที่ดี คือ บอกทิศทางชัดเจน สังเกตเห็นได้ง่ายทั้งจากการเดินเท้าและการขับรถ และมีความเป็นเอกลักษณ์ กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของเมือง
ศาลาที่พัก เช่น ที่พักรอรถประจำทาง ศาลาพักผ่อนในสวนสาธารณะ	ลักษณะสำคัญของศาลาที่พัก คือสามารถป้องกันแสงแดดและฝน สังเกตเห็นได้ง่าย ง่ายต่อการเข้าถึง และควรมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนถึงสังคมและ วัฒนธรรม

(3.2) ความเพียงพอของเครื่องประกอบถนนและต้นไม้ ทำการประเมินความเพียงพอจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

(4) อาคารสิ่งก่อสร้าง (Structure) เป็นการศึกษาวิเคราะห์และประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารสิ่งก่อสร้างในเขตกำแพงเมือง โดยให้ความสำคัญในรายละเอียดดังต่อไปนี้

(4.1) ประเภทของอาคารสิ่งก่อสร้าง ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงตามประเภทของอาคาร โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิและการสำรวจ

(4.2) รูปแบบของความเหมาะสมทางสถาปัตยกรรมที่มีผลต่อภูมิทัศน์เมือง ประเมินความเหมาะสมของสถาปัตยกรรม ตามแนวทางของ Cliff Moughtin (1992) โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในด้านต่างๆ ดังนี้

- ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร (Order)
- ความเหมาะสมกลมกลืนของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (Unity)
- ความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนของอาคาร (Proportion)

(4.3) คุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรม การประเมินคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมในด้านภูมิทัศน์เมือง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านการท่องเที่ยว โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและความสำคัญที่เสนอโดย ประพนธ์ ต้นสุชานนท์ และกรมศิลปากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ความสำคัญทางด้านภูมิทัศน์ การให้คุณค่าของอาคารที่มีต่อภูมิทัศน์ชุมชน
- ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์

อาคารศาสนสถาน พิจารณาจากการประเมินคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของโบราณสถานในเขตกำแพงเมือง

อาคารสาธารณะ พิจารณาจากอายุความเก่าแก่ของอาคาร

- ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือมีความสำคัญทางการท่องเที่ยว

เกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าความสำคัญในแต่ละด้าน แสดงในตารางที่ 9-11

ตารางที่ 9

แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรมในทางภูมิทัศน์

เกณฑ์การวัดความสำคัญทางภูมิทัศน์	ระดับคะแนน
- อาคารที่เนื้อแท้ของคุณภาพมีคุณค่าสูง โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ใดๆ (Anchor Buildings) หรืออาคารที่เนื้อแท้ของคุณภาพมีคุณค่าสูง ก่อให้เกิดคุณค่าที่ตั้งอาคารมากกว่าที่อาคารจะได้รับจากที่ตั่งนั้นๆ (Major Townscape Buildings)	3
- อาคารที่เนื้อแท้ของคุณภาพและภูมิทัศน์ชุมชน มีคุณค่าเท่าเทียมกัน (Minor Townscape Buildings)	2
- อาคารที่มีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมในตัวเองไม่สูงนัก แต่เมื่อรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ก่อให้เกิดบริเวณที่สวยงามน่าดึงดูดใจ (Buildings of Group Value) หรืออาคารที่โดยแท้จริงแล้วไม่มีคุณค่า แต่มีความสำคัญ เนื่องจากที่ตั้งของอาคารนั้นๆ (Buildings of Location Value)	1

ตารางที่ 10

แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรม ในทางประวัติศาสตร์

ประเภทอาคาร	เกณฑ์การวัดความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	ระดับคะแนน
อาคารศาสนสถาน	- โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลำดับที่ 1	3
	- โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลำดับที่ 2	2
	- โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลำดับที่ 3	1
อาคารที่มีใช้ศาสนสถาน	- อาคารที่มีอายุ 50 ขึ้นไป	3
	- อาคารที่มีอายุ 40-49 ปี	2
	- อาคารที่มีอายุ 30-39 ปี	1

ตารางที่ 11

แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยว

เกณฑ์วัดความสำคัญทางการท่องเที่ยว	ระดับคะแนน
- เป็นอาคารที่ถูกระบุว่า เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ในเอกสารการท่องเที่ยว	3
- เป็นอาคารหรือศาสนสถานที่เก่าแก่แม้มิได้ถูกระบุว่า เป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและช่วยเพิ่มบรรยากาศในการท่องเที่ยว	2
- เป็นอาคารเก่าที่มีได้ถูกระบุว่า เป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเมืองเก่า	1

3.2.2.3 วิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์เมือง แบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 6 บริเวณ วิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์เมือง ที่เกิดจากการประสานสัมพันธ์องค์ประกอบเมืองที่ได้ศึกษามาข้างต้นในระดับบริเวณ วิเคราะห์ถึงจุดเด่นจุดด้อยทางภูมิทัศน์และมุมมองที่ดี แยกแยะปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละบริเวณ โดยใช้วิธีการสำรวจและวิเคราะห์ด้วยแผนที่และรูปถ่าย (Graphic Analysis)

3.2.3 การวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลจากแบบสอบถาม

เป็นการประเมินความคิดเห็นของประชาชนในด้านต่างๆ ดังนี้

- ความเพียงพอของที่โล่งและสวนสาธารณะ
- สภาพและความเหมาะสมของอาคารสิ่งก่อสร้าง
- ระบบถนนและการจราจร
- เครื่องประกอบถนนและต้นไม้
- แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง
- ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อสภาพภูมิทัศน์และการท่องเที่ยว

เที่ยวในเขตกำแพงเมือง

การสอบถามความคิดเห็นของประชาชนใช้ทั้งวิธีการออกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์โดยตรง ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขเชิงพรรณนา โดยคิดเป็นสถิติค่าร้อยละ และค่าระดับความพึงพอใจ ส่วนผลของการสัมภาษณ์จะนำเสนอโดยการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พรรณนา และวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนโดยอ้างอิงถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม

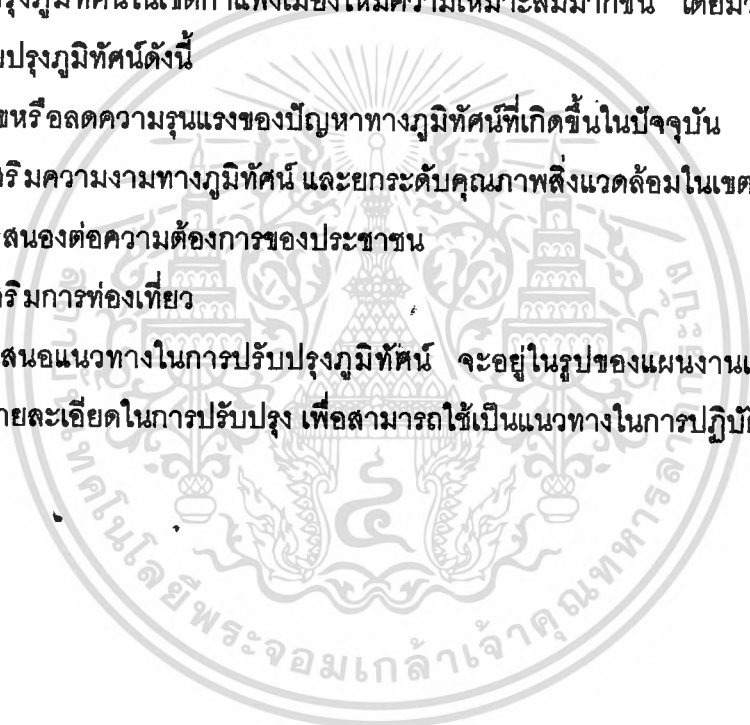
ผลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จะถูกนำไปใช้อ้างอิงเป็นส่วนประกอบในการประเมินคุณค่าและการวางแผนทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

3.3 การเสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง จะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองให้มีความเหมาะสมมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ดังนี้

- (1) แก้ไขหรือลดความรุนแรงของปัญหาทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- (2) ส่งเสริมความงามทางภูมิทัศน์ และยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง
- (3) ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน
- (4) ส่งเสริมการท่องเที่ยว

โดยการเสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ จะอยู่ในรูปของแผนงานและโครงการที่ประกอบไปด้วยรายละเอียดในการปรับปรุง เพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้จริง

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่และเขตกำแพงเมืองชั้นใน

4.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

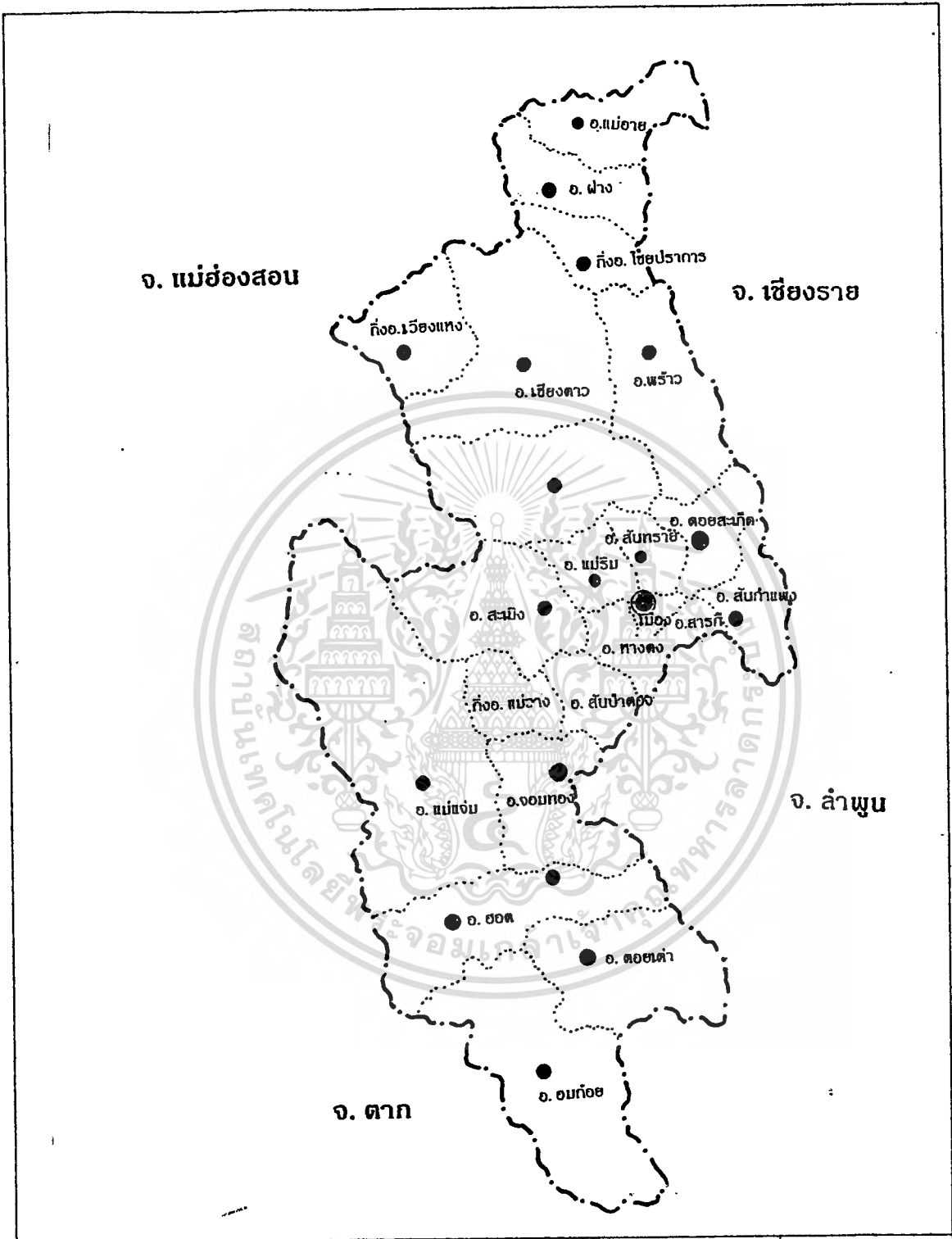
เชียงใหม่ เป็นจังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา มีทิวเขาล้อมรอบเป็นแนวโดยอยู่ประมาณที่เส้นละติจูดที่ 16 องศาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99 องศาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 310 เมตร มีพื้นที่ประมาณ 20,107.057 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 19 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ และการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนครเชียงใหม่ และสุขาภิบาล 27 แห่ง มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับสหภาพพม่า ทางด้านทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดเชียงราย ลำปาง และลำพูน ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดตาก ส่วนทางทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความสูงมากกว่า 500 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีแหล่งต้นน้ำที่มีความสำคัญทางการเกษตร ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำฝาง แม่น้ำจืด แม่น้ำขาน เป็นต้น และมีพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งเป็นที่ตั้งของอำเภอสำคัญเกือบทั้งหมด อยู่ทางตะวันออกของจังหวัด ตลอดไปจนถึงเมืองลำพูน นอกจากนี้จะมีพื้นที่ราบที่เกิดอยู่ในหุบเขาแล้ว ยังมีพื้นที่ราบตาม 2 ฝั่งของแม่น้ำลำธาร ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะสภาพพื้นที่ของเชียงใหม่ได้ ดังนี้

(1) ที่ราบดินตะกอนใหม่ (Flood Plain and Semirecent surface) มีพื้นที่ประมาณ 7% ของพื้นที่ทั้งหมด เกิดอยู่ตาม 2 ฝั่งของลำน้ำปิง น้ำแม่ขาน และน้ำฝาง มีความลาดเอียงอยู่ระหว่าง 0-2% เกิดเป็นหุบเขากว้างประมาณ 25 กิโลเมตร ความสูง 300-350 เมตร จากระดับน้ำทะเลพื้นที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood Plain) เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำในช่วงไม่นาน บางแห่งมีลักษณะของการทับถมโดยตะกอนทางน้ำไหลกระจายออกคล้ายรูปพัด บริเวณที่เป็นลานตะพักลำน้ำใหม่เกิดต่อเนื่องจากบริเวณส่วนต่ำของที่ราบลอนคลื่น และอยู่สูงกว่าบริเวณที่ราบน้ำ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

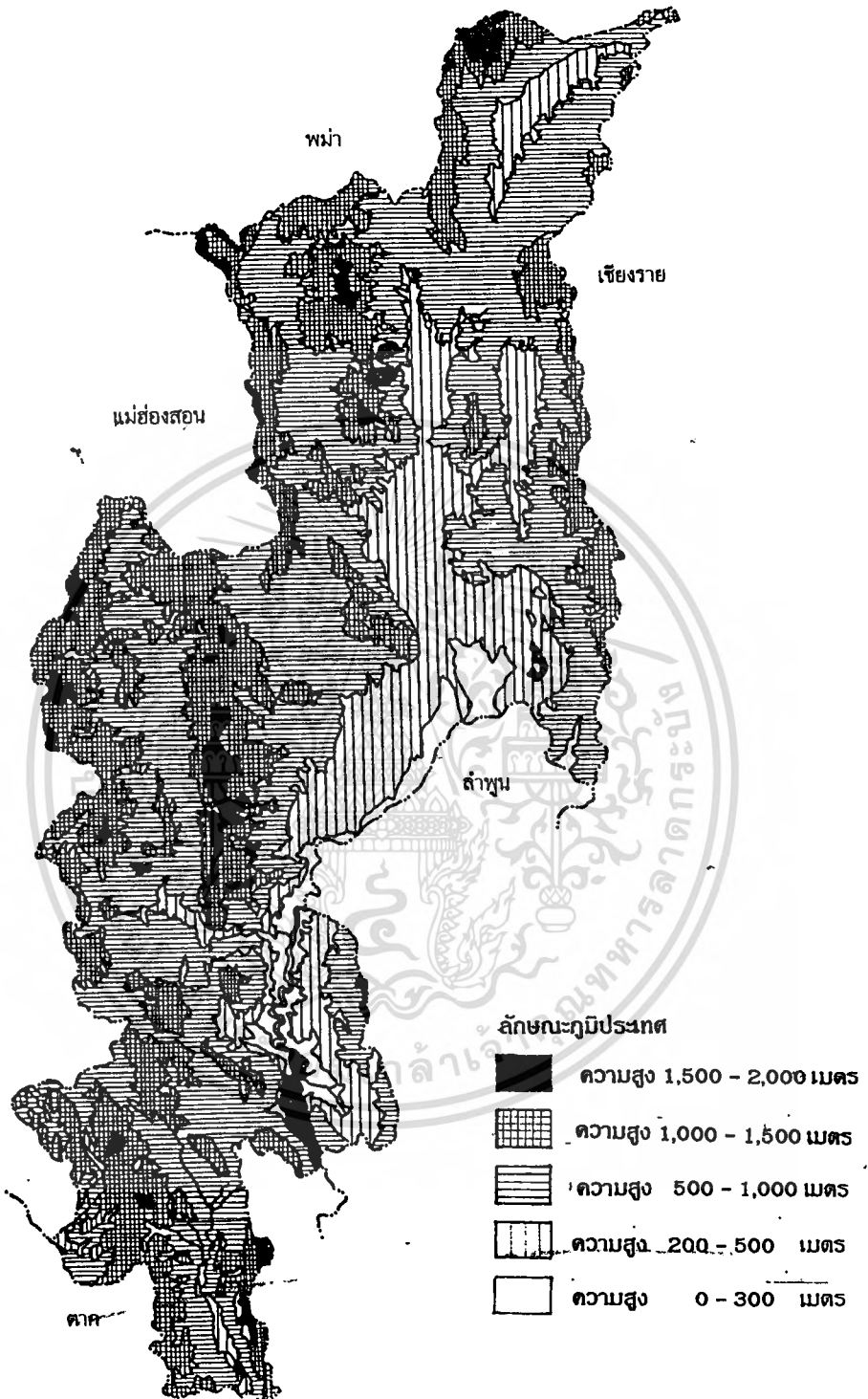

รูปที่ 5

แสดง การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม

รูปที่ 6

แสดง ลักษณะภูมิประเทศจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: กรมแผนที่ทหาร

ท่อมเล็กน้อย บริเวณที่ราบน้ำท่วมถึงเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้กับลำน้ำ ในปัจจุบันเป็นบริเวณที่ต่ำสุดในพื้นที่ราบหุบเขา ในฤดูน้ำหลากบริเวณนี้จะถูกน้ำท่วมทุกปี ได้แก่ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง

(2) บริเวณที่ลาดลอนคลื่นดินตะกอนเก่า (Undulating to Rolling Alluvial Terrace) สภาพ ภูมิประเทศแบบนี้มีพื้นที่ประมาณ 8% ของพื้นที่ทั้งหมด อยู่สูงกว่าที่ราบดินตะกอนใหม่ สูงจากระดับน้ำทะเล 350-600 เมตร ความลาดเอียง 2-16% อาจแยกเป็นลานตะพักน้ำเก่าระดับต่ำ (Low Terrace) ลานตะพักน้ำระดับกลาง (Middle Terrace) และลานตะพักน้ำระดับสูง (High Terrace) โดยบริเวณที่เป็นลานตะพักน้ำระดับสูงอาจอยู่ติดกับบริเวณที่เป็นเนินเขาหรือภูเขาสูง และลาดต่ำลงสู่ทางทิศทางที่สายน้ำไหลอยู่

(3) บริเวณเนินเขาและภูเขาสลับซับซ้อน (Residual Hill and Mountains) มีพื้นที่ประมาณ 85% ของจังหวัดทางฝั่งขวาของแม่น้ำปิง มีทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาวทางด้านเหนือ ทางตะวันออกมีทิวเขาขุนตาลขนานอยู่ โดยมีทิวเขาฝั้นน้ำพาดผ่านบริเวณเขตติดต่ออำเภอเชียงดาว-ฝาง มีความลาดเอียงตั้งแต่ 16 % ขึ้นไป สูงจากระดับน้ำทะเล 600-2,600 เมตร สันเขาสูงเฉลี่ย 1,000 เมตร มียอดเขาสูงหลายแห่ง เช่น ดอยผ้าห่มปก ดอยหลวงเชียงดาว ดอยสุเทพ ดอยอินทนนท์

4.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

เขตจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเขตที่มีสภาพภูมิอากาศแบบมรสุม ทำให้มีลักษณะภูมิอากาศในช่วงเวลาของแต่ละปีดังนี้

- ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม โดยอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังอ่อนลง และลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มมีกำลังแรงขึ้น ในเดือนมีนาคมและเมษายน อุณหภูมิในจังหวัดเชียงใหม่สูงขึ้น อากาศโดยทั่วไปจะร้อนอบอ้าว
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนกันยายน โดยได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดผ่านอ่าวเบงกอลและอ่าวไทย ประกอบกับมีร่องความกดอากาศต่ำที่เคลื่อนตัวจากทางใต้ขึ้นสู่ทางเหนือ จึงทำให้มีฝนตกชุก
- ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็นเนื่องจากลมฝ่ายเหนือหรือลมตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัดบริเวณความกดอากาศสูงในประเทศจีน พัดพาความหนาวเย็นลงมา ทำให้มีอากาศหนาวจัด อุณหภูมิอาจลดต่ำลงถึง 3.7 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดทั้งปี 25.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 19.9 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.9 องศาเซลเซียส ในฤดูฝน พิสัยอุณหภูมิกลางวันและกลางคืนแตกต่างกันไม่เกิน 8 องศาเซลเซียส ขณะที่ฤดูแล้งต่างกันมากกว่า 12 องศาเซลเซียส

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี สูงกว่า 60% ในฤดูฝนมีความชื้นสัมพัทธ์สูงกว่า 80% ในขณะที่ฤดูแล้งยังคงมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงกว่า 40% พิสัยความชื้นสัมพัทธ์ในฤดูฝนต่างกันไม่เกินร้อยละ 15 ขณะที่ฤดูแล้งต่างกันมากกว่าร้อยละ 25

ปริมาณน้ำฝน จากจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย 116.9 วันต่อปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,278.6 มิลลิเมตรต่อปี ในฤดูฝนจำนวนวันฝนตก 14.6 - 23.5 วัน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 154.9 - 276.5 มิลลิเมตรต่อเดือน ฤดูแล้งมีฝนตกน้อย จำนวนวันที่ฝนตก 2.4-4.4 วัน และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 11.0 - 31.9 มิลลิเมตรต่อเดือน ที่ราบลุ่มมีฝนตกน้อยกว่าส่วนที่เป็นภูเขาสูง

ตารางที่ 12

แสดงปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ จังหวัดเชียงใหม่

	2530	2531	2532	2533	2534	2535
อุณหภูมิ (°C)						
เฉลี่ย	26.58	26.20	25.70	25.80	26.10	25.90
เฉลี่ยสูงสุด	32.53	32.10	32.10	32.20	31.90	31.90
เฉลี่ยต่ำสุด	20.40	21.00	19.80	20.30	20.80	19.90
ความชื้นสัมพัทธ์ (%)						
เฉลี่ย	68.63	70.10	68.63	70.00	68.70	66.00
เฉลี่ยสูงสุด	85.95	89.40	85.95	88.00	87.20	86.00
เฉลี่ยต่ำสุด	46.33	45.70	46.33	47.00	44.70	44.00
น้ำฝน (มม.)						
ฝนรวมทั้งปี	1,134.8	1,412.4	1,190.4	1,161.0	1,001.2	1,039.3
ฝนตกสูงสุดใน 24 ชม.	123.0	93.3	60.3	86.5	58.1	105.8
จำนวนวันที่มีฝนตก	119	126	115	114	127	103

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

ลม จะได้รับลมจากหลายทิศทาง ในช่วงเดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม จะเป็นลมจากทางทิศเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ และค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นลมฝ่ายใต้ในราวเดือนกุมภาพันธ์ ในฤดูร้อนลมจะพัดจากทิศใต้ และค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นทิศตะวันตกเฉียงใต้ในประมาณกลางเดือนพฤษภาคม พร้อมทั้งมีฝนตก เมื่อเริ่มเข้าฤดูหนาว ทิศทางของลมจะเปลี่ยนกลับเป็นทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือในราวเดือนตุลาคมที่พัดพาความหนาวเย็นจากประเทศจีน ความเร็วของลมเฉลี่ยจะมีกำลังแรงในระยะก่อนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และจะอ่อนกำลังลงในฤดูหนาว

4.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

4.1.4.1 ป่าไม้

เชียงใหม่มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 25 ป่า พื้นที่ 12,388,008.12 ไร่ มีอุทยานแห่งชาติ 4 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อุทยานแห่งชาติศรีลานนา และอุทยานแห่งชาติแม่ปิง และมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 3 แห่งคือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว

ป่าไม้ที่พบในจังหวัดเชียงใหม่จะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

(1) ป่าดงดิบ พบในที่ชุ่มชื้น ที่ลุ่มริมลำธาร และแม่น้ำ หากสูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร จะกลายเป็นป่าดิบเขา มีพรรณไม้ขึ้นหนาแน่น ไม้ชั้นบนอาจมีความสูงถึง 30-50 เมตร รองลงมามีไม้ชั้นล่างและไม้พุ่มเตี้ย ไม้ และเถาวัลย์ ยากต่อการบุกรุกเข้าไปไม่มีค่าได้แก่ ยาง ตะเคียน กระบาก เป็นต้น พื้นที่ป่าส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอฮอด อำเภอแม่แจ่ม และอำเภอดอยเต่า

(2) ป่าเบญจพรรณ หรือป่าผลัดใบผสม จะเป็นป่าที่มีไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูง ไม้ที่สำคัญคือไม้สัก ซึ่งอาจพบขึ้นเดี่ยว ๆ หรือกระจายทั่วไปในป่าโปร่งปะปนกับพันธุ์ไม้อื่น ๆ เช่น ไม้แดง มะค่าโมง ส่วนไม้ชั้นล่างจะเป็นพวกปาล์มและไผ่ พื้นที่ป่าส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภอดอยเต่า

(3) ป่าสน ส่วนใหญ่เป็นสนสองใบ และสนสามใบ ป่าส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม และอำเภอดอยเต่า

(4) ป่าแพะ หรือ ป่าแดง มีไม้ที่สำคัญคือ เต็ง รังพลวง เหียง โนก โดยปกติเป็นไม้ขนาดกลางขึ้นกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน พบทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่

4.1.4.2 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำตามธรรมชาติแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

(1) น้ำฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยได้ 1,278.6 มิลลิเมตรต่อปี

(2) น้ำผิวดิน น้ำผิวดินในจังหวัดเชียงใหม่จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำสายต่าง ๆ ดังนี้

- แม่น้ำปิง มีต้นกำเนิดจากดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว เป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัดเชียงใหม่ มีความยาว 540 กิโลเมตร
- แม่น้ำฝาง เกิดจากต้นน้ำระหว่าง อำเภอเชียงดาวและอำเภอฝาง ไหลลงแม่น้ำโขงที่จังหวัดเชียงราย
- แม่น้ำแม่งัด มีต้นกำเนิดจากยอดเขาในเขตอำเภอพร้าว ไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- แม่น้ำแม่งวง มีต้นกำเนิดอยู่ที่อำเภอดอยสะเก็ด ไหลลงสู่เขื่อนแม่งวงที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- แม่น้ำแม่แจ่ม ต้นกำเนิดอยู่ที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ไหลรวมกับแม่น้ำปิงลงสู่เขื่อนภูมิพล
- แม่น้ำกวาง ต้นกำเนิดจากดอยอินทนนท์ ไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- แม่น้ำตื้น ไหลมาจากอำเภออมก๋อย ลงสู่แม่น้ำปิงที่อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

(2.2) แหล่งน้ำผิวดินที่พัฒนาขึ้น เป็นแหล่งน้ำที่เกิดจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ และชลประทานต่าง ๆ ซึ่งได้จัดสรรน้ำเพิ่มเติมในช่วงที่ขาดฝน และได้จัดทำระบบส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตรให้ทั่วถึง ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับการเกษตรในช่วงที่ขาดฝนแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำ สำหรับอุปโภคและบริโภคและเพื่อการอุตสาหกรรมด้วย

(2.3) แหล่งน้ำใต้ดิน น้ำใต้ดินในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

- ปริมาณน้ำปานกลาง คุณภาพดี (100-200 แกลดอนต่อนาที่) เป็นน้ำคุณภาพ

ดี แต่ในบางพื้นที่มีหินปูนเจือปนอยู่ ครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอสารภี อำเภอแม่แจ่ม อำเภอเชียง
 เอกสารนี้เขียนเอกสารที่ส.ว.นไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปริมาณน้ำน้อย คุณภาพดี (100-110 แกลลอนต่อนาฬิกา) คุณภาพน้ำดีพอจะบริโภคได้ แต่มีอัตราการไหลของน้ำช้า ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอำเภอมวกก่อ อำเภอมแม่แจ่ม อำเภอยางตลาด อำเภอยอด อำเภอยอมทอง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสะเมิง และอำเภอฝาง

- ปริมาณน้ำน้อย คุณภาพน้ำเลว (10-100 แกลลอนต่อนาฬิกา) โดยทั่วไปจะไม่สามารถบริโภคได้แต่ใช้ทำการเกษตรได้ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอำเภอดอยเต่า อำเภอพร้าว อำเภอฝาง และอำเภอแม่สาย

4.1.4.3 แร่ธาตุ

ทรัพยากรแร่ธาตุ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของอุตสาหกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ แร่ธาตุที่ผลิตและทำรายได้ได้สูงสุดของจังหวัดคือ ซีเมนต์ รองลงมาคือ ดินบุกและถ่านหิน นอกจากนี้ยังมีแร่เฟลด์สปาร์ ฟลูออไรท์ วุลแฟรมและมังกานีส บริเวณที่พบแหล่งแร่หนาแน่น ได้แก่ อำเภอดอยเต่า อมกก่อ แม่แจ่ม สันป่าตอง นอกจากนี้เชียงใหม่ยังเป็นแหล่งผลิตอัญมณี เครื่องประดับที่สำคัญที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ

4.1.5 ลักษณะทางธรณีวิทยา

จากหลักฐานทางธรณีวิทยาของจังหวัดเชียงใหม่พบว่าพื้นที่ในบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยามาหลายยุคหลายสมัย มีการเคลื่อนไหวของแผ่นดินที่ทำให้เกิดการโค้งงอของของแผ่นดิน โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวในยุคคาร์บอนิเฟอรัส และในมหายุคเมโสโยซิก ทำให้หินที่มีอยู่ก่อนถูกอัดโค้งงอ มีแนวสันหินอยู่ในแนวเหนือใต้ และมีหินอัคนี โดยเฉพาะหินแกรนิตแทรกดันขึ้นมาเป็นบริเวณกว้างเป็นแนวยาว หลังจากช่วงเวลานี้ ก็ยังคงมีการเคลื่อนไหวของแผ่นดินที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้าง บางแห่งมีการยกตัวของแผ่นดิน บางแห่งมีการหักตัวและแตกร้าง ทำให้หินอัคนีแทรกดันขึ้นมาเป็นหย่อม การเปลี่ยนแปลงในยุคนี้เป็นช่วงที่กำหนดภูมิประเทศ รวมทั้งลักษณะของทางกายภาพของลำน้ำต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนการทับถมของตะกอนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำพบว่าเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคคอริวเทอนารี มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นภูเขาที่ประกอบไปด้วยหินหลายชนิด เช่น หินกรนิต หินอัคนีในอำเภอมวกก่อ อำเภอฝาง หินไนส์และหินชีทส์ พบในบริเวณอำเภอสะเมิง อำเภอแม่ริม และอำเภอยอมทอง หินบซอลท์พบเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอสันกำแพง และอำเภอพร้าวเป็นต้น

ลักษณะชั้นดิน (Soil Profile) ของจังหวัดเชียงใหม่ มีดังนี้

(1) ดินชั้นบน (Top Soil) หนาประมาณ 0.5-4.0 เมตร สีนํ้าตาลเข้ม มีลักษณะดินเป็นพวก Silty Sand, Sandy Silt และ Silt Clay

- (2) ชั้นดิน-ทราย สีเทาอ่อน ดินชั้นนี้จะอยู่ลึกประมาณ 12-15 เมตร องค์ประกอบของทรายในดินชั้นนี้ อาจผันแปรตั้งแต่ 30 % จนถึง 60 % ส่วนล่างมักพบก้อนกรวดผสมอยู่
- (3) ชั้นทรายปนดินสีน้ำตาลเหลือง ลึกจากผิวดินประมาณ 12-15 เมตร ลักษณะดินเป็น (Silty Sand) อัดกันแน่น และมีก้อนกรวดปน
- (4) ชั้นทรายแน่นสีเทาปนน้ำตาล ลึกจากผิวดินประมาณ 20-30 เมตร ประกอบด้วยทรายที่หนาแน่นมาก มีก้อนกรวดปนอยู่โดยทั่วไป

4.1.6 โครงสร้างประชากร

จำนวนประชากร ในปี พ.ศ.2534 จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,386,024 โดยแยกเป็นชาย 698,458 คน เป็นหญิง 687,566 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองเชียงใหม่มีประชากร 216,066 คน คิดเป็นร้อยละ 15.59 อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ กิ่งอำเภอเวียงแหง มีประชากร 9,554 คน คิดเป็นร้อยละ 0.69 ของประชากรทั้งหมด

4.1.6.1 ความหนาแน่นของประชากร

ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่คือ 69 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยอำเภอเมืองจะมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดคือ 1,379 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาคืออำเภอสารภี 768 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอสันป่าตอง 442 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยอำเภออมก๋อยจะมีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุด คือ 15 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 13

แสดงข้อมูลประชากรจังหวัดเชียงใหม่

เขต	2529	2534		อัตราการเพิ่มประชากร (%) 2529 - 2534
	ประชากร (คน)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)	
จังหวัดเชียงใหม่	1,296,373	1,386,024	69	1.35
อ. เมืองเชียงใหม่	206,960	216,066	1,379	0.86
เขตผังเมืองรวม	409,695	488,971	1,135	19.48
เทศบาลนครเชียงใหม่	168,086	177,526	4,178	5.6

ที่มา : ผังเมืองรวมเชียงใหม่

4.1.6.2 การเปลี่ยนแปลงประชากร

ในระหว่างปี พ.ศ.2529 และ พ.ศ. 2534 จังหวัดเชียงใหม่มีอัตราการเพิ่มประชากร คิดเป็น ร้อยละ 1.35 ต่อปี อำเภอที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงสุด คือ อำเภอแม่ฮาด ร้อยละ 2.96 ต่อปี รองลงมาคือ อำเภออมก๋อย ร้อยละ 2.85 ต่อปี อำเภอที่มีอัตราการเพิ่มประชากรต่ำสุด คืออำเภอดอยสะเก็ด มีอัตราการเพิ่มของประชากรเพียงร้อยละ 0.82 ต่อปี ในขณะที่อำเภอเมืองเชียงใหม่มีอัตราการเพิ่มประชากรร้อยละ 0.86 ต่อปี

4.1.7 การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภาคเหนือ มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญดังนี้

4.1.7.1 ทางรถยนต์ มีเส้นทางสายสำคัญที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดในภาคอื่นๆดังนี้

(1) เส้นทางเข้าสู่ภาคกลางมี 2 เส้นทาง

- เส้นทาง เชียงใหม่-ตาก-นครสวรรค์-กรุงเทพฯ รวมระยะทาง 697 กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-แพร่-พิษณุโลก-นครสวรรค์-กรุงเทพฯรวมระยะทาง 713

กิโลเมตร

(2) เส้นทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 เส้นทาง

- เส้นทาง เชียงใหม่-ตาก-พิษณุโลก-ขอนแก่น รวมระยะทาง 744 กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-อุตรดิตถ์-พิษณุโลก-นครราชสีมา รวมระยะทาง 765 กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-อุตรดิตถ์-พิษณุโลก-เลย-อุดรธานี รวมระยะทาง 715 กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-อุตรดิตถ์-พิษณุโลก-บุรีรัมย์-ศรีสะเกษ-อุบลราชธานี รวมระยะ

ทาง 1,056 กิโลเมตร

(3) เส้นทางสู่ภาคเหนือตอนบนและชายแดนพม่ามี 4 เส้นทาง

- เส้นทาง เชียงใหม่-ฮอด-แม่สะเรียง-แม่ฮ่องสอน รวมระยะทาง 349 กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-แม่แตง-แม่ฮ่องสอน รวมระยะทาง 192 กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-ฝาง-ท่าตอน รวมระยะทาง 162กิโลเมตร
- เส้นทาง เชียงใหม่-เวียงป่าเป้า-แม่สรวย-เชียงรายแม่สาย รวมระยะทาง 246

กิโลเมตร

4.1.7.2 ทางรถไฟ

รถไฟนับว่าเป็นเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญของเชียงใหม่ ทั้งเพื่อการให้บริการรับส่งผู้โดยสาร การขนส่งสินค้าและไปรษณีย์ภัณฑ์ การรถไฟมีบริการเดินรถเส้นทางเชียงใหม่-กรุงเทพฯ วันละ 7 ขบวน และเชียงใหม่-นครสวรรค์ วันละ 2 ขบวน

4.1.7.3 ทางอากาศ

เชียงใหม่มีสนามบินที่ใหญ่เป็นอันดับสอง รองจากท่าอากาศยานดอนเมือง เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศที่สำคัญของภาคเหนือ มีบริการทั้งเที่ยวบินในประเทศ และมีเส้นทางการบินที่สามารถติดต่อกับต่างประเทศได้โดยตรง

4.1.8 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

4.1.8.1 สภาพเศรษฐกิจทั่วไป

เศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในปี พ.ศ. 2532 จำนวน 11,230.917 ล้านบาท มีรายได้ต่อหัวเท่ากับ 24,727 บาทต่อปี โครงสร้างทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่การผลิตสาขาบริการและอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้อง อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงปี 2527 -2532 นั้น สาขานาการและประกันภัยจะมีอัตราการขยายตัวสูงสุด รองลงมาได้แก่สาขาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร และอุตสาหกรรมประเภทไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้

4.1.8.2 การผลิต การลงทุน และการบริการ

(1) การเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 80 ของจังหวัดเชียงใหม่ มีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าการผลิตที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นโดยมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรสูงถึง 1,533,910 ไร่ซึ่งคิดเป็นพื้นที่ ร้อยละ 11.6 ของพื้นที่จังหวัด

(2) การอุตสาหกรรม ความสำคัญของอุตสาหกรรม ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีการขยายการผลิตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก เช่น อุตสาหกรรมอัญมณีและ เครื่องประดับ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มสำเร็จรูป อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างงานและรายได้ต่อประชากร เขตอำเภอเมืองจะเป็นที่ตั้งของแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ โดยประมาณว่าร้อยละ 65 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง รองลงมาคืออำเภอสันกำแพงมีประมาณร้อยละ 8 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานประเภทหัตถกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3) การพาณิชย์กรรม จากข้อมูลในปี 2532 มีผู้ประกอบการจดทะเบียนนิติบุคคล ประเภทต่าง ๆ รวม 17,081 ราย แยกเป็นประเภท ห้างหุ้นส่วนจำกัด 2,626 ราย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 162 ราย บริษัทจำกัด 1,465 ราย และร้านค้าเอกชนทั่วไปโดยจดทะเบียนพาณิชย์ 12,828 ราย

(4) การก่อสร้างและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เนื่องมาจากการลงทุนของรัฐบาลที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน เช่น โครงการสร้างเมืองใหม่เพื่อระบายความแออัดของจังหวัดเชียงใหม่ การสร้างถนนเชื่อมระหว่างจังหวัดและอำเภอรอบนอก ทำให้มีการลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภท บ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม สวนเกษตรกึ่งรีสอร์ท และสนามกอล์ฟ ขยายตัวมากขึ้น ส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้นอย่างมาก ทั้งในเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้มีการลงทุนก่อสร้างในโครงการต่าง ๆ มากมาย ทั้งอาคารบ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์กรรม และสถานบริการต่าง ๆ การก่อสร้างได้ขยายตัวทั้งในเขตเทศบาลและนอกเทศบาล เฉพาะในเขตเทศบาลพื้นที่ก่อสร้างในปี พ.ศ. 2532 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนกว่าเท่าตัว เป็น 1,957,784 ตารางเมตร โดยประเภทที่อยู่อาศัย ประเภทบริการและการขนส่ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนกว่าเท่าตัว เป็น 1,035,010 ตารางเมตร และ 500,908 ตารางเมตร ตามลำดับ ประเภทพาณิชย์กรรมเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัว เป็น 431,111 ตารางเมตร เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมาก

(5) การท่องเที่ยว เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ และแหล่งศิลปวัฒนธรรมกระจายอยู่ทั้งในเมืองและรอบตัวเมือง ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานและส่งผลเชื่อมโยงไปยังธุรกิจอื่น ๆ โดยเฉพาะการบริการ เช่น โรงแรม สถานบริการ อาหารและเครื่องดื่ม รวมไปถึงด้านการธนาคาร และการคมนาคมขนส่ง

4.1.9 การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม และเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมล้านนาที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งรวมถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนสถานเป็นจำนวนมาก เฉพาะที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน มีจำนวน 83 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

(1) แหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงใหม่ ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดและโบราณสถานต่าง ๆ ประตูเมือง กำแพงเมือง ถนนท่าแพ ศูนย์สินค้าพื้นเมือง ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และแหล่งบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองจะเป็น

บริเวณที่นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุดถึง 90 % ทั้งนี้เนื่องมาจากมีบริการทางด้านอาหาร ที่พัก การคมนาคม อย่างไรก็ตามในช่วงเทศกาลต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวมากเป็นพิเศษ ซึ่งทำให้มีปัญหาต่าง ๆ มากมายเช่น ขาดแคลนที่พัก ปัญหาขยะ น้ำเสีย จราจร และความแออัดเป็นต้น

(2) แหล่งท่องเที่ยวบริเวณดอยสุเทพ ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทั้งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย วัดพระบรมธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ บ้านแม่ดอยปุย น้ำตกห้วยแก้ว วังบัวบาน สวนรุกขชาติห้วยแก้ว สวนสัตว์เชียงใหม่ และอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย

(3) แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มน้ำตกแม่สา มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ พิพิธภัณฑสถานห้วยแม่ น้ำตกแม่สา ปางช้างแม่สา บ้านแม่แม่สา น้ำตกแม่ยี่ม รีสอร์ทต่าง ๆ

(4) กลุ่มท่องเที่ยวเชียงดาว จะอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือ ตามเส้นทางเชียงใหม่-ฝางเป็นระยะทางประมาณ 72 กิโลเมตร แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้แก่ ถ้าเชียงดาว ศูนย์ฝึกลูกช้างแดงดาว วัดพระธาตุเมืองงาย หมู่บ้านแม่ห้วยลึก โป่งเดือดป่าแป๋ เขื่อนแม่จันทสมบูรณ์ชล เป็นต้น

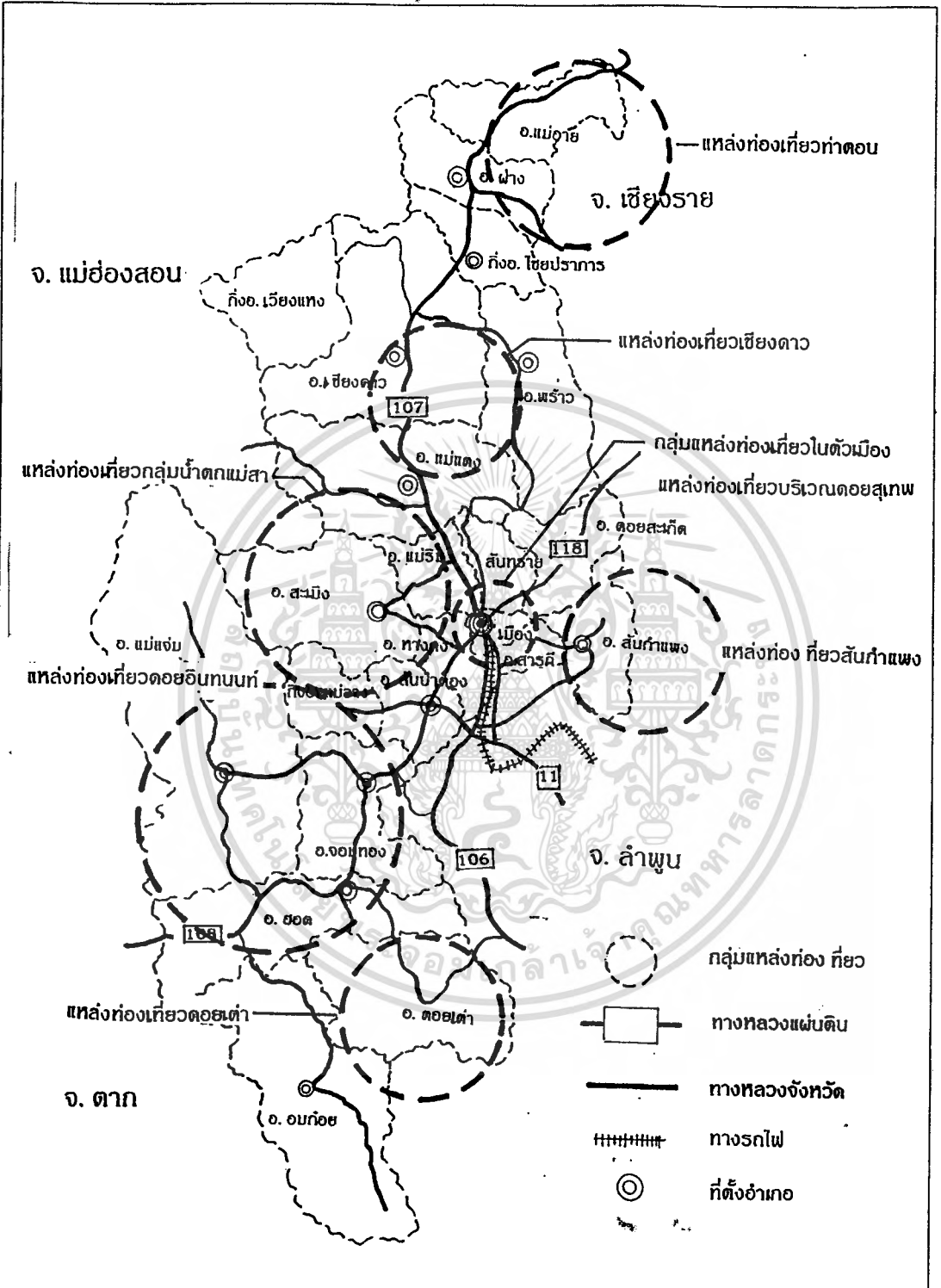
(5) แหล่งท่องเที่ยวท่าตอน เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ โดยล่องแพไปตามลำน้ำแม่กกและไปขึ้นฝั่งที่จังหวัดเชียงราย เป็นเส้นทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

(6) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวสันกำแพง แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับศิลปหัตถกรรม เช่น การทำเครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา การแกะสลัก การทำเครื่องเงิน และอุตสาหกรรมการทำร่มจากกระดาษสา นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำพุร้อนถ้าเมืองออน เป็นต้น

(7) แหล่งท่องเที่ยวดอยอินทนนท์ แหล่งท่องเที่ยวดอยอินทนนท์ จะอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง อำเภอสันป่าตองและ อำเภอฮอด ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ ประมาณ 60 กิโลเมตร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ น้ำตกแม่ยะ น้ำตกวชิรธาร บ้านแม่ลิวรีภูมิ ยอดดอยอินทนนท์ น้ำพุร้อนเทพนม วัดพระธาตุดุสิตจอมทองวรวิหาร และจุดชมวิวดอยอินทนนท์

(8) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดอยเต่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำดอยเต่า พระธาตุดอยมอแก้ว

เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม และทางธรรมชาติ ทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในปี

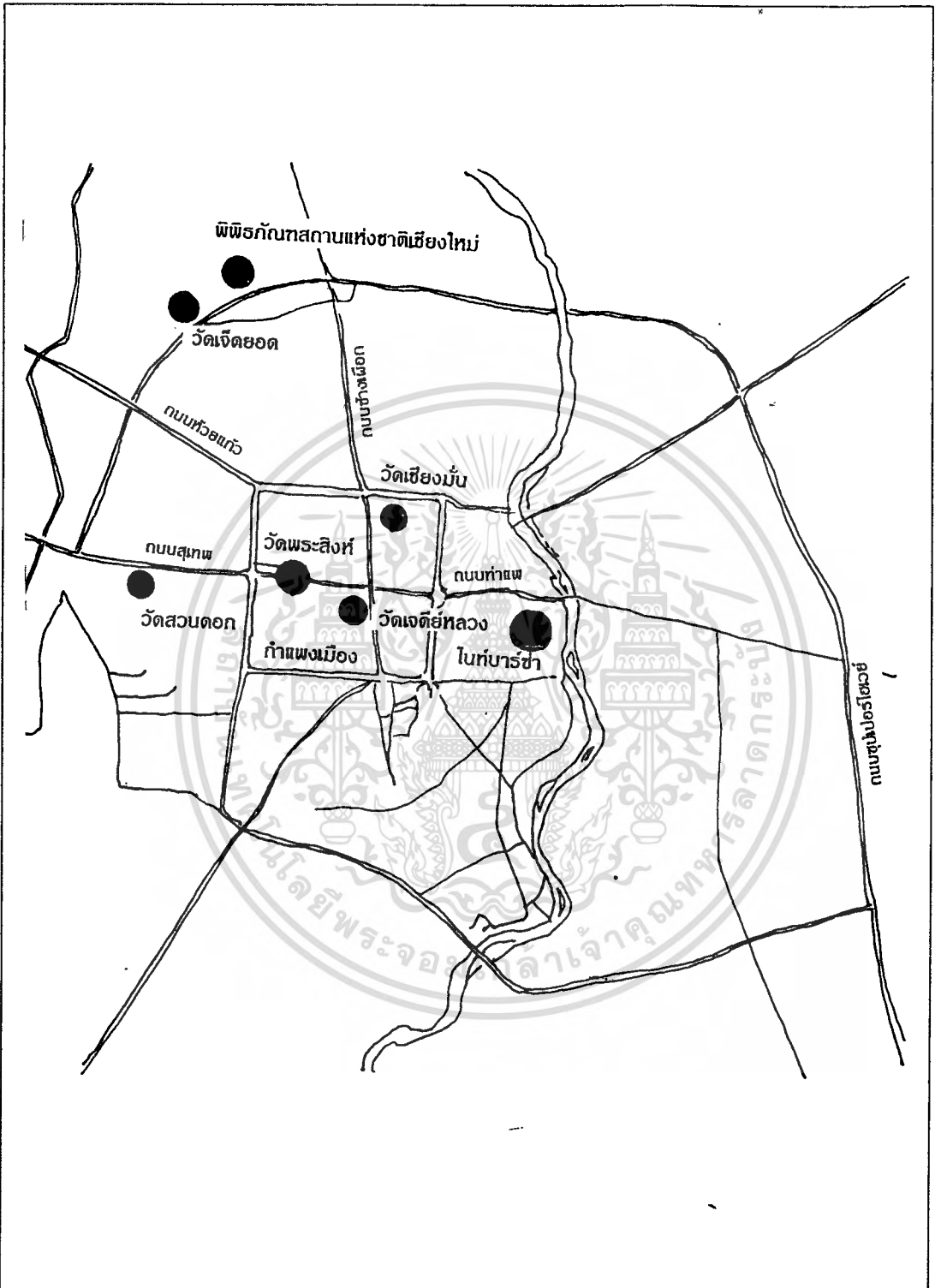

รูปที่ 7

แสดง แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: อ้างอิงจากแผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

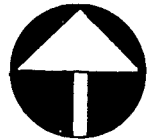

รูปที่ 8

แสดง สถานที่ท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงใหม่

ที่มา: อ้างอิงจากแผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2534 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 2,852,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 2,290,000 คน ชาวต่างประเทศ 562,000คน

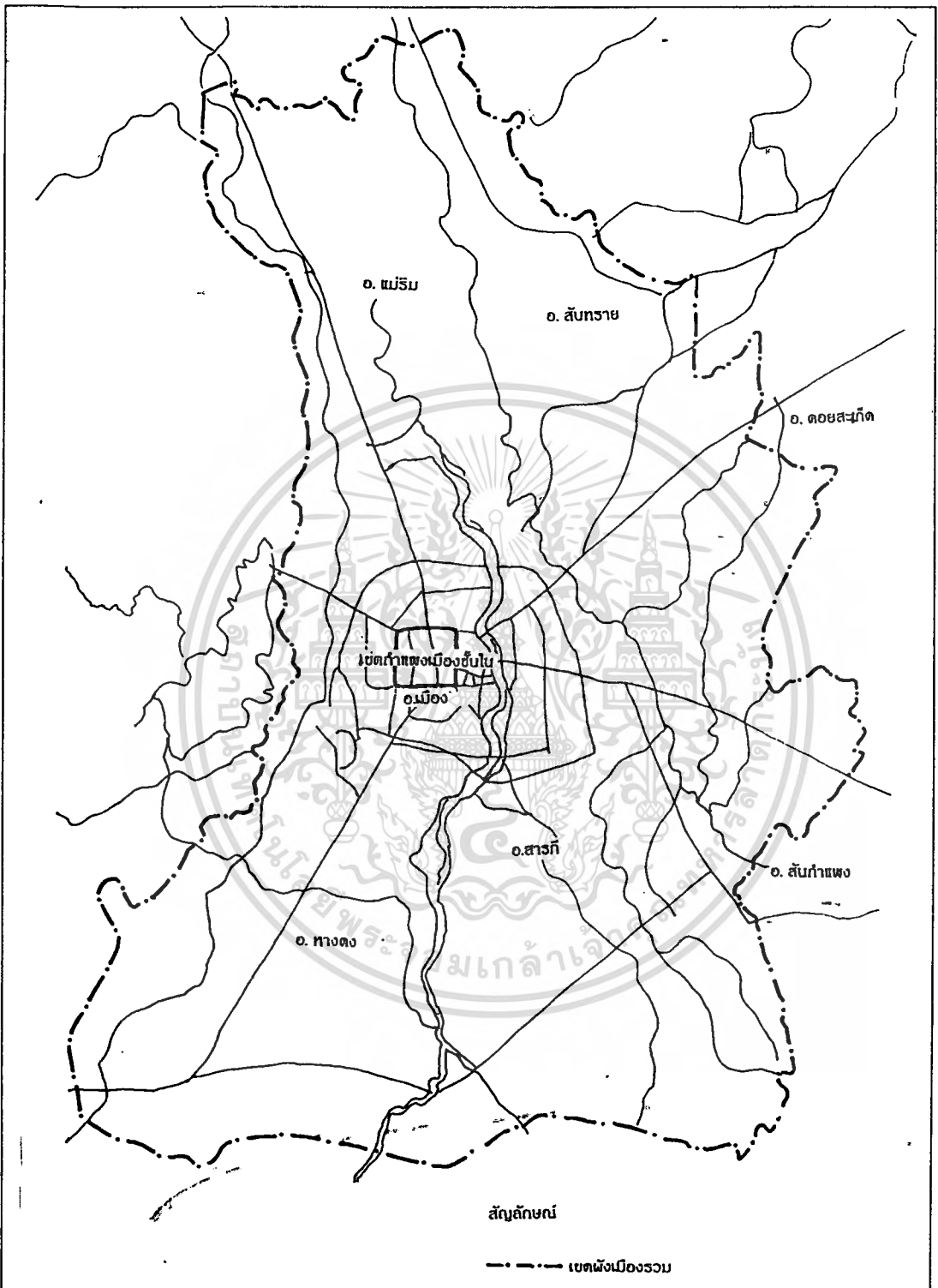
จากการสำรวจสถิติการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวเชียงใหม่ นั้น จะพักอยู่ในเชียงใหม่เป็นระยะเวลาเฉลี่ย 2.98 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,681.22 บาท/คน/วัน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะพักอยู่ในเชียงใหม่เป็นระยะเวลาเฉลี่ย 4.25 วัน ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,035.36 บาท/คน/วัน ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่จะมีเงินหมุนเวียนจากนักท่องเที่ยวนับหมื่นล้านบาทต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดเป็นจำนวนมาก และยังส่งผลให้มีความต้องการ การใช้บริการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแทบทุกประเภทเพิ่มขึ้น เช่น ความต้องการที่พักแรม บริการขนส่ง นำเที่ยว การบันเทิงและสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน ทำให้เกิดปัญหาการบริการไม่เพียงพอเป็นบางช่วง โดยเฉพาะการขาดแคลนห้องพักในโรงแรม การขนส่งที่ใช้เวลานาน ๆ เช่นการเดินทางโดยเครื่องบินภายในประเทศ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้มีการลงทุนในธุรกิจบริการหลายแขนงเพิ่มขึ้น และเป็นที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่เป็นอันมาก

4.1.10 การผังเมือง

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดให้เชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการพาณิชย์ การคลัง การสาธารณสุข การคมนาคมและการท่องเที่ยว ดังนั้นในการวางผังเมืองเชียงใหม่ จึงมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ ให้ทำหน้าที่เมืองหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในส่วนต่าง ๆ การสาธารณูปโภค สาธารณูปการอย่างเหมาะสม การจัดทำผังเมืองรวม พ.ศ. 2540 ครอบคลุมพื้นที่ 106.3 ตารางกิโลเมตร รวมเขตเทศบาลใหม่และเขตเทศบาลเก่า 40 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่โดยรอบอีก 60 ตารางกิโลเมตร การพัฒนาที่ดินยังถือตามลักษณะการขยายตัวของเมืองในปัจจุบัน โดยพาณิชยกรรมจะยังคงขยายตัวอยู่ในเขตใจกลางเมืองและ ถนนสายหลัก

4.1.10.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวม

การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน ของผังเมืองรวมเชียงใหม่ ยังมีศูนย์กลางการค้าและบริการขนาดใหญ่ในบริเวณ เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ บริเวณที่พักอาศัยกระจายตัวอยู่โดยรอบ และขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมในรูปแบบของบ้านจัดสรร การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย มีมากที่สุด ในเขตผังเมืองรวม ประมาณร้อยละ 12.78 ของพื้นที่เขตวางผัง จากการ

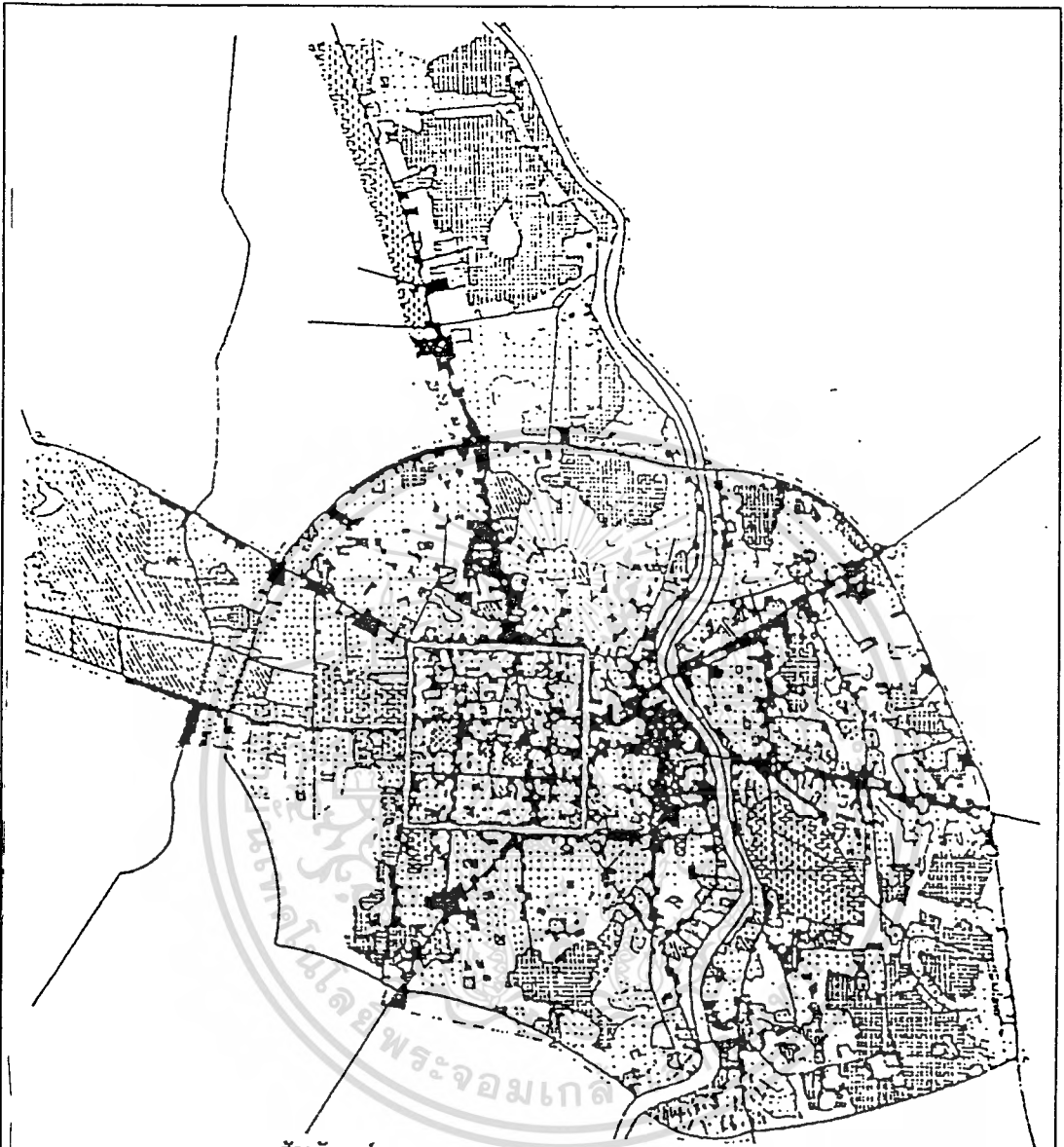

รูปที่ 9

แสดง เขตผังเมืองรวมจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: สำนักผังเมือง

สัญลักษณ์

	บริเวณพาณิชย์กรรม		บริเวณรกร้างว่างเปล่า
	บริเวณอุตสาหกรรม		บริเวณเกษตรกรรม
	บริเวณสถาบันราชการ		บริเวณสวนสาธารณะ
	บริเวณสถาบันการศึกษา		บริเวณคลังสินค้า
	บริเวณศาสนสถาน		บริเวณที่พักอาศัย

รูปที่ 10

แสดง การใช้ประโยชน์ที่ดินในตัวเมืองเชียงใหม่

ที่มา: สำนักผังเมือง

ตารางที่ 14
เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินปี 2531 และ 2535

ประเภท	การใช้ที่ดิน				การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	
	พ.ศ. 2531		พ.ศ. 2535		พ.ศ. 2531 - 2535	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
1. ที่พักอาศัย	31,244	11.66	34,244	12.78	3,000	2.40
2. พาณิชยกรรม	2,704	1.01	4,216	1.57	1,512	13.98
3. อุตสาหกรรม	1,454	0.54	1,659	0.62	205	3.52
4. คลังสินค้า	680	0.25	655	0.24	-25	-0.91
5. ศาสนสถาน	1,968	0.74	1,997	0.75	29	0.37
6. สถาบันการศึกษา	4,061	1.52	4,011	1.50	-50	-0.31
7. สถาบันราชการ	10,218	3.81	10,935	4.08	717	1.75
8. สวนสาธารณะ	1,703	0.64	2,898	1.08	1,195	17.54
9. ถนนและซอย	4,550	1.70	4,681	1.75	131	0.72
รวมพื้นที่สิ่งก่อสร้าง	58,582	21.87	65,296	24.37	6,714	2.86
10. แม่น้ำลำคลอง	1,984	0.74	1,976	0.74	-8	-0.10
11. ที่ว่างอื่นๆ	207,395	77.39	200,688	74.90	-6,714	-0.81
รวม	267,961	100.00	267,960	100.00	-	-

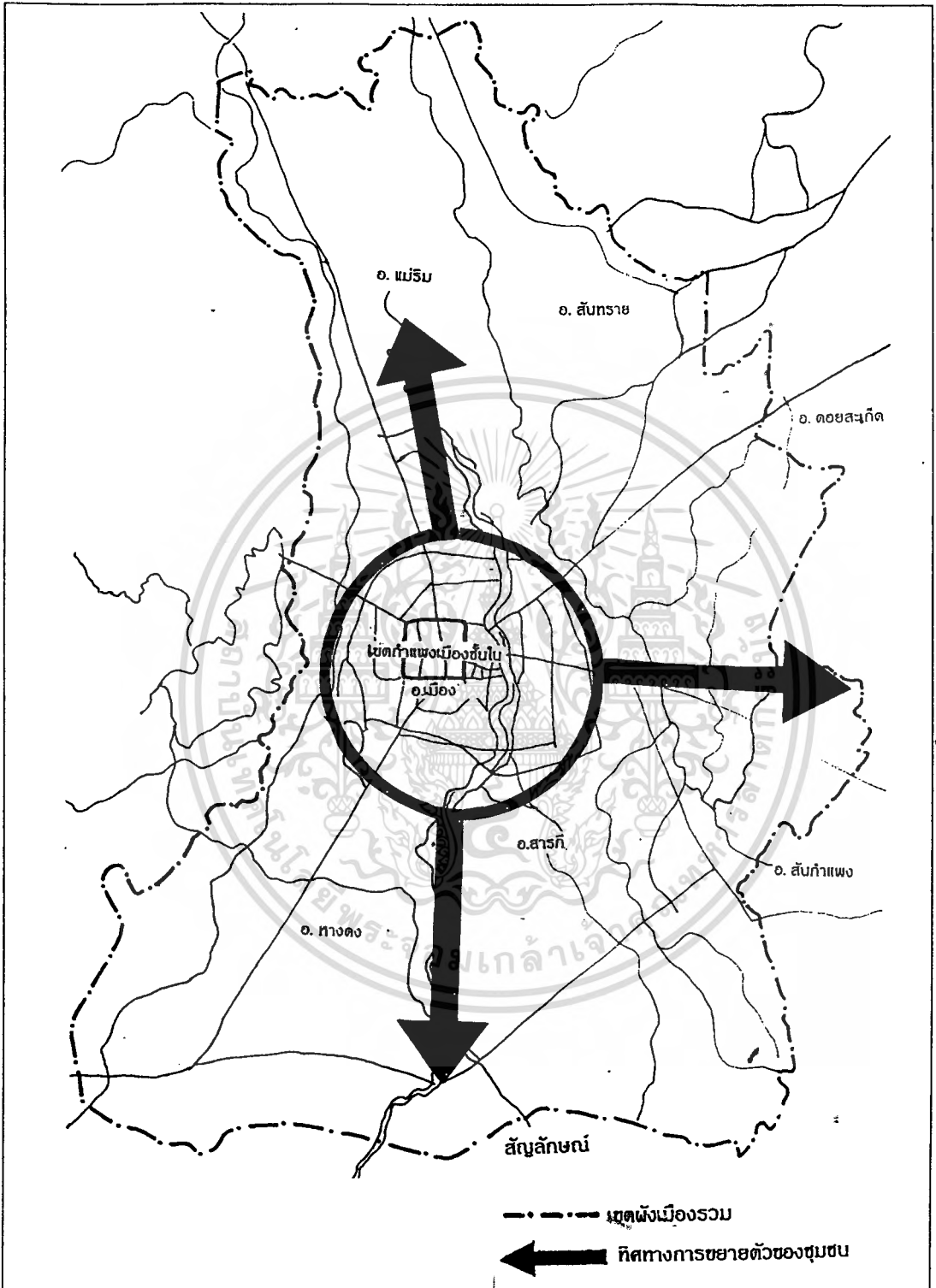
ที่มา: ผังเมืองรวมเชียงใหม่

สำรวจของกองสำรวจ สำนักผังเมือง พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในปี พ.ศ. 2535 มีการใช้พื้นที่เป็นสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เพียงร้อยละ 20.79 ของพื้นที่วางผัง ที่เหลือจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างโล่ง สถานที่พักผ่อน สวน ฼าปนสถาน ร้อยละ 76 ของพื้นที่วางผัง และเป็น ถนน ซอย แม่น้ำ ลำคลอง ร้อยละ 5 ของพื้นที่วางผัง

4.1.10.2 แนวโน้มการขยายตัวของชุมชน

ระยะแรกของการตั้งถิ่นฐาน ชุมชนรวมตัวกันอยู่ภายในบริเวณคูเมือง พื้นที่รอบคูเมืองเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ต่อมาชุมชนเจริญขึ้นมีการสร้างสถานีรถไฟ มีการขยายตัวของชุมชนออกมายังบริเวณพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง เช่น บริเวณท่าแพ ช้างคลาน ช้างม้อยข้ามฝั่งแม่น้ำปิงไปยังถนนเจริญเมือง เมื่อมีการตัดถนนสุขาภิบาลและสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชุมชนก็มีการ

ขยายตัวออกไปตามเส้นทางการคมนาคมและโครงข่ายสาธารณูปโภค ชุมชนใกล้เคียงที่อยู่รัศมีไม่กว้างนักได้แก่ทั้งสี่ด้าน อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 11

แสดง แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนเมือง

ที่มา: สำนักผังเมือง

10-30 กิโลเมตรจากตัวเมืองเชียงใหม่มีชุมชนสุขาภิบาลแมริม สุขาภิบาลแม่ใจ สุขาภิบาลสันทราย สุขาภิบาลต้นเป่า สุขาภิบาลยางน่อง และสุขาภิบาลหางดง ชุมชนเหล่านี้จะมีเส้นทางคมนาคม ติดต่อกับตัวเมืองเชียงใหม่สะดวกและรวดเร็ว ทำให้เกิดการพัฒนาย่านพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัย เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนออกไปอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 15

แสดงการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตเทศบาล พ.ศ. 2531 - พ.ศ. 2536

ประเภท ของอาคาร	จำนวน (หลัง)					
	2531	2532	2533	2534	2535	2536
1. ที่อยู่อาศัย	-	-	-	578	462	310
2. พาณิชยกรรม	-	-	-	29	17	8
3. อาคารชุด	-	-	-	1	3	3
4. อุตสาหกรรมและคลัง สินค้า	-	-	-	10	8	5
5. บิมน้ำมัน	-	-	-	1	-	-
6. โรงพยาบาล	-	-	-	1	1	1
7. โรงแรม	-	-	-	-	2	-
8. โรงเรียน	-	-	-	-	2	2
รวม	349	774	727	620	495	329

ที่มา : ผังเมืองรวมเชียงใหม่

4.1.10.3 รูปแบบของการจัดระบบการใช้ที่ดินในอนาคต

แนวความคิดในภาพร่างผังเมืองเมืองรวมเชียงใหม่

(1) จัดระบบเมืองให้มีขนาดหน้าที่รับผิดชอบที่พอเหมาะ โดยให้เป็นเมืองที่มีหลายศูนย์กลาง มีศูนย์กลางอยู่ที่เทศบาลนครเชียงใหม่ และสุขาภิบาลช้างเผือก และพัฒนาพื้นที่ศูนย์กลางดังนี้

- บริเวณคูเมืองเป็นพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองโบราณ เพื่อภูมิใจและดึงดูดให้มีการพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

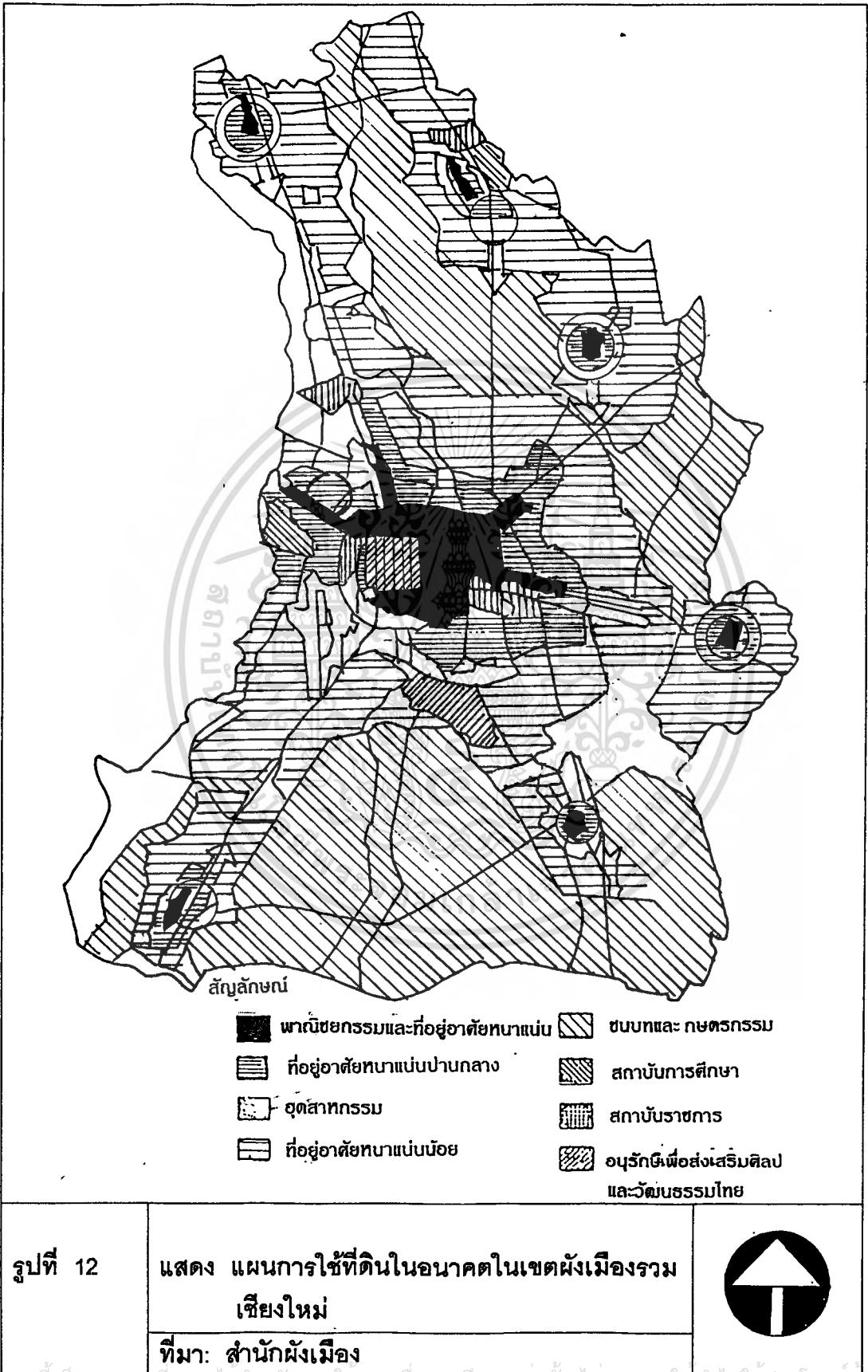
กิจกรรมบริการสำหรับการท่องเที่ยว สมควรควบคุมลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินให้คงสภาพเมืองโบราณอย่างแท้จริง

- แก้ไขปัญหาพื้นที่เสื่อมโทรมที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางเมือง โดยจัดให้มีการวางผังเมืองเฉพาะ เพื่อปรับปรุงพื้นที่ที่ยังขาดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และปรับปรุงให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อความเป็นเมืองอย่างถูกต้อง
 - พัฒนาบางส่วนของพื้นที่ศูนย์กลางเมืองชั้นใหม่ เพื่อให้สามารถรองรับด้านบริการและการค้าได้อย่างคล่องตัว เช่นบริเวณอนุสาวรีย์ช้างเผือก ถนนช้างเผือก บริเวณสนามกีฬาเทศบาลนครเชียงใหม่ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิงทั้งสองฝั่งคลองแม่ข่า กำแพงดิน และถนนวัวลาย
 - จัดระบบนิเวศน์วิทยาของเมืองให้น่าดูยิ่งขึ้น โดยจัดระบบการใช้ที่ดินให้สอดคล้องเป็นส่วนเป็นส่วน สนับสนุนให้อุตสาหกรรมที่เป็นมลพิษอยู่ในบริเวณนิคมอุตสาหกรรม
- (2) พัฒนาระบบเมืองให้มีขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้สามารถทำงานอย่างมีระบบ และผสมผสานกัน โดยจัดระบบคมนาคมขนส่งให้เชื่อมโยงถึงกัน
- (3) พัฒนาเมืองใหม่ โดยรวมบ้านจัดสรรขนาดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันเข้ามาพัฒนาให้เป็นชุมชนสมบูรณ์แบบ มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ มีศูนย์กลางของชุมชนที่ชัดเจน โดยจัดให้มีศูนย์การค้าขนาดย่อม สวนสาธารณะ สถานที่ราชการ เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรและสามารถพึ่งพาตัวเองได้ในด้านสังคม เศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน โดยมีการเชื่อมโยงกับชุมชนเทศบาลเมือง ได้อย่างคล่องตัว
- (4) คำนึงถึงคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสนองต่อนโยบายการพัฒนาเมืองที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7

4.1.10.4 รูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต

จากแนวคิดในการวางผังได้ถูกนำมากำหนดแนวทางในการวางผังเมืองรวมเชียงใหม่ ให้มีรูปแบบของการเป็นเมืองที่สมบูรณ์ มีขนาดและความรับผิดชอบลดหลั่นกัน โดยรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินจะมีรูปร่างคล้ายดาว มีศูนย์กลางใหญ่อยู่ที่เทศบาลนครเชียงใหม่ และสุขาภิบาลช้างเผือก ทำหน้าที่เป็นเมืองหลักที่จะต้องกระจาย หน้าที่และความรับผิดชอบไปยังเมืองบริการโดยรอบดังนี้

- (1) เทศบาลนครเชียงใหม่ และสุขาภิบาลช้างเผือก เป็นศูนย์กลางเมือง ให้เป็นเมืองขนาดใหญ่ (ขนาดประชากร 100,000 - 500,000 คน)

รูปที่ 12

แสดง แผนการใช้ที่ดินในอนาคตในเขตผังเมืองรวม
เชียงใหม่

ที่มา: สำนักผังเมือง

(2) สุขาภิบาลแม่ริม อยู่ทางด้านเหนือของชุมชน ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 16.5 กิโลเมตร กำหนดให้เป็นเมืองขนาดกลาง รองรับการกระจายตัวของประชากรจากเมืองเชียงใหม่ มีบทบาทเป็นชุมชนศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและบริการให้แก่พื้นที่ตอนเหนือของเมืองเชียงใหม่

(3) สุขาภิบาลแม่ใจ อยู่ห่างจากเชียงใหม่ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 12 กิโลเมตร กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีบทบาทเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชย์กรรมและบริการทางสังคม ให้แก่ชุมชนโดยรอบ และชุมชนสุขาภิบาลแม่ใจโดยเฉพาะ

(4) สุขาภิบาลสันทรายหลวง อยู่ห่างจากเชียงใหม่ 11 กิโลเมตร กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดกลาง มีบทบาทเป็นชุมชนเมืองพักอาศัย เพื่อรองรับการกระจายตัวจากชุมชนเมืองเชียงใหม่ในอนาคต

(5) สุขาภิบาลต้นเปา อยู่ในอำเภอสันกำแพง กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดกลาง มีบทบาทเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมอุตสาหกรรมหัตถกรรมและพาณิชย์กรรม และเป็นชุมชนที่พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

(6) สุขาภิบาลยางน่อง อยู่ในเขตอำเภอสารภีอยู่ห่างจากเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตร กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร การขนส่งสินค้าเกษตร โดยเน้นให้เป็นตลาดสินค้ากลางการเกษตร มีโกดังและคลังสินค้า

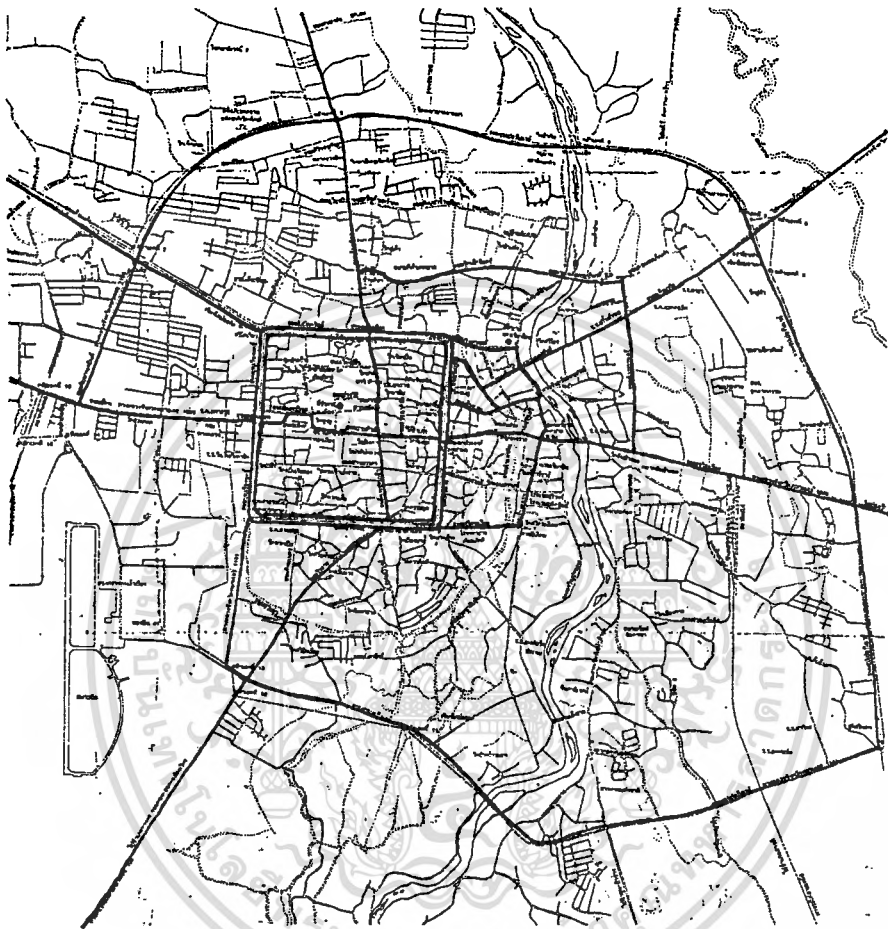
(7) สุขาภิบาลหางดง อยู่ห่างจากเชียงใหม่ลงไปทางทิศใต้ 11 กิโลเมตร กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีบทบาทเป็นชุมชนพักอาศัยเพื่อรองรับการกระจายตัวจากชุมชนเมืองเชียงใหม่ในอนาคต

เพื่อให้ชุมชนทั้งหมดเชื่อมโยงกันได้ทั่วถึง และเพื่อป้องกันไม่ให้ชุมชนเมืองเชียงใหม่เป็นชุมชนโดดเดี่ยว ซึ่งกำหนดให้การใช้ประโยชน์ที่ดินขยายออกไปตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก โดยพิจารณาถึงการให้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และศักยภาพที่มีความเป็นไปได้สูงในอนาคต

4.1.11 การจราจรภายในชุมชนเมือง

4.1.11.1 ระบบถนน

ในปี พ.ศ. 2535 มีถนนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่รวม 74 สาย 680 ซอย ความยาวทั้งสิ้น 177,504 เมตร สภาพการคมนาคมของเทศบาลนครเชียงใหม่ จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยลำน้ำปิง ซึ่งจะแบ่งพื้นที่ของเมืองออกเป็นฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก โดยมี สะพานแม่จายอนุสรณ์ สะพานนวรัฐ สะพานนครพิงค์ และสะพานเฉลิมพระเกียรติ ร. 9 เป็นตัวเชื่อมโยงการ

สัญลักษณ์

- เขตเทศบาล
- ทางหลวง กบข
- +++++ ทางรถไฟ
- ~~~~~ ลำคลอง เหมือง

รูปที่ 13

แสดง ระบบถนนภายในเขตเทศบาล
นครเชียงใหม่

ที่มา: สำนักผังเมือง

คมนาคมของสองฝั่งแม่น้ำเข้าด้วยกัน ทางด้านฝั่งตะวันออก จะเป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟและสถานีขนส่งรถยนต์โดยสาร มีถนนสายหลักได้แก่ ถนนเจริญเมือง ถนนแก้ววรัฏฐ ถนนเจริญราษฎร์ และถนนทุ่งโฮเต็ล ฝั่งตะวันตกเป็นที่ตั้งของเมืองเก่า ถนนภายในเมืองมีลักษณะเป็นตาราง และมีผิวการจราจรค่อนข้างแคบ มีถนนที่สำคัญได้แก่ ถนนอินทวโรธ ถนนราชดำเนิน ถนนราชมรรคา ถนนพระปกเกล้า ถนนสามล้าน ถนนสิงหราช และถนนรอบคูเมืองเป็นต้น และอีกบริเวณที่สำคัญหนึ่งก็คือพื้นที่ฝั่งตะวันออกของเมืองเก่าซึ่งติดต่อกับลำน้ำปิง มีถนนสายหลักที่สำคัญ ได้แก่ ถนนท่าแพ ถนนช้างม้อย ถนนวิชยานนท์ ถนนลอยเคราะห์ ถนนศรีดอนไชย ถนนช้างคลาน และถนนเจริญประเทศ โดยถนนทั้งหมดนี้ จะประกอบกันเป็นระบบโครงข่ายถนนในชุมชนเมืองเชียงใหม่ และจะเชื่อมกับถนนรัศมีออกสู่ถนนวงแหวนรอบนอกที่เป็นเส้นทางเชื่อมไปยังอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง

4.1.11.2 สภาพการจราจร

จากการสำรวจสภาพการจราจรโดยสำนักผังเมือง พบว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ประสบปัญหาการจราจรค่อนข้างมาก โดยเฉพาะบนถนนที่เป็นย่านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่น เช่น ถนนท้ายวัง ถนนช้างม้อย ถนนท่าแพ ถนนเจริญประเทศ ถนนช้างคลาน และถนนศรีดอนไชย จะมีสภาพการจราจรติดขัดโดยเฉพาะในช่วงโมงเร่งด่วน ทั้งนี้ปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากการเติบโตของเมืองที่ขาดการวางแผนที่ดี จากแผนพัฒนาให้เชียงใหม่เป็นเมืองหลักในภาคเหนือ ส่งผลให้การเติบโตของเมืองเชียงใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นไปตามกระแสทางเศรษฐกิจมากกว่าการวางแผนที่ดี เมืองเชียงใหม่กลายเป็นศูนย์กลางของทุกอย่าง ทั้งสถานที่ราชการ สถานศึกษา การรักษาพยาบาล และการจ้างงาน ซึ่งส่งผลให้ความต้องการในการใช้รถใช้ถนนสูง ซึ่งจากการสำรวจปริมาณรถในเชียงใหม่จากปี 2532 - 2535 มีปริมาณรถยนต์และรถปิกอัพเพิ่มขึ้นรวมกัน ถึง 79.5 % (ตารางที่ 4.5) ในขณะที่สภาพทางกายภาพของระบบถนนไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากถนนเดิมของเมืองเชียงใหม่ส่วนใหญ่ มีผิวจราจรคับแคบและเป็นเส้นทางที่ลัดเลี้ยว รถไม่สามารถเคลื่อนตัวด้วยความเร็วสูง ทำจราจรภายในตัวเมืองคับคั่ง นอกจากนี้ปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นภายในตัวเมืองแล้ว ในชั่วโมงเร่งด่วนปัญหาการจราจรติดขัดยังครอบคลุมถึงถนนรัศมี ที่เชื่อมโยงการจราจรออกจากตัวเมืองด้วย

และผลจากการสำรวจ วิธีการเดินทางและการขนส่งของประชาชนภายในเขตเทศบาล พบว่า ส่วนใหญ่ใช้พาหนะส่วนบุคคลเป็นหลัก คือ รถจักรยานยนต์ 50.7 %รถยนต์ 16.2% รถปิกอัพ 19.0% รถโดยสารสองแถว 6.8% รถประจำทาง 0.4 %รถบรรทุก 0.7% และอื่น ๆ ได้แก่ รถจักรยาน รถสามล้อถีบและสามล้อเครื่อง 3.1%

การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16

เปรียบเทียบจำนวนยานพาหนะในเชียงใหม่ ช่วงปี พ.ศ. 2532 – 2535

ประเภท	2532	2533	2534	2535
รถยนต์และรถจักรยานยนต์	49,010	60,591	72,341	87,985
จักรยานยนต์	217,375	213,573	248,395	354,593
รถโดยสารประจำทาง	NA	NA	NA	1,112
รถโดยสารขนาดเล็ก	NA	NA	NA	6,385
รถสามล้อถีบ	NA	3,050	3,050	2,900
รถสามล้อเครื่อง	NA	NA	1,149	1,149

ที่มา: สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่

4.1.12 การสาธารณสุขปโภค

4.1.12.1. การระบายน้ำ แต่เดิมการระบายน้ำฝนและน้ำใช้ในตัวเมืองเชียงใหม่ใช้ระบบ

การระบายน้ำผิวดิน ต่อมาได้มีการปรับปรุงใช้ระบบวางระบายน้ำแบบเปิดตามข้างถนน เพื่อรองรับน้ำฝนและน้ำทิ้งจากบ้านเรือน และเมื่อความหนาแน่นของประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ทางเทศบาลนครเชียงใหม่จัดทำระบบระบายน้ำแบบปิด โดยทำเป็นท่อรองรับทั้งน้ำแบบระบบรวม (Combinded System) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ระบายน้ำฝนและน้ำเสียรวมกัน โดยระบบระบายน้ำจะประกอบไปด้วยท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำ คูดินระบายน้ำ และทางระบายน้ำสาธารณะ ได้แก่ ลำน้ำเหมือง คู คลอง และแม่น้ำ โดยน้ำเสียจะไหลลงสู่ระบบดังกล่าวโดยไม่ผ่านระบบบำบัดน้ำเสีย ยกเว้นในบางพื้นที่ คือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และโรงพยาบาลมหาราช ประมาณครึ่งหนึ่งของน้ำจากพื้นที่ในเขตเทศบาลไม่มีระบบระบายน้ำ ทั้งน้ำฝนและน้ำเสียจะไหลลงสู่พื้นที่ข้างเคียงที่มีระดับต่ำกว่า (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537: 342) ท่อระบายน้ำสาธารณะส่วนใหญ่จะอยู่เคียงสองฝั่งถนนสายหลัก โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตกของเมือง มีความยาวของท่อประมาณ 140 กิโลเมตร มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 0.40 - 1 เมตร ส่วนถนนสายรองมีรางระบายน้ำสาธารณะ ความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร ถนนสายย่อยและถนนซอยต่าง ๆ มีคูดินระบายน้ำฝนมีความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร (ดวงจันทร์

อาภาวิชรุตม์, 2536: 47) การระบายน้ำเกือบทั้งหมดจะต่อเชื่อมกับลำน้ำหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ

4.1.12.2 การขนส่งสาธารณะ ประเภทของรถที่ให้บริการรับส่งผู้โดยสารในเขตเมือง เชียงใหม่แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

(1) รถประจำทาง มีการเดินรถประจำทางในตัวเมืองเชียงใหม่ 5 เส้นทาง มีความถี่ในการเดินรถที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพการจราจร

(2) รถสองแถวแควโดยสาร ตามที่จดทะเบียนให้บริการในเขตเมืองมีจำนวน 6,385 คัน ค่าบริการทั่วไป 5-10 บาท และมีการเรียกเก็บค่าโดยสารเพิ่มขึ้นหากจุดหมายปลายทางมิใช่ผ่านชุมชนสำคัญ หรือไม่มีผู้โดยสารอื่นร่วมทาง

(3) รถสามล้อเครื่อง ที่จดทะเบียนมีจำนวน 1,149

(4) รถสามล้อแรงคน จำนวน 2,900 คัน

ตารางที่ 17

แสดงเส้นทางการเดินรถประจำทางในตัวเมืองเชียงใหม่

สายที่	เส้นทาง	จำนวนรถ (คัน)
1	หนองประทีป - เชียงดอย (สีเหลือง)	12 - 15
2	หนองหอย - ปงพัน 7 (สีเหลือง)	12 - 15
3	สถานีรถไฟ - หัวขี้แก้ว (สีเหลือง)	12 - 15
4	รอบคูเมืองเชียงใหม่ (สีแดง)	8 - 10
5	รอบเมืองเชียงใหม่ (สีแดง)	20 - 24
รวม		64 - 79

ที่มา: ดวงจันทร์ อภาวัชรุตม์, 2536

4.1.12.3 การประปา สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ ต.ป่าตัน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ มีขนาดพื้นที่ 24 ไร่ 1 งาน 26 ตารางวา มีโรงกรองน้ำทั้งหมด 3 แห่ง ดังนี้

- โรงกรองน้ำป่าตัน กำลังผลิต 660 ลบ. ม./ ชม.
- โรงกรองน้ำวังสิงห์คำ กำลังผลิต 330 ลบ. ม. / ชม.
- โรงกรองน้ำอุโมงค์ กำลังผลิต 1,250 ลบ. ม. / ชม.

โรงกรองน้ำ จะใช้แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำปิงและจากคลองชลประทานแม่แตง ปริมาณน้ำดิบจากแม่น้ำปิงจะเพียงพอทุกฤดูกาล จะมีปัญหาเฉพาะน้ำดิบที่มาจากคลองชลประทานแม่แตง

ในช่วงเดือนพฤษภาคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างไรก็ตาม การบริการของการประปาส่วนภูมิภาคยังไม่สามารถให้บริการแก่ชุมชนเมืองได้ทั้งหมด แผนพัฒนาและศึกษาคงความเป็นไปได้เกี่ยวกับโครงการน้ำประปาประเทศไทย พ.ศ. 2533 ระบุว่า การให้บริการน้ำประปาในเมืองเชียงใหม่ทำได้เพียง 45% ของเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

จากรายงานการสำรวจของภาควิชาสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขญี่ปุ่นและไจก้า ซึ่งทำโครงการร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม สำหรับการสาธารณสุขมูลฐานเพื่อการบำบัดและกำจัดกากของเสียของมนุษย์ในภาคเหนือของไทย พบว่าในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีประชาชนเพียง 39.4% ที่มีน้ำประปาใช้ 22.8% ใช้น้ำบาดาลและ 34% ใช้น้ำบ่อต้นในการอุปโภค ส่วนในการสำรวจเรื่องน้ำเพื่อการบริโภคพบว่า มีประชาชนเพียง 29.8% ที่ใช้น้ำประปาเพื่อการบริโภค 28.8% ชื้อน้ำบรรจุขวดเพื่อการบริโภค และ 34% ใช้น้ำบ่อเพื่อการบริโภค (ดวงจันทร์ อภาวรัชต์, 2536: 43)

4.1.12.4 การไฟฟ้า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตจะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการระบบจ่ายไฟ โดยมีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นผู้รับกระแสไฟฟ้ามาจำหน่าย ระบบการจำหน่ายกระแสไฟฟ้ามี 2 ระบบ คือ

- ระบบ 1 เฟส 2 สาย 11 K.V. หรือ 22 K.V./230 โวลท์
- ระบบ 3 เฟส 4 สาย 11 K.V. หรือ 22 K.V. /400/230 โวลท์

มีกระแสไฟฟ้าที่จ่ายให้แก่ประชาชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เฉลี่ยเดือนละ 10,000,000 กิโลวัตต์ /ชั่วโมง โดยให้บริการแก่ที่อยู่อาศัยคิดเป็น 36.25% สถานธุรกิจและอุตสาหกรรม 49.9% สถานที่ราชการและที่สาธารณะ 9.84% อื่นๆ 3.95 %

4.1.12.5 การไปรษณีย์โทรเลข จังหวัดเชียงใหม่มีระบบไปรษณีย์โทรเลข ที่ทำให้ช่วยงานการติดต่อสื่อสารกระจายออกไปได้ โดยมีการเปิดที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขทุกอำเภอ และมีบริการสื่อสารโทรคมนาคมอื่น ๆ เช่น บริการวิทยุติดต่อผ่านศูนย์ บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ บริการวิทยุเฉพาะกิจมือถือ บริการโทรสารสาธารณะ บริการโทรภาพสาธารณะ เป็นต้น

4.1.12.6 การโทรศัพท์ จังหวัดเชียงใหม่มีชุมชนสายโทรศัพท์ 8 แห่ง อยู่ในเขตเมืองเชียงใหม่ 3 แห่ง ที่เหลืออยู่ในอำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง อำเภอสารภี อำเภอหางดง สามารถให้บริการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

4.1.13 คุณภาพสิ่งแวดล้อม

การเติบโตอย่างรวดเร็วของเชียงใหม่ นับตั้งแต่การพัฒนาให้เชียงใหม่เป็นเมืองหลัก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ทำให้เชียงใหม่กลายเป็นศูนย์กลางด้านต่างๆ มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาในเมืองเชียงใหม่เป็นอันมาก มีการขยายตัวของธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว การก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมืองเชียงใหม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โครงข่ายสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่ครอบคลุมพื้นที่ปลูกสร้างทั้งหมด ปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ปัญหามลภาวะ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากขาดการวางแผนและการควบคุมที่ดี ในการรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้น การควบคุมดูแลสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อทัศนียภาพและบรรยากาศของเมืองมีความจำเป็นต่อการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของเมืองเป็นอย่างมาก สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของเมือง ได้แก่

4.1.13.1 คุณภาพน้ำ ในปัจจุบันแหล่งน้ำที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ แม่น้ำปิง ลำคูไหล คลองแม่ข่า และคูเมือง กำลังประสบปัญหาการเสื่อมโทรมคุณภาพน้ำเป็นอย่างมาก เนื่องจากแหล่งน้ำส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นที่รองรับของเสีย รวมทั้งแม่น้ำปิงและคลองชลประทานแม่แตง ที่ใช้เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการผลิตน้ำประปา

จากการสำรวจของ JICA พบว่า 26 % ของบ้านเรือนต่อท่อระบายน้ำเข้ากับโครงข่ายการระบายน้ำสาธารณะซึ่งรวมทั้งอาคารที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ด้วย มีเพียง 7% ที่ต่อน้ำทิ้งสู่บ่อซึมภายในบ้าน และน้ำเสียเกือบทั้งหมดที่ถูกปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ มิได้ผ่านระบบการบำบัดน้ำเสีย ดังนั้นก่อให้เกิดปัญหาการเน่าเสียของน้ำในเขตเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง

จากการตรวจวัดน้ำของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่าความสกปรกในรูป B.O.D. บริเวณสะพานนวรัฐมีค่าความสกปรกเกินกว่าค่ามาตรฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 - 2536 ส่วนค่า D.O. ในคลองแม่ข่า ในปี 2535 มีค่าเท่ากับ 3.5 ซึ่งมีค่าต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ซึ่งกำหนดให้มีไม่ต่ำกว่า 4 (ดวงจันทร์ อภาวรัชต์, 2536:118) ส่วนคุณภาพน้ำในคูเมืองเชียงใหม่นั้น มีคุณภาพน้ำดีกว่าในคลองแม่ข่า เนื่องจากมีการพยายามกั้นน้ำเสียจากคลองแม่ข่ามิให้ลงคูเมือง และการปล่อยน้ำจากคลองชลประทานเข้ามาระบายน้ำในคูเมืองเป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตามสภาพน้ำในคูเมืองก็ยังไม่ดีนัก โดยมีค่าความสกปรกค่อนข้างสูง แต่ก็ยังไม่ถึงกับเน่าเสีย เนื่องจากมีค่า D.O. สูงกว่า 2 mg/l

ตารางที่ 18
แสดงคุณภาพน้ำแม่ปิง พ.ศ. 2532 - 2536

จุดเก็บตัวอย่าง	2532	2533	2534	2535	2536	หมายเหตุ
ค่า B.O.D. (mg/l)						
1. สะพานข้ามถนนรูปเปอร์ไฮเวย์ด้านเหนือ	0.8	0.7	0.5	0.6	1.8	มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภท 3 ไม่เกินกว่า 2.0
2. สะพานนวรรัฐ	3.2	4.6	-	-	2.1	
3. ระยะ 200 เมตร ท้ายน้ำจากคลองแม่ข่า	1.9	1.3	0.8	2.2	1.7	
ค่า D.O. (mg/l)						
1. สะพานข้ามถนนรูปเปอร์ไฮเวย์ด้านเหนือ	5.8	7.7	7.9	6.3	6.3	มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินประเภท 3 ไม่ต่ำกว่า 4.0
2. สะพานนวรรัฐ	5.9	7.3	-	-	5.9	
3. ระยะ 200 เมตร ท้ายน้ำจากคลองแม่ข่า	5.3	8.2	8.2	7.0	3.5	
ค่าโคลิแบคทีเรีย (MPN/100ml)						
1. สะพานข้ามถนนรูปเปอร์ไฮเวย์ด้านเหนือ	8×10^7	3.0×10^3	3.3×10^3	5.4×10^3	$> 2.4 \times 10^4$	มาตรฐานไม่เกินกว่า 2.0×10^4
2. สะพานนวรรัฐ	9×10^4	1.6×10^4	-	-	$> 2.4 \times 10^4$	
3. ระยะ 200 เมตร ท้ายน้ำจากคลองแม่ข่า	2.4×10^5	1.6×10^5	1.3×10^3	4.9×10^3	$> 2.4 \times 10^4$	

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ: * เป็นค่าเกินมาตรฐาน

ตารางที่ 19
แสดงแหล่งกำเนิดน้ำเสียในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

แหล่งน้ำเสีย	ค่าความสกปรก (B.O.D.) (mg/l)	อัตราการระบายน้ำเสีย (ลิตร/คน/วัน)
ที่อยู่อาศัย	17 - 144	157 - 366
ร้านอาหาร	275 - 1,270	16 - 51
โรงแรม	46 - 125	238
อาคารสำนักงาน	54 - 159	22
กองขยะมูลฝอย	48 - 69	-

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

4.1.13.2 คุณภาพอากาศ การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาทำให้สภาพแวดล้อมในตัวเมืองเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมถึงคุณภาพของอากาศที่เปลี่ยนไปด้วยสาเหตุสำคัญที่ทำให้อากาศในเมืองมีคุณภาพที่ต่ำลงคือ อากาศเสียจากการใช้รถยนต์ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีสถิติการใช้รถยนต์ในเมืองสูงมาก การเพิ่มขึ้นของรถยนต์ทำให้เพิ่มความต้องการในการใช้เชื้อเพลิง ซึ่งหมายถึงการเพิ่มปริมาณควันพิษในอากาศ อันเนื่องมาจากอาคารใหม่เชื้อเพลิงด้วย นอกจากนี้การปลูกสร้างอาคารที่หนาแน่นและไม่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะอาคารสูงในเขตเมือง ทำให้เกิดการขวางทิศทางลมประจำถิ่นที่พัดอยู่ในพื้นที่ ทำให้การถ่ายเทอากาศเสียออกไปจากเขตเมืองทำได้ยากขึ้น เกิดการสะสมของอากาศเสียภายในเมือง

การสำรวจคุณภาพอากาศในเขตเมืองเชียงใหม่ บริเวณหน้าโรงพยาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ และบริเวณศูนย์บริการสาธารณสุขช้างเผือก ในปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2536 โดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้รับผลของการสำรวจดังนี้

(1) ปริมาณฝุ่นละอองในอากาศ (Suspended Particulated Matter) ผลของการวัดปริมาณฝุ่นละอองในอากาศจากจุดสำรวจบริเวณบริเวณหน้าโรงพยาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งตรวจวัดในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2534 มีระดับเกินมาตรฐาน 0.33 mg/l โดยค่าสูงสุดวัดได้ 0.45 mg/l ส่วนค่าต่ำสุดวัดได้ 0.38 mg/l และที่จุดสำรวจบริเวณศูนย์บริการสาธารณสุขช้างเผือก มีค่าสูงสุดของปริมาณฝุ่น 0.43 mg/l เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติปี พ.ศ. 2536 พบว่า ปริมาณฝุ่นละอองบริเวณหน้าโรงพยาบาลเทศบาลนครเชียงใหม่ และศูนย์บริการสาธารณสุขภิบาลช้างเผือก มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.513 mg/l และ 0.574 mg/l ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผลการวิเคราะห์คุณภาพอากาศด้านฝุ่นละออง โดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ในช่วงฤดูแล้งจะมีปริมาณฝุ่นละอองสูงกว่าค่ามาตรฐานความปลอดภัยมาก และในช่วงฤดูฝนปริมาณฝุ่นละอองในอากาศจะลดต่ำลงมาก

(2) ปริมาณสารตะกั่วในอากาศ (Lead) จากการตรวจวัดทั้งสองบริเวณ พบว่ามี ปริมาณสารตะกั่วที่เกินมาตรฐานอยู่สูงมาก โดยมีค่าสูงสุด และต่ำสุด เท่ากับ 0.153 และ 0.567 mg/m^3 ตามลำดับ ซึ่งเป็นปริมาณสูงที่นับว่าอยู่ในขั้นอันตรายเป็นอย่างมาก เนื่องจากมาตรฐานคุณภาพอากาศไทย กำหนดให้มีสารตะกั่วปนเปื้อนอยู่ไม่เกิน 0.01 mg/m^3 ในเวลา 24 ชั่วโมง

(3) ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbonmonoxide-CO) จากสถิติ ปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2535 ปริมาณคาร์บอนมอนอกไซด์ที่ ตรวจวัดได้ไม่เกินค่ามาตรฐานทั้งสอง บริเวณ แต่บริเวณหน้าศูนย์บริการสาธารณสุขข้างเผือก มีปริมาณคาร์บอนมอนอกไซด์ เพิ่มขึ้นถึง 11 %

(4) ปริมาณซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Sulphur Dioxide- SO_2) การตรวจวัดปริมาณของซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ทั้งสองบริเวณพบว่า ปริมาณซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในอากาศอยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตราย เนื่องจากมีปริมาณซัลเฟอร์ไดออกไซด์ต่ำกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพของอากาศ อย่างไรก็ตาม ปริมาณของซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ที่วัดได้ใน 1 ปี มีปริมาณถึง 0.10 mg/m^3 ซึ่งมีค่าเท่ากับค่ามาตรฐานสำหรับซัลเฟอร์ไดออกไซด์ แสดงให้เห็นถึงระดับของซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในอากาศ ที่เพิ่มขึ้นเกือบจะถึงจุดที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพของประชาชนในเมืองแล้วสำหรับปริมาณ

4.1.13.3 ระดับเสียง จากการตรวจสอบระดับเสียงในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พบว่า ระดับเสียงในย่านธุรกิจหนาแน่น เช่น ตลาดวโรรส ท่าแพ และไนท์บาร์ซาร์ มีระดับสูง ประมาณ 80 เดซิเบล ซึ่งเป็นระดับเสียงที่สูงเกินกว่า 75 เดซิเบล อันเป็นค่ามาตรฐานของระดับเสียงสูงสุดที่ไม่รบกวนประชาชน ในขณะที่ระดับเสียงเฉลี่ยภายในเทศบาลนครเชียงใหม่อยู่ระหว่าง 73.81 เดซิเบล และค่าเฉลี่ยตลอดวันตลอดวันอยู่ที่ 65 เดซิเบล ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเสียงสูงสุดที่ไม่ก่อให้เกิดความรบกวน โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระดับเสียงในตัวเมืองอยู่ในระดับสูงคือ รถสองแถวที่วิ่งไปมาในเมือง จากการตรวจสอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พบว่า 88 % ของรถสองแถวที่วิ่งในเมืองมีระดับเสียงเกินมาตรฐานระดับเสียงยานพาหนะ

นอกจากนี้การก่อสร้างอาคารอย่างต่อเนื่องภายในเขตเทศบาล เครื่องบินที่ขึ้นลงที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่ และการจราจรที่คับคั่ง ก็เป็นสาเหตุทำให้ระดับเสียงในเมืองเชียงใหม่สูงขึ้น

ด้วย เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 20
แสดงคุณภาพอากาศเชียงใหม่ พ.ศ. 2536

สารมลพิษ	ค่ามาตรฐาน (mg/m ³)	ศูนย์บริการสาธารณสุข ช้างเผือก		โรงพยาบาลนครเชียงใหม่	
		ค่าสูงสุด (mg/m ³)	เกินมาตรฐาน (mg/m ³)	ค่าสูงสุด (mg/m ³)	เกินมาตรฐาน (mg/m ³)
ฝุ่นละออง	0.33	0.57*	0.24 (72%)	0.51*	0.18 (54.5%)
สารตะกั่ว	0.01	0.37*	0.36(3600%)	0.57*	0.19 (5600%)
ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์	20	10.4	-	10.4	-
ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์	0.30	0.042	-	0.10*	-

ที่มา: การเติบโตของเมืองและสภาวะของเมืองเชียงใหม่

หมายเหตุ: * ค่าเกินมาตรฐาน

ตารางที่ 21

แสดงระดับเสียงภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เทียบกับระดับเสียงมาตรฐาน

จุดที่ทำการวัดระดับเสียง	Sound Pressure Level (dBA) (Leg. For day time Std. = 75 dBA)
1. สถานีตำรวจภูธร ต. ภูพิงค์ราชนิเวศน์	0
2. บริเวณศูนย์ปฏิบัติการจราจร	*
3. สถานีตำรวจกองเมือง	0
4. บริเวณบริษัทการบินไทย	0

ที่มา: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

หมายเหตุ: 0 มีค่าต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด

* มีค่าเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด

4.1.13.4 ขยะมูลฝอย เชียงใหม่ก็เหมือนกับจังหวัดใหญ่ๆ ทั่วไปที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ที่เพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับการขยายตัวของเมือง ในขณะที่ระบบจัดเก็บขยะยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้างภายในเมืองเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ

ในปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่รับผิดชอบการเก็บขยะภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งหมด ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 40 ตารางกิโลเมตร มีรถบรรทุกขยะจำนวน 59 คัน รถเข็นขยะขนาด

ตารางที่ 22

แสดงปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเชียงใหม่

ปี	จำนวนขยะ (ลบ.ม.)	ปริมาณเฉลี่ย (ตัน/วัน)	ความสามารถในการจัดเก็บ (ตัน/วัน)
2531	259,540	156.43	NA
2532	265,813	160.22	NA
2533	267,163	161.03	NA
2534	233,404	159.87	NA
2535	242,363	166.00	127.00
2536	NA	250.00	NA

ที่มา: เทศบาลนครเชียงใหม่

ความจุ 250 ลิตร 40 คน รถเข็นขยะขนาด 200 ลิตร 1,800 คัน ถึงบรรจุขยะขนาดความจุ 50 ลิตร จำนวน 90 ใบ และถึงบรรจุขยะขนาดความจุ 40 ลิตร จำนวน 150 ใบ ระบบการจัดเก็บขยะของเทศบาลเชียงใหม่สามารถจัดเก็บได้ประมาณ 80% ของจำนวนขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดต่อวัน

นอกจากปัญหาขยะตกค้างเนื่องจากไม่สามารถจัดเก็บได้ทั้งหมดแล้ว เทศบาลนครเชียงใหม่ยังประสบปัญหาการกำจัดขยะอีกด้วย แต่เดิมทางเทศบาลได้ใช้พื้นที่บริเวณบ้านแม่เหียะ ตั้งอยู่ในเขต ต. แม่เหียะ อ.เมือง เป็นที่ทิ้งขยะมีพื้นที่ประมาณ 75 ไร่ ต่อมาได้ถูกราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เข้าร้องเรียนและปิดถนนห้ามเทศบาลนำขยะไปทิ้ง ในปัจจุบันเทศบาลมีสถานที่ทิ้งขยะอยู่ 1 แห่ง เป็นพื้นที่ในความปกครองดูแลของมณฑลทหารบกที่ 33 ต. ดอนแก้ว อ. แม่ริม ซึ่งมีพื้นที่เพียง 12 ไร่เท่านั้น อย่างไรก็ตามทางเทศบาลกำลังดำเนินการขออนุญาต

กรมป่าไม้ เพื่อนำขยะไปทิ้งในบริเวณป่าเสื่อมโทรมที่บ้านห้วยส้ม ต.แม่แฝก อ. สันทราย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีเนื้อที่ประมาณ 500 ไร่ ซึ่งเพียงพอต่อการรองรับปริมาณขยะจากการจัดเก็บ (สำนักผังเมือง 2538: 16)

นอกจากนี้เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและแก้ปัญหา ต่อกรณีประชาชนบริเวณที่ทิ้งขยะแม่เหียะ และบริเวณอื่นๆ ที่เทศบาลจะนำขยะไปทิ้ง ทำการต่อต้านมิให้บริเวณหมู่บ้านของตนกลายเป็นที่ทิ้งขยะ ทำให้ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ มีโครงการที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการกำจัดขยะอีก 2 ประการคือ

(1) ทำตัวอย่างการฝังกลบขยะ (Sanitary landfill garbage disposal) ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในพื้นที่ทหาร เพื่อเป็นการสาธิตระบบการกำจัดขยะให้ประชาชนเห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อลดความกังวลในเรื่องกลิ่นและน้ำใต้ดินด้วยคุณภาพ

(2) สร้างเตาเผากำจัดขยะ ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาถึงผลกระทบ ต่อสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการเผาขยะ

4.1.14 แผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2540-2544)

เนื่องพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ดังนั้นเทศบาลนครเชียงใหม่ จึงเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดมาตรการและนโยบายการจัดการในด้านต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ระยะปานกลางก็มีเนื้อหาครอบคลุมถึงด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาล้างแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ที่มีเป้าหมายสำคัญให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเมืองให้มีความงามทางด้านภูมิทัศน์ด้วย ดังนั้นการศึกษาถึงแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ จะช่วยให้เข้าใจถึงเป้าหมายและการดำเนินของทางเทศบาล และสามารถจับจุดเด่นและจุดด้อยของแผนพัฒนาฯ นี้ เป็นส่วนประกอบในการเสนอแนวทางปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองได้

4.1.14.1 การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความพร้อมในการบริหารของเทศบาล โดยใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลประจำปี และเพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลได้ประสานงานสอดคล้องถูกต้องมีทิศทางไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ระยะปานกลางนี้จะมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเมืองใน 5 สาขา คือ สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาขาการพัฒนาล้างแวดล้อม สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ สาขาการพัฒนาล้างและสาขาการพัฒนาการเมืองการบริหาร โดยทำการประมวลวิเคราะห์จากประเด็นต่างๆ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนี้

(1) ประเด็นการพัฒนาจากปัญหา โดยสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

(1.1) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- การจราจรติดขัด
- น้ำท่วม
- ขาดระบบขนส่งสาธารณะที่ได้มาตรฐาน
- การใช้ที่ดินที่ไม่เป็นระเบียบ

(1.2) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

- การจัดการมูลฝอยไม่ดีพอ
- การจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ดีพอ
- สภาพแวดล้อมของแม่น้ำปิงในเขตเทศบาล
- มลภาวะทางอากาศ
- มลภาวะทางเสียง
- ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- สวนสาธารณะไม่เพียงพอ

(1.3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

- ขาดปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสูญเสียภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่
- ความยากจนในเมือง
- ขาดคุณธรรมและการสร้างสรวศ์อุดมการณ์

(1.4) ปัญหาด้านสังคม

- การจัดการศึกษายังไม่ครอบคลุมทั่วถึง
- การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การนันทนาการ และการกีฬาไม่ดีพอ
- การจัดการคุณภาพชีวิตยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง
- การจัดการชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง

(1.5) ปัญหาด้านการเมืองการบริหาร

- รายได้ของเทศบาลไม่เพียงพอต่อการพัฒนาท้องถิ่น และมีอำนาจหน้าที่ที่
- ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จำกัด

- ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจในกิจการ การปกครองท้องถิ่นไม่เพียงพอ

(2) ประเด็นพัฒนาจากความต้องการ ได้มาจากการสำรวจความต้องการของประชาชน ที่ต้องการที่ให้การให้เทศบาลจัดบริการหรือพัฒนาปรับปรุงการให้บริการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยจัดการประชุมระดมความคิดเห็นคณะผู้บริหารหน่วยงานภายใน และผู้แทนขององค์กรทั้งภาครัฐ ภาค เอกชนและประชาชน โดยสรุปได้ดังนี้

(2.1) ความต้องการโครงสร้างพื้นฐาน

- สะพาน ขยายสะพาน คอสะพานและปรับปรุงปากซอยที่แคบ ให้มีสะพานลอย คนข้ามถนน/อุโมงค์ใต้ดินในถนนที่มีการจราจรคับคั่ง มีถนนต่างระดับ

- ถนน ผิวจราจรชำรุด พุฒบาททางเท้าให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจร ขยาย ถนนทางเท้าให้กว้างขวางเหมาะสมกับพื้นที่ ควบคุมการก่อสร้างปรับปรุง ถนน ผิวจราจรให้มีความเรียบร้อย

- การจราจร ปรับปรุงสัญญาณไฟจราจรตลอดจนเครื่องหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน จัดช่องทางเฉพาะให้สามล้อถีบ จักรยานหรือกำหนดช่วงเวลาให้เหมาะสม

- การก่อสร้างอาคาร ให้มีการอนุรักษ์การก่อสร้างอาคารให้มีศิลปวัฒนธรรมแบบ ล้านนา ควบคุมการก่อสร้างอาคารที่อยู่ติดถนนที่ก่อปัญหาฝุ่นละอองและความไม่ปลอดภัยของ ประชาชน ร่างระเบียบข้อบังคับสำหรับอาคารต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนชราและคน พิการ

- ด้านผังเมืองให้มีการปรับปรุงผังเมืองรวม และจัดทำผังเมืองเฉพาะในพื้นที่ที่ เหมาะสม โดยมีการกำหนดเขต ย่าน (Zone) ให้ชัดเจนให้เทศบาลจัดทำผังเฉพาะของเมืองอย่าง เร่งด่วน

- ระบบระบายน้ำ ปรับปรุงก่อสร้างระบบระบายน้ำในซอย ควรมีการศึกษา สสำรวจ ออกแบบ ถนนทางเท้า ท่อระบายน้ำ ให้เป็นมาตรฐานและมีรูปแบบเดียวกัน

- การจัดระบบขนส่งมวลชนให้เหมาะสม

(2.2) ความต้องการด้านสิ่งแวดล้อม

- ให้ความรู้ด้านการเก็บขยะมูลฝอยให้กับเจ้าหน้าที่

- เปลี่ยนท่อระบายน้ำให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับการระบายน้ำเสียให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รณรงค์劝导ชนให้มีการติดตั้งถังดักไขมันและถังบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อย ลงท่อน้ำสาธารณะ

- รณรงค์ให้ความรู้เรื่องรักษาน้ำ, ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ควบคุมรถบรรทุกทุกคืน หิน ททราย ให้มีผ้าใบคลุมให้มิดชิด
- เข้มงวดวินัยจราจรและมลภาวะทางเสียง
- ย้ายโรงฆ่าสัตว์
- ควรปรับปรุงบริเวณหน้าโรงแรมที่สำคัญให้มีความสวยงาม
- ปรับปรุงตกแต่งกำแพงเมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บและกวาดถนน
- ʼรณรงค์ให้ประชาชนร้านค้าช่วยกันรักษาความสะอาด พูตบาทหน้าบ้านของตนเอง

เอง สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนลดปริมาณขยะ

(2.3) ความต้องการด้านเศรษฐกิจ

- มีมาตรการควบคุมมั่วคฤเทศก์ และป้องกันโจรผู้ร้าย
- ฝึกอบรมแม่บ้านหรือสตรีอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ จัดตลาดนัดที่สะอาด ปลอดภัย
- สร้างระบบสาธารณูปโภคให้สมบูรณ์
- รณรงค์ให้ร้านค้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล และส่งเสริมการลงทุน

(2.4) ความต้องการด้านสังคม

- ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องต่อศักยภาพและทรัพยากรของจังหวัด
- ให้มีการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองด้วยศิลปวัฒนธรรมประเพณีของล้านนา
- ให้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้เกิดการสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้และประสบการณ์

- ควรปรับปรุงสนามกีฬาให้สามารถใช้งานได้ดี จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย
- เพิ่มการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อต่อต้านโรคเอดส์

(2.5) ความต้องการด้านการเมืองการบริหาร

- มีการป้องกันอันตรายจากไฟไหม้ตึกสูงหรือภัยธรรมชาติอย่างมีระบบ
- พนักงานเทศบาลควรมีการศึกษาวิทยากรสมัยใหม่อยู่เสมอ
- ขยายฐานการเก็บภาษี
- ดำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนอยู่เสมอ
- จัดสวัสดิการแก่พนักงานเทศบาลตามสิทธิอันพึงได้ที่ขอขบรม
- เพิ่มประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจกิจการของเทศบาล

(3) ประเด็นการพัฒนาจากนโยบาย เป็นการประสานนโยบายระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาในเขตเมือง ที่เกี่ยวข้องกับทางเทศบาลที่ต้องรับไปดำเนินงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายให้เกิดความสอดคล้องและครอบคลุมปัญหาและความต้องการ ของเทศบาลโดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ดังนี้

- (3.1) เมืองสะดวก น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก มีสาธารณูปโภคพร้อม การคมนาคมคล่องตัว
- (3.2) เมืองสบาย ปลอดภัย น้ำสะอาด อากาศสดชื่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- (3.3) เมืองปลอดภัย อาชญากรรมต่ำ มีวินัยในการใช้รถใช้ถนน มีวินัยในการอยู่ร่วมกันในสังคมไร้ปัญหายาเสพติด
- (3.4) เมืองงาม ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน อาคารบ้านเรือนสวยงาม มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีจิตใจงดงาม
- (3.5) เมืองอุดม ทำมาค้าขึ้น พิษผลสมบูรณ์ อุดมโภคทรัพย์ที่มีการแบ่งสรรโดยยุติธรรม ยั่งยืน
- (3.6) เมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน สงมที่มีความหลากหลายสวยงาม มีการพบปะหารือเป็นเนืองนิจ มีอุดมคติ มีแรงบันดาลใจ และมีความคิดริเริ่มในทางที่ดี
- (4) ประเด็นการพัฒนาจากศักยภาพและโอกาสของเชียงใหม่
- (4.1) เชียงใหม่กับอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มีศักยภาพสูงในภาคเหนือตอนบนและมี -- อาณาเขตติดต่อกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ทำให้สามารถเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ การเงินการธนาคารและในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- (4.2) ด้านเศรษฐกิจและการลงทุน มีความพร้อมในด้านปัจจัยการผลิต
- (4.3) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร มีโครงข่ายการคมนาคมและการสื่อสารที่สมบูรณ์
- (4.4) ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีความพร้อมของสถาบันการศึกษาและบุคลากร
- (4.5) ด้านการสาธารณสุข มีโรงพยาบาลที่ทันสมัยและมีบุคลากรที่เพียงพอ

4.1.14.2 แนวทางการพัฒนา

จากข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นหลักของการพัฒนา ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ได้กำหนดเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาระยะปานกลาง โดยแบ่งแนวทางการพัฒนาออกเป็น 5 สาขาการพัฒนา ดังนี้

(1) สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์การพัฒนาครอบคลุมกิจการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพและลักษณะทางกายภาพ การปรับปรุงบริเวณพื้นที่และการก่อสร้างสาธารณูปการพื้นฐาน เป็นการส่งเสริมการลงทุนทางธุรกิจ เพิ่มความสะดวก ความคล่องตัว ความสวยงามและบรรยากาศแห่งการนำอยู่อาศัย โดยมีแผนงานหลัก 3 แผนงานคือ

(1.1) แผนงานพัฒนาการใช้ที่ดิน เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำการฟื้นฟูที่ดินเปล่าประโยชน์ให้มีค่าทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สภาพแวดล้อมของเมืองและชุมชนนำอยู่อาศัย

(1.2) แผนงานสร้างและบูรณะสาธารณูปการและไฟฟ้า เพื่อทำการก่อสร้างปรับปรุงและบูรณะสาธารณูปการพื้นฐานอันพียงมีในเมือง ได้แก่ ถนน ทางระบายน้ำ ทางเดินเท้า สะพาน และไฟฟ้าสาธารณะ

(1.3) แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค เพื่อให้ชุมชนมีน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาด ทัวถึงและเพียงพอตลอดปี

(2) สาขาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์การพัฒนา ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดำรงไว้ อย่างยั่งยืน อันเป็นการส่งเสริมความสวยงาม เสริมสร้างบรรยากาศแห่งการนำอยู่อาศัย และมีทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างไม่รู้จักหมดสิ้น ประกอบด้วยแผนงานหลัก 4 แผนงาน คือ

(2.1) แผนงานสร้างจิตสำนึกและตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้องยั่งยืน

(2.2) แผนงานเฝ้าระวังและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.3) แผนงานบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.4) แผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจการที่เทศบาลควรจะทำ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจ ประเภทต่าง ๆ ในเมืองให้ดำเนินไปด้วยความเข้มแข็งมั่นคง มีแผนงานหลัก 2 แผนงานคือ

(3.1) ส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชาชน เพื่อลดช่องว่างในสังคม ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจและอาชีพ

(3.2) ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินกิจการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างงานและนำชื่อเสียงมาสู่ท้องถิ่น

(4) แผนงานสาขาพัฒนาสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาซึ่งครอบคลุมถึงกิจการที่เทศบาลเมืองหลักควรจะดำเนินงานในหน้าที่ คือส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยในเมือง ให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่มีคุณค่า ประกอบด้วยแผนงานหลัก 4 แผนงาน คือ

(4.1) แผนงานป้องกันรักษาและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน

(4.2) แผนงานสุขภาพนิเวศชุมชนและสถานที่ เพื่อให้ชุมชนต่าง ๆ มีความสะอาดปลอดภัย

(4.3) แผนงานส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในเขตมีความรู้และความเข้าใจในจารีตประเพณีอันดีงาม

(4.4) แผนงานส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของประชาชนในเมือง และส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย หรือหาความเพลิดเพลินกับธรรมชาติ

(5) สาขาการพัฒนาเมืองการบริหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการพัฒนาเพื่อสร้างให้เทศบาลเป็นสถาบันที่มีความมั่นคง ปรับปรุงการจัดระบบบริหารให้สามารถอำนวยความสะดวก ให้ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยแผนงานหลัก 9 แผนงานคือ

(5.1) แผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

(5.2) แผนงานส่งเสริมความรู้ความสนใจเกี่ยวกับกิจการของเทศบาล.

(5.3) แผนงานปรับปรุงและพัฒนาบุคลากร

(5.4) แผนงานปรับปรุงรายได้

(5.5) แผนงานปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงาน

(5.6) แผนงานปรับปรุงการจัดเก็บ ค้นหาและทำลายเอกสาร

(5.7) แผนงานรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน

(5.8) แผนงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย

(5.9) แผนงานกีฬาพลานามัย/เทศพลานามัย

4.2 ประวัติศาสตร์อาณาจักรล้านนาและนครเชียงใหม่

4.2.1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่าในบริเวณที่เรียกว่า“ล้านนา” จะหมายถึงพื้นที่ครอบคลุมดินแดนทางตอนเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งดินแดนบางส่วนของประเทศพม่า จีน และลาว โดยส่วนที่อยู่ในเขตประเทศไทยคือเขตที่ราบลุ่ม เชียงใหม่-ลำพูน และเขตที่ราบลุ่มเชียงใหม่-พะเยา ซึ่งอาณาจักรบริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ มีการขุดพบเครื่องมือหินที่ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ เป็นหลักฐานที่แสดงว่ามนุษย์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณล้านนา มีการอยู่รวมกันแบบเป็นหมู่บ้าน เริ่มรู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ มีการทำเครื่องปั้นดินเผา และเครื่องนุ่งห่ม

4.2.2 สมัยประวัติศาสตร์

4.2.2.1 แคว้นโยนกและการก่อตั้งอาณาจักรล้านนา

จากตำนานเมืองลำพูน ได้กล่าวว่า ฤๅษีวาสุเทพซึ่งเป็นชาวต่างถิ่นได้เข้ามาแต่งงานกับหญิงพื้นเมือง ที่เป็นชาวเมงคบุตร ที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณเชิงดอยสุเทพ และกลายเป็นผู้นำชาวพื้นเมืองที่อยู่เดิม มีการสร้างเมืองใหม่ขึ้นเป็นปึกแผ่นและกลายเป็นชนชั้นปกครอง

ในราวปี พ.ศ. 1310 ฤๅษีวาสุเทพ และฤๅษีสุทธาทันต์ ได้สร้างเมืองหริภุญชัยขึ้นและทูลเชิญพระนางจามเทวี ธิดาของกษัตริย์ที่ปกครองละโว้ขึ้นมาปกครองหริภุญชัยและได้มีนำเอาศิลปวัฒนธรรมตลอดจนคณะสงฆ์ นักปราชญ์ราชบัณฑิตจากละโว้เข้ายังหริภุญชัยด้วย ต่อมามีการขยายเมืองออกไปยังที่ราบลุ่มแม่น้ำวังในเขตจังหวัดลำปาง และสร้างเมืองเชลียงนครขึ้นในสมัยของเจ้าอินทวโรรสราชโอรส

หริภุญชัยมีความเจริญรุ่งเรืองและ เป็นเมืองศูนย์กลางของดินแดนลุ่มแม่น้ำปิง ติดต่อกันยาวนานถึง 631 ปี มีกษัตริย์ปกครองตั้งแต่พระนางจามเทวีจนถึงพญาญีบา รวมทั้งหมด 50 องค์ และได้เสียแก่พญาเม็งรายแห่งแคว้นโยนก ในปี พ.ศ. 1824

ตามหลักฐานที่ปรากฏพบว่า พญาเม็งรายซึ่งเป็นผู้ที่สร้างนครเชียงใหม่ เป็นเชื้อสายมาจากกษัตริย์ในราชวงศ์ลาวจักรราชแห่งเมืองหิรัญนครเงินยาง เป็นโอรสของเจ้าลาวเมงกับนางเทพคำขยาย ราชธิดาของเจ้าเมืองเชียงรุ่ง เมื่อทรงเสวยราชย์ที่เมืองหิรัญนครเงินยาง ในพ.ศ. 1804 แล้ว ทรงพิจารณาเห็นว่าตนเอง เป็นเชื้อสายโดยตรงที่สืบมาจากปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลาวจักรราช แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากเจ้าเมืองที่อยู่โดยรอบ หัวเมืองต่างๆ ไม่มีความสมัครสมานสามัคคี มีการทะเลาะวิวาทเพื่อชิงดินแดนและไพร่พลกันอยู่เสมอ สร้างความเดือดร้อนให้แก่อาณาประชาราษฎร์ จึงได้คิดตั้งเมืองขึ้นใหม่ เพื่อปกครองหัวเมืองเหล่านั้น และตั้งชื่อเมืองใหม่นี้ว่า เชียงใหม่

ราษฎรเป็นอย่างมาก จึงมีดำริที่จะปราบปรามและรวมรวบหัวเมืองต่างๆ เข้าไว้ให้เป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นจึงได้ยกทัพไปตีเมืองต่างๆ ที่อยู่ในแคว้นโยนกให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของนครหิรัญเงินยาง พญามังรายทรงโปรดให้สร้างเมืองเชียงรายขึ้นในพ.ศ. 1805 และพระองค์ก็เสด็จมาประทับที่เมืองเชียงรายนับแต่นั้นเป็นต้นมา

พญามังรายได้พยายามขยายอาณาเขตของแคว้นโยนกออกไปมากขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาพระองค์ทราบข่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของแคว้นหริภุญชัย จึงประสงค์ที่จะยึดครองเมืองหริภุญชัยไว้ในอำนาจ พระเจ้ามังรายใช้ความพยายามอยู่หลายปี ในที่สุดก็ยกกองทัพไปตีเมืองหริภุญชัย และสามารถยึดเมืองหริภุญชัยได้ในปีพ.ศ. 1824 แคว้นโยนกและหริภุญชัยก็รวมกันเป็นอาณาจักรล้านนา พญามังรายประทับอยู่ที่เมืองหริภุญชัยเพียง 2 ปี ก็ได้มอบให้ อ้ายฟ้า อำมาตย์คนสนิท เป็นผู้ปกครองเมืองหริภุญชัย ในปีพ.ศ.1829 พระองค์ได้ทรงย้ายมาประทับยังเมืองที่สร้างขึ้นใหม่ที่เรียกว่า เวียงกุมกามที่อยู่ในเขตอำเภอสารภีในปัจจุบัน (สุรพล ตีจิ ฤกุล, 2539:25-28)

4.2.2.2 สร้างนครเชียงใหม่

หลังจากที่พญามังรายได้ทรงย้ายมาประทับที่เวียงกุมกามแล้วไม่นาน ก็ทรงพบว่าเมืองใหม่นี้ตั้งอยู่ในเขตที่ลุ่มน้ำท่วมขังทุกปี ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน พญามังรายจึงทรงดำริที่จะสร้างเมืองใหม่ขึ้นอีกแห่งหนึ่งในปี พ.ศ.1834 เพื่อจะได้เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาไทย

เมื่อจะเริ่มสร้างเมืองใหม่นั้น พญามังรายได้ทูลเชิญพ่อขุนรามคำแหงแห่งอาณาจักรสุโขทัย และพ่อขุนงำเมืองแห่งเมืองพะเยา พระสหายร่วมน้ำสาบานให้มาช่วยพิจารณาทำเลที่จะสร้างเมืองใหม่ กษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์ทรงเห็นว่าที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำปิง ที่อยู่ทางตอนเหนือของเวียงกุมกาม บริเวณเชิงคอยสุเทพ มีลำน้ำแม่ข่าไหลมาจากคอยสุเทพโอบล้อมตัวเมืองทางด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ ไหลเคียงคูกับแม่น้ำปิงลงไปทางด้านใต้ และไหลไปบรรจบกันไหลออกไปทางทิศใต้ของบริเวณที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ เหมาะที่จะสร้างเมืองหลวงขึ้นในบริเวณนั้น พ่อขุนรามคำแหงทรงมีพระราชดำรัสว่า "เมืองนี้ข้าศึกจะเบียดเบียนทำร้ายมิได้ คนไหนมีเงินพันมาอยู่จะมีเงินหมื่น ครั้นมีเงินหมื่นมาอยู่จะมีเงินแสน" พระยงำเมืองทรงถวายความเห็น ว่า "ชัยภูมิของเมืองนี้ดีจริง เพราะเหตุว่าเนื้อดินมีพรรณรังสี 5 ประการ และประกอบด้วยสุภานิमित ไชยมงคล 7 ประการ เมืองนี้มีสิทธินักแล" ตามตำนานระบุว่าแต่แรกพญามังรายคิดจะสร้างกำแพงเป็นรูปสี่เหลี่ยมโตถึงด้านละ 3,000 วา แต่ถูกเพื่อนทัดทานว่ายากแก่การปกครองดูแล จึงได้แต่เพียงสร้างเมืองที่มีความยาวด้านละ 1,000 วา กว้าง 900 ครั้นได้ฤกษ์ก็ได้ลงมือขุดคูเวียงและก่อปราการด้านทิศอีสานอันเป็นศรีนครก่อน และล้อมไปทิศทักษิณวนไปรอบทั้ง 4 ด้าน มี

มีลักษณะเป็นรูปเกือกม้า ประตูเมืองมีปรากฏอยู่ 5 ประตู และมุมเมือง 4 มุม การก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 1839 ใช้เวลาในการก่อสร้างประมาณ 4 เดือน ใช้ไพร่พลในการก่อสร้างถึง 90,000 คน เมื่อสร้างเสร็จ จึงให้ชื่อเมืองนี้ว่า "นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่" เป็นศูนย์กลางการปกครองของล้านนาตลอดมา ยกเว้นในช่วง พ.ศ. 1854 -1882 ที่เชียงใหม่และเชียงแสนเป็นเมืองหลวง

ศาสนสถานที่สำคัญที่สร้างขึ้นในยุคนี้ได้แก่ เจดีย์สี่เหลี่ยม ในวัดเจดีย์เหลี่ยม อำเภอสารภี และวัดเชียงมั่น ซึ่งสร้างขึ้น เพื่อเป็นที่ประทับของพญามังรายในระหว่างที่มีการสร้างเมืองเชียงใหม่ เรียกว่าเวียงเล็ก หรือเวียงเชียงมั่น หลังจากที่แปรพระราชฐานเข้าสู่พระราชวังแล้ว จึงทรงโปรดให้ตั้งเป็นพระอารามหลวง สร้างกุฏิ วิหาร และพระเจดีย์ขึ้น พระราชทานนามว่าวัดเชียงมั่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเมืองเชียงใหม่มานับตั้งแต่บัดนั้น

พญามังรายปกครองเชียงใหม่เป็นเวลาประมาณ 15 ปี ก็เสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. 1854 หลังจากนั้นเมืองเชียงใหม่ก็ถูกปกครองโดย กษัตริย์เชื้อสายราชวงศ์มังรายอีก 17 พระองค์ ก็เสียเอกราชให้แก่พระเจ้าบุเรงนองของพม่า ในสมัยพระเจ้าเมกุฎ เมื่อ ปี พ.ศ. 2101 นครเชียงใหม่มีอายุได้ 262 ปี จึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า

4.2.2.3 สมัยล้านนารุ่งเรือง

ความเจริญของอาณาจักรล้านนา ได้เริ่มมีพัฒนาการอย่างเห็นได้ชัด นับตั้งแต่ของสมัยพญาเกือนา ขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 1898 เป็นยุคที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศาสนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากพญาเกือนาได้อาราธนาพระสมณเถระจากเมืองสุโขทัย มาเผยแผ่พระพุทธศาสนา นิกายลังกาวงศ์ในเชียงใหม่และดินแดนล้านนาเมื่อพระสมณเถระได้รับนิมนต์และเดินทางมาสู่ดินแดนล้านนาแล้ว ได้มาพำนักอยู่ที่วัดพระยืน เมืองหริภุญชัย ต่อมาจึงได้ย้ายมาพำนักที่วัดสวนดอกเมืองเชียงใหม่ พระสมณเถระนั้นถือได้ว่ามีบทบาทอย่างสำคัญในการวางรากฐานพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ในล้านนา เพราะหลังจากที่พระสมณเถระได้มาพำนักอยู่ที่วัดสวนดอกแล้ว พระเจ้าเกือนาได้สนับสนุนให้พระภิกษุจากเมืองต่างๆ ในล้านนา เดินทางเข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนาที่วัดสวนดอกนี้ จึงทำให้วัดสวนดอกและเมืองเชียงใหม่ กลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรมและพระธรรมวินัย แทนที่เมืองหริภุญชัยในเวลาต่อมา นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ภิกษุสงฆ์การเดินทางเพื่อไปศึกษาพุทธศาสนาในศรีลังกาและอินเดีย ทำให้พระสงฆ์ได้รับการยกย่องและมีบทบาทในสังคมมากขึ้น ทั้งในการด้านการศึกษาและการเมือง

ในระยนี้ ล้านนามีความเป็นปึกแผ่นมากและพยายามที่จะขยายอิทธิพลไปยังสุโขทัย ทำให้มีการแย่งชิงอำนาจกับอยุธยาที่ต้องการสุโขทัยไว้เพื่อเป็นฐานอำนาจและเป็นแหล่งสินค้า

ด้วย ดังนั้น จึงมีการทำสงครามระหว่างล้านนาและอยุธยาหลายครั้ง อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดศึกย่อยีงใหม่ ล้านนาไม่ต้องการทำศึกสองด้าน จึงขอเป็นไมตรีกับอยุธยาใน ปี พ.ศ. 2018

ในสมัยที่ล้านนารุ่งเรืองได้มีการสร้างวัดและบำรุงพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ในสมัยของพระเจ้าติโลกราชได้ทรงมีการทำนุบำรุงการศึกษาของพระสงฆ์ อย่างจริงจัง เป็นยุคที่พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด จนสามารถสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 8 ของโลกขึ้นที่วัดโพธารามมหาวิหารหรือวัดเจ็ดยอด และยังทรงสร้างวัดและปูชนียสถานที่สำคัญหลายแห่ง เช่น องค์เจดีย์หลวง วัดป่าแดงหลวง วัดโพธารามมหาวิหาร และอื่นๆ (สุรพล ดำริห์กุล, 2539:42-43)

4.2.2.4 ล้านนาภายใต้การปกครองของพม่า

หลังจากที่พญาเมืองแก้วสวรรคตใน ปี พ.ศ. 2068 ล้านนาก็เสื่อมอำนาจลง มีการแย่งชิงราชสมบัติ ภายในราชวงศ์ บ้านเมืองมีความวุ่นวาย พม่าภายใต้การนำของบุเรงนองได้ถือโอกาสนี้ยกทัพมาตีและเข้ายึดเมืองเชียงใหม่ได้ในปี พ.ศ. 2101 ในสมัยของพญาเมกุฎ ในปี พ.ศ.2107 พม่าปลดพญาเมกุฎออกจากตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงใหม่และแต่งตั้ง พระนางวิสุทธิเทวี เป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ ซึ่งพระนางครองราชย์จนถึงปี พ.ศ. 2121 ซึ่งนับว่าเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์มังรายที่ปกครองเชียงใหม่ หลังจากนั้นเมืองเชียงใหม่ก็ถูกปกครองโดยเจ้านายจากพม่าโดยตรง

ในช่วงสมัยที่ถูกปกครองโดยพม่านั้น คนไทยล้านนาได้พยายามปลดแอกจากพม่าได้เป็นครั้งคราว และตกเป็นเมืองประเทศราชของอยุธยาหลายยุคหลายสมัย ในปลายสมัยนี้มีการกบฏต่อสู้อแย่งชิงอำนาจกันบ่อยครั้งมากขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2314 จำบ้านบุญมาข้าราชการเมืองเชียงใหม่ และเจ้ากาวิละ ลูกเจ้าฟ้าเมืองลำปาง ได้ทำการก่อกบฏ โดยขอความร่วมมือจาก สมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี ซึ่งส่งกองทัพมาช่วยพร้อมกับ เจ้าพระยาจักรี และเจ้าพระยาสุรสีห์ แม่ทัพ จึงสามารถยึดเมืองเชียงใหม่คืนมาจากพม่าได้ และในปี พ.ศ. 2317 พญาจำบ้านได้ถูกแต่งตั้งให้เป็น พระยาวชิระปราการ และขึ้นเป็นเจ้าเมืองปกครองเมืองเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามพม่าก็ได้พยายามยึดเชียงใหม่คืนหลายต่อหลายครั้ง ในที่สุดเชียงใหม่ก็ถูกปล่อยให้ เป็นเมืองร้าง หลังจากนั้นประมาณ 30 ปี จึงได้สามารถขับไล่พม่าออกไปจากล้านนาอย่างเด็ดขาด

4.2.2.5 ล้านนาภายใต้การปกครองของประเทศไทย

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ยึดเชียงใหม่คืนจากพม่า ได้ทรงแต่งตั้งพญาภาวิ ละเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ โดยให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของล้านนาอยู่ในฐานะประเทศราช เจ้าเมืองเชียงใหม่มีอิสระในการบริหารพอสมควร แต่จะมีผู้ได้รับแต่งตั้งจากส่วนกลางมามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้วย ในระยะนี้จะเป็นระยะที่เชียงใหม่ฟื้นฟูตัวเอง หลังจากที่ เป็นเมืองร้างจากการตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า มีการรวบรวมผู้คนทีหลบหนีจากขออนุญาต

ป่า ให้กลับเข้ามาอยู่ในเมืองเพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่น และซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน ทั้งโบสถ์วิหาร และเจดีย์

พระยาภาววิไล ปกครองเมืองเชียงใหม่สืบมาจนถึงเจ้าอินทวิชยานนท์ ซึ่งเป็นเจ้าเมืององค์ที่ 7 ของเมืองเชียงใหม่ เป็นช่วงที่ล้านนาเกิดความวุ่นวาย ทั้งจากปัญหากรณีพิพาทกับพม่า เรื่องป่าไม้ทำให้เกิดความวุ่นวายทางชายแดน บรรดาหัวเมืองขึ้นของพม่าต่างเป็นอิสระและยกกำลังเข้าโจมตีหัวเมืองล้านนา ประกอบกับสถานการณ์ภายในเชียงใหม่ขณะนั้นกำลังยุ่งยาก เนื่องจากพระเจ้าอินทวิชยานนท์ไม่มีความเข้มแข็งในการปกครอง เจ้านายชั้นสูงในเชียงใหม่จึงแย่งชิงอำนาจกัน จึงนับเป็นโอกาสดีของรัฐบาลกลาง ที่จะเข้ามาควบคุมการปกครองโดยตรงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2427 ตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การปฏิรูปการปกครองเชียงใหม่ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการปกครองมณฑลพายัพ โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการปกครอง มีลักษณะเป็นการผนวกหัวเมืองประเทศราช เชียงใหม่และล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม ซึ่งใช้เวลาถึง 49 ปี โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการปกครอง การศาล การภาษีอากร การคลัง การศึกษา และด้านอื่นๆ ส่วนตำแหน่งของเจ้าเมืองนั้นไม่ได้ถูกยกเลิกในทันที แต่เป็นการพยายามลดอำนาจและผลประโยชน์อย่างค่อยเป็นค่อยไป และเป็นการวางรากฐานก่อนการจัดการปกครองแบบเทศาภิบาล ซึ่งกำหนดขึ้นใน พ.ศ. 2442 เมื่อถึงระยะนั้นสามารถยกเลิกฐานะหัวเมืองประเทศราชพร้อมกับเข้าควบคุมอำนาจ ทางารปกครองและผลประโยชน์จากเจ้าเมืองเหนือได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะหลังกบฏเงี้ยวใน พ.ศ. 2445

ในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2451 เจ้าอินทวโรดสุริยวงศ์ เจ้าเมืองเชียงใหม่ ขอรับผลประโยชน์เป็นเงินเดือนประจำ จึงเริ่มมีฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้ทรงพยายามที่จะยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมือง โดยกำหนดว่าเมื่อเจ้าเมืองถึงแก่พิราลัยแล้ว จะไม่โปรดเกล้าให้ผู้ใดดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองอีก เจ้าแก้วนรรัฐ เจ้าเมืองเชียงใหม่องค์สุดท้ายถึงแก่พิราลัยใน พ.ศ. 2482 จึงเป็นการสิ้นสุดตำแหน่งดังกล่าว และหลังจากคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ก็ประกาศยกเลิกระบบมณฑลเทศาภิบาลลงใน พ.ศ. 2476 มณฑลพายัพจึงถูกยุบลง เชียงใหม่จึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งจนกระทั่งปัจจุบัน รวมเวลาที่เมืองเชียงใหม่เป็นราชอาณาจักรล้านนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1839 จนถึง พ.ศ. 2440 ได้ 600 ปี และนับถึงปัจจุบันเชียงใหม่มีอายุร่วม 700 ปี

4.3 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาภายในเขตกำแพงเมืองและคูเมืองเชียงใหม่

4.3.1 ประวัติความเป็นมา

พื้นที่ภายในเขตกำแพงเมืองและคูเมือง เป็นบริเวณที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต เป็นศูนย์กลางการปกครองของเมืองเชียงใหม่และอาณาจักรล้านนา พื้นที่เขตกำแพงเมืองจะเป็นที่ตั้งของพระราชวัง เป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการและประชาชนทั่วไป เป็นศูนย์กลางของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของอาณาจักรล้านนา ดังปรากฏหลักฐานยืนยันถึงความรุ่งเรือง ในแง่ของสถาปัตยกรรมบ้านเมืองที่อยู่อาศัย วัดวาอารามที่สำคัญ รวมทั้งโบราณสถานและแหล่งศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ๆ

กำแพงเมืองและคูเมือง เป็นหลักฐานที่สำคัญที่ทำให้เห็นขอบเขตของเมืองเชียงใหม่โบราณอย่างชัดเจน จากเอกสาร ตำนาน และหลักฐานทางโบราณคดี แสดงให้เห็นว่ากำแพงเมืองและคูเมืองเชียงใหม่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีการก่อสร้าง รื้อถอน ปรับปรุง ตลอดจนการซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ในหลายยุคหลายสมัย การสร้างกำแพงเมืองและคูเมืองไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด แต่มีการสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยพญามังราย เมื่อทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ กำแพงเมืองและคูเมืองนั้นจะมีลักษณะเป็นรูปเกือบสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยมีขนาดความยาวของด้านทั้งสี่ใกล้เคียงกัน คือ ด้านเหนือยาว 1,647 เมตร ด้านตะวันออกยาว 1,594 เมตร ด้านใต้ยาว 1,623 เมตร และด้านตะวันตกยาว 1,602 เมตร รวมทั้งสิ้นยาว 6,466 เมตร แนวคูเมืองทั้งสี่ด้านเกือบตั้งฉากกัน และเกือบจะอยู่ในแนวเหนือใต้ ปรากฏว่าเอียงไปทางตะวันออกเล็กน้อย (ทิวา ศุภจรรยา, 2526:7)

ยันส์ เพนธ์ อ้างโดย ศิริชัย นฤมิตรราชการ, 2529 ได้แบ่งพัฒนาการของกำแพงเมืองเชียงใหม่ในอดีตไว้เป็น 6 ยุคสมัยดังนี้

(1) สมัยพญามังราย พ.ศ. 1839 / A.D. 1296

กำแพงเมืองเชียงใหม่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 12 เมษายน พ.ศ. 1839 โดยพญามังรายและพระสหายอีก 2 พระองค์ กำแพงมีลักษณะเป็น 4 เหลี่ยมผืนผ้า ด้านหนึ่งยาวประมาณ 1.6 กม. อีกด้านหนึ่งยาวประมาณ 1.7 กม. มีประตู 5 ประตู พระราชวังตั้งอยู่ประมาณตรงกลางเวียง สำหรับกำแพงนั้นสร้างด้วยดิน เป็น 3 ชั้นเหมือนกำแพงเวียงสุโขทัย เวียงเชียงดาว เวียงพร้าวและเวียงโบราณอื่น ๆ

(2) สมัยพญาผายู รว พ.ศ. 1885 / A.D. 1345

สมัยพญาผายูสร้างกำแพงอิฐ และขุดคูเวียงรอบกำแพงอิฐ กว้างประมาณ 15 เมตร สันนิษฐานได้ว่ารื้อกำแพงเดิมของพญามังรายที่สร้างด้วยดิน 3 ชั้น ออก 2 ชั้น ให้เหลือกำแพงดินชั้นเดียว แล้วก่ออิฐหุ้มกำแพงดินนั้น

(3) เมืองเชียงใหม่มีประตู 6 ประตู ราว พ.ศ. 2000-2100

สมัยพญาติโลก เมืองเชียงใหม่มี 6 ประตู ไม่ทราบว่าเป็นประตูที่ 6 อยู่ตรงไหน สร้างเมื่อใด และปิดเมื่อใด เพราะว่าปัจจุบันมีเพียง 5 ประตู ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ปรากฏชัดว่า ในปี พ.ศ. 2010 คือสมัยพญาติโลกราช และในปี พ.ศ. 2088 ในสมัยพญาเกศ และพญามหาเทวีจระ ประภา เวียงเชียงใหม่มี 6 ประตู

(4) สมัยพญาติโลกราช พ.ศ. 2008 / A.D. 1465

พ.ศ. 2008 พญาติโลกราชทรงสั่งให้รื้อกำแพง และถมคูเวียงบริเวณแจ้งศรีภูมิ ทรงสร้าง พระราชวัง ณ ที่นั้น ที่ทำอย่างนั้นเพราะทรงหวังจะได้เป็นพญาจักรพรรดิ มีอำนาจกว่ากษัตริย์องค์อื่น ๆ ตามคำทำนายของโหรคนหนึ่ง แท้จริงโหรผู้นี้เป็นไส้ศึกอยุธยา ส่งมาเพื่อใช้อุบายทำลาย เมืองเชียงใหม่

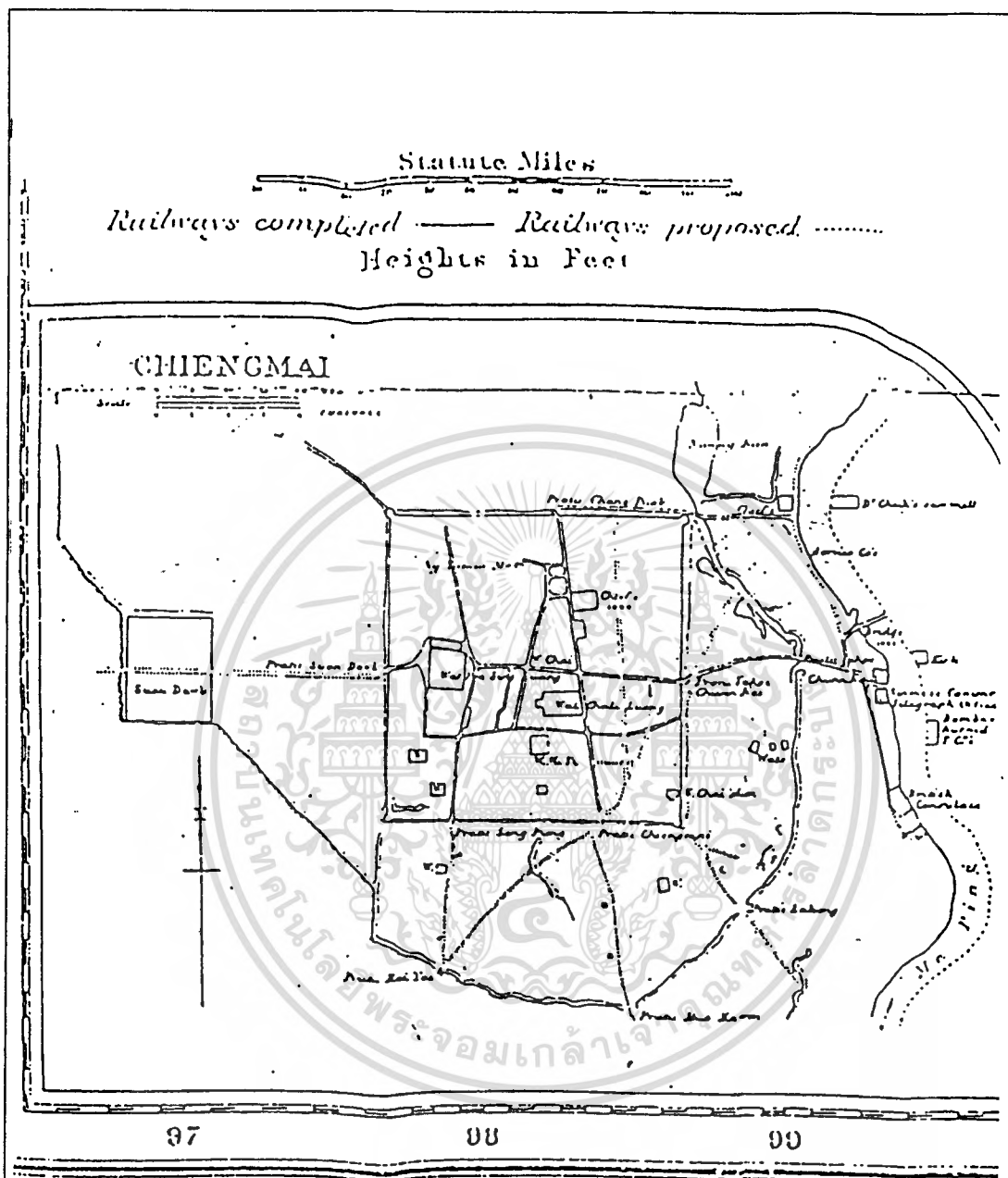
(5) สมัยพญาแก้ว พ.ศ. 2059 / A.D. 1516

พ.ศ. 2059 บัณฑิตผู้ที่จะบูรณะซ่อมแซมกำแพงเมืองครั้งใหญ่ รื้อปราสาทที่ประทับใน พระราชวังของพญาติโลกราชที่แจ้งศรีภูมิ นำไปสร้างเป็นกุฏิเจ้าอาวาสวัดป่าแดง และในพ.ศ. 2060 ได้ทำการบูรณะซ่อมแซมกำแพงเวียงทั้งหมด รวมทั้งก่อกำแพงปิดบริเวณแจ้งศรีภูมิที่รื้อออก ในสมัยพญาติโลกราช

(6) สมัยเจ้ากาวิละ พ.ศ. 2340 - ราว พ.ศ. 2345 / A.D. 1797-c. 1802

สมัยเจ้ากาวิละ มีการบูรณะซ่อมแซมกำแพงเมืองครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งประตูเชิง เทีน ป้อมปราการที่หัวมุม และทางเดินบนกำแพง

หลังจากผ่านช่วงเวลาอันยาวนาน สภาพกำแพงเมืองและคูเมืองเชียงใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เกือบตลอด ทั้งเกิดจากการบูรณะซ่อมแซม ก่อสร้าง รื้อถอน และการบุกรุกทำลายเพื่อ สร้างถนน ที่อยู่อาศัย ย่านการค้า อาคารและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ คูเมืองได้ถูกเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงสร้างตามแบบสมัยใหม่ มีการสร้างระบบระบายน้ำแบบฝายกันน้ำคอนกรีต และการลาดหินในสองฟากฝั่งของคูเมือง โครงสร้างบางส่วนถูกปรับให้เล็กเพื่อเพิ่มพื้นที่ถนนและสิ่ง ปลูกสร้าง ทุกวันนี้กำแพงเมืองก่ออิฐถูกรื้อทำลายไปจนหมดสิ้น ยังคงเหลือร่องรอยให้เห็นอยู่ บ้างบริเวณที่ต่อกับป้อมมุมเมืองทั้ง 4 มุม ตัวป้อมได้รับการบูรณะแล้ว ส่วนประตูเมืองเดิมทั้ง 5 ประตู ได้ถูกรื้อลงและสร้างขึ้นใหม่หลายครั้ง การบูรณะประตูเมือง ครั้งหลังสุดเกิดขึ้นประมาณ สามสิบปีมาแล้ว ยกเว้นประตูท่าแพที่ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2528 โดยสร้างขึ้นตาม

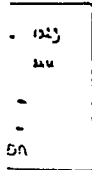
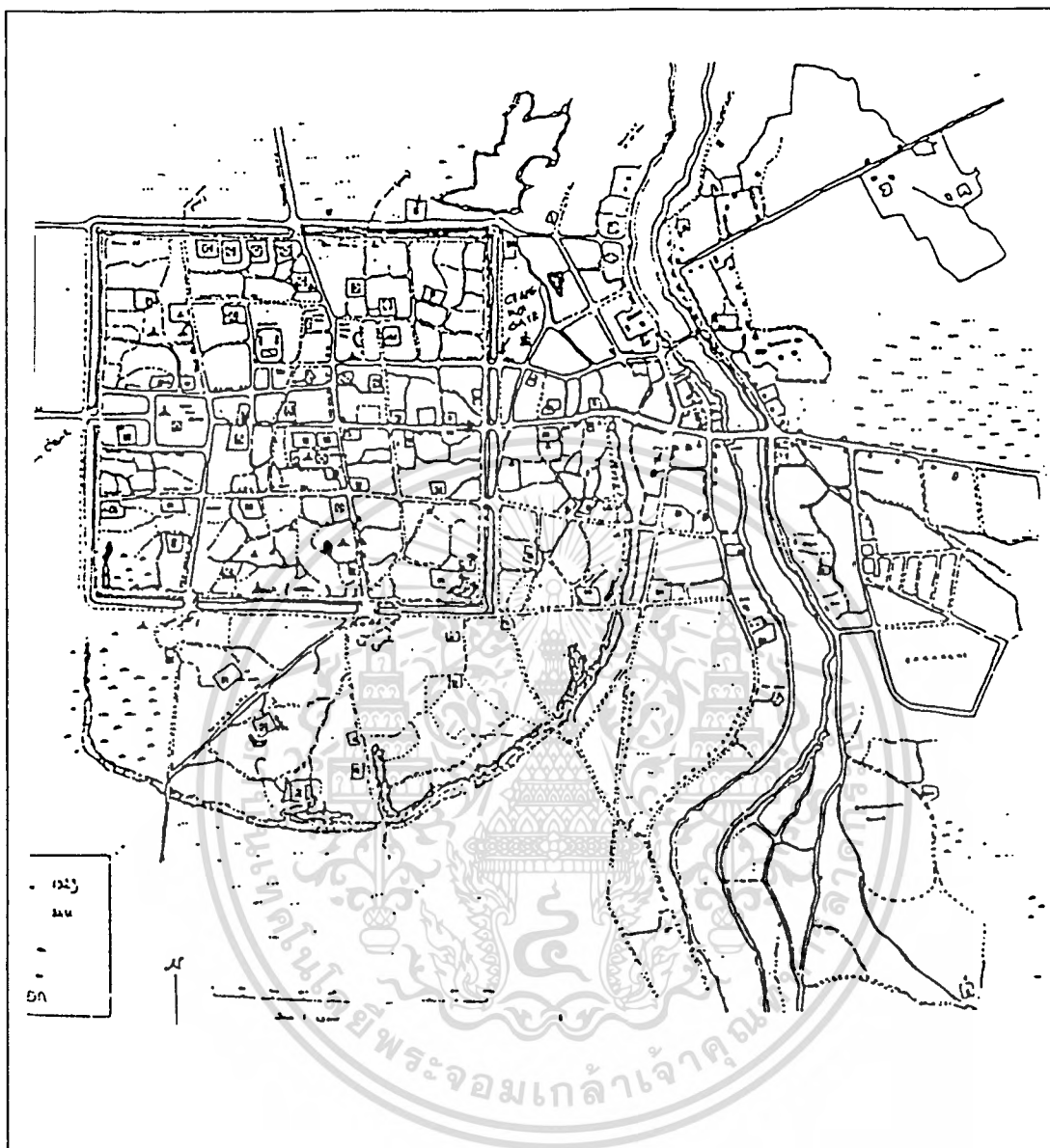
1891 by James L. Creilly, F.R.S.E., in "Surveying and Exploring in Siam"
 London, John Murray, Albemarle Street, near 1900.

รูปที่ 14

แสดง แผนที่เมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2443

ที่มา: เจมส์ แมคคาร์ที อ้างโดย อิศรา กันแดง (2534)

สัญลักษณ์

- ๓๓ วัด ▲ วัด จดีย์ร้าง
- ๓๓ อาคาร " " ๓๓ บาข้าว
- == ถนนหลัก - - - - - ถนนรอง - - - - - ถนนย่อย

รูปที่ 15	แสดง แผนที่เมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2466	
	ที่มา: อิศรา กันแดง (2534)	

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตเห็น่าเบใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลักฐานรูปถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ชั้นใน ประตูเมือง 5 ประตูที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

(1) ประตูช้างเผือก อยู่บริเวณกำแพงด้านทิศเหนือ เดิมเรียกว่าประตูหัวเวียง เพราะเชื่อว่าหัวของเมืองเชียงใหม่อยู่ทางทิศนี้ ในพิธีราชาภิเษกกษัตริย์เชียงใหม่จะเสด็จเข้าเมืองทางประตูหัวเวียง ในสมัยของพระเจ้าแสนเมืองมา (1982-1944) ได้มีการสร้างอนุสาวรีย์รูปช้างเผือกขึ้นทางด้านทิศเหนือของประตูนี้ ภายหลังจึงเปลี่ยนชื่อเป็นประตูช้างเผือก

(2) ประตูท่าแพ ตั้งอยู่บริเวณกำแพงเมืองด้านตะวันออก เนื่องจากเป็นประตูที่เป็นทางออกไปสู่ท่าเรือ และท่าแพริมแม่น้ำปิงจึงเรียกว่า ประตูท่าแพ มีการบูรณะครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2528

(3) ประตูสวนปรุง ตั้งอยู่บริเวณกำแพงเมืองด้านทิศใต้ มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "ประตูแสนปรุง" ชาวเมืองใช้เป็นที่พักผ่อนสพจากตัวเมืองไปยังอุทยาน ประตูสวนปรุง ได้บูรณะขึ้นใหม่ในสมัยของพระยาภาววิละประมาณปี พ.ศ. 2344 และได้รับการบูรณะอีกครั้งในระหว่างปี พ.ศ. 2509-2512

(4) ประตูเชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณกำแพงเมืองด้านทิศใต้ แต่เดิมชื่อว่าประตูท้ายเวียง ซึ่งได้รับการบูรณะ ในช่วง พ.ศ 2339 - 2397 และเปลี่ยนชื่อเป็น ประตูท้ายเวียง ประตูเชียงใหม่ได้รับการบูรณะครั้งสุดท้าย ในปี พ.ศ. 2510

(5) ประตูสวนดอก จากหลักฐานกล่าวว่าสร้างในสมัยของพญามังราย เมื่อแรกตั้งเมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 1839 ด้านนอกของประตูนี้เดิมเป็นสวนดอกไม้ของพระเจ้ากือนา เมื่อปี พ.ศ. 1914 พระองค์ทรงสร้างวัดขึ้นในบริเวณสวนดอกไม้ เรียกว่า วัดสวนดอก ประตูนี้จึงถูกเรียกว่า ประตูสวนดอก ได้รับการบูรณะครั้งสุดท้ายระหว่าง ปี พ.ศ. 2509-2512

บริเวณมุมของกำแพงเมืองที่เป็นช่วงต่อของกำแพงแต่ละด้านจะเป็นป้อมกำแพงเมือง ที่เรียกว่า "แจ่ง" ซึ่งกำแพงเมืองชั้นในจะมีแจ่งทั้ง 4 มุมเมือง คือ แจ่งกะต้ำทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ แจ่งศรีภูมิ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แจ่งกู่เฮือง อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ และแจ่งหัวริน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะแจ่งทั้ง 4 ในระหว่างปี พ.ศ.2528 - 2531 ทำให้สามารถรักษาร่องรอยทางประวัติศาสตร์ไว้ได้มากพอสมควร สำหรับศาสนสถานที่เป็นวัดวาอารามที่งดงาม แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมของเมือง จะปรากฏกระจายอยู่ทั่วไปในเขตกำแพงเมือง โดยมีจำนวนมากถึง 56 วัด หากคิดเป็นพื้นที่ที่มีวัดตั้งอยู่แล้วจะมีพื้นที่ถึง 10.73% ของพื้นที่ทั้งหมด โดยในจำนวนนี้ประกอบไปด้วยวัดร้าง 20 วัด และวัดที่ยังมีพระสงฆ์จำ

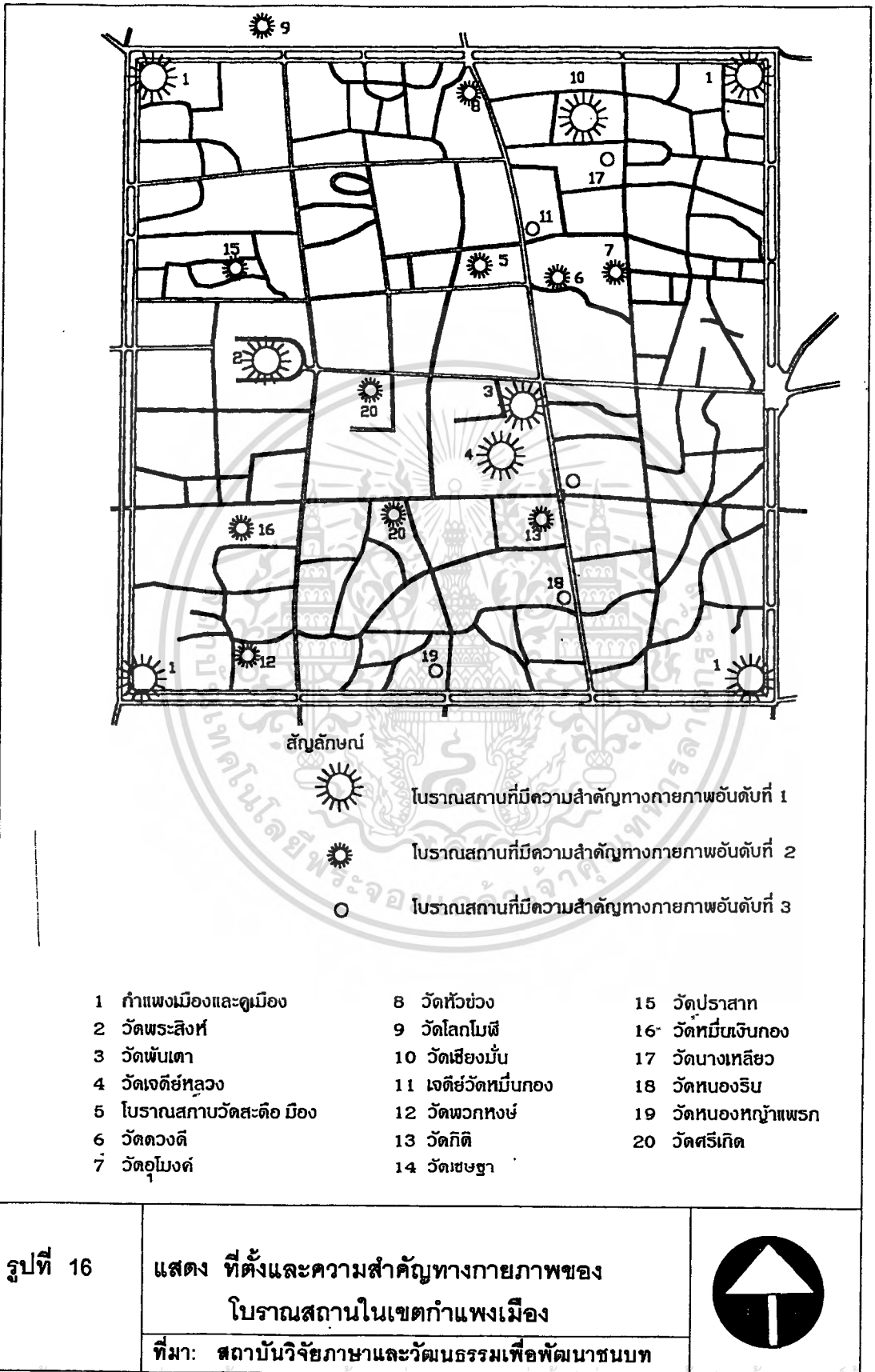
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

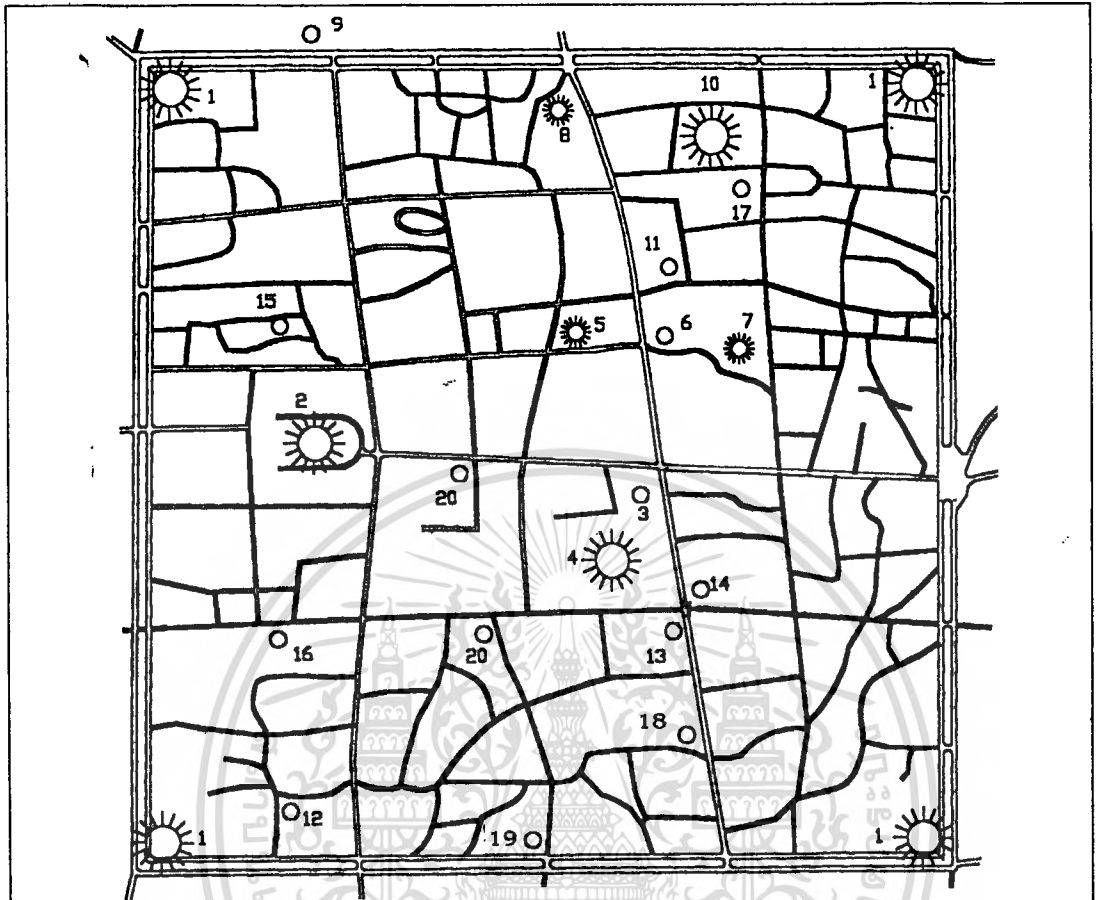
ไปในเขตกำแพงเมือง โดยมีจำนวนมากถึง 56 วัด หากคิดเป็นพื้นที่ที่มีวัดตั้งอยู่แล้วจะมีพื้นที่ถึง 10.73% ของพื้นที่ทั้งหมด โดยในจำนวนนี้ประกอบไปด้วยวัดร้าง 20 วัด และวัดที่ยังมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 36 วัด (สุรพล คำวิหิกุล, 2539:324) นอกจากนี้ในเขตกำแพงเมืองยังคงมีอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม แต่มิได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งโครงการวางแผนพัฒนาเมืองเชียงใหม่ได้ทำการสำรวจ และเสนอให้มีการอนุรักษ์

ไว้เป็นจำนวนถึง 76 แห่ง และจากศึกษาและการประเมินคุณค่าของวัดและโบราณสถานบางส่วน ของเมืองเชียงใหม่โดยกรมศิลปากร พบว่ามีโบราณสถานที่มีคุณค่าทั้งทางกายภาพและทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อยู่ภายในเขตกำแพงเมืองและถนนชั้นนอกคูเมืองเป็นจำนวนถึง 20 แห่ง ที่ตั้งและการจัดลำดับความสำคัญของโบราณสถานทั้งทางด้านกายภาพ และประวัติศาสตร์

โบราณคดี แสดงในรูปที่ 17-18

สัญลักษณ์

โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลำดับที่ 1

โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลำดับที่ 2

โบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีลำดับที่ 3

1 กำแพงเมืองและคูเมือง	8 วัดหัวข่วง	15 วัดปราสาท
2 วัดพระสิงห์	9 วัดโลกโมฬี	16 วัดหมื่นเงินทอง
3 วัดพันเตา	10 วัดเชียงมั่น	17 วัดบางเหลียว
4 วัดเจดีย์หลวง	11 เจดีย์วัดหมื่นทอง	18 วัดหนองริบ
5 โบราณสถานวัดสะตือเมือง	12 วัดพวกหงษ์	19 วัดหนองท้าวแพรง
6 วัดดวงดี	13 วัดกิติ	20 วัดศรีเกิด
7 วัดอุโมงค์	14 วัดเขยฐา	

รูปที่ 17

แสดง ที่ตั้งและความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดี
ของโบราณสถานในเขตกำแพงเมือง

ที่มา: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

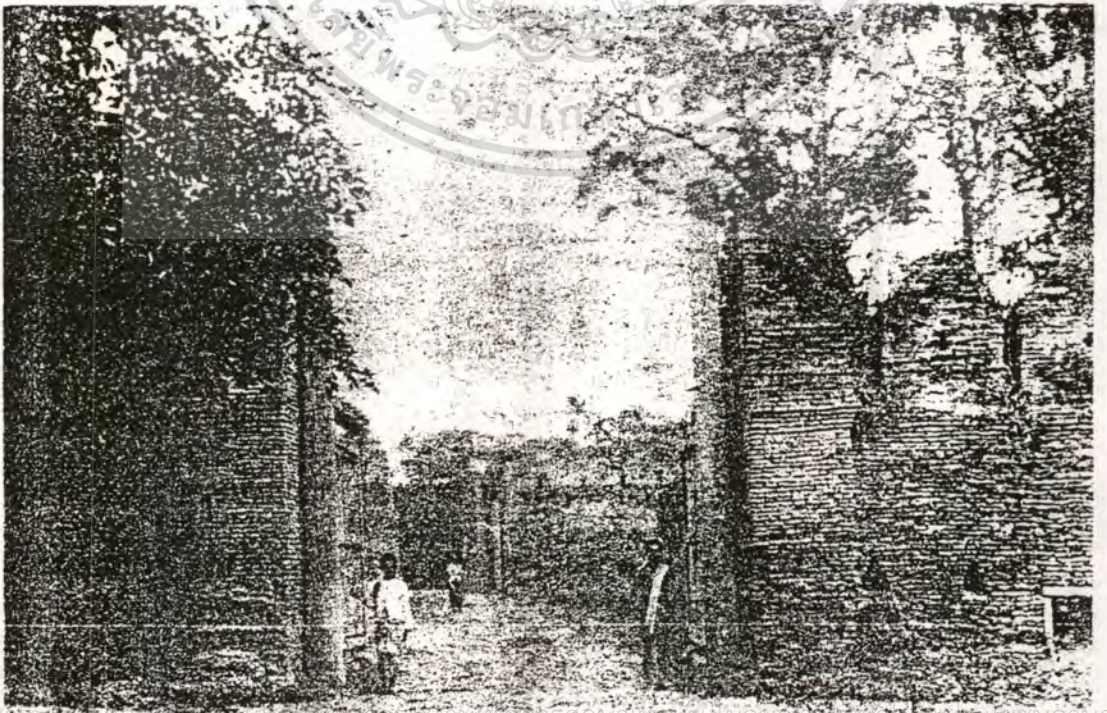
รูปที่ 18

แสดงประตูทำแพในอดีต ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าถ่ายเมื่อใด แต่คาดว่าเป็นภาพถ่าย
ในสมัยรัชกาลที่ 5

รูปที่ 19

แสดงลักษณะของประตูเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2442 ที่ถูกนำมาเป็นต้นแบบในการบูรณะ
ประตูทำแพ ในปี พ.ศ.2528

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของกรมศิลปากร ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 20

แสดงกำแพงเมืองเชียงใหม่ด้านตะวันออก คาดว่าเป็นส่วนที่ต่อจากแจ้งศรีภูมิไปยัง
ตลาดสมเพชร

รูปที่ 21

แสดงกำแพงเมืองเชียงใหม่ด้านทิศใต้ บริเวณถนนราชเชียงใหม่ เป็นภาพถ่ายจาก
ไปรษณียบัตรสมัยก่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

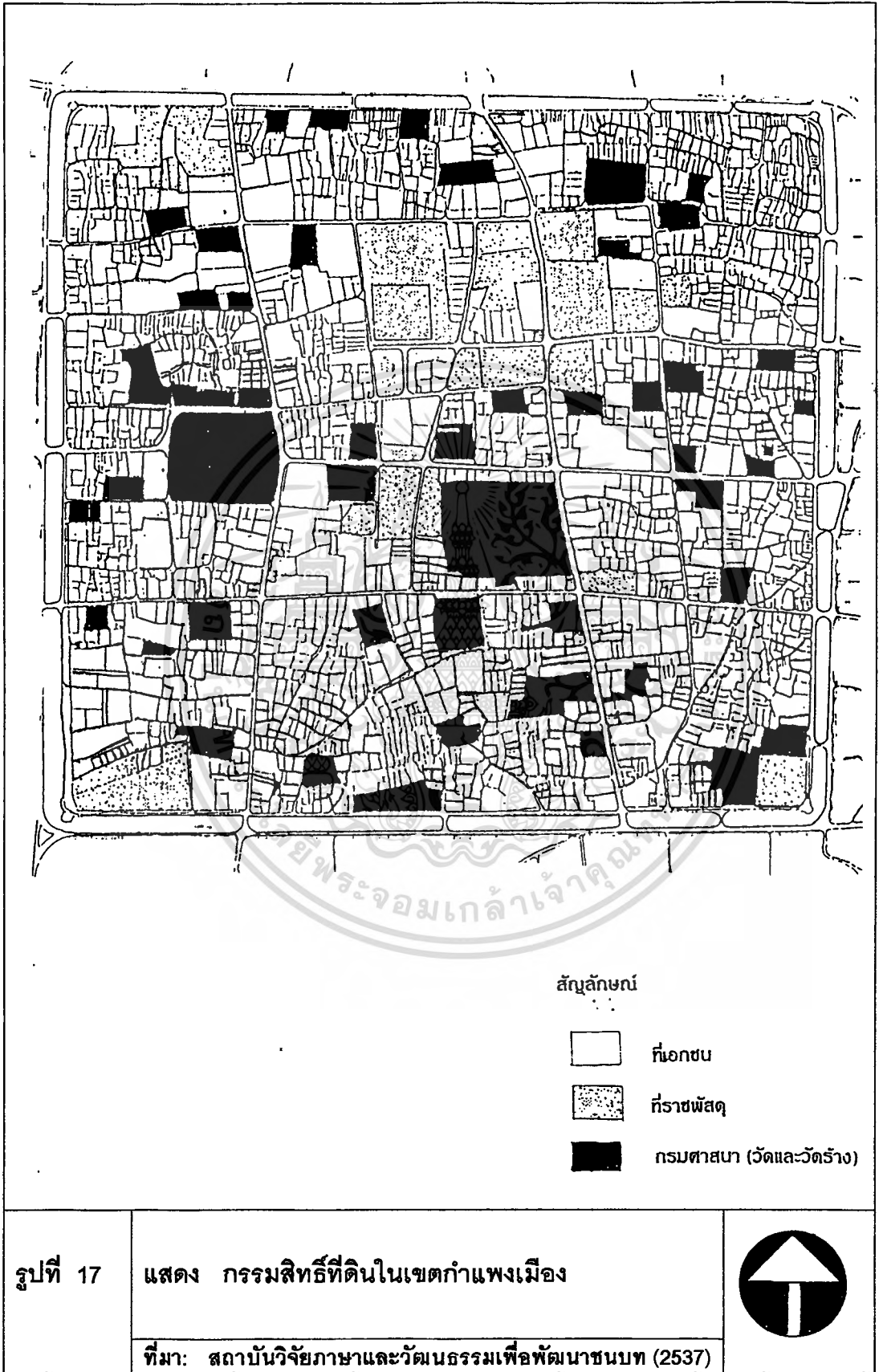
4.3.2.1 **กรรมสิทธิ์ที่ดิน** พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองแต่เดิมจะเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าเมือง ซึ่งได้มีการมอบให้กับเจ้านาย ขุนนาง และวัด เป็นที่ตั้งของบรรดาคู่ต่าง ๆ ของเจ้านายฝ่ายเหนือ ต่อมาภายหลังเจ้านายฝ่ายเหนือเหล่านี้ก็ได้ขายให้แก่รัฐบาลและเอกชน รวมทั้งมีการยกให้กับ รัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในกิจการเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย ในปัจจุบัน พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองที่เป็น ที่ราชพัสดุ ส่วนมากจะเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการและอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐ จะมีลักษณะเป็น ที่ผืนใหญ่ติดต่อกันในบริเวณศาลากลางจังหวัดเดิม โรงเรียนยุพราช นอกนั้นจะกระจายตัวอยู่ ตลอดพื้นที่ในรูปของวัดและวัดร้าง ส่วนที่ดินของเอกชนส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่รอบนอกที่ติด กับกำแพงเมือง

4.3.2.2 **การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดิน** การเติบโตของเมืองเชียงใหม่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในระยะแรกหลังจากที่เชียงใหม่ได้รับการ พัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้เชียงใหม่ กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ มีการเพิ่มจำนวนประชากรขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความต้อง การที่ดินเพื่อประกอบกิจการทางธุรกิจ และเป็นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก ประชาชนบางส่วนได้ สร้างที่อยู่อาศัยเข้าไปประชิดที่ดินของวัดร้างและโบราณสถาน การเข้าไปอยู่อาศัยของประชาชน ดังกล่าวเป็นไปทั้งด้วยการบุกรุกและยินยอมให้เช่าจากทางราชการ ตลอดจนมีการออกเอกสาร สิทธิ์ที่ดินโดยมิชอบทับที่ดินเดิมที่เป็นวัดร้างและกำแพงเมือง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ ที่ดิน จากเดิมที่เป็นที่ดินของวัดกลายเป็นของเอกชน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระหว่างเอกชนเอง ที่เกิดขึ้นภายในเขตตัวเมืองชั้นใน ในระยะหลังก็เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีการ ขยายตัวออกไปยังตัวเมืองชั้นนอก ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นไปตามทิศทางการขยายตัวของ เชียงใหม่

พื้นที่ในเขตกำแพงเมือง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลพระสิงห์ มีการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ก่อน พ.ศ. 2519 คิดเป็นร้อยละ 17.98 จากปี พ.ศ. 2519-2529 การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ร้อยละ 17.33 ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินลดลงเล็กน้อย

4.3.2.3. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** พื้นที่ในเขตกำแพงเมือง ส่วนใหญ่เป็นประเภท ศาสนสถาน สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา ที่อยู่อาศัยและการพาณิชย์ แม้ว่าพื้นที่ในเขต กำแพงเมืองจะถูกกำหนด ให้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่พาณิชย์กรรมหนาแน่น แต่การใช้ ประโยชน์ที่ดินที่เป็นอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างมีความสับสนและไม่ชัดเจน มีการใช้ที่ดินในเชิง

อุตสาหกรรมคลังสินค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมบริการ เช่น ศูนย์จำหน่ายเครื่องไฟฟ้า ซ่อมรถ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ ศูนย์จำหน่ายรถยนต์ อุตสาหกรรมเหล่านี้แทรกตัวปะปนอยู่กับพื้นที่อยู่อาศัย ตลอดจนศาสนสถานและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์เมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ปะปนกันทำให้เป็นการทำลายเอกลักษณ์และรูปแบบของความเป็นเมืองเก่า มีอาคารสูงขึ้นมาดบังทัศนียภาพของเมือง ในขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากพื้นที่อยู่อาศัยไปเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมมากขึ้น มีการรื้อถอนบ้าน และอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อสนองต่อความต้องการพื้นที่พาณิชยกรรม ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

4.3.3 สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง

การเติบโตและขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในเมืองเชียงใหม่เป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับพื้นที่บริเวณอื่นๆ ของเมืองเชียงใหม่ พื้นที่ภายในเขตกำแพงเมือง ก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้เช่นกัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจและประชากรอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตกำแพงเมืองอย่างรุนแรง มีการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง เนื่องจากขาดการวางแผนที่ดี เมืองประสบปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านคุณภาพน้ำ อากาศ มลภาวะทางเสียงและทางสายตา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ในขณะเดียวกัน ก็ยังทำการทำลายทัศนียภาพและบรรยากาศของเมืองอีกด้วย

4.3.4 ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในเขตกำแพงเมือง

4.3.4.1 ปัญหาคุณภาพน้ำในคูเมือง คูเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองเก่า นอกจากจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงแบบแผนของเมืองเชียงใหม่ในอดีต ยังทำให้เป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเมืองด้วย โดยช่วยลดอุณหภูมิของอากาศในเมือง เป็นที่ว่างช่วยในการระบายอากาศ และยังเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมทัศนียภาพและความงามของเมืองอีกด้วย

ในสภาพปัจจุบันน้ำในคูเมืองประสบปัญหาการเน่าเสีย แม้ว่าจะไม่มีความรุนแรงมากเท่าคลองแม่ข่า แต่ก็อยู่ในสภาพที่ควรได้รับการแก้ไข ความพยายามที่จะปรับปรุงสภาพน้ำในคูเมืองของทางเทศบาลนครเชียงใหม่ด้วยการดักน้ำเสียจากชุมชนมิให้ไหลลงคูเมือง และการปล่อยน้ำจากคลองชลประทานเข้ามาระบายน้ำในคูเมืองเป็นครั้งคราวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำเสียในคูเมืองได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในฤดูแล้งปัญหาคุณภาพน้ำในคูเมืองจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จากเอกสารการสำรวจคุณภาพน้ำในอดีต (สุจริต และ สุธรรม, 2534) แสดงให้เห็นว่าน้ำในคูเมืองประสบปัญหา แม้ว่าจะไม่เน่าเสียรุนแรง แต่ก็มึระดับของความสกปรกสูง เนื่องจากมีค่า D.O. ต่ำ

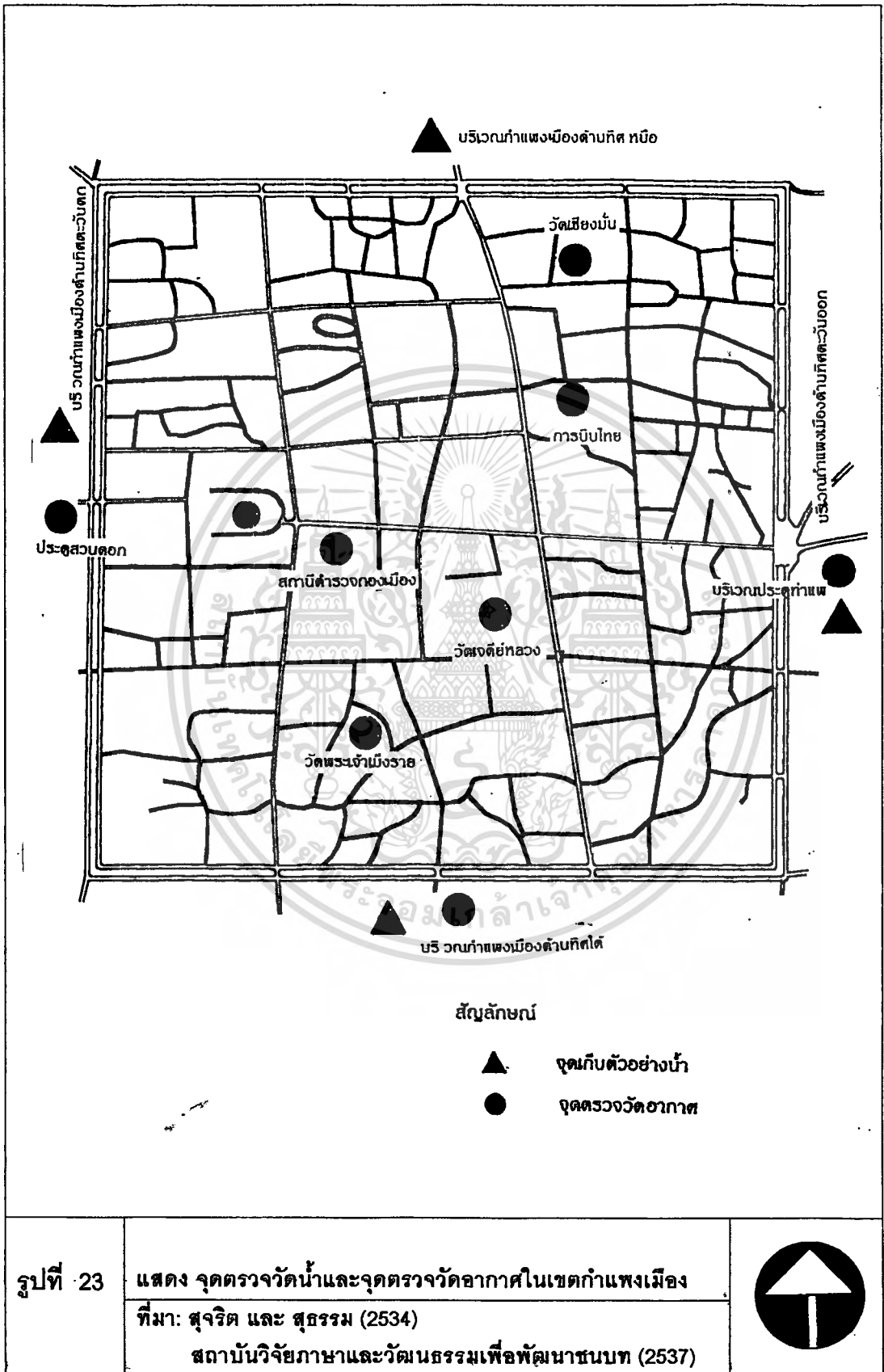
กว่าค่ามาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด สำหรับน้ำผิวดินประเภทที่ 3 และมีค่า B.O.D. สูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 23)

4.3.4.2 ปัญหาคุณภาพอากาศในเขตกำแพงเมือง ในเขตกำแพงเมืองยังไม่ประสบปัญหามลภาวะทางอากาศที่รุนแรงมากนัก มีบางบริเวณเท่านั้นที่มีปัญหาในเรื่องของฝุ่นละอองที่มีค่าสูงเกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการจราจรหนาแน่น ได้แก่บริเวณ 4 แยก ประตูนวดอก และประตูท่าแพ ส่วนปริมาณสารพิษในอากาศประเภทอื่น ยังมีค่าต่ำกว่าค่ามาตรฐานต่ำสุด ที่กำหนดโดยคณะกรรมการควบคุมสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ว่าเป็นระดับที่อันตรายต่อประชาชน (ตารางที่ 24)

4.3.4.3 ปัญหามลภาวะทางสายตา สิ่งที่เกิดให้เกิดมลภาวะทางสายตาภายในเขตกำแพงเมืองที่เห็นได้เด่นชัดคือ ป้ายโฆษณาต่างๆ ที่ถูกติดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมและรบกวนทัศนียภาพการมองเห็น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ถูกติดตั้งทั่วไปภายในเขตกำแพงเมือง ทั้งบริเวณริมถนน ลีแยก หรือแม้แต่บริเวณหน้าวัดและโบราณสถานที่สำคัญ แม้ว่าการอนุญาตให้ติดตั้งป้ายโฆษณาจะเป็นการนำรายได้เข้าสู่เทศบาล แต่การติดตั้งป้ายที่ไม่เป็นระเบียบเช่นนี้ ทำให้เกิดภาพที่ไม่น่าดูและเป็นการทำลายทัศนียภาพที่ดึงดูดของเมือง นอกจากนี้อาคารสูงตั้งที่อยู่ภายในเขต กำแพงและพื้นที่โดยรอบ ก็นับได้ว่าเป็นมลภาวะทางสายตาที่ค่อนข้างรุนแรงประการหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากอาคารสูงเป็นสิ่งที่ยาลายเส้นขอบฟ้าของเมือง เป็นจุดเด่นที่สร้างความขัดแย้งต่อสภาพแวดล้อมความเป็นเมืองเก่า และบดบังดอยสุเทพอันเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่

อย่างไรก็ตามมลภาวะทางสายตาภายในเขตกำแพง มิได้เกิดขึ้นจากป้ายโฆษณาและอาคารสูงเท่านั้น แต่ยังเกิดจากความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยด้านอื่นของเมืองด้วย เช่น อาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็นระเบียบ หาบเร่แผงลอยที่ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายของการสัญจร ชะงักคั่งงอในสถานที่ต่างๆ เสาไฟฟ้าและการเดินสายไฟที่รุงรัง ล้วนเป็นสาเหตุของมลภาวะทางสายตาทั้งสิ้น

4.3.4.4 ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาขยะตกค้างในเขตกำแพงเมืองเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาระบบการจัดเก็บขยะของทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถการจัดเก็บขยะทั้งหมดได้ ทำให้มีขยะตกค้างภายในเขตกำแพงเมือง โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นย่านการค้าและตลาดที่มีปริมาณขยะต่อวันสูงมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการขนขยะ ออกจากชุมชนหรือสถานที่ที่ยากต่อการเข้าถึง ขอยมีขนาดเล็ก รถขนขยะไม่สามารถเข้าถึงได้ ต้องใช้คนเข้าไปจัดเก็บทำให้เกิดความลำบาก ประกอบกับการทิ้งขยะที่ไม่ถูกที่ ของประชาชนยังเป็นการเพิ่มปัญหาขยะมูลฝอย ภายในเขตกำแพงเมืองให้มีความรุนแรงขึ้น

ตารางที่ 23
แสดงคุณภาพน้ำในคูเมือง

จุดเก็บตัวอย่าง	ค่า B.O.D. (mg/l)	ค่า D.O. (mg/l)
1. คูเมืองด้านทิศเหนือ	6.2	2.0
2. คูเมืองด้านทิศใต้	5.7	3.2
3. คูเมืองด้านทิศตะวันออก	23.8	3.2
4. คูเมืองด้านทิศตะวันตก	22.0	2.0

ที่มา : โครงการจัดทำแผนการจัดการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่, 2537

หมายเหตุ : ทำการสำรวจเก็บตัวอย่างน้ำใน เดือนเมษายน พ.ศ. 2536

ค่า B.O.D.มาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภท 3 ไม่เกินกว่า 2

ค่า D.O.มาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภท 3 ไม่ต่ำกว่า 4

ตารางที่ 24

**แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพอากาศในเขตกำแพงเมือง เทียบกับระดับมาตรฐาน
ของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ**

สถานีเก็บตัวอย่างอากาศ	ปริมาณฝุ่น ละออง (Std=330 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ average 24 hr.)	ซัลเฟอร์ได ออกไซด์ (Std=300 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ average 24 hr.)	ไนโตรเจนได ออกไซด์ (Std=320 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ average 1 hr.)
1. สีแยกประตูสวนดอก	*	0	0
2. บริเวณประตูท่าแพ	*	0	0
3. สถานีตำรวจกองเมือง	*	0	0
4. บริเวณกำแพงเมืองด้านใต้	0	0	0
5. บริเวณวัดพระสิงห์	0	0	0
6. บริเวณวัดเจดีย์หลวง	0	0	0
7. วัดพระเจ้าเม็งราย	0	0	0
8. วัดเชียงมั่น	0	0	0

ที่มา : โครงการจัดทำแผนการจัดการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่, 2537

หมายเหตุ : 0 มีค่าต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด

* มีค่าสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด

4.3.5 มาตรการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสภาพแวดล้อมในเขต กำแพงเมือง

4.3.5.1 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

เทศบาลนครเชียงใหม่ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ออกเทศบัญญัติ ที่มีผลบังคับใช้ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และมีส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมืองดังนี้

(1) ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทเทศบัญญัตินครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลานและตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2531

โดยมีหลักการและเหตุผลว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่สำคัญของภาคเหนือ ในเขตเทศบาลมีโบราณสถานต่างๆ อันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง และมีคูเมืองเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ในปัจจุบันเชียงใหม่มีความเจริญมากขึ้น มีอาคารบ้านเรือนก่อสร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก ในรูปทรงและลักษณะตลอดจนความสูงของอาคารที่แตกต่างกันไป ทั้งในบริเวณเขตพื้นที่สี่เหลี่ยมกำแพงเมืองเก่าและบริเวณใกล้คูเมือง เป็นเหตุให้บดบังวัดวาอารามและโบราณสถานที่สำคัญ ทำให้ด้อยค่าในเอกลักษณ์ล้านนาไทยอันเป็นสัญลักษณ์ของนครเชียงใหม่ เทศบาลจึงเห็นควรที่จะกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภทในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและรักษาวัดวาอารามโบราณสถานและคูเมืองเก่า เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์เอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ให้ยังคงมีอยู่สืบไป และเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ซึ่งเทศบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดบริเวณ ห้ามก่อสร้างดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในพื้นที่เกี่ยวข้องกับเขตกำแพงเมืองและคูเมือง มีรายละเอียดดังนี้

(1.1) ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารอื่นใด เช่น สะพาน อุโมงค์ ทางหรือท่อระบายน้ำ และพื้นที่เพื่อใช้จอดรถ กลิบรถและทางเข้าออกของรถ ในบริเวณพื้นที่วัดจากริมคูเมืองนครเชียงใหม่ ทั้งสองฝั่งเป็นระยะ 22 เมตรตลอดความยาวของคูเมืองโดยรอบทั้ง 4 ด้าน

(1.2) ภายในบริเวณพื้นที่ของเมืองเชียงใหม่โบราณรูปสี่เหลี่ยม หรือพื้นที่ในบริเวณที่ถูกล้อมรอบโดยบริเวณแรกนั้น ห้ามมิให้บุคคลใดก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารดังต่อไปนี้

(1.3) อาคารที่มีความสูงเกิน 12 เมตร วัดจากระดับถนนถึงยอดฝ้ายหรือยอดของกำแพงของพื้นดาดฟ้า เว้นแต่อาคารที่ใช้เพื่อประกอบศาสนกิจสาธารณะ

(1.4) อาคารที่มีรูปลักษณะโครงหลังคา หรือส่วนของหลังคาเป็นแบบอื่น เว้นแต่การก่อสร้างหรือดัดแปลงให้เป็นอาคารแบบล้านนาไทยหรือแบบพื้นเมืองภาคเหนือ หรืออาคารที่ใช้เพื่อการศาสนา ซึ่งมีกฎหมายควบคุมการก่อสร้างไว้แล้วโดยเฉพาะ

(1.5) อาคารทุกชนิด

- ในระยะ 6 เมตร จากเขตโบราณสถาน ซึ่งได้ประกาศขึ้นทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

- ในระยะ 3 เมตรจากศูนย์กลางของทางสาธารณะเว้นแต่เขื่อน สะพาน อุโมงค์ หรือทางระบายน้ำ

(2) เทศบัญญัตินครเชียงใหม่ เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รั้วถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่ ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม้อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลช้างคลานและตำบลหายยา ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2533

เนื้อหาของเทศบัญญัติส่วนใหญ่มีรายละเอียดในการควบคุมเหมือนเทศบัญญัติฉบับปี พ.ศ. 2531 แต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลง รั้วถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในบริเวณที่ห้ามก่อสร้างและดัดแปลงอาคาร โดยยกเลิกการห้ามก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมภายในพื้นที่กำแพงเมือง ให้สามารถสร้างโรงแรมหรือดัดแปลงอาคารให้เป็นโรงแรมได้ แต่ต้องมีรายละเอียดเป็นไปตามข้อกำหนดของเทศบัญญัตินครเชียงใหม่

4.3.5.2 ผังเมืองรวมเชียงใหม่

ผังเมืองรวมเชียงใหม่ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2538) ออกตามความพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ได้กำหนดให้การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณคูเมืองเชียงใหม่ เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยให้ใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น อุตสาหกรรมหัตถกรรม การท่องเที่ยว การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และห้ามการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (1) โรงงานทุกประเภท เว้นแต่โรงงานที่ประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือไม่เป็นพิษต่อชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม และอยู่ห่างจากแม่น้ำสายหลักของเมืองไม่น้อยกว่า 500 เมตร
- (2) อาคารที่สูงเกินเกิน 12 เมตร ยกเว้นส่วนโครงสร้างของหลังคาที่ไม่ใช้รับน้ำหนักบรรทุกและอาคารศาสนกิจ
- (3) คลังวัตถุอันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- (4) สถานที่บรรจุก๊าซ และสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซและสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ
- (5) สถานที่เก็บก๊าซและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษา น้ำมันเชื้อเพลิง
- (6) สถานบริการ
- (7) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ เป็ด ไก่ งู จระเข้ หรือสัตว์ป่า ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้าหรือก่อเหตุรำคาญ
- (8) ไซโลเก็บผลผลิตทางการเกษตร
- (9) สุสานหรือฌาปนสถาน
- (10) กำจัดขยะมูลฝอย
- (11) ซั้วขายเศษวัสดุ

ส่วนที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับการศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณะประโยชน์เท่านั้น ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจการของรัฐ กิจการเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณะประโยชน์เท่านั้น --

4.3.5.3 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ดูแลและควบคุมโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ รวมทั้งพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยให้อธิบดีใช้อำนาจตามมาตรา 7 ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควร และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ มีอำนาจในการห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และตามมาตรา 9 กำหนดให้เจ้าการค้ำของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้วแจ้งการชำรุด หักพังหรือเสียหายไม่ว่าใช้

ประการใด ๆ ของโบราณสถานนั้น ไปเป็นหนังสือยังอธิบดีภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่เกิดการชำรุดเสียหาย ห้ามมิให้ผู้ใดทำการซ่อมแซมปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโบราณสถานหรือชุดคันสิ่งใดๆ ภายในโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดี

4.3.5.4 ระเบียบกรมศิลปากร ว่าด้วยการจัดผลประโยชน์และควบคุมสิ่งก่อสร้างในเขตโบราณสถานของกรมศิลปากร พ.ศ. 2523

ตามระเบียบการนี้ ได้กำหนดว่าเขตที่ดินโบราณสถานของชาติที่จะนำมาจัดหาผลประโยชน์ตามระเบียบนี้ ได้แก่ บริเวณที่ดินซึ่งมีระยะห่างจากตัวหรือซากของโบราณสถาน หรือในบริเวณโบราณสถานซึ่งได้กำหนดไว้ ในประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เป็นระยะไม่น้อยกว่า 20 เมตร เมื่อได้ทำการก่อสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้างหรือเข้าใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินโบราณสถานแล้ว อาคาร สิ่งปลูกสร้างที่ก่อสร้างหรือบริเวณที่ได้เข้าใช้ประโยชน์ต้องไม่ทำให้เสียความงาม หรือทำลายคุณค่าของโบราณสถาน และต้องอยู่ในบริเวณที่เหมาะสมโดยไม่ทำลายสภาวะแวดล้อม หรือเป็นบริเวณที่ต้องห้ามทำการก่อสร้างตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตามสภาพของพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าข้อกำหนดที่ใช้บังคับอยู่นี้ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการที่จะควบคุมสภาพแวดล้อม ตลอดจนอาคาร สิ่งปลูกสร้างในเขตกำแพงเมืองและคูเมืองได้ และบางมาตรการของกฎหมายกลับเป็นการเพิ่มพูนปัญหาในพื้นที่ให้มากขึ้น ดังนั้นในการที่จะควบคุมสภาพแวดล้อมและรักษาบรรยากาศของความเป็นเมืองเก่าของเชียงใหม่ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงข้อกำหนดและมาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสภาพแวดล้อม และการก่อสร้างอาคารภายในเขตกำแพงเมือง ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

ลักษณะทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

การศึกษาลักษณะทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง เป็นการศึกษารายละเอียดประกอบทางภูมิทัศน์ที่สำคัญทั้งด้านจินตภาพและกายภาพของเมือง รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์เมือง และสรุปปัญหาทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบทางภูมิทัศน์ที่เหมาะสมต่อไป

5.1 องค์ประกอบของภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

เพื่อให้การศึกษาสภาพภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองมีความชัดเจน จึงจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบเมืองที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 องค์ประกอบทางจินตภาพ (Image Element)

การศึกษาองค์ประกอบทางจินตภาพ เป็นการศึกษาลักษณะทางภูมิทัศน์เมืองตามแนวทางของ Kevin Lynch โดยมีหลักว่า จินตภาพสาธารณะ (Public Image) เกิดจากองค์ประกอบเมือง 5 ประการ คือ เส้นทาง ขอบ ย่าน จุดรวม และที่หมายตา อันเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นเมืองด้านการรับรู้ ทำให้สามารถเข้าใจรูปแบบของความเป็นเมืองได้มากขึ้น

ในการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง จะเป็นการศึกษาในภาพรวมของเมือง โดยเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางจินตภาพในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ เส้นทาง (Paths) ขอบ (Edges) ย่าน (Districts) ที่ร่วม (Node) ที่หมายตา (Landmark) ตามแนวทางของ Kevin Lynch (ตารางที่ 6) โดยมีรายละเอียดดังนี้

(5.1.1.1) การวิเคราะห์องค์ประกอบทางจินตภาพในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

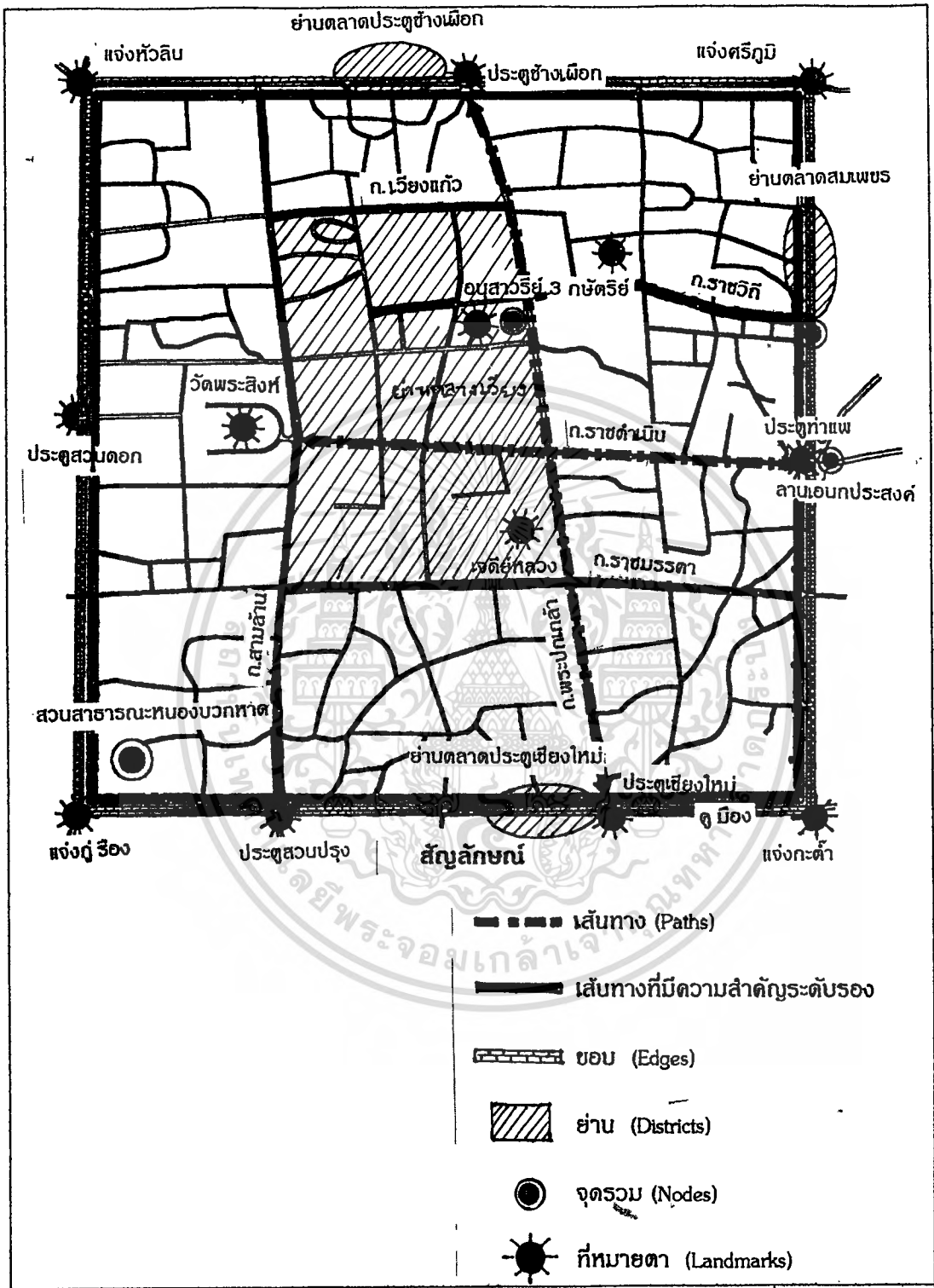
(1) เส้นทาง (Paths) เส้นทางที่สำคัญทางด้านจินตภาพของเมืองได้แก่ ถนนราชดำเนิน

และถนนพระปกเกล้า อันเป็นถนนสายหลักของเมืองมาแต่อดีต แสดงในรูปที่ 24

โดยเฉพาะถนนราชดำเนินเป็น ถนนที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และการใช้ประโยชน์ มีลักษณะทางกายภาพที่ส่งเสริมจินตภาพเมืองทางด้านประวัติศาสตร์ และเป็นเส้นทางสำหรับ

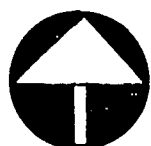
ขนวนแห่ในพิธีสำคัญต่างๆ การเคลื่อนที่บนถนนราชดำเนินสามารถสื่อให้เห็นถึงความสำคัญทาง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2 แสดง องค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง

ที่มา: จากการศึกษา

ประวัติศาสตร์ของเมืองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ผ่านวัดและสถานที่สำคัญในเมืองหลายแห่ง เริ่มจากประตูท่าแพผ่านวัดหมื่นล้าน วัดสำเภา วัดพันอ้น วัดพันเตา ศาลหลักเมือง วัดศรีเกิด และสิ้นสุดที่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญทั้งทางด้านศิลปกรรม ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี ส่วนถนนพระปกเกล้าเป็นเส้นทางที่ตัดผ่านประตูข้างเผือก และประตูเชียงใหม่ เป็นถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นเส้นทางเสด็จของเจ้าเมืองในสมัยก่อน และในปัจจุบันก็ทำหน้าที่เป็นเส้นทางจราจรที่สำคัญของเมือง เช่นเดียวกับถนนราชดำเนิน การเคลื่อนที่บนถนนพระปกเกล้าก็สามารถสื่อให้เห็นความสำคัญทางจินตภาพของการเป็นเมืองประวัติศาสตร์ โดยเริ่มจากประตูข้างเผือกผ่านวัดหัวขวง โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ศาลแขวงจังหวัดเชียงใหม่ ศาลากลางจังหวัดเดิม อนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ วัดดวงดี ศาลหลักเมือง วัดพันเตา วัดเจดีย์หลวง และสิ้นสุดเส้นทางที่ประตูเชียงใหม่

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าถนนราชดำเนินและถนนพระปกเกล้าจะเป็นที่ตั้งของวัดและสถานที่สำคัญในเมือง แต่สภาพโดยรวมของถนนทั้งสองก็ยังไม่สามารถแสดงออกถึงจินตภาพของเมืองเก่าที่มีบรรยากาศของเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมสวยงาม ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบถนนที่มีอยู่ส่วนใหญ่ เพียงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์และกระทำหน้าที่ทางสังคม โดยขาดการตกแต่งออกแบบทางกายภาพที่เหมาะสม อาคารพาณิชย์ที่ขาดความงามทางสถาปัตยกรรม และเครื่องประกอบถนนที่กรุงรังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ลายจินตภาพที่ดีของถนน

เส้นทางที่มีความสำคัญในระดับรองลงไป ได้แก่ ถนนราชวิถี ถนนราชภาคนิย ถนนสิงหราช ถนนเวียงแก้ว ถนนสามล้าน และถนนโดยรอบกำแพงเมือง ซึ่งถนนที่กล่าวมานี้มักจะมีความสำคัญในแง่ของประโยชน์ใช้สอย เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงบริเวณต่างๆ เข้าด้วยกันมากกว่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (ปราณอม ต้นสุขานันท์ 2530:317) ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมจินตภาพและความงามของเมืองประวัติศาสตร์ ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บนเส้นทางเหล่านี้ ให้มีความเหมาะสมแสดงออกถึงบรรยากาศของเมืองเก่ามากขึ้น ประกอบกับลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบบางประการที่น่าจดจำ เส้นทางเหล่านี้สามารถนำเสนอจินตภาพของเมืองประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

(2) เส้นขอบ (Edges) พื้นที่ศึกษามีแนวคูเมืองเป็นเส้นขอบ มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมขนานไปกับแนวกำแพงเมืองและแบ่งพื้นที่ภายในเมือง ออกจากพื้นที่รอบนอกอย่างชัดเจน

ทำให้พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองมีลักษณะเป็นเกาะ ต้นไม้ที่ปลูกขนานไปกับแนวคูเมืองสามารถทำเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้ ไม่นับว่าเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าที่เป็น กั้นชนสีเขียว (Green Belt) ให้กับเมือง อันเป็นลักษณะที่ทำให้การควบคุมสภาพแวดล้อมภายในเขตคูเมืองเป็นไปสะดวกขึ้น แสดงในรูปที่ 24

(3) ย่าน (Districts) ย่านที่เห็นได้ชัดในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นย่านพาณิชยกรรม ได้แก่ ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ อยู่ทางทิศใต้ของพื้นที่ศึกษา ย่านตลาดสมเพชรอยู่ทางทิศตะวันออกใกล้กับประตูท่าแพ และย่านตลาดใต้รุ่งประตูช้างเผือกอยู่ทางทิศเหนือเป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องกับประตูช้างเผือก (รูปที่ 24) ย่านทั้งสามมีความเด่นชัดและจดจำได้ง่าย เนื่องจากเป็นตลาดขนาดใหญ่และมีผู้ใช้สอยมาก มีสภาพที่สับสนยุ่งเหยิง มีกิจกรรมการค้าขายเกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา โดยเฉพาะตลาดช้างเผือกซึ่งเป็นตลาดใต้รุ่ง มีกิจกรรมการค้าขายทั้งกลางวันและกลางคืน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้นทำให้ย่านทั้งสามเป็นที่จดจำที่เด่นชัด แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดด้อยทางภูมิทัศน์เมือง เนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่ส่งเสริมความงามของเมือง เป็นบริเวณที่ประสบปัญหาทั้งจากความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้างและกิจกรรมที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ทั้งปัญหาการจราจรติดขัด ขาดแคลนที่จอดรถ หาบเร่แผงลอย ชยะมูลฝอย และน้ำเสีย เป็นต้น ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงสภาพทางกายภาพของย่านเหล่านี้ให้มีความเหมาะสม ควบคุมกิจกรรมให้เป็นระเบียบมากขึ้น จะเป็นการเพิ่มความสำคัญทางภูมิทัศน์และส่งเสริมจินตภาพของเมืองในทศวรรษที่ตีขึ้น

ย่านที่เห็นค่อนข้างเด่นชัดอีกบริเวณหนึ่ง ได้แก่ ย่านกลางเวียงซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานที่ยุทธศาสตร์และวัดเป็นจำนวนมาก ส่วนย่านอื่นๆ จะมีลักษณะที่ไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นย่านที่สงบเงียบ และไม่มีการจราจรที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ ย่านที่พักอาศัยที่กระจายตัวอยู่ทางฝั่งตะวันตกของเมือง (รูปที่ 24)

(4) ที่รวมกิจกรรม (Node) บริเวณที่รวมของคนในเขตกำแพงเมืองมีหลายจุด แตกต่างกันไปตามลักษณะที่ตั้งและกิจกรรมที่เกิดขึ้น จุดรวมเหล่านี้ได้แก่ สวนสาธารณะสวนบวกลาดลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ สวนสาธารณะบริเวณอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ลีแยกกกลางเวียง และตลาดใต้รุ่งช้างเผือก-แสดงในรูปที่ 24

จุดรวมในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่รวมกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีพอสมควร ที่รวมกิจกรรมบางแห่ง เช่น บริเวณตลาดใต้รุ่งช้างเผือก อาจมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นที่รวมที่เกิดขึ้นจากความจำเป็นในการใช้ประโยชน์มากกว่าแรงดึงดูดทางสังคม (ปรานอม ต้นสุชานันท์ 2530:317) เช่น บริเวณตลาด

ได้รุ่งข้างเผือก และบริเวณที่ตั้งแผงลอยหรือรถเข็นขายอาหารริมถนน ซึ่งก่อให้เกิดความแออัดของการจราจรและความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของถนน

(5) ที่หมายตา (Land Mark) ในเขตกำแพงเมืองมีสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และศิลปกรรมหลายแห่งที่สามารถใช้เป็นที่ยหมายตาหลักและที่ยหมายตารอง ได้แก่ อนุสาวรีย์สามกษัตริย์แจ้งสี่มุมเมือง ประตูเมือง วิหารวัดพระสิงห์ เจดีย์วัดเจดีย์หลวง ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัดหลังเก่า โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย แสดงในรูปที่ 26

ที่ยหมายตาที่กล่าวมาส่วนใหญ่เป็นจุดเด่นที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (History) ในขณะที่บางส่วนจะมีความสำคัญทางการใช้ประโยชน์และทางสังคม (Function and Social Meaning) และเป็นที่จดจำได้ของประชาชนทั่วไปอยู่แล้ว การส่งเสริมเพื่อเพิ่มความงดงามทางกายภาพ จะทำให้จุดเด่นเหล่านี้มีความสำคัญ และมีความหมายในตัวเองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ที่หมายตาเหล่านี้มีความสูงไม่มากนัก จึงไม่อาจใช้เป็นที่หมายตาระยะไกลได้ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตกำแพงเมือง ทำให้มีสิ่งปลูกสร้างเช่น อาคารพาณิชย์ ที่พักอาศัย เกิดขึ้นมากและบดบังที่ยหมายตาหรือช่องนำสายตาไปยังที่ยหมายตาเหล่านี้ ดังนั้นควรต้องมีการเปิดโล่งของช่องนำสายตาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เป็นที่หมายตามีความสำคัญ และเห็นได้เด่นชัดขึ้น (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล: 2537) ช่องนำสายตาและจุดเด่นที่มีศักยภาพควรแก่การพัฒนาได้แก่ บริเวณถนนราชดำเนิน อันเป็นช่องนำสายตาไปสู่ วิหารวัดพระสิงห์ ที่มีสถาปัตยกรรมอันงดงามและทรงคุณค่าในเชิงศิลปวัฒนธรรม บริเวณที่เหมาะสมและควรได้รับการพัฒนาให้เป็นที่หมายตามีความสำคัญคือ บริเวณมุมเมืองและประตูเมืองทั้ง 5 ประตู โดยเฉพาะประตูข้างเผือก เป็นประตูที่มีความสำคัญมากในอดีต เพราะเจ้าเมืองจะต้องเสด็จผ่านเมื่อมีการราชาภิเษกเจ้าเมืองใหม่ -

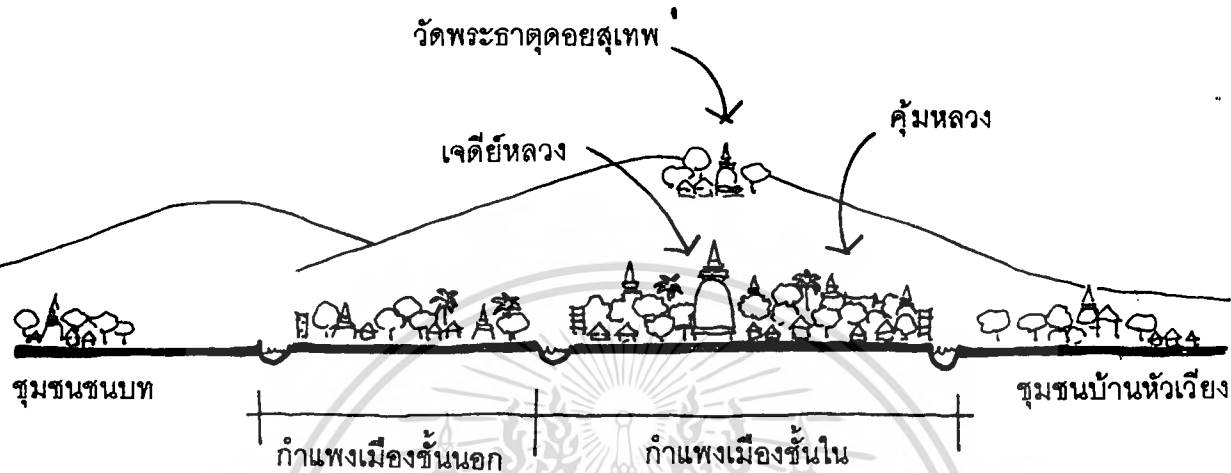
นอกจากจุดเด่นที่มีความงดงามและมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ในเขตกำแพงเมืองยังมีจุดเด่นหรือที่ยหมายตาอันเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพ ประเภท อาคารสูง ได้แก่ โรงแรมอโนดาต โรงแรมมนตรี อาคารพาณิชย์บริเวณตลาดสมเพชร และกลุ่มอาคารสูงในพื้นที่เกี่ยวเนื่องเขตกำแพงเมือง เช่น กลุ่มอาคารสูงโรงพยาบาลมหाराช โรงแรมศรีไต่กี่ยว โรงพยาบาลเชียงใหม่ ราม

5.1.1.2 ปัญหาขององค์ประกอบทางจินตภาพภายในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

จากการศึกษาลักษณะขององค์ประกอบทางจินตภาพในปัจจุบันสรุปได้ว่าพื้นที่เขตกำแพงเมือง ไม่สามารถให้จินตภาพของเมืองเก่าที่ชัดเจน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนไม่วารณใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงของเอกสารที่ควรนำมาใช้

รูปที่ 25

แสดงบรรยากาศเมืองเชียงใหม่ในอดีต

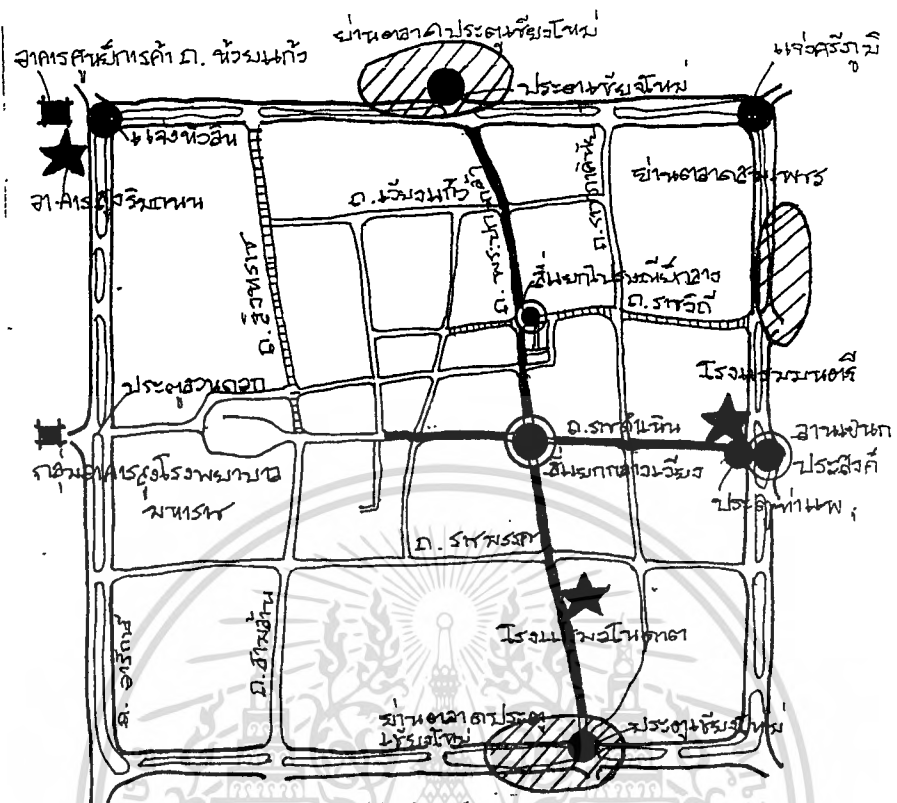

ที่มา : อิศรา กันแดง (2534 : 193)

แปลงเมืองในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่ไม่สัมพันธ์กับองค์ประกอบเดิมของเมือง ทำให้ไม่สามารถรักษาจินตภาพเดิมของเมืองไว้ได้ ภาพของเมืองเชียงใหม่ในอดีตตามที่ อิศรา กันแดง (2534:192) ได้บรรยายไว้ว่า "บ้านเรือนแฝงตัวอยู่ภายในหมู่มั้แลเห็นหลังคาวังหลวง วัดวาอารามและเจดีย์โผล่พ้นยอดไม้เป็นระยะ ขนาดใหญ่เล็กตามความสำคัญของวัดแต่ละแห่ง ที่เห็นชัดเจนที่สุดเห็นจะเป็นพระเจดีย์หลวงซึ่งตั้งอยู่บริเวณกลางเมือง มองจากที่ไหนๆ ก็แลเห็น ถัดออกมาที่กำแพงเมืองชั้นนอก บ้านเรือนไพร่ทาส และวัดขนาดเล็กแทรกตัวอยู่ตามหมู่มั้ต่าง ๆ อันได้แก่ ต้นหมาก มะพร้าว และไม้ยืนต้นอื่น ๆ พื้นที่บางแห่งถูกปล่อยให้ว่างเพื่อใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ มีธารน้ำไหลผ่านสวนต่าง ๆ ของเมือง" (รูปที่ 25) ได้ถูกเปลี่ยนแปลงจนแทบไม่เหลือบรรยากาศเดิม ๆ อีกต่อไป ภาพรวมของเมืองแสดงให้เห็นถึงการขาดการควบคุมภูมิเมืองอย่างเป็นระบบอย่างมีระบบ และการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อส่งเสริมความงามของเมืองยังไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก ทำให้จินตภาพของเมืองที่แสดงออกมาส่วนใหญ่ เกิดจากพื้นฐานความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และลักษณะของการใช้ประโยชน์และการทำหน้าที่ขององค์ประกอบในปัจจุบัน โดยได้รับการส่งเสริมจากปัจจัยทางกายภาพน้อยมาก ซึ่งปัญหาทางจินตภาพของเมืองที่เห็นได้เด่นชัด มีดังต่อไปนี้ (รูปที่ 26)

(1) เส้นทางไม่สมบูรณ์ขาดความต่อเนื่อง (Broken Paths) คือ ปัญหาของถนนขาด

ความต่อเนื่องทำให้การรับรู้หรือจินตภาพของเมืองขาดหายไปต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุมาจากความ

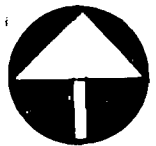
สัญลักษณ์

- เส้นทางไม่สมบูรณ์ขาดความต่อเนื่อง
- ถนนขาดความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นที่น่าสนใจ
- ขาดความต่อเนื่องภายใน
- บริเวณสับสนไม่เป็นระเบียบ
- จุดรวมกิจกรรมขาดความน่าสนใจ
- จุดเด่นต่อสายตาภาพ
- ขาดการดูแลและถูกทำลายโดยสภาพแวดล้อม

รูปที่ 26

แสดง ปัญหาทางจินตภาพของเมือง

ที่มา: จากการศึกษา

ไม่สมบูรณ์ขององค์ประกอบของเส้นทาง หรือองค์ประกอบที่ดีไม่ได้รับการส่งเสริม เช่น ถนนสิงหราช และถนนราชวิถี ที่มีบ้านพักอาศัยที่เก่าแก่และสร้างตามแบบศิลปะล้านนาอยู่หลายบริเวณ แต่บ้านและอาคารเหล่านี้ บางส่วนขาดการดูแลรักษา มีสภาพทรุดโทรมทำให้จินตภาพของเมืองเก่า ไม่ได้รับการส่งเสริม ความไม่ต่อเนื่องของเส้นทางการเดินทางในเขตกำแพงเมือง ทำให้ความรู้สึกต้องการใช้การเดินทางด้วยเท้าการลดน้อยลง

(2) ถนนขาดความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นที่น่าสนใจ (Non Attractive and Characterless Paths) คือปัญหาถนนไม่มีลักษณะเฉพาะตัวอันน่าจดจำ ถนนส่วนใหญ่ในเขตกำแพงเมืองไม่สามารถ แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเก่า โดยเฉพาะถนนราชดำเนินและถนนพระปกเกล้า อันเป็นถนนสายสำคัญ แต่เนื่องจากขาดองค์ประกอบทางกายภาพที่ดี อาคารพาณิชย์ที่ไม่เป็นระเบียบขยายตัวไปตามแนวถนนทั้งสองฟาก ทำลายลักษณะเฉพาะตัวของถนน โดยเฉพาะบริเวณถนนราชดำเนินตอนต้น และถนนพระปกเกล้า เครื่องประกอบถนน อันได้แก่ กำแพง รั้ว รั้วค้ำฟ้า ป้ายจราจรประจำทาง ส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรมและมีรูปแบบหลากหลายไม่เป็นเอกลักษณ์ จุดเด่นที่สำคัญไม่ได้รับการส่งเสริม และยังถูก ทำลายและบดบังจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น อาคารพาณิชย์บนถนนราชดำเนินด้านตะวันตก บดบังทัศนียภาพบริเวณด้านวัดพระสิงห์อันเป็นจุดเด่นของถนน ทำให้ถนนไร้เอกลักษณ์และไม่สามารถเป็นที่จดจำที่ดีได้

(3) บริเวณที่สับสนไม่เป็นระเบียบ (Confused and Characterless Area) คือ ปัญหาที่เกิดจากการใช้ที่ดินไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดการใช้ที่ดินที่ปนเปื้อนสับสน มีสภาพทางกายภาพที่ยุ่งเหยิงและมีความขัดแย้งระหว่างกิจกรรม บริเวณที่ประสบปัญหานี้ได้แก่ ย่านการค้าประตูช้างเผือก ย่านตลาดสมเพชร ตลาดประตูเชียงใหม่ ย่านการค้าประตูท่าแพ และบริเวณสี่แยกกลางเวียง พื้นที่เหล่านี้มีกิจกรรมที่สับสนวุ่นวายไม่เป็นระเบียบ ขาดการออกแบบสภาพทางกายภาพที่เหมาะสมมารองรับ จินตภาพของตลาดการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน มีการค้าขายเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ในตอนเช้า (พิชญ์ จันทวีวิทน์ 2539:50) กลายเป็นตลาดที่มีความซับซ้อนของกิจกรรม มีการขยายตัวทางการค้าเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้จินตภาพของเมืองเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก

(4) จุดรวมกิจกรรมขาดความน่าสนใจ (Less Attractive Point) คือปัญหาที่จุดรวมกิจกรรมไม่มีลักษณะพิเศษที่น่าสนใจ กิจกรรมที่เกิดขึ้นเกิดจากความจำเป็นทางการใช้ประโยชน์มากกว่าแรงดึงดูดทางสังคม มีปัญหาทางกายภาพ เช่น บริเวณตลาดใต้รุ่งช้างเผือก บริเวณสี่แยกกลางเวียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(5) ขาดความต่อเนื่องภายใน (Lack of Interrelation) คือ ปัญหาที่อาคารสิ่งปลูกสร้างไม่มีความสัมพันธ์ทั้งในตำแหน่งที่ตั้ง รูปร่างหน้าตาและกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้ไม่สามารถสื่อความหมายหรือสร้างความจดจำที่ดีได้ เช่น กลุ่มอาคารสูงบริเวณตลาดสมเพชร โรงแรมมนตรี และโรงแรมโนดาด ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายเอกลักษณ์ความเป็นเมืองเดี่ยว ไม่กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

(6) จุดเด่นด้อยคุณภาพ (Poor Quality Landmark) คือ ปัญหาของจุดเด่นที่มีคุณค่าทางทัศนภาพต่ำ จุดเด่นหรือที่หมายตาด้วยคุณภาพในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่จะเป็นอาคารสูง ได้แก่ โรงแรมโนดาด โรงแรมมนตรี อาคารพาณิชย์บริเวณตลาดสมเพชร และกลุ่มอาคารสูงในพื้นที่เกี่ยวเนื่องเขตกำแพงเมือง เช่น กลุ่มอาคารสูงโรงพยาบาลมหาราช โรงแรมศรีไคเกี่ยว โรงพยาบาลเชียงใหม่ราม

ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งก่อสร้างในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่มีความสูงไม่มากนัก เมื่อมีอาคารสูงเกิดขึ้นจึงทำให้เกิดเป็นที่หมายตาที่เด่นชัด อาคารสูงเหล่านี้แม้สามารถใช้เป็นที่หมายตาระยะไกลได้ แต่โดยลักษณะทางภูมิทัศน์แล้วสถาปัตยกรรมกลุ่มนี้ ไม่มีความกลมกลืนกับสิ่งก่อสร้างที่อยู่ภายในเขตกำแพงเมือง ทำลายความงดงามและเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองเดี่ยว และยังคงบังคับอยู่สูงเพี้ยนเป็นที่หมายตาระยะไกลที่มีความงดงามตามธรรมชาติและเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ดังนั้นการหาแนวทางการปรับปรุงหน้าตา (Face) และองค์ประกอบภายนอกของตัวอาคารให้เหมาะสม สามารถช่วยลดความขัดแย้งนี้ลงได้บ้าง เช่นการปลูกต้นไม้บริเวณโรงแรมมนตรี สามารถช่วยบดบังตัวอาคาร ลดความเป็นจุดเด่น ทำให้กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อมของเมืองเก่ามากขึ้น

(7) ขาดการดูแลและถูกทำลายโดยสภาพแวดล้อม (Lack of Maintenance and Destroyed by Surrounding) คือ ปัญหาที่เกิดจากองค์ประกอบอันก่อให้เกิดการรับรู้ของเมืองถูกทำลายหรือปรับเปลี่ยนสภาพทั้งโดยมนุษย์และธรรมชาติ ทำให้เมืองไม่สามารถรักษาจินตภาพที่ดีไว้ได้ เช่น การสร้างสะพานเหล็กข้ามคูเมืองแทนสะพานไม้ที่มีอยู่เดิม บริเวณด้านหน้าตลาดสมเพชร การขยายถนนเบียดชิดประตูเมืองบริเวณประตูสวนปรุงและประตูข้างเผือก การสร้างศาลพระภูมิบริเวณประตูเชียงใหม่ การบูรณะโบราณสถานโดยการรื้อถอนและสร้างขึ้นใหม่ ล้วนแต่ทำให้จินตภาพของเมืองในบริเวณนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นสิ่งที่ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลมากขึ้น

5.2 องค์ประกอบทางกายภาพ

โครงสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเป็นสิ่งที่ส่งผลทำให้เกิดหน้าตาหรือภาพรวมของเมือง ที่เรียกว่าภูมิทัศน์ชุมชน เป็นตัวก่อให้เกิดทัศนียภาพและบ่งชี้ในรายละเอียด รูปลักษณ์และสภาพแวดล้อมของเมือง การศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพในเขตกำแพงเมืองมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1.1 ที่โล่งว่าง(Open Space) และพื้นที่สีเขียว (Green Area)

ที่โล่งว่างและพื้นที่สีเขียว เป็นองค์ประกอบที่มีสำคัญต่อสภาพภูมิทัศน์ของเมือง ช่วยลดความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างในเมือง ทำหน้าที่ เสมือนเป็นปอด ทำให้เกิดการหมุนเวียนและถ่ายเทของอากาศในเมือง ลดความแออัดและช่วยบรรเทาความรุนแรงของมลภาวะ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีประชากรมาก ที่โล่งว่างก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น อาจทำหน้าที่เป็นทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม

การศึกษาและวิเคราะห์ที่โล่งว่างและพื้นที่สีเขียวในเขตกำแพงเมืองมีรายละเอียดดังนี้

(1) สภาพทั่วไปของที่โล่งว่างและพื้นที่สีเขียวในเขตกำแพงเมือง

ที่โล่งและพื้นที่สีเขียวในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ มีการกระจายอยู่ทั่วไป ทั้งตามย่านที่อยู่อาศัย ย่านพานิชยกรรม สถานที่ราชการ สถานศึกษาและศาสนสถาน โดยปรากฏตัวอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ สวนหย่อม ถนน ลานจอดรถ ตลอดจนที่ว่างระหว่างอาคาร โดยสามารถแบ่งลักษณะของความสัมพันธ์และการกระจายตัวได้เป็น 2 แบบ แบบแรกจะเรียกว่าแบบจุดหรือหย่อม (Single, Scattle, Small Green Garden) คือมีพื้นที่โล่งและพื้นที่สีเขียวกระจายตัวอยู่ทั่วไปในเมือง แต่ขาดการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง ๆ สามารถให้บริการแก่ประชาชนในรัศมีอันใกล้เท่านั้น แบบที่ 2 เรียกว่าวงแหวนสีเขียว (Ring of Green Space) มีลักษณะเป็นที่โล่งและพื้นที่สีเขียวต่อกันเป็นวงแหวน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองถูกล้อมรอบด้วยคูเมือง และพื้นที่สีเขียวริมคูเมือง นับว่าเป็นรูปแบบของที่โล่งที่มีศักยภาพสูง เป็นกันชนสีเขียว (Green Belt) ให้กับเมือง แต่เนื่องจากขาดความต่อเนื่องระหว่างวงแหวนกับพื้นที่สีเขียวส่วนอื่นของเมืองทำให้ระบบพื้นที่สีเขียว (Green Network) ของเมืองขาดความสมบูรณ์ และมีรัศมีการให้บริการที่จำกัด ไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

(2) ประเภทของที่โล่งและพื้นที่สีเขียวในเขตกำแพงเมือง สามารถแบ่งพื้นที่โล่งและในเขตกำแพงเมืองและคูเมือง ออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) ที่โล่งในเมือง เป็นที่โล่งที่เกิดจากโครงสร้างของความเป็นเมือง สร้างขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์ของประชาชนในเมือง อันเป็นลักษณะของที่โล่งส่วนใหญ่ในเขตกำแพงเมือง ที่โล่งประเภทนี้ได้แก่ ถนน ทางเท้า คูเมือง พื้นที่สีเขียวริมคูเมือง พื้นที่โล่งในศาสนสถาน สถานที่ราชการและสถานศึกษา แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ประโยชน์ในเชิงพักผ่อนและนันทนาการโดยตรง แต่ก็ทำหน้าที่เป็นเส้นทางทางหมุนเวียนของอากาศระหว่างภายในและภายนอกเมือง ช่วยระบายอากาศและปรับสภาพแวดล้อมในเมืองให้ดีขึ้น

ในเขตกำแพงเมืองมีที่โล่งประเภทนี้คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 520.2 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 30.5 ของเนื้อที่ทั้งหมด (วัดพื้นที่จากแผนที่ 1:8,000 ด้วย Digitizer โดยใช้โปรแกรม Autocad 13)

(2.2) สวนสาธารณะหรือที่ว่างสาธารณะเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการ หมายถึง ที่ว่างที่สร้างขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือประกอบกิจกรรมในเชิงนันทนาการอื่น ๆ ในพื้นที่เขตกำแพงเมือง มีที่ว่างสาธารณะเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการทั้งหมด 4 แห่งได้แก่

- สวนสาธารณะบริเวณอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ตั้งอยู่บริเวณศาลากลางเก่า มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ มีการจัดตกแต่งภูมิทัศน์ที่สวยงาม ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน
- สวนสาธารณะสี่แยกสมเพชร มีเนื้อที่ 1 งาน 31 ตารางวา จัดเป็นพื้นที่พักผ่อนประกอบด้วยสนามหญ้า น้ำพุขนาดเล็กและสวนดอกไม้ ปัจจุบันมีสภาพที่ทรุดโทรมสมควรได้รับการปรับปรุง
- ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ตั้งอยู่บริเวณประตูท่าแพ มีเนื้อที่ 3 ไร่ 1 งาน 21 ตารางวา พื้นที่มีลักษณะเป็นลานโล่ง เดิมทั้งหมดเป็นพื้นแข็ง ใช้เป็นสถานที่จัดงานประจำปีและกิจกรรมสำคัญของเมือง เช่น ชีววันแห่งประเพณีลอยกระทง เป็นต้น
- สวนสาธารณะหนองบวกดาด ตั้งอยู่ในบริเวณถนนบำรุงบุรี ครอบคลุมพื้นที่ตามแนวยาวตั้งแต่แจ่งกู๋เรืองจนถึงประตูสวนปรุง มีเนื้อที่ทั้งหมด 13 ไร่ 2 งาน ภายในสวนสาธารณะมีการออกแบบตกแต่งให้มีความสวยงามมีศาลาพักผ่อน สนามหญ้าและสนามเด็กเล่น และมีสระน้ำขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า 5 ไร่ นับได้ว่าเป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตเมืองเชียงใหม่ นอกเหนือจากการให้บริการเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังเป็นสถานที่จัดงานมหกรรมไม้ดอกของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประจำทุกปี

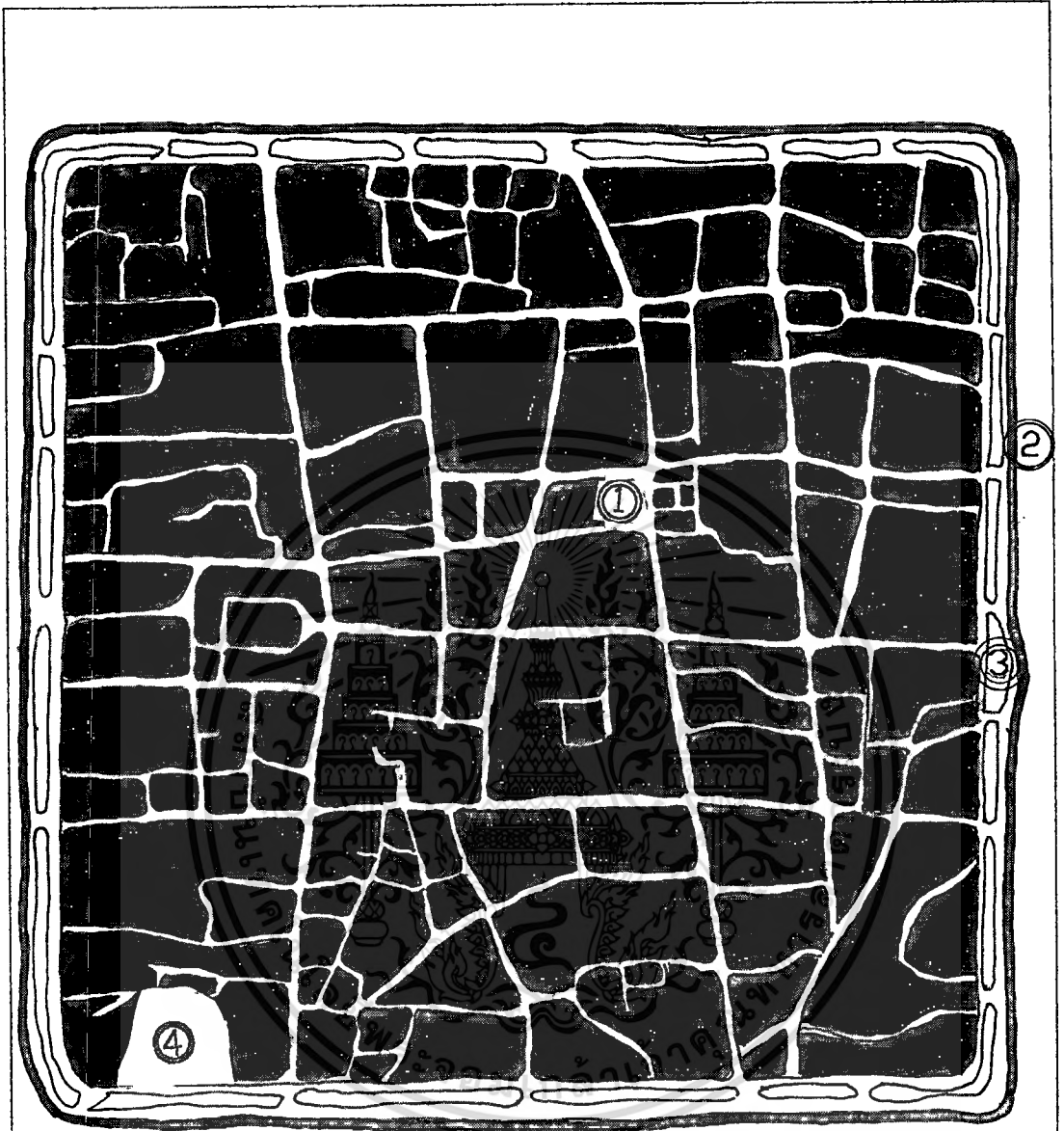
รายละเอียดความสามารถในการให้บริการแก่ประชาชนของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองทั้งสี่ 4 แห่ง แสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24
แสดงขนาดและการให้บริการของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง

สวนสาธารณะ	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	ประเภท	ความสามารถ ในการให้บริการ (1.8 ไร่ / 1,000 คน)	รัศมีการให้บริการ (ม.)
-สวนสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์	2.0	0	1,111	800
-สวนสาธารณะ 4 แยกสมเพชร	0.327	0	182	800
-สวนสาธารณะหนองบัวหวาด	3.30	1	1,833	1,500-2,500
-ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ	13.5	0	7,500	800

หมายเหตุ : 0 = สวนสาธารณะละแวกบ้าน (Neighborhood Parks)

1 = สวนสาธารณะระดับชุมชน (Community Parks)

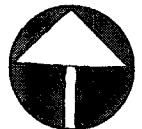
สัญลักษณ์

- 1 สวนสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์
- 2 สวนสาธารณะ 4 แยกสมเพชร
- 3 ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ
- 4 สวนสาธารณะหนองบวกดหาด

รูปที่ 27

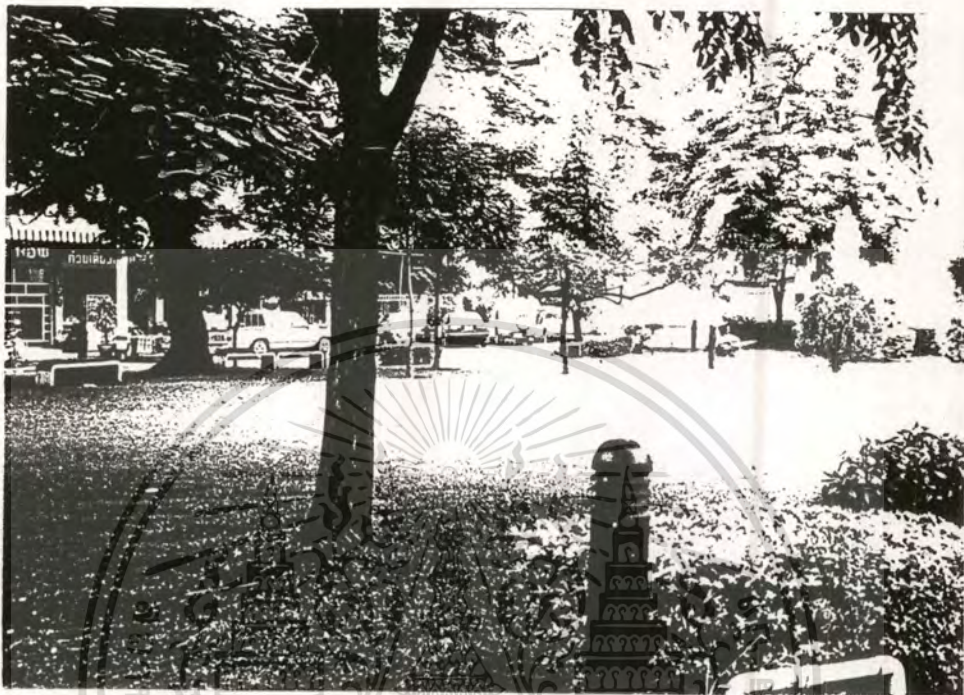
แสดง Figure Ground ของโครงข่ายที่โล่งและ
สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

ที่มา: จากการศึกษา

รูปที่ 28

แสดงสภาพของสวนสาธารณะบริเวณอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์

รูปที่ 29

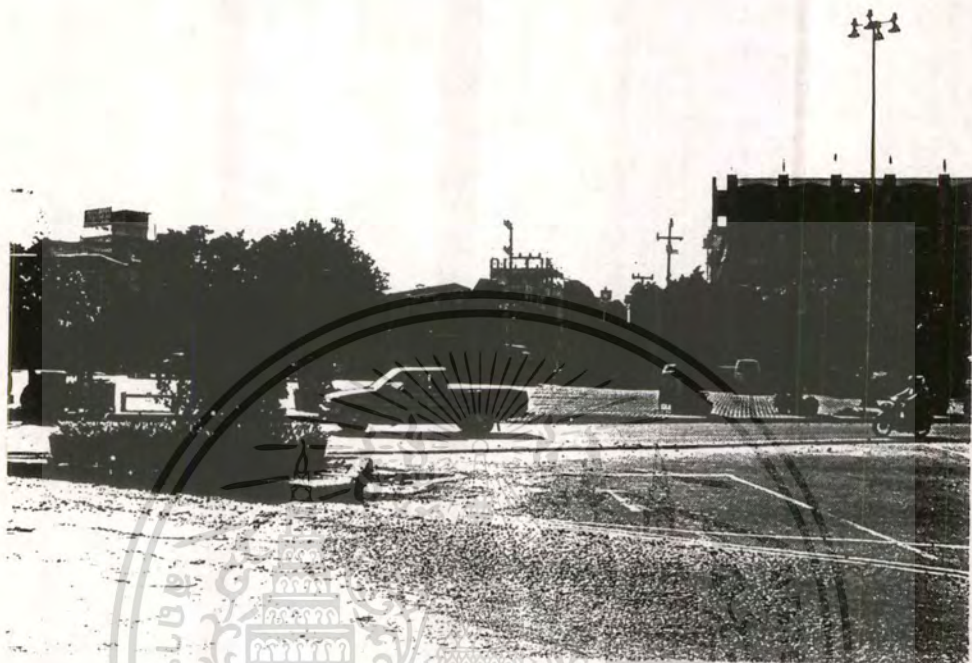
แสดงสภาพของสวนสาธารณะสี่แยกสมเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

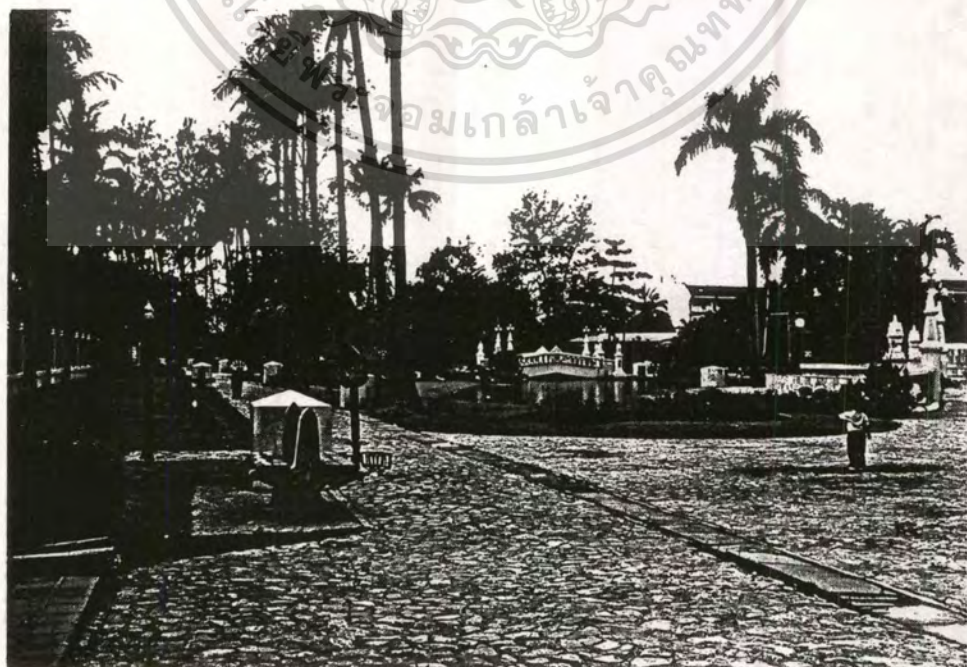
รูปที่ 30

แสดงลานเอนกประสงค์ประตู่ท่าแพ

รูปที่ 31

แสดงสวนสาธารณะหนองบัวภาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2.2.1) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง สวนสาธารณะทั้ง 4 แห่ง มีการจัดการพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์และให้บริการแก่ประชาชน ที่แตกต่างกันไป โดยสวนสาธารณะหนองบวหาด เป็นสวนสาธารณะที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก และความสามารถในการให้บริการประชาชนมากกว่าสวนสาธารณะแห่งอื่น และสวนสาธารณะ 4 แยกสมเพชรเป็นสวนสาธารณะที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่ในการให้บริการต่ำสุด รวมทั้งมีสภาพที่ทรุดโทรมเมื่อเปรียบเทียบกับสวนสาธารณะแห่งอื่น รายละเอียดของการศึกษาแสดงในตารางที่ 26

(2.2.2) คุณค่าทางทัศนียภาพของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง

การศึกษาคุณค่าทางทัศนียภาพของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะหนองบวหาดและลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ โดยการสอบถามความพึงพอใจของประชาชน พบว่า สวนสาธารณะหนองบวหาดได้รับความพึงพอใจจากประชาชนมากที่สุดโดยมีระดับความพึงพอใจโดยรวม 3.6 (พอใจ) และระดับความพึงพอใจสูงสุดอยู่ที่ความเหมาะสมสวยงามของวัสดุปูพื้น โดยมีค่าความพึงพอใจ 3.9 (พอใจ) และมีค่าความพึงพอใจในด้านความเหมาะสมสวยงามขององค์ประกอบที่ว่างและการจัดภูมิทัศน์ 3.3 (เฉยๆ) และ 3.6 (พอใจ)ตามลำดับ ส่วนลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ 2.6 และได้รับคะแนนความพึงพอใจต่ำสุด ในเรื่องของความเหมาะสมสวยงามของวัสดุปูพื้น มีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ 2.2 (ไม่พอใจ) ส่วนในเรื่องของความเหมาะสมสวยงามขององค์ประกอบที่ว่าง และการจัดภูมิทัศน์ มีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ 2.9 (เฉยๆ) และ 2.7 (เฉยๆ) ตามสำหรับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 27

ตารางที่ 26

แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกและการดูแลรักษาสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง

รายละเอียด	สวนสาธารณะ อนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์	สวนสาธารณะ 4 แยกสมเพชร	ลานเอนกประสงค์ ประตูท่าแพ	สวนสาธารณะ หนองบัวภาค
สิ่งอำนวยความสะดวก				
- ที่จอดรถ	●	—	●	●
- ป้ายชื่อสวน สาธารณะ	●	—	—	●
- ป้ายบอกทาง	—	—	—	●
- แผนที่/แผนผังแสดง ขอบเขต	—	—	—	●
- ถังขยะ	●	○	○	●
- น้ำดื่ม	—	—	—	—
- ห้องสุขา	—	—	—	—
- ม้านั่ง	●	○	○	●
- สนามเด็กเล่น	—	○	○	○
- บริเวณปิกนิก	●	—	—	●
- ศาลาพักผ่อน	—	—	—	●
- ร้านขายของ	—	—	—	—
- เวทีกลางแจ้ง	—	—	●	—
- เครื่องออกกำลังกาย	—	—	—	—
ความปลอดภัย				
- ป้อมยามรักษาการณ์	—	—	●	—
- แสงสว่างในเวลา กลางคืน	●	○	●	●

สัญลักษณ์ ● มี ○ มีแต่ไม่สมบูรณ์ ○ มีแต่ชำรุด — ไม่มี
ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 27

แสดง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณค่าทางทัศนียภาพของสวนสาธารณะหนอง
บวกหาดและลานเอนกประสงค์ประตุท่าแพ

การพิจารณาคูณค่า ทางทัศนียภาพ	ลานเอนกประสงค์ประตุท่าแพ					สวนสาธารณะหนองบวกหาด						
	ความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ระดับ ความ พึงพ อ ใจ	ความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ระดับ ความ พึงพ อ ใจ
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1	
ความเหมาะสมสว งามของวัสดุปูพื้น (ถนน ทางเท้า ลาน โล่ง สนาม)	2.86	27.1	35.4	27.6	7.14	2.9	22.1	52.9	19.0	7.1	0	3.9
ความเหมาะสมสว งามของเครื่อง ประกอบที่ว่าง (ถังขยะ โคมไฟ ม้านั่ง ป้ายบอกทาง ป้ายชื่อ)	0	12.1	50	35.4	2.9	2.7	2.1	46.1	36.1	13.6	2.1	3.3
ความเหมาะสมสว งามทางภูมิทัศน์ (การจัดสวน การเลือก ใช้พรรณไม้)	0	3.9	26.1	59.2	10.8	2.2	7.1	52.9	36.1	3.9	0	3.6

ที่มา: แบบสอบถาม

หมายเหตุ : การวัดระดับความพึงพอใจทำได้โดย จัดระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ

พอใจมากได้ 5 คะแนน พอใจได้ 4 คะแนน เฉยๆ ได้ 3 คะแนน ไม่พอใจได้ 2 คะแนน
และไม่พอใจมากได้ 1 คะแนน

นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อหาระดับความพึงพอใจเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การวัดดังนี้

1.00 - 1.50	ไม่พอใจมาก
1.51 - 2.50	ไม่พอใจ
2.51 - 3.50	เฉยๆ
3.51 - 4.50	พอใจ
4.51 - 5.00	พอใจมาก

(3) การประเมินความเพียงพอของที่โล่งและสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง

จากการศึกษาสภาพของพื้นที่โล่งในเขตกำแพงเมือง พบว่าไม่มีปัญหาการขาดแคลนที่โล่งที่รุนแรงนัก ทั้งนี้เนื่องจากในเขตกำแพงเมือง มีพื้นที่ราชพัสดุมากกว่า 30 % ของพื้นที่ทั้งหมด และเป็นที่ตั้งของวัด สถานทูตราชการ และสถานศึกษา และเมื่อวัดพื้นที่โล่งในเมืองแล้ว พบว่ามีสัดส่วนของพื้นที่โล่งสูงเกินกว่าร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของสำนักผังเมืองที่กำหนดให้สัดส่วนของที่ว่างต่อพื้นที่สิ่งปลูกสร้างในเขตเมืองมีค่าเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น อย่างไรก็ตามจากข้อเสนอแนะของอัสฎางค์ โปรวานานท์ (2528) ที่กำหนดให้พื้นที่อาคารคลุมดินในเขตกำแพงเมืองมีค่าไม่เกินร้อยละ 70 และประกาศกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดพื้นที่อาคารคลุมดินในเขตกรุงเทพมหานครทั้งชั้นนอกและชั้นใน ไม่เกินร้อยละ 70 ดังนั้นจึงถือได้ว่าพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังคงมีสัดส่วนของที่โล่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาการขาดแคลนสวนสาธารณะหรือพื้นที่สีเขียว ที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ในเชิงนันทนาการและการกีฬา ซึ่งจากการประเมินโดยใช้ค่ามาตรฐานและความคิดเห็นของประชาชน แสดงให้เห็นว่าสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในเขตกำแพงเมืองมีไม่เพียงพอ

การประเมินความเพียงพอของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองมีรายละเอียดดังนี้

(3.1) เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ในการศึกษานี้จะใช้มาตรฐานของสำนักผังเมืองเป็นเกณฑ์ตัดสินความเพียงพอของสวนสาธารณะ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่มีค่าต่ำสุดเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานอื่น โดยกำหนดพื้นที่สวนสาธารณะ 1.8 ไร่ ต่อประชากร 1000 คน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าในเขตกำแพงเมืองมีสวนสาธารณะ 4 แห่ง ได้แก่ สวนสาธารณะหนองบวหาด สวนสาธารณะบริเวณสี่แยกสมเพชร สวนสาธารณะบริเวณอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ และลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ซึ่งมีพื้นที่รวมทั้งหมด 19.16 ไร่ เมื่อคิดเปรียบเทียบสัดส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชากรต่อพื้นที่สวนสาธารณะ อันเป็นเกณฑ์ที่สำนักผังเมืองใช้เป็นมาตรฐาน พบว่า มีสัดส่วนของพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1000 คนเพียง 0.72 ไร่ ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีความต้องการพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มอีก 30.17 ไร่ (ตารางที่ 28)

(3.2) **ความคิดเห็นของประชาชน** จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกำแพงเมืองเกี่ยวกับความเพียงพอของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง และสวนสาธารณะที่ประชาชนนิยมไปใช้มากที่สุด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พื้นที่สวนสาธารณะและสวนหย่อมในเขตกำแพงเมือง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน คิดเป็น 77.77% และ 22.23% คิดว่าเพียงพอ และสวนสาธารณะที่ประชาชนนิยมไปใช้มากที่สุดคือ สวนสาธารณะหนองบัวหาดคิดเป็น 79.57% ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ 10.71% สวนสาธารณะอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ 7.1% สวนสาธารณะสี่แยกสมเพชร 2.57% (ตารางที่ 29)

(4) **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงสวนสาธารณะและพื้นที่สีเขียว**

จากแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีสร้างสวนสาธารณะ สวนหย่อมและสนามเด็กเล่นเพิ่มขึ้น รวมถึงควรมีการปรับปรุงสวนสาธารณะที่มีอยู่เดิมให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยต้องการให้ปรับปรุงลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพสูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องของการขาดแคลนต้นไม้ให้ร่มเงา และม้านั่งเพื่อพักผ่อน ความต้องการให้ปรับปรุงสวนสาธารณะ 4 แยกสมเพชรมีมากเป็นอันดับสอง โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ขยายพื้นที่ ซ่อมแซมอุปกรณ์สนามเด็กเล่นและเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย เนื่องจากตั้งอยู่ติดถนนที่มีการจราจรค่อนข้างหนาแน่น และต้องการให้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณคูเมืองให้เป็นสถานที่พักผ่อน ปลูกต้นไม้ในเขตกำแพงเมืองเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ประชาชนบางส่วนยังแสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดสร้างสวนสุขภาพเพื่อการออกกำลังกาย เนื่องจากในเขตกำแพงเมืองไม่มีสถานที่ออกกำลังกายสาธารณะ สถานที่ที่ส่งเสริมการออกกำลังกายเกือบทั้งหมดอยู่ในสถานศึกษา ที่มีข้อจำกัดในการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งผลการสำรวจความคิดเห็นนี้ สอดคล้องกับการทำแบบสอบถามสำรวจความต้องการของประชาชน โดยเทศบาลเมืองนครเชียงใหม่ ที่แสดงให้เห็นว่า ความต้องการให้มีการปรับปรุงและสร้างสวนสาธารณะ สวนสุขภาพและสนามเด็กเล่น เพิ่มเติม รวมทั้งต้องการให้มีการสร้างสวนหย่อมและปลูกไม้ยืนต้นให้ความร่มรื่น เป็นความต้องการอันดับหนึ่งของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

เอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 28

แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองกับเกณฑ์มาตรฐาน

	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อ ประชากร 1,000 คน (ไร่)	เนื้อที่สวนสาธารณะ ต่อประชากร 1 คน (ตารางเมตร)	หมายเหตุ
เกณฑ์มาตรฐานโดย สำนักผังเมือง	1.8	2.88	เป็นมาตรฐานผังเมืองที่นิยมใช้
สวนสาธารณะในเขต กำแพงเมือง	0.72	1.12	เปรียบเทียบกับมาตรฐาน ผังเมือง
สภาพพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	10.0	16.0	ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับ ประเทศไทย
ผังนครหลวง 2543 สำนักผังเมือง	10.0	16.0	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพฯ
ผังนครหลวงโดยใจก้า	10.0	16.0	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพฯ
การเคหะแห่งชาติ	2.0	3.2	เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยซึ่ง รวมเนื้อที่สนามกีฬา 0.40 ไร่ ต่อ 1,000 คน และสนามเด็ก เล่น 0.30 ไร่ ต่อ 1,000 คน
โครงการศูนย์ราชการ และเมืองใหม่ สำนัก ผังเมือง	1.84	2.94	เป็นค่าที่ไม่ได้คิดรวมเนื้อที่ สำหรับสนามกีฬา 0.80 ไร่ ต่อ 1,000 คน และสนามเด็กเล่น 1 ไร่ ต่อ 1,000 คน

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 29
แสดงความต้องการใช้สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง

รายละเอียด	การกระจายในกลุ่มตัวอย่าง (N=280)	
	จำนวน	ร้อยละ
ความเพียงพอของสวนสาธารณะ		
เพียงพอ	63	22.5
ไม่เพียงพอ	217	77.5
สวนสาธารณะที่นิยมไปใช้บริการ		
สวนสาธารณะหนองบัวหวาด	223	79.64
สวนสาธารณะลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ	30	10.71
สวนสาธารณะอนุสาวรีย์สามกษัตริย์	20	7.1
สวนสาธารณะสี่แยกสมเพชร	7	2.5

ที่มา : แบบสอบถาม

(5) สรุป

จากการศึกษาที่โล่ง (Open Space and Green Area) และพื้นที่สีเขียวในเขตกำแพงเมือง แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหาการขาดแคลนที่โล่งที่รุนแรง เนื่องจากยังมีสัดส่วนของพื้นที่โล่งมากกว่าร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด อย่างไรก็ตามลักษณะของที่โล่งและพื้นที่สีเขียวในเมือง จะทำหน้าที่ทางกายภาพมากกว่าส่งเสริมทัศนียภาพและสภาพธรรมชาติของเมือง ทั้งนี้เนื่องจากที่โล่งในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่อยู่ในรูปของถนน ทางเท้าและที่ว่างระหว่างอาคาร มากกว่าที่เป็นพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะ และจากการศึกษาระบบของที่โล่งและพื้นที่สีเขียวของเมืองด้วย Figure Ground แสดงให้เห็นว่า ที่โล่งและพื้นที่สีเขียวของเมืองยังคงมีการกระจายตัวแบบเป็นหย่อม (Scattered, Small Green Garden) ขาดความต่อเนื่องและความสัมพันธ์ภายใน (Interrelation) ทำให้อำนวยประโยชน์ ทั้งในด้านช่วยการหมุนเวียนของอากาศ ส่งเสริมทัศนียภาพของเมืองและความสามารถในการให้บริการประชาชนเกิดขึ้นอย่างไม่เต็มที่ ควรมีการจัดระบบที่โล่งและพื้นที่สีเขียวในลักษณะของโครงข่ายสีเขียว (Green Nets) เพื่อให้ระบบที่โล่งและพื้นที่สีเขียวของเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การระดับความพึงพอใจทางทัศนียภาพของประชาชน ที่มีต่อสวนสาธารณะมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.06 ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์เฉยๆ และในสวนสาธารณะทั้ง 4 แห่งมีเพียงส่วน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาธารณะหนองบัวหาคัดแห่งเดียวเท่านั้นที่ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใจ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า
 สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่ ยังคงต้องการการปรับปรุงทางกายภาพให้มีความ
 เหมาะสมสวยงามมากขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมความงามทางภูมิทัศน์เมือง ส่วนในแง่ของการใช้
 ประโยชน์และการให้บริการประชาชน ก็ถือได้ว่ายังไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเต็มที่
 ทั้งในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่ในการรองรับความต้องการ ซึ่งจากการสำรวจสิ่ง
 อำนวยความสะดวกภายในสวนสาธารณะ แสดงให้เห็นว่ามีเพียงสวนสาธารณะหนองบัวหาคัด
 เท่านั้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างสมบูรณ์ตามลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี สวน
 สาธารณะอื่นๆ โดยเฉพาะสวนสาธารณะ/ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพและสวนสาธารณะสี่แยก
 สมเพชร ยังขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ค่อนข้างมาก และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่
 ก็อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมต้องการการปรับปรุง และจากการประเมินความเพียงพอของสวน
 สาธารณะ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังคงมีพื้นที่สวนสาธารณะอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์
 มาตรฐาน ควรมีการเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะหรือที่ว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน
 อย่างน้อย 13.38 ไร่ และจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน พบว่าประชาชนร้อยละ
 77.5 คิดว่าสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า
 ประชาชนในเขตกำแพงเมืองต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางธรรมชาติ และการออกกำลังกายเพิ่ม
 เต็ม ซึ่งความต้องการนี้ อาจมีผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และการใช้ชีวิต
 ของประชาชนในเมือง เนื่องจากสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมืองมีความเป็นเมืองเพิ่มมากขึ้น วิถี
 ชีวิตแบบเดิมที่เคยใช้ถนนในชุมชนเป็นที่ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนบ้าน หรือเป็น
 สถานที่ประกอบกิจกรรมของเด็ก ๆ เช่น การเล่นกีฬาหรือเกมประเภทต่าง ๆ ไม่สามารถทำได้อีก
 ต่อไป พื้นที่ว่างและพื้นที่สีเขียวถูกแทนที่ด้วยอาคารสิ่งก่อสร้าง ความรุ่มร้อนของเมืองลดน้อยลง ทำ
 ให้ประชาชน เริ่มตระหนักถึงความขาดแคลนพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้
 สังคมเมืองยังทำให้ประชาชนมีความเครียดจากการทำงาน และต้องการสถานที่พักผ่อนที่ใกล้บ้าน
 เดินทางไปได้สะดวก สามารถให้บริการต่อประชาชนทุกวัย มีความปลอดภัย และสามารถ
 ประกอบกิจกรรมของครอบครัวได้อย่างพร้อมหน้า (เมตตา เศวตเลข 2539:1) ซึ่งดูเหมือนสวน
 สาธารณะจะสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วน

5.2.1.2 ถนน

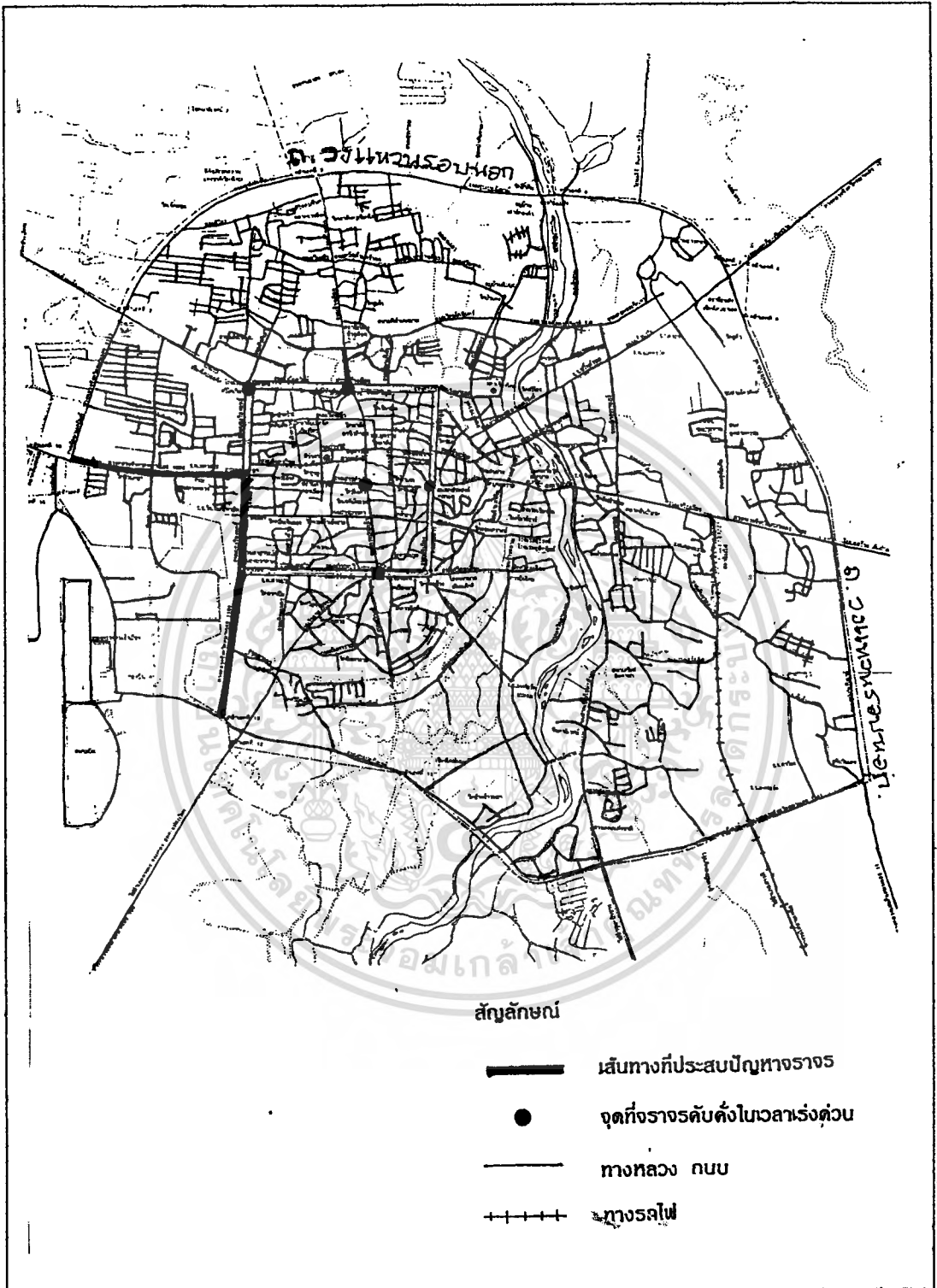
ระบบถนนและการจราจรในเขตกำแพงเมืองมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากส่วนอื่นๆ ของเมือง มีลักษณะโครงสร้างเป็นแบบตาราง (Grid System) มีความต่อเนื่องของโครงข่ายถนนค่อนข้างดี ถนนส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็กและมีพื้นผิวการจราจรแคบ ถนนสายย่อยและถนนซอยมักมีลักษณะเส้นทางที่คดเคี้ยว เนื่องจากโครงสร้างถนนในปัจจุบันมีการพัฒนามาจากทางเดินและทางเกวียนในสมัยโบราณ การศึกษาระบบถนนในเขตกำแพงเมืองตามลักษณะทางกายภาพและการใช้ประโยชน์ และคุณค่าความสำคัญของถนนในปัจจุบัน มีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเภทถนน สามารถแบ่งถนนในเขตกำแพงเมืองตามลักษณะการใช้ประโยชน์ได้เป็น 3 ประเภทคือ

- ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนพระปกเกล้า ถนนสามล้าน ถนนสิงหราช ถนนมณีนพรัตน์ ถนนบุญเรืองฤทธิ์ และถนนมูลเมืองตอนเหนือ
- ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนราชภาดินัย ถนนราชมรรคา ถนนเวียงแก้ว ถนนราชวิถี ถนนคชสาร ถนนช่างหล่อ ถนนอารักษ์ ถนนศรีภูมิ ถนนมูลเมือง และถนนบำรุงบุรี
- ถนนสายย่อย ได้แก่ ถนนสายย่อยและถนนซอยทั้งหมดในเขตกำแพงเมือง

(2) ขนาดความกว้างของถนน ถนนในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่มีความกว้างไม่มากนัก มีเพียงถนนมณีนพรัตน์ บางส่วนของถนนบุญเรืองฤทธิ์และถนนมูลเมืองเท่านั้น ที่มีความกว้างของถนนมากกว่า 10 เมตร จากการศึกษาสามารถแบ่งขนาดความกว้างของถนนในเขตกำแพงเมืองออกเป็น 4 ระดับดังนี้

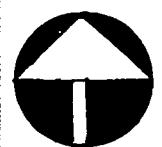
- ถนนที่มีขนาดความกว้าง 3.5 - 5.5 เมตร ได้แก่ ถนนราชภาดินัย ถนนราชวิถี ถนนบำรุงบุรี และถนนมูลเมืองตอนใต้
- ถนนที่มีขนาดความกว้าง 5.6 - 7.5 เมตร ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนสามล้าน ถนนสิงหราช ถนนเวียงแก้ว ถนนศรีภูมิ ถนนช่างหล่อ ถนนคชสาร ถนนชัยภูมิ และถนนบุญเรืองฤทธิ์ตอนเหนือ
- ถนนที่มีขนาดความกว้าง 7.6 - 10.0 เมตร ได้แก่ ถนนพระปกเกล้า ถนนราชดำเนินตอนต้น
- ถนนที่มีขนาดความกว้าง มากกว่า 10.0 เมตร ถนนบุญเรืองฤทธิ์ตอนใต้ ถนนมณีนพรัตน์ และถนนมูลเมืองตอนเหนือ

รูปที่ 33

แสดง โครงข่ายถนนในเขตตัวเมืองเชียงใหม่

ที่มา: จากการศึกษา

(3) การประเมินคุณค่าความสำคัญของถนน ถนนที่ทำการประเมินคุณค่าได้แก่ถนนสายหลัก ถนนสายรอง รวมทั้งถนนโดยรอบคูเมืองด้านนอกด้วย โดยทำการประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนโดยพิจารณาความสำคัญในด้านภูมิทัศน์ ด้านประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรม และด้านการท่องเที่ยว (เกณฑ์การพิจารณาแสดงในตารางที่ 7)

จากการประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนสายหลักและสายรองในเขตกำแพงเมืองตามเกณฑ์การพิจารณา พบว่าถนนที่มีคุณค่าความสำคัญอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ถนนราชดำเนิน และถนนพระปกเกล้า ส่วนถนนที่มีความสำคัญอยู่ในระดับรองลงไป ได้แก่ ถนนสามล้าน ถนนสิงหราช ถนนราชภาดินัย ถนนราชมรรคา ถนนราชวิถี ถนนอินทวโรรส ถนนอารักษ์ ถนนศรีภูมิ ถนนมูลเมืองถนนบำรุงบุรี ส่วนถนนที่มีความสำคัญอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ถนนคชสาร ถนนช่างหล่อ ถนนมณีนพรัตน์ ถนนบุญเรืองฤทธิ์ ดอนเหนือ ถนนเวียงแก้ว ถนนบุญเรืองฤทธิ์ รายละเอียดในการประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30

แสดงการประเมินคุณค่าความสำคัญของถนนในเขตกำแพงเมือง

ถนน	ความสำคัญทางภูมิทัศน์	ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรม	ความสำคัญทางการท่องเที่ยว	คะแนนเฉลี่ย
ถนนสายหลัก				
ถนนราชดำเนิน	3	3	3	3
ถนนพระปกเกล้า	3	3	3	3
ถนนสามล้าน	2	3	2	2.33
ถนนสิงหราช	2	3	2	2.33
ถนนมณีนพรัตน์	2	1	1	1.33
ถนนบุญเรืองฤทธิ์	2	1	1	1.33
ถนนมูลเมืองดอนเหนือ	2	2	2	2.00

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ถนน	ความสำคัญทาง ภูมิทัศน์	ความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ ประเพณีและ วัฒนธรรม	ความสำคัญทาง การท่องเที่ยว	คะแนนเฉลี่ย
ถนนสาทรรอง				
ถนนราชภาดินี	2	2	2	2
ถนนราชมรรคา	2	2	2	2
ถนนเวียงแก้ว	1	1	1	1
ถนนราชวิถี	3	2	2	2.33
ถนนอินทวิโรต	2	3	1	2
ถนนคชสาร	2	1	1	1.33
ถนนช่างหล่อ	2	1	1	1.33
ถนนอารักษ์	2	1	2	1.67
ถนนศรีภูมิ	2	1	2	1.67
ถนนมรุณเมือง	2	1	2	1.67
ถนนบำรุงบุรี	2	1	2	1.67

ที่มา: การศึกษา

หมายเหตุ: เกณฑ์การวัดความสำคัญของถนนจากคะแนนเฉลี่ย

1.00 - 1.50 มีความสำคัญระดับที่ 3

1.51 - 2.50 มีความสำคัญระดับที่ 2

2.51 - 3.00 มีความสำคัญระดับที่ 1

(4) สภาพการจราจร พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ มีระบบถนนที่ต่อเนื่องกับพื้นที่เมืองเชียงใหม่ ดังนั้นปัญหาการจราจรของเมืองเชียงใหม่ จึงมีผลกระทบต่อสภาพการจราจรในเขตกำแพงเมืองโดยตรง โดยเฉพาะปัญหาความหนาแน่นของการจราจรในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน (7.00-10.00 น. และ 15.00-18.00 น.) เนื่องจากมีปริมาณการสัญจรของยานพาหนะที่จำเป็นต้องอาศัยเส้นทางในเขตกำแพงเมือง เพื่อเป็นทางผ่านไปยังจุดหมายในบริเวณอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากระบบโครงข่ายถนนที่ไม่สมบูรณ์ของเมืองเชียงใหม่ สถาบันวิจัยภาษาและพัฒนาระบบบท มหาวิทยาลัยมหิดล (2537) ระบบถนนวงแหวนที่ไม่เต็มวง นอกจากจะไม่สามารถไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งการจราจรออกไปจากเมือง ยังเป็นการนำเอาการจราจรและถ่ายเทความคับคั่งเข้ามากระจุกอยู่ในเขตกำแพงเมือง โดยเฉพาะทางด้านตะวันตกของเมือง อันเป็นจุดขาดของถนนวงแหวน ดังนั้นยานพาหนะที่ต้องเดินทางในแนวเหนือใต้ หรือต้องการใช้ถนนสุเทพจำเป็นต้องอาศัยถนนบุญเรืองฤทธิ์ ซึ่งเส้นทางที่ผ่านเข้ามาในเขตกำแพงเมือง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ในขณะเดียวกันการใช้ระบบจราจรแบบเดินรถทางเดียวในเขตกำแพงเมือง ส่งผลให้มีปริมาณรถเข้ามาแออัดมากขึ้น เนื่องจากเป็นเส้นทางบังคับแม้ว่าเป้าหมายของการเดินทางจะไม่อยู่ภายในเขตกำแพงเมืองแต่อย่างใด นอกจากนี้ประชาชนยังหลีกเลี่ยงระบบการจราจรรอบกำแพงเมือง โดยใช้ถนนราชดำเนินและถนนพระปกเกล้าเป็นเส้นทางลัดติดต่อกันระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตกของเมือง ซึ่งทำให้มีปริมาณรถในเขตกำแพงเมืองมากขึ้น บริเวณที่ประสบปัญหาการจราจรค่อนข้างมากได้แก่ บริเวณ 3 แยกประตูท่าแพ 4 แยกประตูสวนดอก บริเวณประตูช้างเผือก ประตูเชียงใหม่แจ้งหัวลิน 4 แยกกลางเวียง และถนนบุญเรืองฤทธิ์ตอนใต้ (รูปที่ 35)

(5) **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสภาพการจราจร** การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับสภาพการจราจรในเขตกำแพงเมือง พบว่าประชาชน 75.25 % มีความเห็นว่า การจราจรอยู่ในระดับที่หนาแน่นมาก 22.50 % หนาแน่นปานกลาง และ 2.25 % หนาแน่นน้อย (ตารางที่ 31)

สำหรับความคิดเห็นในเรื่องของความเหมาะสมของระบบการจราจรในปัจจุบัน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าไม่เหมาะสมสูงถึง 71 % และคิดว่าเหมาะสม 29% และจากการวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเกี่ยวกับการจราจรในเขตกำแพงเมือง พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.225 เป็นค่าระดับความพึงพอใจที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคำถามในด้านอื่นๆ (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31
แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสภาพการจราจร

ความคิดเห็น	จำนวน (N=400)	ร้อยละ
สภาพความการจราจร		
หนาแน่นมาก	301	75.25
หนาแน่นปานกลาง	90	22.50
หนาแน่นน้อย	9	2.25
ความเหมาะสมของระบบการจราจร		
เหมาะสม	384	71.0
ไม่เหมาะสม	116	29.0

ที่มา : แบบสอบถาม

(5) ทางเท้า พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ถูกจัดเป็นเขตอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่า มีโบราณสถานและสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าแสดงถึงความรุ่งเรืองในอดีต อันเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื่องจากเขตกำแพงเมืองมีพื้นที่เพียง 2.56 ตารางกิโลเมตร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์กระจายตัวอยู่ทั่วไป การท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้าจะทำให้สามารถเก็บรายละเอียดของสถานที่ได้มาก หากมีการออกแบบระบบทางเท้าที่ดี จะเป็นการสนับสนุนและช่วยกระตุ้นให้ประชาชนและนักท่องเที่ยว หันมาให้การเดินเท้าภายในเขตกำแพงเมืองมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีทั้งในด้านของการรักษาสิ่งแวดล้อม ภาวะในอากาศ และช่วยลดปัญหาการจราจรหนาแน่นด้วย

(5.1) การประเมินสภาพและกรใช้ประโยชน์ของทางเท้าในเขตกำแพงเมือง

ทำการประเมินทางเท้า ในด้านของวัสดุปูพื้น ขนาดความกว้าง สภาพปัจจุบันและการใช้ประโยชน์ โดยการสำรวจพื้นที่ เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานและสำรวจความคิดเห็นของประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

(5.1.1) สภาพทางเท้า ทางเท้าในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่พอใช้และต้องการการบำรุงรักษา เส้นทางที่มีทางเท้าสภาพดีได้แก่ เส้นทางเท้าบริเวณด้านหน้าสวนสาธารณะหนองบวหาด บนถนนอารักษ์และถนนบำรุงบุรี ทางเท้าบนถนนโดยรอบคูเมืองทั้งด้านนอกด้านในสวนใหญ่มีสภาพพอใช้ถึงดี และมีเส้นทางเท้าบางสายอยู่ในระหว่างการซ่อมแซมและปรับปรุง เพื่อให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้น ทั้งในด้านของวัสดุปูพื้นและความกว้างของทางเท้า เช่น บริเวณถนนพระปกเกล้าตอนใต้ ถนนบำรุงบุรี ทางเท้าของถนนภายในเขตกำแพงเมืองบางส่วนยังมีขนาดที่ไม่ได้มาตรฐาน (มีขนาดความกว้างต่ำกว่า 1.2 เมตร) แม้ว่าทางเท้าส่วนใหญ่จะมีขนาดความกว้างมากกว่า 1.2 เมตร แต่เนื่องจากเป็นทางร่วมของสาธารณูปโภคบางอย่าง เช่น ทางเดินสายโทรศัพท์ สายไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ และประปา รวมทั้งเป็นที่ตั้งของตู้โทรศัพท์ ตู้ไปรษณีย์ ศาลาพักรอกรถประจำทาง และต้นไม้ให้ร่มเงา ทำให้เกิดการสูญเสียพื้นที่ทางเท้าไปอีกมาก ซึ่งกรมโยธาฯ (2532) ได้เสนอว่าขนาดของทางเท้าที่ใช้เป็นทางร่วมของสาธารณูปโภค และเครื่องประกอบถนนเหล่านี้ ควรมีขนาดความกว้างของถนนไม่ต่ำกว่า 5.0 เมตร แต่จากการสำรวจแสดงให้เห็นว่าในเขตกำแพงเมืองไม่มีทางเท้าที่มีขนาดความกว้างถึง 5.0 เมตร รายละเอียดเส้นทางเท้าและสภาพของเส้นทางในเขตกำแพงเมืองแสดงใน รูปที่ 36 และ ตารางที่ 32

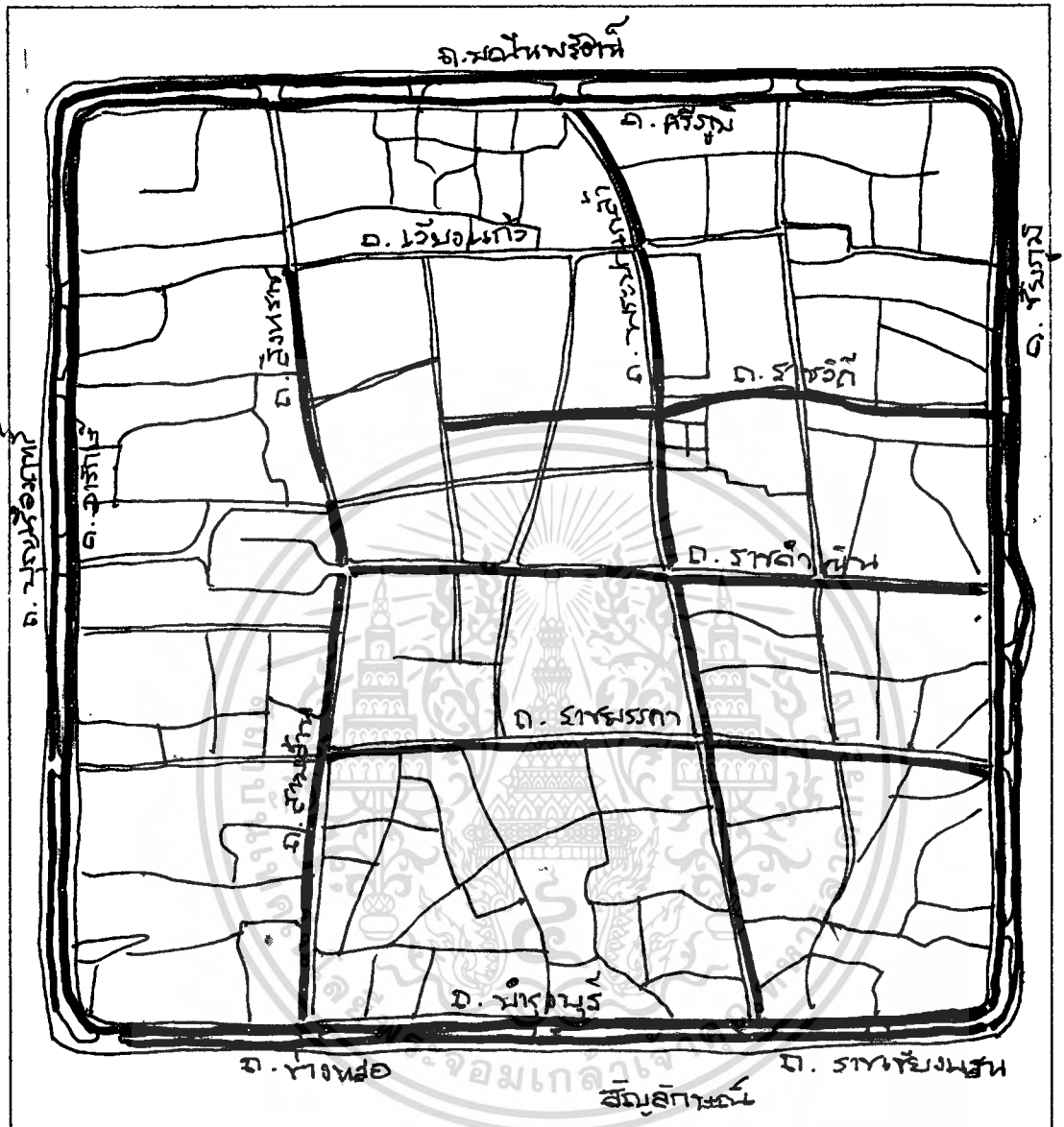
(5.1.2) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ทางเท้าในเขตกำแพงเมือง

การสำรวจความคิดเห็นของทั้งประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในด้านความสะดวกและความปลอดภัยในการใช้ทางเท้า และความนิยมในการใช้ทางเท้าเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงรู้สึกว่าการใช้ทางเท้าในเขตกำแพงเมืองมีความไม่สะดวก คิดเป็น 53.0% (รวมไม่สะดวกมากและไม่สะดวก) เห็นว่าสะดวก 15.25% และรู้สึกเฉย ๆ 31.75 %

ความคิดเห็นในเรื่องของอันตรายในการใช้ทางเท้า นั้น มีผู้ที่คิดว่าอันตราย 42.5% เฉย ๆ 29.0 % ปลอดภัยและปลอดภัยมาก 28.5% (ตารางที่32) และจากการวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเกี่ยวกับทางเท้าและความสะดวกในการเดินเท้าแล้ว พบว่าสวนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางโดยคิดร้อยละ 58.82 โดยมีค่าความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 2.95และ2.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 37)

ส่วนผลการสำรวจวิธีการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมืองโดยใช้แบบสอบถาม (ตารางที่33) พบว่าการเดินเท้าในเขตกำแพงเมืองจะค่อนข้างได้รับความนิยม มากกว่าการท่องเที่ยวโดยวิธีอื่น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ใช้การท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้าสูงเป็นอันดับหนึ่ง 37.97%และใช้จักรยานเป็นอันดับรองลงไป 22.43% รถจักรยานยนต์ 12.06% รถ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ถนนที่มีทางเท้า
- ถนนที่ไม่มีทางเท้า
- ถนนทั่วไป

รูปที่ 34	แสดง เส้นทางเท้าในเขตกำแพงเมือง	
ที่มา: จากการศึกษา		

ตารางที่ 32
แสดงรายละเอียดของทางเท้าในเขตกำแพงเมือง

ถนน	ขนาดความกว้าง			วัสดุปูพื้น	สภาพ		
	<1.2 ม.	1.2-2.5 ม.	> 2.5 ม.		ดี	พอใช้	ชำรุด
ถนนราชดำเนิน	x	xx		อิฐบล็อกลูก		x	
ถนนพระปกเกล้า	x	xx		อิฐบล็อกลูก		xx	x
ถนนสามล้าน	x			คอนกรีต		xx	x
ถนนสิงหราช	x			คอนกรีต		x	
ถนนราชวิถี	x			คอนกรีต		x	
ถนนราชภาคนิย	x			คอนกรีต		xx	x
ถนนราชมรรคา	xx	x		คอนกรีต		x	
ถนนบุญเรืองฤทธิ์		x		อิฐบล็อกลูก		x	
ถนนมณีนพรัตน์		x		อิฐบล็อกลูก คอนกรีต		xx	x
ถนนคชสาร	xx	x		อิฐบล็อกลูก		x	
ถนนช่างหล่อ	xx		x	อิฐบล็อกลูก	x	xx	
ถนนบำรุงบุรี		x		อิฐบล็อกลูก คอนกรีต		xx	x
ถนนอารักษ์	xx	x		อิฐบล็อกลูก		xx	x
ถนนศรีภูมิ	xx	x		อิฐบล็อกลูก คอนกรีต			
ถนนมูลเมือง	x	xx		อิฐบล็อกลูก		x	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ: xx สภาพส่วนใหญ่ของทางเท้า

ไทยส่วนใหญ่นิยมใช้ยานยนต์ โดยใช้รถยนต์ส่วนบุคคล สูงเป็นอันดับหนึ่งคิดเป็น 25.23% รถรับจ้าง 25.0 % ส่วนการใช้การเดินทาง สูงเป็นอันดับ 3 คิดเป็น 23.33 % รถจักรยานยนต์ 22.50% และมีการใช้จักรยานน้อยมากเพียง 3.33% เท่านั้น

นอกจากนี้ ยังสามารถสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับสภาพและการปรับปรุงทางเท้า ได้ดังนี้คือ

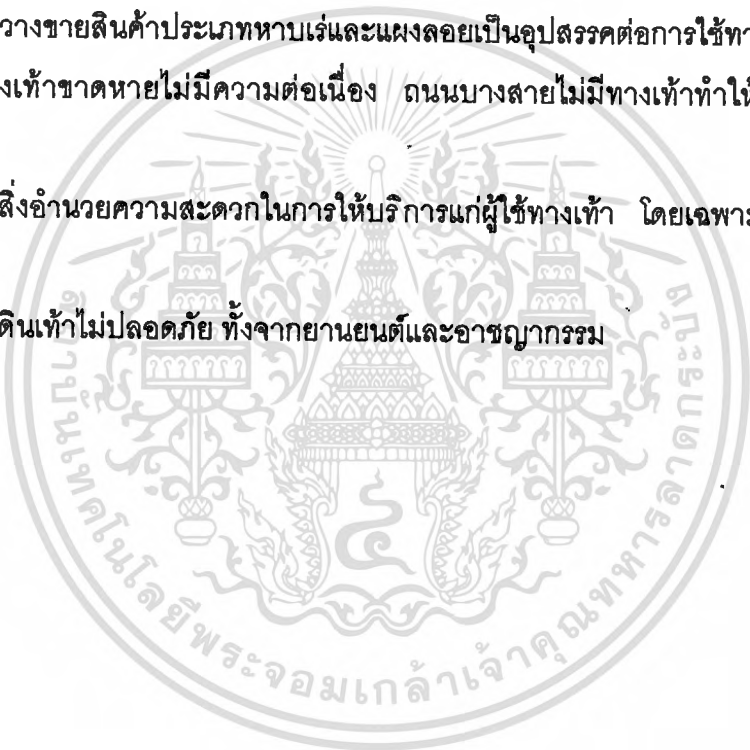
- การใช้ทางเท้าในเขตกำแพงเมืองไม่มีความสะดวก ทางเท้าแคบและชำรุดควรมีการบำรุงรักษาที่ดีขึ้น

- การวางขายสินค้าประเภทหาบเร่และแผงลอยเป็นอุปสรรคต่อการใช้ทางเท้า

- ทางเท้าขาดหายไม่มีความต่อเนื่อง ถนนบางสายไม่มีทางเท้าทำให้การเดินทางไม่สะดวก

- ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ผู้ใช้ทางเท้า โดยเฉพาะต้นไม้ให้ร่มเงาและน้ำดื่ม

- การเดินทางไม่ปลอดภัย ทั้งจากยานยนต์และอาชญากรรม

ตารางที่ 33
แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับทางเท้าในเขตกำแพงเมือง

ความคิดเห็น	จำนวน (N=400)	ร้อยละ
การเดินเท้าในเขตกำแพงเมือง		
ไม่สะดวกมาก	20	5
ไม่สะดวก	192	48
เฉย ๆ	127	31.75
สะดวก	46	11.5
สะดวกมาก	15	3.75
ความปลอดภัยในการเดินเท้า		
อันตรายมาก	42	10.5
อันตราย	128	32.0
เฉย ๆ	116	29.0
ปลอดภัย	104	26.0
ปลอดภัยมาก	10	2.5

ที่มา : แบบสอบถาม

ตารางที่ 34
แสดงวิธีการท่องเที่ยวภายในเขตกำแพงเมือง

รายละเอียด	นักท่องเที่ยวชาวไทย (ร้อยละ)	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (ร้อยละ)
วิธีการเดินทางภายในเขตกำแพงเมือง		
เดินเท้า	23.33	37.97
รถจักรยาน	3.33	22.43
รถจักรยานยนต์	22.50	12.06
รถยนต์ส่วนบุคคล	25.23	15.51
รถรับจ้าง	25.0	12.06

ที่มา : แบบสอบถาม

สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(6) สรุป จากการศึกษาลักษณะทางกายภาพและความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับระบบถนนในเขตกำแพงเมือง แสดงให้เห็นว่าถนนในเขตกำแพงเมืองมีความเป็นระบบค่อนข้างมาก เนื่องจากมีลักษณะเป็นตาราง (Grid System) และมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างถนนสายหลัก สายรองและสายย่อย แต่เนื่องจากถนนในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่มีความกว้างระหว่าง 5.6-7.5 เมตร สามารถรองรับการจราจรได้เพียง 2 ช่องทาง ในขณะที่มีปริมาณรถมากทำให้เกิดปัญหาจราจร อย่างไรก็ตามปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นในเขตกำแพงเมือง เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากระบบการจราจรของเมืองเชียงใหม่ การพยายามแก้ปัญหาจราจรของเมือง โดยอาศัยระบบถนนในเขตกำแพงเมืองนับว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุดนัก เนื่องจากระบบถนนและลักษณะทางกายภาพภายในเขตกำแพงเมือง มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมต่อการรองรับปริมาณการจราจรที่หนาแน่น แต่กลับถูกใช้เป็นเส้นทางผ่านระหว่างเมือง ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ที่คิดว่าสภาพการจราจรในเขตกำแพงเมืองมีความหนาแน่น และมีระบบการจราจรที่ไม่เหมาะสม เป็นการชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่พอใจกับระบบการจราจรที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และประชาชนบางส่วนมองว่าปัญหาการจราจร เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด เมื่อเทียบกับปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตกำแพงเมือง จากมุมมองนี้ อาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนจะให้ความสนใจเมือง ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่หรือความสะดวกสบายมากกว่าด้านอื่น ๆ และปัญหาการจราจรเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ทำให้ประชาชนแสดงความต้องการให้มีการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วนมากกว่ากรณีอื่นๆ

จากการประเมินคุณค่าความสำคัญของถนน แสดงให้เห็นว่า ถนนพระปกเกล้า และถนนราชดำเนินเป็นถนนที่มีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นในการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง ควรให้ความสำคัญกับถนนทั้งสองสาย ส่วนการศึกษาระบบทางเท้าในเขตกำแพงเมือง แสดงให้เห็นว่า ในเขตกำแพงเมืองยังขาดระบบทางเท้าที่ดี ประกอบกับระบบการจราจรที่ไม่ได้รบกวนระบบถนนที่มีอยู่ ปริมาณรถมากเป็นอุปสรรคต่อการสัญจรทางเท้า ระบบเดินรถทางเดียวทำให้รถแล่นด้วยความเร็วสูง ทำให้การเดินทางไม่มีความปลอดภัย ทั้งประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวรู้สึกว่าการใช้ทางเท้าในเขตกำแพงเมืองมีความไม่สะดวก และขาดความปลอดภัย โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่น จะนิยมใช้การสัญจรทางเท้าน้อยกว่านักท่องเที่ยว นอกจากนี้ปริมาณการเพิ่มขึ้นอย่างมาก ของยานพาหนะส่วนบุคคลในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนรู้สึกว่าการใช้ยานพาหนะให้ความสะดวกมากกว่าการเดินทาง ประชาชนท้องถิ่นบางส่วนยังมองว่า การเดินทางในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ มีความเหมาะสมเฉพาะกับนักท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สภาพทั่วไปของทางเดินเท้าในเขตกำแพงเมือง ไม่กระตุ้นให้ประชาชนใช้การเดินทาง และ

หน่วยงานของรัฐเองก็ขาดการรณรงค์ เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ทางเท้า ประชาชนขาดความเข้าใจ และมองไม่เห็นความสำคัญของการเดินเท้า การเร่งแต่จะแก้ปัญหาคารจรจรโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมนอกจากจะไม่เป็นผลดีแล้ว ยังอาจทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เพิ่มพูนขึ้นด้วย ความพยายามที่จะเพิ่มผิวการจราจรเพื่อรองรับปริมาณรถที่เพิ่มขึ้น นับว่าเป็นการแก้ปัญหาก็ไม่สอดคล้องต่อแนวทางการใช้ที่ดินในเขตกำแพงเมืองอันมีเป้าหมายในการอนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย แต่กลับเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้รถมากขึ้น เนื่องจากได้รับความสะดวกสบาย ในขณะที่พื้นที่ทางเท้าถูกเบียดบังลดลง และมีสภาพที่ไม่เหมาะสมต่อการเดินเท้ามากขึ้น

(5.2.1.3) เครื่องประกอบถนนและต้นไม้

(1) เครื่องประกอบถนน เฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องประกอบถนน เป็นองค์ประกอบที่ช่วยอำนวยความสะดวก และสนองความต้องการในการใช้ประโยชน์ ของประชาชนในเมือง ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นเครื่องประดับที่เพิ่มความงดงาม สร้างสีสันและควมมีชีวิตชีวาให้แก่เมือง ตัวอย่างของเครื่องประกอบถนนได้แก่ ตู้โทรศัพท์ เสาไฟ ตู้ไปรษณีย์ ม้านั่ง น้ำพุ ถังขยะ กระจาดไม้ดอกไม้ประดับ ที่พักรถประจำทาง เป็นต้น องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตและรายละเอียดของเมือง นับได้ว่าเป็นหน้าตาของเมือง มีความสำคัญต่อสุนทรียภาพของการมองเห็นเช่นเดียวกับลักษณะของสถาปัตยกรรมในเมือง

การศึกษาสภาพและความเหมาะสมของเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพง ทำการศึกษาโดยการสำรวจพื้นที่จริง พร้อมทั้งประเมินสภาพความเหมาะสมของเครื่องประกอบถนน โดยการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง และพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องประกอบถนนตามแนวทาง Lawrence Halprin (อ้างโดย Charles W. Harris & Nicholas T. Dines: 1988) (เกณฑ์การพิจารณาแสดงในตารางที่ 8)

จากการสำรวจสภาพความเหมาะสมของเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง พบว่าเครื่องประกอบถนนส่วนใหญ่ ยังมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องต่อลักษณะของเครื่องประกอบถนนที่ดีเท่าใดนัก เครื่องประกอบถนนส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นไปตามความจำเป็นในการใช้ประโยชน์มากกว่าคำนึงถึงรูปร่างหน้าตาในการเป็นเครื่องประดับถนน ซึ่งจากการสำรวจสามารถประเมินจุดเด่นและจุดด้อยของเครื่องประกอบถนนแต่ละประเภทได้ดังนี้

1.1 เครื่องประกอบถนนประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องประกอบถนนประเภท

สิ่งอำนวยความสะดวกในเขตกำแพงเมืองที่พบเห็นได้ทั่วไป ได้แก่ ถังขยะ ตู้ไปรษณีย์และตู้โทรศัพท์ ซึ่งแต่ละประเภทก็มีข้อดีและข้อด้อยที่แตกต่างกันไป เครื่องประกอบถนนที่มีรูปแบบที่แนว

นอน เช่น ตู้ไปรษณีย์ ตู้โทรศัพท์ จะไม่ประสบปัญหาการขาดเอกลักษณ์ในด้านการมองเห็น เนื่องจากมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเหมือนกันทั้งหมด แต่มีข้อด้อยคือ เครื่องประกอบถนนประเภทนี้ไม่สามารถ สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเมืองได้ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเครื่องประกอบถนนบนถนนสายสำคัญหลายสาย เช่น ถนนราชดำเนิน ถนนพระปกเกล้า ถนนราชวิถี ถนนโดยรอบคูเมือง ถนนสามล้าน และถนนสิงหราช ซึ่งเป็นถนนที่มีตู้โทรศัพท์และตู้ไปรษณีย์ พบว่า เครื่องประกอบถนนที่มีปัญหาคือ ตู้โทรศัพท์ โดย ส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรม ฐานที่ตั้งชำรุด กระจกแตก ไฟในตู้เสีย ซึ่งควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนเครื่องประกอบถนนที่ไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเช่น ถังขยะ อูปรกณ์จัดแบ่งเส้นทาง และป้อมตำรวจ จะมีข้อด้อยคือขาดความงดงามทางทัศนภาพและความเป็นเอกลักษณ์ เครื่องประกอบถนนส่วนใหญ่ มีรูปแบบที่หลากหลาย ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังเห็นได้จากรูปที่ 38-39 แสดงให้เห็นรูปแบบของถังขยะที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านรูปร่างหน้าตาและการจัดวาง ถังขยะบนถนนโดยรอบกำแพงเมืองส่วนใหญ่ มีสภาพดี และมีรูปแบบที่สอดคล้องต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่า ส่วนถังขยะบริเวณถนนราชดำเนิน มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มนอกจากจะไม่มีความสะดวกทางทัศนียภาพแล้ว ยังก่อให้เกิดการสะสมของขยะสร้างความไม่สะอาดแก่บริเวณโดยรอบอีกด้วย

1.2 ม้านั่ง การจัดวางม้านั่งในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่จะจัดไว้ในบริเวณสวนสาธารณะเท่านั้น บริเวณอื่นๆของเมืองมีการจัดวางม้านั่งไว้น้อยมาก ม้านั่งที่มีสภาพดีส่วนใหญ่จะเป็นม้านั่งที่ได้รับการออกแบบใหม่ที่จัดตั้งบริเวณโดยรอบคูเมือง และในสวนสาธารณะหนองบวหาดซึ่งทำจากไม้และคอนกรีต ส่วนม้านั่งในบริเวณอื่นส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ขาดการดูแลรักษา มีรูปแบบและวัสดุที่แตกต่างกันไป บางส่วนมีสภาพที่แสดงถึงการใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสม เช่น ม้านั่งบริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพทำจากคอนกรีตที่ไม่ขัดมันบริเวณผิวหน้าทำให้ดูขัดสีความชื้นได้ง่าย ดูเสื่อมโทรมและไม่น่าใช้ ดังนั้นควรมีการออกแบบและเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมมากขึ้น

1.3 โคมไฟให้แสงสว่าง โคมไฟในเขตกำแพงเมืองเป็นลักษณะของโคมไฟแบบให้แสงสว่างแก่ผู้เดินเท้า (Pedestrian Use Lighting) โดยโคมไฟมีความสูงไม่มากและมีระยะห่างของโคมไฟประมาณ 6-10 เมตร สามารถให้แสงสว่างที่เพียงพอแก่ผู้ใช้ทางเท้าในเวลาากลางคืน ลักษณะที่ดีของโคมไฟในเขตกำแพงเมืองคือมีความเป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากมีรูปแบบเดียวกันตลอดทั้งเมือง ส่วนที่อาจนับได้ว่าเป็นข้อด้อยของการติดตั้งโคมไฟในเขตกำแพงเมืองก็คือ การติดตั้งโคมไฟบนถนนบางสาย เช่น บริเวณย่านการค้าถนนพระปกเกล้า หรือด้านหน้าตลาดสม

เพชรและตลาดประตูเชียงใหม่ ที่มีทางเท้าแคบ และถูกใช้เป็นทางร่วมของสาธารณูปโภค รวมทั้งเครื่องประกอบถนนที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์ของเมืองประเภทอื่นอยู่มากแล้ว การติดตั้งโคมไฟ โดยที่ไม่มีได้มีการจัดระเบียบขององค์ประกอบอื่นๆ ของถนน อาจนับว่าเป็นการเพิ่มความไม่เป็นระเบียบของถนนมากกว่าการส่งเสริมความงามทางทัศนียภาพ

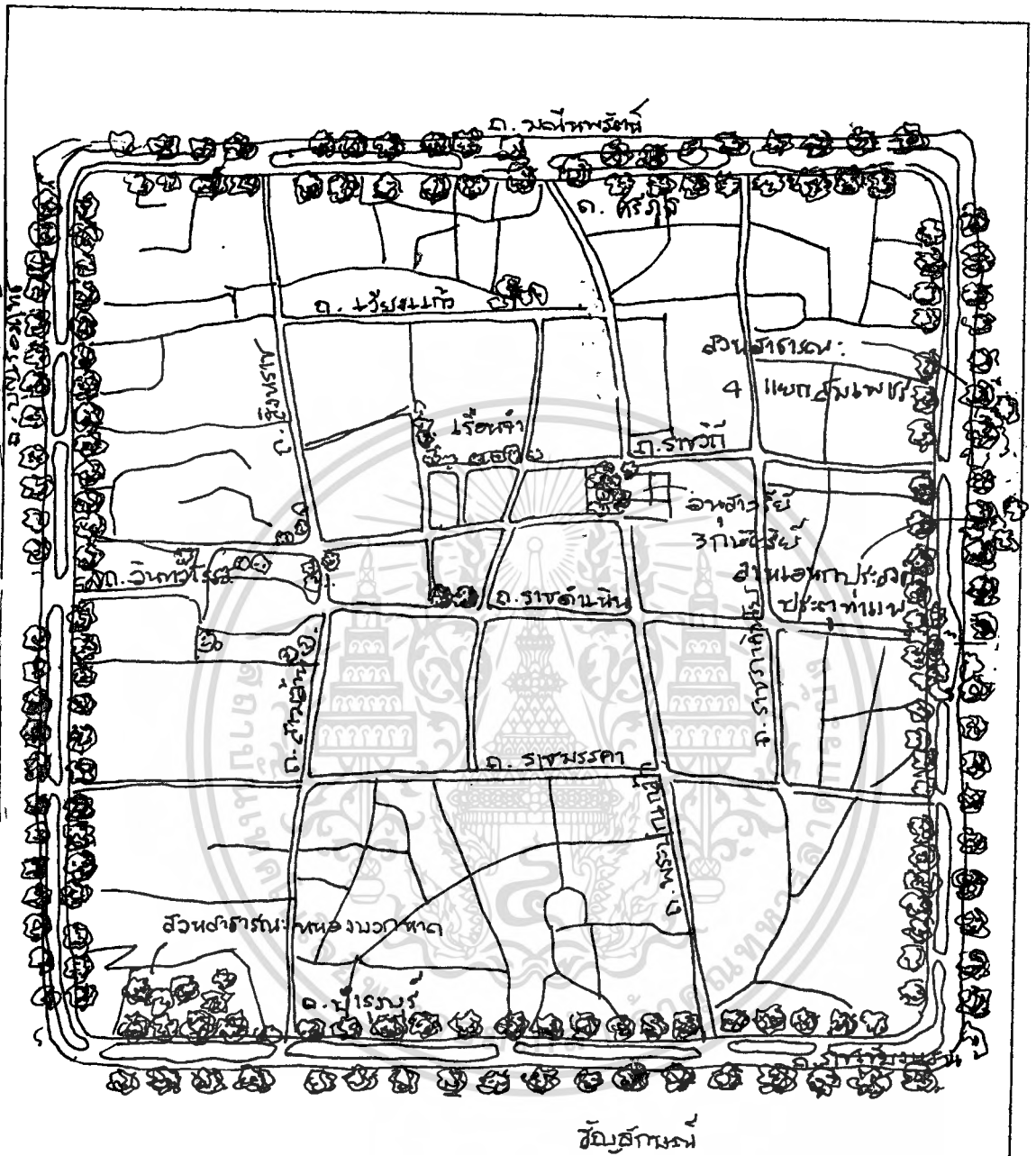
1.4 ป้ายบอกทาง สภาพทั่วไปของป้ายบอกทางในเขตกำแพงเมืองยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ มีรูปแบบที่หลากหลายไม่มีมาตรฐานทั้งในด้านของรูปร่าง ขนาดและวัสดุที่ใช้ (รูปที่ 40) นอกจากนี้ยังมีไม่เพียงพอด้วย ถนนส่วนใหญ่มีป้ายชื่อถนนเฉพาะบริเวณตอนต้นและตอนปลายถนนเท่านั้น ทำให้การใช้รถใช้ถนนในเขตกำแพงเมืองมีความไม่สะดวก ควรเพิ่มการติดตั้งป้ายชื่อถนน โดยเฉพาะบริเวณแยกที่มีการตัดกันของถนน

1.5 ศาลาที่พัก ศาลาที่พักในเขตกำแพงเมืองที่พบเห็นได้ทั่วไปได้แก่ ที่พักรถประจำทาง ซึ่งส่วนใหญ่ลักษณะของศาลาที่พักที่ดี คือเข้าถึงได้ง่าย เพราะที่พักรถประจำทางทั้งหมดตั้งอยู่ริมถนนมีโครงสร้างที่สามารถป้องกันแสงแดดและฝนได้ แต่ข้อด้อยก็คือไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่รถประจำทางในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่มีรูปแบบที่ไม่เหมือนกัน ทำให้ภาพลักษณ์ของรูปแบบไม่มีความชัดเจน บางแห่งมีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมล้านนา มีโครงสร้างที่ทำจากไม้ ในขณะที่บางแห่งมีรูปทรงและสีส้มของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ สร้างจากคอนกรีตหรือโลหะ

(2) ต้นไม้ อาจนับได้ว่าต้นไม้ เป็นเครื่องประกอบถนนประเภทหนึ่ง ที่สามารถใช้ตกแต่งประดับถนน เพื่อความสวยงาม และให้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อีกมาก เช่น ให้ร่มเงา ลดแสงสะท้อน ควบคุมอุณหภูมิของอากาศ และลดมลภาวะในอากาศ ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อเมือง ทั้งด้านการควบคุมสภาพแวดล้อมและด้านภูมิทัศน์เมือง

การสำรวจต้นไม้ตามแนวถนนในเขตกำแพงเมือง (รูปที่ 35) แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดแคลนต้นไม้ที่ให้ร่มเงาอยู่มาก บริเวณคูเมืองเป็นบริเวณที่มีต้นไม้หนาแน่นกว่าบริเวณอื่น เนื่องจากได้รับอิทธิพลออกแบบภูมิทัศน์ โดยใช้ต้นไม้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญทำให้มีความร่มรื่น และมีทัศนียภาพที่งดงาม บริเวณถนนที่ประสบปัญหาขาดแคลนต้นไม้มากส่วนใหญ่จะเป็นย่านพาณิชยกรรม โดยเฉพาะตามแนวถนนสายสำคัญ เช่น ถนนราชดำเนิน ถนนพระปกเกล้า ถนนสามล้าน และถนนสิงหราช ส่วนถนนสายย่อยและถนนชอยที่ไม่มีพื้นที่ทางเท้าก็จะประสบปัญหาขาดแคลนต้นไม้เช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 35 แสดง ดันไม้ริมถนนในเขตกำแพงเมือง
 ที่มา: จากการศึกษา

รูปที่ 36

แสดงการจัดตั้งถังขยะที่ไม่เหมาะสม และทำลายสภาพแวดล้อมบริเวณถนนราชดำเนิน

รูปที่ 37

แสดงรูปแบบถังขยะบริเวณรอบคูเมืองที่ได้รับการออกแบบที่ดีขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 38

แสดงรูปแบบม้านั่งที่ขาดการออกแบบที่เหมาะสมสวยงามบริเวณ
ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ

รูปที่ 39

แสดงรูปแบบม้านั่งบริเวณรอบคูเมืองที่ได้รับการออกแบบที่ประณีตสวยงามมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 40

แสดงสภาพป้ายบอกทางของทางราชการที่มีลักษณะที่ไม่กลมกลืนต่อ
สภาพแวดล้อมเมืองเก่า

รูปที่ 41

แสดงป้อมตำรวจและอุปกรณ์แบ่งเส้นทางการจราจรบริเวณแจ้งศรีภูมิ

เอกสารนี้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 42

แสดงย่านการค้าบริเวณถนนราชดำเนินตอนต้นที่ไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงา

รูปที่ 43

แสดงทัศนียภาพที่ร่มรื่นไปด้วยต้นไม้บริเวณ 2 ฝั่งคูเมือง

เอกสารนี้... งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไป... ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3) **ความคิดเห็นของประชาชน** การสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนน (ม้านั่ง ถังขยะ โคมไฟ ป้ายบอกทาง) และต้นไม้ให้ร่มเงาในเขตกำแพงเมือง (ตารางที่ 35) พบว่า ประชาชน 68% มีความเห็นว่าเครื่องประกอบถนนไม่เพียงพอ ในขณะที่ 32.0 % คิดว่าเพียงพอ ส่วนความคิดเห็นในเรื่องของความเหมาะสมสวยงามของเครื่องประกอบถนน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ (46.50 %) คิดว่าเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมืองไม่มีความเหมาะสมสวยงาม 32.25% และ 3.8% ไม่เหมาะสมสวยงามมาก เหมาะสมสวยงาม 17.25 % เฉย ๆ 32.25% และ 0% เหมาะสมสวยงามมาก สำหรับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความร่มรื่นของต้นไม้พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ เห็นว่าไม่ร่มรื่น (รวมไม่ร่มรื่นและไม่ร่มรื่นมากเข้าด้วยกัน คิดเป็น 64.5%) คิดว่าร่มรื่นและร่มรื่นมาก 29.0 % เฉย ๆ 6.5%

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับความพึงพอใจของเครื่องประกอบถนน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่ (53.84%) 15.38% ไม่พอใจมาก 23.08 % เฉย ๆ 7.69% พอใจ และ 0% พอใจมาก และมีระดับค่าความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 2.45 ซึ่งค่าคะแนนที่ได้จัดอยู่ในระดับที่ไม่พอใจและมีคะแนนต่ำเป็นอันดับ 2 รองจากระดับความพอใจด้านการจราจร สำหรับความพึงพอใจที่มีต่อต้นไม้ให้ร่มเงา พบว่า 46.15% ไม่พอใจ 30.76% เฉย ๆ 15.38% พอใจ 7.69% ไม่พอใจมาก และ 0% พอใจมาก โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ 2.525 (ตารางที่ 38)

นอกจากนี้ทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยวยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนนดังนี้

- ควรเพิ่มการบำรุงรักษาและซ่อมแซมเครื่องประกอบถนน เช่น โคมไฟที่แตก ถังขยะ ม้านั่งที่ชำรุดเสียหาย
- ควรปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประกอบถนนให้มีความสวยงามมากขึ้น และควรทำจากวัสดุธรรมชาติ
- ควรเพิ่มการปลูกต้นไม้ให้ร่มเงามากขึ้น

ตารางที่ 35
แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนนและต้นไม้

ความคิดเห็น	จำนวน (N=400)	ร้อยละ
ความเหมาะสมสวยงามของเครื่องประกอบถนน (ถึงขยะ ม้านั่ง ป้ายบอกทาง โคมไฟ)		
ไม่เหมาะสมสวยงามมาก	14	3.5
ไม่เหมาะสมสวยงาม	188	47.0
เฉย ๆ	69	17.25
เหมาะสมสวยงาม	129	32.25
เหมาะสมสวยงามมาก	0	0
ความเพียงพอของเครื่องประกอบถนน (ถึงขยะ ม้านั่ง ป้ายบอกทาง โคมไฟ)		
เพียงพอ	128	32
ไม่เพียงพอ	272	68
ความร่มรื่นในเขตกำแพงเมือง		
ไม่ร่มรื่นมาก	32	8.0
ไม่ร่มรื่น	226	56.5
เฉย ๆ	26	6.5
ร่มรื่น	84	21.0
ร่มรื่นมาก	32	8.0

ที่มา : แบบสอบถาม

(4) สรุป จากการศึกษาสภาพของเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง พบว่า ลักษณะของเครื่องประกอบถนนส่วนใหญ่ ยังมีรูปแบบที่ไม่กลมกลืนและแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเก่า บริเวณคูเมืองเป็นบริเวณที่ได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ ตามแผนพัฒนาของเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2540-2544 จึงเป็นบริเวณที่เครื่องประกอบถนนมีความสวยงามเป็นระเบียบมากกว่าบริเวณอื่นๆ ของเมือง มีการติดตั้งโคมไฟโดยรอบทั้งสองฝั่ง ปรับปรุงทางเท้าในไม่ช้ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางบริเวณ ปรับเปลี่ยนรูปแบบของเฟอร์นิเจอร์เมืองบางประเภท เช่น ถังขยะ ม้านั่ง ให้มีความเป็นสวยงามมากขึ้น ประกอบกับคูเมืองเป็นองค์ประกอบที่มีความงดงามทางธรรมชาติ ทำให้บริเวณคูเมืองส่วนใหญ่ เป็นบริเวณที่มีความงดงามทางภูมิทัศน์แสดงถึงสุนทรียภาพของเมือง

อย่างไรก็ตาม เครื่องประกอบถนนในบริเวณอื่นของเมือง ยังคงต้องการการปรับปรุงในรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น รูปแบบของศาลาที่จอดรถประจำทาง ตู้โทรศัพท์ ป้ายบอกทาง และเครื่องประกอบถนนอื่นๆ ควรออกแบบให้มีความเป็นเอกลักษณ์ เน้นไปในรูปแบบที่แสดงถึงความงดงามของเมืองท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ให้บรรยากาศที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายของเมืองประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ในเขตกำแพงเมืองยังคงประสบปัญหาอันเนื่องมาจากเครื่องประกอบถนนอีกมาก เช่น ปัญหาความไม่เพียงพอของเสาไฟฟ้า มีระบบการเดินสายไฟที่ไม่เป็นระเบียบ, รกร้าง ติดตั้งสัญญาณไฟจราจรเบียดบังโบราณสถาน ตู้โทรศัพท์และตู้ไปรษณีย์ ตั้งเกะกะไม่เป็นระเบียบ กีดขวางการสัญจรทางเท้า ทำลายสุนทรียภาพของเมือง ตลอดจนปัญหาการขาดแคลนเครื่องประกอบถนน โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สัญจรทางเท้า เช่น ที่พักให้ร่มเงา ม้านั่ง โคมไฟให้แสงสว่างในเวลาากลางคืน เป็นต้น

และจากการผลการสำรวจต้นไม้ในเขตกำแพงเมือง ก็แสดงให้เห็นว่าถนนในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่ขาดแคลนต้นไม้ให้ร่มเงา รวมทั้งบริเวณถนนสายสำคัญ ที่เป็นเส้นทางที่มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ถนนราชดำเนิน และถนนพระปกเกล้า ซึ่งนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากนิยมเดินเท้า เพื่อเที่ยวชมทัศนียภาพและโบราณสถานในบริเวณนี้ ดังนั้นจึงควรปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงา เป็นการเพิ่มความสะดวกแก่ผู้เดินเท้าและกระตุ้นให้มีผู้หันมาใช้ทางเท้ามากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ช่วยบรรเทาอากาศร้อนและลดปัญหามลภาวะในเมืองด้วย นอกจากนี้การขาดแคลนต้นไม้แล้ว ปัญหาต้นไม้ขาดการดูแล ก็นับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เนื่องจากไม้ยืนต้นส่วนใหญ่มีอายุยืน และต้องใช้เวลาในการเจริญเติบโตเพื่อให้ร่มเงาค่อนข้างยาวนาน การก่อสร้างบริเวณริมถนน การขุดซ่อมบำรุงต่างๆ มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ อาจทำให้ชะงักการเจริญเติบโต หรือมีความรุนแรงทำให้ต้นไม้ตายได้ นับว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรไปอย่างไม่สมควร และการปลูกต้นไม้ใหม่ ขึ้นทดแทนต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองทั้งเวลาและงบประมาณ ดังนั้นควรเพิ่มความระมัดระวัง และให้ความสำคัญต่อต้นไม้มากขึ้น

ส่วนผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมืองยังมีลักษณะที่ไม่สวยงามและไม่เพียงพอ เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรปและอเมริกา ประมาณ 62 % ที่ไม่พึงพอใจต่อเครื่องประกอบถนน (รวมไม่พอใจและไม่พอใจมากเข้าด้วยกัน) และนักท่องเที่ยวชาวไทยและประชาชน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท้องถิ่น ประมาณ 50 % ที่คิดว่าเครื่องประกอบถนนไม่มีความเหมาะสมสวยงาม อย่างไรก็ตามทั้งนักท่องเที่ยวยชาวไทย ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่ต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าเครื่องประกอบถนนไม่เหมาะสมสวยงาม ประชาชนบางส่วนได้ออกความเห็นที่ควรปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประกอบถนนให้มีลักษณะที่เข้ากับศิลปกรรมท้องถิ่น ควรใช้วัสดุที่ทำจากธรรมชาติ และเครื่องประกอบถนนที่มีปัญหาควรได้รับการแก้ไขก่อนอย่างอื่นคือ ถังขยะและเสาไฟฟ้า ส่วนผลการสำรวจความพึงพอใจเกี่ยวกับต้นไม้ให้ร่มเงาแสดงให้เห็นว่า ทั้งประชาชนชาวไทยและนักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่ต้องการต้นไม้ให้ความร่มรื่นมากขึ้น โดยเฉพาะชาวไทย มีความเห็นว่าในเขตกำแพงเมืองไม่ร่มรื่นสูงถึง 65 % ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนท้องถิ่นเองก็ตระหนักถึงความสำคัญของต้นไม้ ต้องการให้มีการปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเกี่ยวกับบริเวณถนนที่เป็นย่านการค้า อาคารพาณิชย์มักจะขาดแคลนต้นไม้ให้ร่มเงามากกว่าบริเวณอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการค้าบางส่วนคิดว่าต้นไม้จะบดบังร้านหรือกิจการทำให้ไม่เป็นที่สังเกต จึงไม่ต้องการให้มีการปลูกต้นไม้บริเวณด้านหน้าร้าน และไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลต้นไม้ที่อยู่บริเวณหน้าร้านด้วย เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทางเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของต้นไม้ ในขณะที่เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้บริเวณริมถนน ควรเลือกต้นไม้ที่มีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น บริเวณริมถนนทั่วไปที่ไม่ใช่ย่านการค้าที่มีอาคารพาณิชย์หนาแน่น ควรปลูกไม้ยืนต้นที่สามารถให้ร่มเงาได้มาก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เดินเท้า ส่วนในย่านการค้าหรือถนนที่มีพื้นที่ในการปลูกต้นไม้ไม่มาก ควรเลือกต้นไม้ที่มีทรงพุ่มสูง ไม่บดบังร้านค้าหรือเบียดบังตัวอาคารจนเกินไป หลีกเลี่ยงต้นไม้ที่มีทรงพุ่มต่ำ และต้นไม้ที่มีการแตกกิ่งก้านสาขามาก เพื่อลดความต้องการในการตัดแต่งกิ่งลง ซึ่งการปลูกต้นไม้ที่เหมาะสมนอกจากจะไม่เป็นการบดบังกิจการค้าแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้อาคารร้านค้ามีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น อาจเป็นการดึงดูดให้ประชาชนมาใช้บริการมากขึ้นอีกด้วย

(5.2.1.4) สถาปัตยกรรม

การศึกษาสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมือง เป็นการศึกษาถึงสภาพโดยทั่วไปของอาคาร สิ่งก่อสร้าง ความเหมาะสมของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์และ การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์เมือง โดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

(1) ประเภทของสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมือง ในเขตกำแพงเมือง มีอาคารและ สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรม และพัฒนาการที่เป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง จากการศึกษาและสำรวจสามารถแบ่งประเภทของสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมืองได้เป็น 4 ประเภทคือ อาคารและสิ่งก่อสร้างทางศาสนา อาคารราชการ อาคารร้านค้าพาณิชย์ และอาคารที่พักอาศัย ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามการใช้ประโยชน์ และรูปลักษณะภายนอก โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) อาคารและสิ่งก่อสร้างทางศาสนา หมายถึง อาคารสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมทางพุทธศาสนา ที่สำคัญได้แก่ โบสถ์ วิหาร และเจดีย์ ในเขตกำแพงเมืองเป็นที่ตั้งของวัด จำนวนมาก โดยมีวัดยังคงมีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาจำนวน 17 วัดและยังมีวัดร้างอีก จำนวนหนึ่ง ซึ่งวัดเหล่านี้ประกอบไปด้วยอาคารสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรม และภูมิทัศน์เมือง อาคารทางศาสนาส่วนใหญ่ จะมีลักษณะของสถาปัตยกรรมล้านนาแบบ ประเพณี โดยเห็นได้ชัดเจนจากโครงสร้างของวิหารและอุโบสถ ที่มีผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตอนหน้าและตอนหลังยกเป็นมุขย่อ โดยส่วนหน้าเป็นมุขย่อ 2 ตอน ส่วนหลังลดลงเหลือตอนเดียว บันไดขึ้นจากด้านหน้าโดยตรง มีรูปทรงหลังคาที่อ่อนช้อย ทั่วชายหลังคาของแต่ละดับให้อ่อนโค้ง เต็มที่ รูปร่างของอาคารไม่ใหญ่โตมากนัก เน้นการใช้วัสดุท้องถิ่นคือเครื่องไม้และอิฐปูนเป็นเกณฑ์ มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับพุทธภูมิเป็นสำคัญ(สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537) อันเป็นลักษณะของโบสถ์วิหารของวัดส่วนใหญ่ในเขตกำแพงเมือง เช่น วัดพระสิงห์ วัดพันเตา วัดเชียงมั่น เป็นต้น

การดูแลรักษาโบราณสถานในเขตกำแพงเมือง

สภาพทั่วไปของอาคารทางศาสนาที่อยู่ในความดูแลของวัด ส่วนใหญ่ได้รับการดูแลและ อยู่ในสภาพดี บางส่วนถูกเปลี่ยนแปลงต่อเติมเพื่อการใช้ประโยชน์ โดยไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบของ สถาปัตยกรรมเดิมทำให้ สูญเสียคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไปอย่างน่าเสียดาย นอกจากอาคาร ทางศาสนาที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดแล้ว ยังมี โบราณสถาน และเจดีย์บางส่วนที่อยู่ในสภาพ ททรุดโทรม ขาดการดูแล เนื่องจากไม่ได้ตั้งอยู่ในบริเวณวัด หรืออยู่ในบริเวณที่เป็นวัดร้าง ถูกบุกรุก

สถานในเขตกำแพงเมืองจะเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ ประการแรกคือ การรบกวน เป็นการปล่อยให้ อาคารโบราณสถาน ถูกบดบังจากการมอง ทำให้สูญเสียความสำคัญทางศิลปกรรมและทำลายทัศนียภาพ ประการที่ 2 คือ การบูรณะปฏิสังขรณ์ที่ไม่ถูกหลักการ อาจเป็นการทำลายคุณค่าของโบราณสถานเดิม การเปลี่ยนแปลงรูปร่าง วัสดุ ตลอดจนรีดถอน โบราณสถานเดิมแล้วสร้างใหม่ขึ้นมาทดแทน ทำให้สูญเสียคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการดูแลรักษาโบราณสถานในเขตกำแพงเมือง ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โบราณสถานได้รับการดูแล คือคิดเป็น 43.75 % ไม่ได้รับการดูแล 36.25% เฉย ๆ 10.0% ได้รับการดูแลดีมาก 5.0% และไม่ได้รับการดูแลอย่างมาก 5 %

(1.2) อาคารราชการ หมายถึงอาคารที่สร้างขึ้นโดยหน่วยราชการ เพื่อใช้เป็นที่ทำการสำหรับติดต่อและบริการชุมชนเมือง อาคารราชการในเขตกำแพงเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มอาคารเก่าและกลุ่มอาคารใหม่

(1.2.1) กลุ่มอาคารเก่า เป็นอาคารราชการที่สร้างขึ้น นับตั้งแต่สมัยที่เชียงใหม่มีระบบบริหารบ้านเมืองแบบเทศาภิบาล จนกระทั่งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารในกลุ่มนี้สามารถแยกได้เป็น 2 ยุคคือ

- ยุคอิทธิพลประเพณี เป็นกลุ่มที่มีสถาปัตยกรรมตามแบบช่างที่ยึดถือกันในห้องถิ่น มีลักษณะเป็นอาคารไม้ยกสูง มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีอิทธิพลของสถาปัตยกรรมประเพณีของอาคารทางศาสนาที่ได้รับอิทธิพลภาคกลาง ปัจจุบันอาคารในยุคนี้ได้ถูกรื้อถอน และแทนด้วยอาคารรูปแบบใหม่เกือบทั้งหมด

- ยุคอิทธิพลตะวันตก เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมและกระบวนการทางช่าง ที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก รูปแบบของอาคารเป็นลักษณะผสมระหว่างสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสถาปัตยกรรมตะวันตก ลักษณะที่เด่นชัดของอาคารคือ มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า นิยมวางตัวเรือนทางด้านยาวขวางรับทางเข้า ตัวเรือนสร้างเป็นตึกสองชั้นขนาดใหญ่ เน้นทางเข้าอาคารด้วยมุขโถงบริเวณส่วนกลางของอาคาร จุดเด่นอยู่ที่หลังคาที่นิยมใช้ทรงปั้นหย่าผืนใหญ่ดับเดียวคลุม มีหลังคาทรงจั่วบริเวณโถงทางเข้าหลัก อาคารราชการที่สร้างขึ้นตามแบบสถาปัตยกรรมในยุคนี้ ได้แก่ ศาลากลางจังหวัดหลังเดิม ศาลแขวงเชียงใหม่และตึกอาคารยุพราช

(1.2.2) กลุ่มอาคารใหม่ เป็นอาคารที่สร้างขึ้นในสมัยหลัง ไม่มีลักษณะรูปทรงที่เป็นแบบแผนแน่นอน คำนึงถึงการใช้ประโยชน์มากกว่ารูปร่างหน้าตา มีการนำรูปแบบของอาคาร

ราชการในภาคกลางมาใช้ บางแห่งก็พยายามเลียนแบบสถาปัตยกรรมประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนความพยายามที่จะผสมผสานระหว่างศิลปะท้องถิ่นและสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ทำให้อาคารราชการในยุคหลังไม่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งความหลากหลายนี้ทำให้เกิดภาพรวมที่ขาดเอกลักษณ์และไม่กลมกลืนกับบรรยากาศของเมืองเชียงใหม่ในอดีต ตัวอย่างอาคารราชการในเขตกำแพงเมืองที่สร้างขึ้นในสมัยหลัง ได้แก่ สถานีตำรวจ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข สำนักงานที่ดินจังหวัด และที่ว่าการอำเภอเมือง

(1.3) อาคารร้านค้าพาณิชย์ นับตั้งแต่อดีตพื้นที่ในเขตกำแพงเมือง เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ ที่อยู่อาศัยและ ศาสนสถาน มีการทำการค้าน้อยมาก อาคารพาณิชย์ในอดีตที่หลงเหลืออยู่ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์กึ่งพักอาศัย เป็นเรือน 2 ชั้นและอาคารก่ออิฐ แยกส่วนบนเป็นที่พักอาศัยส่วนล่างค้าขาย บางหลังมีการตกแต่งผนังและส่วนหลังคาบ้าน อันแสดงถึงรูปแบบผสม ระหว่างประโยชน์ใช้สอยกับความพยายามรักษาความงามของสถาปัตยกรรมในยุคนั้น อาคารพาณิชย์ที่พบเห็นในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากที่อยู่อาศัยมาเป็นอาคารพาณิชย์ กระจายตัวอยู่ตามแนวถนน มีความหนาแน่นสูงบริเวณจุดตัดของถนนที่มีความสำคัญ ไม่มีรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ที่เรียกว่า ตึกแถว มีลักษณะการก่อสร้างเป็นไปตามการใช้ประโยชน์มากกว่าความสวยงาม ต่อมาทางเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ออกเทศบัญญัติ ควบคุมรูปแบบของอาคารพาณิชย์ โดยมีการนำเอาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นมาประยุกต์เข้ากับ อาคารตึกแถว เรียกว่า "อาคารพาณิชย์ล้านนา" มีลักษณะเด่นอยู่ที่หลังคาแบบล้านนา ที่เป็นหลังคาจั่วมีความลาดค่อนข้างชันและมีกาแลเป็นส่วนประกอบ นำเอาไม้มาเป็นรายละเอียดมากขึ้น

(1.4) อาคารที่พักอาศัย อาคารที่พักอาศัยในเขตกำแพงเมือง มีรูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัยของการปลูกสร้าง โดยสามารถแบ่งกลุ่มของอาคารที่พักอาศัย ตามลักษณะของสถาปัตยกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1.4.1) กลุ่มอาคารแบบล้านนา แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ เรือนไม้และเรือนกาแล

- เรือนไม้ เป็นอาคารที่พักอาศัยที่ทำจากไม้ หลังคาจั่วยาวและลาดชันขึ้น เพื่อระบายน้ำใน ตัวเรือนยกสูงประมาณ 1.50 เมตร โครงสร้างทำด้วยไม้ทั้งหลัง หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินขอ หรือแป้นเกล็ด

- เรือนกาแล เป็นเรือนไม้แฝด 2 ชั้น เป็นเรือนที่ทำด้วยฝีมือประณีต มีการแกะ

สลักสวยงาม มีเอกลักษณ์อันเป็นลักษณะสำคัญคือ กาแล เป็นไม้แบนเหลี่ยมต่อจากปลายบนของบันลุม

ในเขตกำแพงเมืองยังคงมีอาคารพักอาศัยแบบ เรือนไม้และเรือนกาแล อยู่ไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์ที่ดิน อาคารพักอาศัยแบบเก่าจึงถูกรื้อถอนเปลี่ยนเป็นอาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่ หรืออาคารพาณิชย์ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า บริเวณที่ยังคงมีอาคารล้านนาอยู่บ้าง ได้แก่ เรือนพักอาศัย บริเวณถนนราชภคินัย ถนนอินทวิโรธ และถนนสิงหราช

(1.4.2) กลุ่มอาคารแบบผสม เป็นบ้านเรือนที่สร้างขึ้นโดยได้รับอิทธิพลตะวันตก มีทั้งแบบที่เป็นไม้ทั้งหลัง และแบบครึ่งตึกครึ่งไม้ ในเขตกำแพงเมืองยังมีอาคารแบบผสมที่เป็นอาคารเก่าเหลืออยู่ไม่มากนัก และบางหลังมีสภาพทรุดโทรมและต้องการการซ่อมแซม เนื่องจากอาคารเก่าต้องการการดูแลและบำรุงรักษาสูง เจ้าของบ้านต้องการแบกภาระค่าใช้จ่าย ในขณะที่เดียวกันราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดแรงจูงใจในการขายที่ดินเพื่อผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือรื้อถอนเพื่อสร้างบ้านที่ทันสมัย สะดวกสบายมากขึ้น

(1.4.3) กลุ่มอาคารสมัยใหม่ เป็นบ้านพักอาศัยที่สร้างขึ้นในสมัยหลัง ส่วนใหญ่มีลักษณะของสถาปัตยกรรมตะวันตก หรืออาจมีการผสมผสานเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัย เน้นความสะดวกสบายของผู้อยู่อาศัยเป็นหลักมีการตกแต่งตามสมัยนิยม เช่น มีสวนน้ำตก น้ำพุ เป็นต้น ซึ่งลักษณะอาคารแบบสมัยใหม่นี้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และอาจทดแทนกลุ่มอาคารเก่าไปในที่สุด

(2) ลักษณะของสถาปัตยกรรมที่มีผลต่อทัศนียภาพของเมือง Cliff Mouhtin (1992) ได้กล่าวว่าลักษณะของสถาปัตยกรรมที่ส่งเสริมความงามของเมืองควรมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Order) มีความเหมาะสมกลมกลืนของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม (Unity) และมีความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนของอาคาร (Proportion)

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพาณิชย์ ที่มีผลต่อทัศนียภาพของเมืองโดยการสอบถามความคิดเห็นใน 3 ประเด็นดังที่กล่าวมาแล้ว คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของอาคาร ความเหมาะสมกลมกลืนของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม และความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนของอาคาร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ คิดว่า อาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง มีความไม่เป็นระเบียบ โดย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

58 % เห็นว่าไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย (รวมไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยมากและไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเข้าด้วยกัน) และ 28 % เห็นว่ามีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และ 14% เฉย ๆ

การศึกษาในประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับความเหมาะสมกลมกลืน ของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมืองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่ารูปแบบอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมืองไม่มีความเหมาะสมกลมกลืน โดย 21.25% เห็นว่าไม่มีความเหมาะสมกลมกลืนมาก 43.25.0% ไม่มีความเหมาะสมกลมกลืน 16.5%เฉย ๆ 19.0%มีความเหมาะสมกลมกลืน 0% มีความเหมาะสมกลมกลืนมาก

และการสอบถามความคิดเห็นประชาชน เกี่ยวกับความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนของอาคารสิ่งก่อสร้างในเขตกำแพงเมืองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าอาคารสิ่งก่อสร้างในเขตกำแพงเมือง มีขนาดและสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม โดย 9.5% คิดว่าไม่เหมาะสมมาก 35.5%ไม่เหมาะสม 29.5 %เฉย ๆ 25.0% เหมาะสม 0.5% เหมาะสมมาก ส่วนความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับความหนาแน่นของอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ (53.0%) คิดว่าอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมืองมีความหนาแน่นมาก 47.0% คิดว่ามีความหนาแน่นปานกลาง และ 0% คิดว่ามีความหนาแน่นน้อย (ตารางที่ 36)

(3) การประเมินคุณค่าความสำคัญสถาปัตยกรรม อาคารสถาปัตยกรรมที่ทำการประเมินคุณค่าได้แก่อาคารศาสนสถาน และอาคารสาธารณะที่มีความเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองจำนวน 23 แห่ง เพื่อจัดลำดับของอาคารสิ่งก่อสร้างและที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาภูมิทัศน์ทั้งด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าและการท่องเที่ยว โดยทำการประเมินคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมในด้านภูมิทัศน์เมือง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านการท่องเที่ยว (เกณฑ์การพิจารณาแสดงในตารางที่ 9 -11)รายละเอียดของการศึกษาแสดงในตารางที่ 37 และรูปที่ 46

จากผลการประเมินคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรม สามารถจัดลำดับความสำคัญของสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมืองได้ดังนี้

อาคารศาสนสถาน

- อาคารศาสนสถานที่มีความสำคัญระดับที่ 1 ได้แก่ วัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง วัดเชียงมั่น
- อาคารศาสนสถานที่มีความสำคัญระดับที่ 2 ได้แก่ วิหารวัดพันเตา โบราณสถานวัด สะดือเมือง วิหารวัดดวงดี วิหารวัดอุโมงค์ วิหารวัดหัวขวง เจดีย์วัดหมื่นทอง วิหารวัดพวงหงษ์ เจดีย์วัดกิติ วัดเชษฐา วิหารวัดปราสาท วิหารวัดหมื่นเงินทอง วิหารวัดศรีเกิด

- อาคารศาสนสถานที่มีความสำคัญระดับที่ 3 ได้แก่ วัดนางเหลียว วัดหนองริน วัดหนองหญ้าแพรก

อาคารที่มีไฮดรอสแตติก

- อาคารที่มีความสำคัญระดับที่ 1 ได้แก่ ศาลากลางเก่า ศาลแขวง กำแพงเมือง
- อาคารที่มีความสำคัญระดับที่ 2 ได้แก่ เรือนจำ อาคารยุพราช

ตารางที่ 36

แสดงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่ออาคารสิ่งก่อสร้างในเขตกำแพงเมือง

ความคิดเห็น	จำนวน (N=400)	ร้อยละ
ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร		
ไม่เป็นระเบียบมาก	76	19.0
ไม่เป็นระเบียบ	156	39.0
เฉย ๆ	58	14.5
สวยงามเป็นระเบียบ	114	28.5
สวยงามเป็นระเบียบมาก	0	0
ความเหมาะสมกลมกลืนของรูปแบบอาคารพาณิชย์		
ไม่เหมาะสมกลมกลืนมาก	85	21.25
ไม่เหมาะสมกลมกลืน	173	43.25
เฉย ๆ	66	16.5
เหมาะสมกลมกลืน	76	19.0
เหมาะสมกลมกลืนมาก	0	0
ความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนของอาคารพาณิชย์ (ความสูงอาคาร ความยาวของบล็อก)		
ไม่เหมาะสมมาก	38	9.5
ไม่เหมาะสม	142	35.5
เฉย ๆ	118	29.5
เหมาะสม	100	25.0
เหมาะสมมาก	2	0.5
ความหนาแน่นของอาคารพาณิชย์		
หนาแน่นมาก	212	53.0
หนาแน่นปานกลาง	188	47.0
หนาแน่นน้อย	0	0

ที่มา: แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 37

แสดงการพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมือง

อาคาร	ระดับคะแนนความสำคัญ			คะแนนเฉลี่ย
	ทางภูมิทัศน์	ทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี	ทางการท่องเที่ยว	
อาคารศาสนสถาน				
- วัดพระสิงห์	3	3	3	3
- เจดีย์วัดเจดีย์หลวง	3	3	3	3
- วิหารวัดพันเตา	2	1	3	2
- โบราณสถานวัด สะดือเมือง	3	2	2	2.33
- วิหารวัดดวงดี	2	1	2	1.67
- วิหารวัดอุโมงค์	2	2	2	2
- วิหารวัดหัวข่วง	2	2	2	2
- วิหารวัดเชียงมั่น	3	3	2	2.67
- เจดีย์วัดหมื่นทอง	2	1	2	1.67
- วิหารวัดพวงหงษ์	2	1	2	1.67
- เจดีย์วัดกิติ	2	1	2	1.67
- วัดเชษฐา	2	1	2	1.67
- วิหารวัดปราสาท	3	1	2	2
- วิหารวัดหมื่นเงินทอง	3	1	2	2
- วัดนางเหลียว	1	1	2	1.33
- วัดหนองริน	1	1	2	1.33
- วัดหนองหญ้าแพรก	1	1	2	1.33
- วิหารวัดศรีเกิด	2	1	2	1.67
อาคารสถาปัตยกรรม เก่าที่มีไฮศาสนสถาน				
- ศาลากลางเก่า	3	3	3	3
- ศาลแขวง	3	3	2	2.67
- เรือนจำ	2	2	1	1.67
- อาคารยุพราช	3	3	1	2.33
- กำแพงเมือง	3	3	3	3

หมายเหตุ: เกณฑ์การวัดความสำคัญของสถาปัตยกรรมจากคะแนนเฉลี่ย

1.00 - 1.50	มีความสำคัญระดับที่ 3
1.51 - 2.50	มีความสำคัญระดับที่ 2
2.51 - 3.00	มีความสำคัญระดับที่ 1

(4) สรุป จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังประสบปัญหาในด้านที่เกี่ยวกับอาคารสิ่งก่อสร้างค่อนข้างมาก ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของเชียงใหม่ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีผลกระทบต่อสถานการณ์สิ่งก่อสร้างในเขตกำแพงเมืองเป็นอันมาก ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมาเชียงใหม่มีอัตราการขยายตัวของประชากรสูงถึง 4.39 % มีผลให้ความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันความต้องการพื้นที่การค้าและบริการเพิ่มขึ้นด้วย เกิดแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรุนแรง เขตกำแพงเมืองเป็นบริเวณหนึ่งที่ได้รับผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเด่นชัด ราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดแรงจูงใจในการขายที่ดิน เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากที่อยู่อาศัยเป็นพาณิชย์กรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า อาคารพักอาศัยที่มีความเก่าแก่และมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ถูกหรือถอนเปลี่ยนเป็นอาคารพาณิชย์และอาคารที่พักแบบสมัยใหม่ เกิดการภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขัดแย้ง ขาดระเบียบ เช่น ศาสนสถานกับการค้าและบริการ

ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า ประชาชนท้องถิ่นของเชียงใหม่เอง ก็ไม่พอใจกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบของสถาปัตยกรรมประเภทอาคารพาณิชย์ ผลของการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร ความเหมาะสมกลมกลืนของรูปแบบสถาปัตยกรรม และขนาดความเป็นสัดส่วนของอาคาร แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่พอใจกับสภาพของอาคารที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่าแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะไม่พอใจกับสภาพอาคารสิ่งปลูกสร้างในเขตกำแพงเมือง แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งการก่อสร้างอาคารที่ไม่เหมาะสม ภายในเขตกำแพงเมืองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ ทั้งนี้อาจเป็นการชี้ให้เห็นว่านโยบายของทางราชการ ในการควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้าง ไม่สอดคล้องต่อความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ การยินยอมให้มีการติดตั้งป้ายโฆษณาอย่างไม่เป็นระเบียบ แม้กระทั่งบริเวณวัดหรือโบราณสถาน เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมของนโยบาย จากสถิติการเก็บภาษีป้ายของทางเทศบาลนครเชียงใหม่ จะพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาเทศบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีป้ายเพิ่มขึ้น เกิน 20 % ทุกปี และในปี พ.ศ. 2535 เทศบาลมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีป้ายสูงถึง 4.1 ล้านบาท ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งมาจากการเก็บภาษีป้ายในเขตกำแพงเมือง แม้ว่าทางเทศบาลจะใช้

มีรายได้จากภาษีป้ายเพิ่มขึ้นมาก แต่ก็ทำให้เมืองมีความไม่น่าดูเนื่องจากกำหนดตั้งป้ายในที่ที่ไม่เหมาะสม ทำลายความงามของเมือง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อจินตภาพของการเป็นเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีทัศนียภาพงดงาม ทำให้เกิดผลเสียต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่นำรายได้มาสู่เมืองเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้สภาพของอาคารพาณิชย์ที่ปรากฏในปัจจุบันก็แสดงให้เห็นว่าการควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างยังมีข้อบกพร่อง แม้ว่าทางเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ออกเทศบัญญัติ ควบคุมรูปแบบของอาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตามอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมืองก็ยังไม่อาจนับได้ว่ามีความเป็นเอกลักษณ์ ทั้งนี้เนื่องจากในระยะหลังมีอาคารพาณิชย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย แตกต่างกันไปตามการออกแบบ แม้ว่าการกำหนดรูปแบบของหลังคาจะทำให้อาคารพาณิชย์มีความกลมกลืนกับสภาพเมืองเก่าเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังมีการอาศัยช่องโหว่ของข้อกำหนด ก่อสร้างอาคารพาณิชย์ที่สภาพไม่เหมาะสมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับอาคารพาณิชย์เดิมที่มีอยู่แล้ว ทำให้มีความหลากหลายของรูปแบบมากขึ้น อาคารพาณิชย์ที่ไม่มีคุณภาพ ขาดแบบแผนและการออกแบบภูมิทัศน์ที่ดี เช่น มีระยะถอยร่นที่น้อยเกินไป มีการใช้พื้นที่หน้าร้านประกอบกิจการแฝง ไม่มีที่จอดรถ มีให้พบเห็นอยู่ได้ทั่วไป

ส่วนการประเมินคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมทำให้สามารถจัดระดับความสำคัญของอาคารและสิ่งก่อสร้างภายในเขตกำแพงเมือง ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อไป

ตารางที่ 38
แสดงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

รายละเอียด	พอใจมาก(%)	พอใจ(%)	เฉย ๆ(%)	ไม่พอใจ(%)	ไม่พอใจมาก(%)	ระดับความพึงพอใจ
ความปลอดภัย	0	35.29	58.82	5.88	0	3.3
ทางเท้า	0	17.64	58.82	23.52	0	2.95
ความสะดวกในการเดิน	0	17.64	58.82	17.64	5.88	2.9
ต้นไม้ให้ร่มเงา	0	15.38	30.76	46.15	7.69	2.525
แสงสว่าง	11.76	23.52	29.41	29.41	5.88	3.075
เครื่องประกอบถนน	0	15.38	23.08	53.84	7.69	2.75
การจราจร	0	5.88	23.52	64.70	5.88	2.225

ที่มา : แบบสอบถาม

หมายเหตุ : การวัดระดับความพึงพอใจทำได้โดย จัดระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ

พอใจมากได้ 5 คะแนน พพอใจได้ 4 คะแนน-เฉยๆ ได้ 3 คะแนน ไม่พอใจได้ 2 คะแนน และไม่พอใจมากได้ 1 คะแนน

นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อหาระดับความพึงพอใจเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์

ในการตีความดังนี้ 1.00 - 1.50 ไม่พอใจมาก

1.51 - 2.50 ไม่พอใจ

2.51 - 3.50 เฉยๆ

3.51 - 4.50 พพอใจ

4.51 - 5.00 พพอใจมาก

รูปที่ 44

แสดงความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้างบนถนนพระปกเกล้า

รูปที่ 45

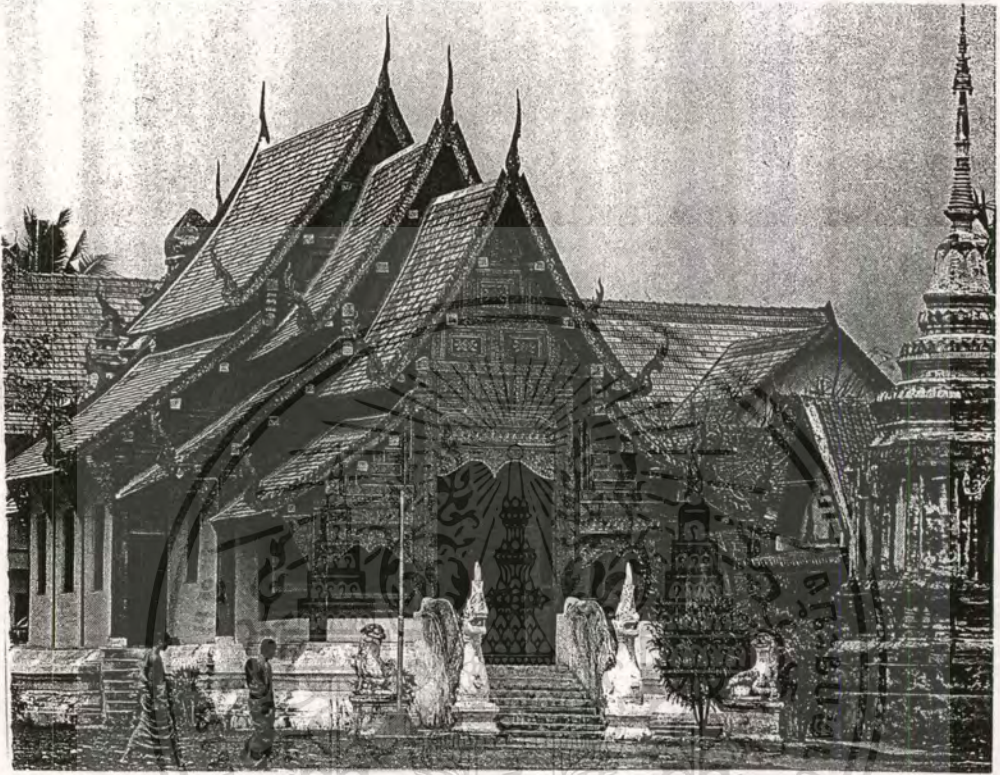
แสดงการติดตั้งป้ายโฆษณาที่ไม่เหมาะสมทำลายทัศนียภาพการมอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ได้แต่ห้ามทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

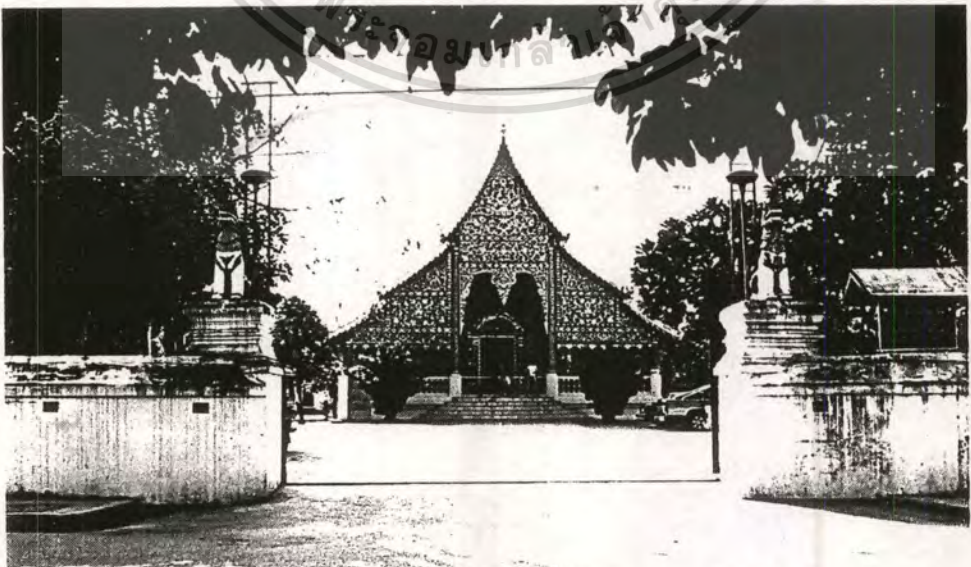
รูปที่ 46

แสดงวิหารลายคำวัดพระสิงห์วรวิหาร ที่มีคุณค่าและความงามของศิลปกรรมล้านนา

รูปที่ 47

แสดงวิหารวัดเชียงมั่น อันเป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญของเมืองเชียงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 48
แสดงเจดีย์ร้างวัดเชียงของ ถูกอาคารสิ่งก่อสร้างประชิดเบียดบัง
ทำลายคุณค่าและความสำคัญ

รูปที่ 49
แสดงอาคารที่สร้างบดบังโบราณสถาน

เอกสารนี้

นิตานการค่า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 50
แสดงเจดีย์ร้างริมถนนพระปกเกล้า

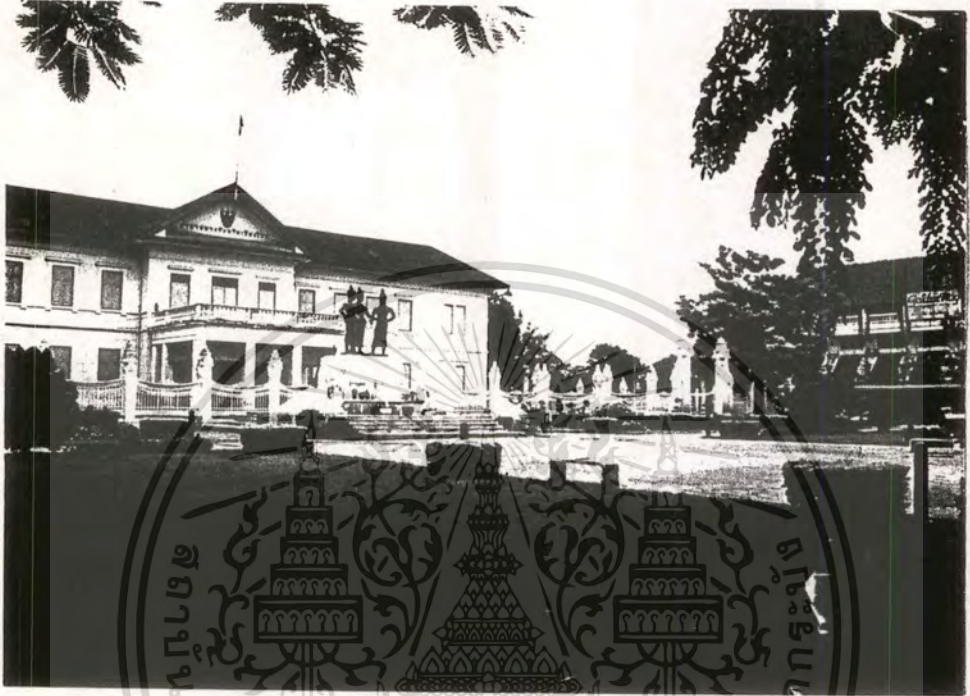
รูปที่ 51
แสดงเจดีย์ร้างที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเดิม

เอกสารนี้...
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

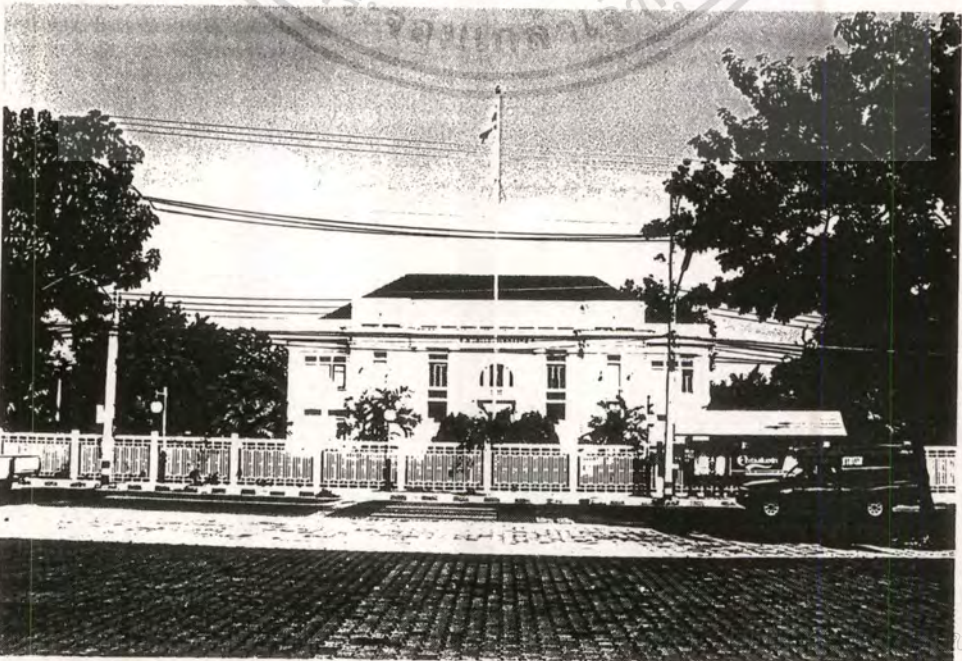
รูปที่ 52

แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาลากลางจังหวัดหลังเดิมที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก

รูปที่ 53

แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาลแขวงจ.เชียงใหม่ที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก

เอกสารนี้... ษณดานการคา

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 54

แสดงลักษณะอาคารพาณิชย์ที่มีหลังคาแบบล้านนาตามข้อกำหนด
ของเทศบาลนครเชียงใหม่

รูปที่ 55

แสดงอาคารพาณิชย์ที่สร้างขึ้นตามข้อกำหนดของเทศบาลนครเชียงใหม่แต่เนื่อง
จากความไม่รัดกุมของกฎหมายทำให้เกิดอาคารพาณิชย์รูปทรงประหลาด
ที่ขัดแย้งต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่าอย่างสิ้นเชิง

เอกสารนี้
ไม่ว่า

ด้านการค้า
การนำไปใช้

รูปที่ 56

แสดงลักษณะของเรือนล้านนาประยุกต์ ที่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมขึ้นใหม่

รูปที่ 57

แสดงลักษณะของบ้านสมัยใหม่ที่แสดงถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรมล้านนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาและวิเคราะห์ ลักษณะขององค์ประกอบทางกายภาพที่ทำให้เกิดลักษณะทางภูมิทัศน์ในระดับเมือง พบว่า พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองประสบปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก อันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพ ตามการเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่ ที่เป็นไปตามแรงผลักดันทางเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่มีการควบคุมประกอบกับการขาดการวางแผนที่ดี ทำให้เกิดการสะสมปัญหาทางภูมิทัศน์ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งปัญหาบางประการอาจสามารถแก้ไขได้ในระยะสั้น แต่บางประการอาจต้องอาศัยระยะเวลา ตลอดจนนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงที่ชัดเจน

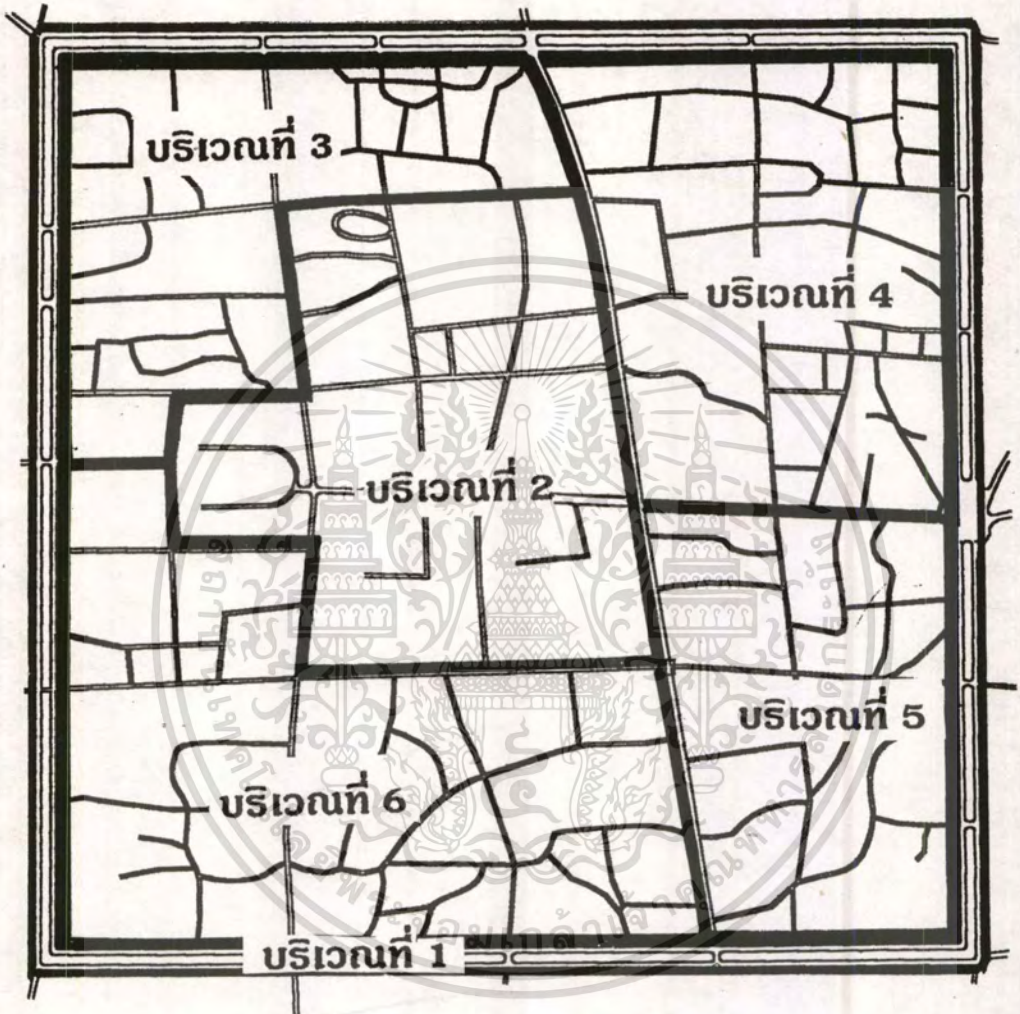
อย่างไรก็ตาม จากลักษณะเฉพาะตัวของความเมืองเก่าที่มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้พื้นที่บริเวณเมืองเก่ายังคงมีศักยภาพในการพัฒนา เพื่อเป็นเมืองเป็นท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีความงดงาม เป็นแหล่งสะสมศิลปวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็เป็นเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีลักษณะทางภูมิทัศน์ที่มีคุณภาพ เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในเมืองโดยรวม

5.3 วิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์เมืองในระดับบริเวณ

เป็นการศึกษาในเขตกำแพงเมืองในระดับบริเวณ โดยการวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์เมืองที่เกิดจากการประสานสัมพันธ์องค์ประกอบเมืองที่ได้ศึกษามาข้างต้น

ในการศึกษาจะแบ่งพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองออกเป็น 6 บริเวณ โดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงและความต่อเนื่องขององค์ประกอบทางกายภาพในแต่ละบริเวณ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนของขอบเขต จึงอาศัยถนนเป็นเส้นแบ่งเขต ขอบเขตและขนาดพื้นที่ในแต่ละบริเวณ แสดงในรูปที่ 61

รูปที่ 58
แสดงการแบ่งบริเวณพื้นที่ศึกษา

5.3.1 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1

(1) สภาพทั่วไป

ครอบคลุมกำแพงเมืองและคูเมือง มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมล้อมรอบเขตกำแพงเมืองชั้นใน โดยมีถนนชั้นนอกและชั้นในล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน ถนนชั้นนอก นับจากด้านทิศเหนือเวียนตามเข็มนาฬิกา ได้แก่ ถนนถนนมณีรินทร์ ถนนชัยภูมิ ถนนคชสาร ถนนราชเชียงใหม่ ถนนช่างหล่อ และถนนบุญเรืองฤทธิ์ ถนนชั้นใน ได้แก่ ถนนศรีภูมิ ถนนมูลเมือง ถนนบำรุงบุรี และถนนอารักษ์

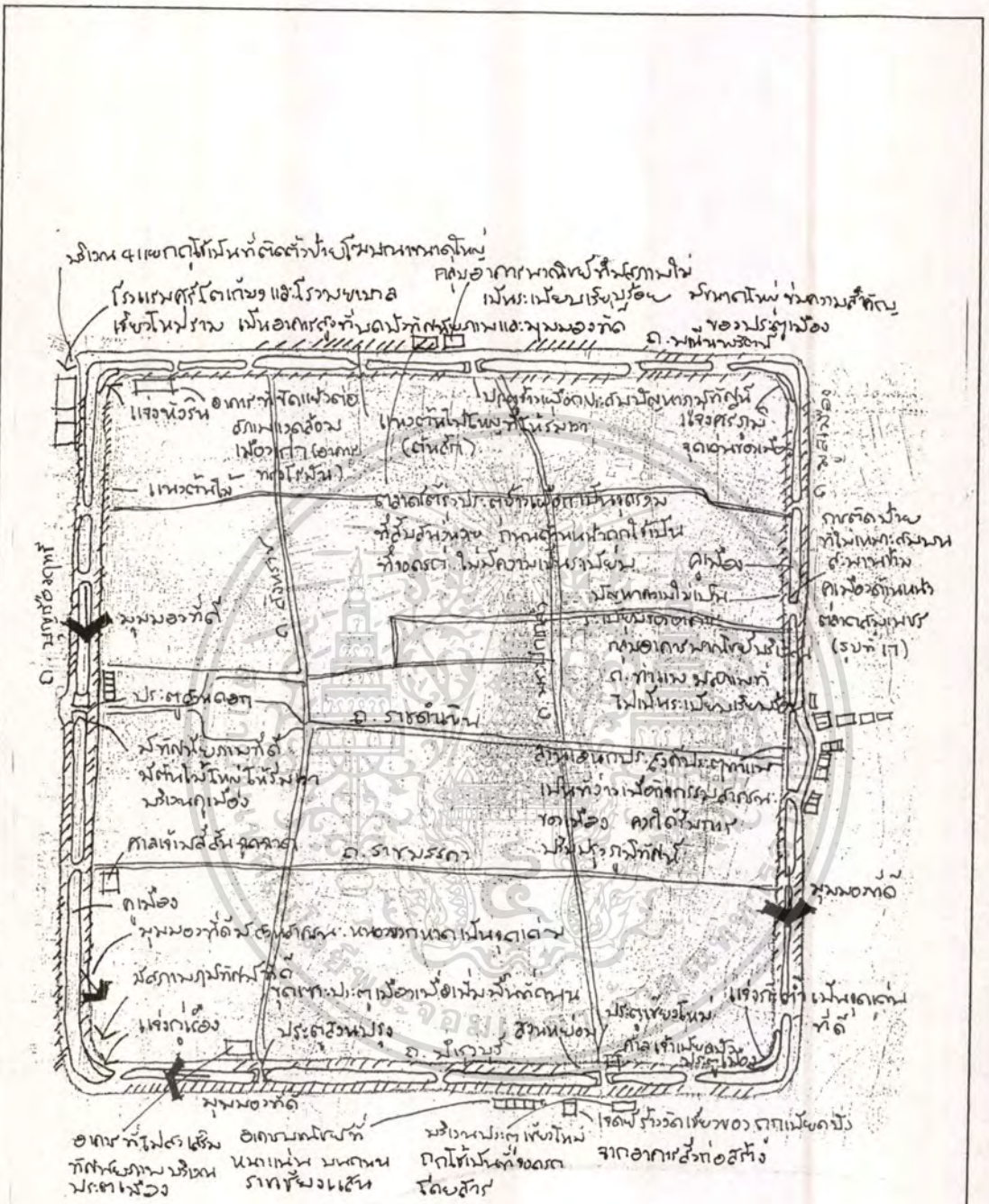
(2) การวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์

การวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์ในบริเวณที่ 1 แสดงในรูปที่ 62-65

จากการสำรวจและประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์ในบริเวณที่ 1 พบว่า สภาพทางภูมิทัศน์โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดี ประตุมืองและแจ้งทั้ง 4 เป็นบริเวณที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความงามทางภูมิทัศน์ สามารถทำหน้าที่เป็นจุดเด่น (Landmark) ได้เป็นอย่างดี ลักษณะของรูปลักษณะธรรมชาติของเมือง อันมีคูเมืองเป็นล้อมรอบเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่น การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณคูเมืองของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยการปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่น จัดตกแต่งสนามหญ้า จัดสร้างทางเท้าโดยรอบ เพิ่มแสงสว่างในเวลากลางคืน ปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประกอบถนน เช่นถึงขยะ โคมไฟให้มีความเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น ทำให้เมืองมีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ในบางบริเวณมีพื้นที่ค่อนข้างมาก เช่นบริเวณคูเมืองตามแนวถนนถนนอารักษ์และถนนช่างหล่อ ทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตกของเมือง สามารถใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนที่สะดวกสบาย มีทัศนียภาพที่งดงาม อย่างไรก็ตาม พื้นที่บางบริเวณของกำแพงเมืองและคูเมือง โดยเฉพาะบริเวณถนนชั้นนอกยังคงประสบปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ค่อนข้างรุนแรง เช่นบริเวณตลาดประตูเชียงใหม่ ตลาดประตูช้างเผือก พื้นที่ต่อเนื่องถนนท่าแพ ซึ่งมีความไม่เป็นระเบียบทั้งของกิจกรรมและอาคาร ขาดการออกแบบภูมิทัศน์ที่ดี อาคารสูงทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของเมือง กลายเป็นจุดเด่นที่ไร้คุณภาพ บดบังช่องมองที่นำสายตาไปยังดอยสุเทพ ความขัดแย้งไม่กลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างสามารถพบเห็นได้ทั่วไป บ้ายโฆษณาขนาดใหญ่ตามแนวถนนทั้งถนนชั้นนอกและถนนชั้นในเป็นสิ่งที่รบกวนการมองและทำลายทัศนียภาพ จำเป็นต้องได้รับแก้ไข

(3) สภาพกำแพงเมืองและคูเมืองในปัจจุบัน

(3.1) กำแพงเมืองเชียงใหม่-สภาพกำแพงเมืองเชียงใหม่ที่เหลืออยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นซากปรักหักพัง มีสภาพเสื่อมโทรม ถูกทำลายทั้งจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติ ประสบปัญหาถูกบุกรุกเบียดบังจากอาคารสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งการสร้างสิ่งบริการสาธารณูปการของรัฐ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งการขยายผิวการจราจรบริเวณกำแพงเมือง การติดตั้งเสาไฟ สัญญาณการจราจร เบียดบังประตุมือง อันเป็นการทำลายโบราณสถานทั้งด้านกายภาพและคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปกรรม กำแพงเมืองส่วนที่ยังคงเห็นได้ชัดและมีสภาพค่อนข้างดี คือ บริเวณแจ้งทั้งสี่มุมเมืองและประตุมืองทั้ง 5 ประตู ซึ่งผ่านการบูรณะซ่อมแซมมาหลายครั้งหลายหน ทั้งการบูรณะซ่อมแซมเพียงบางส่วนและการสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด บริเวณได้รับการบูรณะและมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากคือ บริเวณประตูท่าแพ ซึ่งได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในปี

รูปที่ 59 แสดง แผนภาพการวิเคราะห์ภูมิทัศน์บริเวณที่ 1

ที่มา: จากการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4 ทัดนิยมภาพถนนถนนเป็นพริตซ์

5 ทัดนิยมภาพบริเวณถนนถนนเป็นพริตซ์ตอนต้น(บริเวณฝั่งตะวันออก)

6 ประชิ่งน้ำตก

1 อาคารสูงบริเวณแจ่งหัวริน

2 แจ่งหัวริน

7 จุดที่รถจอดแบ่งเส้นทางและไปชมที่อาคารบริเวณประชิ่งน้ำตกที่สภาพไม่ส่งเสริมความงามของเมือง

3 ทัดนิยมภาพบริเวณประชิ่งน้ำตก

รูปที่ 60

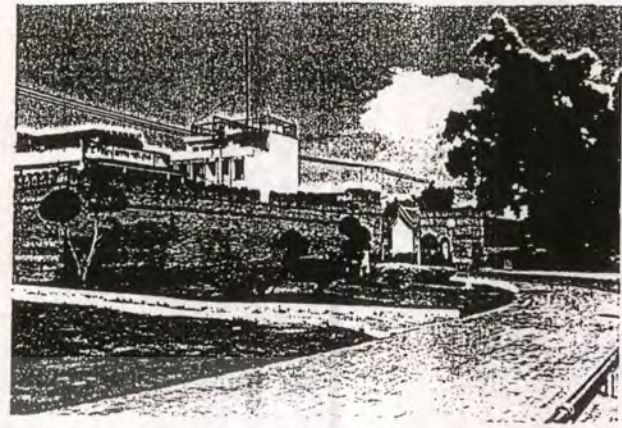
แสดง สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริเวณกำแพงเมืองฝั่งตะวันตกม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

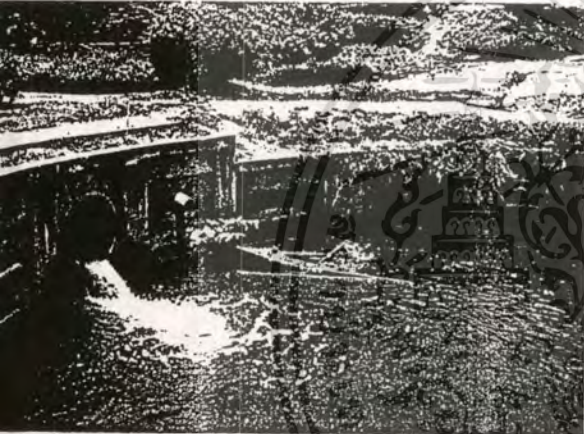
ที่มา: จากการศึกษา

8 แจ่งกู๋เจื่อง

11 ทัศนียภาพบริเวณประตูเชียงใหม่

สภาพน้ำในคูเมืองบริเวณแจ่งกู๋เจื่อง

12 สภาพการจราจรบนถนนบำรุงบุรี

10 กำแพงเมืองบริเวณประตูสวนปรุงถูกขุดเจาะเพื่อเพิ่มผิวการจราจร

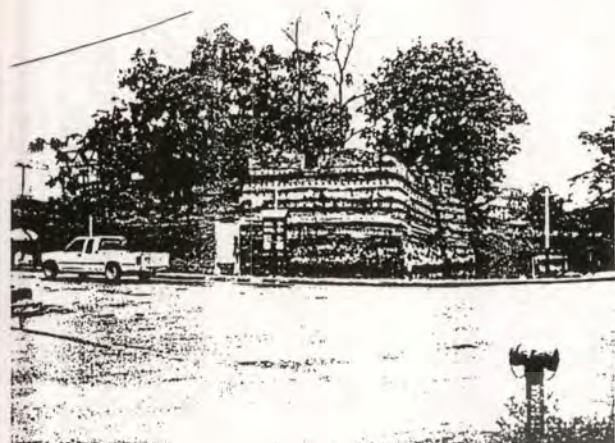
13 โบราณสถานที่ถูกเบียดบังโดยอาคารสิ่งก่อสร้างบนถนนราช.เชียงใหม่

รูปที่ 61

แสดง สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อที่หรือสิ่งก่อสร้างใดๆถึงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณกำแพงเมืองฝั่งตะวันตก

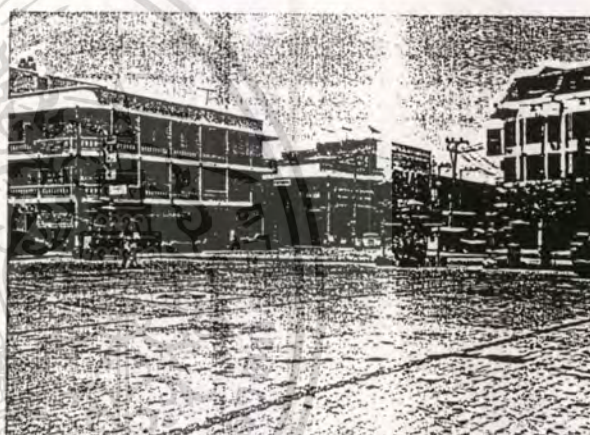
14 แจ่งศรีภูมิ

17 สะพานข้ามคูเมืองบริเวณเยื้องตลาดสมเพชร

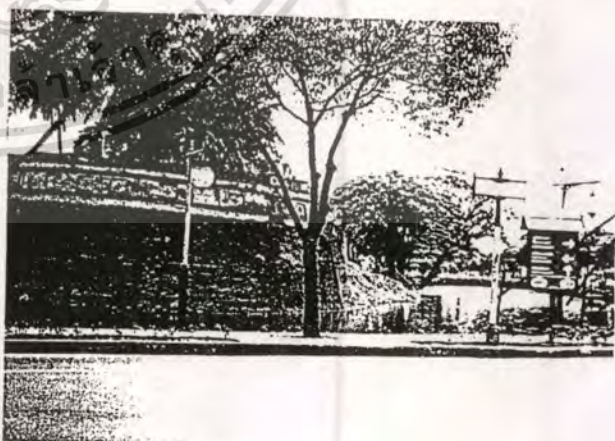
5 ทัศนียภาพถนนมณีนพรัตน์

18 อาคารสิ่งก่อสร้างบริเวณถนนท่าแพ ด้านหน้าอาคารแอนกประสงค์

ทัศนียภาพนคูเมือง บนถนนมณีนพรัตน์ด้านตะวันตก

19 ทัศนียภาพบริเวณแจ่งก๊ะต้า

รูปที่ 62

แสดง สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

บริเวณท่าแพเมืองฝ่งตะวันออก

ม.

ที่มา: จากการศึกษา

ประวัติศาสตร์ ในปัจจุบันประตูเมืองและกำแพงเมืองบางส่วน ยังคงอยู่ในระหว่างการบูรณะซ่อมแซม ตามโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณคูเมืองเชียงใหม่

(3.2) คูเมือง ในปัจจุบันคูเมืองเชียงใหม่ ยังคงทำหน้าที่เป็นเส้นขอบเขตระหว่างเขตกำแพงเมืองชั้นในและชั้นนอก แม้ว่าการแบ่งเขตที่เกิดขึ้นจะไม่มี ความชัดเจนทางจินตภาพเหมือนในอดีต แต่ก็นับได้ว่า เป็นองค์ประกอบทางกายภาพที่ส่งเสริมความเป็นเมืองเก่าให้ยังคงอยู่ ทำหน้าที่เป็นกันชนที่มีคุณภาพทางภูมิทัศน์ และยังใช้ประโยชน์ในงานประเพณีประจำปีที่สำคัญ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สภาพทางภูมิทัศน์บริเวณคูเมืองในปัจจุบัน ได้ถูกสภาพแวดล้อมโดยรอบทำลายความงามลงไปเป็นอย่างมาก ทั้งอาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็นระเบียบบนถนนรอบคูเมือง และสิ่งก่อสร้างบริเวณคูเมืองเอง เช่นสะพานข้ามคูเมืองบริเวณตลาดสมเพชร นอกจากนี้ลักษณะไม่กลมกลืนกับบรรยากาศเมืองเก่าแล้ว ยังมีการติดตั้งป้ายขนาดใหญ่บนสะพานอีกด้วย นอกจากนี้คุณภาพน้ำในคูเมืองยังคงต้องการการดูแลรักษาเพิ่มขึ้น ทั้งในเรื่องความสะอาด การกำจัดขยะและระบบหมุนเวียนของน้ำ หากข้อบกพร่อง เหล่านี้ได้รับการแก้ไข จะทำให้คูเมืองมีคุณค่าทางภูมิทัศน์เพิ่มขึ้น และช่วยส่งเสริม ความงามทางธรรมชาติของเมืองด้วย

5.3.2 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 2

(1) สภาพทั่วไป

พื้นที่บริเวณที่ 2 นี้เป็นพื้นที่ที่อยู่ตรงกลางของเขตกำแพงเมือง เรียกว่า " ย่านกลางเวียง" เป็นบริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวมากกว่าบริเวณอื่น ๆ มี ถนนสายหลักคือ ถนนราชดำเนิน ถนนราชมรรคา ถนนพระปกเกล้า ถนนเวียงแก้วและถนนสิงหราช พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถานศึกษาและวัดที่สำคัญ เช่น ศาลากลางจังหวัดเดิม ที่ว่าการอำเภอเมือง ศาลแขวง สถานีตำรวจกองเมือง เรือนจำเก่า วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ วัดพันเตา วัดพระสิงห์ วัดเจ็ดยี่หลวง เป็นต้น

(2) การวิเคราะห์สภาพภูมิทัศน์

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าภูมิทัศน์แสดงในรูปที่ 66-67

ย่านกลางเวียงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวัดและโบราณสถานที่สำคัญ กระจายตัวอยู่บนถนนราชดำเนินและถนนพระปกเกล้า อันเป็นถนนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นบริเวณที่มีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในรูปแบบของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1 ทัศนียภาพบริเวณถนนราชวิถี

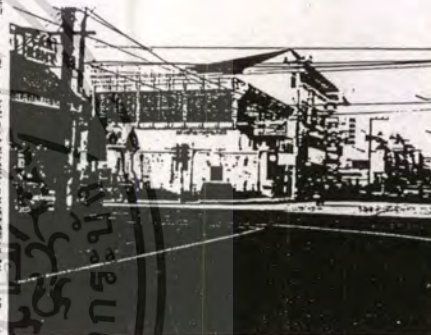
4 ศาลากลางจังหวัดสิงห์บุรี ด้านหน้าคือบริเวณสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์

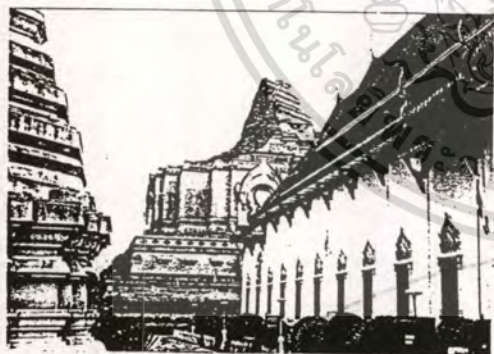
2 ทัศนียภาพบริเวณถนนราชดำเนิน(ด้านตะวันตก) เป็นที่ตั้งวัดพระสิงห์วิหาร

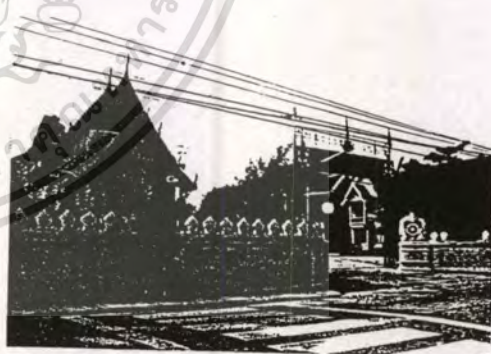
บริเวณที่ 2

5 บริเวณสี่แยกกลางเวียง เป็นที่ตั้งของเสาหลักเมือง

3 เจดีย์วัดเจติยชลงที่เคยทำหน้าที่เป็นจุดหมายตาของเมือง

6 บริเวณด้านหน้าวัดเจติยชลง ถนนพระปกเกล้า

รูปที่ 64

เอกสารที่ส่งไปสำหรับกรณีศึกษาที่ควรระวังเหมือนกัน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา: จากการศึกษา

การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่า รักษาที่โล่งและเพิ่มพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบ (Pattern) ของเมืองในบริเวณที่ 2 จะเกิดจากระบบถนนแบบตาราง(Grid System) มีถนนสายเล็ก ๆ ตรอก และซอยแยกตัวจากถนนใหญ่ เพื่อเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่กระจายตัวอยู่ทั่วไป มีย่านพาณิชย์กรรมที่ค่อนข้างหนาแน่นจะกระจุกตัวอยู่บริเวณถนนสำคัญ ๆ เช่น ถนนราชดำเนินตอนต้น ถนนพระปกเกล้า ซึ่งเป็นถนนที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์ของเมือง อาคารพาณิชย์ที่ขาดการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม ขยายตัวไปตามแนวถนนทั้งสองด้าน ประกอบกับความไร้ระเบียบยุ่งเหยิงของเครื่องประกอบถนน เช่น สายไฟ สายโทรศัพท์ สัญญาณจราจร ป้ายโฆษณาที่ติดตั้งอย่างไม่สม ทำลายทัศนียภาพและจินตภาพเดิมของเมือง ทำให้ถนนลดความสำคัญลงอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะถนนราชดำเนิน อันเป็นที่ตั้งของวัดพระสิงห์ ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญ ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปกรรม ควรส่งเสริมให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ แต่ในสภาพปัจจุบัน ถนนราชดำเนินกลับถูกใช้เป็นเส้นทางติดต่อสำคัญ ระหว่างเมืองด้านตะวันออกและตะวันตก ประสบปัญหาทั้งการจราจรและสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิทัศน์ที่ดีงามถูกทำลายลงอย่างมาก ส่วนถนนพระปกเกล้าก็นับได้ว่า เป็นถนนที่ประสบปัญหาทางภูมิทัศน์มากพอสมควร แม้ว่าจะเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการและวัดที่มีความงดงามทางสถาปัตยกรรม เช่น ศาลากลางจังหวัดเดิม อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ วัดเจดีย์หลวง แต่บริเวณอื่น ๆ ของถนนสายนี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ ที่ไม่มีความงดงามทางสถาปัตยกรรม และมีการขยายตัวไปตามแนวถนนอย่างรวดเร็ว ทำให้แบบแผนทางภูมิทัศน์ของถนนพระปกเกล้าเปลี่ยนแปลงไป เจดีย์หลวงที่เคยทำหน้าที่เป็นเส้นขอบฟ้าระยะใกล้ถูกบดบัง ด้วยอาคารพาณิชย์ที่หนาแน่น

นอกจากนี้บริเวณสี่แยกกลางเวียง อันเป็นที่ตั้งของเสาหลักเมือง ที่มีความสำคัญต่อชาวเชียงใหม่ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี ได้ถูกสภาพแวดล้อมโดยรอบ ทำลายคุณค่าและความสำคัญอย่างมาก ถนนภายในบริเวณย่านกลางเวียงส่วนใหญ่ ยังขาดแคลนต้นไม้ที่ให้ร่มเงา โดยเฉพาะบริเวณย่านพาณิชย์กรรม และตามแนวถนนสายสำคัญ แม้ว่าถนนราชดำเนิน จะเป็นถนนสายสำคัญที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้การสัญจรทางเท้าเที่ยวชมวัดและโบราณสถาน แต่ทางเท้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน กลับมีลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินเท้าเท่าใดนัก ทางเท้าบางส่วนอยู่ในสภาพที่ชำรุด ไม่มีความต่อเนื่อง การวางขายสินค้าบนทางเท้าและเครื่องประกอบถนนที่ติดตั้งอย่างไม่เป็นระเบียบ ทำให้การเดินเท้าไม่ได้รับความสะดวก การปรับปรุงทางเท้าและสภาพภูมิทัศน์ทั้งสองข้างทาง รวมทั้งการปลูกต้นไม้ให้ร่มเงาจะช่วยส่งเสริมความงามของเส้นทาง และเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินเท้าด้วย พื้นที่โล่งว่างในบริเวณนี้ ส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการประชาสัมพันธ์ เมื่ออยู่ใต้หมอนใบเขียวจะเห็นเป็นการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใหญ่อยู่ในศาสนสถานและสถานที่ราชการ ซึ่งไม่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงนันทนาการได้มากนัก บริเวณที่เป็นจุดรวมที่มีความสำคัญทางภูมิทัศน์คือบริเวณ อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ หน้าศาลากลาง จังหวัดหลังเดิมที่มีการจัดตกแต่งเป็นสวนสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนชนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

5.3.3 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 3

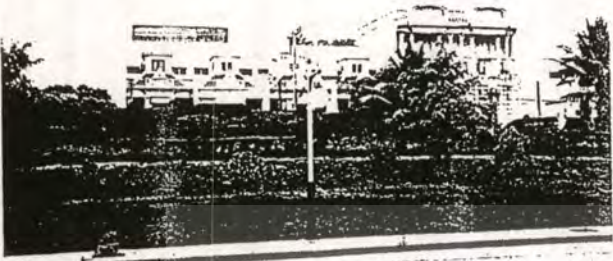
(1) สภาพทั่วไป

บริเวณนี้เป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องจากพื้นที่กลางเวียง ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ โดยมี ถนนอินทวโรธ ถนนอารักษ์ ถนนศรีภูมิ ถนนพระปกเกล้า ถนนเวียงแก้วและถนนสิงหราช เป็นขอบเขตของพื้นที่ (รูปที่ 67) สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นปานกลาง เป็นที่ตั้งของวัดและโบราณสถานที่ไม่มีความสำคัญมากนัก ได้แก่ วัดควรคำม้า วัดหม้อคำตวง วัดป่าพร้าว และวัดดับภัย มีย่านพาณิชย์กรรมที่หนาแน่นบริเวณถนนพระปกเกล้าตอนบนและบางส่วนของถนนเวียงแก้ว โดยเฉพาะบริเวณต่อเนื่องจากประตูช้างเผือก มีอาคารพาณิชย์ที่ค่อนข้างหนาแน่นและขยายตัวไปตามแนวถนนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ โดยเฉพาะบริเวณประตูช้างเผือก อันเป็นประตูเมืองที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์

(2) การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์แสดงในรูปที่ 68-69

พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 3 เป็นบริเวณที่มีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีลักษณะทางภูมิทัศน์ที่เด่นชัดมากนัก รูปแบบของเมืองเกิดจากถนนสายย่อย ที่มีลักษณะเป็นแนวคดเคี้ยว ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากทางเดินและทางเกวียนเดิม ที่ใช้กันมาแต่โบราณ แบ่งซอยพื้นที่ออกเป็นแปลงเล็ก ๆ มีอาคารที่พักอาศัยกระจายอยู่ทั่วไป โครงข่ายการจราจรที่ประสานกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเข้าถึงพื้นที่เป็นไปโดยสะดวก ถนนพระปกเกล้าเป็นถนนสายหลัก ที่ทำหน้าที่เป็นเส้นทางสัญจรที่เชื่อมต่อกับพื้นที่เมืองเก่าและเมืองใหม่ด้านประตูช้างเผือก ในขณะเดียวกันก็เป็นเส้นทางที่มีอาคารพาณิชย์ค่อนข้างหนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณที่ติดกับถนนศรีภูมิ และถนนเวียงแก้ว สิ่งก่อสร้างที่สำคัญและควรได้รับการพัฒนาให้เป็นจุดเด่นที่มีคุณภาพมากขึ้นได้แก่ ประตูช้างเผือกและแจ้งหัวริน ในสภาพปัจจุบันบริเวณแจ้งหัวรินและช่องมองตามแนวถนนศรีภูมิ ประสบปัญหาเนื่องจากถูกบดบังโดยอาคารสูงบริเวณถนนบุญเรืองฤทธิ์และถนนห้วยแก้ว รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะไม่กลมกลืนกับความเป็นเมืองเก่าที่เห็นได้ชัดได้แก่ อาคารทรงโรมันบริเวณแจ้งหัวริน ที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ขัดแย้งต่อสภาพเมืองเก่าอย่างสิ้นเชิง ส่วนบริเวณประตูช้างเผือก ก็ประสบปัญหาไม่วารณิใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1 อาคารที่ลักษณะสถาปัตยกรรมที่ขัดแย้งต่อบรรยากาศเมืองเก่า บริเวณแจ้งหัวริน ถนนอารักษ์

4 อาคารสูงบนถนนห้วยแก้วที่ปิดช่องมองจากถนนศรีภูมิ

2 ทัศนียภาพถนนสิงหราช

บริเวณที่ 3

3 ทัศนียภาพคูเมืองบริเวณถนนอารักษ์

5 ทัศนียภาพถนนพระปกเกล้า มองจากประตูช้างเผือก

รูปที่ 66 เป็นเอกสารที่ส่งไปสำหรับกรณีโรงเรียนพระปกเกล้าแห่งใหม่ ขอเสนอให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า แสดง สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 3 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะจากการขยายตัวของ อาคารพาณิชย์อย่างไม่เป็นระเบียบ บริเวณจุดตัดถนนและปัญหาจราจร ในระยะหลังมีการพยายามแก้ปัญหาการจราจรของเมือง โดยการขยายผิวการจราจรถนนพระปกเกล้าบริเวณประตูช้างเผือก เพื่อรองรับการจราจรที่ค่อนข้างหนาแน่นทั้งจากถนนช้างเผือกและถนนมณีรินทร์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะที่ไม่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองเก่า อีกทั้งยังทำให้มีปริมาณรถเข้ามาใช้เส้นทางมากขึ้น การปรับปรุงระบบการจราจรเพื่อลดปริมาณรถที่ผ่านประตูเมืองให้ลดน้อยลง ส่งเสริมการสัญจรทางเท้า และปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบจะเป็นการเพิ่ม คุณค่าและสร้างบรรยากาศความเป็นเมืองเก่าให้เด่นชัดขึ้น

พื้นที่ศึกษาบริเวณนี้ไม่มีสวนสาธารณะหรือพื้นที่โล่งเพื่อกิจกรรมนันทนาการ แต่เนื่องจาก การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ในบริเวณนี้ เป็นที่อยู่อาศัยที่ไม่หนาแน่น และเป็นที่ตั้งของวัดและ โบราณสถาน ซึ่งมีพื้นที่ว่างและพื้นที่สีเขียวที่ยังคงสภาพความร่มรื่นจากต้นไม้ไว้พอสมควร ทำให้ ไม่ประสบปัญหาการขาดแคลนที่โล่งมากนัก ปัญหาทางภูมิทัศน์ที่ค่อนข้างชัดเจนในบริเวณนี้คือ ปัญหาการขาดเอกลักษณ์และรายละเอียดของเมือง เฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องประกอบถนนไม่มีความสวยงามไม่เป็นระเบียบ ขาดการออกแบบที่เหมาะสม โดยเฉพาะอุปกรณ์สำหรับแบ่งเส้นการจราจร และบ้อมตำรวจบริเวณประตูช้างเผือก มีรูปแบบที่ไม่ส่งเสริมความเป็นเมืองเก่า ขาดความกลมกลืนและไม่ให้ความรู้สึกต่อเนื่องของเส้นทางอีกด้วย นอกจากนี้ปัญหาขาดแคลนต้นไม้ให้ร่มเงา การขยายตัวของอาคารพาณิชย์อย่างไม่เป็นระเบียบ และความขัดแย้งระหว่างอาคารเก่าและอาคารใหม่ โดยเฉพาะบริเวณถนนพระปกเกล้าอันเป็นถนนสายสำคัญของเมือง เป็นการ ทำลายบรรยากาศของเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ลงเป็นอันมาก การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นระเบียบ และการเพิ่มรายละเอียดของเมืองด้วยเครื่องประกอบถนน จะช่วยให้เมืองมีความเป็นเอกลักษณ์และสวยงามขึ้น

5.3.4 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 4

(1) สภาพทั่วไป

พื้นที่ต่อเนื่องแจ้งศรีภูมิ เป็นพื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมือง โดยมีถนนศรีภูมิและถนนราชดำเนินเป็นเส้นแบ่งเขตทางด้านเหนือและใต้ ถนนมูลเมืองและถนนพระปกเกล้าเป็นขอบเขตทางด้านตะวันออกและตะวันตกตามลำดับ บริเวณที่ 4 เป็นที่ตั้งของวัด สถานที่ราชการและสถานศึกษาที่สำคัญได้แก่ วัดเชิงม่น วัดลุ่มช้าง วัดดอกเอื้อง วัดดอกเงินและวัดลำนา โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย และสำนักงานที่ดินจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าภูมิทัศน์

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์แสดงในรูปที่ 70-71

รูปแบบของเมืองที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้มีลักษณะคล้ายกับพื้นที่ กษาบบริเวณอื่น ๆ คือ ถนนสายหลักทำหน้าที่เป็นเส้นทางการจราจรที่สำคัญ มีถนนสายย่อยแบ่งซอยพื้นที่ออกเป็นตาราง การขยายตัวของเมืองเป็นไปตามแนวถนนที่สำคัญ มีอาคารพาณิชย์หนาแน่นบริเวณถนนสายหลัก เช่น ถนนมูลเมือง ถนนศรีภูมิ ถนนราชวิถี ถนนพระปกเกล้าเกิดเป็นย่านการค้าที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ย่านตลาดสมเพชร ย่านการค้าบริเวณประตูท่าแพ บริเวณนี้ไม่มีพื้นที่โล่งติดกันเป็นผืนใหญ่ ที่ว่างและพื้นที่สีเขียวส่วนใหญ่แทรกตัวอยู่ในที่อยู่อาศัย วัดและสถานที่ราชการ สวนสาธารณะที่อยู่ในบริเวณนี้คือ สวนสาธารณะสี่แยกสมเพชร ได้รับการจัดตกแต่งเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อน มีเนื้อที่ 1 ไร่ 31 ตารางวา มีอาคารสถาปัตยกรรม ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรมคือ วิหารวัดเชิงม้น และอาคารยุพราช

พื้นที่ศึกษาบริเวณนี้ประสบปัญหาภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก โดยส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะย่านตลาดสมเพชร มีความหนาแน่นของอาคารพาณิชย์และป้ายโฆษณาต่าง ๆ ที่มีความเด่นชัด มีรูปแบบและสีสันทันไม่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของเมืองสูงกว่าบริเวณอื่น ประกอบกับถนนในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและคับแคบ ไม่สามารถรองรับปริมาณรถที่เข้ามาในบริเวณนี้ได้เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาการจราจรตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บริเวณที่มีปัญหาชัดเจน ได้แก่ บริเวณตลาดสมเพชร ซึ่งเป็นตลาดที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของเชียงใหม่มีกิจกรรมการค้าทั้งค้าปลีกและค้าส่ง มีการใช้พื้นที่ถนนและทางเท้าเป็นที่วางขายสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาหาร ทำให้บริเวณนี้มีลักษณะทางกายภาพที่ยุ่งเหยิง ที่ถนนคับแคบขาดแคลนที่จอดรถ ทำให้ต้องจอดรถบนถนน สูญเสียผิวจราจร นอกจากนี้การพยายามแก้ไขปัญหาการจราจรโดยการจัดระบบเดินรถทางเดียว ทำให้ผู้สัญจรด้วยเท้าประสบปัญหาขาดความปลอดภัยในการใช้ถนน เนื่องจากบริเวณนี้มีความหนาแน่นของรถมากและ ผู้ขับขี่ยานพาหนะขาดวินัย ประกอบกับไม่มีจุดข้ามถนนที่ปลอดภัย ทำให้การข้ามถนนทำได้ด้วยความยากลำบากและเสี่ยงอันตราย

บริเวณที่ประสบปัญหาทางด้านภูมิทัศน์อีกบริเวณหนึ่งคือ บริเวณหน้าวัดเชิงม้น ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม แต่เนื่องจากล้อมรอบด้วยอาคารที่เสื่อมโทรม ทำให้เกิดภาพที่ขัดแย้ง และทำลายความสำคัญของโบราณสถาน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมที่ดิ่งามของวัด ก็ยังถูกทำลายด้วยการกระทำที่ไม่เหมาะสมของทางวัดเอง เช่น การติดตั้งป้ายโฆษณาบริเวณด้านหน้า กำแพงวัดที่เสื่อมโทรมขาดการดูแล ป้าย

1 อาคารพาณิชย์บริเวณถนนศรีภูมิ บริเวณประตูช้างเผือก

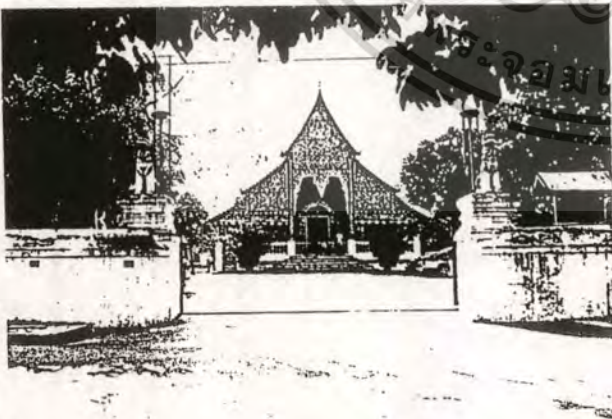
4 ป้ายอาคารสูงบริเวณตลาดสมเพชร

2 ทัศนียภาพถนนศรีภูมิ

บริเวณที่ 4

3 บริเวณหน้าวัดเชิงมณี

5 ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้าง และการค้าขาย บริเวณตลาดสมเพชร

เอกสารที่ส่งมาไว้สำหรับขอรับใบอนุญาตนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่วารณมีใบต่างอื่น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อ: จากการศึกษา

ที่วัดที่มีรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกลมกลืนกับศิลปกรรมท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนปัญหาอื่นๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากการจัดรายละเอียดของเมืองที่ไม่เหมาะสม เครื่องประกอบถนนที่ไม่มีความสวยงาม รูปแบบของป้ายบอกสถานที่และทิศทาง ยังคงมีความขัดแย้ง ไม่กลมกลืนกับสภาพความเป็นเมืองเก่า โดยเฉพาะบริเวณย่านตลาดสมเพชร เป็นบริเวณที่มีปัญหาทางภูมิทัศน์ที่ค่อนข้างรุนแรงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

5.3.5 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 5

(1) สภาพทั่วไป

พื้นที่ศึกษาบริเวณนี้เป็นพื้นที่ต่อเนื่องทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของกำแพงเมืองทางด้านแจ้งเกะเต้า ครอบคลุมพื้นที่ต่อเนื่องประตูท่าแพจนถึงประตูเชียงใหม่ มีถนนสายสำคัญ คือ ถนนพระปกเกล้า และถนนราชมรรคา และถนนราชดำเนินตอนต้น เป็นที่ตั้งของวัดทรายมูล วัดผ้าขาว และวัดพันอ้น ซึ่งเป็นวัดที่ไม่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มากนัก และเป็นบริเวณที่ไม่มีสถานที่ที่มีลักษณะที่โดดเด่น จุดเด่นทางภูมิทัศน์ที่สำคัญได้แก่ บริเวณประตูเมืองเชียงใหม่ และประตูท่าแพ

(2) การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าภูมิทัศน์บริเวณที่ 5

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์แสดงในรูปที่ 72-73

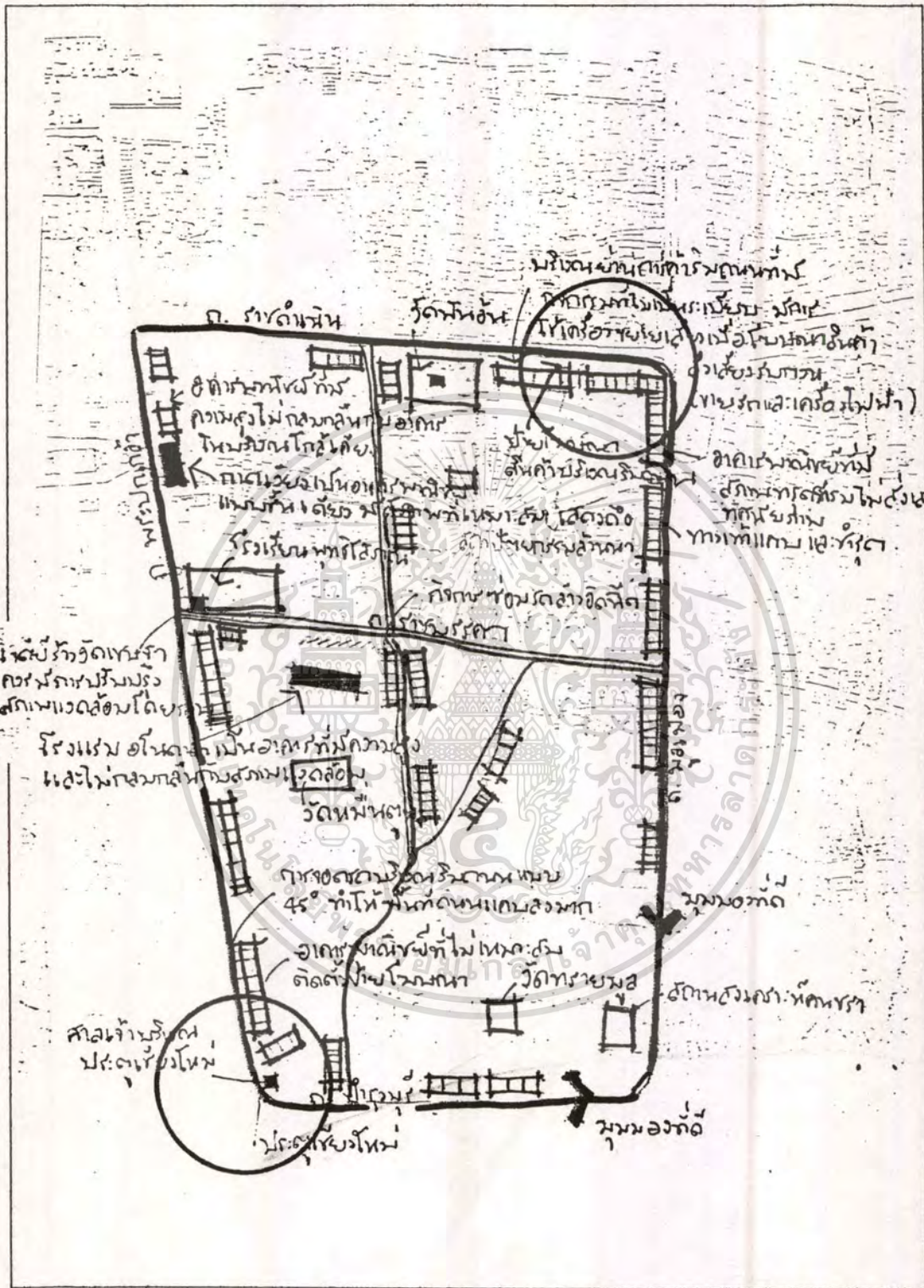
รูปแบบของเมืองบริเวณนี้เกิดจากระบบถนนที่เป็นตาราง ที่ไม่ชัดเจนนัก มีลักษณะคล้ายถนนในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 6 ถนนส่วนใหญ่เกิดขึ้นตามการใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะถนนซอย จะมีลักษณะแคบและคดเคี้ยว ไม่เป็นตารางเหมือนบริเวณอื่น บริเวณนี้เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับประตูท่าแพ ไปจนถึงพื้นที่ต่อเนื่องประตูเชียงใหม่

บริเวณประตูท่าแพเป็นบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีการรื้อถอนประตูเมืองเดิมและสร้างขึ้นใหม่ รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบดังที่กล่าวไปแล้ว ถนนราชดำเนินเดิม ที่เคยเป็นเส้นทางนำออกจากเขตกำแพงเมืองชั้นใน และเชื่อมต่อกับถนนท่าแพที่ทอดข้ามแม่น้ำปิง ซึ่งนับว่าเป็นเส้นทางที่สำคัญในอดีต การปิดเส้นทางสัญจรสายนี้ ทำให้รูปแบบของเมืองเปลี่ยนไปทั้งในทางบวกและทางลบ คือการปิดเส้นทางทำให้สามารถควบคุมความไม่เป็นระเบียบทางภูมิทัศน์ บริเวณจุดตัดของถนนที่เกิดจากอาคารสิ่งก่อสร้างให้ลดลง เป็นการป้องกันการขยายตัวของอาคารพาณิชย์ เพิ่มพื้นที่ว่างให้กับเมือง ในขณะเดียวกันลาน

เอนกประสงค์ยังทำหน้าที่เป็นจุดรวมของกิจกรรมนันทนาการด้วย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้นก็ทำให้รูปแบบ (Pattern) และจินตภาพ (Image) ของเมืองเปลี่ยนแปลงไป เกิดความไม่ต่อ

ไม่วารณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>รูปที่ 69</p>	<p>แสดง แผนภาพการวิเคราะห์ภูมิทัศน์บริเวณที่ 5</p>	
	<p>ที่มา: จากการศึกษา</p>	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตในการค้า
 ไม่ว่าจะโดยวิธีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

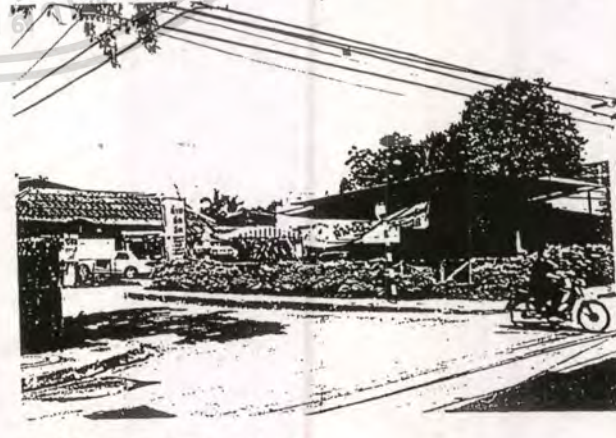
1 กาดเวียงเป็นตลาดขายสินค้าพื้นเมืองบนถนนพระปกเกล้า

4 ทศนิยมภาพถนนราชดำเนินตอนต้น

2 อาคารพาณิชย์บริเวณถนนพระปกเกล้า

บริเวณที่ 5

3 ทศนิยมภาพบริเวณถนนอารักษ์

5 ชู่มอรถบริเวณถนนราชมรรคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
รูปที่ 70 แสดง สภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 5 เอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องของเส้นทาง และเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของความเป็นเมืองเก่า แม้ว่าบริเวณประตูท่าแพจะเปิดให้มีการสัญจรทางเท้า แต่การจัดสรรพื้นที่ยังไม่มีความสะดวกต่อการเดินเท้า เนื่องจากมีทางเท้าที่แคบ โดยเฉพาะบนถนนมูลเมืองด้านตะวันออกของประตูท่าแพ มีความกว้างน้อยมาก อีกทั้งสภาพการจราจรที่หนาแน่นบริเวณ 3 แยกประตูท่าแพ ทำให้การเดินเท้าไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามบริเวณลานอเนกประสงค์ประตูท่าแพ นับว่าเป็นจุดที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาภูมิทัศน์ ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะที่ตั้งที่เหมาะสม มีประตูท่าแพเป็นฉากหลัง หากสามารถปรับปรุงภูมิทัศน์ไปในแนวทางที่เหมาะสม จะทำให้บริเวณนี้สามารถสื่อถึงบรรยากาศของเมืองเก่าในอดีต และทำหน้าที่เป็นจุดรวมกิจกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยที่มีความหนาแน่นปานกลาง บริเวณที่มีบทบาททางด้านพาณิชย์กรรมได้แก่ บริเวณถนนมูลเมืองช่วงประตูท่าแพ ถนนราชดำเนินตอนต้น ถนนพระปกเกล้า บริเวณพื้นที่ต่อเนื่องประตูเชียงใหม่ และบางส่วนของถนนราชดำเนินและถนนราชมรรคา พื้นที่สีเขียวและที่โล่ง ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณวัด และแทรกตัวอยู่ตามชุมชนที่อยู่อาศัย เช่นเดียวกับพื้นที่ศึกษาบริเวณอื่น บริเวณนี้ค่อนข้างขาดแคลนต้นไม้ที่ให้ร่มเงา โดยเฉพาะย่านพาณิชย์กรรม บริเวณถนนราชดำเนิน ถนนพระปกเกล้าและถนนมูลเมือง

ปัญหาทางภูมิทัศน์ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากอาคารที่มีกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรม โดยเฉพาะบริเวณถนนราชดำเนิน ตั้งแต่ประตูท่าแพ ไปจนถึงถนนพระปกเกล้า มีอาคารพาณิชย์ที่หนาแน่น มีการค้าที่หลากหลายนับเป็นระเบียบ สายไฟที่รุงรัง ตลอดจนมีป้ายโฆษณาอยู่ทั่วไป อาคารสูงที่อยู่ในบริเวณนี้ได้แก่ โรงแรมมนตรีตั้งอยู่บนถนนมูลเมืองและโรงแรมอินดาช บนถนนราชมรรคา โรงแรมมนตรีเป็นอาคารสูงที่ตั้งอยู่บริเวณที่เป็นจุดเด่นของเมืองคือ บริเวณประตูท่าแพ ทำให้เกิดภาพที่ไม่กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่า แต่เนื่องจากโรงแรมมีขนาดไม่ใหญ่โตนัก มีสีฉูดฉาด และมีการตกแต่งบริเวณด้วยต้นไม้และไม้ประดับ ทำให้ลดความขัดแย้งลงได้บ้าง ส่วนโรงแรมอินดาช ค่อนข้างจะเป็นจุดเด่นที่ขัดแย้งต่อสภาพเมืองเก่า เนื่องจากเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ และไม่มีตกแต่งทางภูมิทัศน์ที่เหมาะสม ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ที่ติดตั้งอยู่บนชั้นดาดฟ้าของโรงแรม เป็นการเพิ่มความสูงของอาคารและกลายเป็นจุดเด่นด้วยคุณภาพที่เห็นเด่นชัดมากขึ้น

บริเวณที่ประสบปัญหาทางภูมิทัศน์ ค่อนข้างรุนแรงภายในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 5 คือย่านตลาดประตูเชียงใหม่ อันเป็นตลาดที่เก่าแก่และมีขนาดใหญ่ มีการซื้อขายและรับส่งสินค้าเกือบตลอดวัน ประกอบกับบริเวณนี้มีถนนที่คับแคบ และคดเคี้ยว ปริมาณรถที่ผ่านเข้าออกมาก มีการ

จอดรถรับส่งสินค้าและผู้โดยสารบนถนน จึงเกิดปัญหาการจราจรติดขัด และมีฝุ่นละอองมาก นอก
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิอนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากนี้สภาพตลาดยังมีความไม่เป็นระเบียบ มีกิจกรรมที่ยุ่งเหยิง ขาดแคลนทางเท้าและที่จอดรถ บริเวณที่ต่อเนื่องจากตลาดประตูเชียงใหม่จะเป็นย่านการค้าที่เบาบาง และที่พักอาศัยที่ไม่ความหนาแน่นมากนัก อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งของอาคารก็ยังเป็นปัญหาที่พบเห็นได้อยู่ทั่วไป นอกจากนี้บริเวณถนนมูลเมืองและถนนบำรุงบุรียังคงมีปัญหาคารจรค่อนข้างมาก เนื่องจากมีความหนาแน่นของยานพาหนะมาก ประกอบกับทางเท้าแคบหรือไม่มีทางเท้า ทำให้ผู้เดินเท้าไม่ได้รับความสะดวก และเสี่ยงต่ออันตรายจากการใช้ถนนอีกด้วย

5.3.6 พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 6

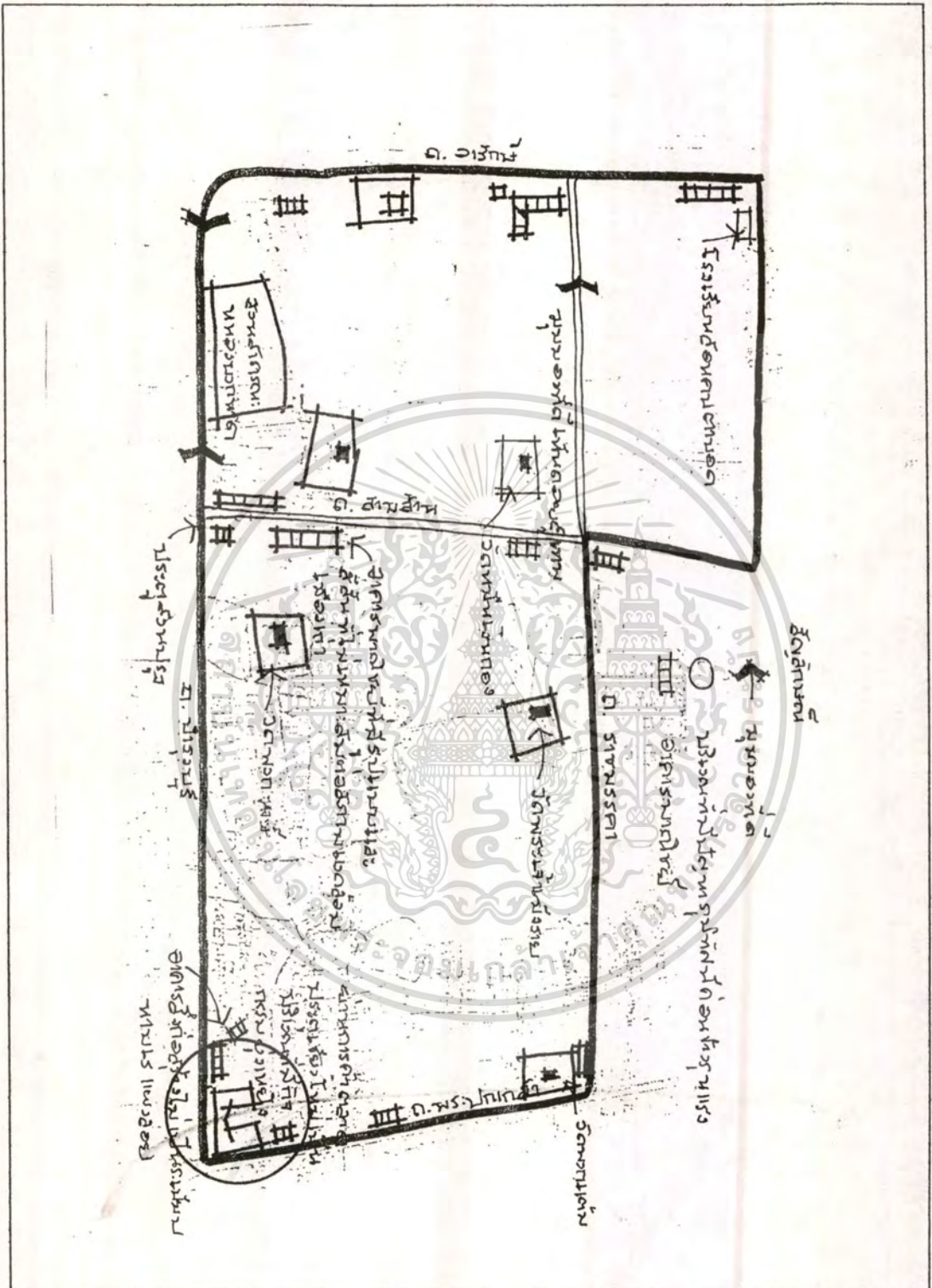
(1) สภาพทั่วไป

พื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 6 เป็นพื้นที่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกำแพงเมือง ต่อเนื่องกับกำแพงเมืองด้านแจ้งภูเรือ มีถนนสายสำคัญคือ ถนนสามล้านและถนนราชมรรคา เป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะหนองบวกหาด อันเป็นสวนสาธารณะที่มีความสำคัญของเมืองเชียงใหม่ และมีวัดอยู่ในพื้นที่จำนวน 5 วัด คือ วัดเมธัง วัดหมื่นเงินกอง วัดพวงหงษ์ วัดพระเจ้าเม็งรายและวัดพวงแต่ม

(2) การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์แสดงในรูปที่ 74-76

รูปแบบของเมืองในบริเวณนี้ ค่อนข้างแตกต่างจากบริเวณอื่น เนื่องจากมีระบบถนนที่ไม่เป็นตารางชัดเจน ถนนไม่เป็นระเบียบ คับแคบ มีชอยตันและทางแยกที่เป็นอันตรายอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้การจราจรลื่นไหลไปได้ช้ากว่าบริเวณอื่น จุดเด่นทางภูมิทัศน์ ในบริเวณนี้ได้แก่ บริเวณสวนสาธารณะหนองบวกหาด ซึ่งเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มีพื้นที่ถึง 13.5 ไร่ มีการตกแต่งทางภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีเฟอร์นิเจอร์และเครื่องประกอบถนน ที่ได้รับการออกแบบที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และทำหน้าที่เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญของประชาชนในเมือง เนื่องจากมีระบบถนนที่ไม่เป็นระเบียบ และไม่มีความสะดวกของเส้นทาง ย่านพักอาศัยที่อยู่ในบริเวณนี้สามารถเข้าถึงได้น้อยกว่าบริเวณอื่นๆ บริเวณถนนสายหลักจะมีอาคารพาณิชย์ที่หนาแน่น และมีความมั่งคั่งทางสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะบนถนนสามล้านซึ่งเป็นถนนที่ทอดผ่านประตูสวนปรุงเข้ามาในเขตกำแพงเมือง เป็นบริเวณที่เริ่มประสบปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการขยายตัวอย่างไม่เป็นระเบียบของอาคาร และอาคารส่วนใหญ่ขาดความงามในเชิงสถาปัตยกรรม ความรุงรังของสายไฟ ถนนไม่สะอาด เครื่องประกอบถนนที่ไม่มีความสวยงาม และอยู่ในสภาพที่ขาดการดูแลรักษาที่ดี ขาดแคลนทางเท้า ทำให้การเดินเท้าไม่ได้รับความไม่ว้าวุ่นใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

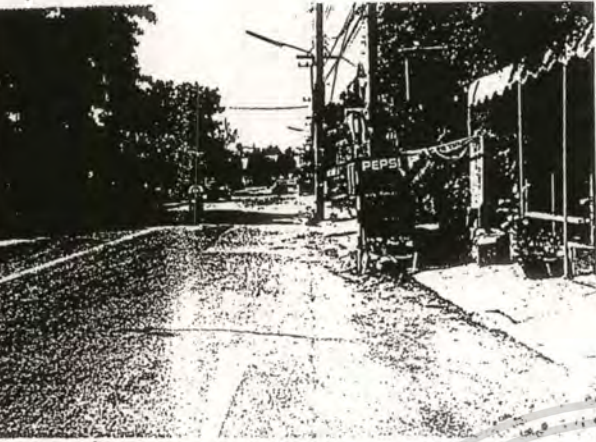

รูปที่ 71

แสดง แผนภาพการวิเคราะห์ภูมิทัศน์บริเวณที่ 6

ที่มา: จากการศึกษา

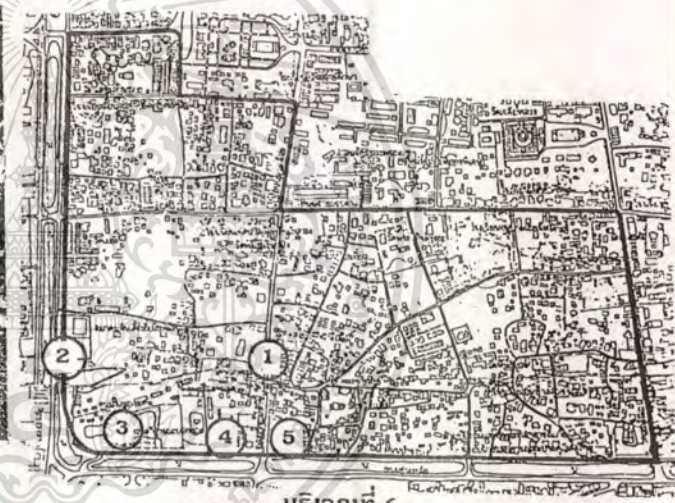
ทัศนียภาพถนนสามล้าน

4 อาคารที่มีสีสันและรูปแบบที่ไม่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

2 ทัศนียภาพถนนอารักษ์

บริเวณที่ 6

บริเวณด้านหน้าสวนสาธารณะบวกดาด หาบเร่แผงลอยที่ไม่เป็นระเบียบ

5 อาคารพาณิชย์บริเวณประตูสวนปรุง

6 ทศนิยมภาพบริเวณแจ้งกู๋เรียงฝั่งตรงข้ามสวนสาธารณะสวนบวกหาด

8 ตลาดประตูเชียงใหม่

บริเวณที่ 6

9 ตลาดประตูเชียงใหม่

7 การวางขายสินค้าบนมิวจวราช เป็นภาพที่พบเห็นได้ทั่วไปในเขตกำแพงเมือง

10 สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมทำลายความสวยงามและการใช้ประโยชน์ของสวนหย่อมบริเวณประตูเมืองใหม่

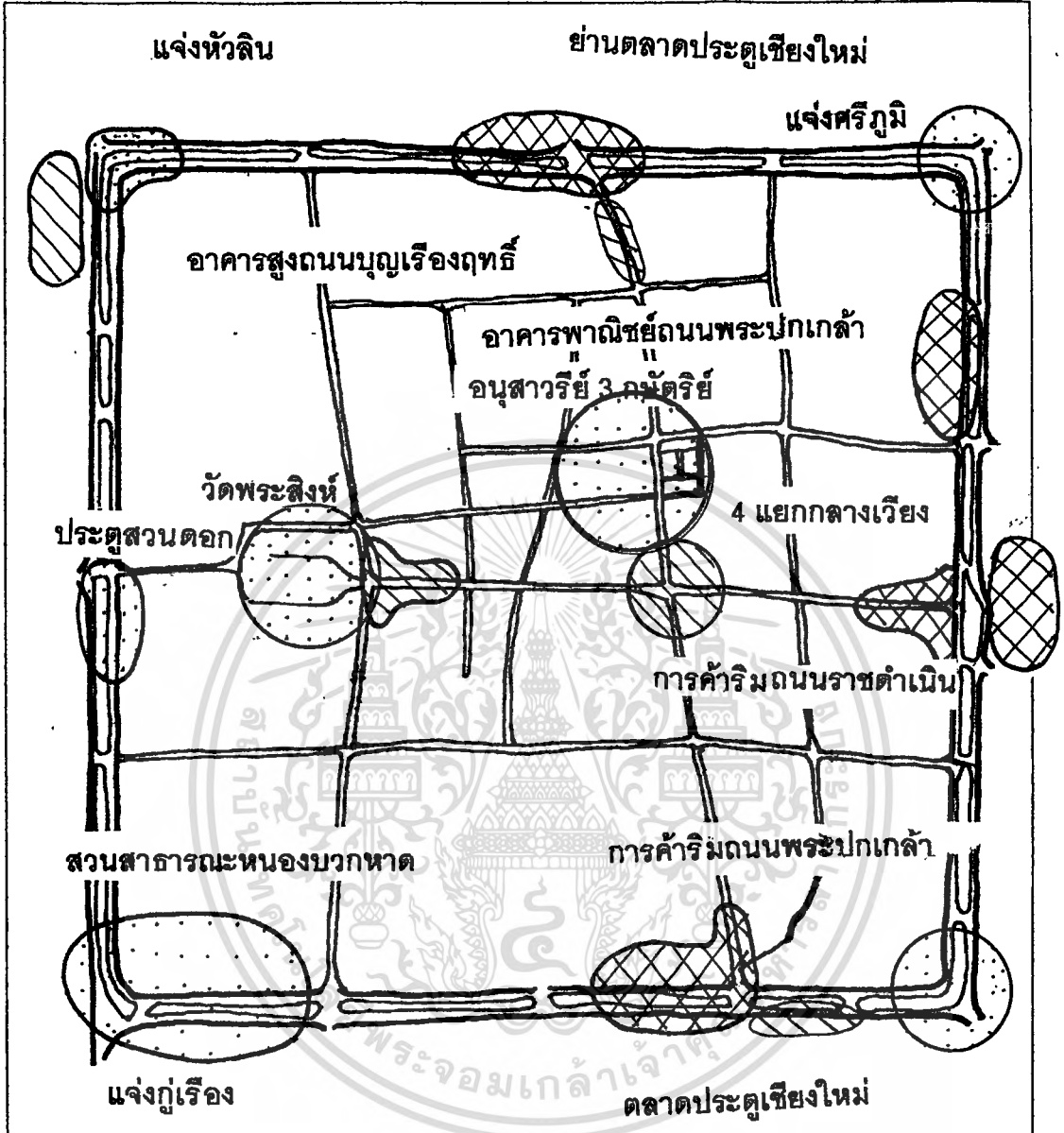
รูปที่ 73 ในเอกสารที่แนบมาได้แสดงให้เห็นสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ศึกษาบริเวณที่ 6 อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สะดวกและปลอดภัยเท่าที่ควร บริเวณประตูสวนปรุงเป็นอีกบริเวณที่ควรได้รับการปรับปรุงทาง
ภูมิทัศน์ เนื่องจากบริเวณประตูเมืองประสบปัญหาถูกบุกรุกทำลาย มีการขยายผิวจราจร
เบียดชิดประตูเมือง และเป็นที่ประชาชนนำเอาศาลพระภูมิเก่าที่ไม่ต้องการมาทิ้ง ทำให้เกิดภาพที่
ไม่น่าดูและควรได้รับการแก้ไข

สำหรับพื้นที่โล่งและพื้นที่สีเขียวในบริเวณนี้ ได้แก่ สวนสาธารณะหนองบวกดาด อันเป็น
พื้นที่สีเขียวที่มีความสำคัญของเมืองเป็นจุดรวมของประชาชนสำหรับกิจกรรมนันทนาการ มีความ
สวยงามมีและมีรูปแบบที่เหมาะสมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ประกอบกับสภาพแวดล้อมบริเวณแจ้ง
กุ้เรื่องที่ร่มรื่น มีความเป็นเอกลักษณ์ของเฟอริเนเจอร์และเครื่องประกอบถนน ทำให้บริเวณสวน
สาธารณะหนองบวกดาดเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจของเมือง แต่สิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาคือ สถานการณ์
การขาดแคลนที่จอดรถ โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดที่มีผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะค่อนข้างมาก
อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ อาจทำได้โดยพัฒนาพื้นที่บริเวณด้านหลังสวน
สาธารณะเพื่อเป็นที่จอดรถเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้การตั้งรถขายของประเภทน้ำและอาหารบนถนน
และทางเท้า บริเวณหน้าสวนสาธารณะก็นับได้ว่าเป็นปัญหาประการหนึ่ง มีผลทำให้เกิดปัญหา
จราจร และเกิดภาพที่ไม่สวยงาม

5.3.7 สรุป

จากการศึกษาสภาพภูมิทัศน์ในระดับบริเวณ (รูปที่ 77)พบว่า พื้นที่ในเขตกำแพงเมือง
กำลังประสบปัญหาทางภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก แม้ว่าบางบริเวณจะมีสภาพภูมิทัศน์ที่ดี แต่ก็ไม่มี
ความต่อเนื่องกับบริเวณอื่นขาดความกลมกลืนทางภูมิทัศน์ บริเวณที่มีสภาพภูมิทัศน์ที่ดีได้แก่
บริเวณแจ้งสี่มุมเมือง โดยเฉพาะแจ้งกุ้เรื่อง บริเวณประตูสวนดอกฝั่งคูเมืองด้านใต้ สวนสาธารณะ
หนองบวกดาด สวนสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ และบริเวณคูเมืองฝั่งตะวันตก พื้นที่ที่มีปัญหา
ค่อนข้างมากคือพื้นที่ฝั่งตะวันออกของเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นย่านการค้า ได้แก่ ย่านตลาดสมเพชร
ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ย่านประตูท่าแพ ย่านประตูช้างเผือก ซึ่งนอกจากจะมีสภาพที่ไม่ส่งเสริม
ความงามทางภูมิทัศน์ของเมืองแล้ว ยังเป็นที่รวมกิจกรรมที่หลากหลาย และไม่เป็นระเบียบก่อให้เกิด
เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาและทำลายสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อยู่โดยรอบอีกด้วย ส่วนบริเวณที่มี
ปัญหาทางภูมิทัศน์ในระดับรองลงมา ได้แก่ บริเวณสี่แยกกลางเวียง อาคารพาณิชย์บนถนนพระ
ปกเกล้า ถนนราชดำเนิน ถนนช่างหล่อและถนนมูลเมือง อาคารสูงบนถนนบุญเรืองฤทธิ์และถนน
ห้วยแก้ว นอกจากนี้บริเวณเหล่านี้แล้ว ยังคงมีจุดที่มีปัญหาทางภูมิทัศน์กระจายอยู่ทั่วไปในเขต
กำแพงเมือง

- บริเวณที่มีภูมิทัศน์ที่ดี
- บริเวณที่มีปัญหาภูมิทัศน์ค่อนข้างรุนแรง
- บริเวณที่มีปัญหาภูมิทัศน์ในระดับรอง

รูปที่ 74	แสดง บริเวณที่มีภูมิทัศน์ที่ดีและบริเวณที่มีปัญหา	
ที่มา: จากการศึกษา		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น เมื่ออนุญาตเห็นแก่ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 สรุปปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

จากการศึกษา ลักษณะทางภูมิทัศน์ของพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

5.4.1 ปัญหาทางจินตภาพของเมือง

- (1) เส้นทางไม่สมบูรณ์ขาดความต่อเนื่อง (Broken Paths)
- (2) ถนนขาดความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นที่น่าสนใจ (Non Attractive and Characterless Paths)
- (3) บริเวณที่สับสนไม่เป็นระเบียบ (Confused and Characterless Area)
- (4) จุดรวมกิจกรรมขาดความน่าสนใจ (Less Attractive Point)
- (5) ขาดความต่อเนื่องภายใน (Lack of Interrelation)
- (6) จุดเด่นด้อยคุณภาพ (Poor Quality Landmark)
- (7) ขาดการดูแลและถูกทำลายโดยสภาพแวดล้อม (Lack of Maintenance and Destroyed by Surrounding)

5.4.2 ปัญหาจากองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง

- (1) ปัญหาเกี่ยวกับที่โล่งและพื้นที่สีเขียว
 - ขาดการจัดระบบของที่โล่งและการกระจายตัวของสวนสาธารณะ
 - ขาดแคลนสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
 - ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะ
- (2) ปัญหาเกี่ยวกับถนนและการจราจร
 - ปัญหาการจราจรหนาแน่น
 - ปัญหาการขาดแคลนทางเท้า ทางเท้าไม่ได้มาตรฐาน และขาดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินเท้า
- (3) ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนนและต้นไม้
 - ปัญหาเครื่องประกอบถนนขาดความเอกลักษณ์และความสวยงาม
 - ปัญหาการขาดแคลนเครื่องประกอบถนนและต้นไม้
 - ปัญหาเครื่องประกอบถนนขาดการดูแลรักษา

(4) ปัญหาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม

- ปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งปลูกสร้าง
- อาคารสิ่งก่อสร้างขาดความเหมาะสมกลมกลืนของรูปแบบและสัดส่วน
- ปัญหาการบุกรุกทำลายโบราณสถาน

5.4.3 ปัญหาทางภูมิทัศน์เมืองในระดับบริเวณ

(1) บริเวณที่ประสบปัญหาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมรุนแรง

- ย่านตลาดสมเพชร
- ย่านตลาดประตูเชียงใหม่
- ย่านประตูท่าแพ
- ย่านประตูช้างเผือก

(2) บริเวณที่มีปัญหาทางภูมิทัศน์ในระดับรองลงมา

- บริเวณสี่แยกกลางเวียง
- ย่านการค้าบริเวณริมถนน พระปกเกล้า ถนนราชดำเนิน ถนนช่างหล่อ ถนนราชเชียงแสนและถนนมูลเมือง
- บริเวณแจ้งหัวลินและแจ้งศรีภูมิ
- บริเวณด้านหน้าวัดพระสิงห์วรวิหาร

5.5 ความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

การแก้ไขปัญหาทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นนี้ ไม่สามารถทำได้โดยระยะเวลาอันสั้น แม้ว่าปัญหาบางประการอาจแก้ไขได้อย่างทันที แต่บางประการอาจต้องอาศัยระยะเวลาและงบประมาณที่มาก และจำเป็นต้องอาศัยแนวทางเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับการสนับสนุนและผลักดันจากประชาชน ดังนั้นเพื่อให้การศึกษามีความชัดเจนขึ้นผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาย่างกว้าง ๆ และจัดทำเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ในขณะเดียวกันก็เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ด้วย โดยมีผลการศึกษาดังนี้

5.5.1 การปรับปรุงคูเมืองเพื่อเป็นทางสัญจรทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนประชาชนและนักท่องเที่ยวชาวไทย 77.35 % เห็นด้วยกับการปรับปรุงคูเมืองเพื่อใช้

เป็นทางสัญจรทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน 22.64 % ไม่เห็นด้วย ผู้ที่เห็นด้วยให้ความเห็น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาดูงาน ในอนาคตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการครกว่าจะสามารถนำรายได้จากการเปิดบริการนี้ มาใช้ในการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมไม่วารณี่ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุผลแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านอื่นๆ ในเขตกำแพงเมือง ช่วยให้เกิดการไหลเวียนของน้ำในคูเมือง เพิ่มออกซิเจนและลดปัญหาน้ำเสียในคูเมือง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมด้วย ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า ไม่ปลอดภัยและอาจทำให้คูเมืองสกปรกมากขึ้น

5.5.2 การจัดเส้นทางจักรยานในเขตกำแพงเมือง

จากการสอบถามความคิดเห็นในเรื่องของการจัดสร้างทางจักรยานในเขตกำแพงเมือง มีผู้เห็นด้วย 96.22 % ไม่เห็นด้วย 1.88 % เป็นที่น่าสังเกตว่าจากผลการสำรวจประชาชนเกือบทั้งหมดเห็นด้วยต่อการจัดสร้างทางจักรยาน ทั้งๆ ที่ จากการสำรวจการใช้จักรยานของนักท่องเที่ยวภายในเขตกำแพงเมืองเฉลี่ยเพียง 12.5 % ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ แม้จะเห็นด้วยกับการใช้จักรยานเพื่อการเดินทางในเขตกำแพงเมือง แต่การใช้จักรยานยังไม่มีความปลอดภัยเพียงพอ ดังนั้นจึงเห็นด้วยกับการจัดเส้นทางจักรยาน โดยประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าการใช้จักรยานจะสามารถช่วยลดปัญหามลภาวะจากควันพิษ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองเก่า และลดปัญหาการจราจรภายในเขตกำแพงเมืองได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เห็นด้วยบางส่วนก็แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดเส้นทางจักรยานควรมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุที่รัดกุม มีกฎหมายที่เข้มงวดในการควบคุมรถประเภทอื่นไม่ให้ รุกล้ำเส้นทางจักรยาน และมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญต่อผู้ใช้จักรยานอย่างจริงจัง มิฉะนั้นอาจมีสภาพเหมือนเส้นทางจักรยานบนถนนสายโชตินา-แมร์ิม ที่กลายเป็นที่จอดรถยนต์หรือที่วางแผงลอยจำหน่ายอาหารหรือสินค้า ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยแสดงความเห็นว่า การใช้จักรยานมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์สูง ไม่มีความปลอดภัยโดยเฉพาะหากผู้ขับขี่จักรยานที่เป็นเด็ก และยังไม่มีความมั่นใจในระบบการจราจรของเมือง

5.5.3 การจัดสร้างทางเท้าให้มีความต่อเนื่อง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบทางเท้า เพื่อให้มีความต่อเนื่องเป็นโครงข่าย พบว่าประชาชน 98.11% เห็นด้วย และ 1.88 % ไม่เห็นด้วย จากผลการสำรวจความคิดเห็นแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจกับระบบทางเท้าที่เป็นอยู่ โดยประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าทางเท้าในเขตกำแพงเมืองไม่มีความต่อเนื่อง ถนนสายหลักบางเส้น ถนนสายรองรวมทั้งถนนซอยทั้งหมดไม่มีทางเท้า ทำให้การเดินทางไม่สะดวกต้องเดินบนถนน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหากทางเท้าได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ประชาชนจะหันมาใช้ทางเท้ามากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่นิยมใช้ทางเท้าเพื่อการท่องเที่ยว และในการเดินทางระยะสั้นๆ เพื่อประกอบกิจกรรมประจำวันของประชาชนในเมือง เช่น ไปทำงาน ไปจับจ่ายซื้อของหรือ ทำกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจสวนสาธารณะ

5.5.4 การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน มีผู้เห็นด้วย

81.13 % ไม่เห็นด้วย 18.86 % อย่างไรก็ตามแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน แต่ก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยากในเชิงปฏิบัติ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของคนเป็นจำนวนมาก ชาวปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่ต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายในการปฏิบัติการ เก่งกว่าการใช้นโยบายรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน จะกระทบกับผลประโยชน์ของประชาชนและก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง จึงไม่สามารถกำหนดนโยบายการดำเนินการที่ชัดเจนได้ ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่คิดว่า ทำให้ประชาชนที่อาศัยหรือประกอบกิจการในบริเวณใกล้เคียงโบราณสถานนั้นๆ ได้รับความเดือดร้อนและโดยสภาพความเป็นจริงแล้วมีประชาชนจำนวนมาก ที่ตั้งบ้านเรือนหรือประกอบกิจการอยู่ในเขตวัดร้าง พื้นที่ราชพัสดุ และพื้นที่ของกรมศาสนา ซึ่งเป็นไปทั้งถูกกฎหมายโดยการเช่าและการบุกรุก ซึ่งประชาชนจำนวนนี้ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับการควบคุมหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในเขตโบราณสถาน เนื่องจากเกรงว่าตนเองจะได้รับผลกระทบหรือสูญเสียผลประโยชน์ ในขณะที่มีประชาชนบางส่วนคิดว่าจะย้ายออกไปจากบริเวณที่เป็นเขตโบราณสถานหรือที่จะประกาศเป็นเขตโบราณสถาน หากรัฐบาลให้ความช่วยเหลือหรือมีข้อเสนอที่เหมาะสม

5.5.5 การส่งเสริมสิ่งปลูกสร้างให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมือง

ประชาชนเห็นด้วยกับมาตรการส่งเสริมสิ่งปลูกสร้าง ในเขตกำแพงเมืองให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมือง คิดเป็น 88.67 % และไม่เห็นด้วย 9.43 % โดยผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีความเห็นว่า เป็นการบังคับและริดรอนสิทธิของเจ้าของและผู้ประกอบการ มากจนเกินไป

นอกจากนี้ประชาชนและนักท่องเที่ยว ยังได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง ซึ่งพอจะสรุปความต้องการของประชาชนอย่างกว้าง ๆ ได้ดังนี้

- ควรจัดสร้างสวนสาธารณะเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ควรสร้างความรู้สึกปลอดภัยในการใช้สวนสาธารณะให้มากขึ้นด้วย
- ควรเพิ่มความพยายามในการรักษาบรรยากาศของเมืองเก่าและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารให้มากขึ้น
- ควรมีการบูรณะดูแลโบราณสถานที่ถูกปล่อยให้รกร้างให้มีสภาพที่ดีขึ้น ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโบราณสถานที่ไม่เหมาะสม

- ควรปรับปรุงระบบการจราจร โดยเฉพาะในเรื่องของความปลอดภัยของผู้เดินเท้าในการใช้ทางเท้าและทางข้าม
- ควรมีการดูแลรักษาความสะอาดของน้ำในคูเมืองให้มากขึ้น มีปริมาณน้ำหมุนเวียนในคูเมืองน้อยเกินไป ทำให้มีทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม
- ควรมีการปลูกต้นไม้และไม้ดอกไม้ประดับเพิ่มขึ้น เพื่อความสวยงามของเมือง
- ควรปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณประตูท่าแพ และลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ให้มีความสวยงาม และสามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ตารางที่ 39

แสดงความคิดเห็นของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

ความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
การปรับปรุงคูเมืองเพื่อเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน		
เห็นด้วย	309	77.25
ไม่เห็นด้วย	91	22.75
ปรับปรุงระบบทางเท้าให้ต่อเนื่องกันเป็นโครงข่าย		
เห็นด้วย	385	96.25
ไม่เห็นด้วย	15	3.75
จัดสร้างเส้นทางจักรยาน		
เห็นด้วย	392	98.0
ไม่เห็นด้วย	8	2.0
รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน		
เห็นด้วย	325	81.25
ไม่เห็นด้วย	75	19.75
ส่งเสริมสิ่งปลูกสร้างให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมือง		
เห็นด้วย	355	88.75
ไม่เห็นด้วย	45	11.25

ที่มา : แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตเห็นเบ้ใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

ข้อสรุปและแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

6.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ในเขตกำแพงเมือง

สภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมืองในปัจจุบัน เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมในระดับต่างๆ นับตั้งแต่บทบาทของการเป็นเมืองหลักในภาคเหนือ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและประชากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของประชากรในเขตผังเมืองรวมเชียงใหม่ในปี 2529-2534 อยู่ในอัตราที่สูงถึง 3.98 % ต่อปี และพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองก็มีการเพิ่มจำนวนประชากรจาก 23,529 คนในปี พ.ศ.2527 เป็น 27,403 คนในปีพ.ศ. 2539 และคาดว่าจะมีประชากรสูงถึง 30,528 คนในปี พ.ศ. 2544 การเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้มีความต้องการที่อยู่อาศัยและการขยายตัวทางการค้ามากขึ้นตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตกำแพงเมืองนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2519-2529 อยู่ในอัตรา 17.33 % ต่อปี การขยายตัวของเมืองที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและขาดการวางแผนหรือออกแบบเมืองเพื่อรองรับการเติบโตนี้ ทำให้พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองประสบปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและด้านการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมตามมาอีกหลายประการ ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาน้ำในคูเมืองมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาฝุ่นละอองและสารพิษในอากาศ ปัญหามลภาวะทางสายตา และปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์เมืองทั้งสิ้น

6.2 ลักษณะภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

การศึกษาลักษณะทางภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ คือ

6.2.1 จินตภาพของเมือง ลักษณะขององค์ประกอบทางกายภาพในเขตกำแพงเมืองยังไม่มีความชัดเจนมากนัก องค์ประกอบทางจินตภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของการใช้ประโยชน์มากกว่าการสื่อความหมายของเมือง จุดเด่นและภาพลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของเมืองไม่ได้รับการส่งเสริม และยังถูกลดความสำคัญลงด้วยลักษณะทางกายภาพของเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของเมือง โดยเพิ่มความสำคัญและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของถนน ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงองค์ประกอบทางจินตภาพเข้าด้วยกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยให้ความสำคัญในแง่ของการส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองเก่าที่มีคุณค่าทั้งการอยู่อาศัยและการท่องเที่ยวพักผ่อน

6.2.2 องค์ประกอบทางกายภาพของเมือง

ลักษณะโดยทั่วไปขององค์ประกอบจากการศึกษาและวิเคราะห์ ลักษณะขององค์ประกอบทางกายภาพที่ทำให้เกิดลักษณะ ทางภูมิทัศน์ในระดับเมือง พบว่า พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังขาดการออกแบบภูมิทัศน์เมืองที่เหมาะสม จากการศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพ 4 ประการได้แก่ ที่โล่ง ถนน เครื่องประกอบถนนและต้นไม้ และสถาปัตยกรรม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า แม้ว่าพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองยังคงไม่ประสบปัญหาการขาดแคลนที่โล่งที่รุนแรง แต่ปัญหาการขาดแคลนสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญควรมีการจัดสร้างสวนสาธารณะเพื่อให้บริการแก่ประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะสวนสาธารณะประจำหมู่บ้าน และสนามเด็กเล่น นอกจากนี้สวนสาธารณะส่วนใหญ่ยังคงขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกและต้องการการปรับปรุงให้มีความสวยงามและสามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

การศึกษาสภาพถนนในเขตกำแพงเมือง สรุปได้ว่า ถนนที่มีความสำคัญทั้งในด้านกายภาพการใช้ประโยชน์และการประเมินคุณค่าความสำคัญ ได้แก่ ถนนราชดำเนินและถนนพระปกเกล้า ดังนั้นในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองควรให้ความสำคัญแก่ถนนทั้ง 2 สายเป็นอันดับแรก ส่วนถนนที่มีความสำคัญในระดับรองลงไปได้แก่ ถนนสามล้าน ถนนสิงหราชและถนนราชวิถี

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องประกอบถนนและต้นไม้ในเขตกำแพงเมือง พบว่า เครื่องประกอบถนนส่วนใหญ่ในเขตกำแพงเมืองยังมีสภาพที่ไม่เหมาะสมสวยงาม ไม่มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ เครื่องประกอบถนนส่วนใหญ่มีลักษณะเพื่อตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์มากกว่ารูปแบบที่เหมาะสมสวยงาม บริเวณถนนโดยรอบคูเมืองเป็นบริเวณที่มีเครื่องประกอบถนนที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการปรับปรุงเครื่องประกอบถนนในส่วนอื่นๆ ของเมืองได้ การปรับปรุงรูปแบบเครื่องประกอบถนนควรให้มีความเหมาะสมเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่

การสำรวจถนนในเขตกำแพงเมือง พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงขาดแคลนต้นไม้ให้ร่มเงาโดยเฉพาะถนนที่อยู่ในย่านการค้า เช่นถนนราชดำเนินถนนพระปกเกล้าบริเวณประตูช้างเผือก และบริเวณประตูเชียงใหม่ ถนนโดยรอบคูเมืองทั้งด้านนอกและด้านใน มีการปลูกต้นไม้ตลอดแนวถนน ทำให้ถนนมีสภาพร่มรื่น ส่งเสริมทัศนียภาพของเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาปัตยกรรม ในเขตกำแพงเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทคือ อาคารศาสนสถาน สถานที่ราชการ อาคารพาณิชย์และอาคารที่พักอาศัย ในสภาพปัจจุบันสถาปัตยกรรมที่ยังคงคุณค่าทางศิลปกรรมส่วนใหญ่เป็นอาคารสิ่งก่อสร้างทางศาสนา และอาคารราชการที่ยังหลงเหลืออยู่บ้าง ส่วนอาคารพาณิชย์และอาคารที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลง มีรูปแบบสมัยใหม่มากขึ้น ส่วนการประเมินคุณค่าความสำคัญของสถาปัตยกรรมพบว่า อาคารศาสนสถานที่มีความสำคัญระดับที่ 1 ได้แก่ วัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง วัดเชียงมั่น ส่วนอาคารที่มีชื่อศาสนสถาน ที่มีความสำคัญระดับที่ 1 ได้แก่ ศาลากลางเก่า ศาลแขวง กำแพงเมือง ดังนั้นในการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมจินตภาพของเมืองเก่าให้มีความชัดเจน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่อาคารกลุ่มนี้มากเป็นพิเศษ

6.2.3 สภาพภูมิทัศน์ระดับบริเวณ

จากการศึกษาสภาพภูมิทัศน์ในระดับบริเวณ สรุปได้ว่าพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางภูมิทัศน์ทั้งทางจินตภาพและกายภาพ บริเวณที่มีสภาพภูมิทัศน์ดีมักเป็นการออกแบบตกแต่งภูมิทัศน์เฉพาะบริเวณ ไม่มีความต่อเนื่องกลมกลืนกับส่วนอื่นของเมืองบริเวณที่มีสภาพภูมิทัศน์ที่ดีได้แก่ บริเวณแจ้งสี่มุมเมือง โดยเฉพาะแจ้งคูเมือง บริเวณประตูสวนดอกฝั่งคูเมืองด้านใต้ สวนสาธารณะหนองบวหาด สวนสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ และบริเวณคูเมืองฝั่งตะวันตก พื้นที่ที่มีปัญหาค่อนข้างมากคือพื้นที่ฝั่งตะวันออกของเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นย่านการค้า ได้แก่ ย่านตลาดสมเพชร ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ ย่านประตูท่าแพ ย่านประตูช้างเผือก ส่วนบริเวณที่มีปัญหาทางภูมิทัศน์ในระดับรองลงมา ได้แก่ บริเวณสี่แยกกลางเวียง อาคารพาณิชย์บนถนนพระปกเกล้า ถนนราชดำเนิน ถนนช่างหล่อและถนนมูลเมือง อาคารสูงบนถนนบุญเรืองฤทธิ์และถนนห้วยแก้ว

6.3 กรอบแนวความคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง

จากการศึกษาวิเคราะห์ องค์ประกอบทางจินตภาพและลักษณะทางกายภาพ ภายในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาทางภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีผลกระทบมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชน มีการกระจายตัวประชากรอย่างไม่มีแบบแผน มีการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสม และที่สำคัญคือ ขาดการวางแนวทางที่เหมาะสมในการควบคุมและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

แม้ว่าการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ จะส่งผลให้สภาพทางภูมิทัศน์ ของเมืองเก่ามีการเปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ในเขตกำแพงเมือง ยังคงมีองค์ประกอบทั้งด้านจินตภาพไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และกายภาพ ที่แสดงออกถึงความเป็นเมืองเก่าที่ทรงคุณค่าอยู่มาก นับตั้งแต่ รูปลักษณะความงามของเมือง ที่มีการวางผังอย่างมีแบบแผนตามลักษณะทางภูมิประเทศ ไม่ขัดต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โบราณสถาน ที่บ่งบอกถึงความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมือง รูปแบบของถนน ที่แคบและคดเคี้ยวแสดงถึง ระบบถนนที่เกิดจากทางเดินและทางเกวียนมาก่อน โดยมีได้ให้ยานยนต์เป็นพาหนะ ลักษณะ และที่ตั้งของอาคารสาธารณะและศาสนสถาน ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน และมีขนาดที่เป็นสัดส่วนต่อมนุษย์ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่ยังมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการวางแผนทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมือง จึงมีทิศทางเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรวม ส่งเสริมองค์ประกอบของเมืองเก่า ทำให้จินตภาพและบรรยากาศของเมืองเก่ามีความชัดเจนขึ้น จัดระเบียบการใช้พื้นที่และอาคารให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ผลผสมผสานระหว่างความเปลี่ยนแปลงใหม่ และโครงสร้างเดิมของเมืองให้ประสานสัมพันธ์กัน ปรับปรุงองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม แสดงออกถึงความเป็นวานานครที่ร่มรื่น มีทัศนียภาพที่งดงาม เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สวยงามและมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งทำให้ประชาชนในเมืองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

เพื่อให้การดำเนินงานในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองมีความชัดเจน และเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ จึงได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในลักษณะของแผนงานหลัก ที่ประกอบไปด้วยแผนงานย่อย และโครงการต่างๆ ดังนี้

6.4 แผนงานหลัก การปรับปรุงภูมิทัศน์และควบคุมสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง

สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของเมืองทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ความหนาแน่นของประชากรและสิ่งก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้แบบแผนของเมืองและรูปแบบการดำเนินชีวิตมีความเปลี่ยนแปลงไป อาคารสูงทำลายเส้นขอบฟ้าของเมือง สิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็นระเบียบทำลายบรรยากาศที่อบอุ่นน่าอยู่ วานานคร ที่อุดมไปด้วยต้นไม้ โบราณสถานที่มีคุณค่า ทัศนียภาพที่สวยงามกำลังถูกทำลายลง และหากไม่ได้รับการแก้ไข พื้นที่เมืองเก่าเชียงใหม่ก็คงเหมือนกับเมืองทั่วไป ที่เติบโตตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอีกต่อไป

6.4.1 แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อม

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในเขตกำแพงเมือง ควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมบรรยากาศของความเป็นเมืองเก่า และปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ รวมทั้งควบคุมกิจกรรมที่ทำลายสภาพไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แวดล้อมของเมือง การปรับปรุงภูมิทัศน์และควบคุมสภาพแวดล้อม จำเป็นที่ต้องใช้การจัดการทางผังเมืองที่ดี และมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.4.1.1 การควบคุมทางผังเมือง เป็นการควบคุมองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแบบแผนภาพรวมของเมืองได้แก่

(1) ระบบการจราจร เนื่องจากถนนนับเป็นโครงสร้างสำคัญที่แสดงให้เห็นแบบแผนของเมือง ในการจัดการระบบการจราจรควรให้เข้ากับโครงข่ายการจราจรเดิม การสร้างเส้นทางใหม่หรือการขยายถนนจะทำให้ แบบแผนของเมืองเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นในการปรับปรุงถนนภายในเขตกำแพงเมืองควรพยายามรักษาสภาพเดิมของถนนไว้ให้มากที่สุด

(2) ควบคุมความหนาแน่นของประชากรและการใช้ที่ดิน เพื่อป้องกันการใช้ที่ดินที่ไม่เป็นระเบียบ ควรกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละบริเวณอย่างชัดเจน โดยกำหนดความหนาแน่นของอาคารทั้งในย่านพาณิชย์กรรม และย่านที่อยู่อาศัย ห้ามการประกอบกิจการ ที่ส่งเสริมให้มีคนเข้ามาภายในเขตกำแพงเมืองมากขึ้น รวมทั้ง กิจกรรมที่ขัดแย้งต่อสภาพแวดล้อมของการเป็นเมืองเก่า หรือทำให้เกิดสภาวะมลพิษ

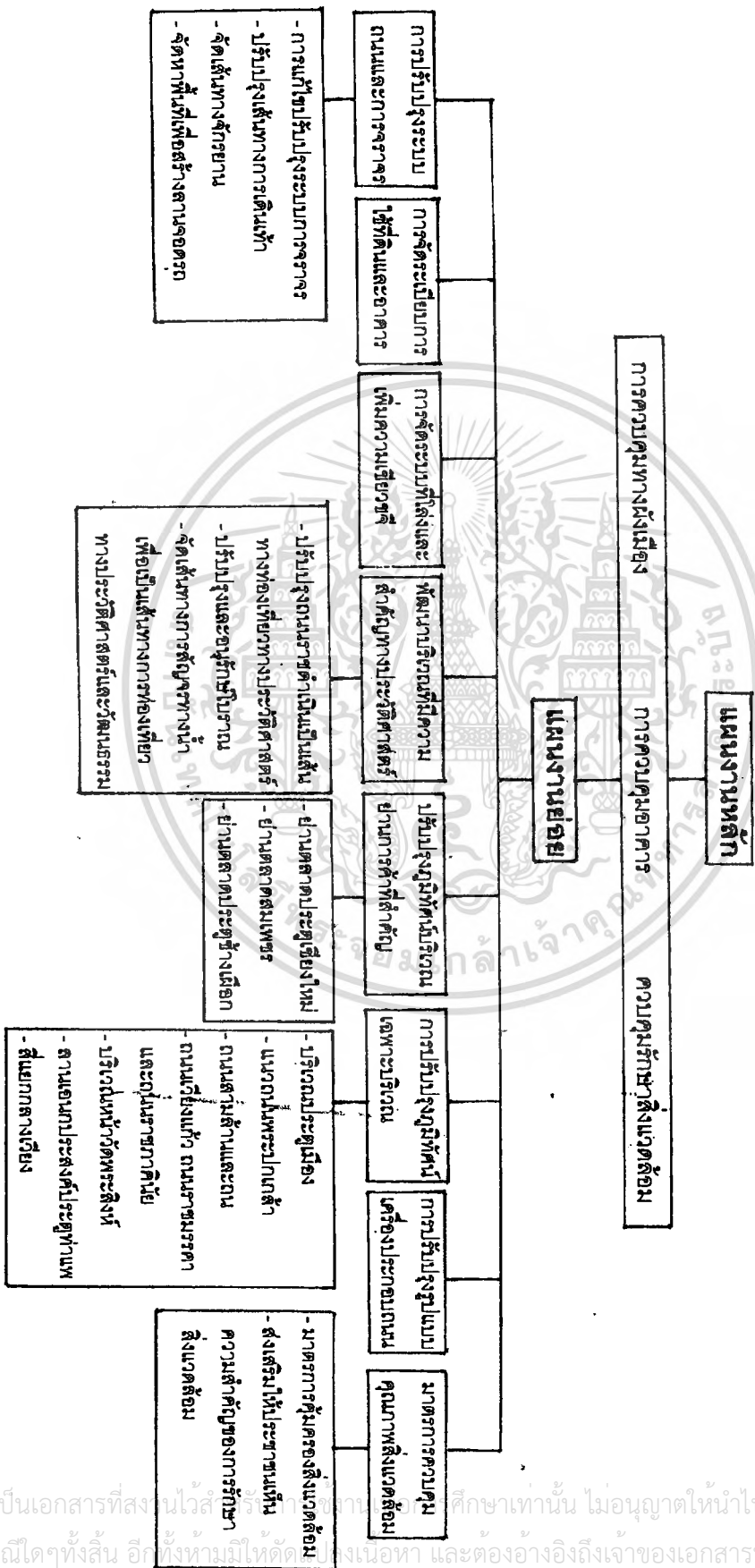
(3) รักษาที่โล่งว่างของเมือง เพื่อช่วยลดความแออัดและช่วยการระบายอากาศของเมือง การจัดหาที่ว่างเพื่อสร้างเป็นสวนสาธารณะ เพิ่มการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ว่างริมถนน เป็นแนวทางในการเพิ่มพื้นที่โล่งภายในเขตกำแพงเมือง

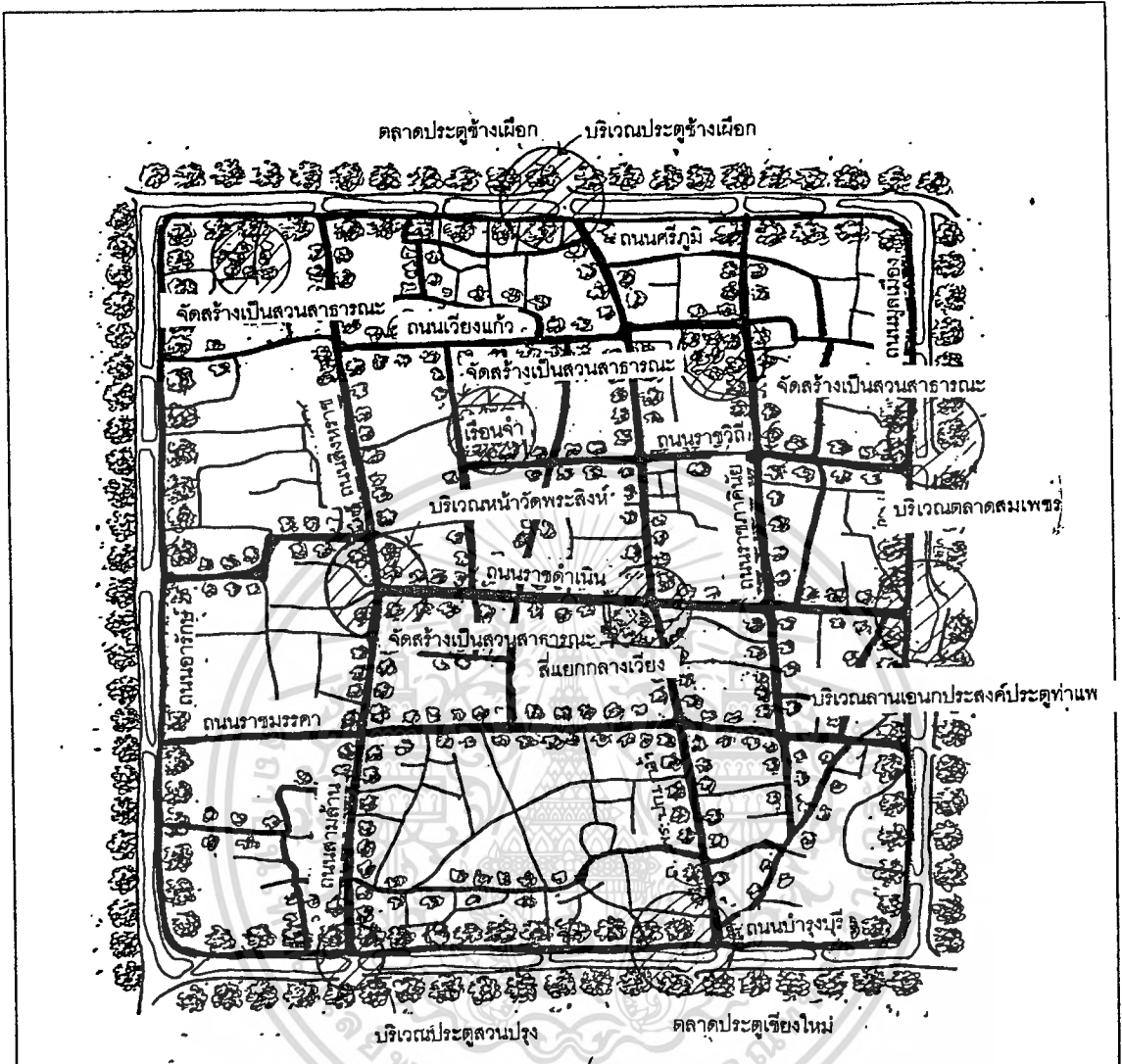
(4) ออกแบบผังเฉพาะควบคุมภูมิทัศน์ในระดับบริเวณ เพื่อให้สภาพภูมิทัศน์ภายในเขตกำแพงเมืองมีความสวยงาม มีลักษณะที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของเมือง จึงควรออกแบบผังเฉพาะเพื่อใช้ปรับปรุงพื้นที่ในแต่ละบริเวณ หรือย่าน เช่น ผังเฉพาะเพื่อปรับปรุงระบบทางเท้าในเขตกำแพงเมือง ผังปรับปรุงย่านตลาดสมเพชร ย่านตลาดประตูเชียงใหม่ เป็นต้น

6.4.1.2 การควบคุมอาคาร โดยการควบคุม ประเภทของอาคาร ลักษณะอาคาร ขนาดอาคาร ความสูงอาคาร ระยะถอยร่น อัตราส่วนพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ดิน และอัตราส่วนพื้นที่อาคารคลุมดิน การควบคุมอาคารมีหลักการสำคัญ เพื่อให้อาคารภายในเขตกำแพงเมือง มีขนาดที่เป็นสัดส่วนต่อร่างกายมนุษย์ มีความเป็นระเบียบไม่แออัด ไม่ทำลายเส้นขอบฟ้าเดิม และรักษาที่โล่งว่างของเมือง ทำให้เมืองมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่อาศัย

6.4.1.3 ควบคุมรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นการควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของเมือง เช่น อากาศ น้ำ และ เสียงเพื่อป้องกันสภาวะมลพิษต่างๆ ห้ามการประกอบกิจการหรือทำกิจกรรมใด ๆ ภายในเขตกำแพงเมือง ที่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมของเมือง

แผนงานปรับปรุงภูมิทัศน์นิคมเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

- สัญลักษณ์
- ต้นไม้
 - สวนสาธารณะที่เสนอให้สร้าง
 - เส้นทางที่เสนอให้ปรับปรุงภูมิทัศน์
 - บริเวณที่เสนอให้ปรับปรุงภูมิทัศน์
 - ถนน
 - ซอย

รูปที่ 75 แสดง บริเวณที่เสนอให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 แผนงานย่อยเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์และควบคุมสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง เพื่อให้การปรับปรุงภูมิทัศน์และควบคุมสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง มีความชัดเจน และเป็นไปตามแนวทางของแผนงานหลัก จึงได้จัดทำแผนงานย่อยที่มีรายละเอียดในการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

6.5.1 แผนงานที่ 1 การปรับปรุงระบบถนนและการจราจร

ระบบถนนและการจราจร เป็นองค์ประกอบสำคัญของภูมิทัศน์ของเมือง ทำหน้าที่เชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของเมืองเข้าด้วยกันทำให้เมืองมีความต่อเนื่องเกิดการเคลื่อนย้ายถ่ายเท ของผู้คน และกิจกรรมภายในเมือง รวมทั้งนำเสนอสภาพภูมิทัศน์ภายในเมืองอีกด้วย นอกจากนี้โครงข่ายของถนนยังแบ่งพื้นที่เมืองออกเป็นบริเวณ ทำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกันไปตามความสำคัญของถนน เกิดเป็นย่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อจินตภาพของเมือง

ในสภาพปัจจุบันพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองและคูเมือง ประสบปัญหาจากระบบถนนและการจราจรค่อนข้างรุนแรง โดยสาเหตุสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการขยายตัวทางประชากรของเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว ในขณะที่การขยายของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่ามาก มีการใช้ทรัพยากรของเมืองอย่างไม่เหมาะสม จากการศึกษาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางกายภาพของระบบถนนในเขตกำแพงเมือง ไม่เหมาะสมต่อการรองรับปริมาณการจราจรที่หนาแน่น การจัดระบบการจราจรในปัจจุบันนอกจากจะสร้างปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกำแพงเมืองแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมาก ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์เมือง ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองเก่าให้คงอยู่ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงการใช้ถนนและการจราจร ให้เหมาะสมกับโครงข่ายถนนที่มีอยู่

การปรับปรุงระบบถนนและการจราจรภายในเขตกำแพงเมือง มีเป้าหมายสำคัญเพื่อลดปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการใช้ยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น โดยลดความหนาแน่นการยานยนต์ที่ใช้เส้นทางในเขตกำแพงเมืองให้น้อยลง และส่งเสริมการใช้จักรยานและการสัญจรทางเท้าในเขตกำแพงเมืองให้มากขึ้น มีรายละเอียดโครงการเพื่อการปรับปรุงดังนี้

6.5.1.1 โครงการที่ 1 การแก้ไขปรับปรุงระบบการจราจร

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

แบบแผนของถนนภายในเขตกำแพงเมืองในปัจจุบันมีลักษณะเป็นแบบตาราง

(Grid System) ซึ่งนับได้ว่าเป็นระบบถนนที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยง (Connect) ส่วนต่าง ๆ ของเมืองให้ต่อเนื่องกันได้เป็นอย่างดี และสามารถเข้าถึง (Accessibility) ได้โดยง่าย อย่างไรก็ตามไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถนนภายในเขตกำแพงเมืองมิได้สร้างขึ้นเพื่อรองรับการจราจรที่หนาแน่น หรือเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูง เนื่องจากถนนแคบ และมีเส้นทางที่คดเคี้ยวผ่านชุมชนที่อยู่อาศัย ในสภาพปัจจุบัน พื้นที่ภายในเขตกำแพงเมืองประสบปัญหาการจราจรค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีระบบ การจราจรที่ไม่เข้ากับระบบถนน ทำให้มีรถจำนวนมากเข้ามาสะสมอยู่ในเขตกำแพงเมือง โดยส่วนใหญ่ใช้เป็นเส้นทางผ่านเพื่อไปยังส่วนอื่นๆ ของเมืองมากกว่ามีเป้าหมายของการเดินทางอยู่ภายในเขตกำแพงเมือง ดังนั้นเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องปรับปรุงระบบการจราจรให้เข้ากับสภาพถนนที่มีอยู่ให้มากขึ้น

(2) แนวทางการแก้ไขปรับปรุงระบบถนนและการจราจร

(2.1) ตัดถนนวงแหวนด้านทิศตะวันตกให้ครบวง เพื่อลดปริมาณการใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1191 ที่เชื่อมต่อกับถนนบุญเรืองฤทธิ์อันเป็นถนนรอบกำแพงเมืองชั้นนอก ทำให้การเดินทางระหว่างทิศตะวันออกและตะวันตก หรือในแนวเหนือใต้ของเมืองมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากถนนวงแหวนรอบนอกสามารถรองรับปริมาณรถได้มาก และสามารถใช้ความเร็วที่สูงกว่าการใช้เส้นทางในเขตกำแพงเมือง เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนที่มีได้มีเป้าหมายการเดินทางอยู่ภายในเขตกำแพงเมือง เลือกใช้ถนนวงแหวนที่สะดวกกว่า เพื่อแก้ปัญหาการเข้ามาสะสมของรถภายในเขตกำแพงเมือง ลดความหนาแน่นของการจราจรลง (รูปที่ 78)

(2.2) ขยายผิวเส้นทางการจราจรถนนวงแหวนชั้นในด้านตะวันออกและด้านทิศใต้ของเมือง ได้แก่ ถนนประชาสัมพันธ์ ถนนเวียงพิงค์ และถนนหายยา (รูปที่ 78) ทั้งนี้เนื่องจากถนนวงแหวนรอบนอก ทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ของเมืองอยู่ห่างจากบริเวณเมืองเก่ามาก ดังนั้นการใช้ถนนวงแหวนชั้นใน จะช่วยร่นระยะทาง ในการเดินทางของประชาชนที่มีเป้าหมายการเดินทางอยู่ในพื้นที่โดยรอบเขตกำแพงเมืองให้สั้นลง โดยไม่ต้องใช้ถนนวงแหวนรอบนอก และเป็นการระบาย รถที่เข้ามาใช้ถนนโดยรอบกำแพงเมือง ออกไปสู่ถนนวงแหวนชั้นในที่สะดวกกว่า

(2.3) ขยายผิวจราจรถนนรอบคูเมืองชั้นนอก บริเวณถนนคชสารจากแยกประตูท่าแพ ถึงแจ่งกะต้ำ และถนนราชเชียงแสนจากแจ่งกะต้ำถึงบริเวณแยกประตูเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นช่วงที่ถนนมีความกว้างไม่มากนัก แต่มีปริมาณรถหนาแน่นทำให้ประสบปัญหาการจราจรค่อนข้างมาก แม้ว่าการขยายผิวจราจรถนนรอบนอกคูเมือง อาจจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างของถนนเดิมและสภาพแวดล้อมเดิมของเมือง แต่อย่างไรก็ตามการใช้รถใช้ถนนก็ยังคงมีความจำเป็น และการขยายถนนรอบนอกคูเมืองก็จะสามารถลดปัญหาการจราจรภายในเขตกำแพงเมืองลง

(2.4) ปรับปรุงระบบการเดินทางภายในเขตกำแพงเมือง จากระบบการเดินทางที่ใช้เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะสามารถทำให้การจราจรของเมืองเชียงใหม่มีความคล่องตัวมากขึ้น แต่กลับ

สัญลักษณ์

- ถนนวงแหวนรอบนอกเดิม
- เส้นทางที่เสนอให้ขยายผิวจราจร
- เส้นทางที่เสนอให้ตัดใหม่

รูปที่ 76	แสดง การปรับปรุงระบบถนน	
ที่มา: ผู้วิจัย		

เป็นการทำลายสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของเมืองเก่าลง มีรถเข้ามาใช้เส้นทางจราจรในเขตเก่าแพงเมืองมากขึ้น ถนนส่วนใหญ่ใช้ระบบการเดินรถทางเดียว รถแล่นด้วยความเร็วสูง ระบบการจราจรไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินเท้าและการใช้จักรยาน ดังนั้นจึงได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเดินรถ ในเขตเก่าแพงเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

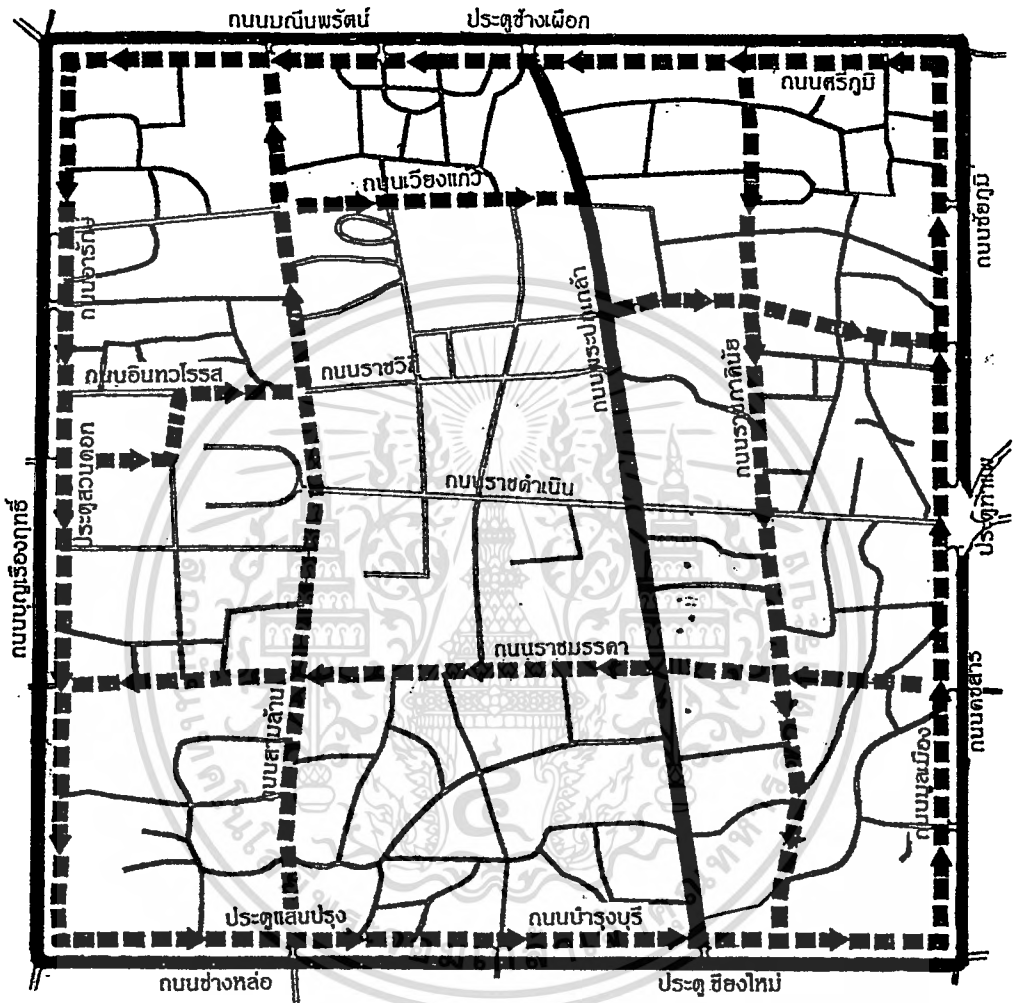
(2.4.1) เปลี่ยนระบบการเดินรถแบบทางเดียวบนถนนรอบคูเมืองชั้นนอก ให้เป็นระบบเดินรถสองทาง เนื่องจากมีความกว้างมากกว่าถนนภายในเขตเก่าแพงเมือง เป็นการลดปริมาณรถในเขตเก่าแพงเมืองลง และปรับปรุงระบบการเดินรถบนถนนบางสายในเขตเก่าแพงเมืองดังแสดงในรูปที่ 79

(2.4.2) เพื่อเป็นการลดความคับคั่งของการจราจรบริเวณประตูเมือง และรักษาทัศนียภาพของเมืองเก่า จึงปิดการสัญจรด้วยยานยนต์บริเวณประตูข้างเผือก ประตูสวนปรุง และประตูเชียงใหม่ โดยให้ใช้เส้นทางที่ไม่ผ่านประตูเมืองแทน

อย่างไรก็ตามการปรับปรุงระบบการเดินรถ จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาอย่างละเอียด เนื่องจาก เป็นระบบที่มีความซับซ้อนและอาศัยข้อมูลเป็นจำนวนมาก ดังนั้นแนวทางการปรับปรุงการเดินรถที่เสนอ เป็นเพียงแนวทางในเชิงทฤษฎีเท่านั้น ซึ่งหากจะนำไปใช้ ยังคงต้องศึกษาความเป็นไปได้และมีการทดลองใช้ในภาคปฏิบัติต่อไป

(2.5) มาตรการเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้เดินเท้า เพื่อเป็นการลดปัญหาจราจรและจำนวนของรถบนถนนให้น้อยลง จึงควรส่งเสริมให้มีการสัญจรทางเท้า โดยเพิ่มความสะอาดและปลอดภัยในการเดินเท้ามากขึ้น โดยมีแนวทางดังนี้

- มีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมความเร็วรถในเขตเก่าแพงเมือง ให้เข้ากับขนาดความกว้างของถนน ย่านหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในจุดที่ผ่านโรงเรียนและสถานศึกษา หรือย่านที่มีการสัญจรทางเท้าหนาแน่น ให้ใช้ความเร็วรถไม่เกิน 20 กิโลเมตร/ชั่วโมง
- จัดทำทางข้ามถนนสำหรับผู้เดินเท้า โดยใช้เครื่องหมายจราจร ได้แก่ ทางม้าลาย หรือติดตั้งสัญญาณไฟสำหรับข้ามถนนในจุดที่มีการจราจรหนาแน่น และการข้ามถนนไม่ได้รับความสะอาด

สัญลักษณ์
 ...
 เส้นทางการเดินรถทางเดียว
 เส้นทางการเดินรถ 2 ทง

รูปที่ 77

แสดง การปรับปรุงระบบการเดินรถในเขตกำแพงเมือง

ที่มา: ผู้วิจัย

6.5.1.2 โครงการที่ 2 ปรับปรุงระบบเส้นทางการเดินเท้าในเขตกำแพงเมือง

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

ภายในเขตสี่เหลี่ยมกำแพงเมืองมีพื้นที่ ประมาณ 2.56 ตารางกิโลเมตร โดยมีความยาวเพียงด้านละประมาณ 1600 เมตร ซึ่งเป็นระยะที่สามารถใช้การเดินเท้าในการติดต่อสัญจรภายในได้ และจากสภาพของถนนส่วนใหญ่ภายในเขตกำแพงเมืองที่มีความกว้างไม่มาก โดยเฉพาะถนนที่เป็นทางเดินเท้าในย่านพักอาศัย การเดินเท้าสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกกว่าการใช้รถยนต์มาก นอกจากนี้ในเขตกำแพงเมืองยังเป็นแหล่งที่รวมของวัดและโบราณสถาน ที่มีความสำคัญทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมือง โดยแหล่งวัดและโบราณสถานเหล่านี้ กระจายตัวปะปนอยู่ในชุมชนที่อยู่อาศัยภายในเขตกำแพงเมือง โดยมีทำเลที่ตั้งที่ไม่ห่างไกลกันมากนัก การจัดระบบทางเท้าเพื่อเชื่อมโยงสถานที่เหล่านี้เข้าด้วยกัน และมีความต่อเนื่องกับเส้นทางหลักของเมือง จะทำให้การท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้าได้รับความสะดวกมากขึ้น นักท่องเที่ยวสามารถเก็บรายละเอียดของเมืองได้มากขึ้น และยังได้สัมผัสกับบรรยากาศของเมืองเก่าอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ ใช้การสัญจรทางเท้าแทนยานพาหนะมากขึ้น ส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมของภายในเขตกำแพงเมือง และลดปัญหามลภาวะอีกด้วย

(2) แนวคิดในการปรับปรุงทางเท้า

เนื่องจากถนนในเขตกำแพงเมืองมีความกว้างไม่มากนัก การจัดสร้างเส้นทางเท้าจำเป็นต้องคำนึงถึงพื้นที่ผิวการจราจรสำหรับการสัญจรประเภทอื่นด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแบ่งประเภทของทางเท้าให้สัมพันธ์กับขนาดความกว้างของผิวการจราจร ความหนาแน่นของการสัญจร ตลอดจนกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายหลักในการจัดสร้างทางเท้า เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้ทางเท้าของประชาชน ทำให้การสัญจรทางเท้าได้รับความสะดวกสบาย และส่งเสริมให้ประชาชนในเมืองหันมาใช้การสัญจรทางเท้ามากขึ้น

(3) การจัดระบบทางเท้าในเขตกำแพงเมือง

จัดระบบทางเท้าให้เป็นโครงข่ายต่อเนื่องกันตามระดับความสำคัญของถนน โดยแบ่งประเภทของทางเท้าออกเป็น 4 ระดับ คือ

- เส้นทางสายหลัก เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง เป็นที่ตั้งของวัดและโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ถนนราชดำเนิน ถนนพระปกเกล้า ถนนเวียงแก้ว ถนนสิงหราช ถนนสามล้าน และถนนอินทวิโรด

- เส้นทางสายรอง เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญรองจากเส้นทางสายหลัก และทำหน้าที่เชื่อมทำให้โครงข่ายของทางเดินเท้ามีความสมบูรณ์มากขึ้น ได้แก่ ถนนราชมรรคา ถนนราชภาคินัย และถนนราชวิถี และถนนโดยรอบคูเมืองชั้นใน
- เส้นทางต่อเนื่อง เป็นเส้นทางเข้าตามแนวถนนสายย่อยและถนนซอย ที่เชื่อมระหว่างถนนสายหลัก และถนนสายรอง ช่วยให้การเข้าถึงพื้นที่เป็นไปอย่างทั่วถึงมากขึ้น
- เส้นทางเดินเท้า เป็นเส้นทางทางการเดินเท้าที่เชื่อมโยง สถานที่สำคัญ วัดและโบราณสถาน เข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการท่องเที่ยวและเข้าถึงย่านที่พักอาศัย

(4) รายละเอียดในการดำเนินงาน

- (4.1) ปรับปรุงภูมิทัศน์ บนถนนสายหลักและสายรองให้มีความร่มรื่นสวยงาม ดูแลรักษาต้นไม้ให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ปรับปรุงเครื่องประกอบถนน ให้มีลักษณะที่กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่า
- (4.2) กำหนดให้เส้นทางสายหลัก มีความกว้างของทางเท้า 1.5 - 3.0 เมตร ปลุกต้นไม้ให้ความร่มรื่น 2 ฟากถนน ทุกระยะ 8 - 10 เมตร
- (4.3) ถนนสายรอง มีความกว้างของทางเท้า 1.20 - 1.50 เมตร ปลุกต้นไม้ให้ความร่มรื่น 2 ฟากถนน
- (4.4) เส้นทางต่อเนื่อง มีความกว้างของทางเท้า 1.0 - 1.20 เมตร ปลุกต้นไม้ให้ความร่มรื่นทั้ง 2 ฟากถนน
- (4.5) ทางเดินเท้าเฉพาะ ให้มีความกว้างเป็น 2.5 - 3.0 เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดเส้นทางเดิม ปูพื้นด้วยอิฐดินเผา หรือหิน (StonePavers) ปลุกไม้ยืนต้นด้านเดียว
- (4.6) จัดทำทางข้ามบริเวณจุดตัดของถนน และจุดที่มีการต่อเชื่อมระหว่างเส้นทาง

6.5.1.3 โครงการที่ 3 การจัดเส้นทางสำหรับจักรยาน

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

การส่งเสริมให้มีการใช้รถจักรยาน นับว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาทางภูมิทัศน์เมืองประการหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาจราจร แม้ว่าในสภาพปัจจุบันมีการใช้จักรยานเพื่อการสัญจรภายในเขตกำแพงเมืองไม่มากนัก โดยปัญหาสำคัญที่การใช้รถจักรยานไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เนื่องจากขาดเส้นทางจักรยานและมาตรการที่ให้ความปลอดภัยแก่ผู้ใช้จักรยาน แต่ผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั้งโดยประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นถึงความต้องการใช้เส้นทางจักรยานค่อนข้างสูง ดังนั้นการจัดเส้นทางจักรยานและเพิ่มมาตรการให้ความปลอดภัย จะทำให้มีการใช้จักรยานเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้การจัดสร้างทางจักรยานจะเป็นการฟื้นฟูการใช้สามล้อแรงคน ให้กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้ง เนื่องจากมีความปลอดภัยมากขึ้น เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว และอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่า

(2) แนวคิดในการจัดเส้นทางรถจักรยาน

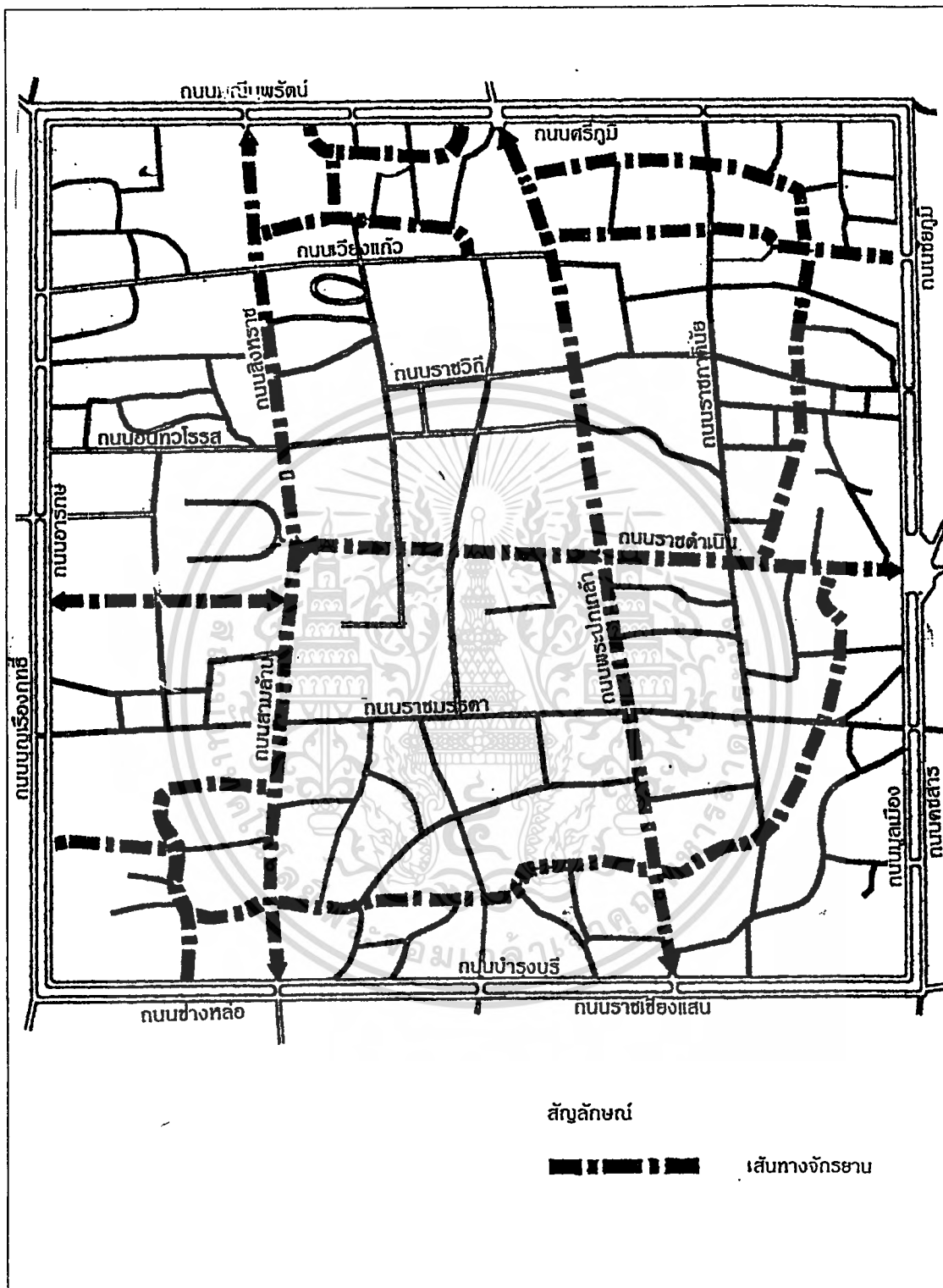
การจัดเส้นทางสำหรับรถจักรยานในเขตกำแพงเมือง ควรทำให้ผู้ใช้จักรยานได้รับความสะดวก และปลอดภัยมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งเส้นทางที่นำไปสู่สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ภายในเขตกำแพงเมือง แต่เนื่องจากถนนส่วนใหญ่ในเขตกำแพงเมืองมีความคับแคบ การจัดสร้างทางจักรยานแยกออกจากพื้นที่ถนนบางสายมีความเป็นไปได้น้อย ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ถนนที่ร่วมกับยานพาหนะประเภทอื่น ส่วนบนถนนสายหลักจะมีการจัดแบ่งผิวจราจรเพื่อเป็นเส้นทางจักรยาน ที่แยกออกจากการทางเท้าและยานพาหนะอื่นๆ และให้จักรยานใช้เส้นทางร่วมกับเส้นทางการเดินเท้าเฉพาะ ซึ่งมีความกว้างของผิวจราจรมากกว่า 2.50 เมตร

(3) รายละเอียดในจัดเส้นทางจักรยาน

(3.1) กำหนดเส้นทางเดินเท้าเฉพาะ และถนนราชดำเนินตลอดสาย เป็นเส้นทางจักรยานจัดทำทางลาดบริเวณจุดต่อเนื่องระหว่างเส้นทางและจุดตัดของถนน เพื่อสะดวกต่อการขึ้นลงของจักรยาน

(3.2) จัดเส้นทางจักรยานขนาดความกว้างขนาด 1.2 เมตร ถนนสายหลักและถนนสายรองทั้งสองฟากถนน ได้แก่ ถนนพระปกเกล้า ถนนสามล้าน ถนนสิงหราช และถนน อินทวโรธ

(3.3) บนถนนต่อเนื่องที่เป็นถนนสายย่อยและถนนซอย เป็นเส้นทางที่มีการจราจรเบาบาง และมีควบคุมประเภทของยานพาหนะ ให้จักรยานใช้เส้นทางร่วมกับยานพาหนะประเภทอื่น

รูปที่ 79 แสดง เส้นทางจักรยาน

ที่มา: ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3.4) ใช้มาตรการควบคุมความเร็วของยานยนต์ภายในเขตกำแพงเมือง และควบคุมประเภทของยานพาหนะ โดยกำหนดให้รถยนต์โดยสารและยานพาหนะประเภทอื่น ที่มีไซยานพาหนะเฉพาะบุคคลใช้ถนนสายหลักและถนนสายรองเท่านั้น

6.5.1.4 โครงการที่ 4 การจัดหาพื้นที่เพื่อสร้างลานจอดรถของเมืองบริเวณประตูท่าแพ

(1) สภาพความเป็นมาและความสำคัญ

ในสภาพปัจจุบันเมืองเชียงใหม่เริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนที่จอดรถ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล และบริเวณย่านการค้า ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดมาตรฐานที่ดี ในการกำหนดปริมาณที่จอดรถเพื่อรองรับกิจการค้าและบริการต่างๆ นอกจากนี้หากมีการปรับปรุงลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ให้ทำหน้าที่เป็นสถานที่การพักผ่อนหย่อนใจของคนในเมือง แล้วจะทำให้มีประชาชนเข้ามาใช้บริการมากขึ้น ประกอบกับการปิดถนนราชดำเนิน เพื่อเป็นเส้นทางทางท่องเที่ยวทางเท้า จะยิ่งทำให้ความต้องการที่จอดรถบริเวณประตูท่าแพเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีรถจะต้องจอดรถอยู่บริเวณด้านนอกประตูท่าแพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดสร้างที่จอดรถเพิ่มขึ้น

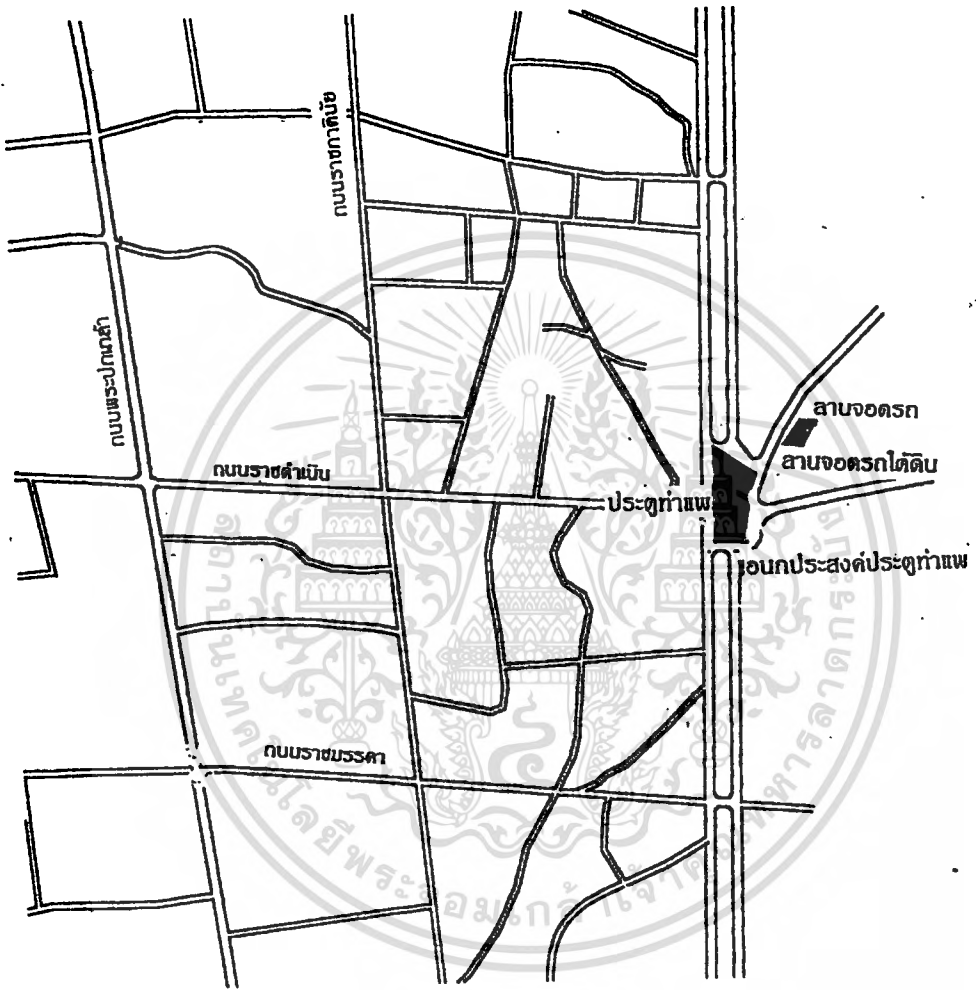
(2) แนวคิดในการออกแบบจัดสร้างที่จอดรถ

การจัดสร้างลานจอดรถภายในเมือง จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบทางทัศนียภาพที่มีต่อเมืองเป็นหลักสำคัญ การจัดสร้างที่จอดรถบริเวณประตูท่าแพ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของที่ตั้ง และการจัดภูมิทัศน์บริเวณที่จอดรถให้มีความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม หลีกเลี่ยงลานจอดรถขนาดใหญ่และโล่ง

(3) บริเวณที่มีความเป็นไปได้ในการจัดสร้างลานจอดรถ

จากการศึกษาเพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อการจัดสร้างลานจอดรถ พบว่าบริเวณที่มีความเหมาะสมที่จะสร้างเป็นที่จอดรถ 2 บริเวณคือ

(3.1) บริเวณอาคารพาณิชย์บริเวณประตูท่าแพ ซึ่งทางเทศบาลนครเชียงใหม่มีโครงการที่จะเวนคืนพื้นที่ส่วนนี้ เพื่อจัดเป็นที่ว่างสาธารณะเพื่อให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งมีข้อดีคือสามารถเข้าออกได้สะดวก เสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและบำรุงรักษาต่ำ แต่ข้อด้อยของการจัดทำเป็นลานจอดรถคือ มีพื้นที่ไม่มากนักสามารถรองรับปริมาณรถได้ไม่เกิน 20 คัน ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จอดรถที่เพิ่มขึ้นได้ และทางเทศบาลจะต้องเสียค่าเวนคืนเป็นจำนวนเงินถึง 50 ล้านบาท เทศบาลนครเชียงใหม่ (2540)

ที่ 80

แสดง บริเวณที่สามารถจัดสร้างลานจอดรถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้เฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้ง

ที่มา: สำนักผังเมือง

(3.2) บริเวณใต้ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ซึ่งสามารถจัดทำเป็นลานจอดรถชั้นใต้ดินที่สามารถรองรับปริมาณรถได้มากกว่า 100 คัน แต่ข้อดีของการสร้างลานจอดรถใต้ดิน คือ ต้องใช้ทั้งงบประมาณและเวลาในการก่อสร้างมาก เพิ่มต้นทุนการบำรุงรักษา ความต้องการแสงสว่างและอุปกรณ์ระบายอากาศ

6.5.2 แผนงานที่ 2 การจัดระเบียบการใช้ที่ดินและอาคาร

6.5.2.1 สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

แม้ว่าพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองมีการควบคุมอาคารและการใช้ประโยชน์ที่ดินเข้มงวดมากกว่าบริเวณอื่นของเมืองเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามพื้นที่ภายในเขตกำแพงเมืองก็ยังไม่สามารถรอดพ้นจากกระแสการเจริญเติบโตของเชียงใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากที่อยู่อาศัยมาเป็นพาณิชยกรรมขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตกำแพงเมืองยังคงเป็นของเอกชนอยู่มาก ทำให้สะดวกในการซื้อขายและเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน นอกจากนี้การใช้ที่ดินตามกฎหมายกระทรวงผังเมืองรวมเชียงใหม่ พ.ศ. 2532 ยังกำหนดให้การใช้พื้นที่ภายในเขตกำแพงเมืองเป็นที่อยู่อาศัย และพาณิชยกรรม และพื้นที่โดยรอบเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก หนาแน่นปานกลางและพาณิชยกรรม ซึ่งทำให้เกิด อาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง และพื้นที่โดยรอบอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สภาพแวดล้อมเมืองเก่าเปลี่ยนแปลงไปและยังทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหามลภาวะทางอากาศและเสียง ปัญหาอาคารสิ่งก่อสร้างบดบัง หรือลดความสำคัญของวัดและโบราณสถานเป็นต้น และการใช้ที่ดินตามกฎหมายกระทรวงผังเมืองรวม ปี พ.ศ. 2532 ยังกำหนดให้ทิศทางการขยายตัวของเมือง รวมทั้งย่านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากไปตามถนนห้วยแก้วและถนนสุเทพ ซึ่งการขยายตัวเช่นนี้ไม่เป็นผลดีต่อสภาพแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง เนื่องจากการขยายตัวมีผลกระทบต่อทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง ดังเห็นได้จาก อาคารสูงบริเวณถนนห้วยแก้ว ถนนสุเทพและถนนบุญเรืองฤทธิ์ ปิดช่องมองของดอยสุเทพ และอาคารสูงเหล่านี้ยังปิดล้อมช่องระบายอากาศอีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารภายในเขตกำแพงเมืองและพื้นที่ต่อเนื่อง ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเมืองเก่า จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารอย่างรัดกุมมากขึ้น

6.5.2.2 แนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน

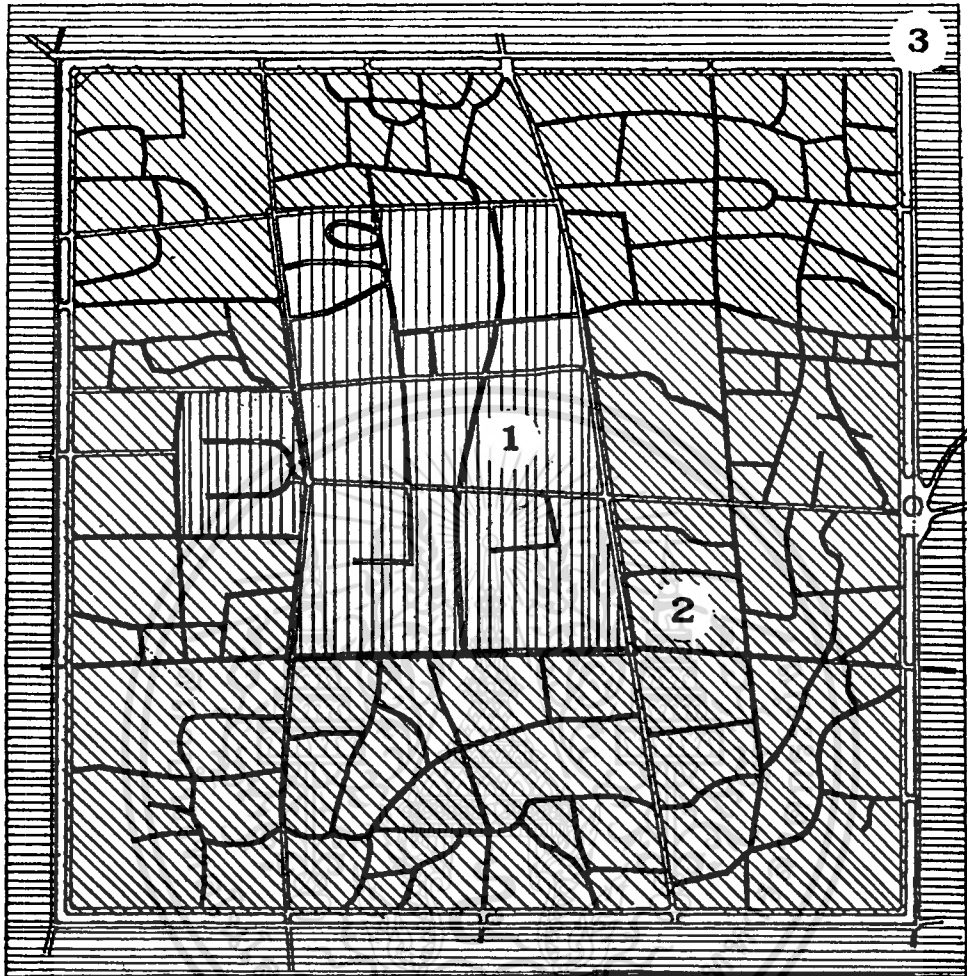
การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน (รูปที่ 83) เป็นไปตามการพิจารณาถึงความเหมาะสมและการใช้ที่ดินที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยการกำหนดมาตรการจะเป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมจากกฎหมายควบคุมอาคาร และเทศบัญญัติของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

6.5.2.3 รายละเอียดในการกำหนดใช้ประโยชน์ที่ดิน

- (1) กำหนดให้การใช้ประโยชน์ที่ดิน ภายในเขตกำแพงชั้นในและพื้นที่โดยรอบเป็นเขตอนุรักษ์และคุ้มครองสภาพแวดล้อม โดยพื้นที่ที่ถูกคุ้มครอง ได้แก่พื้นที่ภายในเขตกำแพงเมืองชั้นในทั้งหมด (บริเวณที่ 1 และ 2) และพื้นที่โดยรอบกำแพงเมืองในระยะ 100 เมตร นับจากคูเมืองด้านนอก (บริเวณที่ 3)
- (2) กำหนดให้การใช้ที่ดินในบริเวณที่ 1 และ 2 เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมเมืองเก่า ส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยว ที่อยู่อาศัย ที่มีอาคารสูง อาคารขนาดใหญ่ และอาคารขนาดใหญ่พิเศษ
- (3) กำหนดให้พื้นที่ในบริเวณที่ 1 เป็นศูนย์กลางเมือง เป็นเขตอนุรักษ์อาคารเก่า เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถานศึกษา ที่ว่างสาธารณะ และที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- (4) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณที่ 3 เพื่อรักษาศิลปกรรมและสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยว ที่อยู่อาศัย และพาณิชย์กรรม ที่มีใช้ อาคารสูง และอาคารขนาดใหญ่
- (5) การพิจารณาการใช้ที่ดินในปัจจุบันให้คงอยู่หรือไม่ ให้พิจารณาว่ากิจกรรมประเภทนั้น ๆ สอดคล้องหรือทำลายสภาพแวดล้อมเมืองเก่าทั้งทางตรงหรือทางอ้อมหรือไม่

6.5.2.4 แนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมอาคาร

การควบคุมอาคารในเขตคุ้มครองบริเวณที่ 1 2 และ 3 ให้พิจารณาถึงความเหมาะสมของอาคารตามแนวทางใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยกำหนดความสูงอาคาร (Height) ระยะร่น (Set Back) ลักษณะอาคาร (Characteristic) ขนาดอาคาร (Size) สัดส่วนของพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ดิน (BAR.) และสัดส่วนของพื้นที่อาคารคลุมดิน (FAR.) โดยการกำหนดข้อกำหนดควบคุมอาคารเป็นการศึกษาเปรียบเทียบจาก จากหลายๆ แห่ง ดังแสดงในภาคผนวก และได้เสนอเป็น ข้อกำหนดควบคุมอาคารในเขตกำแพงเมืองดังนี้

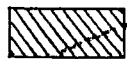

สัญลักษณ์

บริเวณที่ 1

เขตศูนย์กลางเมือง เป็นเขตอนุรักษ์อาคารเก่า

บริเวณที่ 2

เขตรักษาศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยว ที่อยู่อาศัย
เขตรักษาศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม
การท่องเที่ยว ที่อยู่อาศัย และพาณิชย์กรรม

บริเวณที่ 3

รูปที่ 81

แสดง แผนที่ประกอบการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ในเขตกำแพงเมือง

ที่มา: ผู้วิจัย

6.5.2.5 รายละเอียดในกำหนดมาตรการควบคุมอาคาร

ห้ามการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนเพื่อใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารดังต่อไปนี้

- (1) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 12 เมตร วัดจากระดับถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร ยกเว้นอาคารสาธารณะที่ใช้เพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนาในบริเวณที่ 1 และ 2
- (2) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 8 เมตรในระยะ 200 เมตรนับจากโบราณสถานหรือศาสนสถาน
- (3) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 16 เมตร ในระยะ 100 เมตรนับจากขอบคูเมืองด้านนอก โดยอาคารที่มีความสูงเกินกว่า 12 เมตร ต้องมีระยะถอยร่นจากขอบคูเมืองด้านนอก ไม่น้อยกว่า 65 เมตร
- (4) อาคารที่มีระยะถอยร่นน้อยกว่า 6 เมตรนับจากเขตทางสาธารณะ
- (5) อาคารที่มีที่ว่างปราศจากหลังคา หรือสิ่งปกคลุมน้อยกว่าร้อยละ 30 ในพื้นที่บริเวณที่ 1 บริเวณที่ 2 และบริเวณที่ 3
- (6) อาคารพาณิชย์ประเภทตึกแถว ห้างแถว ในพื้นที่บริเวณที่ 1 และ 2
- (7) อาคารที่มีสีฉูดฉาด กำหนดให้ใช้สีที่ภายนอกอาคารเป็นสีอ่อนมีความเข้มของสีไม่เกิน ค่าความเข้มมาตรฐานปานกลางของสีที่แต่ละบริษัทกำหนด
- (8) อาคารทุกประเภทภายในระยะ 20 เมตร ห่างจากโบราณสถาน
- (9) อาคารที่มีความสูงมากกว่า 4 เมตร หรือมีความสูงมากกว่าส่วนที่สูงที่สุดของโบราณสถาน (ในกรณีที่โบราณสถานมีความสูงต่ำกว่า 4 เมตร) ภายในระยะ 50 เมตร ห่างจากโบราณสถาน
- (10) ห้ามการติดตั้งป้ายทุกชนิดในเขตกำแพงเมือง ยกเว้นป้ายของทางราชการที่ไว้บอกชื่อถนน และสถานที่ โดยการติดตั้งป้ายต้องมีความสูงไม่เกิน 2 เมตร มีขนาดของป้ายน้อยกว่า 3 ตารางเมตร และควรมีลักษณะที่แสดงออกถึงศิลปกรรมท้องถิ่น หรือศิลปกรรมร่วมสมัย
- (11) การเปลี่ยนแปลงลักษณะอาคารในบางบริเวณ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเก่า จำเป็นต้องได้รับอนุญาต และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

6.5.2.6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

เนื่องจากการควบคุมอาคารและการใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการค้าและความขัดแย้ง ระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการและเจ้าของที่ดินที่สูญเสียหรือถูกลดทอนสิทธิ ในไม่วารณใด ๆ สัน อักทงห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำใบใช้

การก่อสร้างอาคารหรือดำเนินการใดๆภายในเขตควบคุม ดังนั้นจึงควรมีนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีแนวทางดังนี้

(1) ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับเจ้าของที่ดินและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการ

(2) ส่งเสริมให้มีการก่อสร้างอาคารที่ลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หรือสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโดยให้สิทธิพิเศษบางประการต่อเจ้าของอาคารเช่น ลดภาษีบางประเภท ให้บริการปรึกษา แนะนำในการก่อสร้างโดยไม่คิดค่าตอบแทน

(3) ส่งเสริมให้มีการซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งรัฐบาลหรือเทศบาล อาจให้ความช่วยเหลือเพื่อทำการซ่อมแซม ในลักษณะของการกู้ยืมระยะยาว หรือให้บริการปรึกษาแนะนำในการซ่อมแซม เป็นต้น

(4) หากเอกชนมีความจำเป็นต้องขายที่ดินในครอบครอง อันเป็นที่ตั้งของอาคารที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ทางรัฐบาลหรือเทศบาลควรหาทางดำเนินการจัดซื้อ เพื่อใช้ประโยชน์ในทางราชการ หรือเป็นอาคารสาธารณะเพื่อจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์อาคารแสดงงานศิลปะ และเป็นการอนุรักษ์อาคารเก่าที่มีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

6.5.3 แผนงานที่ 3 การจัดระบบที่ว่างโล่งและเพิ่มความเขียวขจีให้แก่เมือง

ที่ว่างสาธารณะ และพื้นที่สีเขียวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเมือง เพื่อประโยชน์ด้านสภาพแวดล้อม ความสวยงามของเมือง และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในเมือง เชียงใหม่ในอดีต มีลักษณะเป็นเมืองเตี้ย มีการขยายตัวของเมืองทางด้านข้าง มีเส้นขอบฟ้าเป็นเจดีย์ และโบราณสถาน และเคยได้ชื่อว่าเป็น "วนานคร" ที่มีความร่มรื่น แต่ในปัจจุบันการขยายตัวของประชากร ทำให้พื้นที่ว่างของเมืองลดน้อยลง เนื่องจากถูกแทนที่ด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้างอาคารสูง ที่อยู่รอบนอกของกำแพงเมืองปิดช่องทางระบายอากาศภายในกำแพงเมือง ทำให้ฝุ่นควันต่าง ๆ สะสมอยู่ในเมืองมากขึ้น และอาจทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมที่รุนแรงขึ้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาสถานการณ์ของพื้นที่สวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองพบว่าพื้นที่ของสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง ไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะลักษณะการขาดแคลนสวนสาธารณะแบบละแวกบ้านหรือสวนสาธารณะในหมู่บ้าน (Neighbourhood Park) และสนามเด็กเล่น (Playground) ทำให้ประชาชนมีโอกาสนำมาใช้สวนสาธารณะได้น้อยลง การจัดระบบที่ว่างและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับเมือง จะทำให้เกิดการกระจาย

ตัวของสวนสาธารณะและพื้นที่สีเขียวมากขึ้น ประชาชนสามารถใช้บริการสวนสาธารณะได้อย่างสะดวกและทั่วถึงมากขึ้น

การจัดระบบที่ว่างและเพิ่มความเขียวชอุ่มของเมือง ให้เป็นโครงข่ายสีเขียว (Green Nets) เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวของเมืองเข้าด้วยกัน ซึ่งนอกจากประชาชนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหามลพิษของเมือง ทำให้อากาศในเมืองหมุนเวียนได้มากขึ้น ส่งเสริมสภาพแวดล้อมภายในเขตกำแพงเมืองให้มีความน่าอยู่ และเป็นการสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่นเขียวชอุ่มของเมืองเชียงใหม่ในอดีตให้กลับคืนมาอีกครั้ง

6.5.3.1 แนวคิดในการจัดระบบพื้นที่สีเขียวและเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะในเมือง

การจัดระบบพื้นที่สีเขียวเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะในเมือง ทำโดยการเชื่อมโยงที่ว่างและพื้นที่สีเขียวภายในเมือง ที่กระจายอยู่เข้าด้วยกันโดยอาศัยที่โล่ง อันได้แก่ถนนและคูเมืองเป็นโครงสร้างหลักในการเชื่อมโยง และในการเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะและที่ว่างเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้อย่างทั่วถึง ได้คำนึงถึงรัศมีการให้บริการแก่ประชาชนภายในระยะ 800 เมตรโดยรอบสวนสาธารณะ ซึ่งเป็นระยะที่สามารถเดินทางด้วยเท้าได้สะดวก (Walking Distance) และเป้าหมายหลักในการเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะ จะเป็นสวนสาธารณะละแวกบ้านที่ให้บริการในชุมชนขนาดเล็ก และสนามเด็กเล่น ซึ่งปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ขาดแคลน

6.5.3.2 การจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อเป็นสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง

จากสภาพพื้นที่และการใช้ที่ดินในเขตกำแพงเมือง พื้นที่ภายในเขตกำแพงเมือง เกือบครึ่งหนึ่งเป็นพื้นที่ของกรมศาสนาและที่ราชพัสดุกระทรวงการคลัง อันเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน ที่ดินที่ประชาชนเช่าอยู่อาศัยและประกอบกิจการค้า และที่ดินว่างเปล่ามิได้ใช้ประโยชน์ด้วย ซึ่งพื้นที่เหล่านี้บางส่วนสามารถนำมาจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะ หรือสวนหย่อมได้ นอกจากนี้สถานที่ราชการและสถานศึกษาบางแห่ง ได้แก่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ที่มีที่ว่างขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นสนามกีฬา และมีการใช้สถานที่สวนใหญ่เฉพาะเวลาราชการเท่านั้น ดังนั้นจึงอาจใช้ระบบหมุนเวียนการใช้ทำให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ได้มากขึ้น(Multiuse) โดยมีการเปิดให้ประชาชนใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายในเวลาเย็น หรือวันหยุด ซึ่งอาจช่วยลดปัญหาการขาดแคลนสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองลงได้บ้าง

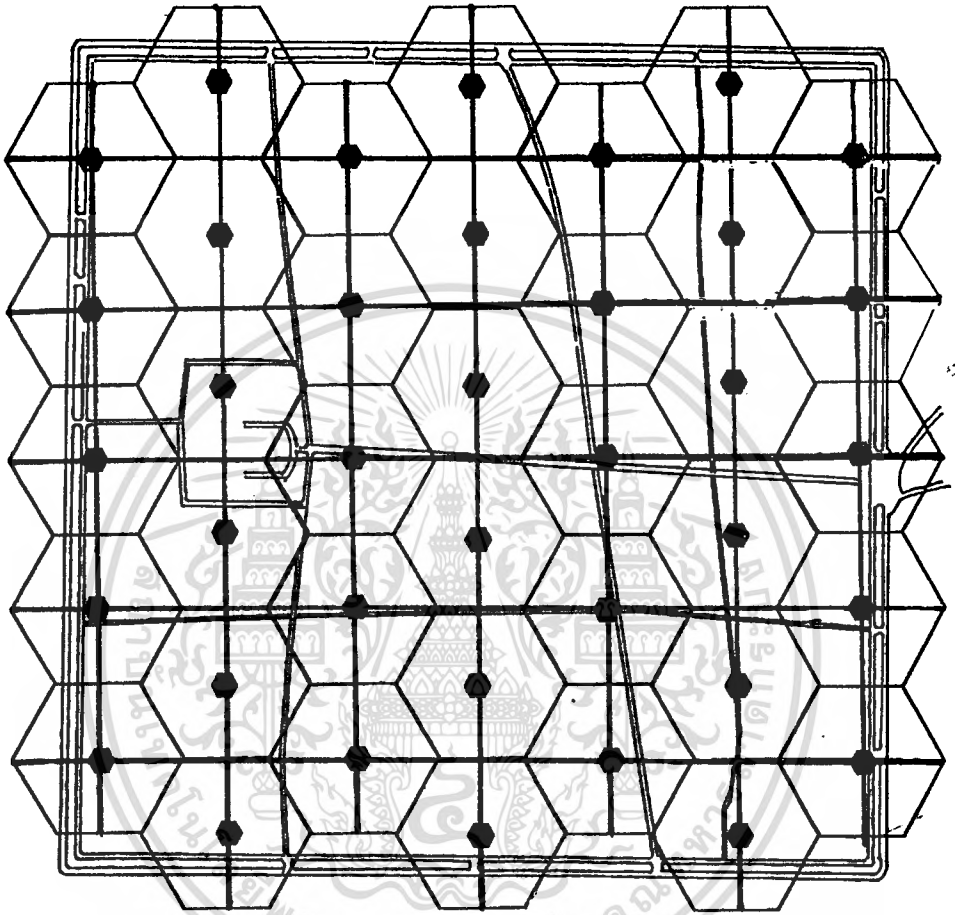
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ระบบสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมืองสามารถให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เพิ่มพื้นที่สีเขียวและส่งเสริมทัศนียภาพที่ดีของเมือง จำเป็นต้องมีการจัดหาพื้นที่เพื่อเป็นสวนสาธารณะเพิ่ม จากการศึกษาความความเพียงพอสวนสาธารณะในเขตกำแพงเมือง แสดงให้เห็นว่า ในเขตกำแพงเมืองต้องการพื้นที่สวนสาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 30.17 ไร่ เพื่อให้มีพื้นที่สวนสาธารณะตามมาตรฐานของสำนักผังเมือง (1.8 ไร่/1000 คน) และจากการสำรวจศึกษาสภาพพื้นที่ พบว่ามีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะหลายบริเวณด้วยกัน ได้แก่ พื้นที่บริเวณเรือนจำ ที่ดินบริเวณหน้าวัดพันเตา ที่ดินของเอกชนบริเวณล่งหัวลิน ที่ดินบริเวณหน้าวัดทรายมูล ที่ดินเอกชนถนนราชภาดินัย ซึ่งพื้นที่แต่ละแห่งก็มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปขนาดของพื้นที่และสภาพแวดล้อมโดยรอบ และมีตำแหน่งที่ตั้งกระจายทั่วไปในเขตกำแพงเมือง

นอกจากนี้ที่โล่งบริเวณรอบคูเมืองก็สามารถพัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนได้ ถึงแม้ว่าจะมีความกว้างของพื้นที่ไม่มากนัก แต่มีความยาวถึง 6400 เมตร ขนานไปกับแนวคูเมืองโดยรอบ มีพื้นที่ทั้งด้านในและด้านนอกคูเมืองประมาณ 30 ไร่ แต่เนื่องจากพื้นที่โดยรอบคูเมืองด้านนอกมีความคับแคบมากกว่าด้านในและพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นทางเท้า ไม่พื้นที่ว่างเหลือมากนัก สวนคูเมืองด้านในมีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่ ที่สามารถพัฒนาเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนได้

ตารางที่ 40 แสดงรายละเอียดของบริเวณที่เสนอให้จัดเป็นสวนสาธารณะ

ที่ตั้ง	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	กรรมสิทธิ์ที่ดิน	สภาพปัจจุบัน
พื้นที่บริเวณเรือนจำ	8	ที่ราชพัสดุ	เรือนจำกลางเชียงใหม่
ที่ดินบริเวณหน้าวัดพันเตา	1.68	เอกชน	อาคารพาณิชย์
ที่ดินของเอกชนบริเวณแจ้งหัวลิน	1.125	เอกชน	ที่ว่าง
ที่ดินเอกชนถนนราชภาดินัย	2.69	เอกชน	ที่ว่าง
ที่โล่งโดยรอบคูเมืองด้านใน	20	ที่ราชพัสดุ	ที่ว่าง

สัญลักษณ์

สวนสาธารณะ

รัศมีการให้บริการ

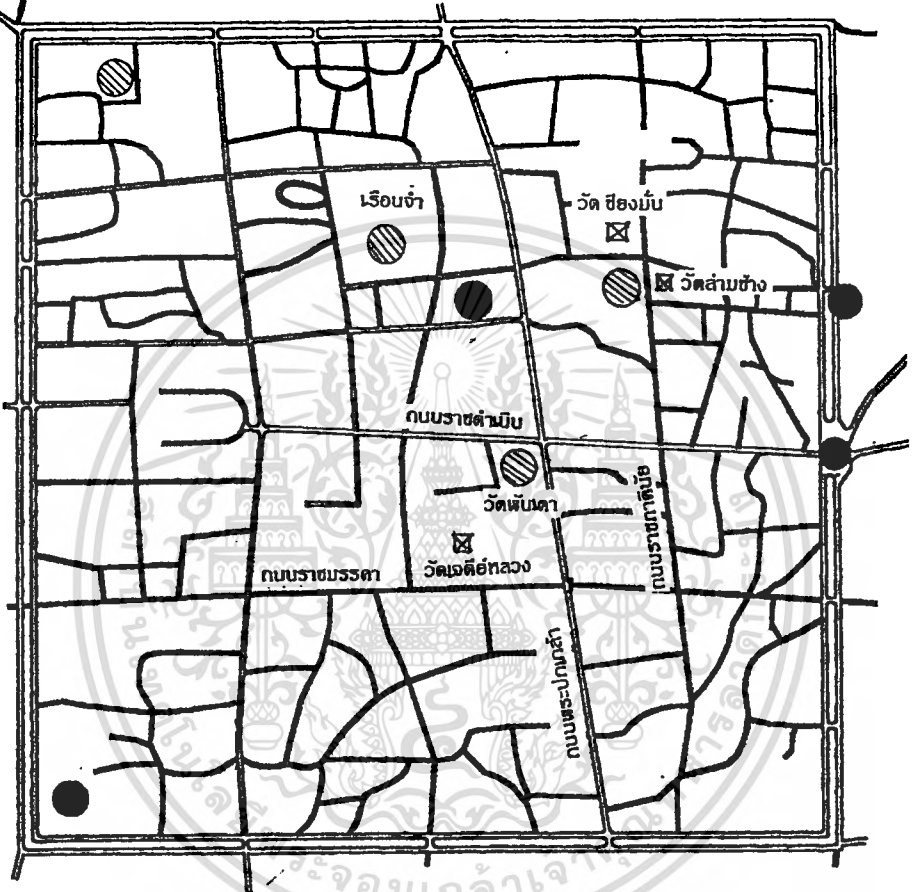
รูปที่ 82

แสดง แนวคิดการจัดระบบสวนสาธารณะในเขต
ท่าแพงเมืองเชียงใหม่

ที่มา: Dietrich Garecht and Ulrike Matthes (1980)

จังหวัดลพบุรี

สัญลักษณ์

- สวนสาธารณะและที่ว่างเดิม
- ▨ บริเวณที่เสนอแนะเพื่อจัดสร้างสวนสาธารณะ

รูปที่ 83

แสดง ที่ตั้งของบริเวณที่สามารถจัดสร้างเป็น
สวนสาธารณะ

ที่มา: ผู้วิจัย

6.5.3.3 แนวทางในการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเดิมเป็นสวนสาธารณะ

(1) สภาพปัจจุบันและความเหมาะสม

หากโครงการจัดสร้างเรือนจำกลางเชียงใหม่แห่งใหม่เสร็จสมบูรณ์ และสามารถย้ายเรือนจำเชียงใหม่เดิมออกไปจากพื้นที่ตั้งในปัจจุบัน จะทำให้พื้นที่เรือนจำเดิมของเชียงใหม่ว่างลง ไม่ได้ใช้ประโยชน์อันใด ซึ่งจากขนาดของพื้นที่และตำแหน่งที่ตั้งของเรือนจำนี้ มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นสวนสาธารณะในระดับชุมชนได้ เนื่องจากตั้งอยู่ย่านใจกลางเมืองมีขนาดพื้นที่ถึง 8 ไร่ และอยู่ในบริเวณต่อเนื่องกับอาคารสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง เช่น ศาลากลางจังหวัดเดิม อนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ ศาลแขวง เป็นต้น การพัฒนาเรือนจำเดิมเป็นสวนสาธารณะจะเป็นการช่วยลดปัญหาการขาดแคลนสวนสาธารณะ ทำให้ประชาชนในเมืองได้ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นที่ว่างช่วยในการระบายอากาศของเมือง เป็นพื้นที่สีเขียวที่ทำหน้าที่เป็นปอดของเมืองอีกแห่งหนึ่ง

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ และอาคารประวัติศาสตร์ส่วนอื่นของเมือง การพัฒนาบริเวณเรือนจำเป็นสวนสาธารณะ จึงควรเป็นไปในเชิงอนุรักษ์ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ไว้ เพื่อเป็นอนุสรณ์อันแสดงให้เห็นความเป็นมาของสถานที่ และสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในชุมชน

(3) รายละเอียดในการดำเนินงาน

(3.1) รื้อถอนอาคารที่อยู่ภายในออก โดยคงเหลือป้อมสังเกตการณ์ทั้ง 4 มุมไว้

(3.2) ปรับปรุงพื้นที่ภายในให้เป็นสวนสาธารณะ จัดสร้างทางเท้าภายในพื้นที่ให้มีความกว้าง อย่างน้อย 3.0 เมตร เพื่อใช้เป็นทางวิ่งหรือเดินเพื่อออกกำลังกายได้ ภายในบริเวณปลูกไม้ยืนต้นเพื่อให้เกิดความร่มรื่น จัดพื้นที่บางส่วนเป็นสนามเด็กเล่น ควรใช้เครื่องเล่นที่สร้างจากวัสดุที่เป็นธรรมชาติ หรือสร้างเลียนแบบวัสดุธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อม พื้นที่บางส่วนเปิดโล่งเป็นสนามหญ้าเพื่อประกอบกิจกรรมกลางแจ้ง สร้างศาลาพักผ่อนและจัดวางม้านั่งภายในบริเวณ

(3.3) ปรับปรุงทางเท้าด้านนอกสวนสาธารณะให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงกับพื้นที่โดยรอบ โดยเฉพาะบริเวณสวนสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างภายในบริเวณสวนสาธารณะและพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งป้อมทั้ง 4 และประตูทางเข้าเพื่อความสวยงาม

6.5.3.4 การปรับปรุงพื้นที่บริเวณหน้าวัดพันเตาเป็นสวนสาธารณะ

(1) สภาพปัจจุบันและความเหมาะสม

ที่ดินด้านหน้าวัดพันเตา บริเวณ 4 แยกกลางเวียง มีพื้นที่ประมาณ 1.68 ไร่ ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์ มีการประกอบกิจการค้าที่ไม่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมโดยรอบ และยังคงบดบังทัศนียภาพของวัด การปรับปรุงให้บริเวณนี้เป็นสวนสาธารณะ จะทำให้ภาพรวมของบริเวณสี่แยกกลางเวียงมีความสวยงามมากขึ้น ส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญของสถานที่สำคัญบริเวณ 4 แยกกลางเวียงอันได้แก่ เสาหลักเมือง วัดพันเตาและวัดเจติยंहलग และสามารถใช้เป็นจุดพักของการท่องเที่ยวบนถนนราชดำเนิน และย่านกลางเวียง

(2) รายละเอียดในการดำเนินงาน

(2.1) จัดซื้อเวนคืนที่ดินบริเวณหน้าวัดพันเตาขนาดพื้นที่ ประมาณ 1.68 ไร่

(2.2) ปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นสวนสาธารณะ ตกแต่งสถานที่ด้วยไม้ยืนต้น และไม้พุ่ม

(2.3) ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างทั้งในสวนสาธารณะและทางเดินโดยรอบ จัดวางม้านั่งภายในบริเวณ และติดตั้งที่ตม่านาสาธารณะที่มีรูปแบบที่เหมาะสมสวยงาม

6.5.3.5 การปรับปรุงพื้นที่บริเวณแจ้งหัวลินเป็นสวนสาธารณะ

(1) สภาพปัจจุบันและความเหมาะสม

เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขตกำแพงเมือง มีการพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัย แต่ไม่มีการจัดสร้างสวนสาธารณะหรือสนามเด็กเล่นที่อยู่ใกล้บ้าน เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยสวนสาธารณะที่ใกล้ที่สุดจากบริเวณนี้ได้แก่ สวนสาธารณะอนุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ที่อยู่ห่างออกไปประมาณ 1 กม. และมีพื้นที่เพียง 1 ไร่ สามารถให้บริการแก่ชุมชนโดยรอบเท่านั้น ดังนั้นจึงมีการจัดสร้างสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่นเพื่อให้บริการแก่ประชาชนในปัจจุบัน และรองรับความต้องการพื้นที่สวนสาธารณะที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต และจากการศึกษาสภาพพื้นที่เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสม ในการจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะสำหรับชุมชนที่อยู่อาศัยโดยรอบ พบว่าที่ดินของเอกชนบริเวณแจ้งหัวลินมีความเหมาะสม เนื่องจากสภาพปัจจุบันยังเป็นที่ว่างที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างใดๆ มีขนาดพื้นที่ประมาณ 1.125 ไร่ เพียงพอต่อการจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะใกล้บ้านที่มีสนามเด็กเล่น เป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ ง่ายจากชุมชนโดยรอบ และยังเป็นส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญของแจ้งหัวลินอีกด้วย

(2) รายละเอียดในการดำเนินงาน

- (2.1) จัดซื้อที่ดินบริเวณแจ้งหัวลิน ขนาด 1.125 ไร่
- (2.2) จัดตกแต่งทางภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม ปลุกไม้ยืนต้นเพื่อให้ร่มเงา
- (2.3) จัดสร้างสนามเด็กเล่น
- (2.4) จัดวางม้านั่งภายในสวนสาธารณะ ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างภายในสวนและพื้นที่

โดยรอบ

6.5.3.6 การปรับปรุงพื้นที่บริเวณหน้าวัดลำช้างและวัดเชียงมั่นเป็นสวนสาธารณะ

(1) สภาพปัจจุบันและความเหมาะสม

ในสภาพปัจจุบันที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดินของเอกชน มีพื้นที่ประมาณ 2.69 ไร่ มีความเหมาะสมจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะ เนื่องจากยังคงเป็นพื้นที่ว่างไม่มีสิ่งก่อสร้าง และเป็นพื้นที่บริเวณด้านหน้าของวัดลำช้างและวัดเชียงมั่น ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญทั้งด้านศิลปกรรมและประวัติศาสตร์ ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ การจัดสร้างสวนสาธารณะในบริเวณนี้ นอกจากจะสามารถให้บริการเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในชุมชนที่อยู่โดยรอบแล้ว ยังเป็นการสร้างทัศนียภาพที่งดงาม ส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญของวัดลำช้างและวัดเชียงมั่น และการจัดสร้างสวนสาธารณะยังสามารถป้องกันปัญหาอาคารพาณิชย์หรือสิ่งก่อสร้างที่ไม่เหมาะสม ทำลายทัศนียภาพความงดงามของวัดและสภาพแวดล้อมโดยรอบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

(2) รายละเอียดในการดำเนินงาน

- (2.1) จัดซื้อที่ดินบริเวณหน้าวัดลำช้างและวัดเชียงมั่น ถนนราชดำเนิน ขนาด 2.69 ไร่ จัดสร้างเป็นสวนสาธารณะ มีการตกแต่งทางภูมิทัศน์ที่เหมาะสมโดยการปลุกไม้ยืนต้น และไม่ประดับต่าง ๆ ติดตั้งโคมไฟและจัดวางม้านั่งพักผ่อนภายในบริเวณ
- (2.2) จัดสร้างสนามเด็กเล่น
- (2.3) ปรับปรุงทางเท้าโดยรอบบริเวณให้ต่อเนื่องกับเส้นทางอื่น ๆ ของเมือง

6.5.3.7 แนวทางการพัฒนาที่โล่งโดยรอบคูเมือง

(1) สภาพและความเป็นมา

พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ถูกล้อมรอบด้วยคูเมืองทั้งสี่ด้าน ซึ่งที่โล่งบริเวณแนวคูเมืองทั้งสี่ด้านนี้มีความเหมาะสมที่นำมาพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียว ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยเฉพาะพื้นที่โล่งบริเวณคูเมืองด้านในที่มีพื้นที่ว่างมากกว่าด้านนอก แม้ว่าในปัจจุบันได้ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณคูเมืองให้มีความสวยงามมากขึ้น มีการปลูกไม้ยืนต้นโดยรอบ แต่อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์จากที่ว่างบริเวณคูเมืองในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังเป็นไปเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเพียงอย่างเดียว และในบางบริเวณก็ยังมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่นั่งเล่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจด้วย การปรับปรุงคูเมืองเพื่อให้มีทัศนียภาพที่ดี สร้างความต่อเนื่องของเส้นทางให้สามารถใช้ประโยชน์ เพื่อการวิ่งหรือเดินออกกำลังกายของประชาชน นอกจากจะช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับเมืองแล้ว ยังช่วยลดความขาดแคลนสถานที่ออกกำลังกาย และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในเมืองออกกำลังกายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบ เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ที่มีน้ำล้อมรอบ ทำให้พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองมีลักษณะของเมืองแบบ waterfront อันเป็นลักษณะทางกายภาพที่ดีของเมืองอยู่แล้ว และหากมีการจัดการทางภูมิทัศน์ที่เหมาะสม นอกจากจะทำให้เมืองมีความสวยงามมีเอกลักษณ์เป็นที่น่าประทับใจแล้ว ยังทำให้เมืองมีความน่าอยู่อาศัย และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เมืองอีกด้วย การออกแบบปรับปรุงพื้นที่บริเวณริมนูเมืองด้านใน มีเป้า หมายสำคัญ เพื่อให้การใช้พื้นที่บริเวณคูเมืองสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งเป็นสถานที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่มีทัศนียภาพที่สวยงามน่าประทับใจ และเป็นเส้นทางที่สามารถใช้วิ่งหรือเดินเพื่อการออกกำลังกาย โดยอาศัยลักษณะทางกายภาพที่มีอยู่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมอย่างใดก็ตามพื้นที่บริเวณริมนูเมืองมีความกว้างไม่มากนัก ดังนั้นการออกแบบภูมิทัศน์บริเวณคูเมือง จำเป็นต้องอาศัยการจัดแบ่งพื้นที่ที่เหมาะสมสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น จัดหาองค์ประกอบที่ให้ความสะดวกและเพียงพอต่อการให้บริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ในขณะที่เดียวกันมีรูปแบบที่ส่งเสริมความงามของเมือง

(3) รายละเอียดในการดำเนินงาน

(3.1) จัดสร้างเส้นทางเดินเท้าให้ต่อเนื่องกัน ตลอดแนวคูเมืองทั้ง 4 ด้าน

(3.2) บริเวณที่ไม่การสัญจรทางเท้ามากนัก ได้แก่ บริเวณถนนอาร์ักษ์ และถนนศรีภูมิด้านตะวันออก ให้จัดสร้างเส้นทางเดินเท้าขนาด 1.2 - 2.0 เมตร มีระยะห่างจากขอบถนน 1.0 เมตร ปลูกไม้ยืนต้นด้านเดียวที่ติดกับถนน ปลูกหญ้าหรือไม้คลุมดินตลอดแนวต้นไม้ (รูปที่ 87)

(3.3) บริเวณที่มีการสัญจรทางเท้าหนาแน่น ได้แก่ บริเวณหน้าตลาดสมเพชร หน้าตลาดประตูเชียงใหม่ ให้แยกทางเดินเท้าปกติและเส้นทางวิ่งหรือชมทัศนียภาพออกจากกัน โดยจัดสร้างเส้นทางวิ่งให้มีขนาดความกว้างอย่างน้อย 1.2 เมตร ปลูกไม้ยืนต้นทั้งสองด้าน ปลูกหญ้าหรือไม้คลุมดิน กว้าง 0.50 เมตร ตลอดแนวต้นไม้ (รูปที่ 88)

(3.4) บริเวณที่มีพื้นที่คับแคบได้แก่ บริเวณประตูสวนปรุงแจ่งกะต้ำ แจ่งกู่เรือแจ่งศรีภูมิ และแจ่งหัวลิน ให้จัดสร้างทางเท้าขนาด 1.0 - 1.5 เมตร กั้นขอบสูงจากถนนประมาณ 0.30 เมตร

(3.5) ขยายทางเดินเท้าบริเวณถนนมูลเมืองด้านที่ติดกับคูเมืองให้มีความกว้าง 2.0-2.5 เมตร

(3.6) ปลูกไม้คลุมดินประเภทไม้เลื้อยบริเวณขอบคูเมืองส่วนที่เป็นเขื่อนคอนกรีตหรือตาดิน เพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ

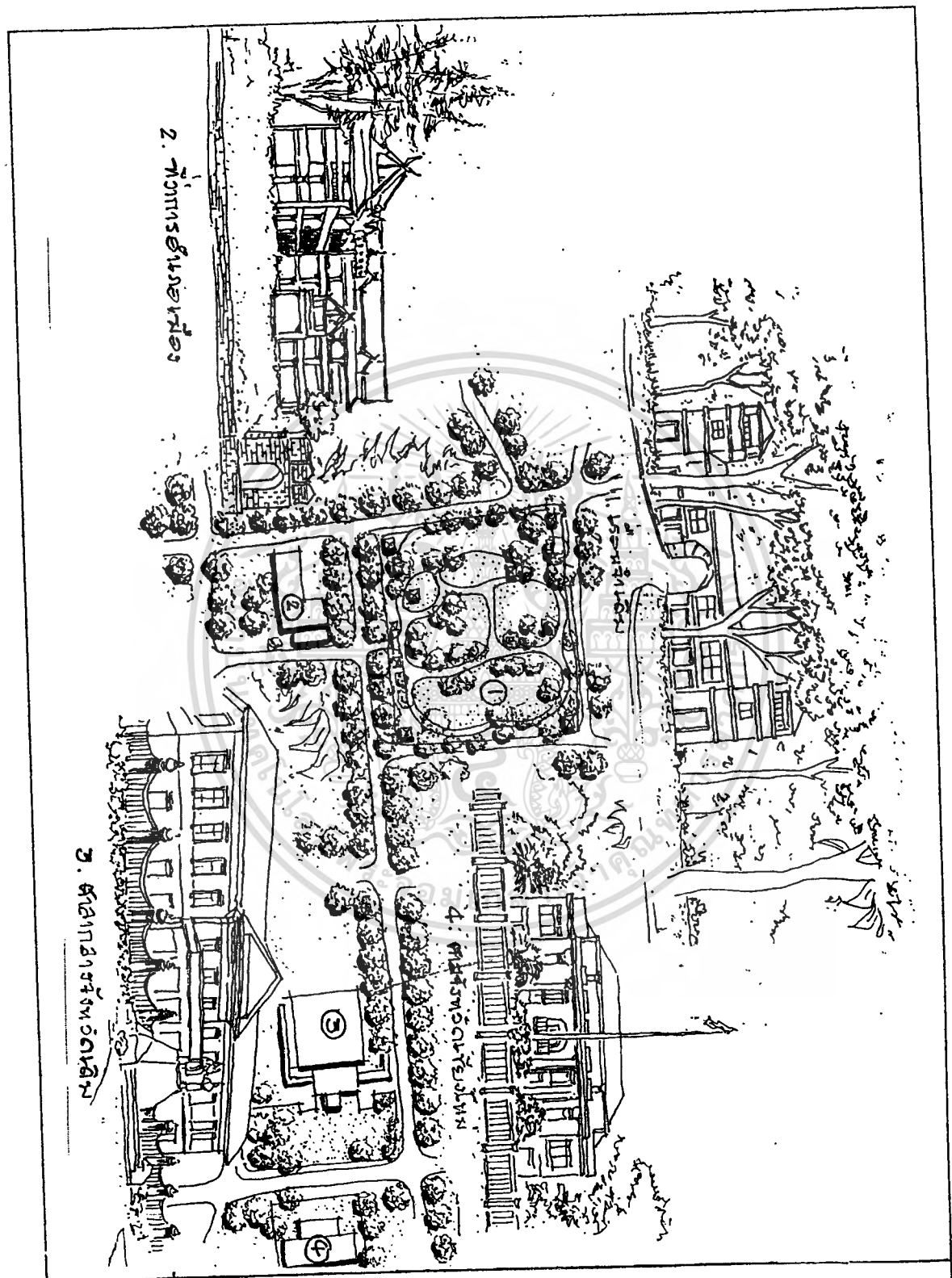
(3.7) จัดวางม้านั่งและติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างเป็นระยะตลอดแนวคูเมือง

(4) ข้อเสนอแนะในการเลือกพันธุ์ไม้ยืนต้น

การเลือกพันธุ์ไม้ยืนต้นที่ปลูกบริเวณโดยรอบคูเมือง ควรเลือกไม้พื้นเมืองที่ให้ดอกในฤดูหนาว เนื่องจากเป็นฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อถึงฤดูกาลออกดอก จะทำให้ถนนมีสีสันระย้าสวยงามน่าประทับใจ เป็นการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของเมือง และข้อดีอีกประการหนึ่งของการเลือกปลูกไม้พื้นเมืองก็คือ ไม่ต้องการการดูแลรักษามาก เนื่องจากต้นไม้จะมีความคงทนต่อสภาพภูมิอากาศท้องถิ่น อยู่แล้ว

6.5.3.8 สร้างความต่อเนื่องของระหว่างที่ว่าง

เพื่อให้ระบบโครงข่ายสีเขียวของเมืองมีความสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงที่ว่างและพื้นที่สีเขียวนี้เข้าด้วยกัน แม้ว่าในสภาพปัจจุบันจะมีการการเชื่อมโยงที่ว่างเหล่านี้เข้าด้วยกันด้วยระบบถนนและคูเมือง แต่การเชื่อมโยงที่มีอยู่ยังขาดความต่อเนื่องและประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อให้ระบบโครงข่ายสีเขียวและที่ว่างมีประสิทธิภาพและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ จึงต้องเชื่อมโยงที่ว่างและพื้นที่สีเขียวภายในเมืองเข้าด้วยกัน โดย จัดสร้างเส้นทางเดินเท้าทั้งในและนอกระบบถนน ปลูกต้นไม้ตลอดแนวถนนและทางเท้าพัฒนาที่โล่งโดยรอบคูเมืองให้เป็นสถานที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นกันชนสีเขียว (Green Belt) ให้กับเมือง ทั้งระบบถนนและคูเมืองจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงทำให้เกิดเป็นระบบโครงข่ายสีเขียวที่ต่อเนื่องกัน โดยมีที่ว่างและสวนสาธารณะทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อม (Node) ระหว่างเส้นทาง

2. ที่ทำการผู้อำนวยการ

๖. อาคารอำนวยการ

๔. อาคารเรียน

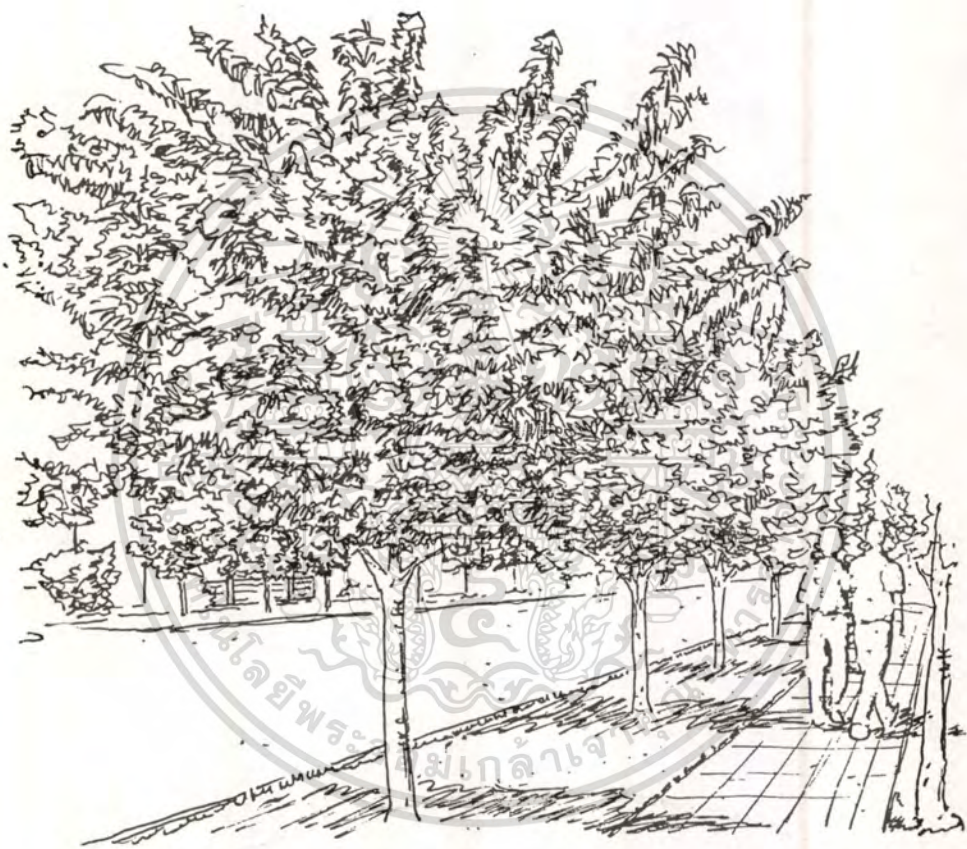
รูปที่ 84 แสดง สวนสาธารณะบริเวณเรือนจำและสถานที่สำคัญโดยรอบ

รูปที่ 85

แสดง การพัฒนาที่โล่งบริเวณคูเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 86

แสดง การพัฒนาที่โล่งบริเวณคูเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.4 แผนงานที่ 4 พัฒนาบริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เพื่ออนุรักษ์ ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และส่งเสริมการ ท่องเที่ยว

เมืองเก่าเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก นอกจากเป็นที่ตั้งของวัดและโบราณสถานที่สำคัญแล้ว สภาพแวดล้อมภายในเขตกำแพงเมือง ยังแสดงถึงความเป็นเมืองเก่าที่เป็นแหล่งสะสมวัฒนธรรมประเพณีล้านนามาเป็นเวลานาน ประกอบกับทัศนียภาพที่งดงามอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เมืองเก่าเชียงใหม่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนตลอดมา ดังนั้นเพื่อดำรงรักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ให้คงอยู่ จำเป็นต้องมีการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งความรู้แก่นักวิชาการรุ่นหลังต่อไป

6.5.4.1 โครงการที่ 1 ปรับปรุงถนนราชดำเนิน เพื่อเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

ถนนราชดำเนิน เป็นถนนที่มีความทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต เป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมโยงพื้นที่เมืองเก่ากับแม่น้ำปิงเข้าด้วยกัน ในอดีตถนนราชดำเนินเป็นเส้นทางที่มีทัศนียภาพที่ร่มรื่นสวยงาม สองฝั่งถนนเป็นที่ตั้งของวัดและโบราณสถานที่ เป็นศูนย์กลางของชุมชนขนาดเล็กที่กระจายตัวอยู่โดยรอบ อาคารที่พักอาศัยมีขนาดที่ไม่ใหญ่โต แทรกตัวอยู่ในหมู่ไม้ที่ร่มรื่น ถนนทอดตัวยาวตัดผ่านใจกลางพื้นที่เมืองเก่า เริ่มแต่ประตูท่าแพจนไปสิ้นสุดที่วัดพระสิงห์ ที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสี่องค์ อันเป็นที่สักการบูชาของชาวเชียงใหม่มาเนิ่นนาน เนื่อง จากมีองค์ประกอบทางกายภาพ ที่ส่งเสริมและมีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่าดังกล่าว ทำให้ถนนราชดำเนินกลายเป็นถนนที่มีความสำคัญทางการท่องเที่ยว ภายในเขตกำแพงเมือง เป็นอย่างมาก เพราะนอกจากเป็นที่ตั้งของอาคาร วัดและโบราณสถานที่สำคัญแล้ว ยังเป็นเส้นทางที่ใช้เพื่องานทางวัฒนธรรมประเพณี ที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ด้วย จากการสำรวจของการท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมืองโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่านักท่องเที่ยวมากกว่า 60 % ใช้การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวบนถนนราชดำเนิน ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ บนถนนสายนี้ตั้งอยู่ในระยะที่สามารถเดินถึงกันได้สะดวก และถนนมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 1 กิโลเมตรเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมที่งดงามของถนนราชดำเนินกำลังถูกทำลายลง จากการเติบโตของอาคารพาณิชย์รายฝั่งขึ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองอย่างไร้แบบแผน ถนนถูกใช้เป็นเส้นทางสายหลัก เชื่อมโยงการคมนาคมฝั่งตะวันตกและ ตะวันออกของเขตเมืองเก่าเข้าด้วยกัน ซึ่งการจัดระบบการจราจรเช่นนี้ ขัดแย้งกับโครงสร้างของ ถนน ที่ไม่เหมาะสมต่อการรองรับปริมาณการจราจรที่หนาแน่น ซึ่งนอกจากเป็นการแก้ปัญหาการ จราจรที่ไม่เหมาะสมแล้ว ยังเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมและความสำคัญและคุณค่าทางประวัติ ศาสตร์ของถนนลงไปอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพอดีตของเมืองเก่าเชียงใหม่ ทั้ง เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ศิลปกรรมวัฒนธรรมประเพณี และส่งเสริมการท่องเที่ยว จึงควรปรับ ปรุงถนนราชดำเนิน ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีทัศนียภาพสวยงาม ให้ผู้มาเยือน ได้สัมผัสบรรยากาศและกลิ่นอายของเมืองเก่าอย่างแท้จริง

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

ในการออกแบบปรับปรุงถนนราชดำเนิน มีเป้าหมายเพื่อให้ถนนราชดำเนิน เป็นเส้นทาง ท่อเที่ยวทางประวัติศาสตร์และอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีของเมือง ส่งเสริมการประกอบ กิจกรรม ที่มีลักษณะเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ห้ามการใช้นานยนต์เพื่อ รักษาสภาพแวดล้อม ออกแบบปรับปรุงองค์ประกอบของเส้นทางทั้งสองฝั่งถนนให้มีความเหมาะ สม มีทัศนียภาพที่สวยงาม ร่มรื่นและดำรงไว้ซึ่งบรรยากาศของเมืองเก่า (รูปที่90)

(3) รายละเอียดในการดำเนินงาน

(3.1) ปิดถนนราชดำเนินตลอดสาย นับตั้งแต่ประตูท่าแพ จนถึงวัดพระสิงห์ ห้ามการใช้นา นยนต์ทุกประเภท ยกเว้นการใช้รถในขบวนแห่ประเพณี หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(3.2) ปรับปรุงลักษณะภายนอกอาคารพาณิชย์ตามแนวถนน โดยเฉพาะบริเวณหัวมุม และจุดตัดถนนให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมืองหรือสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โดย อ้างอิงจากรูปแบบของอาคารพาณิชย์ในอดีต เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย กลมกลืนต่อสภาพแวด ล้อมเมืองเก่า

(3.3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอันแสดงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นเมือง บริเวณถนนราชดำเนิน และลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและดำรงไว้ ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม เช่น การจัดตลาดนัดสินค้าและอาหารพื้นเมือง การแสดงกลางแจ้งเพื่อเผย แพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง เป็นต้น

(3.4) ปรับปรุงให้ทางเท้ามีความกว้าง 2.0 - 3.0 เมตร ปูพื้นด้วยอิฐรูปบล็อก หรือกระเบื้อง หินแกรนิต ตัดขอบทางเท้าให้มีความลาดในบริเวณที่มีการต่อเนื่องของเส้นทาง ติดตั้งโคมไฟให้ ความส่องสว่าง ปลูกไม้ยืนต้นเสริมทั้ง 2 ฝากถนน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกเมื่อมีขบวนแห่งาน ประเพณี ประจำปี หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ถนนเพื่อกิจกรรมอื่นใด

(3.5) รื้อถอนเสาไฟฟ้า บริเวณริมถนนออกทั้งหมด ใช้ระบบสายไฟและสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดิน

(3.6) รื้อถอนป้ายทุกชนิด รวมทั้งป้ายที่ติดตั้งยื่นพ้นออกมาจากตัวอาคาร ยกเว้นป้ายของราชการเพื่อบอกทางและสถานที่

(3.7) ปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประกอบถนน ได้แก่ ถังขยะ โคมไฟ ป้ายจอดรถประจำทาง ตู้โทรศัพท์ ให้เหมือนกันเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงศิลปกรรมพื้นเมืองหรือศิลปกรรมร่วมสมัย

(3.8) ปรับปรุงกำแพงวัดตลอดเส้นทาง ให้เป็นกำแพงโปร่ง กำหนดให้ความสูงส่วนที่ทึบของผนังกำแพงไม่เกิน 1 เมตร มีรูปแบบที่เหมาะสมสวยงาม เข้ากับศิลปกรรมภายในวัด

(3.9) รื้อถอนอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในศาสนสถาน ที่สร้างขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์บางประการ เช่น ที่จอดรถ กุฏิ โรงครัว ที่มีลักษณะขัดแย้งต่อภาพรวมของสถาปัตยกรรมที่สำคัญภายในวัด หรือตั้งอยู่ในตำแหน่งไม่เหมาะสม ทำลายทัศนียภาพและความสำคัญของโบราณสถาน

(3.10) ห้ามการค้าประเภทหาบเร่แผงลอยทุกชนิดบนถนนราชดำเนิน ยกเว้นในกรณีที่มีการจัดตลาดนัดหรือกิจกรรมที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ ใช้มาตรการที่ได้ขาดดำเนินการต่อการรुक้าเขต ทางสาธารณะ ในการประกอบการค้าของอาคารพาณิชย์ทั้งสองฟากถนน

6.5.4.2 โครงการที่ 2 ปรับปรุงและอนุรักษ์โบราณสถานในเขตกำแพงเมือง

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

ภายในเขตกำแพงเมืองเป็นแหล่งรวมของวัดและโบราณสถานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะวัดที่ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองมีจำนวนถึง 56 วัด ซึ่งในจำนวนนี้เป็นวัดที่มีพระภิกษุสงฆ์จำพรรษาอยู่ 36 วัด และวัดร้าง 20 วัด ในสภาพปัจจุบัน วัดร้างส่วนใหญ่ ได้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของ ประชาชนทั้งที่ได้รับความยินยอมจากทางราชการและการบุกรุก การเข้าไปอยู่อาศัยของประชาชนในเขตที่ดินของวัดร้าง มีการสร้างอาคารประชิดโบราณสถานร้างมากขึ้น ทำให้โบราณสถานเสียหายเสื่อมคุณค่าลงไปมาก นอกจากนี้ยังมีวัดหลายแห่งที่อนุญาตให้เช่าที่ดินของวัด เพื่อสร้างบ้านเรือนและอาคารพาณิชย์ ที่ประชิดปิดบังวัดวาอาราม จนทำให้ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมของเมืองเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเพื่อเป็นการลดการสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม ของมรดกวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ จึงควรปรับปรุงดูแล โบราณสถานในเขตกำแพงเมืองให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมมากขึ้น

(2) แนวทางการปรับปรุงดูแลและอนุรักษ์โบราณสถาน

ในการอนุรักษ์ดูแลโบราณสถานในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ที่ผ่านมา นั้น แสดงให้เห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้าขายนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถช่วยรักษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้

ของเมืองไว้ได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงาน ข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(2.1) กำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ดูแลโบราณสถานและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่า ให้เป็นที่ชัดเจน เพื่อให้มีการประสานและปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(2.2) จัดลำดับความสำคัญของ โบราณสถานและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่า ให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลและอนุรักษ์โบราณสถานนั้นๆ อย่างเหมาะสม

(2.3) ปรับปรุงข้อกำหนดในการควบคุมสิ่งแวดล้อม การใช้ที่ดินและการก่อสร้างตัดแปลงอาคาร ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้มีรายละเอียดชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

(2.3.1) เร่งการประกาศให้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน สำหรับสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม จำนวน 76 แห่ง ที่ได้รับการสำรวจและเสนอให้มีการอนุรักษ์โดยโครงการวางแผนพัฒนาเมืองเชียงใหม่

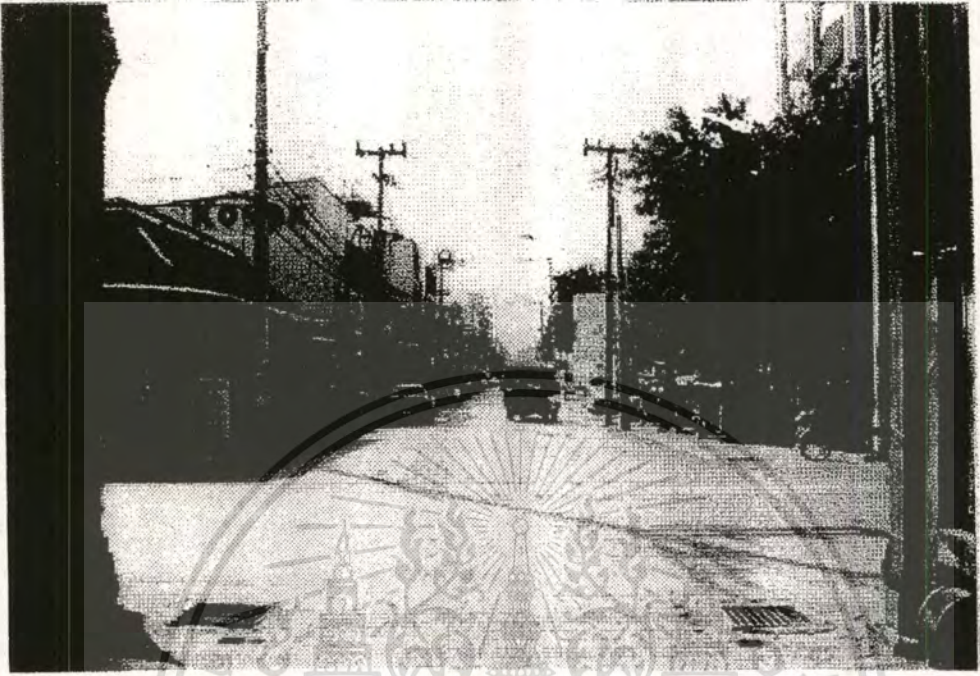
(2.3.2) เว้นคืนที่ดินราชพัสดุหรือที่ดินของวัดที่เป็นที่ตั้งของโบราณสถาน หรือมีสิ่งก่อสร้างที่ไม่เหมาะสมบดบังวัดหรือโบราณสถาน เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า หรืออันนับตั้งแต่วันออกประกาศไม่เกิน 10 ปี

(2.3.3) ปรับปรุงข้อกำหนดให้ห้ามการก่อสร้างตัดแปลงอาคารภายในเขตกำแพงเมือง และในระยะ 100 เมตรนับจากขอบคูเมืองด้านนอก ดังนี้

- อาคารทุกชนิดในระยะ 20 เมตรห่างจากตัวหรือซากโบราณสถาน (อาศัยความตามระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการจัดผลประโยชน์และควบคุมสิ่งก่อสร้างในเขตโบราณสถาน ของกรมศิลปากร พ.ศ. 2523)

- อาคารที่มีความสูงเกินกว่าความสูงของโบราณสถาน หรือมีความสูงเกินกว่า 4 เมตร ภายในระยะห่างจากเขตโบราณสถานน้อยกว่า 50 เมตร

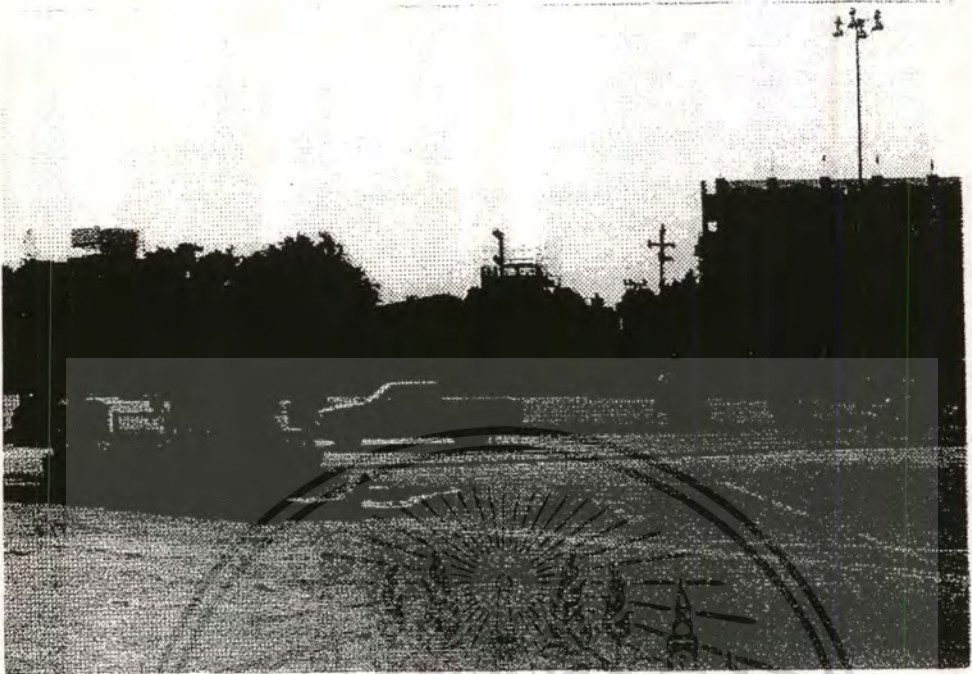
(2.4) ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกรักหวงใยมรดกทางวัฒนธรรมของเมือง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ดูแลสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าและโบราณสถานภายในเมือง

รูปที่ 87

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนราชดำเนิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 88

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณประตูท่าแพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้วยการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.4.3 โครงการที่ 3 จัดเส้นทางสัญจรทางน้ำในคูเมือง เพื่อเป็นเส้นทางทาง ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

คูเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองเก่าเชียงใหม่มานับตั้งแต่การสร้างเมือง
เชียงใหม่ แม้ว่าคูเมืองได้ถูกเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปบ้าง แต่ก็ยังมีรูปทรงและตำแหน่งที่ตั้งตั้งเป็น
มานับแต่อดีต คูเมืองในปัจจุบันมีความกว้างประมาณ 18 เมตร มีความลึกประมาณ 4 เมตร โอบ
ล้อมกำแพงเมืองทั้ง 4 ด้าน มีความยาวทั้งหมดประมาณ 6400 เมตร เชื่อมต่อกับคลองแม่ข่าทาง
ด้านทิศใต้บริเวณแจ่งกู๋เรื่อง และด้านตะวันออกบริเวณแจ่งศรีภูมิ จากลักษณะทางกายภาพของคู
เมืองที่โอบล้อมเมืองเก่า ทำให้มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเพื่อเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติ
ศาสตร์ทางน้ำ การนั่งเรือชมทัศนียภาพโดยรอบกำแพงเมือง ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส
บรรยากาศของเมืองเก่าและวัฒนธรรมด้านนาอย่างใกล้ชิดตลอดเส้นทาง นอกจากนี้จะเป็นผลดีที่
ทำให้เมืองมีรายได้จากการจัดเส้นทางสัญจรทางน้ำ เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนแล้ว ยังสามารถ
ช่วยแก้ปัญหาน้ำเสียให้ดีขึ้นด้วย เนื่องจากทำให้มีการเคลื่อนที่หมุนเวียนของน้ำมากขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุงคูเมืองเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ

ในการออกแบบปรับปรุงคูเมืองเป็นเส้นทางท่องเที่ยวนั้น ควรมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่อง
เที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศของเมืองประวัติศาสตร์ที่มีความงดงาม เข้าใจถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น
ดังนั้น ลักษณะของการท่องเที่ยว จึงต้องมีรูปแบบที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ และแสดงถึง
วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ทำลายหรือมีผลกระทบต่อสภาพแวด
ล้อมของเมือง โดยกำหนดให้ใช้เรือพายขนาดกลางหรือขนาดเล็กที่สามารถบรรทุกผู้โดยสารตั้งแต่
2-10 คน มีลักษณะของเรือที่เหมือนกับเรือไทยในอดีต มีัคคุเทศน์หรือพายบ้านทักเสียง บรรยาย
เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมือง... ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หรือ
พนักงานให้บริการทั้งหมดควรแต่งกายพื้นเมือง หรือใช้เครื่องแต่งกายแสดงออกถึงวัฒนธรรมการ
แต่งกายของไทยในอดีต

(3) การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว

เนื่องจากการใช้เรือสัญจรในคูเมือง จำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างของสะพานและ
ถนนที่ตัดข้ามคูเมือง ในหลายบริเวณ ดังนั้นเพื่อมิให้ต้องมีการลงทุนในระยะแรกที่สูงเกินไป การ
กำหนดเส้นทางการเดินทางเรือท่องเที่ยว โดยคูเมืองในระยะแรกจึงให้มีระยะทางเพียงครึ่งหนึ่งของคู
เมือง ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที โดยเริ่มจากประตูสวนดอกจนถึงประตูท่าแพ ซึ่งคู

เมืองตามเส้นทางนี้ จะผ่านจุดเด่นที่สำคัญของเมืองและบริเวณที่มีทัศนียภาพที่สวยงามหลายแห่ง ได้แก่ ประตูสวนดอก แจ่งกู๋เรือง สวนสาธารณะหนองบวกหาด ประตูสวนปรุง ประตูเชียงใหม่ แจ่งกะต้ำ และประตูท่าแพ มีจุดรับส่งผู้โดยสาร 2 จุด คือบริเวณถนนอารักษ์ด้านใต้ของประตูสวนดอก และถนนมูลเมืองด้านใต้ประตูท่าแพ (แผนที่ 6.9) ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองบริเวณเป็นจุดที่เริ่มต้นและสิ้นสุดของถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญภายในเขตกำแพงเมือง การจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ-ต่อเนื่องกับเส้นทางเดินเท้าจากถนนราชดำเนิน เป็นการสร้างวงจรทัศนศึกษาเมืองที่สมบูรณ์ โดยนักท่องเที่ยวสามารถเริ่มต้นเส้นทางที่บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ มาสิ้นสุดที่ประตูสวนดอกได้ทั้งทางน้ำและทางบก และเลือกการเดินทางกลับด้วยวิธีตรงกันข้าม ซึ่งทำให้ได้ประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น

(4) รายละเอียดในการดำเนินงาน

(4.1) ขุดลอกคูเมืองที่ตื้นเขิน เพื่อให้สะดวกในการใช้เรือเป็นพาหนะ บริเวณที่เป็นถนนตัดผ่านคูเมือง ให้จัดสร้างเป็นสะพานโค้งเพื่อให้เรือลอดผ่านได้

(4.2) ปิดถนนห้ามการใช้ยานยนต์ บริเวณประตูสวนปรุงและประตูเชียงใหม่ ปรับโครงสร้างถนนบริเวณประตูทั้งสอง เป็นสะพานสำหรับการเดินเท้า ตกแต่งภูมิทัศน์โดยรอบให้มีความเหมาะสมสวยงาม

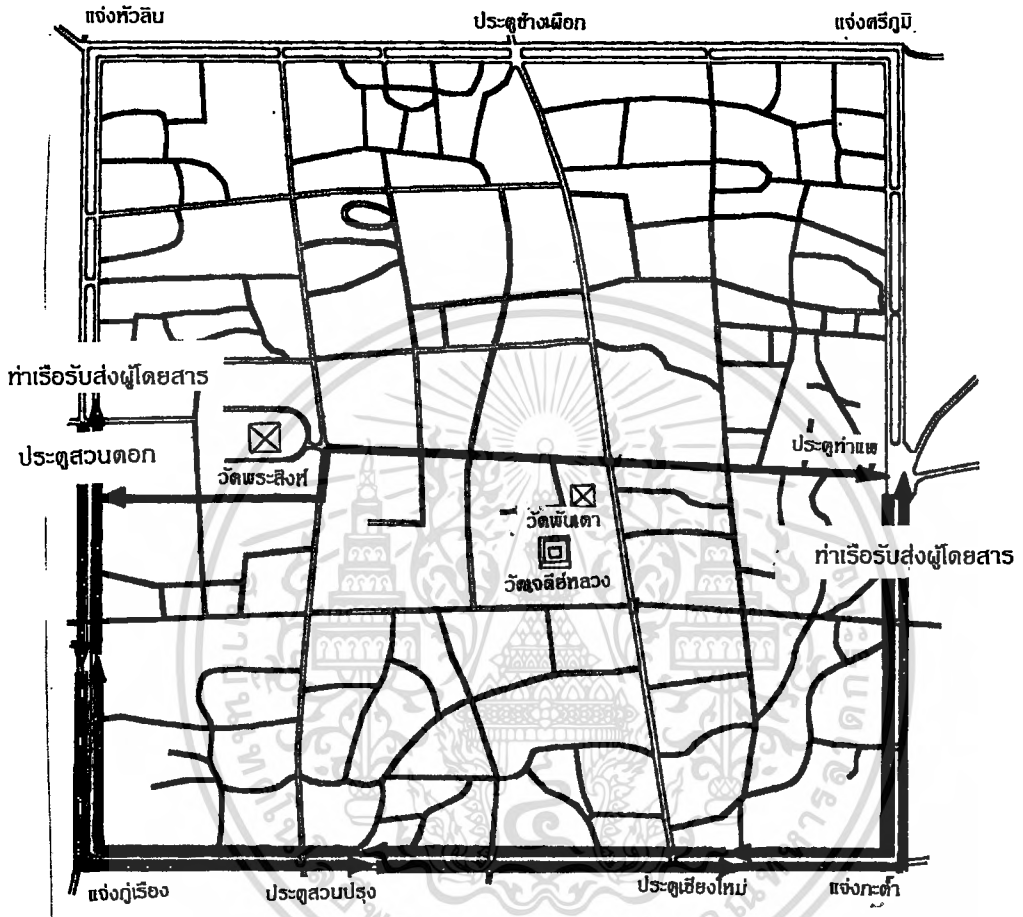
(4.3) การจัดสร้างท่าเรือที่เป็นจุดรับส่งผู้โดยสารบริเวณ ให้มีลักษณะที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

(4.4) มีมาตรการในการควบคุมสภาพแวดล้อมที่รัดกุม เพื่อป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นหากมีการจัดการที่ไม่ดีพอ

(4.5) จัดอบรมให้ความรู้ต่อพนักงานที่ปฏิบัติงาน ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด

(4.6) จัดอบรมสัมมนา ทั้งหน่วยงานรัฐบาล ภาคเอกชน และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในเป้าหมายและการดำเนินงาน และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

(4.7) การดำเนินการในการปรับปรุงคูเมืองเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ควรเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สัญลักษณ์

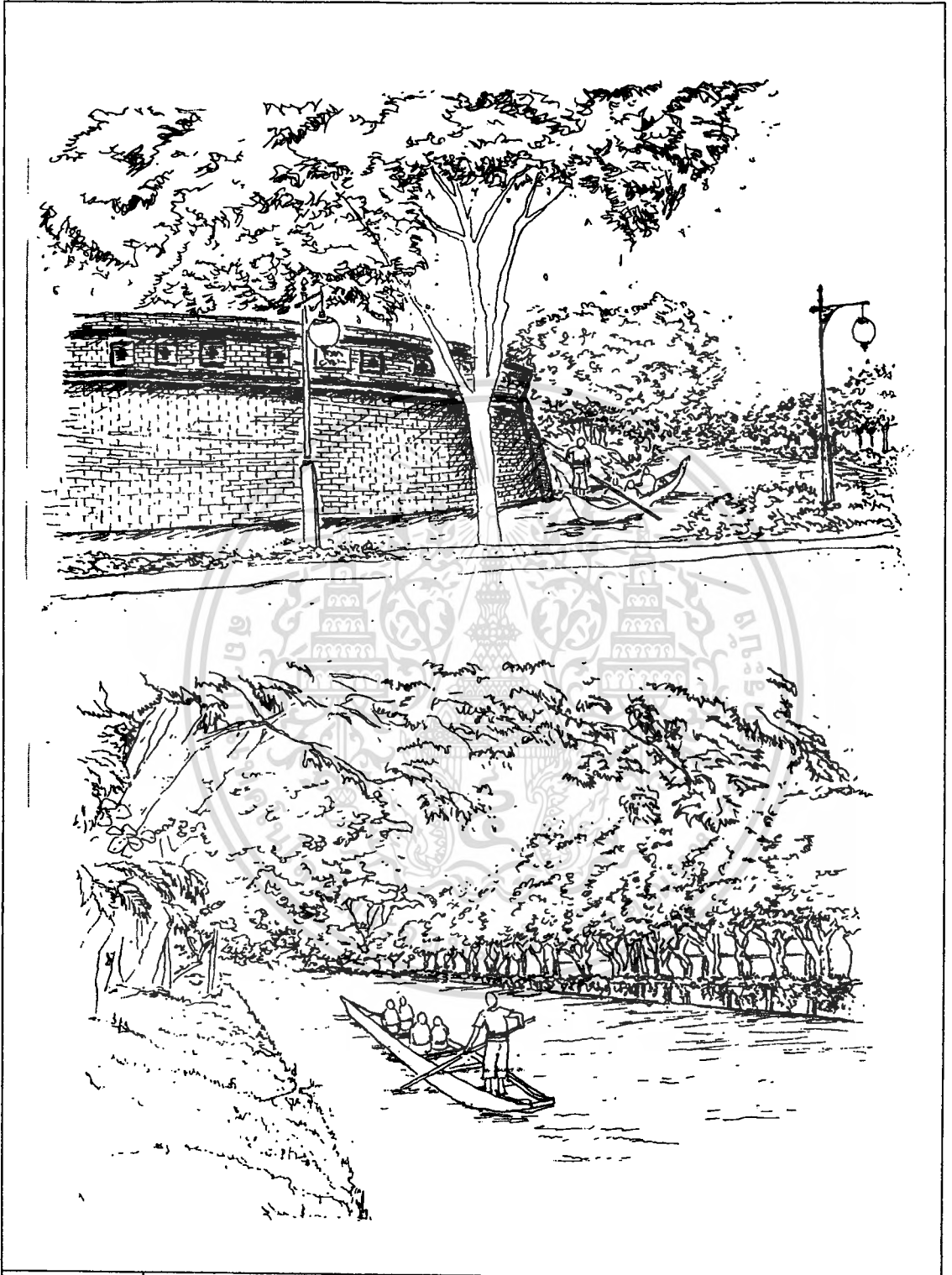
- เส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ
- เส้นทางท่องเที่ยวโดยการเดินเท้า

รูปที่ 89

แสดง เส้นทางทัศนศึกษาทางน้ำในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 90-91

แสดง ทัศนียภาพของเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำบริเวณแจ้งกะต้ำ
และคูเมืองด้านใต้

(5) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

เนื่องจากการจัดคู่มือเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของเมือง ทั้งด้าน กายภาพ และสภาพแวดล้อมของเมือง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องอาศัยความรู้และความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ ด้านต่าง ๆ และมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงานอย่างละเอียดและชัดเจนมากขึ้น

6.5.5 แผนงานที่ 5 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณย่านการค้าที่สำคัญ

6.5.5.1 โครงการที่ 1 การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดประตูเชียงใหม่

(1) สภาพความเป็นมาและความสำคัญ

ตลาดประตูเชียงใหม่เป็นย่านการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ และเป็นบริเวณที่ประสบปัญหาทางภูมิทัศน์ค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมที่สับสนวุ่นวาย การใช้ที่ดินที่ไม่เป็นระเบียบไม่ส่งเสริมความงามของเมือง เนื่องจากตลาดประตูเชียงใหม่ตั้งอยู่บนถนนบำรุงบุรี ซึ่งมีลักษณะแคบและคดเคี้ยว จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ยังติดกับในบริเวณประตูเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์และจิตภาพของเมือง ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมภาพพจน์ของเมืองท่องเที่ยว ที่มีความสวยงาม การปรับปรุงพื้นที่บริเวณนี้จึงมีความจำเป็น และมีการดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

การปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณนี้จะมุ่งไปในทิศทาง เพื่อการจัดพื้นที่ใช้สอยและกิจกรรมให้มีความเป็นระเบียบ รื้อถอนโยกย้ายสิ่งที่ไม่เป็นระเบียบออกไปจากพื้นที่ สร้างความต่อเนื่องของเส้นทางให้เชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ ของเมือง ปรับปรุงลักษณะที่ปรากฏของอาคารสิ่งก่อสร้าง ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเมืองเก่าที่มีความงดงาม รวมทั้งการตกแต่งบริเวณให้มีความสวยงามมากขึ้น

(3) แนวทางในการปรับปรุง

(3.1) ห้ามการวางขายสินค้าทุกประเภทบนทางเท้าและผิวการจราจร จัดสร้างทางเท้าที่บริเวณด้านหน้าตลาด 2 ฟากถนนบำรุงบุรีมีความกว้างด้านละ 1.50 - 2.0 เมตร ปลุกไม้ยืนต้นด้านเดียวติดกับคูเมืองทุกระยะ 8 เมตร

(3.2) รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างทุกประเภทที่รुकล้ำเข้ามาในผิวการจราจร รวมทั้งเสาไฟ และป้ายทุกชนิดตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อกำหนดควบคุมอาคาร จัดระบบเดินสายไฟและสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดินตลอดแนวถนนบำรุงบุรี

(3.3) ปรับปรุงรูปแบบหลังคาของตลาดให้มีลักษณะของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

(3.4) ห้ามการวางขายสินค้าทุกประเภทตลอดแนวถนนบำรุงบุรีทั้งสองด้าน ร้านค้า

ทั้งหมดให้อยู่เฉพาะในบริเวณตลาดด้านใน

(3.5) ยกเลิกคิวรถโดยสารบริเวณประตูเชียงใหม่ และห้ามการจอดรถด้านหน้าตลาด ยก

เว้นการจอดเพื่อรับส่งผู้โดยสารในช่วงเวลาสั้น การรับส่งสินค้าให้ใช้ถนนซอย ด้านหลังของตลาด

(3.6) มีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตลาดให้มากขึ้น

โดยอาศัยความร่วมมือของบรรดาผู้ประกอบการค้าในตลาดในการรวบรวมขยะ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะ เพื่อลดปริมาณขยะตกค้าง

(3.7) ตกแต่งพื้นที่บริเวณที่ต่อเนื่องกับประตูเชียงใหม่ให้มีความสวยงามมากขึ้น ปลูกไม้

ยืนต้นเพิ่มเติม ในบริเวณลานโล่งที่ใช้เป็นที่จอดจักรยานสามล้อในปัจจุบัน โดยจัดแบ่งพื้นที่จอดรถให้เป็นสัดส่วน

(3.8) ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ ในการจัดซื้อที่ดินของเอกชนด้านหลังของตลาด

ประตูเชียงใหม่ เพื่อจัดทำเป็นที่จอดรถ และสถานที่รับส่งสินค้าที่มีการเข้าออกที่สะดวกกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นการลงทุนร่วมระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่และภาคเอกชน

6.5.5.2 โครงการที่ 2 การออกแบบปรับปรุงบริเวณตลาดสมเพชร

(1) สภาพและความสำคัญของปัญหา

ตลาดสมเพชร เป็นตลาดที่เก่าแก่ และเป็นย่านการค้าที่มีขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนถนนมูลเมือง ซึ่งเป็นถนนรอบกำแพงเมืองชั้นใน เช่นเดียวกับตลาดประตูเชียงใหม่ ย่านตลาดสมเพชร เป็นบริเวณที่มีปัญหาทางภูมิทัศน์ อันสืบเนื่องมาจากสับสนวุ่นวายของกิจกรรมการค้าขาย อาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็นระเบียบ ป้ายโฆษณาที่ติดตั้งบนอาคารสูงกลายเป็นจุดเด่นที่ไร้คุณภาพ (Poor Quality Landmark) มีอาคารเสื่อมโทรมและมีลักษณะที่ไม่กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม ทั้งด้านความสูง รูปแบบ และสีสันทันของตัวอาคาร เป็นจุดที่ประสบปัญหาการจราจรค่อนข้างมาก เนื่องจากมีการจอดรถเพื่อรับส่งสินค้า และผู้โดยสารอยู่เกือบตลอดเวลา การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดสมเพชร จะช่วยให้ทัศนียภาพของเมืองมีความสวยงามและเป็นระเบียบมากขึ้น ส่งเสริมความเป็นเมืองท่องเที่ยว และทำให้ประชาชนในเมืองได้รับความสะดวกสบาย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

เนื่องจากเป็นบริเวณย่านการค้าที่มีขนาดใหญ่ มีประชาชนมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น เพื่อลดปริมาณรถให้น้อยลง การออกแบบปรับปรุงจึงมุ่งให้มีเส้นทางเท้าที่สะดวกสบาย

และเชื่อมโยงต่อเนื่องกับระบบทางของเมือง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้การสัญจรทางเท้าให้

ไม่วุ่นวายเกินไป อีกทั้งยังมีเหตุผลเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มากขึ้น ควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างให้มีความเป็นระเบียบ จัดหาที่จอดรถบริเวณตลาดเพื่อลดความจอแจ และเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการใช้ที่ดิน ที่กำหนดให้พื้นที่ในเขตกำแพงเมืองเป็นเขตอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย และการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องควบคุม มิให้มีการขยายตัวของย่านการค้าและตลาดเพิ่มขึ้นด้วย

(3) รายละเอียดในการออกแบบปรับปรุง

(3.1) ปรับปรุงทางเท้าตามแนวมูลเมืองทั้ง 2 ฝากถนนให้มีความกว้าง 2.0 - 3.0 เมตร พื้นปูด้วยคอนกรีตบล็อก ปูถูกไม้ยืนต้นทั้งสองฝากถนน ทุกระยะ 8 เมตร

(3.2) รื้อถอนป้ายทุกชนิด ยกเว้นป้ายบอกและสถานที่ของทางของทางราชการ

(3.3) รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างทุกประเภทที่รุกล้ำเข้ามาในผิวการจราจร รวมทั้งเสาไฟ และป้ายทุกชนิดตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อกำหนดควบคุมอาคาร จัดระบบเดินสายไฟและสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดินตลอดแนวถนนมูลเมือง

(3.4) ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงรูปแบบอาคารสูง ให้มีลักษณะที่ส่งเสริมสถาปัตยกรรมพื้นเมือง โดยปรับส่วนของหลังคา และอาคารด้านหน้าให้เป็นไปตามเทศบัญญัติควบคุมอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง ที่เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้กำหนด สร้างความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น

(3.5) ปรับปรุงสีสรรของอาคาร โดยเฉพาะอาคารพาณิชย์ด้านหน้าตลาด ให้เป็นไปตามข้อกำหนดการควบคุมอาคาร โดยกำหนดให้สี สีส่อนสำหรับทาสีภายนอกที่มีความเข้มของสี ไม่เกินค่าปานกลางตามมาตรฐานที่บริษัทสีกำหนด และการให้สีต้องมีความกลมกลืนกันอย่างน้อยร้อยละ 90 ของพื้นผิวภายนอกอาคาร และอาคารที่อยู่ในบล็อกเดียวกันต้องมีสีภายนอกอาคารเหมือนกัน

(3.6) รื้อถอนส่วนต่อเติมอาคารที่ไม่เป็นระเบียบ เช่น โครงเหล็กบนชั้นดาดฟ้าของอาคารสูงของห้างทอง

(3.7) จัดสร้างที่จอดรถบนถนนมูลเมืองเยื้องจากด้านหน้าตลาด ไปทางทิศเหนือเล็กน้อย เพื่อลดความจอแจบริเวณด้านหน้าตลาด และไม่อนุญาตให้จอดรถรับส่งผู้โดยสารหรือขนถ่ายสินค้า บริเวณถนนด้านหน้าตลาดสมเพชร ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดสร้างที่จอดรถบริเวณด้านหลังตลาด

(3.8) ห้ามการวางขายสินค้าทุกประเภท บนทางเท้าถนนมูลเมืองและในซอยถนนมูลเมือง 6 ทางด้านข้างของตลาดสมเพชร

(3.9) มีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตลาดให้มากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของบรรดาผู้ประกอบการค้าในตลาดในการรวบรวมขยะ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะ เพื่อลดปริมาณขยะตกค้าง

6.5.5.3 โครงการที่ 3 การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดประตูช้างเผือก

(1) สภาพปัจจุบันและความเป็นมา

ตลาดช้างเผือกเป็นย่านการค้าที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ต่อเนื่องประตูช้างเผือก มีการค้าขายทั้งค้าปลีกและค้าส่งในเวลากลางวัน ในเวลากลางคืนจะเป็นตลาดได้รุ่ง เนื่องจากเป็นตลาดที่มีกิจกรรมการค้าเกิดขึ้นทั้งกลางวันและกลางคืน ทำให้ประสบปัญหาในเรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดและขยะตกค้างค่อนข้างมาก และเช่นเดียวกับตลาดอื่นๆในเชียงใหม่ ย่านตลาดประตูช้างเผือก ก็ประสบปัญหาด้านต่างๆ เช่น การจราจรติดขัด ขาดแคลนที่จอดรถ อาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่เป็นระเบียบ มีกิจกรรมที่สับสนยุ่งเหยิง ขาดแคลนทางเท้า และปัญหาหาบเร่แผงลอยซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขให้มีสภาพที่ดีขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

เนื่องจากตลาดประตูช้างเผือกตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกับประตูช้างเผือก ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ ดังนั้นการปรับปรุงตลาดจึงต้องคำนึงถึงความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเมืองเก่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงทั้งในด้านของรูปแบบสถาปัตยกรรม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้างและกิจกรรม ตลอดจนการปลูกไม้ยืนต้นเสริม ด้านหน้าตลาดเพื่อช่วยสร้างความกลมกลืนต่อสภาพแวดล้อม และบดบังอาคารที่มีสภาพไม่เหมาะสม

(3) รายละเอียดในการดำเนินงาน

(3.1) รื้อถอนเสาไฟ และป้ายต่าง-ๆ รวมทั้งป้ายของร้านค้าที่ยื่นพ้นตัวอาคาร ออกทั้งหมด ยกเว้นป้ายของทางราชการที่บอกถนนและสถานที่ ใช้ระบบสายไฟและสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดิน

(3.2) ปรับปรุงรูปแบบอาคารที่อยู่บริเวณจุดตัดถนนโดยเฉพาะอาคารห้วมุม ให้มีลักษณะที่ส่งเสริมสถาปัตยกรรมพื้นเมือง โดยปรับส่วนของหลังคา และอาคารด้านหน้าให้เป็นไปตามเทศบัญญัติควบคุมอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง ที่เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้กำหนด ลดความเข้มของสีอาคารไม่ให้มีความฉูดฉาดและกลมกลืน ต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น

(3.3) ขยายทางเท้าด้านหน้าตลาดให้มีความกว้างประมาณ 2.5 - 3.0 เมตร ปลูกไม้ยืนต้นบริเวณทางเท้าฝั่งถนนมณีนพรัตน์ และถนนช้างเผือก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ควรวางไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3.4) ห้ามการขายสินค้าประเภทหาบเร่และแผงลอย หรือวางขายสินค้าทุกประเภทบนทางเท้า และผิวการจราจร ให้ผู้ค้าทั้งหมดขายสินค้าด้านในตลาด

(3.5) ปรับปรุงสีของอาคาร โดยเฉพาะอาคารพาณิชย์บริเวณถนนมณีนพรัตน์ ทางด้านหน้าตลาด ให้เป็นไปตามข้อกำหนดการควบคุมอาคาร โดยกำหนดให้ใช้ สีอ่อนสำหรับทาภายนอกที่มีความเข้มของสี ไม่เกินค่าปานกลางตามมาตรฐานที่บริษัทสีกำหนด และการให้สีต้องมีความกลมกลืนกันอย่างน้อยร้อยละ 90 ของพื้นผิวภายนอกอาคาร และอาคารที่อยู่ในบล็อกเดียวกันต้องมีสีภายนอกอาคารที่เหมือนกัน

(3.6) รั้วถอนสวนต่อเติมอาคารที่ไม่เป็นระเบียบ เช่น โครงสร้างเหล็กดัดที่ไม่ได้มาตรฐาน

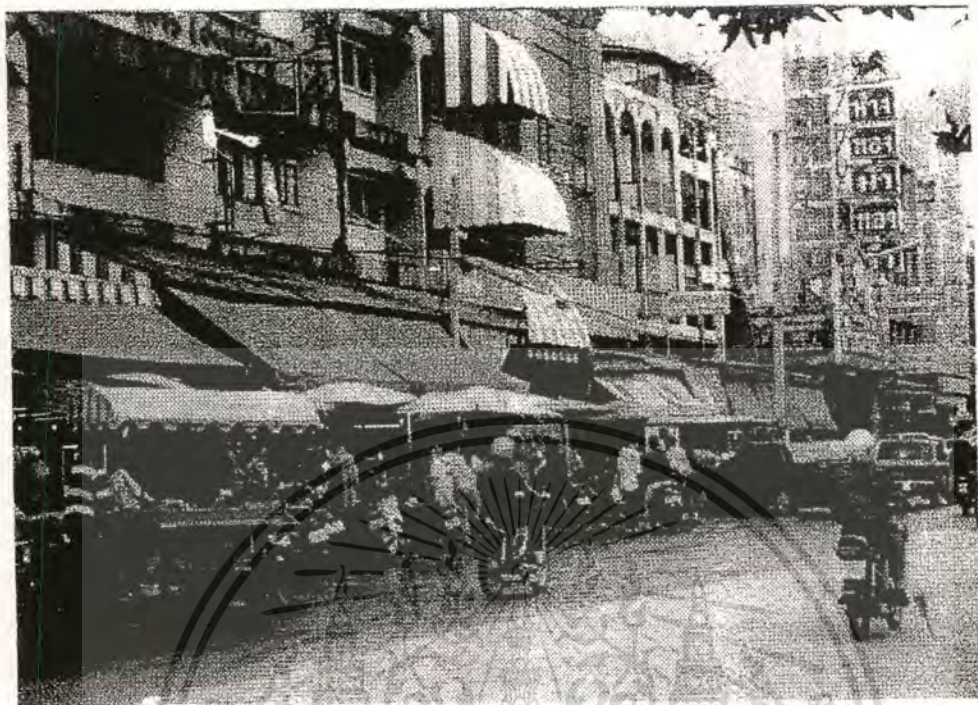
(3.7) มีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตลาดให้มากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของบรรดาผู้ประกอบการค้าในตลาดในการรวบรวมขยะ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะ เพื่อลดปริมาณขยะตกค้าง

รูปที่ 92

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดประตูเชียงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 93

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดสมเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 94

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณตลาดประตูช้างเผือก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.6 แผนงานที่ 6 การปรับปรุงภูมิทัศน์เฉพาะบริเวณ

6.5.6.1 โครงการที่ 1 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณประตูเมือง

(1) สภาพและความสำคัญ

ประตูเมืองและกำแพงเมือง มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นอย่างมาก เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นขอบเขตและแบบแผนของเมืองในอดีต ประตูเมืองเชียงใหม่มีทั้งหมด 5 ประตู ได้แก่ ประตูท่าแพ ประตูช้างเผือก ประตูสวนปรุง ประตูสวนดอก และประตูเชียงใหม่ และประตูทั้งหมดผ่านการบูรณะมาหลายครั้งหลายหน ประตูที่ได้รับการบูรณะครั้งหลังสุด ได้แก่ ประตูท่าแพ ในปีพ.ศ. 2528 โดยการรื้อถอนประตูเมืองเดิมออกทั้งหมดและสร้างประตูขึ้นใหม่ ตามหลักฐานภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ และปิดเส้นทางจราจรที่ผ่านประตูเมือง อนุญาตให้มีการสัญจรผ่านเข้าออกเฉพาะการเดินทางเท้าเท่านั้น ส่วนประตูอื่น ๆ อีกสี่ประตูยังคงเป็นทางผ่านของเส้นทางการจราจรที่สำคัญ และเป็นบริเวณที่ประสบปัญหาการจราจรค่อนข้างมาก และมีสภาพภูมิทัศน์ที่ไม่ส่งเสริมคุณค่าของโบราณสถาน เนื่องจากความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารสิ่งก่อสร้าง และเครื่องประกอบถนนที่ทรูกรัง มีการใช้พื้นที่ใกล้เคียงประตูเมืองประกอบกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เป็นที่จอดรถโดยสาร วางขายสินค้า สร้างสิ่งก่อสร้างที่บุกรุกเบียดบังพื้นที่ประตูเมือง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน และนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ลดคุณค่าและความสำคัญของประตูเมือง

(2) แนวทางการออกแบบปรับปรุง

เนื่องจากความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของเมืองเก่าเชียงใหม่ การปรับปรุงบริเวณประตูเมืองจึงควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสำคัญและอนุรักษ์โบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของเมือง ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ ส่งเสริมให้มีการใช้ทางเท้า ให้ความสำคัญแก่ผู้เดินเท้าโดยให้ความสะดวกและปลอดภัยในการเดินเท้า เชื่อมโยงทางเท้าให้มีความต่อเนื่องกับส่วนอื่น ๆ ของเมือง

(3) รายละเอียดในการปรับปรุงประตูเมือง

(3.1) รื้อถอนป้ายบอกทาง สัญญาณไฟจราจร เครื่องหมายจราจร ป้อมตำรวจ ศาล เสาไฟฟ้า และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่บดบังทำลายทัศนียภาพที่ดงามของประตูเมืองออกไปยังพื้นที่ใกล้เคียงที่ไม่ทำลายภูมิทัศน์บริเวณประตูเมือง ใช้ระบบสายไฟและสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดิน

(3.2) จัดตกแต่งภูมิทัศน์บริเวณประตูเมืองให้มีความสวยงาม ส่งเสริมความสำคัญของประตูเมือง ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่าง แลใช้เทคนิคการให้แสงไฟ ช่วยให้ประตูเมืองมีความสวยงามน่าประทับใจในเวลากลางคืน

(3.3) จัดสร้างทางเท้าให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงกับเส้นทางอื่นของเมือง โดยมีความกว้าง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.0 - 3.0 เมตร ปูพื้นด้วยอิฐบล็อกหรืออิฐดินเผา ปลุกต้นไม้ให้ร่มเงาทั้ง 2 ฝากถนน

(3.4) ปรับปรุงผิวการจราจรและระบบการจราจรบริเวณประตูเมือง โดยลดผิวการจราจรลง โดยเฉพาะ บริเวณประตูข้างเผือก ขยายทางเท้าให้มีความกว้างมากขึ้นเพื่อสะดวกในการเดินเท้า

(3.5) ปรับปรุงรูปแบบภายนอก (Face) ของอาคารที่อยู่บริเวณประตูเมือง โดยเฉพาะอาคารที่อยู่หัวมุมถนน ให้มีลักษณะที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมืองหรือสถาปัตยกรรมร่วมสมัย เพื่อส่งเสริมภูมิทัศน์บริเวณประตูเมืองให้มีความสวยงาม และสร้างจินตภาพของเมืองประวัติศาสตร์ให้มีความเด่นชัดขึ้น

(4) ข้อเสนอแนะแนวทางการบูรณะประตูเมือง

จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับลักษณะของประตูเมืองในอดีต พบว่าได้มีการรวบรวมภาพถ่ายของประตูเมืองบางแห่งในอดีตไว้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างชัดเจน ศิริชัย นฤมิตรเวทการ, 2529 ได้กล่าวถึงลักษณะของประตูเมืองเชียงใหม่ในอดีตไว้ว่า "อย่างไรก็ตาม ประตูเมืองเชียงใหม่ดั้งเดิมนั้นมีลักษณะเช่นใดไม่อาจทราบได้ แต่ประตูเมืองที่มีเสาก่อด้วยอิฐ มีบานประตูเป็นไม้สองชั้นที่พบในปัจจุบันเป็นที่แน่นอนแล้วว่า อย่างน้อยประตูสวนปรุงและประตูสวนดอกเป็นประตูสองชั้น มีความเป็นไปได้อยู่สูงที่ประตูอื่น ๆ ของนครเชียงใหม่ก็เป็นประตูสองชั้นเช่นเดียวกัน ด้านระหว่างประตูสองชั้นยื่นออกมานอกแนวกำแพงเมือง ช่องระหว่างประตูชั้นนอกและชั้นในสร้างไว้ไม่ตรงกัน เพื่อผลในการเพิ่มความปลอดภัยมั่นคงทางกายภาพ และอาจเนื่องจากคติความเชื่อบางอย่าง" หากการศึกษานี้ได้รับการยอมรับและถือเป็นเอกสารอ้างอิงได้ อาจมีการบูรณะตกแต่งประตูเมืองให้เป็นไปตามหลักฐานการศึกษานี้ อย่างไรก็ตาม การบูรณะประตูท่าแพก็อาศัยรูปถ่าย ของประตูเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2442 โดยสร้างให้ประตูเป็นแบบ 2 ชั้นมีขนาดเล็กสูง และให้มีการผ่านเข้าออกประตูเมืองโดยการสัญจรทางเท้าเท่านั้น

6.5.6.2 โครงการที่ 2 การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวถนนพระปกเกล้า

(1) สภาพและความสำคัญ

ถนนพระปกเกล้า เป็นถนนที่มีความทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นถนนที่ตัดผ่านประตูเมืองที่สำคัญคือประตูข้างเผือก อันเป็นประตูที่ถือว่าเป็นประตูทางเท้าเข้าที่สำคัญที่สุด และใช้เป็นเส้นทางเสด็จของเจ้าเมืองและเจ้านายชั้นสูง ถนนพระปกเกล้า ยังเป็นเส้นทางที่นำไปสู่วัดและโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ วัดเชียงใหม่ วัดสามช้าง และอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ในปัจจุบัน ถนนพระปกเกล้าสภาพทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของ เมืองอย่างไร้ทิศทาง อาคารพาณิชย์และสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เหมาะสมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นระเบียบ ทำลายทัศนียภาพที่งดงามในอดีตลงทำให้ถนนลดคุณค่าและความสำคัญ นอกจากนี้ยังถูกใช้เป็นเส้นทางการสัญจรหลักภายในเขตกำแพงเมือง มีปริมาณรถที่ใช้ถนนพระปกเกล้าเป็นทางผ่านระหว่างเมืองเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรและสิ่งแวดล้อมติดตามมา การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวถนนพระปกเกล้า จะเป็นการฟื้นฟูภาพอดีตของเมืองเก่าเชียงใหม่ และเสริมสร้างความสวยงามให้แก่เมืองมากขึ้น

(2) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวถนนพระปกเกล้า

(2.1) ปรับปรุงลักษณะภายนอกอาคารพาณิชย์ บริเวณหัวมุมและจุดตัดของถนนพระปกเกล้า ให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมืองหรือสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โดยอ้างอิงจากรูปแบบของอาคารพาณิชย์ในอดีต เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย กลมกลืนต่อสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

(2.2) ปรับปรุงให้ทางเท้าด้านใดด้านหนึ่งให้มีความกว้าง 2.0 - 3.0 เมตร ปูพื้นด้วยอิฐบล็อก หรือกระเบื้องหินแกรนิต ตัดขอบทางเท้าให้มีความลาดในบริเวณที่มีการต่อเนื่องของเส้นทาง ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่าง ปลูกไม้ยืนต้นเสริมทั้ง 2 ฝากถนน ทุกระยะ 8 เมตร ใช้วัสดุคลุมโคนต้นไม้แบบตะแกรง (Cast Iron Tree Grates)

(2.3) รื้อถอนเสาไฟฟ้าบริเวณริมถนนออกทั้งหมด ใช้ระบบสายไฟและสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดิน

(2.4) รื้อถอนป้ายทุกชนิด รวมทั้งป้ายที่ติดตั้งยื่นพ้นออกมาจากตัวอาคาร ยกเว้นป้ายของราชการเพื่อบอกทางและสถานที่

(2.5) ปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประดับถนน ได้แก่ ถังขยะ โคมไฟ ป้ายจราจรประจำทาง ตู้โทรศัพท์ ให้เหมือนกันเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงศิลปกรรมพื้นเมืองหรือศิลปกรรมร่วมสมัย

(2.6) ปรับปรุงกำแพงวัดตลอดเส้นทาง ให้มีความสวยงามประณีต เหมาะสมมากขึ้น รื้อถอนอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในศาสนสถาน ที่สร้างขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์บางประการ เช่น ที่จอดรถ กุฏิ โรงครัว ที่มีลักษณะที่ขัดแย้งต่อภาพรวมของสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญภายในวัด และตั้งอยู่ในตำแหน่งเห็นได้เด่นชัด อันเป็นการทำลายทัศนียภาพและความสำคัญของโบราณสถาน

6.5.6.3 โครงการที่ 3 ปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวนถนนสามล้านและถนนสิงหราช

(1) สภาพและความสำคัญ

ถนนสิงหราชและถนนสามล้าน เป็นถนนที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเส้นทางต่อเนื่อง และสัญจรจากถนนราชดำเนิน ออกไปยังพื้นที่ภายนอกเขตกำแพงเมือง โดยถนนสามล้านเป็นถนนที่ตัดผ่านประตูสวนปรุง เชื่อมกับพื้นที่ภายนอกกำแพงเมืองทางด้านทิศใต้ และมีเส้นทางสายย่อยที่เชื่อมโยงไปสู่สวนสาธารณะหนองบวหาด และนี่ยังเป็นเส้นทางที่นำไปสู่วัดและ โบราณสถานที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองได้แก่ วัดป่าพร้าว วัดวัดดับภัย วัดหมื่นเงินกองและวัดเม็งเป็นต้น นับได้ว่าถนนสิงหราชและถนนสามล้าน เป็นเส้นทางจราจรที่สำคัญและทำหน้าที่เป็นไฮประธานที่สำคัญ อันทำให้เกิดรูปแบบของเมือง

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

เนื่องจากเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญทางการสัญจรทางด้านทิศตะวันตกของเมือง การปรับปรุงถนนสามล้านและถนนสิงหราช จึงควรทำให้จัดสร้างเส้นทางเดินเท้า ให้เชื่อมโยงกับเส้นทางเดินเท้าภายในเขตกำแพงเมือง เพื่อให้การเดินเท้าภายในกำแพงเมืองมีความสมบูรณ์มากขึ้น และเพื่อเป็นการสร้างทัศนียภาพของเมืองท่องเที่ยวและส่งเสริมการเดินเท้า จึงควรปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้ง 2 ฟากถนนให้มีความร่มรื่นสวยงามมากขึ้น

(3) รายละเอียดในการปรับปรุง

(3.1) จัดสร้างทางเท้าตลอด 2 ฟากถนนสามล้านและถนนสิงหราช โดยมีขนาดของทางเท้า 1.80 - 2.50 เมตร ยาวติดต่อกันตลอดแนว ปูพื้นด้วยอิฐบล็อกหรือคอนกรีตบล็อกตัวหนอน

(3.2) ปลุกไม้ยืนต้นให้ความร่มรื่นทั้ง 2 ฟากถนน ทุกระยะ 8 เมตร ใช้ตะแกรงเหล็กคลุมโคนต้นไม้

(3.3) รื้อถอนเสาไฟ และเครื่องประกอบถนนที่รกรุงรังออกทั้งหมด ใช้ระบบสายไฟและสายโทรศัพท์ แบบร้อยท่อฝังดิน

(3.4) รื้อถอนป้ายต่าง ๆ รวมทั้งป้ายจากอาคารพาณิชย์ที่ยื่นพื้นออกมาจากตัวอาคารออกทั้งหมด ยกเว้นป้ายของทางราชการที่บอกทางและสถานที่

(3.5) ปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประกอบถนนให้มีลักษณะเช่นเดียวกับถนนราชดำเนินและถนนพระปกเกล้า

6.5.6.4 โครงการที่ 3 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนเวียงแก้ว ถนนราชมรรคา และ ถนนราชภาคนัย

(1) สภาพและความสำคัญ

ถนนทั้ง 3 สาย เป็นเส้นทางสำคัญ โดยต่อเนื่องกับถนนสายหลักของเมืองได้แก่ ถนนราชมรรคา และถนนพระปกเกล้า ทำให้เกิดเป็นสี่เหลี่ยมโครงข่ายการจราจรชั้นใน เป็นเส้นทางที่นำไปสู่วัดและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเมือง ได้แก่ วัดเขียงมัน วัดดอกเอื้อง วัดดอกเงิน วัดสำภา วัดพันอ้น วัดผ้าขาว และวัดทรายมูล ในสภาพปัจจุบันถนนทั้ง 3 สายยังขาดแคลนทางเท้าขาดต้นไม้ให้ร่มเงา และมีสภาพภูมิทัศน์ที่ไม่สวยงาม การปรับปรุงเส้นทางจะเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ทางเท้าในการสัญจรและการท่องเที่ยวมากขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

การปรับปรุงเส้นทางควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนการเดินทางเท้าภายในเมืองทั้งโดยประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว จัดสร้างทางเท้าที่สะดวกปลอดภัย ต่อเนื่องกับเส้นทางอื่นของเมือง และสามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่งเสริมสภาพภูมิทัศน์ตามแนวถนนให้มีความสวยงาม ทำให้ผู้ใช้เส้นทางเกิดความประทับใจกับบรรยากาศของเมืองเก่าที่สวยงาม

(3) รายละเอียดในการปรับปรุง

(3.1) จัดสร้างทางเท้า ตลอดแนวถนนราชมรรคา ถนนราชภาคนัยและถนนเวียงแก้ว ทั้ง 2 ฟาก มีขนาดความกว้าง 1.5 - 2.0 เมตร ปูพื้นด้วยอิฐรูปดอกหรือคอนกรีตบล็อกตัวหนอน ปลูกไม้ยืนต้นตลอดแนวทุกระยะ 8 เมตร

(3.2) ปรับปรุงรูปแบบของเครื่องประกอบถนน ให้มีรูปแบบกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เช่นเดียวกับถนนราชดำเนิน

(3.3) ห้ามการประกอบกิจกรรมใด ๆ ที่รบกวนผิวการจราจรหรือพื้นที่ทางเท้า เช่น ตู้ซ่อมรถบนถนนราชภาคนัย รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดที่รुक้าเขตทางสาธารณะ

(3.4) รื้อถอนเสาไฟ และเครื่องประกอบถนนที่รุกรังออกทั้งหมด ใช้ระบบสายไฟและสายโทรศัพท์ แบบร้อยท่อฝังดิน

(3.5) รื้อถอนป้ายต่าง ๆ รวมทั้งป้ายจากอาคารพาณิชย์ที่ยื่นพ้นออกมาจากตัวอาคารออกทั้งหมด ยกเว้นป้ายของทางราชการที่บอกทางและสถานที่ ที่มีความสูงไม่เกิน 2 เมตรและมีขนาดของพื้นที่ไม่เกิน 3 ตารางเมตร

6.5.6.5 โครงการที่ 4 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าวัดพระสิงห์

(1) สภาพและความสำคัญ

วัดพระสิงห์ เป็นวัดที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีของชาวเชียงใหม่มาเป็นเวลานาน มีสถาปัตยกรรมที่งดงามเป็นสถานที่ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ตำแหน่งที่ตั้งของวัดพระสิงห์ เป็นบริเวณที่เป็นจุดเด่นของเมือง เนื่องจากตั้งอยู่เกือบกลางใจเมือง และเป็นจุดตัดของถนนที่สำคัญ 3 สาย ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนสามล้าน และถนนสิงหราช

ในสภาพปัจจุบันบริเวณด้านหน้าวัดพระสิงห์ ประสบปัญหาทางภูมิทัศน์ค่อนข้างมาก เนื่องจากมีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์บนถนนถนนราชดำเนินบริเวณหน้าวัด ตลอดจนการจอดรถโดยสารขนาดเล็กด้านหน้าวัด เป็นการบดบังทัศนียภาพและทำลายความเป็นจุดเด่นของถนน เสาไฟ ป้าย เครื่องประกอบถนนที่ไม่เป็นระเบียบ ขาดการตกแต่งภูมิที่เหมาะสม ส่วนเป็นการทำลายทัศนียภาพ และลดความสำคัญของวัดลง การปรับปรุงบริเวณหน้าวัดพระสิงห์จะส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญของวัด สร้างบรรยากาศของเมืองเก่าที่งดงามไปด้วยศิลปวัฒนธรรมเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

ควรมีการตกแต่งทางภูมิทัศน์ที่เหมาะสม เพื่อให้บริเวณหน้าวัดพระสิงห์มีความโดดเด่น ส่งเสริมความงามของสถาปัตยกรรมที่อยู่ภายในและความสำคัญ ในฐานะที่เป็นศาสนสถานที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจต่อประชาชนในเมือง และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญของเมือง

(3) รายละเอียดในการออกแบบปรับปรุง

(3.1) รื้อถอนเสาไฟ ป้ายต่าง ๆ ออกทั้งหมด ใช้ระบบสายไฟ และสายโทรศัพท์แบบร้อยท่อฝังดิน เปลี่ยนป้ายชื่อวัดให้มีลักษณะที่กลมกลืนกับศิลปกรรมภายในวัด

(3.2) ปรับปรุงทางเท้า บริเวณด้านหน้าวัดพระสิงห์ให้มีความกว้าง 2.5 - 3.0 เมตร ปูพื้นด้วยอิฐดินเผา หรือกระเบื้องหินแกรนิต

(3.3) ตกแต่งภูมิทัศน์บริเวณทางเข้า ชูด้ายต้นไม้ที่เลื่อมโทรมออก ยกขอบเป็นกะบะสูงประมาณ 30-50 เซนติเมตร กันเป็นแนวรั้วระหว่างทางเดินเท้า ปูลูกไม้ประดับหรือไม้ฉ่ำ ปูพื้นบริเวณทางเข้าด้วยอิฐดินเผา หรือกระเบื้องหินแกรนิต ติดตั้งโคมไฟให้แสงส่องสว่าง

(3.4) ปรับปรุงกำแพงวัดด้านหน้าให้เป็นกำแพงโปร่ง สามารถมองเห็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความงดงามและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ภายในวัดมากขึ้น

(3.5) ห้ามจอดรถบริเวณด้านหน้าวัดพระสิงห์ตลอดแนว

6.5.6.6 โครงการที่ 5 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ตั้งอยู่บริเวณประตูท่าแพด้านทิศตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ 31 ตารางวา ได้ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับการบูรณะประตูท่าแพครั้งใหญ่ ในปี พ.ศ. 2528 โดยมีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นลานกิจกรรมของเมือง เป็นสถานที่จัดงานพิธีต่างๆ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการใช้ประโยชน์ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ ในแง่ของการเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ยังไม่มีประสพผลตามเป้าหมาย เนื่องจากลักษณะทางกายภาพบางประการของลานเอนกประสงค์ ไม่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ดังกล่าว ทั้งจากการขาดแคลนต้นไม้ให้ร่มเงาทำให้อากาศร้อนจัดในเวลากลางวัน และขาดรายละเอียดและการตกแต่งทางภูมิทัศน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้เป็นสถานที่พักผ่อน ดังนั้นเพื่อให้ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงควรมีการปรับปรุงให้มีสภาพที่เหมาะสมมากขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

เนื่องจากความสำคัญของทำเลที่ตั้ง จึงควรปรับปรุงให้ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ สามารถเป็นทั้งลานประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีอย่างที่ป็นอยู่ในปัจจุบัน และสามารถใช้เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน เป็นจุดรวมกิจกรรมของเมือง มีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่นงดงาม ส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญของประตูท่าแพให้เด่นชัดขึ้น

(3) รายละเอียดในการปรับปรุงบริเวณลานเอนกประสงค์

(3.1) ปรับปรุงบริเวณลานเอนกประสงค์จากลานโล่งพื้นแข็งทั้งหมด ให้มีขอบเป็นสนามหญ้า ทั้ง 4 ด้าน ยกเว้นบริเวณของทางเดินที่ต่อจากประตูท่าแพ และบริเวณทางเข้าจากถนนมูลเมืองให้ใช้วัสดุปูพื้นแข็งเช่นเดิม

(3.2) รื้อถอนวัสดุปูพื้นด้านที่ติดกับกำแพงเมืองออก จนถึงแนวต้นไม้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีความกว้างประมาณ 10 เมตร ปลูกหญ้าทดแทนโดยให้มีความลาดชันของพื้นดินมากกว่า 3 %

(3.3) ปลูกไม้ยืนต้น ทางด้านตะวันออกและตะวันตกของลาน โดยปลูกเป็น 2 แถว สลับกัน ใช้ระยะห่างเท่ากับระยะที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รื้อถอนวัสดุปูพื้นเดิมออก และปลูกหญ้ามี่มีความกว้างกว่าแนวต้นไม้ แถวใน 5 เมตร

(3.4) จัดสร้างทางเท้า 2 ฟากถนนชัยภูมิ และถนนคชสาร ปลูกไม้ยืนต้นทุกระยะ 8 เมตร พื้นที่ต่อเนื้อที่ระหว่าง ทางเท้าและลานเอนกประสงค์ให้ปลูกหญ้ามี่มีความกว้าง 5 เมตร

(3.5) จัดวางม้านั่งที่มีลักษณะกลมกลืนแสดงออกถึงศิลปพื้นเมือง หรือศิลปร่วมสมัย บริเวณใต้ต้นไม้ ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างโดยรอบ

6.5.6.7 โครงการที่ 6 ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสี่แยกกลางเวียง

(1) สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

บริเวณสี่แยกกลางเวียงเป็นจุดตัดของถนนที่สำคัญ 2 สายคือถนนพระปกเกล้าและถนนราชดำเนิน เป็นบริเวณที่เป็นย่านกิจกรรมที่สำคัญของเมืองมาตั้งแต่อดีต ในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของเสาหลักเมือง อันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของประชาชนในเมือง แต่เนื่องจากการขยายตัวของอาคารพาณิชย์ที่ค่อนข้างหนาแน่นบริเวณสี่แยกกลางเวียง ทำให้บริเวณนี้มีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญของเสาหลักเมืองถูกลดทอนลงด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสี่แยกกลางเวียง จะเป็นการส่งเสริมคุณค่าความสำคัญของเสาหลักเมือง และทำให้สภาพภูมิทัศน์โดยรวมของเมือง มีความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น

(2) แนวคิดในการออกแบบปรับปรุง

การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณ 4 แยกกลางเวียง ควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้บริเวณเสาหลักเมือง เป็นจุดเด่นที่มีความสำคัญทั้งในด้านภูมิทัศน์เมือง และทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี โดยมีการออกแบบตกแต่งทางภูมิทัศน์บริเวณ และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาลอันเป็นที่ตั้งของเสาหลักเมืองให้เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบให้มีทัศนียภาพที่ดีขึ้น

(3) รายละเอียดในการดำเนินการ

(3.1) เวนคืนอาคารพาณิชย์บริเวณหน้าวัดพันเตา จัดเป็นสวนสาธารณะเพื่อเพิ่มพื้นที่ว่างสาธารณะให้กับเมืองและส่งเสริมทัศนียภาพบริเวณ 4 แยกกลางเวียง

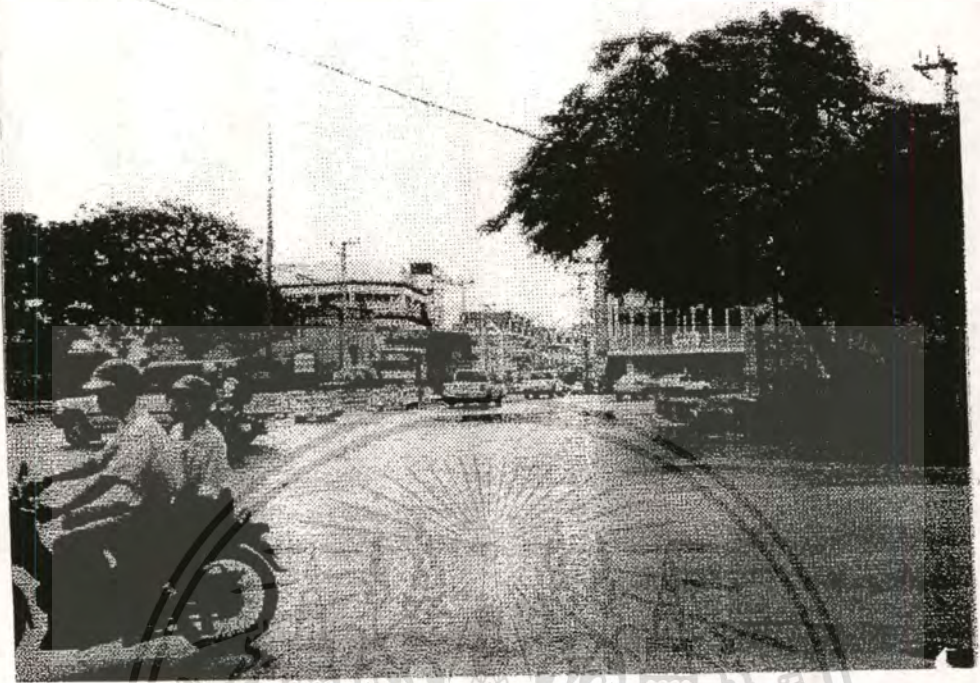
(3.2) รื้อถอนเสาไฟ และป้ายโฆษณาต่างออกทั้งหมด การติดตั้งป้ายให้เป็นไปตามข้อกำหนดในการควบคุมอาคารในเขตกำแพงเมือง

(3.3) ปรับปรุงรูปแบบของศาลที่ตั้งเสาหลักเมืองให้มีรูปแบบที่แสดงออกถึงศิลปกรรมล้านนา

(3.4) ปรับปรุงรูปแบบของรั้วด้านหน้าและด้านข้างติดถนน ให้มีความกลมกลืนกับกำแพงด้านทิศเหนือ

(3.5) ปลูกไม้ยืนต้น เป็นฉากหลังบดบังอาคารที่ไม่เหมาะสมและสร้างความร่มรื่น ตกแต่งพื้นที่ด้วยไม้ประดับและไม้พุ่ม

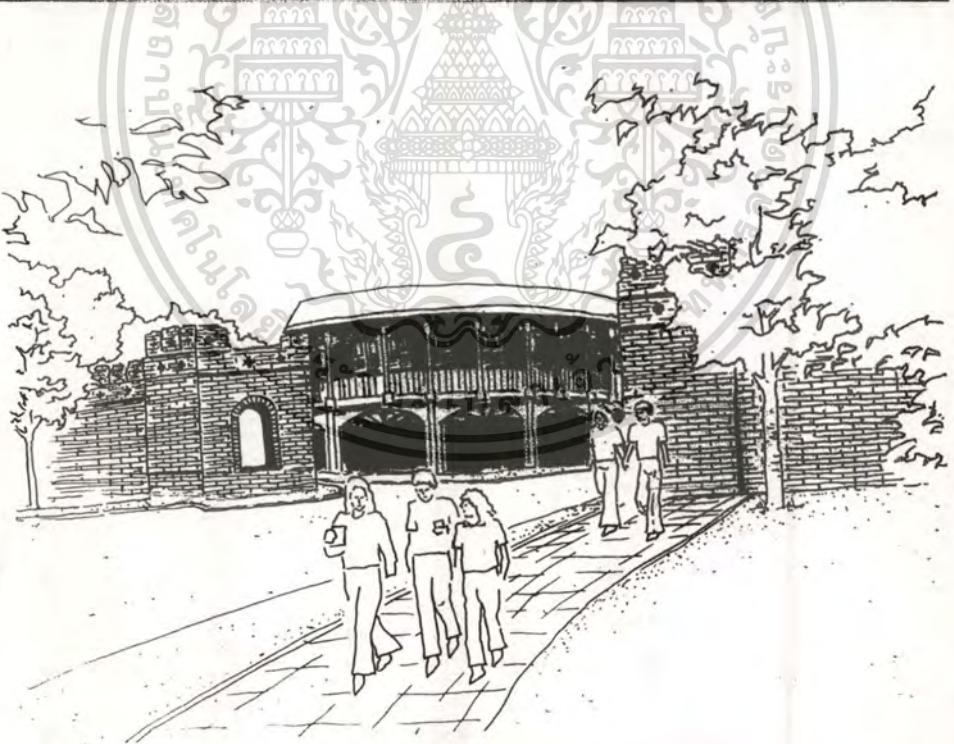
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับอาจารย์งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านนการการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 95

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณประตูข้างเฟือก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 96

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณประตูเชียงใหม่

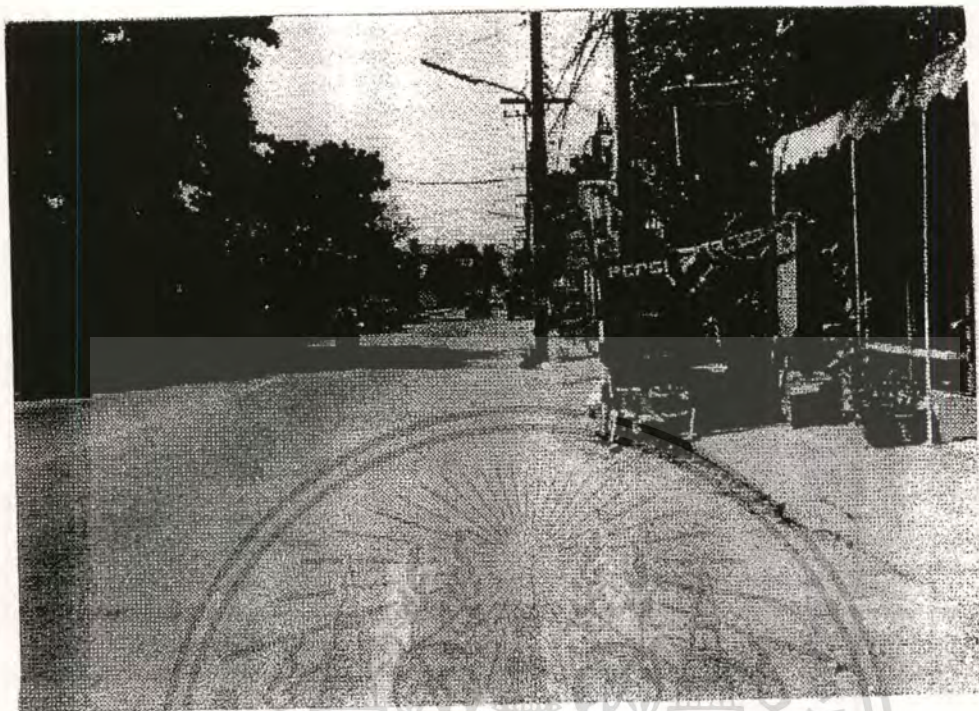
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 97

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแนวถนนพระปกเกล้า

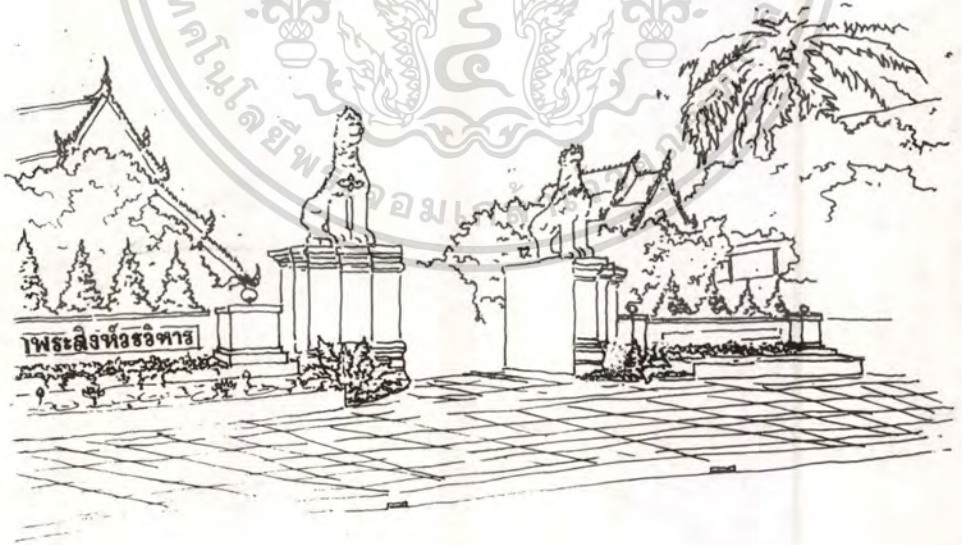
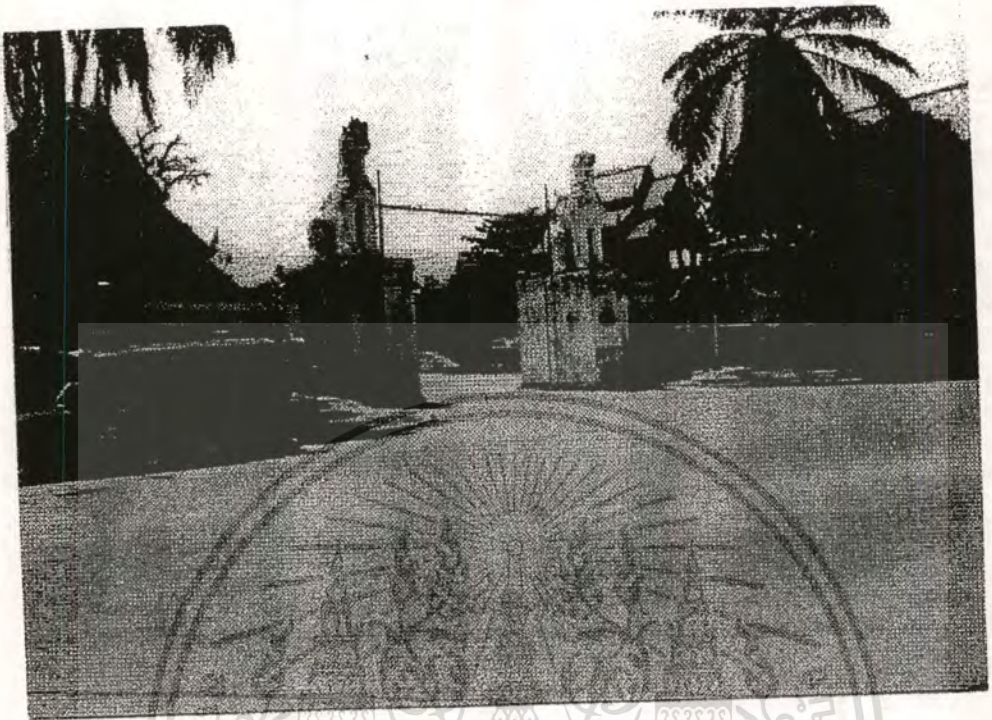
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 98

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนสามล้าน

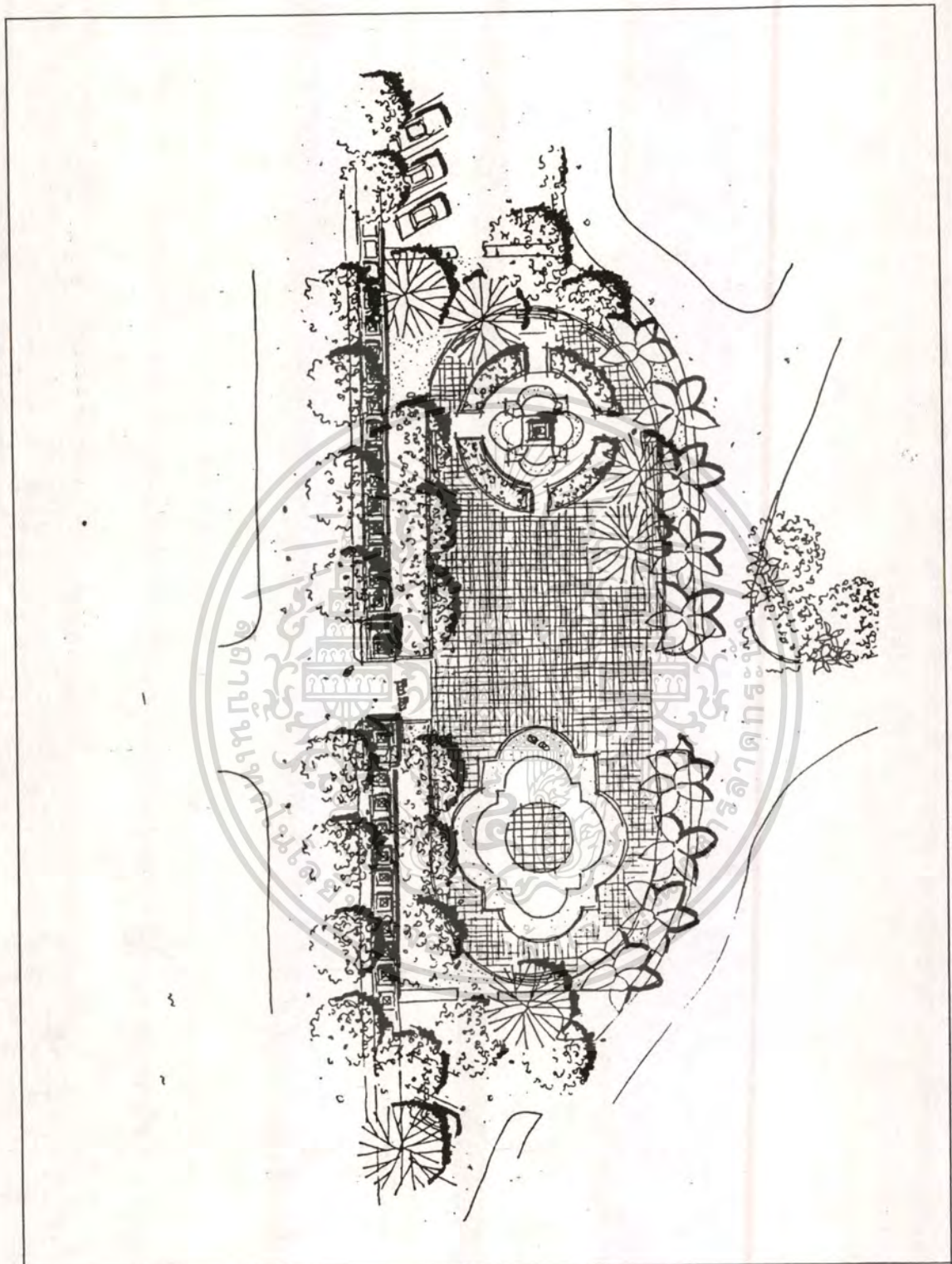
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 99

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าวัดพระสิงห์วรวิหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 100

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 101

แสดง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.7 แผนงานที่ 7 ปรับปรุงเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง

6.5.7.1 สภาพปัจจุบันและความสำคัญ

เครื่องประกอบถนน เป็นองค์ประกอบสำคัญในทางภูมิทัศน์ แสดงถึงรายละเอียดของเมือง มีความสำคัญกับเมืองทั้งในด้านการส่งเสริมความงามของเมืองและการใช้ประโยชน์ เครื่องประกอบถนนที่มีความเหมาะสมสวยงามจะส่งเสริมให้เมืองมีความสวยงามมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามเครื่องประกอบถนนที่ไม่มีความเหมาะสม ทรวดโถมขาดการดูแล ก็จะเป็นสิ่งที่ทำลายความงามของเมือง

เครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมืองส่วนใหญ่ จะเป็นเครื่องประกอบถนนที่มีความสำคัญในด้านของการใช้ประโยชน์มากกว่าความสวยงาม ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะ บางส่วนมีสภาพที่ทรุดโทรม นอกจากจะไม่ส่งเสริมภูมิทัศน์เมืองแล้ว ยังทำลายทัศนียภาพที่ดึงดูดของเมืองอีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้การปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองมีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงจำเป็นต้องออกแบบปรับปรุงเครื่องประกอบถนนให้มีสภาพที่เหมาะสม ส่งเสริมบรรยากาศของเมืองเก่าและเมืองท่องเที่ยวที่สวยงาม

6.5.7.2 แนวทางการออกแบบเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง

ในการออกแบบปรับปรุงเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมืองนั้น ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม เป็นเอกลักษณ์ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองเก่าและความงามของเมือง ในขณะเดียวกันก็ต้องสามารถใช้ประโยชน์ได้ตามลักษณะหน้าที่อย่างสมบูรณ์ และในการออกแบบปรับปรุงเครื่องประกอบถนนในเขตกำแพงเมือง ได้จัดประเภทของเครื่องประกอบถนนออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องประกอบถนนที่มีความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ และเครื่องประกอบถนนเพื่อการตกแต่งภูมิทัศน์เมือง โดยมีแนวทางการออกแบบปรับปรุงดังนี้

(1) เครื่องประกอบถนนที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์

(1.1) สายไฟและสายโทรศัพท์ ในเขตกำแพงเมืองเก่าให้ใช้ระบบร้อยท่อฝังดินทั้งหมด ติดตั้งโคมไฟให้แสงสว่างบนถนน สายหลัก สายรอง และทางเดินเท้าเฉพาะ รูปแบบของโคมไฟให้มีลักษณะที่แสดงออกถึงศิลปกรรมร่วมสมัย

(1.2) ที่จอดรถประจำทาง ปรับปรุงรูปแบบของหลังคาให้มีลักษณะที่แสดงถึงศิลปกรรมท้องถิ่น รักษาความสะอาดบริเวณโดยรอบ

(1.3) ตู้โทรศัพท์ ปรับปรุงรูปแบบของตู้โทรศัพท์ ที่แสดงถึงศิลปกรรมท้องถิ่นหรือศิลปกรรมร่วมสมัย

(1.4) ถังขยะ ปรับปรุงรูปแบบของถังขยะ ที่แสดงถึงศิลปกรรมท้องถิ่นหรือศิลปกรรมร่วมสมัย อาจใช้รูปแบบเดียวกับถังขยะที่ติดตั้งอยู่โดยรอบกำแพงเมืองในปัจจุบัน หลีกเลี่ยงการติดตั้งถังขยะในบริเวณเดียวกันเป็นจำนวนมาก

(1.5) ป้ายบอกทาง ควรปรับปรุงรูปแบบของป้ายบอกทางให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเมืองเก่า แสดงออกถึงศิลปกรรมท้องถิ่นหรือศิลปกรรมร่วมสมัย มีความเป็นเอกลักษณ์ ใช้รูปแบบเดียวกันทั้งหมด ติดตั้งป้ายแผนที่ในจุดที่มีนักท่องเที่ยวผ่านไปมามาก หรือบนถนนสายสำคัญเพื่อช่วยให้การเดินทางท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมืองเป็นไปอย่างสะดวก

(1.6) ม้านั่ง ควรมีการจัดตั้งม้านั่งเพื่อเป็นจุดพักของนักท่องเที่ยวและคนเดินเท้า ม้านั่งควรมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงศิลปกรรมท้องถิ่น หรือศิลปกรรมร่วมสมัย

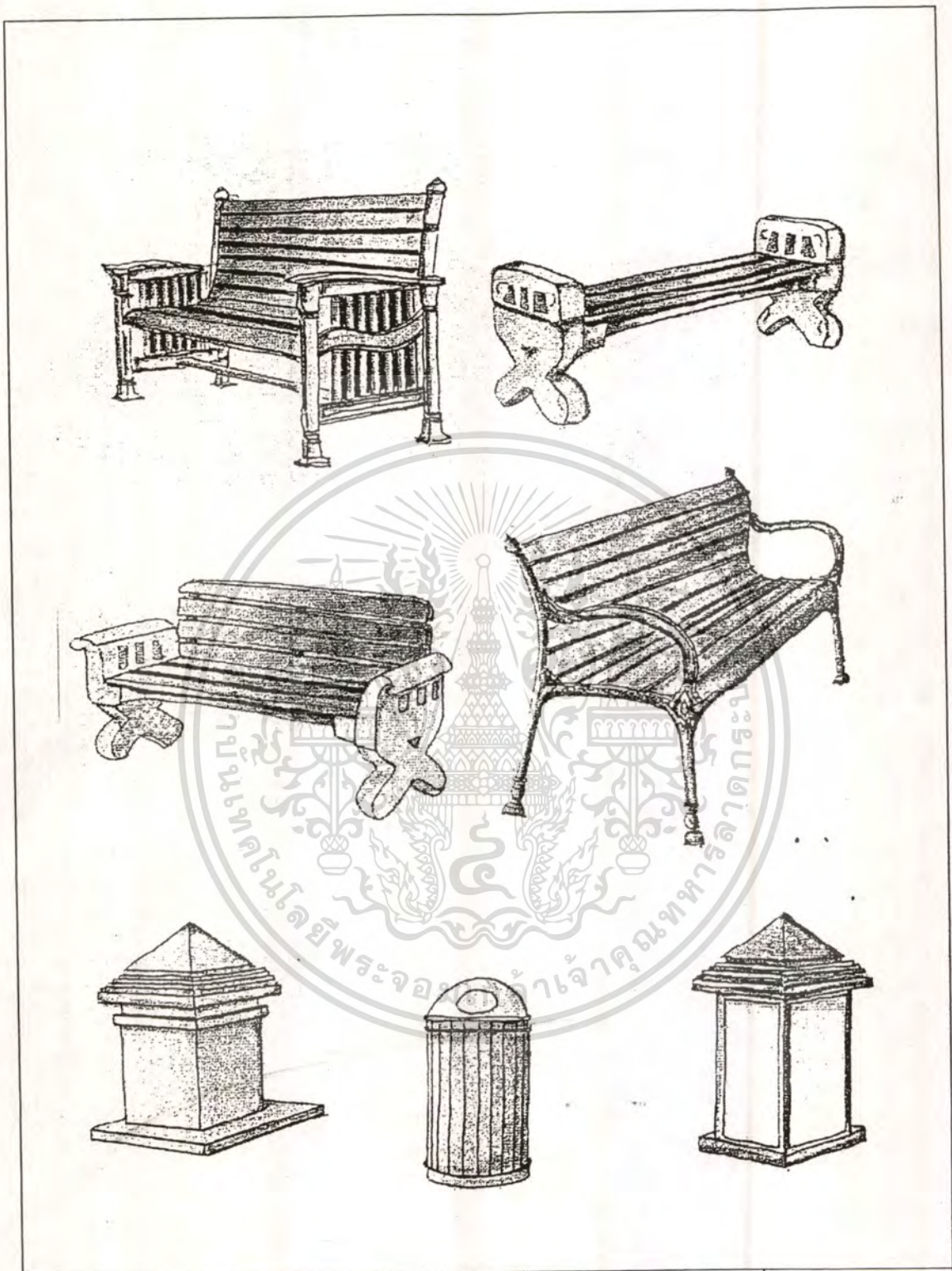
(2) เครื่องประกอบถนนเพื่อการตกแต่งทางภูมิทัศน์

เครื่องประกอบถนนเพื่อการตกแต่งภูมิทัศน์เมืองนี้ ไม่ใช่เครื่องประกอบถนนที่จำเป็นต่อการให้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของประชาชน แต่ช่วยให้เมืองมีความสวยงามน่าประทับใจมากขึ้น การติดตั้งเครื่องประกอบถนนประเภทนี้ควรคำนึงถึงความเหมาะสม และส่งเสริมความงามของทัศนียภาพ เช่น การติดไฟถนนในทางเท้าจะช่วยให้เมืองมีความงามในเวลากลางคืน แต่การติดตั้งต้องคำนึงถึงด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยปี ๒๕๖๓ การตกแต่งถนนด้วยกระถางต้นไม้ในเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับจะช่วยสร้างบรรยากาศของเมืองท่องเที่ยวและพักผ่อน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตกแต่งภูมิทัศน์เมือง เช่น ปลูกไม้ดอกไม้ประดับในบริเวณบ้าน การสร้างรั้วบ้านที่มีรูปแบบที่ส่งเสริมความงามของถนน ก็ถือได้ว่าเป็นการตกแต่งทางภูมิทัศน์ของเมืองเช่นเดียวกัน และยังทำให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและส่งเสริมความงามของเมืองด้วย

รูปที่ 102

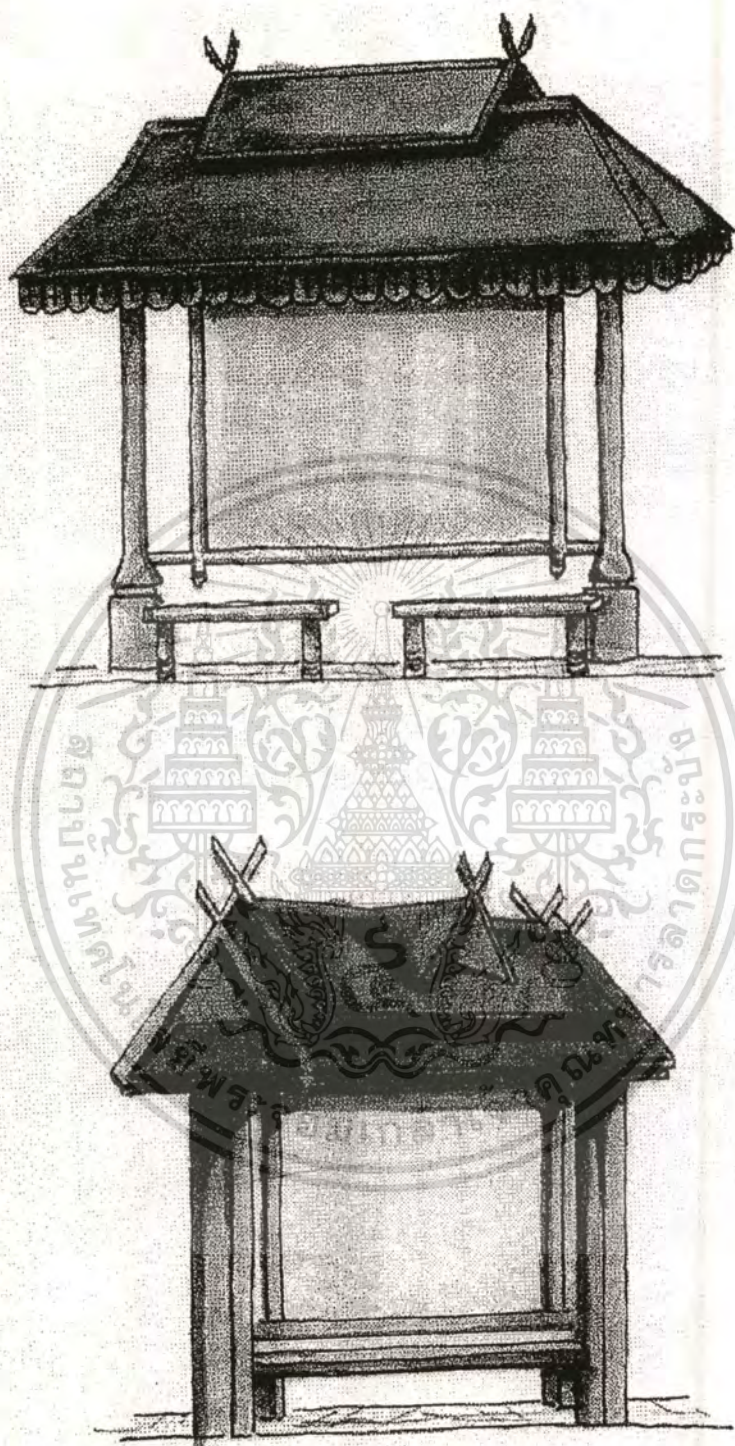
แสดง แนวทางการปรับปรุงเครื่องประกอบถนน

รูปที่ 103

แสดง แนวทางการปรับปรุงเครื่องประกอบถนน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 104

แสดง แนวทางการปรับปรุงเครื่องประกอบถนน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.8 แผนงานที่ 8 มาตรการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลทางด้านคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมืองแสดงให้เห็นถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อม ที่เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งทางด้านอากาศ คุณภาพน้ำ เสียง และขยะมูลฝอย ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนี้ มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในเขตคูเมืองและกำแพงเมือง เป็นอย่างมาก กฎหมายหรือมาตรการต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ไม่สามารถควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้มีสภาพที่ดีขึ้นได้ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายยังมีช่องโหว่ และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องมีนโยบายหรือมาตรการในการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัดกุม และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

6.5.8.1 โครงการที่ 1 มาตรการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าในเขตกำแพงเมือง ประสบปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมืองมีหลายประการ การก่อสร้างอาคารภายในเขตกำแพงเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง การเผาขยะ การปล่อยของเสียลงสู่แหล่งน้ำ การก่อสร้างอาคารสูงโดยรอบพื้นที่ในเขตกำแพงเมืองบดบังทิศทางการระบายอากาศภายในเมืองเกิดขึ้นน้อยลง รวมทั้งปริมาณยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งด้านควันทิษะ ฝุ่นละออง และเสียงรบกวน ดังนั้นในการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง จำเป็นต้องกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมดูแลกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) กำหนดให้พื้นที่ในเขตคูเมือง และพื้นที่ภายในระยะห่าง 100 เมตรนับจากขอบคูเมือง ด้านนอก เป็นเขตควบคุมรักษาสิ่งแวดล้อม

(2) กำหนดมาตรการควบคุมควันทิษะและฝุ่นละออง

(2.1) ใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดในการตรวจจับรถที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ ตรวจวัดควันทิษะ เขม่าจากท่อไอเสีย

(2.2) รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนใช้น้ำมันไร้สารตะกั่วกับยานพาหนะ

(2.3) ห้ามยานพาหนะประเภทรถบรรทุกเกินกว่า 4 ล้อ ใช้เส้นทางในเขตควบคุม ยกเว้นจะได้รับอนุญาต จากเจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแล

(2.4) ควบคุมความเร็วของรถในเขตควบคุม ไม่เกิน 40 กิโลเมตร/ชั่วโมง

(2.5) ควบคุมการก่อสร้างภายในเขตควบคุมสภาพแวดล้อมอย่างรัดกุม ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอนุญาตก่อสร้าง เป็นผู้พิจารณา อนุมัติและดูแลการก่อสร้างอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการก่อสร้างที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

(2.6) ควบคุมห้ามมิให้มีการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งเหลือใช้ ด้วยการเผาทำลาย โดยปราศจากระบบการควบคุมมลภาวะจากควันและฝุ่นละอองที่เหมาะสม

(3) กำหนดมาตรการควบคุมระดับเสียงและความสั่นสะเทือน

(3.1) ควบคุมการก่อสร้างภายในเขตควบคุมสภาพแวดล้อมอย่างรัดกุม ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการอนุญาตก่อสร้าง เป็นผู้พิจารณา อนุมัติและดูแลการก่อสร้างอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการก่อสร้างที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

(3.2) ห้ามการประกอบกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดเสียงดัง เป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

(3.3) ห้ามมิให้ยานพาหนะที่มีเสียงดังจนก่อให้เกิดความรำคาญ หรือมีระดับเสียงสูงจนเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ใช้เส้นทางในเขตควบคุม

(4) กำหนดมาตรการควบคุมดูแลคุณภาพน้ำในเขตกำแพงเมือง

(4.1) ห้ามการปล่อยของเสีย น้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือน ลงสู่แหล่งน้ำ ยกเว้นน้ำที่ผ่านระบบการบำบัดน้ำเสียแล้ว

(4.2) ห้ามการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กขึ้นไป

(4.3) ห้ามการประกอบกิจการโรงฆ่าสัตว์

(4.4) ห้ามการปล่อยน้ำทิ้งสู่ ถนน หรือเขตทางสาธารณะ ที่มีช่องทางระบายน้ำสาธารณะ

(4.5) ให้มาตรการที่เข้มงวดต่ออาคารหรือกิจการที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียตามกฎหมายกำหนด

(4.6) ปรับปรุงระบบการระบายน้ำในเขตควบคุม ควรพัฒนาระบบระบายน้ำแบบแยกน้ำทิ้งและน้ำฝนออกจากกัน โดยให้น้ำทิ้งเข้าสู่ระบบบำบัด ก่อนที่จะปล่อยลงสู่ทางระบายน้ำธรรมชาติ

(5) กำหนดมาตรการควบคุมขยะมูลฝอย

(5.1) ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยทุกประเภทในที่สาธารณะ ยกเว้นในที่ที่จัดไว้เพื่อการทิ้งขยะ

(5.2) ปรับปรุงระบบกำจัดขยะมูลฝอย

(5.2.1) เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะเพื่อลดปริมาณขยะตกค้าง

(5.2.2) จัดระบบการเก็บขยะมูลฝอย โดยการแยกประเภทขยะ สนับสนุน

ให้มีการนำกลับมาใช้ใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(5.2.3) ใช้วิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้เตาเผาขยะ

(6) กำหนดมาตรการควบคุมความสูงอาคาร

กำหนดความสูงของอาคาร อ้างตามมาตรการกำหนดการใช้ที่ดินและควบคุมอาคารในเขตกำแพงเมือง โดยห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนเพื่อใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ อาคารดังต่อไปนี้

(6.1) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 10 เมตร วัดจากระดับถนนหรือขอบทางเท้าที่ใกล้ที่สุดถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร ยกเว้นอาคารสาธารณะที่ใช้เพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนา ในเขตควบคุม

(6.2) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 10 เมตรในระยะ 30 เมตรนับจากขอบคูเมือง ด้านนอก

(6.3) อาคารที่มีความสูงเกินกว่า 16 เมตร ในระยะ 100 เมตรนับจากขอบคูเมือง ด้านนอกโดยอาคารที่มีความสูงเกินกว่า 12 เมตร ต้องมีระยะถอยร่นจากขอบคูเมืองด้านนอก ไม่น้อยกว่า 65 เมตร

6.5.8.2 โครงการที่ 2 ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม

การรณรงค์เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จะทำให้ประชาชนเข้าใจและให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาลในการดำเนินงาน ทำให้การควบคุมรักษาสิ่งแวดล้อมในเขตกำแพงเมือง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมาย โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

(1) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยสื่อโฆษณาต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ แผ่นป้าย

(2) จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสาร และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน รวมถึงการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัว และให้ความสำคัญในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

(3) จัดอบรมสัมมนาทั้ง หน่วยงานรัฐบาล ภาคเอกชน และผู้ประกอบการที่มีผลกระทบ
เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในแนวทางการปฏิบัติงาน และให้ความ
ร่วมมือในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

(4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้
ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของเมือง

บรรณานุกรม

- กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครเชียงใหม่. แผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ระยะปานกลาง 5 ปี(พ.ศ.2535-2539) ,2535.
- กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครเชียงใหม่. แผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ระยะปานกลาง 5 ปี(พ.ศ.2540-2544) , 2540.
- เฉลิม แก้วกังวาล. "กฎหมายว่าด้วยการวางผังเมือง" การปฏิบัติวิชาชีพการจัดการงานก่อสร้าง. เอกสารประกอบการสอน(อัตร้าเนา).
- ชัยวัฒน์ อรุณทัยวิวัฒน์. เกณฑ์การวางผังเมืองรวมของสำนักผังเมือง. เอกสารประกอบการสอนวิชาการวางแผนกายภาพและสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยมหิดล(อัตร้าเนา), 2540.
- ดวงจันทร์ อภาวิฑูร์ม. การเติบโตของเมืองและสถานะแวดล้อมของเมืองเชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- ดวงจันทร์ อภาวิฑูร์ม. "ปัญหาเอกราชในภาคเหนือ" เชียงใหม่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง. ศูนย์ศึกษาปัญหาเชียงใหม่, 2537.
- ศุภฎี ทายตะคุ " การศึกษาในด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยการผังเมือง" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ธงชัย พรรณสวัสดิ์. "จักรยานทางเลือกอีกทางของคนเมือง" สารคดี(กุมภาพันธ์ 2540) :139.
- ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ. "การพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน" การประชุมวิชาการ เรื่องสถาปัตยกรรมในประเทศอุตสาหกรรมใหม่, ตุลาคม 2532.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. "เชียงใหม่กับการปกครองท้องถิ่น ปัญหาและทางออก" เชียงใหม่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง. ศูนย์ศึกษาปัญหาเชียงใหม่, 2537.
- นิคม ประชาญ์นคร. "กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (2517)" กฎหมายควบคุมอาคารพร้อมด้วยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2525.
- บุษกร สิงขรัตน์. "รูปแบบที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ปรานอม ต้นสุชานนท์ "การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนอนุรักษ์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พิษณุ จันทร์วิฑูย์. ล้านนาไทยในแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง. กรุงเทพฯ: บริษัทแปลนพีรี้ ติ้ง จำกัด, 2539.

พิรพรรณ พงศ์ไพบูลย์. "แนวการจัดเตรียมสวนสาธารณะระดับชุมชน ระดับเขต หรือระดับย่าน และระดับเมือง กรณีศึกษาผังเมืองรวมชลบุรี จ.ชลบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการวางผังเมืองรวมชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2538.

ป.ณ. ปากน้ำ. แบบแผนบ้านเรือนในสยาม พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2532
 ประสาน ตั้งสิกบุตร. "อากาศเมืองเชียงใหม่ มลพิษและผลกระทบ" เชียงใหม่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง. ศูนย์ศึกษาปัญหาเมืองเชียงใหม่, 2537.

เมตตา เศวตเลข. "ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์ดุสิต" สิ่งแวดล้อมศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2539
 วราพงศ์ นิลศิริ "การเสนอแนวทางการใช้ที่ดินสำหรับเขตชานเมืองเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533.

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเมืองพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. โครงการจัดทำแผนการจัดการและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่. 2537.

สุรพล ดำริห์กุล. แผ่นดินล้านนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2539.

สุรีย์ บุญญาบุหงศ์. "การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527.

สุวัฒน์ คุ้มวงศ์ "การศึกษาบริเวณโบราณสถานเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเมือง :เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2525.

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและศิลปกรรมในส่วนของการพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2528.

สำนักงานสถิติเชียงใหม่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. สมุดรายงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ ฉบับ พ.ศ. 2539, 2540.

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. ผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ (ปรับปรุงครั้งที่ 2), 2538.

ศิริชัย นฤมิตรเวชการ. "แกะรอยอดีตประตูเชียงใหม่จากภาพถ่ายย้อนเก่า" กำแพงเมืองเชียงใหม่ อนุสรณ์เมืองในพิธีเปิดและฉลองประตูท่าแพ. กรุงเทพฯ, 2533.

อัครวุฒิ กมลลาศน์ ณ อยุธา. "การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานและศาสนาเมืองเพชรบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. ภาควิชาวางแผนภาคและเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

อัครวุฒิ โบราณานนท์ " การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม โดยการวางผังเมือง กรณีศึกษาพื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.

อิสรา กันแดง. "การศึกษาลักษณะเฉพาะและพัฒนาการของโครงข่ายการสัญจรและพื้นที่ปลูกสร้างในบริเวณนครเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. ภาควิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

เชื้อมพร วีระสมหมาย. หลักการจัดสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา, 2527.

American Association of state Highway and Transportation Officials (AASHTO) Guide for the Development of New Bicycle Facilities, Washington, DC, 1981.

Bailly, G.H. The Architecture Heritage. Local Authorities and the Policy of Intergrated Conservation, 1975

Breen, Ann and Rigby, Dick. Waterfronts (Cities Reclaim their Edge). United State of America, 1994.

Calthorpe, Peter. "The region". The new urbanism toward an architecture of community. Oregon, 1992.

Calthorpe, Peter The Next American Metropolis. New York: Princeton Architectural Press, 1993.

Clare, William H. Handbook on Urban Planning. New York: Van Nostrand Reinhold Company, 1973

- Duany, Andre and Plater-Zyberl, Elizabeth. "The neighborhood, the district and the corridor" The new urbanism toward an architecture of community. New York: McGraw-Hill Inc., 1992.
- Freiraumplanung. New York: Auftrage des Innenministers, 1980.
- Garbrecht, D. and Matthes, U. Institute Fur Landes-Und Stadtentwicklungsforschung des Landes Nordrhein-Westfalen. Stadtebau Entscheidungshilfen fur die Halprin, Lawrence. Cities. New York: Reinhold Publishing, 1963
- Harris, W. Charles and Dines, T. Nicholas. Time-Saver Standards for Landscape Architecture. New York: McGraw-Hill Inc., 1988.
- Hawghton, Craham. Sustainable Cities. Jessica Kinggley Publisher. London, 1994.
- Hough, Michal. The Urban Landscape (conservation council of Ontario, Toronto, 1971).
- Lawdon, Wingo, Jr. Cities and Space: The Future Use of Urban Land. The Johns Lovejoy, Derek. Land Use and Landscape Planning. Pitman Press, Great Britain, 1993
- Lynch, Kelvin. Site Planning. Cambridge, Mass, The M.I.T Press, 1962.
- Lynch, Kelvin. The Image of The City; Massachusetts institute of technology and the president and fellows of Harvard college; The M.I.T. Press, Massachusetts institute of technology, Cambridge, Massachusetts, 1960
- Macleod, Edward and Reckord, Terrance. "Bicycle circulation". Time-saver standards for landscape architecture. New York: McGraw-Hill Inc., 1988.
- Meining, D.W., ed. The interpretation of ordinary landscapes. New York: Oxford University Press, 1979.
- Melnick and Robert Z. Cultural Landscapes: Rural Historic Districts in National Park Service, U.S. Department of the Interior, Washington, DC., 1989.
- Motloch John L. Introduction to Landscape Design. New York: Van Nostrand Reinhold, 1991.
- Moughtin, Cliff. Urban Design, Great Britain, 1992.
- Muller, W. Stadtebau: B.G. Teuner Stuttgart, 1979.
- National Recreation and Park Association. National Park and Recreation and Open Space Standards. Washington D.C., 1970.

- Rubenstein, Harvey M. A Guide to Site and Environmental Planning. 2nd edition
New York. 1991.
- Rutledge, Albert J. Anatomy of a Park. New York, McGraw-Hill, 1971.
- Pleumarom, Nitichan. Sozial, Ogologische und Asthetische Aspekte der
Freiraumplanung in Bangkok, 1988.
- Sigfried, Giedion. Space, Time and Architecture. Oxford: Oxford University Press,
1952.
- Sprelregen, D. Paul, AIA. The Architecture of Town and Cities, Pedestrian Areas, Open
Spaces. Architektur Welfbewebe: Tendenzon, Konzeption, Deitrage. Hopkins
Press, Baltimore and London, 1963
- Steven L. Ancik . Park Survey and Open Space Analysis, Oklahoma, 1991.
- Theodore D. Walker. Planting Design. Van Nostrand Reinhold, New York, 1991
- Watts, M.T. Reading the Landscape of America. New York: Macmillan, 1975.
- WorsKett, Roy. The Character of Town. London: The Architectural Press, 1969.
- Yamane, Taro. Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harper and Row, 1967.
- Zolomlj, Robert. "Vehicular circulation": Time-Saver Standards for Lanscape
Architecture. New York: McGraw-Hill Inc., 1988.

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภูมิทัศน์

เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง

“การศึกษาเพื่อวางแนวทางปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่”

โดย นางสาว วนารัตน์ กรธิสราญกุล

ภาควิชาการวางผังเมืองและสิ่งแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

โปรดตอบคำถาม โดยขีด / ใน () หน้าข้อความที่ท่านเลือกหรือเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. ภูมิลำเนา _____
4. ระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มัธยมศึกษา
 อนุปริญญา อุดมศึกษา
 อื่น ๆ ระบุ _____
5. อาชีพ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ พ่อค้า, กิจการส่วนตัว
 พนักงานบริษัท นักศึกษา
 อื่น ๆ ระบุ _____
6. รายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อเดือน _____ บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพภูมิทัศน์

1. ท่านคิดว่าสวนสาธารณะและสวนหย่อมในเขตกำแพงเมือง เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนหรือไม่
 เพียงพอ ไม่เพียงพอ
2. ท่านเดินทางมาใช้สวนสาธารณะโดยวิธีใด
 เดินเท้า รถจักรยาน
 รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคล
 รถรับจ้าง อื่น ๆ ระบุ _____

4. ท่านคิดว่าสภาพการจราจรในเขตกำแพงเมืองและถนนโดยรอบคูเมืองมีความหนาแน่นมากน้อยเพียงใด

- () หนาแน่นมาก () หนาแน่น
() ปานกลาง ()เบาบาง
()เบาบางมาก

5. ท่านคิดว่าระบบการจราจรในเขตกำแพงเมืองมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

- () ไม่เหมาะสมมาก () ไม่เหมาะสม
() เฉย ๆ () เหมาะสม
() เหมาะสมมาก

6. ท่านคิดว่าการเดินทางในเขตกำแพงเมืองมีความสะดวกมากน้อยเพียงใด

- () ไม่สะดวกมาก () ไม่สะดวก
() เฉย ๆ () สะดวก
() สะดวกมาก

7. ท่านคิดว่าการเดินทางในเขตกำแพงเมืองมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด

- () อันตรายมาก () อันตราย
() เฉย ๆ () ปลอดภัย
() ปลอดภัยมาก

8. ท่านคิดว่ารูปแบบของเครื่องประกอบถนน เช่น ม้านั่ง, โคมไฟ, ถังขยะ มีความสวยงามเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

- () ไม่เหมาะสมสวยงามมาก () ไม่เหมาะสมสวยงาม
() เฉย ๆ () เหมาะสมสวยงาม
() เหมาะสมสวยงามมาก

9. ท่านคิดว่าบริเวณริมถนนในเขตกำแพงเมืองมีความร่มรื่นมากน้อยเพียงใด

- () ไม่ร่มรื่นอย่างมาก () ไม่ร่มรื่น
() เฉย ๆ () ร่มรื่น
() ร่มรื่นมาก

10. ท่านคิดว่าในเขตกำแพงเมืองมีความหนาแน่นของอาคารพาณิชย์มากน้อยเพียงใด

- () หนาแน่นมาก () หนาแน่นน้อย
() หนาแน่นปานกลาง

11. ท่านคิดว่าอาคารพาณิชย์ความเป็นระเบียบมากน้อยเพียงใด

- () ไม่เป็นระเบียบมาก () ไม่เป็นระเบียบ
() เฉย ๆ () สวยงามเป็นระเบียบ
() สวยงามเป็นระเบียบมาก

12. ท่านคิดว่าอาคารพาณิชย์มีความเหมาะสมสวยงามมากน้อยเพียงใด

- () ไม่เหมาะสมสวยงามมาก () ไม่เหมาะสมสวยงาม
() เฉย ๆ () เหมาะสมสวยงาม
() เหมาะสมสวยงามมาก

13. ท่านคิดว่าอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง มีความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนมากน้อยเพียงใด (ความสูง ขนาดความยาวของอาคาร)

- () ไม่เหมาะสมมาก () ไม่เหมาะสม
() เฉย ๆ () เหมาะสม
() เหมาะสมมาก

14. ท่านคิดว่าโบราณสถานในเขตกำแพงเมืองได้รับการดูแลเอาใจใส่มากน้อยเพียงใด

- () ไม่ได้รับการดูแลอย่างมาก () ไม่ได้รับการดูแล
() เฉย ๆ () ได้รับการดูแล
() ได้รับการดูแลดีมาก

15. เลือกคำตอบที่ท่านเห็นด้วยมากที่สุดหรือพึงพอใจมากที่สุดเกี่ยวกับสวนสาธารณะในด้านต่างๆ ดังนี้

การพิจารณาคุณค่าทางทัศนียภาพ	สวนสาธารณะหนองบวกหาด				
	พอใจมาก	พอใจ	เฉยๆ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจมาก
ความเหมาะสมสวยงามของวัสดุปูพื้น (ถนน ทางเท้า ลานโล่ง สนาม)					
ความเหมาะสมสวยงามของเครื่องประกอบที่ว่าง(ถังขยะ โคมไฟ ม้านั่ง ป้ายบอกทาง ป้ายชื่อ)					
ความเหมาะสมสวยงามทางภูมิทัศน์ (การจัดสวน การเลือกใช้พรรณไม้)					

การพิจารณาคุณค่าทางทัศนียภาพ	ลานเอนกประสงค์ประตูท่าแพ				
	พอใจมาก	พอใจ	เฉยๆ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจมาก
ความเหมาะสมสวยงามของวัสดุปูพื้น (ถนน ทางเท้า ลานโล่ง สนาม)					
ความเหมาะสมสวยงามของเครื่องประกอบที่ว่าง(ถังขยะ โคมไฟ ม้านั่ง ป้ายบอกทาง ป้ายชื่อ)					
ความเหมาะสมสวยงามทางภูมิทัศน์ (การจัดสวน การเลือกใช้พรรณไม้)					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ถ้าจะปรับปรุงคูเมืองเพื่อใช้ประโยชน์เป็นทางสัญจรทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ _____

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ต่อการเชื่อมทางเท้าในเขตกำแพงเมืองให้ต่อเนื่องกันเป็นโครงข่ายเพื่อให้ผู้ใช้ทางเท้าได้รับความสะดวกมากขึ้น

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ _____

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ให้มีการจัดสร้างเส้นทางสำหรับจักรยาน และสนับสนุนให้มีการใช้รถจักรยานในเขตกำแพงเมืองเพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหาการจราจรและมลภาวะ

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ _____

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ให้มีการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ _____

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ให้มีมาตรการส่งเสริมสิ่งปลูกสร้างในเขตกำแพงเมืองในรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมือง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์

บสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพภูมิทัศน์ของนักท่องเที่ยว
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
"การศึกษาเพื่อวางแผนทางปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่"
โดย นางสาว วนารัตน์ กรอิสรานุกุล
ภาควิชาการวางแผนผังเมืองและสิ่งแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

โปรดตอบคำถาม โดยขีด / ใน () หน้าข้อความที่ท่านเลือกหรือเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. ภูมิลำเนา _____
4. ระดับการศึกษา () ต่ำกว่ามัธยมศึกษา () มัธยมศึกษา
() อนุปริญญา () อุดมศึกษา
() อื่น ๆ ระบุ _____
5. อาชีพ () รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ () พ่อค้า, กิจการส่วนตัว
() พนักงานบริษัท () นักศึกษา
() อื่น ๆ ระบุ _____
6. รายได้ทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่อเดือน _____ บาท

ตอนที่ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพภูมิทัศน์

1. ท่านท่องเที่ยวในเขตกำแพงเมืองหรือบริเวณคูเมืองโดยวิธีใด
() เดินเท้า () รถจักรยาน
() รถจักรยานยนต์ () รถยนต์ส่วนบุคคล
() รถรับจ้าง () อื่น ๆ ระบุ _____
2. จุดประสงค์ของท่านที่เข้ามาเที่ยวในบริเวณนี้
() เที่ยวชมวัดและโบราณสถาน () เพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรม
() ชมทัศนียภาพ () ถ่ายรูป
() อื่น ๆ ระบุ _____

3. ท่านมาเที่ยวในบริเวณกำแพงเมืองหรือบริเวณคูเมืองกี่ครั้งในรอบ 1 ปี _____ ครั้ง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ท่านใช้เวลาท่องเที่ยวอยู่ในเขตกำแพงเมืองและคูเมืองโดยรอบนาน _____ ชั่วโมง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพภูมิทัศน์

1. ท่านคิดว่าสภาพการจราจรในเขตกำแพงเมืองและถนนโดยรอบคูเมืองมีความหนาแน่นมากน้อยเพียงใด

- () หนาแน่นมาก () หนาแน่น
() ปานกลาง () เบาบาง
() เบาบางมาก

2. ท่านคิดว่าระบบการจราจรในเขตกำแพงเมืองมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

- () ไม่เหมาะสมมาก () ไม่เหมาะสม
() เฉย ๆ () เหมาะสม
() เหมาะสมมาก

3. ท่านคิดว่าการเดินทางในเขตกำแพงเมืองมีความสะดวกมากน้อยเพียงใด

- () ไม่สะดวกมาก () ไม่สะดวก
() เฉย ๆ () สะดวก
() สะดวกมาก

4. ท่านคิดว่าการเดินทางในเขตกำแพงเมืองมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด

- () อันตรายมาก () อันตราย
() เฉย ๆ () ปลอดภัย
() ปลอดภัยมาก

5. ท่านคิดว่ารูปแบบของเครื่องประกอบถนน เช่น ม้านั่ง, โคมไฟ, -ถังขยะ มีความสวยงามเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

- () ไม่เหมาะสมสวยงามมาก () ไม่เหมาะสมสวยงาม
() เฉย ๆ () เหมาะสมสวยงาม
() เหมาะสมสวยงามมาก

6. ท่านคิดว่าบริเวณริมถนนในเขตกำแพงเมืองมีความร่มรื่นมากน้อยเพียงใด

- () ไม่ร่มรื่นอย่างมาก () ไม่ร่มรื่น

7. ท่านคิดว่าในเขตกำแพงเมืองมีความหนาแน่นของอาคารพาณิชย์มากน้อยเพียงใด
- () หนาแน่นมาก () หนาแน่นน้อย
- () หนาแน่นปานกลาง
8. ท่านคิดว่าอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมืองความเป็นระเบียบมากน้อยเพียงใด
- () ไม่เป็นระเบียบมาก () ไม่เป็นระเบียบ
- () เฉย ๆ () สวยงามเป็นระเบียบ
- () สวยงามเป็นระเบียบมาก
9. ท่านคิดว่าอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมืองมีความเหมาะสมสวยงามมากน้อยเพียงใด
- () ไม่เหมาะสมสวยงามมาก () ไม่เหมาะสมสวยงาม
- () เฉย ๆ () เหมาะสมสวยงาม
- () เหมาะสมสวยงามมาก
10. ท่านคิดว่าอาคารพาณิชย์ในเขตกำแพงเมือง มีความเหมาะสมของขนาดและสัดส่วนมากน้อยเพียงใด (ความสูง ขนาดความยาวของอาคาร)
- () ไม่เหมาะสมมาก () ไม่เหมาะสม
- () เฉย ๆ () เหมาะสม
- () เหมาะสมมาก
11. ท่านคิดว่าโบราณสถานในเขตกำแพงเมืองได้รับการดูแลเอาใจใส่มากน้อยเพียงใด
- () ไม่ได้รับการดูแลอย่างมาก () ไม่ได้รับการดูแล
- () เฉย ๆ () ได้รับการดูแล
- () ได้รับการดูแลดีมาก

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ถ้าจะปรับปรุงคูเมือง เพื่อให้ประโยชน์เป็นทางสัญจรทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน

- () เห็นด้วย
- () ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ รัฐบาลให้งานเพื่อกระตือรือร้นของทำนบนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ต่อการเชื่อมทางเท้าในเขตกำแพงเมืองให้ต่อเนื่องกันเป็นโครงข่ายเพื่อให้ผู้ใช้ทางเท้าได้รับความสะดวกมากขึ้น

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ให้มีการจัดสร้างเส้นทางสำหรับจักรยาน และสนับสนุนให้มีการใช้รถจักรยานในเขตกำแพงเมืองเพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหาการจราจรและมลภาวะ

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ให้มีการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่บดบังโบราณสถาน

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ให้มีมาตรการส่งเสริมสิ่งปลูกสร้างในเขตกำแพงเมืองในรูปแบบที่แสดงออกถึงสถาปัตยกรรมพื้นเมือง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์

2. Redesign canal to be a waterway for traveling around old city by rowing boat

(like gondola used on canal in Venice)

() Agree

() Disagree

3. Design city wide walking/biking path/green belt system

() Agree

() Disagree

Part III

1. If you have any suggestion concerning about how to improve the landscape within the old city of Chaingmai please write in the space below.

ภาคผนวก ข

ผลการสอบถามความต้องการของประชาชนเพื่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่

ผลการสอบถามความต้องการของประชาชนเพื่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่
แบบสอบถามสำรวจทั้งสิ้น 1,200 ชุด ได้รับคืน 673 ชุด

ความต้องการของประชาชน	ความถี่	ร้อยละ
<p>1. ต้องการให้มีการปรับปรุงสวนสาธารณะ, สวนสุขภาพ, สนามเด็กเล่น โดยให้มีการจัดสร้างเพิ่มเติม ให้มีการรักษาความสะอาดและมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยด้วย รวมทั้งต้องการให้มีการสร้างสวนหย่อมและปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อความร่วมมือ</p>	151	22.44
<p>2. ต้องการให้มีการปรับปรุงด้านการรักษาความสะอาดและการเก็บรักษาขยะ(โดยเน้นตามถนน คูคลอง ร่องน้ำและตลาดสด) ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการเก็บขยะทุกวันไม่ให้ขยะตกค้าง ให้มีการติดตั้งถังขยะเพิ่มมากขึ้น และเปลี่ยนถังขยะเก่าที่หมดสภาพการใช้งาน รวมทั้งต้องการให้มีการป้องกันมิให้ขยะจากรถเก็บขยะตกหล่นตามถนนหนทาง</p>	140	20.80
<p>นอกจากนี้ก็มีความต้องการให้มีการทำความสะอาดตลาดสดให้มีมาตรการในการปรับผู้ทิ้งขยะลงตามถนนหรือแม่น้ำลำคลอง</p>		
<p>3. ต้องการให้มีการปรับปรุงพื้นผิวถนน โดยให้มีการลาดยางถนนในซอยและซ่อมแซมถนนที่ชำรุดโดยเร็ว ต้องการขยายถนนให้กว้างขึ้นและเพิ่มถนนเพื่อให้รถวิ่งได้สะดวก</p>	120	15.16
<p>4. ต้องการให้มีการปรับปรุงท่อระบายน้ำ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้มีการทำความสะอาดท่อระบายน้ำที่อุดตันและส่งกลิ่นเหม็น อุดลอกกระแสน้ำที่ตันเขิน และวางท่อระบายน้ำในเส้นทางที่ยังไม่มี</p>	54	8.02

ความต้องการ	ความถี่	ร้อยละ
5. ต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลคือ น้ำเสียในคลองแม่ข่าและในคูเมือง ผลที่เกิดจากการก่อสร้างและการขุดดินทรายเพื่อการก่อสร้าง ควันดำและเสียงรบกวนจากยานพาหนะ	20	2.97
6. ต้องการแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัด โดยเข้มงวดกับผู้ฝ่าฝืนกฎจราจร ปรับปรุงป้ายจราจรให้ชัดเจน จัดให้มีสัญญาณไฟตามสี่แยกที่ยังไม่มีและซ่อมแซมสัญญาณไฟที่ชำรุด ควบคุมการจอดรถรับผู้โดยสารของรถสี่ล้อรับจ้าง เขียนทางม้าลายให้ชัดเจน	17	2.50
7. ต้องการให้ติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะเพิ่มเติมและซ่อมแซมดวงไฟที่ชำรุดตามถนนในซอยและเขตชานเมือง	15	2.23
8. ต้องการให้มีการปรับปรุงบริการสาธารณสุข โดยส่วนใหญ่ต้องการให้นายแพทย์ของเทศบาลออกตรวจรักษาประชาชนตามชุมชนต่างๆเดือนละครั้ง และต้องการให้มีการปรับปรุงโรงพยาบาล รวมทั้งเพิ่มจำนวนแพทย์ด้วย	14	2.08
9. ต้องการให้มีการส่งเสริมการศึกษา โดยประสานกับครอบครัวของนักเรียน และให้ทุนแก่นักเรียนที่ยากจน	13	1.93
10. ต้องการให้มีโครงการพบประชาชน และมีผู้ขอรับความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงานของเทศบาลและต้องการให้ผู้บริหารควบคุมดูแลการทำงานของพนักงานให้พนักงานทำงานอย่างเต็มที่เช่น งานรักษาความสะอาด รวมทั้งติดตามบริษัทที่รับงานจากเทศบาลในการก่อสร้างถนน หรือท่อระบายน้ำ ให้ก่อสร้างเสร็จตามเวลาด้วย	13	1.93
11. ต้องการให้มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา	13	1.93

ความต้องการ	ความถี่	ร้อยละ
12. ต้องการให้มีการจัดห้องสมุดหรือที่อ่านหนังสือให้กับเด็กและประชาชน	12	1.78
13. ต้องการให้มีมาตรการห้ามมิให้ร้านค้าและหาบเร่ แผงลอยใช้พื้นที่บนทางเท้าเป็นการกีดขวางทางเท้า	11	1.53
14. ต้องการให้จัดสนามกีฬา สนามฟุตบอลสำหรับเด็ก	11	1.53
15. ต้องการให้มีการพ่นยากำจัดยุงทุกเดือน หรือ 3 เดือน	11	1.53
16. ต้องการให้มีการขุดลอกคลองแม่ช้ำ	9	1.33
17. ต้องการให้มีการจัดที่ให้ค้าขาย เช่น ตลาดสด หาบเร่แผงลอย	9	1.33
18. ต้องการให้มีการปรับปรุงการบริการประชาชน โดยบริการประชาชนให้รวดเร็ว(การทำบัตรประชาชน) เจ้าหน้าที่แนะนำประชาชนที่มาติดต่องาน เจ้าหน้าที่บริการประชาชน	9	1.33
19. ต้องการให้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีล้านนา	8	1.83
20. ต้องการให้มีการจัดสอนพิเศษแก่เด็กนักเรียน	6	0.89
21. ต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาชุมชนที่ยากจน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	6	0.89
22. ต้องการให้มีการกวาดชั้นในเรื่องกลิ่น เสียงรบกวนจากโรงงานฆ่าสุกรเถื่อนหรือบ้านที่เลี้ยงหมู ไก่ สถานเริงรมย์ ฯลฯ	6	0.89
23. ต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์เยาวชนในโรงเรียน	5	0.89

นอกจากนี้ก็เป็นความต้องการให้มีการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะเพิ่มขึ้น ขยายเขตบริการน้ำประปา จัดสรรที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัย(ที่อาศัยอยู่ตามทีสาธารณะ) ออกสำรวจชุมชนแออัดและดูแลอย่างสม่ำเสมอ จัดตลาดนัดในลักษณะสวนจตุจักรให้ประชาชนได้มีโอกาสซื้อสินค้าราคาถูก ปรับปรุงห้องน้ำห้องส้วมสาธารณะ จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการควบคุมความสูงอาคารในเขตกำแพงเมือง

การควบคุมความสูงอาคารในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่

ในปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่ได้กำหนดให้ ความสูงของอาคารในเขตกำแพงเมืองมีความสูงไม่เกิน 12 เมตร อย่างไรก็ตามงานการศึกษาหลายชิ้น ได้แสดงให้เห็นว่าการควบคุมอาคารที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ สามารถสรุปข้อเสนอแนะที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการควบคุมความสูงอาคารในเขตกำแพงเมืองได้ดังนี้

ปราณอม ต้นสุชานนท์ (2530) ได้เสนอการควบคุมอาคารในเขตกำแพงเมืองออกเป็น 3 ระดับคือ

- อาคารที่อยู่ภายในระยะ 50.0 เมตร จากโบราณสถานและศาสนสถาน ให้มีความสูงไม่เกิน 4.0 เมตร
- อาคารที่อยู่ภายในระยะ 200.0 เมตร จากโบราณสถานและศาสนสถาน ให้มีความสูงไม่เกิน 8.0 เมตร
- บริเวณสองข้างถนนสายสำคัญ จากโบราณสถานและศาสนสถาน ให้อาคารสูงไม่เกิน 8.0 เมตร และสูงได้ไม่เกิน 12.0 เมตร ให้พิจารณาเฉพาะราย ขึ้นอยู่กับความกว้างของถนนและอาคารข้างเคียง
- บริเวณที่เหลือให้มีความสูงไม่เกิน 12.0 เมตร

อัษฎางค์ โบราณานนท์ (2528) ได้เสนอการควบคุมอาคารในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ว่า อาคารภายในรัศมี 200.0 เมตรห่างจากโบราณสถานให้มีความสูงไม่เกิน 8.0 เมตร ส่วนอาคารอื่นๆให้มีความสูงไม่เกิน 12.0 เมตร

สุรพล ดำริห์กุล (2539) ได้เสนอว่าระยะห่างของอาคารจากโบราณสถานในเขตกำแพงเมืองควรเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันแม้ว่าจะกำหนดให้อาคารจะมีความสูงไม่เกิน 12 เมตร แต่ระยะห่างระหว่างอาคารและโบราณสถานหรือศาสนสถาน น้อยเกินไป ทำให้ข่มและทำลายความสำคัญของโบราณสถานนั้น ๆ โดยควรเพิ่มระยะห่างอย่างน้อย 100.0 เมตร

อภิชาติ ศรีอรุณ (2520) ทำการศึกษาเกี่ยวกับมุมมองของคนกับระยะห่างจากโบราณสถาน และสรุปว่าความสูงของอาคารจะเพิ่มเป็นสัดส่วนต่อระยะห่างจากโบราณสถาน โดยคิดเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

- ระยะห่างจากโบราณสถาน 2H ให้อาคารมีความสูงได้ 1 ชั้น (3.0 ม.)
 ระยะห่างจากโบราณสถาน 3H ให้อาคารมีความสูงได้ 2 ชั้น (6.0 ม.)
 ระยะห่างจากโบราณสถาน 4H ให้อาคารมีความสูงได้ 3 ชั้น (9.0 ม.)
 ระยะห่างจากโบราณสถานมากกว่า 4 H ให้อาคารมีความสูงได้ 4 ชั้น (12.0 ม.)
 (H = ความสูงของอุโบสถ - วิหาร = 12.0 ม.)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อผู้เขียน

วนารัตน์ กรวิศรานุกูล

วัน เดือน ปีเกิด

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512

สถานที่เกิด

จังหวัดอุตรดิตถ์

วุฒิการศึกษา

- วิทยาศาสตรบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) ภาควิชาพืชสวน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- Master of Landscape Architect

University of Oklahoma USA.

รางวัลหรือทุนที่เคยได้รับ

- American Society of Landscape Architect
Student Award.

- Outstanding Design Award

College of Architecture University of Oklahoma

